

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

DR. BEZDÁN ANIKÓ JUDIT

**A vadászati jog, annak gyakorlása
és a vadásztársaságok**

PhD értekezés kézírata

**Konzulens:
Dr. Tóth Judit egyetemi docens**

Szeged
2012

TARTALOMJEGYZÉK

I. A kutatás célkitűzései és módszerei	4
I.1. A kutatás célja	4
I.2. A kutatás módszertana	6
II. A vadászati jog kialakulása	8
2.1. A vadászati jog mint szabályozási tárgy	8
2.2. A vadászati tevékenységet befolyásoló íratlan, etikai jellegű szabályokról	9
2.3. A vadászati jog szabályozásának alakulása	12
2.3.1. A vadászati jog mint kisebb királyi haszonvételi jog	13
2.3.2. A vadászat mint nemesi előjog	15
2.3.3. A vadászat korszerű szabályozása, földtulajdonhoz kapcsolása	18
2.3.4. A vadászati jog gyakorlása az utóbbi fél évszázadban	20
III. A modern vadászati jog főbb elemei	27
3.1. A vadászatról szóló törvény jellegzetes vonásai	28
3.2. A vadászatról szóló törvény módosításai	33
3.2.1. Alapjogi és alapelvi változások	34
3.2.2. Szervezeti változások	39
3.2.3. A jogharmonizációs követelmények miatti változások	43
3.2.4. De lege ferenda javaslatok	48
IV. Vadászati jog az Európai Unióban és annak gyakorlása néhány tagállamban	52
4.1. Vadászat Európában – különös tekintettel néhány meghatározó elvre, jogforrásra	53
4.2. A vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos EU-jogi szabályozások	57
4.3. Néhány tagállami szabályozásról	61
4.4. A vadgazdálkodási fejlesztési lehetőségek a közös agrárpolitikában	64
4.5. Nemzetközi egyezmények és szervezetek szerepéről	65
V. A vadászati jog gyakorlása a hatályos szabályozás szerint	76
5.1. Az állam mint tulajdonos	76
5.2. Az önálló vadászati jog és gyakorlása	78
5.3. A társult vadászati jog gyakorlása	79
5.4. A földtulajdonosi közösségek határozathozatali szabályai	83
5.5. A haszonbérleti szerződés	89
5.6. A haszonbérleti szerződés máshogyan	102
5.7. Bér vadászati szerződések	106
5.8. Vendég vadászat	109

VI. A vadászatra jogosult kötelezettségei és a vadászterületek meghatározása	110
6.1. A vadászatra jogosult kötelezettségei	110
6.2. Vadászterületek kialakítása, nagysága	124
6.3. A vadászterület fogalma és határai	131
6.4. A vadászterület – vadászati jog kényszerhasznosítása	141
VII. Az egyesületi formában működő vadásztársaságokról	145
7.1. A vadásztársaságok egyesületi jellegükből eredő jellemzői	146
7.2. Két nemzetközi példa a civil szervezet és a vadászati jog kapcsolatára	150
7.3. Nonprofit szervezet versus civil szervezet	155
7.4. A vadásztársaságok gazdálkodó jellege	169
7.5. A vadásztársaság tagjai és tevékenysége	172
7.6. A vadásztársaságok szervezete és az elhatárolási kérdések	177
7.7. Javaslatok de lege lata és de lege ferenda	183
7.8. A vadásztársaságok feletti állami kontroll	188
VIII. A vizsgált vadásztársaságok és a működésük gyakori problémái, tapasztalatok	195
8.1. A vadásztársaság hatályos szabályozás szerinti szervezeti rendje	197
8.2. A tagsági viszony létrejötte, a tagok legfontosabb jogai és kötelezettségei, a tagsági viszony megszűnése	204
8.3. A vadásztársaság egyesületi formájának megszűnéséről	210
IX. Következtetések, a vadászati jog szabályozásának rendszerbeli helye, jellege	214
Mellékletek	231
A felhasznált irodalmak jegyzéke	243

I. fejezet

A kutatás célkitűzései és módszerei

„Csak a demokratikus állam hozhat létre demokratikus civil társadalmat, és csak demokratikus civil társadalom tarthat fenn demokratikus államot.”¹

I.1. A kutatás célja

Jelen értekezésben a vadászati jog szabályozását, a vadászati jog gyakorlásának helyzetét, szabályozási irányait és eredményeit mutatom be, kiemelve a vadásztársaságokat. Szabályozásuk hiányosságait más országok kialakult viszonyaihoz mérve is vizsgálom, javaslatot teszek a szabályozásuk további fejlesztésének menetére. Célom, hogy választ adjak arra a kérdésre: vajon a vadásztársaságok a mai szervezeti keretükben alkalmasnak látszanak-e a jövőbeli vadgazdálkodási feladatok ellátására, vagy az átalakításuk nélkülözhetetlen? Ehhez szükségesnek tartom a jellemzőik, szerepük áttekintését, társadalmi és gazdasági szerepük elemzését, méreteit, szerkezetüket, működési jellemzőjüket a gyakorlatban látott vadásztársasági formák alapján. A jogi szabályozás is eszköz lehet a modernizációra, de nélkülözhetetlen a gyakorlatban felmerülő problémák orvoslására. Ezekhez teremt alapot azoknak az általános tendenciáknak a bemutatása, ami a mai aktuális helyzet kialakulásához vezetett. A vadásztársaságok jogi keretét a gyakorlat átírta, általános tendencia körükben az átalakításuk. Hiányzó láncszemként próbálom összekötni a tudományt és a gyakorlatot, amely biztosíthatja a feltárt összefüggések gyakorlatban való hasznosulását. Eszközként használtam a közvetlen információcserét és az együttműködés felajánlásának módját. A kutatók és a gyakorlati szakemberek közötti párbeszéd biztosításához egyelőre még kevés a fórum. A különböző típusú tudások és tapasztalatok egyesítése azonnali visszacsatolást jelenthet és biztosíthat a kutatási eredmények gyakorlati hasznosulására.

1996-ban fogadták el a ma is hatályos vadászati törvényt, amely a vadászati jog gyakorlását új alapokra helyezte és a földtulajdonhoz kötötte. Figyelemre méltó volt a változás még akkor is, ha a méltán híres magyar vadállomány alakulását lényegesen befolyásolhatta az új szabályozás. A változás mögött teljes konszenzus volt, az Országgyűlés előtt nem volt olyan módosító javaslat, indítvány, amely a korábbi állami vadászati jogot kívánta volna fenntartani. A célom arra válaszolni, hogy a kialakult szabályozásra is figyelemmel, mely szervezeti forma lenne a legalkalmasabb a vadgazdálkodás és az ezzel összehangolt természet- és környezetvédelem szempontjainak szolgálatára, valamint ezt a feladatot a nagy hagyományokkal rendelkező vadásztársaságok el tudják-e látni a jövőben.

¹ MICHAEL WALTZER: *Toward a Global Civil Society*. Bergham Books, Providense, 1995. 170. p.

Javaslatom a gyakorlat számára: a kialakult vadásztársasági rendszer átalakítása nélkülözhetetlen. Remélem, hogy a feltárt eredmények hozzájárulhatnak ahhoz, hogy valóságban milyen törvényszerűségek, összefüggések határozzák meg a téma aktuális keretét.

A dolgozat foglalkozik a vadászati jog szabályozásának kialakulásával, fogalmának meghatározásával, fellelhető európai uniós szabályozással, igyekszik kijelölni a vadászati jog gyakorlásának főbb területeit. Az elemzést követően lehetőség nyílik arra, hogy a jelenlegi szabályozás mellett megvizsgáljam, hogy a választott téma kapcsán hol vannak olyan hiányosságok, illetve nehézségek, amelyek a jogalkotók számára feladatot jelentenek a jövőre nézve. Nyomon követtem, hogy milyen ütemben haladt a hatályos törvény elfogadását követően is az érintett területen megvalósult jogalkotás, valamint a létrejövő joganyag mennyire felel meg ez európai uniós és a sajátos magyar viszonyoknak, mennyire szolgálhatják a híres vadállományunk állapotának megőrzését, fenntartását. A jog határok közé szorítása nemcsak alkotmányosság, és emberi jogi szempontból, de a tulajdonos és környezete, illetve a közösség érdekeinek szempontjából is fontos. *Az értekezésemnek nem általában a vadászati jog gyakorlása a témája, hanem annak csupán egy részterülete, a nem állami tulajdonú területeken a vadászati jog gyakorlására jogosultak körének meghatározása, bemutatása, kiemelve körükből a vadásztársaságokat, a tevékenységük gyakorlását meghatározó feltételeket (vadászterületek kijelölése, vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos jogok és kötelezettségek ismertetése, vadászati jog gyakorlásának és hasznosításának főbb területei), vadgazdálkodást is érintő kérdések megértéséhez azok szükséges mértékű bemutatásával is foglalkozva.* A kapitalista tulajdoni viszonyok meghatározó eleme a magántulajdon, de a választott témában arra a kérdésre is igyekeztem választ adni, hogy *érvényesülhet-e feltételek és korlátok nélkül a magántulajdoni autonómia*, vagy el kell részben térni a magánjogi szabályoktól. Az alkotmánybíróági gyakorlat megkülönbözteti egymástól a tulajdon polgári- és alkotmányjogi fogalmát. A polgári jogi tulajdon fogalom lényeges tartalma a birtoklás, használat, rendelkezés. Az arányosság kritériumának való megfelelés vizsgálata során az Alkotmánybíróság – más alapjogokhoz hasonlóan – a szükségességi-arányossági tesztet alkalmazza.² Ám a tulajdonjog gazdasági rendet meghatározó fundamentális jellege miatt annak intézményét és nem az állagot védi, továbbá a közérdekű alapjog korlátozást dolgozta ki. A kialakult struktúra viszonyokat elsősorban a tulajdoni és használati viszonyok, a gazdálkodási-szervezeti viszonyok, valamint az irányítási-igazgatási és gazdasági jellegű tényezők befolyásolják, így igyekeztem valamennyi tényezőt a választott témában elemezni. A vadászat szabályozás körében meghatározó a részjogosítványok kettéválasztása, valamint a használati viszonyok meghatározó és nagyobb súlya, mint a rendelkezési jognak, mivel ez csak a használat függvényében gyakorolható.

² Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához önmagában nem elegendő, hogy másik alapjog, vagy szabadság védelme, vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményének: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott érdeksérelem súlya megfelelő arányban kell, hogy legyen. 30/1992. (V. 26.) AB határozat; lásd még: ABH 1994.167.,171.

I.2. A kutatás módszertana

A kutatáshoz a következő forrásokat vettem alapul: Szakirodalmi áttekintéseket; hazai jogtörténet fontosabb monográfiáit, kézikönyveit, tankönyveit; hazai hatályos joganyagot, rendelkezésre álló esetjogot; az Európai Unió jogi aktusait és ezzel kapcsolatos politikai dokumentumokat; néhány kiválasztott uniós tagállam kézikönyveit, tankönyveit, monográfiáit. Ezek hozzásegítettek ahhoz, hogy meghatározhassam a téma jogági hovatartozását, elhatárolhassam a szabályozás elveit, valamint választ kaphassak arra a kérdésre, hogy önállónak tekinthető-e a választott jogterület. Saját adatgyűjtést végeztem működő vadásztársaságoknál a jogértelmezés és a gyakorlatuk feltérképezése céljából. Arra jutottam, hogy más a jogalkotói cél és más a szervezeti besorolása a társaságoknak. Elsősorban a dolgozat lezárása előtti fél évben interjúkat készítettem, nemzetközi jellegű és hazai konferenciákon előadásokat tartottam a téma által is érintett egyes lényeges kérdésekben. Internetes folyóiratokban is publikáltam, valamint a reflexiók segítségével is igyekeztem információkat gyűjteni a témához. A jogalkalmazási anomáliák, problémák súlyosságára világítottak rá a havi lapokban és gyűjteményes újságokban olvasott cikkek, egyes beszámolók. A kodifikációs előkészületek során a szakértői közreműködőkkel folytatott beszélgetéseim segítettek ahhoz, hogy véleményemet és javaslataimat bátran megfogalmazzam, mivel még a változás iránya most alakul ki, bár sürgőssége vitathatatlan.

Megállapítható, hogy az állam jogkorlátozó szerepe különösen jelentős a választott területen a kialakított szabályozásnál, mivel a környezet- és természet védelméhez kötött igény a tulajdonjogi jogosítványokat megelőzi.

A kutatás tárgyát illetően a vadászati jog az Európai Közösség jogrendszerén belül nem harmonizált terület. Láthatjuk, hogy az államok a történelmi hagyományaikra és kialakult gyakorlatukra is tekintettel csak egyes részletkérdésekben közelítik a szabályozásukat egymáshoz, amely inkább jelenti a környezet- és természetvédelmi feltételeknek való megfelelést, azaz az európai uniós „szabályozásnak” a vizsgált területen nincsen múltja. A hazai szabályozásnak azonban történeti és nagy múltra visszatekintő hagyományai vannak. Történetiségében vizsgálja meg az értekezés a hazai szabályok kialakulását, előzményeit, kialakulását meghatározó körülményeit.

A dolgozat felépítésében nem csak történeti módszer szerint haladtam, hanem a vizsgált kérdések részletes ismertetését megelőzően egy külön fejezetben összefoglaltam az Európai Unió vonatkozó és kapcsolatos joganyagát. Hazánk a harmonizáció területén az előtte álló feladatokat megoldotta. A magyar vonatkozásokat illetően helyzetelemzést adok, és leírom az adott terület szabályozását és aktuális kérdéseit, ám a leíró módszert igyekeztem ellensúlyozni elemzéssel, javaslatot teszek a jogalkotás irányára, alternatívát adva. Az összehasonlításnál alapvetően a német mintát vettem figyelembe, mivel a közép európai jogrendszereket a német jogi és filozófiai gondolkodás befolyásolja egészen napjainkig a

követendő mintát. A speciális szabályok felől halad az általános felé, kiemelve az alkalmazandó szabályokat, megpróbálja megvilágítani az elkülönítendő ismérveket és meghatározó szempontokat, a jelenlegi gyakorlat és szervezeti keret problémáira rávilágítva.

A dolgozat központjában álló kérdést elsődlegesen agrárjogi aspektusból közelítem meg. Egyebekben, mivel a vadászati jog gyakorlásának is számos összefüggése van, amely túllép az agrárjogi jellegű szabályozás keretein, más jogágakból is merítettem (pl.: gazdasági, közigazgatási jog, etc., valamint erkölcsstan). „A vadászatra sokan mondják, hogy kikapcsolódás – valóban az, abban az értelemben, hogy kikapcsolunk egy megszokott áramkörből, véráramból, életritmusból, és egy másik világba lépünk át: személyiségünket otthagynva az erdő határánál, és belépve a másik világba, átlényegülünk.”³ Ez az idézet is jelzi, hogy a szűk (agrár)jogi kereteken túlra kell tekintenünk az elemzés során.

Napjainkban a jogi szabályozás gyorsan változik, ezért **a kutatást és a kéziratot egy meghatározott időpontban: 2012. január 30-án** lezártam, de ez nem jelenti azt, hogy ne kísérném figyelemmel az újabb fejleményeket.

A dolgozat a **vadászati jogot gyakorló szervezeti típusok** eltérő alapviszonyai és az ebből eredő struktúrák miatt csak azok egyesületi jellegével foglalkozik, mivel valamennyi forma felvázolására nincs lehetőségem. Az általam feltárt eredmények azonban megerősítettek abban, hogy a munka további folytatása is szükséges lehet.

A vadásztársaságok egyesületi formájának társadalmi tevékenység iránti igénye és jellege **iránymutató lehet a megfelelőbb szervezeti formák kiválasztásához** is, éppen azok a sajátosságok alapján, amelyre a jogalkotó nem gondolt. Ezek sokszor meghatározzák a vadászati jog gyakorlását, a **vadásztársaságok működésének szervezeti jellegét**, az egész struktúráját. A vadászati jogot gyakorló vadásztársaságok létrejöttének és tevékenységének a kettős jellege és régi gyakorlata vitathatatlan. Gazdálkodást szervezők és civil jellegűek egyszerre. Igyekezem arra is rámutatni, hogy azért lenne jó speciális szervezeti formát alkotni a számukra, mert kétségtelenül civil egyesületi sajátosságuk mellett **(környezet- és természetvédelmi) közcélokat** is szolgálnak, sajátos- egyedi céllal, vadgazdálkodási feladatokkal. A fejlődés irányát is az utóbbiak fejlesztése és szem előtt tartása jelentheti. Az *állami támogatások elnyerése* anyagi forrásokat jelenthet a számukra, ami fontos a gazdasági társaságokkal kapcsolatos versenyben. Nem a ma létező szervezeti forma (egyesület) a forrása a kialakult problémáknak, hanem a szabályozás hiányosságai, a szűkös anyagi lehetőségek, a csekély jelentőségű állami szerepvállalás. Az egyesületi forma lehet alkalmas a sajátos célok megvalósítására is.

A fentiek alapján néhány javaslatot is megfogalmazok *de lege ferenda* a vadászati jog és igazgatás, valamint a szervezeti keretek tekintetében.

³ MIRTSE ZSUZSA: *A vadászat ambivalenciája. Vadászévkönyv*. Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest, 2002. 136. p.

II. fejezet

A vadászati jog kialakulása

2.1. A vadászat mint szabályozási tárgy

A vadászat komplex, és számos belső ellentmondással terhelt tevékenység. „Valamikor, az emberré válás kezdetén a természet, pontosabban az állatvilág része volt az ember (az ősember), akinek keményen meg kellett küzdenie a fennmaradásért. Ennek a küzdelemnek a legfontosabb része volt a védekezés a vadállatok ellen, amelyeknek könnyen áldozatul eshetett. Idővel azonban megtanulta, hogyan ejteth hatalmába állatokat. Ezt viszont később nemcsak az önfenntartás ösztöne sugallta, hanem kifejlődő zsákmányolási hajlam is. Ez a két tényező maradt azután fenn évszázadezekeken keresztül és határozta meg azt a tevékenységet, amelyet ma vadászatnak nevezünk.”⁴ Az őskortól napjainkig nemcsak az eszközök és a fegyverek tökéletesedtek, de a társadalomtörténeti változások hatására a vadászat egyre inkább kedvteléssé, majd versenysporttá vált. Napjainkra a fegyverrel történő vadászat már régen nem a megélhetést biztosító zsákmány megszerzésére irányul, hanem **hobby-, sport-, vagy társadalmi státuszhoz kötött tevékenységek** kategóriájába sorolható. Az elejtési rekordra való törekvés is sok állatfaj drasztikus csökkenéséhez, vagy kipusztulásához vezetett (pl.: vándorgalamb). A vadászturizmusnak van egy bizonyos exkluzív jellege is egyedi, vagy kiscsoportos tevékenység, drága sport, és mindig van valamilyen újdonság, olyan vadfaj, vagy újonnan vadászhatóvá váló tája a világnak, amely felkelti a vadászok érdeklődését. A természetvédelemmel párosult vadászat össze sem hasonlítható azzal a formájával ennek a tevékenységnek, amit az őseink gyakoroltak.

A jogi szabályozás befolyásolja az ember és a környezet kapcsolatát, így a vadászat szabályozásával is elősegítik, hogy a **természeti örökségünk**, környezeti értékeink megőrzése megvalósulhasson. A vadvilág és az erdő, mint élőhely védelme közügy, amely minden állampolgár feladata. A természeti erőforrások bölcs használata is közös feladat. Fontos a biodiverzitás követelményét hangsúlyozni – így ezzel a természethez közel álló vadászokat, íjászokat, solymárokat, madarászokat... – minden embert oktatni kell a természet pótolhatatlan értékeinek megőrzésére, a fenntartható fejlődés elvének⁵ betartására.

⁴ CSÖRE PÁL: *A magyar vadászat története*. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1994. 5. p.

⁵ *A Környezet és Fejlődés Világbizottsága* 1987. évi ún. Burndtland Jelentésében jelent meg először a fogalma, eszerint olyan fejlődés, amely úgy elégíti ki a jelen nemzedékek igényeit, hogy az ne akadályozza a jövő nemzedékeinek képességét saját igényeik kielégítésében. ELLIOTT JENIFFER: *An Introduction to Sustainable Development. The Developing World*. Routledge, London–New York, 1994. 7. p. Kapcsolódva: a fenntartható fejlődés egyensúlyt teremt az ökológiai, a gazdasági és társadalmi értékek között, de valójában senki sem tudja, hogy mit jelent ez a fogalom, mert a gazdagabb iparosodottabb társadalmak nem ismerik a fenntarthatóság fogalmát. F. DOUGLAS MUSCHETT (ed.): *Principles of Sustainable Development*. St. Lucie Press, Delray Beach (FL), USA, 1997. 17–20. p.

A környezet és életminőség szorosan összefügg egymással, a jognak így a környezet- és természetvédelem keretében is igen sok feladatot kell megoldania. A szabályozásnak érvényt a legtöbb esetben önkéntes jogkövetéssel, megelőzéssel, esetlegesen hatósági ellenőrzéssel, szankcionálással szerezhetünk. A vadászati jog sem választható el a környezet- és természet védelmének szabályaitól, valamint az egyes állatok védelmére vonatkozó szabályokat is össze kell mindenképpen hangolni.

A vadászat fontos gazdasági szerepet töltött be az ember életében, ez azonban változó nagyságú volt, ma már a bevételt és a turizmus részét jelenti inkább. (sporttevékenység, élményforrás)

A vadászat kiemelendő feladata a biológiai sokféleség megőrzése. A vadonélő állatok (beleértve a vadászható vadfajokat is) természeti örökségünk részei, ennek megfelelő felelősséggel kell gazdálkodnunk velük. **A vadászat tehát a társadalom számára egyszerre kényszer (közvetlen kényszerítő eszközökkel szabályozott) és lehetőség, amelyet a jog engedélyez és az etika (közvetett ösztönző módon) fogadtat el.** Az interdiszciplináris és komplex megközelítése ennek a témának azt eredményezi, hogy természettudományi és társadalomtudományi eszközök is szolgálják a szabályozás kialakulását és együttességükben kell ezeket alkalmazni. A természettudományos oldal feladata a környezeti jelenség és okainak feltárása, illetve az adódó válaszok módszerek, technológiák kidolgozása. A társadalomtudományok az előbbieket által nyújtott eszközrendszer megvalósulását hivatottak biztosítani.⁶

2.2. A vadászati tevékenységet befolyásoló íratlan, etikai jellegű szabályokról

Az **etika**⁷ (erkölcs) a közösségek által megfogalmazott norma- és elvárás rendszer, mely végső lényegét tekintve önkorlátozást jelent sokszor íratlan formában. Belső készítés formájában érvényesülhet valójában. Vannak általános erkölcsi szabályok, illetve elvárások, és vannak úgynevezett szakmai etikák; a vadászatot gyakorlók erkölcsi szabályai a vadászati etika tulajdonképpen azt a célt szolgálja, hogy a vad elejtése ne barbár módon történjen, tisztázza azokat a helyzeteket, magatartásokat, amiket egy vadásznak követnie kell ahhoz, hogy egy vadat a hatalmába keríthessen. Nem más, mint szakmai és erkölcsi szabályok összessége. A tartalmuk folyamatosan bővült az elmúlt századok során.⁸ A jogszabályok is az etikai szabályokra épülnek rá⁹, az erkölcs hatóköre azonban szélesebb a jognál. Ma a vadász

⁶ BAKÁCS TIBOR: *Magyar környezetjog*. Springer Hungarica, Budapest, 1992. 13. p.

⁷ A görög *ethos* szóból származik, megfelelője a latin *mos*, római filozófiában *moralis*; mindhárom jelentése erkölcs, etika.

⁸ A két világháború közötti évek a vadvédelem szükségességének felismerése és a kifinomult vadászati etika szempontjából hoztak jelentő fejlődést. CSÁNYI SÁNDOR: *Vadászati jog, igazgatás és ökonómia*. Főiskolai jegyzet (SZTE Vadgazdálkodási és Környezetvédelmi Tanszék). Hódmezővásárhely, 2005. 7. p.

⁹ Az etikai megalapozottság igényét – többnyire valóságként ábrázolva – viszonylag korán felismerték a jogi gondolkodásban. Iuventus Celsus – ahogyan Ulpianus utalt rá – már az időszámítás kezdete utáni második században a jó és méltányosság művészetének tartotta a jogot, ezer évvel később, Aquinói Szent Tamás pedig

és a természet, a vadász és a vad, a vadászok egymás közötti, valamint a vadászok és nem vadászok – természetvédők viszonyát hivatott szabályozni. Ezeknek a viszonyrendszer meghatározó szabályoknak is különös jelentősége van, befolyásolják a vadászat mibenlétét, lényegét és küldetését is. A vadászat minőségét és sajátos lényegét az adja, hogy a vadász erkölcsös és kulturált ember. Az erkölcsöt meghatározó szabályok és elvárások általában nemzedékekről nemzedékekre hagyományozódtak a különféle írott szabályok betartása mellett. A jogi szabályozás támaszkodik az erkölcsre, és az erkölcsöt meghatározó elvárások betartása mellett lehet elvárni azt, hogy a jogi szabályozás, írott szabályok betartása segítséget adjon a kialakult élethelyzetek és a vadászat tevékenységének megítélésében. A társadalmi, gazdasági és kulturális változások különösen mélyreható változásokat eredményeztek a vadászatot gyakorlók körében is, a vad azt lehet mondani, hogy áruvá vált, így az erkölcsi szabályok betartása és betartatása nélkülözhetetlen manapság is, a vadászat és annak gyakorlása nemcsak írott szabályok betartása mellett szabályozott tevékenység. A nemzedékről nemzedékre hagyományozódó etikai rendszer a vadászati kultúra részét képezi.

A Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (CIC) 39., Marrakech-ben 1992. május 26. és 31. között tartott közgyűlése fogalmazta meg a **Vadászat Kódexét**.¹⁰ Javasolta, hogy minden vadász tartsa be és alkalmazza a vadászmagatartás e normáit. A hivatkozott etikus önkorlátozás és erkölcsös vadászmagatartás elvei az alábbiak:

1./ a vadon élő állatnak, mint alapvető természeti erőforrásnak a tisztelete. A vadászatot a vadon élő állatvilág ésszerű hasznosítását, megújuló erőforrások készletét szabályozó tevékenységként kell értelmezni, úgy hogy az a jövő számára is elérhető vadkészletet eredményezzen, szorosan kapcsolódjon a vadak és élőhelyeik védelméhez. A vadászok tartsák tiszteletben a vadak gazdasági értékét, helyi jelentőségét.¹¹

2./ a vad, mint élőlény tisztelete. A vadat lehetőleg gyorsan és humánus módon kell elejteni, a vonatkozó jogszabályok betartásával, a vad szenvedésének elkerülésével. Tiszteletben kell tartani a vadak természetben betöltött fontos szerepét, nem jelentheti a mennyiség a vadászati értéket.

3./ a természet más használóinak vagy hasznosítóinak tisztelete. A vadászatot gyakorlók fegyverviselési engedéllyel rendelkezők azon csoportját képezik, akiknek a tevékenysége a szigorú fegyvertartási és biztonsági feltételekhez kötött. A vadászat csak természetes környezetben folytatható, amely mások életterét is adja, így fokozott

ésszerű és közjót szolgáló előírásoknak, jelezvén a harmónia társadalmi–etikai tartalmát. A jog, etika, és a demokrácia ősi európai értékeket hordozó fogalmak és jelenségek. Csak ezekkel az értékekkel együttes kapcsolatuk jelentheti Európát és országunk is csak ezekkel az értékekkel a társadalmi-politikai magatartásunkban való megjelenésükkel tekintheti magát európainak. KULCSÁR KÁLMÁN: *Etika–jog–demokrácia*. In: Magyar Jog. 1990. 6. szám. 482. p.

¹⁰ MÉSZÁROS ISTVÁN: *A vadászat és a vallás c. előadásából*. Forrás:

http://gyulajrt.hu/mir/1142/dr_szarvas_istvan_a_vadaszat_es_a_vallas_eloadasa (Letöltve: 2011. XI. 30.).

¹¹ Ezzel a fajok és élőhelyeinek védelmével a vad megújuló természeti érték marad. Egy felelős gazdának meg kell akadályoznia a vadállomány túlnépesedését is, mert az tönkre teheti saját és más fajok környezetét. Forrás: <http://www.mindentudas.hu/faragosandor/20061119farago1.html?pIdx=6> (Letöltve: 2011. XI. 30.).

körültekintéssel és együttműködéssel kell a terület más jellegű használóival kapcsolatba kerülni, mivel a vadászok valójában a vad védői is. A vadászatnak egyben példamutató magatartásnak is kell lennie.

4./ a természet tisztelete a maga egészében. Az egyes vadfajok vadászata nem okozhat kárt a természet más elemeiben. A vadászatnak mindenkor vadgazdálkodási és állományszabályozó szerepkört is be kell töltenie, biztosítania kell a vadállomány sokszínűségének fenntartását.

Hazánkban az Országos Magyar Vadászkamara (továbbiakban rövidítve: OMVK)¹² a közzétett **Etikai szabályzatában**¹³ meghatározza a sport- és hivatásos vadászokkal – mint a kamara tagjaival – kapcsolatban, csak rájuk vonatkozóan az etikai eljárás célját, az etikai vétségeket, az alkalmazandó etikai büntetéseket, továbbá az etikai eljárás rendjét,¹⁴ szabályait.¹⁵ A vadászetika ma általánosan elfogadott 8 kiegészített, pontosított alapelve:¹⁶

1. A természetért érzett felelősség elve: A természet egy és oszthatatlan. A vad és élőhelye a természet része.

2. Hozzáértés és szaktudás elve: A mai szabályok alapján a vadat elejteni csak szakmai feltételeknek megfelelően szabad. Fontos a beteg, öreg állapotok kilövése, a helyes nemi arányok biztosítása.

3. Az állatok méltóságának az elve: Ez az elv szerint mind az élő és a holt állatoknak is meg kell adni a méltó tiszteletet. Az utóbbi esetben a trófeakultusz hagyományai szerint kell ezt kifejezésre juttatni.

4. Az esélyadás elve: Ennek az elvnek a feltétlen érvényesülését biztosítják azok a szabályok, amik tiltják sorozatlövő fegyverek használatát, motoros járművekről való vadászatot is például.

5. Az önmérséklet elve: A szabály szerint csak meghatározott fajtájú és mennyiségű vad lőhető ki egy vadászat alkalmával.

6. Az együttműködés elve: a vadászok és nem vadászok összehangolt együttműködése nélkülözhetetlen, kölcsönös érdeke mindenkinek. A vadászterület a nem vadász számára lehet mező- és erdőgazdálkodásra alkalmas terület, természetvédők számára oltalmat igénylő hely is lehet. A vadkár megelőzése is minden érintett célja.

¹² Az OMVK mint szakmai érdekképviseleti szerv céljai, feladatai között szerepel mind az íratlan, mind az írott szabályozás elsegítésében való közreműködés, a vadászati kultúra ápolása, tagjai etikus vadászmagatartásával elő kell, hogy segítsék a vadászat kedvező társadalmi megítélését, együttműködve más civil szervezetekkel a természet védelme érdekében. Ezzel lehetséges csak írott szabályok hiányában azt segíteni, hogy a vadászati hagyományok, szokások megerősödhesse, etikai szabályok érvényesülhessenek.

¹³ Forrás: <http://www.vadaszkamara.hu/vadaszat/szabalyzatok/index.html> (Letöltés ideje: 2011. XI. 30.).

¹⁴ Etikai jogkört gyakorló (12. §) első fokon a területi vadászkamara etikai bizottsága, másodfokon az OMVK etikai bizottsága.

¹⁵ Az etikai szabályzat hatálya (2. §) kiterjed az OMVK névjegyzékébe bejegyzett minden olyan természetes személyre, aki érvényes vadászjeggyel, vagy hivatásos vadászati szolgálati igazolvánnyal rendelkezik.

¹⁶ Az összefoglalót BÉKÉS SÁNDOR: *Erkölc nélkül nincs harmónia* c. cikke alapján készítettem. In: Rubikon. 2009. 7–8. szám. 118–120. p. Lásd még: BÉKÉS SÁNDOR: *Vadászetika*. Magyar Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003. 55. p.

7. A biztonság elve: A vadászat gyakorlása során fontos mások biztonságának a megőrzése, sajnos az utóbbi időkben gyakran hallhattuk vadászbalesetekről, aminek az indokai a figyelmetlenséggel és szabályszegéssel magyarázhatók.

8. A hagyományőrzés elve: Azokat a szokásokat és rítusokat és gyakorlatot hívjuk így összefoglaló jelleggel, amik a vadászatot ünneppé, eseménnyé változtathatják át. Gondoljunk csak a vadászavatásra, trófeák tiszteletére, terítékkészítésre, stb.

A kettő közti különbség pl.: a szaktudás, képzés, önképzés, vizsgáztatás kérdése.

A vadászat etikai alapját a hatályos szabályozás *bevezető rendelkezései* összegzik: „felismerve azt, hogy valamennyi vadon élő állatfaj a Föld megújuló természeti erőforrásainak, valamint a biológiai életközösségnek pótolhatatlan része, tudatában annak, hogy a vadon élő állat esztétikai, tudományos, kulturális, gazdasági és genetikai értékek hordozója, s ezért – mint az egész emberiség és nemzetünk kincsét – természetes állapotban a jövő nemzedékek számára is meg kell őrizni, a természet védelme, a vadállomány ésszerű hasznosítása érdekében” alkotják meg a törvényt.¹⁷

2.3. A vadászat jogi szabályozásának alakulása

Annak alapján írható le, hogy: mit tekint a szabályozás vadászatnak, milyen jogforrásban szabályoz, kit jogosít fel a vadászatra, kire és milyen jogokat, kötelezettségeket hárít.

Ma **vadászatnak** nevezték el azt a tevékenységet, amely a vadnak a törvényesen megengedett eszközökkel, vagy ragadozó madárral engedélyezett módon, vadász által történő elejtésére irányul. Vadászatot a vadászatra jogosult folytathat a saját vadászterületén. A vadászati tevékenység az éves vadgazdálkodási üzemtervben meghatározottak szerint történhet. Csak és kizárólag a tervben meghatározott fajtájú és darabszámú vadat ejthet el a vadászatra jogosult. A vadászatra jogosult a vadászati tevékenysége gyakorlása során köteles vadásznaplót vezetni, amelybe a vadászat lefolytatását kell rögzítenie utólagos ellenőrzés céljából. Az elejtett vadakról is a nyilvántartást vezet a vadászatra jogosult, amit teríték nyilvántartásnak hívunk.¹⁸

Az írott és íratlan szabályok, a törvényi szabályozás és az erkölcsi szabályok nagy felületeken átfedésben vannak egymással. A 21. században nem más a kérdés: kell-e, szabad-e vadászni és milyen szabályokkal, feltételekkel. A vadászat társadalmi szükséglet és érdek. A szabályozása olyan téma, ami folyamatosan napirenden van.

Az aktuális viszonyokat az adott korban az időbeli és társadalmi rendszer általi determináltság jellemzi. A kronológiai szabályozás bemutatása igazolja a történelmi fejlődés szakaszait. Minden társadalmi rendszer kialakította a korra jellemző sajátos rendszerét és szabályozását.

¹⁷ A hatályos 1996. évi LV. tv. preambuluma.

¹⁸ DOMÉ GYÖRGYNÉ – HÁRSFALVI REZSŐ – KURUCZ MIHÁLY – RÉTI MÁRIA – VASS JÁNOS: *Agrárjog*. Budapest, 1999. 99. p.

A szabályozás szükségessége végső soron a társadalmi és gazdasági viszonyok alakulásának függvénye. A jogszociológusok rámutattak arra, hogy ha a jogot – a maga sajátosságaival, a sajátosságaiból fakadó és társadalmi és történeti környezetéből adódó korlátokkal együtt – a változások eszközeként fogjuk fel, akkor éppen a sajátosságok és társadalmi összefüggések feltárása menetében el kell jutnunk annak megállapításáig, hogy magát a jogot is változtatni kell. A vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatos viszonyok változtak, ezeket a jogalkotó észlelte, így a szabályozó jog sem maradhat tétlen.¹⁹

2.3.1. A vadászati jog mint kisebb királyi haszonvételi jog

A vadászati jog a 18. századig mint **szokásjog, később szabályozott jogi keretben** jelent meg.²⁰ A jog rendeltetése az, hogy szabályozza a társadalmi viszonyokat, előírja azokat a magatartási formákat, amelyeket minden embernek be kell tartania. Ebből következik, hogy keretek szabta körben gyakorolható úgy, hogy a vadászat és vadgazdálkodás tartalmát meghatározó jogok és kötelezettségek teljesítése nélkülözhetetlen.

A vadászati jog kialakulását vizsgálva megállapítható, hogy az mindig **szorosan kötődött az uralkodó érdekviszonyokhoz és tulajdonformákhoz**. A vadászat ősi szabálya az volt, hogy mindig csak a legszükségesebb mennyiséget szabadott elejteni, mert a mai szóval ez a tartamosság, a jövő záloga.

Az **államalapítás előtti időkben személyhez fűződő közösségi jellegű jogosultság volt**, tehát a nemzetséghez való tartozás volt az előfeltétele. Az **államalapítás után személyes jogosultság lett**, tehát személyre szólt, és nem területhez kötődött. A föld tulajdonjoga és a vadászati jogosultság később sokszor összefonódott és ezáltal privilegizálódott. Csökkent a fennmaradást szolgáló szerepe, de hozzátartozott a természet, környezet egészéhez. A vadászat egyfajta szabályozási funkciót is betölt a vadállományban, hogy a vadak ne okozzák a termés csökkenését.

A vadászat első írott szabályozása is mint törvény jelent meg Szent László király (1077–1095) dekrétumainak Első Könyve a 12. artikulusában a mondott ünnepnapok megtartásáról megtiltotta a vadászatot a mondott ünnepnapokon, és megszegőitől lovát és kutyáját elvették. Ha pedig egyházi személy vadászna, „veszítse el egyházi rendjét, míglen eleget teend vétkeiért”.²¹

¹⁹ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadászat és vadgazdálkodás tervezett szabályozásáról*. In: Magyar Jog. 1989. 11. szám. 978. p.

²⁰ A magyar jogfejlődésre alapvetően az volt a jellemző, hogy azt a szokásjog határozta meg és a kiegészítést követően indult meg a kodifikációs munka. Az adott közösség életét meghatározó erkölcsi normák és uralkodó szokásjogi szabályok tették lehetővé, hogy az alsóbb szintű törvényszékek alkalmasak legyenek az igazság kiderítésére. HOMOKI-NAGY MÁRIA: *Erkölc és igazság a 18–19. század bírói joggyakorlatában*. In: Bűnügyi Mozaik. Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Nagy Ferenc. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 11. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2006. 482. p.

²¹ *Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvényczikkek*. Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1899. 54–55. p.

II. Endre (1205–1235) az 1222. évi Aranybulla 15. cikkelyében a lovászokról, pecérekről és solymárokról, valamint az 1231. évi Aranybulla 3. cikkelye a szerviensek házairól már a területről „lovászok, peczerek, solymárok, nemesek falvaira szállni ne merjenek” így tiltotta ki a vadászokat.²² A saját birtokon vadászság elve szerint csak az vadászhatott, akinek volt saját birtoka. A vad uratlan jószág volt, az elejtéssel került a birtokosa tulajdonába.

A vadászati jog hazánkban **kisebb királyi haszonvételek közé tartozott**,²³ így sokak számára gyakorolható volt egészen a 16. századig. A vadászati szervezet igen differenciált volt, ez is mutatja nagy jelentőségét. A vadászati jog a közsabadokat, majd a nemeseket általánosan megillette. Bár elvben minden vadászatra jogosult minden területen vadászhatott, a királynak többször meg kellett ígérnie, hogy nemesek földjén nem fog vadászni. Először II. András tett ilyen ígéretet a szerviensek nyomására az Aranybullában.

II. Ulászló 1504. évi V. dekrétuma 18. cikke a jobbágyoknak a vadásztól való eltiltásáról és a nemesek vadászati jogáról hat vadfajra (szarvas, őz, nyúl, vadkan, fácán, császármadár) tiltotta meg a parasztnak a vadászatot, megszegőinek három forint bírságot rótt ki.²⁴

II. Ulászló az 1514. évi hetedik dekrétuma a vadászat szabályainak megszegőit igen súlyos büntetéssel sújtotta, mivel megfosztotta a jobbágyokat és a hajdúkat, tanulókat, papokat a fegyver használatának lehetőségétől. A paraszt vagy a hajdú tiltott puskatartásáért kasztrálást, vagy halálbüntetést kapott.²⁵ A vadászati tevékenység szakszerű gyakorlása, a vadállomány kezelése, óvása is szükségessé tette hozzáértő, hierarchizált szakszemélyzet kialakítását: erdőóvók, erdőőri szolgálat, királyi szabad és félszabad vadászok alkalmazását. Fontos megemlíteni, hogy megjelentek a vadaskertek, amelyek a királyi vadászatokon a szükséges nagy vadbőseget voltak hivatottak biztosítani, a megfelelő védelem keretében.

²² *Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvénycikkek.* Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1899. 136–137. p. Lásd még: *De Bulla Aurea MCCXXII.* Szerk.: BESENYEI LAJOS, ÉRSZAGI GÉZA és MAURIZIO PEDRAZZA GORLERO. Edizioni Valdonega, Verona, 1999. 24. p., 27. p., 37. p., 40. p.

²³ A királyi haszonvételek (*iuria regalia, regalia v. minora*) elnevezéssel oly jogosítványokat jelöltek a középkorban és a korájukban, amelyek elsődlegesen a Német-római Császárságban – de általában más országokban is – kizárólag a fejedelmeket illették. Ilyenek voltak különösen: a folyam- és útrengálé (*Storm- und Srasenregale*), a meghatározott útszakaszon a biztonságos áthaladást szolgáló kerítés joga (*ius conductus*), a postarengálé (*Postregal*), a hajótörtek tenderből kifogott javaira vonatkozó parti haszonvétel (*Standregal*), a törvénytelen gyerekekre és idegenekre alkalmazott közjogi szolgálat, a „vadfogó regálé” (*Wildfangenregal*), az erdészeti, vadászati és halászati javadalom, valamint az erdészeti felségjog (*Jagdregal, Forstheit*), a bányarengálé (*Bergregal*), a kincszregálé (*Schatzregal*), továbbá a pénzverés joga (*Münzregal, Münzstande*). RUSZOLY JÓZSEF: *Európa alkotmánytörténete. Előadások és tanulmányok középkori és újkori intézményekről.* Püski, Budapest, 2005. 156–158. p., RUSZOLY JÓZSEF: *Európa jogtörténete. Az „újabb magánjogtörténet” Közép- és Nyugat Európában.* Püski, Budapest, 1996. 82. p., 217. p.

²⁴ Arra hivatkozva tiltották a parasztnak a vadászatot és a madarászatot, hogy elvonja őket a mezőgazdasági munkától bár a korlátozás ekkor még csak bizonyos fajta vadakra vonatkozott. In: *Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvénycikkek.* Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1899. 682–683. p.

²⁵ Itt felmerül egy ellentmondás, ugyanis a jobbágyoknak az urbárium keretében meghatározott számú és fajta vadat kellett beszolgáltatnia, ami a fentiekben írt szabályok szerint kivitelezhetetlen lett volna. Ezt gyakran különböző státúumokkal oldották fel, és így elsőbbséget adhatott a decretummal szemben a földesúr utasítása.

Werbőczy István Hármaskönyve (1514)²⁶ a 16. század elején sem a vadászati regálét nem ismerte, sem a vadászati jog és a földtulajdon összekapcsolódását jogszabályként nem fejlesztette. Arra következtetésre lehet jutni, hogy **a vadászati jog a személyi szabadságból közvetlenül eredő jog, ami az idők folyamán a nemesi privilégiumok színezetét vette magára.** A vadászati jog nemesi előjoggá vált, területi korlátozás nélkül érvényesült az ország területén (1504 után).²⁷ Kisebb-nagyobb eltérésekkel az arisztokratikus előjogok valamennyi feudális államban kialakultak és a vadászat mindenütt az uralkodó réteg kiváltságává vált. A vadászat „aranykorának” a 16–17. századot tartják.²⁸

2.3.2. A vadászat mint nemesi előjog

III. Károly 1729. évi 22. törvénycikke a vadászatról és madarászatról az első magyar vadászati törvénynek tekinthető. Az 1729. évi 22. tc. **két nevezetes vadászati jogi reformot léptetett életbe:** először is a vadászati **kíméleti idők**²⁹ törvényi szabályozását, másodsorban **a vadászati jog és az ingatlan közötti kapcsolat részleges megvalósítását**³⁰ emelte törvényi alapra. Egyebekben tulajdonképpen csak a már meglévő élő joganyagot dolgozták fel, és az 1504. évi V. decretum megerősítése is volt. Ingatlannal való kapcsolódást nem annyira a jogdogmatikai szempontok indokolták, hanem sokkal inkább a jogi privilégiumos helyzet kifejezőbbé tételét diktálták. A 2. § értelmében minden „nemes úr” lakóhelyéhez a környező vadászatra alkalmas területrészeket elkülöníthetett vadászat gyakorlására, és annak gyakorlásától egyidejűleg mindenki mást eltilthattott, a szaporodás ideje alatt is. Az említett törvény a vadászati jog két fajtáját különböztette meg: egyrészt a földtulajdonost a saját telkén megillető vadászati jogosultságot, másrészt a nemes embert általában bárhol megillető vadászati jogot. A jogalanyisággal kapcsolatban elmondható, hogy minden nemes és nemesi jogot élvező személy, továbbá zászlóstól felfelé minden katonatiszt jogalanyként veendő számba. A szabályozása jogalkotási hullámot indított be, számos részletszabályt hoztak a vármegyékben.³¹ A szabad királyi városok saját városi határukban maguk gyakorolhatták

²⁶ WERBŐCZY ISTVÁN: *Tripartitum*. Millenniumi emlékkiadás. Magyarázató jegyzetekkel ellátta és szerk. Dr. Márkus Dezső. Budapest, 1897.

²⁷ II. Ulászló 1504. évi V. dekr. 18. cikke a jobbágyoknak a vadásztól való eltiltásáról és a nemesek vadászati jogáról. In: *Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvénycikkek*. Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1899. 682–683. p., valamint POMOGYI László: *Magyar alkotmány- és jogtörténeti kézikönyvtár*. M-érték Kiadó, Budapest, 2008. 1186–1187. p.

²⁸ A. B. BUBENIK: *Evolution of wildlife harvesting systems in Europe*. Comptes Rendus Env. CW, Canada, 1976. 110–119. p.

²⁹ Az 1729. évi 22. tc. a vadászatról és madarászatról. In: *Magyar törvénytár. 1657–1740. évi törvénycikkek*. Fordította Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1900. 676–677. p.

³⁰ Uo.

³¹ FREY DÓRA: *A vadászati jog története Magyarországon*. In: Rubicon. 2009. 7–8. szám. 30. p.

ezeket a jogokat.³² A parasztok a törvény által megszabott keretben a kártékony ragadozók irtására vonatkozó jogot kapták meg, ami kötelezettséggé vált.³³ Itt már hétre emelkedett a tiltott vadfajok száma (szarvas, őz, nyúl, vadkan, fácán, császármadár, és fogoly). Ezekre parasztok, polgárok, és még a nemesek sem vadászhattak. Megjelent a speciális tilalom: idegenben és mezőn a földbirtokos nem vadászhatott a szaporodási időn belül. Ez nagy lépés volt a vadászati jog korlátozásában, a vadvédelem elvének első igazi megjelenésének tekinthető a szabályozásuk. Bevezették a lödőjrat és a terület vadászati jogának hasznóbérbe adását is, emellett a nemes vad védelme érdekében a ragadozók, többek között a farkas irtását.

Mária Terézia 1767. évi Urbárium³⁴ tartalmazott első ízben vadkár elhárítási kötelezettséget. A vadat és az erdőt is egyre inkább értéknek kezdték el tekinteni, melyek hatnak egymásra, kiegészítik egymást, ennek folytán **a vadászatot az erdőgazdaság egyik haszonvételeként tekintették.**³⁵ A haszonvételek természete főként közjogi és pénzügyi jellegű volt, mivel eredetileg a jogi és gazdasági értelemben vett uralkodói hatalom részét képezték.³⁶ A haszonvételek azonban nem csupán bevételi forrást jelentettek, de kiadásokat is eredményeztek: az ingatlanok, és az utak, hidak, továbbá a kövezet fenntartása, továbbá a jogok gyakorlásának megszervezését és ellenőrzését végző hivatalok működtetése és azok alkalmazottainak a fizetése (pl.: erdőfelügyelők, erdőbírák, a mezőrendőrség tagjai, fa- és rőzsebiztosok) évről évre jelentős pénzbe került.³⁷ II. József vadászati rendtartása 1786-ban a földesurakat kizárólagos vadászati joggal ruházta föl, területüket más nemesek részére bérbe adhatták, lehetővé tették a vadászati jog elidegenítését, illetve hasznóbérbe adását, azaz **forgalomképes vagyoni értékű joggá vált a vadászati jog.** A bérlők köréből kizárta azonban a parasztokat és a polgárokat, nehogy a gazdaságukat elhanyagolják. A városoknak és a mezővárosoknak viszont a vadászati jogukat bérbe kellett adniuk, hasznóbérlő pedig csak nemes lehetett. További tilalmak: még a sebzett vad sem volt követhető idegen vadászterületre, tilos volt vadászni a betakarításig, szőlőkben a szüretig, a vadorzóval szemben a fegyvert használhatták.

Az 1791. évi 67. tc. által rendelt és 1795-re magánjogi tervezeteket alkotó

³² Az 1729. évi 22. tc. a vadásatról és madarásatról. In: *Magyar törvénytár. 1657–1740. évi törvénytörzsek.* Fordította Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1900. 674–677. p.

³³ RUSZOLY JÓZSEF: *Európai jog- és alkotmánytörténelem.* = Pólay Elemér Alapítvány, Opera Iurisprudentiae 1. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2011. 132. p.

³⁴ *Magyar történelmi szöveggyűjtemény 1526–1790.* Szerk.: SINKOVICS ISTVÁN. Budapest, 1968. 981–999. p. A kérdéses szövegrész az „ártalmas vad állatoknak kiirtása” szófordulattal szerepel az Urbáriumban: III. punctum XVII. § (987. p.). A vadászati tilalomról a VI. punctum III. §-a rendelkezik (991. p.).

³⁵ Mária Terézia úrbérrendezését követően a faizásért a jogosultak fakivágással, illetve fuvarozással tartoztak. PETERCSÁK TIVADAR: *Népi erdőbirtoklás és erdőhasználat.* Forrás: <http://www.bnpi.hu/doc/pub/0504.pdf> (Letöltés időpontja: 2011. XII. 13.).

³⁶ ANTAL TAMÁS: *A polgári haszonvételi jogok szabályozása Debrecenben a népképviselő korában (1848–1871).* In: Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Bobvos Pál. = A Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2009. 11. p.

³⁷ KÁLLAY ISTVÁN: *A szabad királyi városok gazdálkodása Mária Terézia korában.* Budapest, 1972. 50–51. p., 79–82. p., 92–104. p.

országgyűlési bizottság elaborátumának XXIII. artikulusában nevesítve megjelentek a kúriai beneficiumok elnevezéssel (sörfőzés, bormérés, kocsmatartás, vágóhídtartás, vadászat és madarászat), valamint a XXIV. cikkely is tartalmazott áttételesen azokra vonatkozó normákat (erdők védelme, határjelek állítása).³⁸

I. Ferenc uralkodásakor (1792–1835) még megmaradtak a királyi kisebb haszonvételek³⁹ egyes elemei, de új tendenciák jelentek meg. A **jogi szabályozás a személyi alapról átkerült a földtulajdonú felé.** Kibővült a hét tiltott vadfaj a fajdkakassal, pontos tilalmi időket határoztak meg, amelynek alapja a szaporodási időszak volt. Az 1802. évi 24. tc. a vadászatról és madarászatról⁴⁰ rendelkezései szerint a földesúr zárt vadászterületekre vonatkozóan az egész ingatlanának fele részét kijelölheti, és azt mások vadászata elől eltilthatja. Ezen a részen korlátozás nélkül vadászhatott. A nem tiltott területeken érvényben maradt az összes nemesnek és nemesi kiváltságot élvezőnek privilegizált vadászati joga. További újdonságot jelentett, hogy a vetésekben, aratás végéig, réteket április 24-ig, vagyis Szent György napjáig, „amíg a széna be nem takarított”, szőlőskertekben nyúlpárosodás kezdetétől a szüret végéig nem lehetett vadászni. Ez a korlátozás saját földön is vadászó nemest is kötelezi a jobbágyai által művelt területek vonatkozásában. Egyre hangsúlyozottabb lett, hogy a vadállomány gazdasági értéket képvisel. A vadkíméleti idők is pontosan meg lettek határozva. Az erdészeti hivatalok részére részletes utasításokat adtak közre, ami kiterjedt a vad tenyésztésére, üldözésére, a jogosulatlan vadászatra, vad értékesítésére, vadkárok megelőzésére, csökkentésére. A büntetőjogi konzekvenciákkal kapcsolatban a parasztot a bíróság „saját belátása” szerint büntethette rajtakapás esetén.

Az 1848. évi áprilisi törvények IX–XIII. törvénycikkeiben rendelkeztek a földesúri előjogok és az úrbéri szolgáltatások megszüntetéséről.⁴¹ Ez a változás vadászati szabályozás vonatkozásában új korszakot nyitott. Kapcsolódva: az úrbérrendezésre az erdők tekintetében nem került sor, de a földesurak egyezségben kötötték ki, hogy a vadászati jogot a

³⁸ HOMOKI-NAGY MÁRIA: *Az 1975. évi magánjogi törvénytervezetek.* Szeged, 2004. 255–258. p. Vö.: SUHAYDA JÁNOS: *A magyar polgári anyagi magánjog rendszere.* Buda, 1869. 205–219. p.

³⁹ *Királyi haszonvételek.* In: Magyar jogi lexikon hat kötetben. Szerk.: MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1903. IV. 804–805. p., *Királyi haszonvételek.* In: POMOGYI LÁSZLÓ 2008. 573–574. p., részletesen: 88–89. p., 401–403. p., 525–526. p., 801–802. p., 1029–1031. p.; FÜGEDI ERIK: *Középkori magyar városprivilegiumok.* In: Tanulmányok Budapest múltjából XIV. Szerk.: A „Budapest története” szerkesztőbizottsága. Budapest, 1961. 28–58. p., ECKHART FERENC: *Magyar alkotmány és jogtörténet.* Osiris Kiadó, Budapest, 2000. 132–134. p., CSIZMADIA ANDOR: *A magyar városi jog. Reformtörekvések a magyar városi közigazgatásban.* Kolozsvár, 1941. 54–59. p. Némely haszonvételeknek másodlagos elemei is voltak: például az erdőhasználatba a makkoltatás és a gubacsdarazsak által okozott gubacsok szedésének joga is rendszerint beletartozott (mellékhaszonvételek). PENYIGEI M. DÉNES: *A vadászat és a gubacsszedés, mint mellékhaszonvételek Debrecen város régi erdőgazdálkodásában.* In: Debreceni Szemle. 1941. július. 149–154. p., szeptember. 204–209. p., PENYIGEI M. DÉNES: *Debrecen erdőgazdálkodása a XVIII. században és a XIX. század elején.* = Agrártörténeti tanulmányok 7. Budapest, 1980. 283–316. p.

⁴⁰ *Magyar törvénytár. 1740–1835. évi törvénycikkek.* Fordította Dr. Csiky Kálmán. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1901. 296–299. p.

⁴¹ *Magyar törvénytár. 1836–1868. évi törvénycikkek.* Szerk.: Dr. MÁRKUS DEZSŐ. (Millenniumi kiadás.) Budapest, 1896. 232–236. p.

továbbiakban miként gyakorolják.⁴² A hatályos 1802. évi 24. törvénycikk⁴³ nem volt összeegyeztethető az új közjogi helyzettel, ezért a nem nemesek vadászati jogát korlátozó rendelkezései hatályukat veszítették. A volt jobbágyok a tulajdonukba került földeken rendelkeztek vadászati joggal, de az erdők tekintetében az úrbérrendezésre ekkor nem került sor és a volt földesurak sok helyen egyezségben kötötték ki, hogy a vadászati jog továbbra is őket illeti. Az 1848. évi átalakulás teszi végül lehetővé a nyitást arra, hogy a vadászat rendi előjogoktól teljesen független és modern alapokon szabályozható legyen.⁴⁴

2.3.3. A vadászati jog korszerű szabályozása, földtulajdonhoz kapcsolása

A vadászati jog korszerű szabályozására Magyarországon csak 1872-ben került sor, az ekkor született vadászati törvény alapelvei és számos jogintézménye máig részét képezik a vadászati jognak. Az úrbériség megszüntetésével⁴⁵ a volt jobbágyok is nagy földterületek birtokába kerülve a vadászati jogot egyezség keretében átengedték a volt földesúrnak. Az **1872. évi VI. törvénycikk 44. §-a a vadászati jogot a földtulajdon elválaszthatatlan részeként kezeli**, hasonlóan a mai szabályozáshoz. A legkisebb vadászterület 100 kh volt (1600 négyzetöl/hold, 57,5 hektár), kivételt képezett a természetes határral elzárt kert, szőlő, sziget. A zárványterületeket bérbe kellett adni. **A kisebb birtokosok vadászati jogukkal csak akkor élhettek, ha egymással egyesülve vadászterületük elérte a 100 kh nagyságot**, mivel ezzel szerették volna elérni, hogy a vadászterületek ne aprózódjanak el. Előrelépést jelentett, hogy a kisbirtokosok a község határát képező földekkel együtt területükön a vadászati jogot legalább hat évre kötelesek voltak hasznóbérbe adni. **Ez a rendelkezés teremtette meg az első vadásztársaságok alapjait.** Kolosváry Bálint 1923. évi könyvében írja, hogy a vadásztársaságok vadászás céljából alakított egyesületek, jóváhagyott alapszabállyal, tagjaik csak olyan személyek lehettek, akik vadászjegy váltására egyen-egyen személyileg jogosultak. Ha hasznóbérlők voltak, akkor hasznóbérleti szerződés szerint folytattak vadászati üzemet.⁴⁶ Az **1883. évi XX. törvénycikk** a vadászatról⁴⁷ már nem mondható rövid életűnek,

⁴² Az 1848: IX. tc. 3. § és az 1848: X. tc. 4. §. In: *Magyar törvénytár. 1836–1868. évi törvéncikkek.* Szerk.: Dr. MÁRKUS DEZSŐ. (Millenniumi kiadás.) Budapest, 1896. 232–233. p.

⁴³ *Magyar törvénytár. 1740–1835. évi törvéncikkek.* Fordította Dr. Csiky Kálmán. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1901. 296–299. p.

⁴⁴ Az 1848-as német forradalmat követően is szabályokat vezettek be a vadászterületek minimális nagyságának meghatározására, hogy ily módon csökkentsék a vadászati nyomást. E. UECKERMANN: *Managing German Red Deer (Cervus elaphus L.) Populations.* In: C. M. Wemmer (ed.): *Biology and Management of Cervidae.* Smithsonian Inst. Press, Washington–London, 1987. 505–516. p. Következésképpen Poroszország és Bajorország 1850-ben, majd Szászország 1864-ben, a vadászati jogok gyakorlását az összefüggő földbirtok minimális nagyságának meglétéhez kötötte. CSÁNYI SÁNDOR 2005. 6. p.

⁴⁵ SPIRA GYÖRGY: *A jobbágyfelszabadítás és a közteherviselés törvénybe iktatása március 18-án.* In: Magyarország története tíz kötetben. 1848–1890. Főszerk.: Kovács Endre. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979. 83–86. p., SZABAD GYÖRGY: *A jobbágyfelszabadítás újraszabályozása.* In: Magyarország története tíz kötetben. 1848–1890. Főszerk.: Kovács Endre. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979. 530–537. p.

⁴⁶ KOLOSVÁRY BÁLINT: *Vadászati jog.* STUDIUM kiadása, Budapest, 1923. 207. p.

⁴⁷ Lásd: Erdészeti Lapok. 1883. 4. füzet. 323–333. p.

egészen 1945-ig volt hatályban. Megtiltotta a sebzett vad idegen területre való követését. Elrendelte a kóbor ebek, macskák pusztítását. A vadászati kihágásokat szigorúan büntették.

Jelentősebb változásokat jelentett a korábbi szabályozáshoz képest:

- megerősítette, hogy a vadászati jog a földtulajdon elválaszthatatlan tartozéka (1. §),⁴⁸
- a terület alsó határának meghatározása 200 kh. (115 hektár) saját tulajdon esetében, bérleményként 2000 kh., ezzel a jobb vadgazdálkodás előfeltételeit teremtették meg (2–3. §),
- a fentiek szerint így a vadászatra jogosultak a vadászterülethez való viszony alapján lehetnek: saját területtel rendelkezők, bérlők, illetve saját területtel nem rendelkező, de fegyvertartási engedéllyel és vadászjeggyel bírók; de sajnos a lakosság zöme ezeken a kategóriákon kívül maradt;⁴⁹
- a törvény rendelkezései szerint legalább 50 kh nagyságú területtel rendelkezők – tagban egymással összefüggő birtokosok – hozhatnak létre **egyesüléseket úgy, hogy az egészben legalább 200 hold nagyságú legyen a területük (3. §)**. A községek hat évre adhatták ki bérbe a területük vadászati jogát (3. §).⁵⁰ Az orvvadászat megfékezése érdekében korlátozható volt a vadforgalom. A vadászati jog védelme érdekében orvvadászként azt büntették, aki a vadászatra jogosított engedélye nélkül vadászott (26. §).⁵¹ A vadászati idényt követően két héten túl vadhús nem volt forgalmazható. A szabálysértéseket a közigazgatás vette át. Ez a jelleg egészen 1945-ig megmaradt. A törvény messzemenően gondoskodott a vadászati jog védelméről, elsősorban azt büntette, aki a vadászatra jogosított engedélye nélkül vadászott (orvvadász);
- a törvény megkülönböztetett általános és különleges kíméleti időt (9. §). Kíméleti időben nem volt szabad vadászni és a vadak fiait elfogni, madarak fészkeit érinteni, tojásait összeszedni, kivéve, ha a tojásszedést, vagy vadbefogást vadtenyésztés céljából tették a jogosult érdekében. A tilalmi idők meghatározása annak érdekében történt, hogy ezt hosszabb ideig ne lehessen változtatni, csak 1925-ben kapott a földművelésügyi miniszter meghatalmazást arra, hogy a tilalmi időket rendeletileg szabályozza;
- a vadaskertekben, valamint a „kellően elzárt helyeken” a tulajdonos, vagy a bérlő a vadászatot időbeli korlátozás nélkül gyakorolhatta (2. §). A vadászatot csak lőfegyverrel vagy lóháton, bárminemű vadászebekkel volt szabad gyakorolni (16. §);
- elrendelte a hivatalból való vadászás intézményét (19–25. §). Ennek célja a kártékony vad állományának szabályozása volt, és elrendelésével a közigazgatási bizottság elnökét

⁴⁸ Megjegyzés: a vadászati jog továbbra is a földtulajdonost illeti, de azt csak meghatározott korlátok között gyakorolhatja.

⁴⁹ NAGY DOMOKOS IMRE: *A magyar vadászok*. In: Millenniumi Vadászati Almanach. Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest, 2001. 18. p.

⁵⁰ A községi vadászterületek olyan birtokokból tevődtek össze, amelyeket nem csatoltak a magán vadászterületekhez, valamint a község tulajdonában álltak. Az idők során ez változott. BENKŐ PÉTER: *A vadászat*. Budapest, 1935. 35. p.

⁵¹ A vadászati joggal kapcsolatosan meg kell említeni, hogy a jogrendszer a vadat ekkor uratlan dolognak tekintette. Ebből következően sok vita volt, mivel a vad jelentős gazdasági értéket képviselt, igény volt arra, hogy nemzeti kincsé minősítsék, és a vadászás miatt kiszabott büntetések is kellőképpen szigorodjanak emiatt. ROTH GYÖRGY: *A „res nullius” és a vadászás kérdése*. In: Nimród Vadászlap. 1940. augusztus 1. 360–361. p.

hatalmazták fel. Az ilyen vadászatot részt vehetett mindenki, akinek vadászjegye volt, de csak ragadozó vadat lehetett ejteni.

A kormányzat számos esetben nem közvetlen módszerekkel, hanem a vadászati jog hasznóbérletére vonatkozó szerződésekbe való felvétellel igyekezett a fontosnak tartott vadgazdálkodási szabályokat a bérlőre nézve kötelezővé tenni. Így pl. 1928-ban a belügyminiszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben a következőket rendelte el: a hasznóbérleti szerződések egységesen augusztus 1-jén kell, hogy kezdődjenek, a hasznóbérleti szerződések ideje legkevesebb 10 év, az árveréseknek meghatározott feltételek szerint kell lezajlania.⁵²

Az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. tc., a második erdőtörvényünk jelentőségét ugyancsak meg kell említeni, mivel ez a törvény szabályozta elsőként hazánkban az erdőbirtokossági társulatokat.⁵³ Ez a törvény kötelezően írta elő az erdőbirtokossági társulatok létrehozását, illetve társulattá alakulását erdőgazdasági és egyéb közös ügyeik intézése, valamint a közös ügyeik előmozdítása céljából.

1944–45-ben Nagy Imre az Ideiglenes Kormány tagjaként a földreform,⁵⁴ a földosztás minisztere volt, közreműködött a földtulajdonról elválasztott vadászat jogszabályainak megalkotásánál. Általa kinevezett vadászati felügyelőkön keresztül irányította a vadásztársaságok és a rezervátumok kialakítását. Rövid ideig, 1946-ban mint belügyminiszter felügyelte a vadásztársaságok egyesületi életét.⁵⁵

2.3.4. A vadászati jog gyakorlásának alakulása az utóbbi fél évszázadban

A II. világháborút követően bekövetkezett lényeges politikai, társadalmi és gazdasági átalakulás nagy horderejű elemei egyebek mellett a „feudális maradványok” eltörlése, és a földreform⁵⁶ volt. A földtulajdonban és a föld használatában bekövetkezett változások miatt új szabályozást kellett alkotni a vadászatra és a vadgazdálkodásra is, amit először a **4.640/1945. (VII. 14.) ME. rendelet**⁵⁷ rendezett és a vadászati jog az államra szállt át (1. §) a

⁵² CSÁNYI SÁNDOR 2005. 15. p.

⁵³ A Magyar Országgyűlés Felsőházának naplói: 1935. február 15-i ülés. In: 1931/III. kötet. Budapest, 1935. 514–515. p.; lásd még: ANTAL TAMÁS: *Egy debreceni polgár. Sesztina-Nagybákay Jenő élete és kora.* In: Uő.: Város és népképviselő. Az 1848:XXIII. tc. és intézményei Debrecenben (1848–1872). = A Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 36. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2011. 303. p.

⁵⁴ Az 1945.évi földreformunk volt az első, amely alapvető jellemzőiben módosította a társadalom évszázados szerkezetét, új agrárstruktúrát adott az országnak, s megváltoztatta az agrár javak előállításának a rendjét. ROMÁNY PÁL: *Földreform és agrárstruktúra.* In: Agrártörténeti Szemle. 1995. 1–4. szám. 50. p.

⁵⁵ TÓTH SÁNDOR: *Szél alatt – hátszélben. Vadgazdálkodás és vadászat Magyarországon. 1951–1957.* Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2008. 162. p.

⁵⁶ Az 1945.évi földreformmal erdőhöz kötődő tulajdonközösség jelent meg. A földosztás során ugyanis erdőterületeket is juttattak a jogosultaknak, akik kötelesek voltak azokat közös használatban tartani. Az ennek eredményeként létrehozott szervezeteket hívták új erdőbirtokosságnak, juttatott erdőnek, illetve proletár erdőnek. PETERCSÁK TIVADAR: *Népi erdőbirtoklás és erdőhasználat.* Forrás: <http://www.bnpi.hu/doc/pub/0504.pdf> (Letöltés időpontja: 2011. XI. 13.).

⁵⁷ A Magyar Közlöny 1945. évi 76. számban jelent meg.

társadalmi rend változásával. Az 1945-ben nemzeti konszenzussal született földreformról szóló törvény, természetes következménye lett a vadászat elválasztása a földtulajdontól. A tervezés eredményeképpen meghatározták az egy vadászra jutó területet is, gátat szabva a vadászterületek túlterhelésének.

E szabályozási rendszer alapját az képezte, hogy – összhangban a korabeli társadalmi viszonyokkal – **a legfontosabb tulajdoni tárgyak, így köztük a termőföld is vagy államosításra kerültek, vagy azokra olyan korlátozó rendelkezések voltak hatályban, amelyek a tulajdonnal való szabad rendelkezést gátolták.** A magántulajdon szentsége továbbra is elsődleges alapelv maradt ugyan, de egyre több korlátozással érvényesült, gyakran konkrét magatartások előírására is sor került (pl.: a mezőgazdasági ingatlan tulajdonosa a közérdeknek és az okszerű gazdálkodás követelményeinek megfelelően használhatta a földjét).⁵⁸ A törvény 1. §-a szerint a szőlő, gyümölcsös, vagy egyéb termelési ág bekerített területén kívül minden ingatlanon az államot illeti a vadászati jog. A tulajdonosi pozíciójából eredően a vadászati jog gyakorlásából származó jövedelem is őt illette. Csak **az állam által jóváhagyott alapszabállyal rendelkező vadásztársaságok tagjainak volt szabad vadászni,** így elrendelte a kötelező vadásztársasági tagságot (5. § és 7. §), mivel ez a rendelet az összes hatályban lévő haszonbérleti szerződést megszüntette. Ez alól kivételt képezett a térítésmentes vadászjegyre jogosultak köre. Egyidejűleg azonban minden vadász egyszerre több vadásztársaság tagja is lehetett, és a vadásztársaság több területet is bérelhetett. A rendelet kötelezővé tette a vadőrök, hivatásos vadászok- alkalmazását, akik a vadásztársaságokban posztokat is tölthettek be. Kötelezően előírta a 3000 kat. holdanként egy „szakvizsgázott, vagy legalább 3 évi gyakorlattal rendelkező” vadőr alkalmazását (11. §). A rendelet alapján a vadásztársaságok nyilvános árverésen 12 évre szóló bérleti szerződéssel szereztek meg a vadászati jogot.

A vadásztársaságok létszámát úgy alakították ki, hogy síkvidéki apróvadás területen minden 300 kh-ra, hegyes, dombos apróvadás területen minden 500 kh-ra, nagy vadás területen pedig minden 1000 kh-ra egy tag jusson [7. § (2) bek.]. Meghatározták a nagyvadás területek fogalmát. Minden vadász nemcsak egy, hanem több vadásztársaságnak is tagja lehetett. A rendelet előírta egy országos érdekvédelmi egyesület felállítását, melynek minden vadásztársaság kötelezően tagja volt (9. §). A felügyeletet és ellenőrzést a Földművelésügyi Minisztérium a vadászati felügyelő segítségével oldotta meg. Feladatuk azoknak a tevékenységeknek a figyelemmel kísérése volt, „amelyek a vadtenyésztést, a vadállomány védelmét és a vadászati jog gyakorlását érintik”, továbbá a kivételes vadlelövési kérelmekre – keretre javaslatokat tettek. Ma is helytállóak a rendelet előírásai a vadászati tilalmakról és korlátozásokról, az apróvadás területek leválasztásáról, kíméleti területek kijelöléséről. Az előzőekben említett érdekképviselő azonban formailag sem létezett, 1949 és 1954 között a

⁵⁸ MEZEI BARNA (szerk.): *Magyar jogtörténet*. Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 150. p.

BM miniszteri biztos irányította a felfüggesztett MAVOSZ ügyvitelét.⁵⁹

Az 142.600/1945. (X. 6.) FM. rendelet szerint a földművelésügyi miniszter határozta meg a vadászterület határát, valamint a vadásztársaságok a földművelésügyi miniszter által megállapított alapszabály tervezet szerint alakulhattak meg, amit a FM miniszterhez jóváhagyásra be kellett mutatni. Azokat a vadászterületeket, **amelyek nem kerültek a vadásztársaságok használatába, állami kezelésbe vették.**

1946-ban a társaságok jelentős része „újjaalakult”, mivel a végrehajtási rendelet szabályait a 291.684/1946. BM. rendelet felülírta, az alapszabályok rendelkezéseit módosítani kellett.⁶⁰ A vadásztársaságok célját a rendelet a „vadgazdálkodás nemzetgazdasági jelentőségének és a vadban rejlő érték – mint nemzeti vagyon – védelmének szem előtt tartásában” jelölte meg. E szakaszon belül azt a feladatot, hogy a vadásztársaság a „haszonbérrelt vadászterületek vadállományát okszerű vadgazdálkodással a vaddal telítettség ama fokáig fejleszti, amely még nem veszélyezteti a mező- és erdőgazdasági érdekeket, és a vadászok és a termelők közötti kívánatos megértést [...] megakadályozza a dúvad elszaporodását [...] meggátolja a vadászatnak tiltott módon való gyakorlását.”⁶¹ Csak az a vadásztársaság folytathatta a működését, amely a 20.165/1945. BM. számon előírt bejelentési kötelezettségének eleget tett.⁶² A vadászterületeket pedig nyilvános árverésen legtöbbet ígérőnek 12 évre haszonbérbe kellett adni. A rendelet 12 évig volt hatályban. Hiteles a BM. nyilvántartás, miszerint 1945 és 1951 között 1491 vadásztársaságnak volt ott dossziéja.⁶³ A fentiek megemlítését azért tartom kiemelkedőnek, mivel a hatályos hazai szabályozásnak nem sikerült a vadásztársaságok jellegének és jelentőségének megfogalmazása, egyetlen mondat szól a fogalmukról, bár a valós tényeket nézve a vadászati jogot gyakorlók körében jelentős számban vannak még ma is jelen, így a meghatározásuk nélkülözhetetlen lenne.

Az FM Erdészeti Főosztály Vadászati Osztályának és a MALLÉRD Vadászati Osztályának érdeme az üzemtervezésre alapuló vadgazdálkodás. A 104.620/1946. FM. rend. minden hiánya ellenére megalapozta a vadászati tervezést, amely az erdészeti üzemtervek bővülő hátterével, a vadászati kutatás gyarapodó ismereteivel a vadgazdálkodás fejlesztésének elismert eszközévé vált. 1945 és 1957 között sorra jelentek meg a vadászat tervezését szabályozó utasítások.

A 450.000/1947. (X. 12.) BM. rend. meghatározta, hogy a láttamozáshoz csatolni kell a Magyar Vadászok Országos Szövetsége (MAVOSZ)⁶⁴ írásbeli állásfoglalását is, a korábban

⁵⁹ TÓTH SÁNDOR: *A hírnév kötelez.* Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2005. 82–83. p.

⁶⁰ Az FM. rendelet által korábban láttamozott és e rendelet által átszövegezett alapszabály mintát újnak tekintették.

⁶¹ Idézet a 291.684/1946. számú belügyminiszteri rendeletből.

⁶² TÓTH SÁNDOR: *Nyitány a hírnévhez.* Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2007. 99. p.

⁶³ Levéltári adatok: Magyar Országos Levéltár. XIX-K-1-II, 11.d., Vadásztársaságok (227.d., 15. tétel, 5643-479. sz. és 228.d., 9. tétel, 5643-499. sz.).

⁶⁴ A MAVOSZ nyilvántartotta a tagok adatait, nyilvántartott a tagokról olyan adatokat is, amit a rendőrhatalóságok által ellenőriztek – így közölte az álláspontját a BM. felé. 1947-ben alakult, kötelező tagságot követelt minden vadásztársaságtól és vadásztól is.

elfogadott alapszabályokhoz pedig ezeket pótlólag kellett csatolni.

Az 1945-től 1948-ig tartó időszak a társadalmi hovatartozás, a vagyoni alapon folyó nagy társadalmi átalakulás folyamatával jellemezhető. A társaságokban ennek alapján folyt a revízió, ami a vadászati ismeretek birtokosainak, korábbi tényezőknél, a vadállomány fenntartásán munkálkodó birtokosoknak a kizárását eredményezte. E rétegek társadalmi mobilitásának útja az államosításokkal, a jogfosztottsággal egyre messzebb távolodott a vadászattól.⁶⁵

1948–49-re befejeződött a társaságok felülvizsgálata, így 1949-től már újabb szellemben 563.000/1949. (IV. 3.) BM. sz. rendelet szerint újabb felülvizsgálatra került sor. 1949.június 08. napján kezdődött meg az ún. szocialista típusú hatalom munkája, ekkor alakult meg ugyanis az új baloldali országgyűlés.⁶⁶

1951-ben az 5.643-1/23/1951. (VIII. 18.) BM. sz. rendelet meghatározta, hogy „vadásztársaságot állami vállalat, gépállomás, termelőszövetkezet, termelőszövetkezeti csoportok és állami hivatalok (intézetek és intézmények) dolgozói, valamint szakszervezetekbe és más tömegszervezetekbe tömörült dolgozók a vezetőség hozzájárulásával alakíthatnak” – így csak olyan vadásztársaságok működhetnek 1951. szeptember 30-át követően, akik a követelményeknek megfeleltek. 1951-ben újabb rendeletet adott ki a belügyminiszter⁶⁷ és ezzel kezdődött meg a vadásztársaságok átalakítása. Az összevonások eredménye: 1955-re 360 csúcshivatal alatt 1190 vadászbrigád működött.⁶⁸ A kialakult rendszer azonban nem minősült életképesnek.

A termelőszövetkezetek feloszlásának lehetősége eltörölte a „szocialista nagyüzemi vadásztársaságok” létrehozásának elméleti alapját. Gyorsan megindult a járásnyi, helyenként fél megyére kiterjedő „egyesült vadásztársaságok felbomlása és az alájuk rendelt „vadászbrigádok” önállóan működő vadásztársaságokká alakulása.⁶⁹ A bérleti szerződések megkötését könnyítette az a jogszabályi lehetőség, hogy a területet korábban bérlő vadásztársaság – ha a gazdálkodása nem esett kifogás alá – az új szerződéseknel előnyben részesül. Ebből kiindulva nem alkalmazták az árverést.⁷⁰ A bérkilövő vadásztársaságok alakulását is szorgalmazni kell – szól az Országos Erdészeti Főigazgatóság (OEF) kollégiumi határozata.⁷¹ 1957 márciusában már 466 önálló vadásztársaság működött, ami 1959-re már 701-re nőtt.

Az új szabályozás az **1957. évi 43. tvr.** és a végrehajtására kiadott 5/1958. (XI. 13.) FM. rendelettel jelent meg, valamint visszaállt a vadásztársaságok bérleti jellegű rendszere. Ez a rendelet a **szocialista vadászati jogot** teljes körűen – és az akkori felfogásnak

⁶⁵ TÓTH SÁNDOR 2007. 104. p.

⁶⁶ SZILÁGYI SÁNDOR: *Az agrárjog alapjai*. Novotni Kiadó, Miskolc, 1997(a). 70. p.

⁶⁷ 5-643-1/23/1951 (VIII. 18.) számú belügyminiszteri rendelet.

⁶⁸ CSÖRE PÁL 1994. 258. p.

⁶⁹ TÓTH SÁNDOR 2008. 273. p.

⁷⁰ Uo. 279. p.

⁷¹ MOL XIX-K-13-a.1.d. 7/1956. sz. határozat.

megfelelően – részletesen szabályozta. Ez a jogszabály mondta ki először, hogy **a vad az állam tulajdona**, mint az egész nép vagyona.⁷² A folyamat vége egy az aktuális nyugat-európai modelltől teljes mértékben eltérő agrár-üzemrendszer lett. Bár az mind a magyar (szocialista), mind a nyugat-európai agrárpolitikáról elmondható, hogy az állami befolyás erőteljesen érvényesül az ágazatban, azonban Magyarországon ez egy negatív diszkriminációt takart, nyugaton pedig pozitívat.⁷³ Lényeges volt annak a meghatározása, hogy **a vadászati jog bérkilövés útján is hasznosítható. Bérvadászatra a vadászjeggyel rendelkező, területet bérlő vadásztársaságok tagjai részére is volt lehetőség**, de bérkilövő vadásztársaságok alapítása kaput nyitott a taglétszámok esetleges növelése előtt. Alapelvei szinten a rendelet rögzítette, hogy a vadászati jog haszonbérbe adása csak elismert vadásztársaság részére történhetett, valamint hogy a termelőszövetkezetek vadászati jogosultsága nem adható haszonbérbe, illetve másra át nem ruházható.

A vadásztársaságok visszakapták az egyesületi jellegű önállóságukat, és rövid idő alatt bizonyították, hogy képesek is élni a lehetőséggel. Önálló alapszabállyal rendelkeztek, maguk kötöttek bérleti szerződést, dönthettek a tagok felvételéről, tagságot érintő gazdálkodási kérdésekről stb. Ez alapján a vad az állam tulajdona és a vadászati jog az ország egész területén az államot illeti. E jogot az állam **jóváhagyott alapszabállyal rendelkező vadásztársaság(ok)nak, vagy termelőszövetkezetnek adhatja haszonbérbe 10 évre, vagy maradtak állami kezelésben lévő területnek.**⁷⁴ A termelőszövetkezetek az általuk alakított termelőszövetkezeti vadásztársaság útján gyakorolhatták jogukat.

A vadászatra jogosult a vadászterületen elejtett, vagy elfogott vad tulajdonjogát megszerezte. Azonban **korlátozták a vadásztársasági tagságot**. Egy vadász csak egy nagyvadás, illetve apróvadás vadásztársaságnak lehetett párhuzamosan tagja. Érthetetlenül tartotta meg a jogszabály, hogy vadásztársaságot üzemek, termelőszövetkezetek, állami hivatalok (intézetek, intézmények), állami vállaltok, gépállomásosok, állami gazdaságok, szövetkezeti vállaltok dolgozói, földműves szövetkezetek tagjai, dolgozói, szakszervezetek és tömegszervezetekbe tömörült dolgozók, valamint egyénileg dolgozó parasztok alakíthatnak. Olyan széles a körük, hogy ebbe kis jóindulattal mindenki belefért.

Az 1957. évi 43. tvr. 17. § (2)–(3) bek.-ben kimondta azt is, hogy a vadászatra jogosult a vadgazdálkodást és a vadászatot hosszúlejáratú és éves terv alapján gyakorolhatja, illetve a hosszúlejáratú vadgazdálkodási tervet 10 évre kell készíteni, továbbiakban kimondta azt is, hogy a hasznos vadállomány fejlődést milyen vadtenyésztési és vadvédelmi tevékenységgel kell előmozdítani. Távlati terv az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás összehangolására épült.

⁷² CSÖRE PÁL 1994. 256. p.

⁷³ Lásd részletesebben ír SZILÁGYI JÁNOS EDE: *Gondolatok az agrárjog jogágiságával kapcsolatban*. In: Magyar Jog. 2004. 9. szám. 535–544. p.

⁷⁴ A vadásztársaságok minta-alapszabályának az elkészítése a MAVOSZ feladata volt, jóváhagyása a földművelésügyi miniszterrel és az OEF vezetőjével egyetértésben a belügyminiszter hatáskörébe tartozott.

Az 5/1958. FM. rend. a vadgazdálkodás és vadászat hosszúlejáratú és éves tevének elkészítését a megyei mezőgazdasági osztályok, illetve nagyvadas területeken az érdekelt erdőgazdaságok irányelveinek figyelembe vételével rendelte elkészíteni.

A korai üzemtervezési kísérletek jó szakmai döntésnek bizonyultak. A döntéshozók és az egész vadásztársadalom figyelmét a magyar erdők és a magyar föld gyümölcsöző kincsére irányították. Az üzemtervek korukat megelőző, a természeti erőforrások bölcs használatát is biztosító előremutatók voltak.

Az **1961. évi VII. tv.** és módosításai már igyekeztek kijavítani a korábbi szabályozás hibáit.⁷⁵ Az erdőkről és vadgazdálkodásról szóló törvénynek csupán a IX. fejezete rendelkezett a vadászati jogról. A vadászati jog hasznosítására megoldás is létezett:

- üzemi kezelésben lévő hasznosítás állami szervek útján,
- vadásztársaságok számára való haszonbérbe adás, és
- **lehetővé vált a vadászati jog bérkilövő társaságok útján történő hasznosítása, vagy esetlegesen termelőszövetkezetek részére.**⁷⁶

A vadászatra jogosult bérkilövési szerződést kötött az e célra alakult vadásztársasággal, illetve magánszeméllyel. A haszonbérbeadás szabályai úgy változtak, hogy a bérbeadó a földművelésügyi miniszter lett, ha a haszonbérelő a vadásztársaságok országos szövetsége volt. Amennyiben a vadásztársaság vette haszonbérbe a vadászati jogot, a haszonbérbe adó lehetett a földművelésügyi hivatal, vagy az állam által átruházott hatáskörben a vadászterület fekvése szerinti illetékes állami erdőgazdaság. Az állam saját kezelésében megmaradt vadászterületein az állami gazdaságok, állami erdőgazdaságok és az állami erdő- és vadgazdaságok gyakorolták a vadászati jogot az állam nevében.

A **vadgazdálkodás 1957 és 1967 közötti szakasza** a nagy- és apróvad-gazdálkodás, az egyesületi élet nemzetközi elismerést kiváltó fejlődésének az időszaka volt.⁷⁷ A vadászatot gyakorló szervezetek közül a vadásztársaságok 1976-ra a vadászterületek 82 %-át bérelték. Velük kapcsolatos szabályozást az 1959. évi IV. tv., a Ptk. és az egyesületekről szóló 1970. évi 35. tvr. tartalmazta. Kezdetben alacsony taglétszám, a vadbőség, kedvező gazdasági szabályozók, minimális költségek biztosították a vadgazdálkodás látványos és rendkívül dinamikus fejlődését. A vadásztársaságok felett a felügyeletet a tanácsai szervek, a MAVOSZ esetében a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter látta el. A felügyelet a következőkre terjedt ki: a vadásztársaságok nyilvántartásba vétele, alapszabályszerű működés és vagyongazdálkodás ellenőrzése, jogszerűtlen határozatok megsemmisítése, a vadásztársaság önkormányzatának felfüggesztése, felügyelő biztos kirendelése, a vadásztársaság feloszlása, a vadásztársaság megszűnésének megállapítása.

⁷⁵ Tóth Lajos szerint a törvény célja „nem volt más, mint az erdőföldek használatának 100%-os társadalmasítása, szocialista nagyüzemi használatba vétele”. TÓTH LAJOS: *Agrárviszonyok jogi szabályozása és átalakítása 1957–1967 között*. In: Uő.: *Agrárjogi tanulmányok*. Szeged, 2005. 47. p.

⁷⁶ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ: *A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvény*. Agrocent Kiadó, h. n., 1996. 23. p.

⁷⁷ TÓTH SÁNDOR 2008. 279. p

Az 1970. évi 28. tvr.-rel módosított 1961. évi VII. tv. és a végrehajtásáról szóló 30/1970. (XII. 24.) MÉM. sz. rend. 1971. január 1-jével lépett hatályba. A szabályozás különös hangsúlyt fektetett a gazdálkodási ágak közötti összhang megteremtésére, kölcsönös érdekösszhangra. Átfogóan rendezték a vadkár megtérítési eljárást, hangsúlyozva a vadgazdálkodó és a mezőgazdák kölcsönös együttműködését.

1971-ben rendezték meg először Magyarországon a Vadászati Világkiállítást, amin ötvenkét ország vett részt, harmincöt ország nemzeti bemutatót is tartott és körülbelül kétmillió ember látogatott ki a rendezvényre. Különös jelentősége volt, hogy ösztönzőleg hatott a magyar vadászati kultúra fejlődésére és megismerték hazánk vadászatát és vadgazdálkodását a külföldi vendégek. Nyugodtan mondhatjuk, hogy ez a vadgazdálkodás és vadászat aranykora volt.⁷⁸

Az alkotmányreform (1989) után jelentős változás már nem következett be. Ugyanakkor ezekben az évtizedekben nő a vadászat idegenforgalmi szerepe. Erre a szabályozás csak szégyellősen reagált, hallgatott, miközben a deviza bevételünket jelentősen gyarapította a látogatottságunk növekedésével. Bővebben a III. fejezetben térek ki a hatályos szabályozásra.

A történeti példákból jól látható, hogy a vadászati jog feudális, rendi és társadalmi viszonyokhoz illeszkedve a személyi jog körébe tartozott. A polgári forradalmak jogegyenlősítő eszméje azonban a földtulajdonjoghoz kapcsolta. A sokáig halogatott földreformot az állami kezelésbe vétel követte, egyfajta szocialista üzemmé szervezve a vadászattal foglalkozó egységeket. Az 1989-es alkotmányreform a tulajdoni formák egyenjogosításával és a tulajdonjog alapjogi jellegével új irányt adott a vadászati jog fejlődésének.

⁷⁸ KÖVÁGÓ FERDINÁND: *Vadgazdálkodás, vadászat*. In: *A Vadgazda*. 2004. 5. szám. 2. p.

III. fejezet

A modern vadászati jog főbb elemei

Az alkotmányreform előtti időszakban a kutatás tárgyára vonatkozó jogszabályalkotás alapvetően egységes, a vadászatra és vadgazdálkodásra egyaránt vonatkozó szerkezetben nem létezett, de a 1989-es változás⁷⁹ a tulajdonformák egyenjogúságát elismerte, így ennek meg kellett jelenni a vadászati jog gyakorlása kapcsán is. A földtulajdoni struktúra alapjaiban átalakult, az állami tulajdon mellett meghatározóvá vált a termőföldekre vonatkozó magántulajdon, így az átstrukturálódás feltételezte a vadászati jog gyakorlására jogosult változását is. A tulajdonformák egyenjogúsága mellett a gazdasági átrendeződés is megjelenik, ennek a fő színtere a vadásztársaságok által használt területek, ahol kezdetben még nem tudott a földtulajdonosi akarat érvényesülni. A termőföld magántulajdonosai átlagosan kisméretű (átlagban 1,6 Ha/fő) területekhez jutottak hozzá (jogutódként, illetve kárpótlási jeggyel megszerezve azt), így a vadászati jog gyakorlására vonatkozó szabályoknak is reagálni kellett a társadalmi és gazdasági változásokra.

Az új vadászati törvény halaszthatatlan igénye 1993-ban merült fel a vadászati jog földtulajdonhoz kötésének koncepciójával, de ekkor még az elkészült törvényjavaslatot nem tárgyalták meg.⁸⁰ A vadászati jog sorsát az 1996-ben elfogadott három jelentősebb törvény döntötte el: az erdőről és erdő védelméről, a természet védelméről és a vadak védelméről, vadgazdálkodásról és vadászatról szóló.⁸¹ A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint vadászatról szóló a többször módosított 1996. évi LV. tv.⁸² **az állami tulajdonban levő vad vadászatára vonatkozó jogosultságot a földtulajdonhoz kapcsolta.** A szabályozás, amivel a vadászati jogot a földtulajdonhoz kötötték jó megoldás lett, csak a végrehajthatósága tekintetében volt talán idő előtti. A kárpótlási folyamat és az alkalmazotti 20 AK értékű földterület juttatása megbontotta az állami tulajdonú termőföldalapot, érintette és felszámolta a szövetkezeti földtulajdont, a részarány kiadási eljárások pedig eltüntették a korlátozott

⁷⁹ Ezt megelőzően a termőföldek, mint a vadászati jog gyakorlásának színterei több, mint 97%-ban állami tulajdonban, vagy szövetkezeti tulajdonban, vagy szövetkezeti közös használatban álltak. VASS JÁNOS: *A vadászati jog hasznosítása és a „kényszer”*. In: Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás egyetemi tanár 70. születésnapja alkalmából. Szerk.: Csák Csilla. Novotni Kiadó, Miskolc, 2007. 450. p.

⁸⁰ A magánszemélyek részére korlátlan mértékben termőföldtulajdon szerzését lehetővé tevő szabály az 1989. évi XIX tv. volt, a másik markáns jogszabály pedig az 1990. évi XI. tv., illetve az 1990. évi XXXVIII. tv. Ezek először hatályon kívül helyezték a szocialista típusú földmegváltás jogintézményét és ezzel egy időben *ex lege* biztosították a mezőgazdasági termelőszövetkezeti közös földhasználattal terhelt földek szövetkezetből történő kivitelét, végül pedig megengedték a termelőszövetkezet és a tag között a részarány-tulajdont érintő földcsere jogi lehetőségét. Ezek a módosítások összességükben lebontották azokat a legjelentősebb korlátokat, amelyek nélkül nem lehetett volna a magántulajdon irányába mobilizálni a termőföld – tulajdoni viszonyokat. SZILÁGYI SÁNDOR 1997a. 77. p.

⁸¹ VASS JÁNOS: *Gondolatok a magyar agrárgazdaság értékeléséhez, perspektíváihoz*. In: Tanulmányok Veres József egyetemi tanár 70. születésnapjára. = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus LV., Fasc. 34. Szeged, 1999. 433. p. Ezt VAJAI LÁSZLÓ, az akkori FM Vadgazdálkodási és Vadászati Főosztályának vezetője történelmi pillantnak nevezte. In: A Magyar Mezőgazdaság. Melléklet: Vadgazdálkodás. 1998. 4. szám. 2. p.

⁸² Az 1996. évi LV. tv. a vad védelméről, a vadászatról és a vadgazdálkodásról. A továbbiakban rövidítve: Vtv.

tulajdonosi részjogosítványokkal bíró szövetkezeti közös földhasználatot. A földterület tulajdonok felaprózódása 1945 után a kárpótlási folyamatokkal még jobban felerősödtek. A nép földhöz jutását elrendelő 600/145. ME. rend. és az ezt törvényi szintre emelő 1945. évi VI. tv. szerint alakult ki az elaprózódott birtokstruktúra hazánkban.⁸³ A földreform során 75.505 gazdaságot vettek igénybe, amelynek együttes földterülete 6.6 millió kat. hold volt. A gazdaságok 57,3 %-a elkobzott birtok az összes földterületnek csak a 9,6 %-át tette ki, átlag területük 12.5 kat. hold volt. A megváltással igénybe vett gazdaságok száma 32.260, területük 5.060 kat. hold.⁸⁴ A földeket Magyarországon 650.000.igénylő között osztották fel, az átlagos juttatás 9,1 kat. hold volt. Ennek eredményeként vidéken az egyéni munka alapján a kisbirtok vált uralkodóvá, amelyeken a gazdálkodó családok tőke- és eszközhiány mellett legfeljebb önellátásra törekedtek, ami pedig visszavetette a mezőgazdasági termelést.⁸⁵

3.1. A vadászatról szóló törvény jellegzetes vonásai

A törvény értelmében: **A vad állami tulajdonban van**, nemzeti kincs, gazdasági, biológiai, esztétikai, tudományos, kulturális értékek hordozói.⁸⁶ Régi felismerés, hogy a tulajdonjog a magánjog alap intézménye, meghatározza a vagyoni viszonyokat, védi a magánautonómiát, ezzel párhuzamosan az államot és meghatározza a többi szabadságjog érvényesülését.⁸⁷

A vadászati jog a földre vonatkozó tulajdonjogtól nem választható el (Vtv. 3. §). Ebből az is következik, hogy a vadászterületnek minősülő föld tulajdonjogával való rendelkezéskor⁸⁸ a vadászati jogról nem kell külön rendelkezni, másik oldalról pedig azt jelenti, hogy nem lehet önálló forgalom tárgya. Ez inkább a piacos, változó viszonyokhoz való rugalmas alkalmazkodást szolgálja. A vadászati törvény a vadat az állam tulajdonának

⁸³ A kisbirtok és ezáltal a tulajdonos védelmét szolgáló eszközök két tipikus jellegzetessége, hogy egyrészt a nagybirtok visszarendeződését kívánják megakadályozni, másrészt a kisbirtokos gazdálkodás életképességét kívánják növelni. BURGERNÉ GIMES ANNA: *Földhasználati és földbirtok politika az Európai unióban és néhány csatlakozó országban*. In: *Közgazdasági Szemle*. 2003. 9. szám. 821–823. p. Hasonló állásponton van CSÁK CSILLA: *Az agrárjog rendszerbeli sajátosságai és fejlődése*. In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *A civilizált fejlődéstörténete*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006. 77. p.

⁸⁴ PETRI EDIT (szerk.): *Kárpótlás és kárrendezés Magyarországon 1989–1998*. Napvilág Kiadó, Budapest, 1998. 16–17. p.

⁸⁵ TANKA ENDRE: *Föld és elsajátítás. Sorskérdések földviszonyaink múltjában és jelenében*. Agrinform Kiadó, Budapest, 1999. 149. p. Lásd még HEGYES PÉTER: *Közös tulajdonhoz kapcsolódó jogintézmények a földjogi szabályozás köréből*. = *Acta Jur. et Pol. Szeged. Publicationes Doctorandorum Juridicorum*. Tomus IX., Fasc. 6. Szeged, 2009. 165. p.

⁸⁶ Vtv. 9. § (1) bek.

⁸⁷ MEZEI BARNA 2004. 148–149. p.

⁸⁸ A tulajdonjog legátfogóbb részjogosítványa a rendelkezési jog, mely gyakorlatilag kimeríthetetlen tartalommal bír, a legátfogóbb értelemben biztosítja a tulajdonosnak azt a jogot, hogy a dologra nézve polgári jogviszonyokat létesítsen, illetve a tulajdonjogot megszüntesse. LENKOVICS BARNABÁS: *Dologi jog*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001. 88–89. p. A rendelkezési jog által válik ugyanis valósággá a tulajdonos által birtokba vett dolog felett a tulajdonjog teljes fennállása alatt a tulajdonosi hatalom folyamatos gyakorlása. Elvontsága folytán a rendelkezési jog képes magában foglalni a hatalomgyakorlásnak a modern piagazdaság fejlődésével előálló újabb és újabb megnyilvánulásait is. LENKOVICS BARNABÁS: *A tulajdonjog tartalma*. In: *Előadások az agrárjog köréből*. Szerk.: Dr. Süveges Márta. Nemzeti Tankönyvkiadó – ELTE Állam-és Jogtudományi Kar, Budapest, 1995. 183. p.

tekinti, de a vadászati jogot a földtulajdonhoz köti, így magyarázható az állami irányítás, valamint látszólag piaci viszonyok érvényesülhetnek. A Vtv. speciális jogi keretben a 3. § szerint meghatározza: A **vadászati jog, mint vagyoni értékű jog** a földtulajdon elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg. Kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a vadászati jogot a vagyoni értékű jogok csoportjába sorolják a rendelkezések. Ezzel kapcsolatosan az **Alkotmánybíróság 46/1992. (IX. 26.) számú határozatának** indoklásában is kifejtette, hogy a vagyoni érték abban nyilvánul meg, hogy a vadászati jog jogosultja a vadászati jog gyakorlásából, illetve hasznosításából bevételhez jut, és ebből fedezi például a vadászattal és vadgazdálkodással összefüggő kiadásait. Ha a vadászati jog gyakorlása korlátozódik, akkor a fentiekből eredően az érintettet kártalanításban kell részesíteni. **A vadászati jog a tulajdonhoz kapcsolódó haszonvételnek minősül.** A tulajdonjog elválaszthatatlan részeként mindig osztja a tulajdon jogi sorsát. A tulajdonjog az emberi jogok első generációjába tartozik, kiemelten fontos a jelentősége. W. Böhmer általi megfogalmazás szerint: „a tulajdon értékkel bíró javak jogi hozzárendelése a jogalanyhoz”. Meghatározásához három oldalt kell tisztázni: az alanyit, a tárgyat és a struktúrálisat.⁸⁹

A földtulajdonos a vadászati jogot a Vtv.-ben és annak alapján kiadott rendeletekben **meghatározott feltételek szerint hasznosíthatja**, illetőleg köteles hasznosítani,⁹⁰ mivel a törvény a szabályozás központjába alapvetően a vad védelmét helyezi.⁹¹ Így a tulajdonost az őt megillető jogosultságai gyakorlásában korlátozzák, ezek külön aktus alapján jönnek létre (jogszabály, hatósági határozat, szerződés).⁹²

Gyökeresen szakít a jogszabályalkotó a korábbi felfogásokkal, és a vadászati joggal kapcsolatos kötelezettségek teljesítését a jogok gyakorlása elé helyezi.⁹³ Az Alaptörvényünk is megerősíti ezt, amikor az Alapvetések P) cikkében⁹⁴ a védelem, fenntartás és megőrzés

⁸⁹ Lásd és vö.: *Grundfragen der verfassungsrechtlichen Gewährleistung des Eigentums in der Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts*. In: Neue Juristisch Wochenschrift. 1988. Heft 41. 2566. p. Ugyanezt idézi VERES ZOLTÁN: *Környezetvédelmi szempontok a tulajdonjog korlátozásához*. Forrás:

www.jak.ppke.hu/hiv/ias/20093sz/12.pdf (letöltés ideje: 2011. XII. 22.).

⁹⁰ A vadászterületnek minősülő földterület tulajdonosa, illetőleg vadászatra jogosult a Vtv. 10., 12. és 13. §-ában előírt vadászati jog gyakorlási, vagy hasznosítási kötelezettséget jelent ez. Így a tulajdonost az őt megillető jogosultságainak gyakorlásában korlátozzák, s ezek aktus (jogszabály, hatósági határozat, szerződés) alapján jönnek létre. GELLÉRT GYÖRGY (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata I.* KJK-Kerszöv, Budapest, 2001. (a továbbiakban: *Ptk. Kommentár* 2001.) 371. p. Hasonló állásponton van PETRIK FERENC: *Tulajdonjogunk ma.* HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2007. 205–208. p.

⁹¹ Vtv. 2. §, valamint Vtv. 28–30. §§. Így a tulajdonosnak nemcsak türesre, hanem tevésre is kényszerítik. BAGI ISTVÁN: *Ingatlanjog*. Szent István Társulat, Budapest, 2007. 85. p.

⁹² *Ptk. Kommentár* 2001. 371. p.

⁹³ A vadászati jog így a Vtv. 2. §-a szerint:

- a) a vad, valamint az élőhelyének védelmével és
- b) a vadgazdálkodással kapcsolatos, továbbá
- c) a vadászterületen szabadon élő vadnak az arra jogosult által történő elejtésére, elfogására,
- d) a hullott agancs, valamint vadászható szárnyas vad tojásának gyűjtésére, továbbá az elhullott vad tetemének a törvény szerinti elsajátítására való kötelezettségek és jogosultságok összessége.

⁹⁴ A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők, és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelyek védelme, fenntartása, és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

kötelezettségét nemcsak az állam, hanem mindenki kötelezettségévé teszi. Ezekkel a rendelkezésekkel a vadászati tevékenység gyakorlásának az állandóságát akarta a Vtv.-ben a törvényhozó garantálni, valamint kifejezni azt is, hogy a tulajdonjog gyakorlása korlátozott, felelősséggel jár, és így kötelezettségek körét telepítik a jogok gyakorlásához.

Az állam a vadászati engedélyezési eljárás keretében a vadászatra jogosult számára biztosítja a vadászterületen elejtett, elfogott, vagy elhullott vad (ideértve annak trófeáját is), a hullatott agancs, a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojása, az elhullott vad teteme (földtulajdonos, vagy földtulajdonosok, vagy általuk a gyakorlásra kijelölt üzemi kezelő) tulajdonába kerülését eredeti szerzési módokkal (elejtés, elfogás, találással).⁹⁵

A vadászati jog a természetvédelemmel összehangolt vadgazdálkodás jogát és kötelezettségét is felöleli. A természetvédelem közérdeket szolgál a társadalmak által létrehozott intézményrendszer keretei között valósul meg. A természetvédelem állami keretei és feladat- végrehajtása mellett ugyanakkora kötelezettség hárul a kitűzött célok elérése céljából a társadalom tagjaira, egyénekre és társadalmi szervezetekre egyaránt.⁹⁶ Az **Alkotmánybíróság 28/1994. (I. 20.) számú határozata szerint** az állam a védelem természetvédelemi jogszabályokkal biztosított szintjét akkor csökkentheti, ha az alapjog érvényesüléséhez elkerülhetetlen. A vadászati jog, mint a földtulajdonjog elválaszthatatlan része a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg, a tulajdonjog pedig alapjogi védelemben részesül.

A Vtv. törvény egy olyan új szabályozási rend kezdetét jelentette, amiből látható, hogy a termőföld olyan speciális tulajdoni tárgy, amely még korlátozható.⁹⁷ A magyar

⁹⁵ Vtv. 9. § (2) bek.

⁹⁶ Vtv. 1. § (1)–(2) bek.

⁹⁷ Az alkotmánybírósági gyakorlat megkülönbözteti egymástól a tulajdon polgár-, illetve alkotmányjogi fogalmát. A *polgári jogi fogalom* meghatározó tartalma a birtoklás, használat és rendelkezés. Ez korlátozható törvényben, közérdekből, elkerülhetetlenül szükséges mértékben, amely nem ütközik a régi Alkotmányunk 8. § (2) bek.-vel [7/1991. (II. 28.) AB határozat]. A tulajdonjog, mint alapjog az egyik „legkorlátozhatóbb” alapvető jogként megemlített. A 2000. december 7-én aláírt Alapjogi Chartát, mint az unió első önálló alapjogi katalógusát, a Lisszaboni Szerződés sem emelte az alapszerződés szövegébe, de az ezt módosító szerződés elfogadásakor bekerült a szövegébe, hogy az Unió elismeri a benne foglalt jogokat és szabadságokat. A módosított Charta VII. címében foglalkozik a védett jogok és szabadságok értelmezésével. A jogkorlátozás kereteit az 52. cikk (1) és (2) bek.-e tartalmazza:

(1) „Az e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásokra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket, vagy mások jogainak, szabadságainak védelmét szolgálja.

(2) A Charta által elismert, a szerződések egyes rendelkezéseiben szabályozott jogok csak ott meghatározott feltételek és korlátozások mellett gyakorolhatók.” Megállapítható, hogy a Charta rendelkezései a „korlátozás korlátozását” illetően a tagállami alkotmánybíróságok gyakorlatával összhangban az európai Bíróság által már alkalmazott jogelveket kodifikálják.” Lásd erről: TÓTH JUDIT – LEGÉNY KRISZTIÁN: *Összehasonlító alkotmányjog*. Complex Kiadó, Budapest, 2006. 439–441. p.

Az arányosság kritériumának való megfelelés vizsgálata során az Alkotmánybíróság – más alapjogokhoz hasonlóan – a szükségességi-arányossági tesztet alkalmazza. Az 1990. óta kialakult gyakorlat szerint egy alkotmányos alapjog megengedhető korlátozásához akkor juthatunk, ha szükséges volt valamely kényszerítő okból és arányos a mértéke. Az arányosság feltételei között az alábbiakat találhatjuk meg a fogalmak között legkevésbé korlátozható és alkalmas eszközzel. A jogkorlátozási célok viszont nem egyenrangúak. Elvont közérdek (esetünkben környezet- és természet védelméhez fűződő érdek) viszont nem szolgálhat alapjául olyan

mezőgazdaság tulajdoni és gazdálkodási struktúrája, ha lassan is, de folyamatosan átalakulóban van. A tulajdoni rend biztosítja az egyes személyek, csoportok, sőt az egész közösség uralmát anyagi javak felett, továbbá megszabja azok eloszlását. A tulajdoni viszonyok köztudottan híven tükrözik egy adott korszak, társadalom viszonyait.⁹⁸ A földek nagy részének magántulajdonba kerülése volt egy kiinduló feltétel egy új, korszerű struktúra kidolgozására.⁹⁹ A magyar mezőgazdaság 1989-ben megkezdett átalakításának központjába a földmagántulajdon megszületése került.¹⁰⁰ Gondoljunk például az erdei szalonkára, ugyan mi köze van e vonuló madárfajnak a vadászat földtulajdonhoz kötéséhez, és mikor lesz az az államnak a tulajdona, és mit szól a magyar állam tulajdonjogához a többi ország, aminek a területén a madár átrepül. A vonuló erdei szalonka sorsa a földtulajdonon túlmutat. Az erdei szalonkára sem az elejtése szerinti adott állam tulajdonosi, sem pedig a földtulajdonosok, vagy egyéb dologi jogi jogosultságokat érvényesítők nem követelhetnek jogot maguknak. A föld méhének kincsei sem illetik meg a földtulajdonost, és bizony bányászati joga sincs a földtulajdonosnak a tulajdonosi joga alapján.

A vadászati jog nem a földhasználat során felmerülő jogosultág. A vad a természet kincse, és ily módon a nemzeti vagyon¹⁰¹ része, osztja a föld méhe kincseinek jogi sorsát, mindegy, hogy az a kincs a földön, vagy a földben terem. A termőföldhöz pedig olyan haszonvételek tartoznak, amelyek fennmaradása nem csak az adott tulajdonos érdekeinek megfelelő szabályozást tart szükségesnek, hanem egyetemes emberi érdekek védelméről (természeti környezet, víz, levegő) kerültek kialakításra.

Az új Vtv. rendelkezéseire tekintettel a végrehajtás során kiemelkedett az a kötelezettség, hogy igazgatási, hatósági, eszközök hathatós közbejöttével és jóváhagyásával valamennyi korábban kialakított vadászterület határait felül kellett vizsgálni, azokat újólaj kellett állapítani, ennek megfelelően értelemszerűen új haszonbérleti szerződések kötése került sor. Későbbiekben még részletesen visszatérek erre a kérdésre, de a születendő törvény kapcsán csatlakozom Vass János véleményéhez miszerint: „a vadászati jog, mint a termőföld különös haszonvétele nem jelent értékelhető vagyoni előnyt a jogosultak számára.”¹⁰² A jogosultak nem tudtak mit kezdeni a tulajdonjoguk mellé telepített gazdálkodási

mértékű korlátozásnak, mint mások tulajdonjogának védelme. Az Alaptörvényünk a Szabadság és Felelősség fejezet (3) bekezdésében azt teszi még hozzá az előbbieken túl a bekezdés utolsó fordulatában: alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

⁹⁸ FÖLDI ANDRÁS – HAMZA GÁBOR: *A római jog története és intézményei*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996. 284. p.

⁹⁹ SALLAI MIKLÓS: *A tulajdonformák és a gazdálkodási formák változásának főbb kérdései az agrárgazdaságban*. In: A tulajdon, a vállalati struktúra és az irányítás az agrárszférában. Szerk.: Nagy Lajos. JATEPress, Szeged, 1997. 110. p.

¹⁰⁰ TANKA ENDRE: *A földmagántulajdon intézményesülése a dekollektivizációs folyamatban*. In: Szűcs István – Tanka Endre: *A földtulajdoni és földhasználati rendszer szerkezeti átalakulása a magyar mezőgazdaság földreformja nyomán*. Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézet, Budapest, 1994. 1. p.

¹⁰¹ Az Alaptörvény 38. cikke.

¹⁰² VASS JÁNOS 2007. 452. p.

kötelezettséggel, valamint a szakmai hozzáértést igénylő vadászterület kialakítási joggal sem. Ez azonban nem érintette a vadásztársaságok, mint közösségek szervezetét, mindamellett kifejezésre jutott egy szemléletbeli változás igénye.¹⁰³ Kevés olyan vadászterület maradt, amelyen a vadásztársaságok a tevékenységüket változatlan formában gyakorolhatták tovább. A jobbik eset akkor fordulhatott elő, ha az egyesületek összetétele nem változott, legfeljebb a vadászterület határait rajzolták át, vagy a már működő vadásztársaságba jelentkeztek azok a földtulajdonosok, akik még nem voltak tagok, hogy vegyék fel őket az egyesületbe természetesen a belépési díj megfizetésével. Az is előfordulhatott, hogy a vadásztársaság átalakult terület nélküli bérkilövő vadásztársasággá. Ekkor elő kellett venni a vadásztársaság alapszabályát, és ha ott szerepel, hogy a szervezet területtel rendelkezik, szabályosan összehívott közgyűlésen módosítani kellett az alapszabályt, a jegyzőkönyvet, valamint ezt a módosítást be kellett nyújtani az illetékes bíróságnak. Ez a bejelentés kötelezettség lett. Ezt követően így alakulhatott át a szervezet bérkilövő vadásztársasággá, amely a vadászatot bérvadászati szerződés szerint, a jogosult által felajánlott, meghatározott mennyiségű és minőségű vad elejtésére jogosítja ellenérték fejében.

Csatlakozom Vass János véleményéhez abban is, hogy az új törvény „konfliktusa” feloldható lett volna azzal, ha a törvény deklarálja a vadászati jog földtulajdonhoz kötését, azonban a vadászterületek első tíz évre történő kialakítását a vadászati hatóságokra bízta.¹⁰⁴ A fentiekben megjelölt rendelkezések kifejezetten a vad védelmét szolgálják, nem jelentik azt, hogy a tulajdonos maga is vadászhat, de így némi földbérleti díjhoz mindenképp hozzájut.¹⁰⁵ Azzal, hogy a jogalkotó háromezer hektáros kiterjedésű minimális vadászterület mellett fogalt állást, egy bonyolult jogi problémát is meg kellett oldania. Figyelemmel a magyarországi birtokviszonyokra, kettő fontos sajátosság emelhető ki:

- a földtulajdoni és földhasználati viszonyok elválnak egymástól, és a használat során az átlagos tulajdoni mértéknél nagyobb egybefüggő területek alakultak ki,
- a tulajdonrendezés magyarországi sajátosságaként az egy főre jutó földtulajdon nagyság átlagosan termőföld esetében a 4 hektár, erdő esetében pedig a 1,5 hektárt nem haladja meg.¹⁰⁶

¹⁰³ TÖRÖK GÉZA: *Speciális agrárszervezetek*. In: Csák Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2008. 297. p.

¹⁰⁴ VASS JÁNOS 2007. 452. p.

¹⁰⁵ Az a terület, amely vadászterületnek minősül, legalább 3000 hektár kiterjedésű, de ez a földbérleti díj sokszor még jelképesnek sem volt mondható, mert átlagosan kb. 100 ft/hektár volt, és gyakran igen nehezen lehetett azt a tulajdonosoknak kifizetni.

¹⁰⁶ Lásd ehhez még: a földreform során 75.505 gazdaságot vettek igénybe, amelyek együttes földterülete 6,6 millió kataszteri hold volt. A gazdaságok 57,3 %-a elkobzott birtok (43.245) az összes földterületnek azonban csak a 9,6 %-át tette ki, átlag területük 12,5 kat. hold. A megváltás kilátásba helyezésével igénybe vett gazdaságok száma 32.260, területük 50–60 ezer kat. hold. Ezek között 7.427 gazdaságnak a területe 100 holdnál kisebb volt. PETRI EDIT (szerk.): *Kárpótlás és kárpótlás Magyarországon. 1989–1998*. Napvilág Kiadó, Budapest, 1998. 16–17. p. További adatok igazolják még az elaprózódott birtokviszonyokat: az 1945–47. évi földreform során a földek egyharmada tulajdonost cserélt. 1,9 millió hektár kisajátított földet mintegy 600 ezer igénylő között osztottak fel. A juttatás minimum 3 kh, maximum 15 kh lehetett, az átlagos juttatás 5,1 kh volt. TANKA ENDRE 1999. 149–150. p.

A kistulajdonosok esetében háromféle megoldási lehetőség van biztosítva: 30 hektáronként közös képviselőt választanak, vagy a jelenlegi földhasználót bízzák meg képviselőjükkel, esetleg a távollévő kistulajdonosok nevében a szükséges jognyilatkozatot az önkormányzat jegyzője teszi meg. Ez nem oldja meg viszont azt a problémát azonban, hogy egy vadászterület minimális nagysága 3000 hektár, ha pedig a földtulajdonosok átlagos fentiek szerinti terület-tulajdonát vesszük figyelembe, akkor 2000 tulajdonosa lehet egy vadászterületnek. Ilyen körülmények között a földtulajdonhoz kötött vadászati jog pusztán „papírjogosultság”. A földtulajdon elválaszthatatlan részévé tett vadászati jog és gyakorlása ténylegesen alaposan el van választva a gyakorlatban. Sajnos a földtulajdonosok, akik a vadászati jogot az új szabályozással megkapták nem tudtak hirtelen mit kezdeni a tulajdonukkal, jogosultságukkal. Szigorú szakmai feltételeket is szem előtt tartó vadászterületeket kellett kialakítaniuk. A vadászati jog megszerzésével ugyanis a földtulajdonosok jogosultsági körébe került a vadászterületek határainak a megállapítása, valamint annak vadászterületként való kijelölésének a kérelmezése is, amely vadászterület a vadászati hatóság határozatával állapíthatott meg. A terület tulajdonosainak közössége, a minisztérium által meghatározott területen, mesterségesen létrejött kényszeregyesülés. A képviselő, döntéshozatal, ellenőrzés, felügyelet, a működés sokszor kidolgozatlan, a szabályozás kaotikus. A baj, hogy a vadászati jogot minél kisebb földtulajdonhoz kötő lobbierdekek mellett, és a hangzatos elvek szem előtt tartása miatt, a vadászati törvény célja a vad védelme nem valósulhat meg teljes körben. A földtulajdonosi érdek már csak a vadkár miatt is ütközik a vadgazdálkodási érdekekkel, hogy is lenne célja a földtulajdonosoknak a vad védelme, inkább talán a vad zárt vadaskertekbe való bezárása és a szabadon élő vadállomány kártételének minimalizálása lehet ésszerű cél. Gyakran a haszonbérleti szerződésekkel egyéb kikötések között a földtulajdonosok a vadászterületen bekövetkezett vadkár egy bizonyos százalékának a megfizetését (előfordulhat, hogy akár teljes körben) és a vadkár megelőzését szolgáló intézkedések megvalósításának költségeit is áthárítják a haszonbérlet szervezetre.

3.2. A vadászatról szóló törvény módosításai

Az 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvény a ma is hatályban lévő törvényünket jelenti Magyarországon, amely a téma céljával kitűzött kérdéskört részletiben szabályozza. Ennek korrekciója és az utóbbi időkben végrehajtási rendeletének módosítása is többször is megtörtént, melynek oka, hogy a jelentősen változó életviszonyokhoz igazítani kellett a hatályos szabályozást. A korrekciós változások irányát három meghatározó körülmény jellemző irányából kívánom csoportosítani, amelyek gyakran egymással is szorosan összefüggenek.

3.2.1. Alapjogi és alapelvi változások

Az Alaptörvény kimondja, hogy a tulajdon társadalmi felelősséggel jár.¹⁰⁷ Ennek van egy közérdekűségi tesztje. Az Alaptörvénybe is beépítették a közérdekűségi korlátozásra vonatkozó új formulákat.

A vadászati jog nem alapjog, de a fentiekben kifejtettek szerinti tartalomban a tulajdonjog igen. A vadászati jog és annak gyakorlása kapcsolódik más alapjogokhoz is: egészséges környezethez való jog,¹⁰⁸ mozgás szabadsága,¹⁰⁹ élet-egészség védelméhez,¹¹⁰ szervezetek létrehozásához és ahhoz való csatlakozáshoz,¹¹¹ etc. Ugyanakkor látható az, hogy a mezőgazdaság és az agrárium által érintetten számos olyan jogintézmény van, amelyet külön jogszabályok rendeznek: hegyközség, agrárkamara, vadászkamara, szövetség, etc. Ezek a különböző jogintézmények külön-külön is önállóak, sokszor nincsenek összhangban egymással, de alapjai közös gyökerekből ered pl.: tulajdonjog, gazdaság, elővigyázatosság, környezeti elemek védelme, megóvása, biológiai sokféleség megőrzése, csak néhányat megemlítve.

Az alapelvek és alapjogok nagyban segítenek abban, hogy a hatóságok előtti eljárásokban a jogszabályok szerinti ügyintézés, valamint a törvényi előírásoknak megfelelő jogkövető magatartások kialakulhassanak. Ilyenek alapelvek lehetnek: törvényesség, demokratizmus, humanizmus, jogok érvényesülése és érvényesítése, állampolgári fegyelem megszilárdulása, együttműködés elve.¹¹² Sokszor az alapelvek és alapjogok a vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos szervezetek kialakításánál és ügyintézése során is hangsúlyozottan érvényesülnek. A Vtv. korrekciója során sokszor a módosítások nehezen elhatárolhatóak, mivel a jogalkotói szándék is komplex jellegű. A fentiekben megjelölt alapelvek érvényesülését célozzák az államigazgatás elvei, valamint a vadászati hatóságok intézményei is az ügyintézésük kapcsán. Ilyenek különösen: a jóhiszeműen szerzett jogok védelme, a vadászatra jogosultat megállapító határozat módosítása és megváltoztatása csak időszakonként és feltételek bekövetkezése esetében változik, hatósági intézkedések, így például a kényszerhasznosítás is csak törvényi feltételek fennállása esetén rendelhető el.

Az **1998. évi LXXVIII. tv.** volt az első, kifejezetten a Vtv. módosítására alkotott törvény. Az 1. §-a kimondja, a társult vadászati jog esetén **vadászatra jogosultnak** a vadászterület határát megállapító határozat alapján az érintett **földtulajdonosok vadászati közösségét** kell tekinteni. Ezzel a kezdeményezéssel a törvény kiegészítő szabályozást tartalmaz a vadászterülethez tartozó földtulajdonosok közösségének jogi helyzetére. Ehhez

¹⁰⁷ Alaptörvény XIII. cikk (1) bek.

¹⁰⁸ Alaptörvény XXI. cikk (1) bek.

¹⁰⁹ Alaptörvény IV. cikk.

¹¹⁰ Alaptörvény XX. cikk.

¹¹¹ Alaptörvény VIII. cikk (2) bek.

¹¹² PINTÉR ISTVÁN: *A vadgazdálkodás igazgatási kérdései*. In: Faragó Sándor (szerk.): *Vadgazdálkodás*. NYME Egyetemi Kiadó, Sopron, 2009. 290. p.

kapcsolódik a törvény következő szakasza, mely szerint a földtulajdonos által a gyűlésen megválasztott képviselő külön meghatalmazás nélkül a vadászati közösség ügyeiben eljárva a tulajdonosok nevében jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, illetőleg harmadik személyekkel szemben, hatóságok és bíróságok előtt képviseli őket – ami pedig a képviselő jogkörének meghatározását jelenti. *Tisztázni kellett, hogy a társult vadászati jog esetén az adott vadászterület tulajdonosaiból álló vadászati közösségben testesül meg a vadászatra jogosultság, mivel a törvény a jogalkalmazónak erre nem adott eligazítást.* Lényeges volt továbbá a tulajdonosok vadászati jogot gyakorló közösségének képviselőjét törvényi szintű felhatalmazással feljogosítani valamennyi tulajdonosnak külön meghatalmazás nélküli képviselőre, mert a bírósági eljárásokban nem volt alkalmazható a törvény alapján indított polgári és közigazgatási perekben a tulajdonosi közösség valamennyi – adott esetben több száz – tagjának megidézése, és az eljárás ilyen módon való lefolytatására. Így a tulajdonosok által – többségi szavazattal – megválasztott és a vadászati hatóság által nyilvántartásba vett képviselő „törvényes képviselővé minősítésével” a tulajdonosok név szerinti feltüntetése nélkül vehet részt a törvény alapján indított polgári és közigazgatási perekben, továbbá képviselheti a közösséget harmadik személyek irányában.

A törvény 4. §-a a vadászati jog **kényszerhasznosításának szabályait alakítja át**, bővíti ki, köszönhetően a **67/1997. (XII. 29.) AB határozatban** foglaltaknak, melynek értelmében a Vtv. 27. § (1) bekezdésének „második fordulatában meghatározott intézkedés elvonja az érintett ingatlantulajdonosok rendelkezési jogát, mivel *ex lege* törvényes képviseleti jogot biztosít a vadászati hatóság számára, amelynek képviselője az ingatlantulajdonosok helyett jogosult megkötni a haszonbérleti szerződést a vadászati hatóság által kiválasztott haszonbérlettel és a vadászati hatóság által megállapított időig." Ez pedig csak akkor lenne elfogadható, ha a törvényalkotó megfelelő garanciákkal venné körül a rendelkezési jog elvonását. A törvény tehát fenntartja azt, hogy a vadászati hatóság közreműködésével létrejött haszonbérlet a kényszerhasznosítás megfelelő módja, de a jelölt vadászati hatóság a törvényes képviseletből adódó jogait csak addig az időpontig gyakorolja, ameddig a föld tulajdonosa, illetve a tulajdonosok közössége eleget nem tesz a törvényben foglalt kötelezettségeknek.

A vadászati törvény átfogó módosításra szorult, melyet több más területen alkotott jogszabály, illetőleg a vadászattal kapcsolatos gyakorlati problémák is indokoltak. Meg kell említeni a Magyar Köztársaság **Alkotmánybírósága által 64/2003. (XII. 18.) számon hozott határozatot**, mely megsemmisítette a vadászati törvény 36. §-át, ami arról rendelkezett, hogy a vadászatra jogosult a vadállomány védelme érdekében a vadászterületén elpusztíthatja a gazdája hatókörén kívülre, de attól legalább 200 méterre került, vagy egyébként vadat űző kutyát, valamint a legközelebbi lakott épülettől 200 méternél távolabb kóborló macskát. Az Alkotmánybíróság lehetőséget adott a jogalkotónak arra, hogy a természeti értékek védelmét szolgáló szabályozást a tulajdonjoggal összhangban megalkossa. Az új szabályozás

alkotmánybírósági indokokat figyelembe véve szűkítette a természetes vadállományt veszélyeztető kutyák és macskák vadászterületen való elfogásának, illetve elejtésének lehetőségeit és csupán a vadat űző kutya esetében, továbbá akkor engedi meg az elfogást illetve az elejtést, ha az másként el nem hárítható támadás, vagy fertőzés továbbterjedésének megakadályozása érdekében történik, és a kutya vagy a macska tulajdonosának felderítésére nincs közvetlen lehetőség. Ez a szabályozás egyébként az állatok védelméről és kíméletéről szóló, 1998. évi XXVIII. törvényben foglaltakkal összhangban áll. A 2004. évi X. törvény módosította a Büntető törvénykönyvről szóló törvényt is, melynek értelmében az állatkínzás a büntetőjog által szabályozott tényállássá vált. Ezen túlmenően a Btk. 266/B. §-ának (2) bekezdése büntetni rendeli azt a személyt is, ki a vadászatról szóló törvény által tiltott vadászati eszközzel vagy tiltott vadászati módon vadászik. A vadászati törvény akkor hatályos szövege azonban szűkebb körben szabályozta a tiltott vadászati módokat, és indokolt volt azoknak a lábfogó csapóvasak közösségen belüli használatának tilalmáról szóló 3254/1991. EKG Tanácsi rendelet előírásaival való összhangba hozása.

A tiltott vadászati eszközöket viszont a vadászati törvény széles körben szabályozta és azok között több olyan tényállást is felsorolt, amelyek vadászetikai indokok alapján, valamint nemzetközi egyezményből eredő kötelelem miatt kerültek be a törvényi felsorolásba, azonban megvalósításuk önmagában nem eredményezi az állat szenvedését, egészségkárosodását, így nem indokolja a tényállás bűncselekménnyé minősítését. Emiatt volt szükséges a vadászati törvény rendelkezéseit összhangba hozni a büntetőkódex szövegével, és a büntethetőség szempontjából pontosítani kellett a tiltott vadászati eszközök és tiltott vadászati módok körét. Ennek következtében bekerült a vadászati törvény 68. §-ába a „Tiltott vadászati eszközök”¹¹³ cím a módosító jogszabály 14. § (1) bek.-re hivatkozva, valamint a „Tiltott vadászati módok”¹¹⁴ közé az a rendelkezés, hogy tilos a vadat a közösségi rendeletben foglalt

¹¹³ Külön címen a tiltott eszközök és körük is átalakult:

- a) a mérgezett hegyű és robbanófejű nyílvessző,
- b) a számszerij,
- c) a törvény előírásainak meg nem felelő vadászij, illetve nyílvessző,
- d) a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz,
- e) a gímszarvasra, dámszarvasra, muflonra, őzre történő vadászat esetén a sörétes vadászlőfegyver minősül annak.

¹¹⁴ A tiltott vadászati módok helyett pedig a vadászat rendjének megsértésének minősül az alábbi vadászat:

- a) a légi járműből, mozgásban lévő motoros járműből, vagy járműről, továbbá az óránként 5 kilométert meghaladó sebességgel közlekedő vízi járműből,
- b) a fényszóró engedély nélküli használatával.

A vadászat rendjének megsértésének minősül továbbá az alábbi eszközökkel történő vadászat is:

- a) az önműködő és öntöltő golyós lőfegyver,
- b) az öntöltő sörétes vadászlőfegyver, amelyben egyidejűleg háromnál több lőszer van,
- c) a vaddisznó vadászata esetén – a sörétes vadászlőfegyverből kilőhető golyóval történő vadászat kivételével – a sörétes vadászlőfegyver,
- d) a gímszarvasra, a dámszarvasra, a muflonra történő vadászat esetében a 2500 joule-nál kisebb csőtorkolati energiájú vadászlőszer, őzre történő vadászat esetében az 1000 joule-nál kisebb csőtorkolati energiájú vadászlőszer,
- e) az elektronikai optikai eszköz,
- f) a vad megtévesztésére alkalmas elektronikus akusztikai eszköz,
- g) a vad megtévesztésére alkalmas mesterséges szaganyag, valamint megcsonkított élő csali állat.

csapdázási módszerrel, mérreg alkalmazásával elfogni, illetve elpusztítani.¹¹⁵ A módosítás a trófeabírálati szankciók hatályon kívül helyezésével megvalósította a korosztályi szabályozásra való áttérést, ami nemzetközileg elfogadott szabályozás. Ugyancsak a módosító rendelkezések hatására jelent meg a Vtv.-ben a „Tiltott vadászati módok” cím is.¹¹⁶

Foglalkozott továbbá a törvény a társult vadászati jog tényleges gyakorlása során felmerült problémákkal. Társult vadászati jog esetén az akkor hatályos törvényi rendelkezések csupán a vadászterületek kialakítására állapítottak meg speciális eljárási szabályokat a földtulajdonosoknak. Gyakorlati szempontok miatt indokolt volt a szabályozás kiterjesztése a már kialakított vadászterületeken lévő tulajdonosi közösségek működésére. A törvény a végrehajtás elősegítése érdekében pontosította a földtulajdonosi gyűlés működésének szabályait¹¹⁷ a földtulajdonosi gyűlés összehívásának feltételeit, valamint a földtulajdonosok képviselőjének elszámolási kötelezettségét illetően. Így tehát bizonyos kérdések megvitatására, a földtulajdonosi közösség képviselője is összehívhatja a gyűlést, illetőleg a földtulajdonosoknak működési szabályzatot kell készíteniük a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának módjáról, feltételeiről, ideértve a képviselő elszámolási kötelezettségének, valamint a vadászati jog haszonbérbeadása adása esetén a haszonbérleti díj elszámolásának rendjéről is. A korábbi szabályozást kibővítve a törvény kötelező tartalmi elemekkel „ruházta fel” a földtulajdonosi közösség összehívását tartalmazó hirdetményt, amennyiben abban most már meg kell jelölni a gyűlés helyét, idejét és napirendi pontjait is. Érvényes határozat csak akkor hozható, ha az összehívásra vonatkozó szabályoknak eleget tettek a földtulajdonosok.¹¹⁸

A korábbi szabályozás nem tért ki arra az esetre, amikor az érvényes haszonbérleti szerződés időtartama alatt a haszonbérlet jogutódlással megszűnik, azonban a jogutódja nem lép helyébe a haszonbérleti jogviszonyban, továbbá arra az esetre sem, amikor a szerződés időtartama alatt a haszonbérlet jogutód nélkül megszűnik. A módosítás értelmében, amennyiben a haszonbérlet a haszonbérlet időtartama alatt megszűnik, jogutódja 30 napon belül egyoldalú jognyilatkozattal és változatlan feltételekkel folytathatja a haszonbérleti jogviszonyt feltéve, ha egyéb törvényi feltételeknek megfelel. Ha nem kívánja folytatni a jogviszonyt, vagy egyéb törvényes feltételek hiányoznak, a szerződés megszűnik.¹¹⁹ Ha viszont a haszonbérlet jogutód nélkül szűnik meg, a földtulajdonosi közösség képviselőjének össze kell hívnia a földtulajdonosok vadászati közösségének a gyűlését, és annak döntenie kell a vadászati jog hasznosításának módjáról, feltételeiről.

A módosítás következtében kikerültek a törvényből a fenntartható legnagyobb és legkisebb vadlétszám fogalmak, mert azok biológiai szempontból értelmezhetetlenek, és a vadgazdálkodási gyakorlati alkalmazásuk is vitatható. Az éves vadgazdálkodási tervet a vadászati hatóság hagyja a módosítás 8. §-nak rendelkezései szerint.

¹¹⁵ Vtv. 30. § (1) bek. m) pont.

¹¹⁶ Vtv. 12. § (1) bek. és Vtv. 30. §.

¹¹⁷ Vtv. 12. § (3) bek.

¹¹⁸ Vtv. 14. § (1)–(2) bek.

¹¹⁹ Vtv. 17. § (6) bek.

A törvény kibővítette a hivatásos vadász által alkalmazható eszközök körét és lehetőséget adott számukra az egyéb feltételek megléte esetén (jogos önvédelem, illetőleg sebzett nagyvad elejtése) könnygázszerű, illetőleg a nagyvad utánkeresése során a kegyelemlövéshez legalább 5 milliméter átmérőjű sörét használatát.

A törvény pontosította a vadászat fogalmát, amennyiben kiegészítette azt a vadászterületnek, mint feltételnek a törvényi definícióba való beépítésével.

Az Európai Unióhoz történő csatlakozás következtében szükségtelenné vált, hogy a Vtv. a tagállamok polgáraitól egyidejűleg követelje meg a vadászati engedély kiadásához a vadászlőfegyver behozatalára és az állandó lakóhely szerinti vadászlőfegyver tartására vonatkozó engedélyek meglétét. Ezért volt indokolt a vadászati engedély kiállításához a korábban megkövetelt együttes feltételek vagylagossá történő módosítása.

A törvény módosította vadászati engedélyek bevonásának egyik feltételét, amennyiben azt csak a védett madár-, illetőleg emlősfajok esetében teszi szankcionálhatóvá.

A vadgazdálkodási és vadvédelmi bírságok összegének felső határát célszerű volt felemelni, mivel az akkor hatályos bírságoknak már nem volt visszatartó erejük, figyelembe véve a vadászati törvény elfogadása óta eltelt időszakot is. Különösen az orvvadászat visszaszorítása érdekében volt szükséges a vadvédelmi bírság mértéke felső határának megemlése, mivel több nagy értékű trófeás vad jogosulatlan elejtése esetén a kiszabható bírság mértéke aránytalanul kisebb volt a cselekménnyel okozott kár összegénél. Továbbá vadvédelmi bírságot köteles fizetni az is, aki a vadat tiltott vadászati eszközzel, illetve módon fogja vagy pusztítja el, valamint aki a jogszerű vadászati és vadgazdálkodási tevékenységet akadályozza.

Nemzetközi jogi jellegű kötelezettséget hozott létre a *soft law* körében¹²⁰ az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének határozata a vadászat jelentőségéről a vidéki régiókban. Az **Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének határozata** (882/1997.)¹²¹ – pontosabban az Európa Tanács XXXIX. Parlamenti Közgyűlésének Határozata – a **vadászat jelentőségéről az európai vidéki régiókban** bevezetőjében szól a vadászat társadalmi megítéléséről, s megállapítja, hogy a **vadászat megítélése jelentős mértékben romlott**. Ezt a megállapítást egyrésztől érzelmi, másrészt a vadászok egy részének nem megfelelő képzettségével indokolja. A határozat kimondja, hogy a környezeti változások a vadászható és nem vadászható élővilágra és élőhelyükre káros hatást gyakorolnak, és szól arról is, hogy a vadászatnak gazdasági jelentősége is van és konzervációs szerepe is lehet. Helyesen állapítja meg, hogy a vadászat lényegesen hozzájárulhat a környezet védelméhez a fajok közötti megfelelő egyensúly kialakításával, egyes fajok túlnépesedésének kiküszöbölésével, amivel meg lehet előzni a betegségek terjedését és a növényzet károsítását. Mindezek érdekében a tagországok számára javasolja: Tegyenek intézkedéseket arra vonatkozóan, hogy a vadászok

¹²⁰ NAGY KÁROLY: *A nemzetközi jog*. Püski, Budapest, 1999. 50–51. p.

¹²¹ Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 39th Ordinary Session. Resolution 882 (1987) on *the importance of shooting for Europe's rural regions*.

jobban képzettek és jobban informáltak legyenek. A vadászok megfelelő elméleti és gyakorlati ismereteinek biztosításában fontos szerepe van a vadászvizsgának. Ezt az Unióban a Miniszteri Tanácsi Ajánlás R (85) 17. sz. a vadászok képzésével kapcsolatos fogalmazza meg. Az agrárpolitikát úgy irányítsák, hogy az a vad, növény- és állatvilág számára jobb életfeltételeket biztosítson, és ezáltal a vadászatból és a turizmusból a farmerek, gazdálkodók is profitálhassanak, számukra bevétel születhessen a vadászatból és az arra épülő turizmusból. Segítsék elő a vadászok, farmerek, erdészek, természetjárók és környezetvédők közötti együttműködést, párbeszédet és az ebből származó előnyöket. Járuljanak hozzá ahhoz, hogy a közvélemény jobban megértse a vadászat alapvető szerepét, vidéki térségek gazdaságában elfoglalt helyét, jelentőségét.

3.2.2. Szervezeti változások

A vadászat presztízisének helyreállítása, a vadászetika, a vadászati kultúra ismételt előtérbe helyezése, megreformálása és nem utolsósorban a vadászok érdekképviselésére 1997-ben létrehozták az Országos Magyar Vadászkamarát.¹²² Az **1997. évi XLVI. törvény meghatározta, hogy az Országos Magyar Vadászkamara** (a továbbiakban: Kamara vagy OMVK) abból a célból jött létre, hogy ezzel a hivatásos és sportvadászok önkormányzati elveken alapuló, közfeladatokat és általános szakmai érdekképviselési feladatokat is ellátó **köztestületi formában működő szakmai szervezete lehessen.**¹²³ A Kamarának kezdetben, a törvény erejénél fogva tagja kellett, hogy legyen minden hivatásos és sportvadász. Feladatait¹²⁴ az alapszabályban meghatározott területen működő területi szervezetei, valamint országos szervezete útján látja el. A Kamara alapszabály szerint működik,¹²⁵ mely tartalmazza, illetőleg meghatározza a területi és országos szervezetek elnevezését, működésükre vonatkozó szabályokat, a testületi szervek, valamint a tisztségviselők feladat- és hatáskörét, választásuk módját, valamint a Kamara gazdálkodására vonatkozó alapvető szabályokat.

¹²² Magyar Mezőgazdaság. Melléklet: Vadgazdálkodás. 1997. 4. szám. 3. p.

¹²³ OMVK tv. 1. §

¹²⁴ A Kamara az OMVK tv. 3. §-a szerint

- képviseli és védi a vadászok általános szakmai érdekeit,
- véleményt nyilvánít a vadászati joggal kapcsolatos (vadvédelem, vadgazdálkodás, vadászati jog gyakorlása, hasznosítása) jogszabályokról, valamint a vadászképzés szakmai követelményének szintjéről,
- megalkotja a vadászat rendjének vadászetikai szabályait, valamint a hivatásos vadászok szolgálati szabályzatát,
- etikai eljárást folytat le,
- tagjairól névjegyzéket vezet,
- kiállítja és érvényesíti a vadászjegyet, és az egyéni lőjegyzéket,
- eljárást kezdeményez az illetékes hatóságnál a jogosulatlanul vadászókkal szemben,
- belföldi és külföldi szakmai kapcsolatokat létesít, stb.

¹²⁵ OMVK tv. 2. §

A kamarai tagsági viszony (a jelenleg hatályos jogszabályok szerint már) tagfelvételi kérelem alapján létesíthető,¹²⁶ melyről a kérelmező lakóhelye szerint illetékes területi szervezet vezetősége dönt. A kérelem csak meghatározott etikai kifogás esetén utasítható el, meg kell benne jelölni, hogy a tag melyik kamarai osztályba kéri a felvételét.¹²⁷ A törvény rendelkezik a vadászetikai felelősség szabályairól, és meghatározza az etikai eljárás szabályait, a kiszabható etikai büntetéseket. A Kamara törvényességi felügyeletét a vadgazdálkodásért felelős miniszter, a vidékfejlesztési miniszter látja el.¹²⁸ Jogszabálysértés esetén a miniszter felhívhatja a Kamara elnökét a jogszabálysértés megszüntetésére.

A vadász kamaráról szóló törvény a Vtv.-t több ponton módosította. A módosítás leginkább a vadászati hatóságot mentesítő rendelkezésekből állt, mert a Kamara több területen vette át annak bizonyos feladatait, jogköreit. Először is a hivatásos vadászt ettől kezdve már nem a vadászati hatóság, hanem az OMVK veszi nyilvántartásba, valamint intézkedik a tagsági viszonyuk megszüntetésével kapcsolatosan, valamint intézkedik a nyilvántartásból való törlésükkel összefüggésben is.¹²⁹ A vadászjegy és az egyéni lőjegyzék kiállításával és érvényesítésével kapcsolatos hatáskör¹³⁰ is kikerült a vadászati hatóság „kezeiből”, és azt, a már a korábban kiadott egyéni főjegyzék érvénytelenítését követően a Kamara állítja ki, illetőleg a vadászjegy érvényességét is meghosszabbítja.¹³¹ De ehhez az új szervezethez került a vadászvizsga-bizottság 3 főjének megbízási joga is, illetőleg a vizsga feltételeit, és a vizsgaszabályzatot a miniszter a Kamarával egyeztetve állapítja meg.

Véleményem szerint az OMVK felállítására szükség volt, mivel a társadalmi viszonyok megkövetelték egy olyan érdekképviselői szerv létrehozását, amelyen keresztül a vadásztársadalom beleszólhat az őt érintő kérdésekbe. Bár hozzáteszem a személyes tapasztalatom az, hogy az általam ismert vadászok a vadászvizsga letételén, illetőleg az éves kamarai tagsági díj megfizetésén túl nemigen állnak kapcsolatban az érdekképviselői szervvel, aminek oka talán a kommunikáció hiánya. Sokféle tevékenysége hibrid jellegű, inkább érdekérvényesítéshez kapcsolódó, amely esetlegesen civil keretek között is megoldható lenne. Valós közfeladata nincsen.¹³² A hivatásos vadászok nyilvántartása és az ezzel kapcsolatos feladatok a jelenlegi előírások szerint indokolatlan kettősséget tartalmaznak, ugyanis a hivatásos vadászokat az OMVK nyilvántartásba veszi¹³³ továbbá a vadászati hatóság is köteles ugyanazt a személyt nyilvántartásba venni.¹³⁴ Továbbá: a hivatásos vadász

¹²⁶ OMVK tv. 14. §. A 41/2002 (X. 11.) AB. határozat 2003. március 31-i hatállyal megszüntette a kötelező tagságot, mivel a vadász kamara nem lát el olyan közfeladatot, amely szükségeltetné ennek intézményét.

¹²⁷ OMVK tv. 5. § (4) bek.

¹²⁸ OMVK tv. 26. §.

¹²⁹ OMVK tv. 2/A. §.

¹³⁰ OMVK tv. 3. § h) pont.

¹³¹ Ezeket a módosításokat a 2009. évi LVI. tv. 168. § (1) bekezdése és a 170. §-a vezette be az OMVK tv. rendelkezései közé.

¹³² Ha ez a szervezet kötelező tagságon alapul, felmerülhet a kérdés: miért nem kötelező a tagsága például a gombászoknak is?

¹³³ Vtv. 50. § (2) bek. és 51. § (2) bek.

¹³⁴ Vtv. 51. § (1) bek.

csak kamarai tag lehet, ugyanakkor az esküjét a vadászati hatóság előtt teszi le, ott kapja a szolgálati igazolványát, jelvényét, szolgálati naplóját.

Javasolnám, hogy a Kamara kaphassa meg azt a jogot, hogy az esküt is ott lehessen letenni, ahol a kamara nyilvántartásba vette az adott személyt és ezzel kapcsolatos hivatalos ügyintézés is ide kerülhessen. Ez esetlegesen az állami költségek csökkenését is eredményezheti, és csökkenhetnének az adminisztrációs terhek is a vadászati hatóságok vonatkozásában. Ilyen kettősség van a vadászjegy–vadászengedélyek kiállítása kapcsán is, amit az igénylő lakhelye szerinti Vadászkamara állít ki, de a Vtv. 62. § (2) bek. szerint a vadászati engedély kiállítására a vadászati hatóság jogosult. A véleményem szerint kamarák fel vannak készülve a vadászati engedélyek kiállítására is, valamint a bürokrácia is csökkenhetne a rendelkezések módosításával. Nem célszerű, hogy a kamarát illetően a hatósági jellegű és civil jogkörök keverednek!

A 2003. évi XIII. törvénynek a vadászati törvény módosítására nem volt nagy hatása, hanem sokkal inkább a kamarai törvényben eszközölt nagyobb változtatásokat. A törvénybe vitt változtatása igazából annyiban merült ki, hogy **hivatásos vadász ettől kezdve csak vadászkamarai tag** lehetett (Vtv. 50. §). Érdemes azonban kiemelni, hogy a vadászkamara felállításáról szóló törvény, annak hatálybalépésekor, a törvény erejénél fogva minden vadász számára kötelező tagságot írt elő. Ez a helyzet 2003. évi törvénnyel változott meg, mert ettől kezdve a tagság nem volt kötelező, hanem azt kérelmezni kellett.

A 2004. évi XCIV. törvény rendelkezései szerint a közigazgatási szolgáltatások korszerűsítésének reformja keretében a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium további jogköröket adott át a Megyei Földművelésügyi Hivataloknak, így a vadászjegyek és a vadászati engedélyek visszavonása ellen benyújtott fellebbezések elbírálását is.

A 2005. évi CXXXI. törvény és a 2005. évi LXXXIII. törvény pontosította, hogy a vadász a vadászat alkalmával a vadászjegyet vagy vadászengedélyét, az egyéni lőjegyzéket, továbbá e törvényben írt vadfaj vadászata esetén az azonosító jelét köteles magánál tartani. Ezt a rendelkezést majd a 2010. évi IX. törvény szabályozta tovább a vadász lőfegyvertartási engedélyére, vagy a ragadozó madárral vadászatra jogosító engedélyére tekintettel.

Az új közigazgatási törvény hatálybalépésével összefüggő módosítás, amely az 1996. évi Vtv. az eljárási szabályai között az államigazgatási eljárás általános szabályaira utal, amit akkor még az 1957. évi IV. törvény szabályozott egészen 2005. november 11-ig. Ezt követően azonban az új közigazgatási törvény, a 2005. évi LXXXIII. tv. lépett hatályba, ami a következő módon változtatta meg a vadászati törvényt: a vadászati felügyelőség hatáskörébe tartozó ügyekben – a vadgazdálkodás és a vadvédelmi bírság kiszabása, továbbá a vadászjegy és a vadászati engedély visszavonása kivételével – másodfokon a minisztérium jár el. A vadgazdálkodási és vadvédelmi bírság kiszabása, továbbá a vadászjegy és a vadászati engedély visszavonása esetében másodfokon a megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatal vezetője jár el. Lényegében tehát csak a másodfokon eljáró szerv intézménye változott. Sajnos

a közigazgatási rendszer folyamatos változása miatt ezeket a rendelkezéseket is felülírták már a 2007. évi LXXXII. tv. hatályba léptetésével egyes jogszabályok és jogszabályhelyek hatályon kívül helyezésével.

A 2006. évi CIX. törvény a kormányzati szervezeti átalakításokkal összefüggésben pontosította a Vtv. 11. § (4) bek.-ét a honvédelemért felelős miniszter kezelésében, használatában lévő területek kapcsán, miszerint a tulajdonjog hasznosításával kapcsolatos nyilatkozatok beszerzéséhez szükséges az egyetértésének a beszerzése, valamint a vadászterületekre kötött haszonbérleti szerződések jóváhagyását a vadászati hatóságra bízták a módosító törvény 34. §-ával, amely ma is hatályos a Vtv. 18. § (2) bek. szerint. Egyebekben a Vtv. 27. § (1) bek. b) pontja kapcsán a módosítással elrendelték, hogy a kényszerhasznosítás keretében a földterület tulajdonosa(i), illetve a társult tulajdonosok közössége a nyilvános pályázat alapján kiválasztott haszonbérlelővel a vadászati hatóság által megállapított határidőig kössön szerződést, vagy, ha azt nem teszi meg, akkor a vadászati hatóság helyettük törvényes képviselőként köti azt majd meg.

Fontos rendelkezés volt még a vadgazdálkodás, a vad és élőhelyének védelmének országos szabályozása érdekében az Országos Vadgazdálkodási Adattár fenntartása, működtetése.¹³⁵

A 2007. évi XVI. törvényt az országgyűlés 2007. március 26-án fogadta el a 2007. évi XVI. tv.-t az egyes agrártárgyú törvények módosításáról. Ezt követően:

– A Vtv. 12. §-a szerint a vadászterület határainak megállapítására irányuló földtulajdonosi gyűlés legkorábban a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejártát megelőző 6 hónapban hívható össze.

– A Vtv. 16. § (1) bek.-e szerint újból rögzítették, hogy ki lehet a vadászati jog haszonbérlelője. Változatlan maradt az a) pont alatti vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesület, vadásztársaság, a b) pont szerinti vadásztársaságok érdekképviseleti szerve, módosult viszont a c) pont, mivel kimaradt a köréből a lehetséges szervezetek közül az ilyen jellegű tevékenységet amúgy sem folytató közhasznú társaság, ami ezideig a vadásztársaságok érdekeit sem sértette és nem minősült konkurenciának, de a vadászterület több mint 25%-át meghatározott tevékenységi kört¹³⁶ folytató gazdasági társaságok, szövetkezet, erdőbirtokossági társulat haszonbérlelő lehet az új rendelkezések szerint.

– A Vtv. korábbi rendelkezései ellentmondóak voltak az előhaszonbérleti joggal kapcsolatosan, de az új módosítás kimondta, hogy „a vadászterület ismételt haszonbérbe adása esetén a haszonbérlelőt e törvény alapján elő-haszonbérleti jog illeti meg. Törvénynek az elő-haszonbérletre vonatkozó rendelkezéseit azoknak a jogosultaknak kell alkalmazni, akik a vadgazdálkodási üzemterv lejártának napján érvényes haszonbérleti szerződéssel rendelkeznek, és újonnan kialakított vadászterületnek legalább a felét az előző üzemtervi

¹³⁵ Vtv. 48. § (1) bek.

¹³⁶ Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, vagy természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenység céljából.

ciklusban is haszonbéltek.” A Vtv. 31. § (2) bek. új szabályokat iktatott be amely a következőket mondja ki: „Amennyiben a vadászterületen korábban létesített létesítmények, berendezések tulajdonjogának, ill. használati jogának kérdésében a vadgazdálkodási üzemterv jóváhagyásakor nem jön létre megállapodás, a létesítmények, berendezések létesítője a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint megtérítési igénnyel léphet fel.”

– Módosították, hogy mi minősül „tiltott vadászati eszköznek” az egyre inkább kezelhetetlen és elszaporodó orvvadászat elterjedésének megakadályozására. Újabb módokat rögzítettek, mint: hurok, horog, madárlép, verem és működése és felhasználása körülményei folytán nem szelektív háló [Vtv. 68. § (1) bek. f)–g) pontok].

– Kiegészítő felsorolást kapott a Vtv. 71. §-a arra nézve, hogy mi minősül a vadászati rend megsértésének.

– A Vtv. az újabb szabályokkal magyarázatát adta annak, hogy mi minősül a vadgazdálkodási szabályok megsértésének.

3.2.3. A jogharmonizációs követelmények miatti változások

A **2003. évi CXII. törvény** a jogharmonizáció kapcsán talán a Vtv.-t módosító jogszabályok köréből a legfontosabb és azért különösen nagy jelentősége, mert **rendezte az uniós csatlakozásból eredő változtatásokat a magyar vadászati jog területén**. A törvény az általános indokolásban kiemeli, hogy az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkhoz szükséges jogharmonizációs feladatok körébe tartozik – a halászatról és a horgászatról, a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló, stb. – egyes földművelésügyi ágazati törvények felülvizsgálata és módosítása. A törvénynek csak egy része vonatkozik a Vtv. módosítására, de az uniós csatlakozással összefüggő módosításokon kívül az egyes vadászati hatósági eljárások lezárásával kapcsolatban felmerült kérelmek elbírálása ügyében is tartalmaz néhány korrekciót. A Vtv. 65. § (1) bek. d) pontja szerint ma is hatályos az a kitétele a módosítást adó jogszabály 13. § (2) bekezdésének, hogy a vadászati hatóság eljárásának részletes feltételeit a miniszter az e törvény a Vtv. felhatalmazása alapján kiadott rendeletben határozza meg.

A vadászati jogot érintő változások értelmében **megszűnt az Európai Unióhoz való csatlakozásra tekintettel az a korlátozás, hogy mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási ágazatba sorolt gazdasági társaságok közül kizárólag a belföldi tulajdonú társaság lehet a vadászati jog haszonbélője**. Változatlanul maradt az a feltétel, hogy erdőgazdasági társaság csak akkor lehet a vadászati jog haszonbélője, ha az adott vadászterület több mint felét mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelmi tevékenység céljából használja. Ez a későbbiek során újra felülíródott.

Az Európai Unióhoz való csatlakozásra tekintettel egységes szabályozásra volt szükség a magyar és külföldi állampolgárságú vadászokra vonatkozó hatósági eljárások

összefüggésében. A hatályos magyar törvény az állami vadászjegy és vadászati engedély kiváltását megkülönböztette attól függően, hogy magyar, vagy külföldi állampolgár, illetve állandó tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkező külföldi, vagy magyarországi lakóhellyel rendelkező magyar állampolgár kíván vadászatot folytatni. A módosítás értelmében már nem ezekkel a feltételekkel váltható **vadászjegy**, hanem ahhoz elegendő a magyarországi állandó lakóhely. Az állandó lakóhellyel rendelkező személy pedig **vadászvizsgát** tehet, melyet követően az ország területére érvényes vadászjegyet válthat. **Azok a személyek, akik pedig magyarországi állandó lakóhellyel nem rendelkeznek, vadászati engedélyt válthatnak**, mely a szerződésben megjelölt vadászterületre engedélyezi a vadászatot.

A 2003 előtt hatályos szabályozás előírta a vadászattal összefüggő jogsértések elkövetése esetén a vadászjegyek és vadászati engedélyek visszavonását, de nem határozta meg annak időtartamát. A módosító jogszabály pótolta ezt: a vadászati hatóság a cselekmény súlyától függően legalább három hónapra és legfeljebb öt évre köteles visszavonni az engedélyeket. Mérlegelés alapján visszavonható az engedély abban az esetben is, ha az érvényességi idő alatt bekövetkezett változás miatt a vadász időlegesen nem tud a feltételeknek eleget tenni, illetve abban az esetben, ha a vadász két éven belül két esetben trófeás vadat szakszerűtlenül ejt el. A vadász új engedélyt mindaddig nem kaphat, amíg a visszavonást elrendelő határozat hatálya alatt áll. A vadászjegy visszavonásáról rendelkező határozatok végrehajtásáról a jövőben is az Országos Magyar Vadászkamara területi szerve intézkedik. A vadászjegy egy évnél hosszabb időtartalomra történt visszavonása esetén csak a vadászvizsga újbóli letétele után adható ismételten vadászjegy [Vtv. 65. § (4)–(5) bek.]. Tekintettel azonban arra, hogy kamarai tagság már nem kötelező, a törvénynek rendelkeznie kellett, hogy a nem kamarai tagok esetében is a vadászkamara látja el ezt a feladatot.

A törvény rendelkezett még a trófeabírálat esetén a trófea megjelölésének módjáról, illetőleg arról, hogy a vadvédelmi és vadgazdálkodási bírságok a határidőre meg nem fizetésük esetén, adók módjára behajtandó köztartozások, mely a hatóságok alkalmazását segíti elő. A törvény értelmében megváltozott továbbá a vadvédelmi és a vadgazdálkodási bírságok kiszabása esetén a másodfokon eljáró szerv intézménye, amely ennek értelmében nem a minisztérium, hanem a megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatal vezetője, mentesítve ezáltal a minisztériumot az egyedi hatósági feladatok végzése alól.

A **275/2004. (X. 8.) kormányrendelet** Magyarországon a területek kijelölésének jogszabályi hátterét rendezi, meghatározza a közösségi és a kiemelt jelentőségű élőhely típusokat, valamint a különleges madárvédelmi területeket. Ezeknek a területeknek a védelme és az ezt megvalósító intézkedések sok esetben túlzottan nagy terheket róhatnak a tagállamra, így megegyezés született arról, hogy a Közösség hozzájárul a közösségi határozatok szerint a finanszírozáshoz, megállapított források keretein belül. Hazánk területéből 1,95 millió hektár tartozik a *Natura 2000* hálózatba, ami az ország területének 21 %-a. A *Natura 2000*

támogatások 2007-től válnak hozzáférhetővé a közösségi társfinanszírozás eszközeivel, az ezekhez igénybe vehető források felhasználási lehetőségeivel és mértékével.¹³⁷ A terület rendezési és fejlesztési politikának ösztönöznie kell a táj azon jellegzetességeinek a megfelelő gondozását, amelyek különösen fontosak a vadon élő állatok és növények számára ezért létre kell hozni az ezen irányelv hatálya alá tartozó természetes élőhelyek és fajok védettségi állapotát figyelő rendszert.¹³⁸ Így hazánkban is van ilyen figyelő rendszer, amelyet az Országos Vadgazdálkodási Adattár és a Vidékfejlesztési Minisztérium által támogatott monitoring rendszer keretében végeznek.

Az **56/2005. (VI. 25.) FVM. rendelet** a közösségi rendelkezések hatására került bele a magyarországi vadászati jogi szabályozásba, mely szerint a vizes területeken és azok védősávjában az ólomsörét használata tilos a vadászat során 2005. augusztus 15. napjától. Ezt a tiltó szabályt a már korábban említett 56/2005. (VI. 25.) FVM. rendeletben került meghatározásra. A vadásztársadalom tagjai sajnos sokszor nem veszik figyelembe azt, hogy milyen fontos jelentőségű ez a rendelkezés. A gyakorlat általában a következő: pár vadász „összedobja” a melleleg nem olcsó acélsörétre a pénzt és közösen vesznek egy dobozzal, majd a részt vevők a dunai vadászat előtt magukhoz vesznek pár darabot a „nemes” lőszerből, de egyébként ott van náluk az ólomsörét is. Így ha véletlenül ellenőriznék is őket, felmutatnák az acélsöréteket, közben pedig valójában továbbra is ólommal vadásznak.¹³⁹

Véleményem szerint fontosabb a természet megóvása a jövő generációi számára, amely csak valamilyenfajta kompromisszum árán megvalósítható a vadászok és a természetvédők több évtizede tartó ellenállást nézve.

A **hatályos magyar végrehajtási rendelet** a 79/2004. (V. 4.) FVM. rendelet.¹⁴⁰ Az 56/2005. (VI. 25.) FVM. rendelet módosítása több EGK irányelvnek való megfelelést szolgálja. Ezek a következők: a Tanács 79/409/EGK. irányelve, a Bizottság 91/244/EGK. irányelve, a Tanács 92/24/EGK. irányelve, és végül a Tanács 92/43/EGK. irányelve.¹⁴¹ Az irányelvek közül az első három a vadon élő madarak védelméről, az utolsó pedig a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény és állatvilág védelméről szól.

További irányelvek, amelyek nem érintik a dolgozatomban választott témáját szűkebb körben: a 92/118/EEC. Tanácsi Irányelv az állati eredetű minták és patogének a Közösségbe való beviteléről, a 91/477/EEC. Tanácsi Irányelv a lőfegyverek megszerzéséről és

¹³⁷ CSÁNYI SÁNDOR: *A vadgazdálkodás és vadászat az Európai Unióban*. Gödöllő, 2005. 11. p.

¹³⁸ 92/43/EGK Irányelv a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok védelméről.

¹³⁹ A 2005. évi Vadászévkönyvet olvasva megdöbbenve tapasztaltam, hogy a NIKE-FIOCCHI Sportlőszer Gyártó Kft. ügyvezető igazgatója kijelentette: az acélsöréteket egyébként csak meghatározott, külön erre a célra készített vadászpuskából szabadna kilőni, mert a hagyományos fegyvereket károsítja, illetőleg jelenleg hazánkban mindössze csupán egy kaliberhez gyártanak ilyen lőszeret. Ebben az esetben mi a teendő? Minden vadász, aki vízi vadat szeretne löni, vegyen magának új puskát, vagy próbálkozzon a régivel, hátha tönkremegy.

¹⁴⁰ 79/2004. (V. 4.) FVM. rendelet a vad védelméről, a vadásatról és a vadgazdálkodásról szóló 1996. évi LV. tv. végrehajtásáról. A továbbiakban rövidítve: Vhr.

¹⁴¹ Az Európai Közösségek Hivatalos Lapja, továbbá a www.europa.eu.int/eur-lex/hu oldalról (letöltve: 2012. XI. 20.).

birtoklásáról, a 92/45/EEC. Tanácsi Irányelv a vad elejtéséről és a vad kereskedelmi forgalomba hozásának a köz- és állategészségügyet érintő kérdéséről.

A Vtv. 5. §-a szerint a vadászati jog gyakorlására, hasznosítására vonatkozó szabályokat összhangba kell hozni a kapcsolódó jogterületekre – mint az erdőgazdálkodásra, a halgazdálkodásra, a természetvédelemre, a vízgazdálkodásra, az állatvédelemre, az állategészségügyre, az állattenyésztésre, a termőföld-hasznosításra, valamint a növényvédelemre – vonatkozó hazai és uniós jogszabályok rendelkezéseivel. A 2009. évi LVI. tv. a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló, a 2004. évi CXL. tv. módosításáról alkotott 2008. évi CXI. tv. hatályba lépésével és a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123. EGK. irányelv átültetésével összefüggő törvénymódosítások nagyon lényegesek voltak a kapcsolódó szabályok összehangolására nézve, mert sajnos az ma sokszor hiányzó kapocs a jogok és kötelezettségek értelmezésekor.

Bekerült a Vtv. 17. § (3) bek.-be, hogy a vadászati jog hasznóbérletére kötött szerződéseket határozott időre, vadgazdálkodási üzemterv időtartamára kel megkötni. A Vtv. 16. § (3) bek.-t is módosították, ami azért volt fontos, mert a vadászati jog hasznóbérletére kötött szerződések megszűnésekor meghatározták azt, hogy az új jogosult milyen módon és mértékben köteles az előző hasznóbérlő által létesített vadgazdálkodási rendeltetésű, vadászati rendeltetésű létesítmények és berendezések ellenértékét megtéríteni, valamint azt is megfogalmazták, hogy a miniszter rendeletben határozza meg azok lehetséges körét.

A Vtv. 27. § (2) bek.-e szerint a kényszerhasznosítás vadászati hatóság általi elrendelése bármely tulajdonostárs kérelmére megtörténhet, ha a vadgazdálkodási üzemterv hatályának megszűnését megelőző hatvanadik napig az érintett tulajdonosok érvényes határozatot ebben a kérdésben nem hoznak. A hasznóbérleti szerződés ideje ugyanis határozott idő lehet, a vadgazdálkodási üzemterv idejére szól.¹⁴² Kapcsolódva a Vtv. 46. § (1) bek. megerősítette, hogy a vadgazdálkodási üzemterv előírásai akkor is hatályban maradnak, ha a jogosult személyében változás következik be. Az új jogosult köteles a vadgazdálkodási üzemtervben foglalt előírások végrehajtásáról gondoskodni.

Jelentős pontosítás volt a Vtv. 57. § (1) bek. a vadászatra vonatkozó általános szabályok között az arra jogosult számára meghatározni, hogy a vadászterületén évente az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott fajú és darabszámú vadat ejthet, illetőleg foghat el. A vadászati hatóság az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott darabszámú, az elejtett vad megjelölésére alkalmas, sorszámmal ellátott azonosítót (a továbbiakban: azonosító jel) bocsát így a jogosult részére, garantálva a rendelkezés gyakorlatban való kivitelezhetőségét.

A 2009. évi XXVIII. törvény újabb módosítás az egyes agrártárgyú törvények módosításáról egy része a korábbi törvényi előírások hiányos, vagy pontatlan

¹⁴² Vtv. 27. § (3) bek. a) pont.

megfogalmazásán javított, nagyobb részben azonban új rendelkezéseket vezetett be, amiből a következőket emelném ki a dolgozatom választott témájával kapcsolatosan.

A Vtv. a törvény hatálya alól kivette azokat a vadakat is, amiket állatkertben tartanak bekerített helyen. Ez a rendelkezés a korábbi szabályokat pontosította, új kivételt állapított meg.¹⁴³ Pontosította a Vtv. 9. § (2) bekezdését miszerint a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojása is a vadászatra jogosult tulajdonába kerül, valamint a sebzett vad utánkeresés útján való elejtése is a vadászatra jogosult tulajdonát adja, valamint az az eset is, ha a más vadászterületéről átváltott sebzett vadat elhullottan fellelik. A 9. § (4) bekezdése teljesen új szövegű lett, amelyben a vadaskertben, vadsparkban és vadászterületen és nem vadászterületen létesített vadfarmon jogszerűen tartott vad tulajdonjogát rögzítették.

A Vtv. 12. § (2) bek. is új szöveget kapott, amivel a jogalkotó a földtulajdonosok közössége helyett földtulajdonosok vadászati közössége kifejezést használ, akinek a nevében és képviselőjében a közös képviselő jogokat szerezhethet és kötelezettségeket vállalhat, továbbá önállóan perelhet és perelhető. A képviselő megszűnése esetén a tulajdonosok 60 napon belül új képviselőt kötelesek választani. A Vtv. 12.§ (5) bek.-e szerinti új szövegezésben a földtulajdonosi gyűlést, ami a vadászterület határának megállapítására irányul, (ide nem értve a vadászterület szétválasztására, vagy egyesítésére, továbbá a szomszédos vadászterületek közös határának egyezséggel történő módosítására vonatkozót) legkorábban a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejártát megelőző egy évvel, legkésőbb 60 nappal hívhatják össze.

A Vtv. 16. § (2) bek. úgy rendelkezett, hogy egy haszonbérlet – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – legfeljebb csak egy vadászterületre köthetett haszonbérleti szerződést, de a módosítás kapcsán ez a korlátozás nem vonatkozik a gazdálkodó szervezetekre. Pontosította még a vadaskert fogalmát,¹⁴⁴ beiktatta a vadfarm fogalmát és meghatározta a létesítési lehetőséget.¹⁴⁵ A Vtv. 37. § (2) bek.-e a vizes területekre vonatkozó vadászati tilalmat létesített azok védősávjában az ólomsörétek alkalmazásával kapcsolatosan. Ez a vadászok jelentős körét és a fegyverek és lőszer használhatóságát lényegesen befolyásolta.

A 2010. évi IX. tv. és a 2010. évi CLIII. tv. a kézirat lezárásáig a legutóbbi módosításai a hatályos szabályozásnak nem érintették úgy a választott témám területét, hogy azt tartalmában külön ismertetni kellene.¹⁴⁶

¹⁴³ Kérdésként merülhet fel azonban: arra a vadra kiterjed-e a tv. hatálya, amelyet állatkertben tartanak, de nem bekerített helyen?

¹⁴⁴ Vtv. 22. § (1) bek. és a 23. §.

¹⁴⁵ Vtv. 25/A. §.

¹⁴⁶ Azokat már összefüggésükben a 2005. évi CXXXI. tv. módosítása kapcsán megjelöltem, valamint a kár becsülésével kapcsolatosan. A hatóságok munkáival kapcsolatos módosítást pedig a 2010. évi CLIII. törvénnyel összefüggésben a szakmai felügyeletet ellátó szerveknél fogom majd ismertetni. A vadászati törvényhez annak 1997-es hatálybalépése óta, mindig kapcsolódott végrehajtási rendelet, amely megalkotására a földművelésügyi miniszter, az utóbbi években pedig a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter kapott felhatalmazást. Elsőként a korábban említett 30/1997. (IV. 30.) FM. rendelet szabályozta a vadászathoz kapcsolódó részletszabályokat. A rendeletet négy ízben módosították, ami után 2004-ben a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter egy teljesen új végrehajtási rendeletet adott ki 79/2004. (V. 4.) FVM. rendeletként,

3.2.4. De lege ferenda javaslatok

A vad védelméről és a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló törvény hatályba lépése óta több mint egy évtized telt el. A jelenlegi szabályozás mégsem tudta kellőképpen szabályozni a kialakult helyzeteket, azaz ezzel összefüggésben megjelölnék néhányat:

1. A vadászterületek és azok határainak kijelölési kérdései. Az elmúlt időszak tapasztalatai rámutattak arra, hogy megoldás lenne, ha a **vadászterületek kijelölésének a kérdését** nem a földtulajdonosok döntenék el, hanem mivel az alapvetően fontos kérdés a vadak védelme és a szakszerű vadgazdálkodási, vadászati kérdések kapcsán, így nemzeti érdekből **az erre legalkalmasabb szervek a vadászati hatóságok** lehetnének, így a hatáskörüket kiegészíteni kellene. A vadászterületek határának megállapítása ugyanis nem lehet függvénye egyes földtulajdonosok kicsinyes és kizárólagos tulajdonuk határvonalát figyelembe vevő érdekeinek. A vadászati hatóság képviselőinek kellő szakmai tudása, sokéves tapasztalata biztosíték lenne a szakszerű és tervszerű gazdálkodásra, vad védelmének érvényesülésére az esetlegesen romló élőhelyeken is. Ezzel elkerülhetőek lennének a szomszédok közötti elhúzódó viták és peres eljárások is. Jelentős segítség lenne az is, ha a vadászati hatóságok a földtulajdonosi gyűlések működéséhez és ellenőrzéséhez hivatalból beszerezhetnék a tulajdoni lapokat a kijelölt vadászterületekre és azt a földtulajdonosi képviselők a hivatalban beszerezhetnék. Így amikor a hatóság ellenőrzi, hogy a szavazati arányok megfelelnek-e a tényleges földtulajdonok nagyságának ez jelentős segítség lehetne, valamint azt is könnyebb lenne ellenőrizni, hogy a gyűlést valóban a tulajdonosok egyharmada hívta-e össze.

2. Pontosítani kell a Vtv. rendelkezéseit az önkormányzat jegyzőjének földtulajdonosi gyűlésekkel kapcsolatos hatáskörét. Számos esetben volt már arra példa, hogy a jegyző akadályoztatása miatt nem tudott a gyűlésen jelen lenni. A jegyzőt az új önkormányzatokról szóló törvény¹⁴⁷ rendelkezései szerint az aljegyző helyettesíti, de ezzel sem garantált az, hogy ismerik a földtulajdonosok többségének álláspontját, és őket támogatva gyakorolják a szavazati jogot. A Vtv.-ben adott felhatalmazás szerinti jegyzői jogkör gyakorlása nem garanciája a színvonalas és költségtakarékos megoldásnak a hivatal oldaláról, gyakori az érdektelenség is. Felmerül a kérdés: Mitől lesz jó a jegyző általi kvázi „tulajdonosi joggyakorlás”? A helyettesítését is csak az aljegyző számára teszi lehetővé a jogalkotó, mivel a személyes megjelenést feltételezik a földtulajdonosi gyűlésen, további átadott képviseleti lehetőség egyre kevesebb érdekkötődést feltételezhet. Általában ritkán fordulnak elő ezek az

mely az 1996. évi LV. törvénnyel együtt egységes szerkezetben alkotja ma a vadászati jog hatályos szabályanyagát. Bár hozzá kell tenni, hogy az 56/2005. (VI. 25.) FVM. rend., a 42/2006. (V. 31.) FVM. rend., a 61/2007. (VII. 13.) FVM. rend., a 85/2008. (VII. 5.) FVM. rend., a 118/2008. (V. 8.) Korm. rendelet, a 362/2008. (XII. 31.) Korm. rend., a 141/2009. (X. 29.) FVM. rend. és a 7/2010 (II. 2.) FVM. rend. is módosította a korábban hozott 79/2004. (V. 4.) FVM. hatályos rendeletét, így biztosítottá vált számos uniós jogszabálynak és törvénymódosításoknak való megfelelése.

¹⁴⁷ 2011. évi CLXXXIX. tv. Magyarország önkormányzatairól.

ügyeknek az önkormányzatoknál, mivel a döntés a használat kérdéskörében ciklusonként fordul elő. A komplex környezet- és természetvédelmi szempontokra is figyelemmel a vadászterületek kialakítása szakértelmet igényel, ami gyakran a földtulajdonosoknál is hiányzik, nem biztos, hogy a jegyzőknél ez feltételezett. Érdekképviselőjük formális, a határozatokkal kapcsolatos „vétó” joggal pedig szinte egyáltalán nem élnek. Ha a jegyzői hatásköröket átgondoljuk, akkor ebben az esetben is fontos az újraszabályozás. Az új önkormányzati törvény 3. § (2) bek-e szerint a települési önkormányzatok a községekben, a városokban, járásszékhely városokban, megyei jogú városokban és a fővárosi kerületekben működnek. További kérdés az, hogy a kis településen érvényesülhet-e a képviselőteljeskörben? Célszerű lenne a jegyző jogkörét legalább városi szintre tenni, illetve ezzel összefüggésben is oda, ahol a vadkárak elbírálása is történik majd.

3. Az állami tulajdonú földek képviselője a Vtv. felhatalmazása és a nemzeti földalapról szóló törvény¹⁴⁸ szerint az NFA útján az agrárpolitikáért felelős miniszter. Gyakran adódott elő azonban az a helyzet, hogy az NFA nem vett részt a gyűléseken, és meghatalmazásokat sem írt alá. Különösen fontos, hogy az állami földek képviselője is jogosultként eljárjon, mert a mulasztás esetenként a gyűlések jogszerű és eredményes eljárását akadályozhatja. Megoldás lehet a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.¹⁴⁹ mint az állami tulajdon gondos gazdájának és kezelőjének felhatalmazása nyilatkozat tételre és képviselőteljeskörrel való feljogosítása.

4. Amennyiben a fentiekben írt lehetőséget elfogadnák, akkor célszerű lenne a törvénybe beépíteni egy **bizottságot létrehozását is, amely a vadászterület határának megállapításához nyújtana segítséget a vadászati hatóságnak.** Ebbe a bizottságba az erdészeti-, természetvédelmi hatóság és vadászati érdekképviselői szervek delegálhatnának egy-egy tagot, így a különböző érdekek összeegyeztethetővé válnának. Szerepkörével kapcsolatosan két kérdést lehetne elképzelni: véleményező, tanácsadó szerepkörben járnának el, vagy szavazás útján gyakorolt döntési joggal rendelkezők lennének. Ezzel a lehetőséggel az egyéni földtulajdonosi érdek helyett szakszerű vélemények és osztályszociális követelmények, érdekek érvényesülhetnének.

5. Amennyiben a vadászterületeket a vadászati hatóságok jelölnék ki, akkor **az első földtulajdonosi gyűlést is hirdetmény útján ők hívhatnák össze.** Így a hatóság addig tudná a levezető elnöki pozíciót megtartani, amíg a tulajdonosok nem döntenek a képviselőteljeskör formájáról és az első képviselő személyéről.

6. A földtulajdonosi közösségek működése kapcsán fontos lenne azt is meghatározni a jogszabályban, azon túl, hogy a Vtv. meghatározza, hogy miként kell összehívni azt, valamint, hogy hogyan és milyen kérdésekben kell döntenie, hogy: **a vadászati közösség milyen módon gyakorolhatja a vadászati jogát, milyen alapvető elvek megtartása mellett**

¹⁴⁸ A 2010. évi LXXXVII. tv.

¹⁴⁹ Az MNV Zrt. kizárólag a Nemzeti Földalapba nem tartozó ingatlanok ingyenes tulajdonba adásának lehetőségét vizsgálhatja.

gyakorolhatja és végezheti a tevékenységét. Ezek meghatározása nélkül olyan különféle megoldások születhetnek, amelyeknek egy része kifejezetten sértheti azok érdekét, akik kisebb földtulajdonnal rendelkeznek.¹⁵⁰ A Vtv.-ben a különféle működési lehetőségek közül lehetne beiktatni egy irányadó szabályozási módot esetlegesen önálló fejezetben a földtulajdonosok közösségének működésére, irányadó szabályaira. Ezt nem csak a földtulajdonosok, de a vadak védelme és a szakszerű és tervszerű vadgazdálkodás is igényelné.

7. A **gazdasági társaságok haszonbérleti pozícióját** a vadak védelme, a szakszerű vadgazdálkodás és vadászati tevékenység kapcsán nem növelni, hanem **szűkíteni kellene**, hogy ne legyen könnyebb az út a külföldiek burkolt haszonbérlete előtt. A hatályos szabályok szerint a Magyarországon bejegyzett gazdasági társaság, ha a vadászterület 25 %-án végez mezőgazdasági és törvényben meghatározott egyéb tevékenységet, ezzel már a vadászati jog haszonbérelője lehet. Ha visszaállítanánk a korábbi 50 %-os használati jog előírását, akkor a gazdasági társasági formák által előtérbe helyezett profitérdekeltséggel szemben garantáltabban érvényesülhetne a vadak védelmének az érdeke is. Ez a rendelkezés sérti a vadásztársaságok érdekeit, mivel a korábbi szabályozással jelentős akadálya volt a gazdasági társasági formáknak az, hogy igazolniuk kellett a vadászterület több mint felének használatát, azonban a 25 % használatának igazolása valószínűleg nem jelent különösebb gondot. Ezzel a rendelkezéssel megnyílt a lehetőség arra, hogy a szakszerűen és tervszerűen gazdálkodó vadásztársaságok és társult formában ugyanezt gyakorló földtulajdonosi közösségek, mint vadászatra jogosultak kiszoruljanak a vadászati jog gyakorlásából, és helyettük az elsődlegesen nyereségérdekelte gazdasági társaságok végezzenek vadászati tevékenységet.

8. A vadászatra jogosultak egyre nehezebb anyagi körülmények mellett gazdálkodnak. A hivatásos vadászok a szakszerű vadgazdálkodás biztosítékát garantálják, de elsősorban ez a vadászterületen gazdálkodó érdeke is. Sok területen a vadászat iránt elkötelezett tagok tevékenyen közreműködnek azoknak a feladatoknak az ellátásában, amelyek egyébként a hivatásos vadász feladatát képezhetik. Indokolt lehet a Vtv. 50. § (2) bek.-nek módosítása, hogy minden befejezett és nem megkezdett 3000 ha után kell legalább egy hivatásos vadász alkalmazása. A jelenlegi szabályok szerint már 3100 ha területen is két hivatásos vadász alkalmazása kötelező. Ha a vadászatra jogosult megengedheti, akkor is alkalmazhat több hivatásos vadászt, de sokszor a vadászterületek fekvése, domborzati viszonyai azt is megengedik, lehetővé teszik, hogy egy hivatásos vadász is el tudja látni a feladatait.

A Vtv. rendelkezései összességükben már megfelelőek és érvényesülniük kell a mai kor követelményei által kialakított helyzetekben és problémákban, a vadászati jog önálló törvényi szabályozására már régóta szükség volt. A vadászati jog terén ugyan még nem történt meg az egységesítés a tagállamok között, ám a jogharmonizáció jegyében már

¹⁵⁰ Tudomásom van az általam megvizsgált vadásztársaságok közül olyanról, ahol a jelentősebb földtulajdonnal rendelkező a vadászat lehetőségéből gyakorlatilag kizárta a 30 ha alatti területtel rendelkezőket, mivel megszerezte a gyűlésen a szavazatok többségét.

történtek intézkedések,¹⁵¹ és a közeljövő feladata, hogy megteremtse az egységes feltételeket ezen a területen is a vadászati jogi szabályozás révén minden tagállam állampolgárai számára. A vadásztársaságok létrejövele, működésének vizsgálata a választott célo és annak igazolása, hogy a kialakult és meghonosodott vadászati jogot gyakorló szervezeti forma nem elmúlt idők relikviája, hanem külföldi működésüket is vizsgálva megállapítható, hogy hatékony és működőképes szervezeti forma ez, és versenyképes a gazdasági és egyéb társasági formákkal szemben. Nehézségek minden szervezeti forma kapcsán adódnak a jogok és kötelezettségek teljesítése során, de a jogi szabályozás pontosításával, esetlegesen külön a vadásztársaságok specialitását rendező részlet szabályok megalkotásával nem kérdéses a továbbélésük és működésük.

A jogi szabályozásnak fontos és nélkülözhetetlen szerepe van a vadak védelmének, a vadgazdálkodásnak és a vadászat fenntarthatóságának, eredményességének biztosításában. A vadászat és annak gyakorlása olyan társadalmi tevékenység, amelynek a változó világunkban a folyamatosan fejlődő társadalmi és gazdasági viszonyokhoz alkalmazkodnia kell.

¹⁵¹ Mivel minden uniós (korábban közösségi) jogi norma elsőbbséget élvez minden tagállami jogi norma, vagyis a tagállami alkotmányok fölött is. Az Európai Unió Bíróságának esetjoga az *Internationale Handelsgesellschaft*-ügytől kezdve kitart ezen álláspontja mellett [11–70. *Internationale Handelsgesellschaft GmbH v. Einfuhr- und Vorratstelle für Getreide und Futtermittel* (1970) ECR 1125.]. Ezen az állásponton van BLUTMAN LÁSZLÓ: *Az Alkotmánybíróság és az alkotmány feletti normák: könnyű liaison elkötelezettség nélkül?* In: *Közjogi Szemle*. 2011. 4. szám 1. p.

IV. fejezet

A vadászati jog az Európai Unióban és annak gyakorlása néhány tagállamban

Az Európai Unióban a négy szabadság¹⁵² közül a vadászat kérdésköre elsődlegesen kapcsolódhat **az áruk szabad mozgásához, a vállalkozások és szolgáltatások szabad áramlásához, valamint a tőke szabad mozgásához is.** Felmerül a kérdés, hogy ha a föld, mint tőke szabad mozgása és a rá vonatkozó jogok (vadászati jog gyakorlása) külön válnak, akkor melyik elem – szabadság lesz a meghatározó?¹⁵³ Az alapforrások¹⁵⁴ részben megjelennek, de nem önálló szabályozási tárgy a vadászati jog, így csak néhány közös elv–kötelezettség az, amely érvényesül, mint például: a regionális politikák (vidékfejlesztés¹⁵⁵), ezen belül az agrár-környezetvédelem,¹⁵⁶ valamint szoros a kapcsolat a környezet- és természetvédelemmel.¹⁵⁷ A **környezeti követelményeket** figyelembe kell venni a többi közösségi politika kialakításánál és végrehajtásánál.¹⁵⁸ A Lisszaboni Szerződés szerinti módosítást követően az alapvető jogokat¹⁵⁹ már az uniós jog részének, mintegy annak általános elvei közé tartozónak minősíti. A tulajdonhoz való jog valamennyi nemzeti

¹⁵² A korábbi közösségi célok magvát jelentették (árúk, személyek, szolgáltatások, tőke szabad mozgása), amelyek nélkül az európai integráció értelmét veszítette volna. Az Egységes Európai Okmány általi módosítás következtében hozzákerül egy új elem a belső piac fogalma, és ehhez hozzá sorolták a gazdasági alapszabadságokat. Tükrözi az EUSZ 26. cikk. BLUTMAN LÁSZLÓ: *Az Európai Uniójoga a gyakorlatban.* Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 590. p.

¹⁵³ Ha a termőföld valamennyi viszonyát a négy szabadság egyikébe utaljuk, pl. a tőke forgalomba, akkor megfoszthatjuk a termőföldet, mint sajátos mezőgazdasági termelőeszközt a sajátos igényeitől. Ezen a véleményen van TANKA ENDRE: *Az EU földpiac-szabályozásáról rendelkező közösségi joga és a tagállam joghatósága.* In: Tanulmányok Domé Györgyné egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szerk.: Vass János. = Bibliotheca Iuridica Libri Amicorum 9. Budapest, 2003. 140. p. Az EU Bizottságának közleménye 97/C/220/06. szűk kivételt enged a tőkeáramlás korlátlan mozgásterének biztosítási kötelezettsége alól: „azok a nem diszkriminatív intézkedések, amelyek a beáramló tőkemozgást korlátozzák, megengedettek, feltéve, hogy olyan objektív és állandó feltételeken alapulnak, amelyeket közzétettek és a közérdeket érvényesítő kötelező elvárások támasztanak alá. Mindezek esetében tiszteletben kell tartani az arányosság elvét.”

¹⁵⁴ Az alapszerződéseket elsődleges jognak, az uniós szervei által alkotott jogot másodlagos jognak nevezi az uniós jogi zsargon. Az Európai Unió Alapjogi Chartája az alapszerződésekkel azonos kötőerővel bír. FARKAS BEÁTA – VÁRNAY ERNŐ: *Bevezetés az Európai Unió tanulmányozásába.* 3. kiadás. JatePress, Szeged, 2011. 60.

p.

¹⁵⁵ KAP második pillére. 2007–2013 között még szorosabban kapcsolódik az agrárpolitika és a vidékfejlesztés, mivel a Közös Agrárpolitika önálló pillére. A 2009. december 1-én hatályba lépett módosító Lisszaboni Szerződésnek köszönhetően a Közösségnek az agrárpolitika területén a tagállamokkal megosztott hatásköre van. FARKAS BEÁTA – VÁRNAY ERNŐ 2011. 126. p.

¹⁵⁶ Az Agenda 2000 reform a vidékfejlesztésen belül helyezte el az agrár-környezetgazdálkodási intézkedéseket. Ez minden uniós tagország számára kötelező.

¹⁵⁷ Jelenleg az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (rövidítve: EUMSZ.) 11. cikke tartalmazza: „a környezetvédelmi követelményeket- különösen a fenntartható fejlődés előmozdítására tekintettel – be kell illeszteni az uniós politikák és tevékenységek meghatározásába és végrehajtásába.”

¹⁵⁸ FARKAS-CSAMANGÓ ERIKA: *A kölcsönös megfeleltetés környezetvédelmi követelményrendszere az EU-ban.* In: FORUM. Acta Juridica et Politica Szeged. 2011. 2. szám. Szeged, 2011. 84. p.

¹⁵⁹ Pl.: tulajdonhoz való jog, egyesülés joga általam a téma szempontjából fontosnak tartott elvek közül kiemelve.

alkotmányban megtalálható, közös alapjog valójában.¹⁶⁰ A fentiekben megjelölt keretek között gyakorlatilag minden tagállam a saját rendszerét érvényesíteni tudja.

4.1. Vadászat Európában – különös tekintettel néhány meghatározó elvre, jogforrásra

A vadászatra vonatkozó statisztikai adatok szerint Európában közel hétmillió fő hódol a vadászat szenvedélyének, természetesen az egyes országokat tekintve – a népességhez viszonyítva is – igen nagy eltérések mutatkoznak. A szabályok folyamatosan változnak, módosulnak: hagyományok és a szervezetüket szabályozó törvények tükrében. A változások köszönhetőek egyrészt a vadállomány biológiai jellemzőinek egyre jobb és szélesebb körű ismeretének, másrészt a városiasodás hatásának, a fejlettebb struktúráknak, amiben a szabályozások keletkez(het)nek.

Az 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet¹⁶¹ a **határterületen a vadászat** rendjét szabályozza. A hatálya kiterjed a Magyarország területén tartózkodó magyar és külföldi állampolgárokra, továbbá a magyarországi székhellyel rendelkező jogi személyekre és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre is, ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik.¹⁶² Szabályozza mind, a társas- hajtó illetve az egyéni határterületen történő vadászat bejelentését, szervezését. Társas vadászat esetén az államhatártól számított 5 km-en belüli vadászatot legalább 3 munkanappal korábban írásban be kell jelenteni a területileg illetékes határőrizeti igazgatóságon, vagy határrendészeti kirendeltségen.¹⁶³ Egyéni vadászatnál egy rövidebb, az államhatártól számított 1000 m-en belüli távolságot határoz meg, és ekkor elegendő a határőrizeti kirendeltségen való szóbeli bejelentés a vadászat megkezdését megelőző 6 órával. Tilos hajtóvadászat szervezését az államhatártól számított 1000 m-en belül, amennyiben az az államhatár felé történik.¹⁶⁴ Sebzett vad szomszédos ország területére való átjutása, személyek államhatáron való áttévedése, határrend sértés esetén a helyszín változatlan hagyása mellett azonnal értesíteni kell az illetékes határrendészeti kirendeltséget.¹⁶⁵

Évtizedek óta készít felméréseket a nemzeti vadász szervezet és a FACE a **vadászat pénzügyi- és munkahely teremtési szempontjairól, gazdasági hatásairól**.¹⁶⁶ Egy évtized óta a vadászatot a legtöbb tagállam támogatja, és elnyomja, főleg akadnak kisebbségi csoportok, akik ellenzik a vadászatot. További felmérésekre lenne szükség, a FACE részéről is adatgyűjtésre, hogy fény derüljön a közvélemény és a vadászat kapcsolatára. Kiemelnék

¹⁶⁰ Ezt a Bíróság elismerte az alábbi esetben: 44/79. Liselotte Hauer v. Land Rheinland-Pfalz. 1979. ECR 03727.

¹⁶¹ 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet a határterületen a vadászat, határvízen a közlekedés, a halászat és a horgászat rendjéről.

¹⁶² 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet 1. §.

¹⁶³ 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet 2. § (1) bek.

¹⁶⁴ 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet 2. § (4) bek.

¹⁶⁵ 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet 5. § (7) bek.

¹⁶⁶ JEAN-MICHAEL PINET: *Institut National Agronomique Paris-Grignon*. May 1995. Az előadásáról készült összefoglaló, 1–12. p. Forrás: www.face.eu/hunting%20in%20Europe/Pinet_study_EN.pdf (Letöltés ideje: 2011. X. 10.).

általam fontosnak tartott elemet, amely jelentősen befolyásolhatja a vadászati jog gyakorlását, mint például a kapcsolódó kiadások között:

- a legtöbb európai országban hatóság szabályozza a vadászatot, vizsgával, fegyvertartási engedéllyel, biztosítással, stb. Általában különböző fajok vadászatára külön engedélyt kell beszerezni. Ez a felmerülő összkiadások 6-10%-a;
- az éves vadászati jog kiadásai továbbá adódhatnak még abból is, hogy legtöbben nem saját területen vadásznak, bért fizetnek a jogok gyakorlásáért. A kapott bérből profitál a földtulajdonos, a vadgazdálkodási vezető, a tenyésztő, a parkfelügyelő. Átlagban ez 15–18 %-a az összkiadásoknak;
- jelentősek lehetnek a felszerelések költségei is: fegyverek, töltények, távcsövek, kések, táskák, általános és speciális ruházat tartozik ide. Költségvonzata a kiadások 15 %-át teszi ki, de ezek hosszú távú befektetések, így a hatásuk nem annyira jelentős;
- utazási költség meghatározása kapcsán 2 fő kategóriát különíthetünk el: területi vadászok: akik nem utaznak messzire, de gyakran vadásznak; valamint az országos vadászokat: akik ritkábban vadásznak, de messzebbre utaznak. Az éves összkiadás 25 %-át adja az utazás(ok) költsége. Kutyatartás költsége a legmagasabb, évente az összköltség 30 %-át teszi ki. Egyéb költségek: csak 5 %. Tagsági díjak, könyvek, magazinok, ajándékok.

A munkahelyteremtés kapcsán a vadászathoz kapcsolódó munkakörök lehetnek: fegyver- és lőszer kereskedelem, felszerelésgyártás, kereskedelem, közlekedés, szállodai elhelyezés, éttermek. Tanulmányok alapján, átlagosan 65 vadászra jut 1 munkahely. Az Európai Unióban 100.000 munkahelyet teremt a vadászat. Önkéntes munka: Minden európai országban foglalkoznak a vad ökológiai tanulmányozásával: népségükkel, mennyiségükkel, és az élőhelyekkel: térképezés, azonosítás, értékelés. Legalább 20 megfigyelő kell a fajtyúk állomány értékeléséhez, és 100 ember a szarvasok nyilvántartására. Téli károk megelőzése etetéssel, nyári veszteség megelőzése itatással, számos faj élőhelyének fenntartása, legtöbbször önkéntes munka keretében tudják ezeket a feladatokat ellátni.

Vadászat és vidéki területek kiemelt kapcsolatával összefüggésben fontos feladat lenne a következő években felmérni a vadászok tevékenységével kialakuló összefüggéseket: a vidékkel és a vidéki társadalommal való kapcsolatukat. A **vidékfejlesztés** komplex tevékenysége¹⁶⁷ alkalmas lehet a vadászattal kapcsolatos gazdasági teljesítmények növelésére is. A technikai fejlődés, a mezőgazdasági politika és az életmód fejlődése nyomán a vidéki szervezetek, társaságok nagy változáson mentek át az elmúlt 20 évben. A vadász nem foglalkozik a gazdálkodóval, sem a vadászati jog-, a föld tulajdonosával. A vadász fejleszteni akarja a vadállományt tevékenységével, így konfliktusok támadhatnak a mezőgazdasági

¹⁶⁷ A vidékfejlesztés főbb területei: foglalkoztatás–falusi munkanélküliség, vidéki turizmus, terület használati kérdések, környezetvédelem, természet-állatvédelem. Fontos, hogy a térségek fejlesztése megfeleljen a „fenntarthatóság” elvének. BUDAY-SÁNTHA ATTILA: *Agrárpolitika – vidékpolitika. A Magyar agrárgazdaság és az Európai Unió*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2001. 381–404. p.

jellegű tevékenységet végző földhasználók és a vadászok között, amelyeket gyakran egymás relációjában rosszul kezelnek, sokszor rendkívül ellentmondásos ez a termelési ág.

A FACE összehasonlító adatait vizsgálva **négy területet különböztetünk meg Európában a vadászoknak az országok népességéhez viszonyított aránya szerint:**

- a) skandináv: legmagasabb arány 1:25. Minden társadalmi osztály úzi, szabadidős kikapcsolódásként,
- b) latin terület és Írország: alacsony arány, 1:40. inkább vidéki, szegényebb lakosok. Kiseb vadak érdeklik őket,
- c) angolszász terület: 1:60. hagyományok és szabályok jobban kötődnek a földtulajdonhoz, és inkább tekintik sportnak,
- d) német 1:250, és holland 1:400 területek: régóta fennálló nemesi hagyományok erősen urbanizálódott területeken. Bonyolult, hatékony fegyelmi kódex. Innen ered a vadászat vadgazdálkodási aspektusa.¹⁶⁸

A vadászatra vonatkozó statisztikai adatok szerint Európában közel hétmillió fő hódol a vadászat szenvedélyének, természetesen az egyes országokat tekintve – a népességhez viszonyítva is – igen nagy eltérések mutatkoznak.

A vadászati hagyományok és kulturális különbségek szerint is az EU tagországai 4 csoportra oszthatóak: német vadászati rendszer (13 ország), skandináv rendszer (3 ország), angolszász rendszer (2 ország) és latin vadászati rendszer (7 ország),¹⁶⁹ valószínűleg a történeti és kulturális dominanciával magyarázható.

A természeti adottságok (pl.: Skandinávia nagy területei és az általában kicsi népsűrűség), a kulturális differenciák (pl.: latin *versus* német hagyományok) és a történelmi fejlődés közös elemei, összefüggései (Ausztria, Németország, Magyarország) az egyes országok csoportokba tartozását jobban befolyásolják, mint a politikai rendszer. Magyarország a politikai rendszerek váltását követően is a német rendszer jegyeit láthatjuk.¹⁷⁰

Az európai vadászok közös jellemzői: természet szeretete, kutyatartás, más vadászok társaságának, kapcsolatainak keresése, csoportos tevékenység gyakorlása, ruházat sajátossága, nemzeti hagyományok megjelennek a ruházaton, vadászvizsgák: elméleti és néha gyakorlati részre osztottak. Jelentkezők egy részét elkülöníti, főleg alsóbb osztályokat. Csak néhány országban van: Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Németország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Svédország, ahol a fegyverviselés jellemzően szigorú törvényi szabályozás keretében rögzített.

Vadászterület jellemzője: legtöbbször a rá vonatkozó vadászati jog a földtulajdonhoz kötött. Földtulajdonosnak bért fizetnek a területhez való törvényes hozzáférésért, használatért. Gazdálkodást kifejezetten a vadászterületen gyakorolnak. A vad ökológiai szükségleteiről

¹⁶⁸ Az adatokat az **1. számú melléklet**be csatolt táblázat is szemlélteti.

¹⁶⁹ CSÁNYI SÁNDOR: *Hol a helyünk Európában?* Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest, 1999. 60. p.

¹⁷⁰ CSÁNYI SÁNDOR 2005. 3–4. p.

bővül a tudás, a vad életkörülményei javulnak a fejlődő technika által, és nő a vadászterület teljes kapacitása.

Európai és országos szinten, a vadásztársaságok elismertek a vadgazdálkodás terén. Helyi szinteken ez kevésbé igaz. A vadászoknak fel kell ismerniük, hogy részesei a vidéki életnek, forrásai az ökológiai tudásnak, és biztosítják a gazdag és változatos vadállományt, így hangsúlyozva a vadászat és természetvédelem különös kapcsolatát.

A vadászat kérdéseiben az EU tagországaiban nincs igény a vadászati rendszerek egységesítésére,¹⁷¹ a **szubszidiaritás elvét követik a szabályozások.**¹⁷² Az ide tartozó kérdések a nemzeti jogalkotás keretein belül, a hagyományokra és a társadalmi háttérre tekintettel hatékonyabban és a társadalom által elfogadhatóbban kezelhetők, mint közösségi szinten. A vadászat helyét és jellegét befolyásolja, hogy egy-egy országban milyen a földhasználat, mennyire intenzív és milyen az urbanizáció mértéke.¹⁷³ Alapvető igény van azonban a vadászati rendszerek és ismertető jegyeinek meghatározására még akkor is, ha sokszor egyediek és összehasonlíthatatlanok a nemzeti szabályozások, szokások. A vadászati jog szabályozása partikuláris jogterület más jogterületekhez viszonyítva, mint például a kötelmi jog, vagy a munkajog. A szabályozások fejlődése egységes irányba halad. A **természeti adottságok** (pl.: Skandinávia nagy területei és az általában kicsi népsűrűség), a **kulturális differenciák** (pl.: latin versus német hagyományok) és a **történelmi fejlődés közös elemei, összefüggései** (Ausztria, Németország, Magyarország) **az egyes országok csoportokba tartozását jobban befolyásolják**, mint a politikai rendszer. Magyarország a politikai rendszerek váltását követően is a német rendszer jegyeit láthatjuk.¹⁷⁴

¹⁷¹ Az EK jog különbözik mind a nemzetközi jogtól mind a tagállami jogtól. Az EK-jog nemzetközi szerződéseken alapuló autonóm jogrendszer, amely a tagállamok jogrendszerének integráns részévé vált, és amelyet a bíróságai kötelesek alkalmazni. JUHÁSZ LÁSZLÓ: *Az Európai Unió közösségi joga*. In: Blahó András (szerk.): *Tanuljunk Európát! BKÁE Világgazdaságtan Tanszék, Budapest, 2000. 49. p.*

¹⁷² CSÁNYI SÁNDOR – HELTAI MIKLÓS: *A vadgazdálkodás magyarországi helyzete és fejlesztésének lehetőségei az EU csatlakozás során*. Gödöllő–Budapest, 1999. 23. p. Szubszidiaritás elve: ezen elv alapján az EU csak akkor cselekszik, ha a felmerült problémát közösségi szinten lehet hatékonyabban kezelni, nem pedig tagállami szinten. Ezen túl azt is jelenti, hogy a nemzeti, vagy regionális hatóságok is a lehető leghatékonyabb munkamegosztás szerint kell, hogy eljárjanak. In: *Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása*. Szerk.: Láng István. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1998. 59–60. p. A Maastrichti Szerződés ezt az elvet a közösségi politika alkotmányos elvévé emelte, az Amszterdami Szerződés a korábbiakban említett fenntartható fejlődés és integrativitás elvét emelte ilyen rangra. In: FAZEKAS ISTVÁN: *Az Európai Unió környezeti politikája és a magyar integráció*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2001. 10. p. A Magyar Alkotmánybíróságnak a Lisszaboni Szerződést kihirdető 2007. évi CLXVIII. tv. alkotmányosságának vizsgálatával lehetősége lett volna az uniós jog és a nemzeti jog egymáshoz való viszonyáról egyértelműen döntenie. A 143/2010. (VII. 14.) AB határozat ezzel a lehetőséggel nem élt, sőt a döntés kikerülte fontos dogmatikai kérdések vizsgálatát is. Lásd: BLUTMANN LÁSZLÓ: *A magyar Lisszabon-határozat: befejezetlen szimfónia luxemburgi hangnemben*. In: *Alkotmánybírósági Szemle*. 2010. 2. szám. 90–99. p. A szubszidiaritás elvének megfelelően az Unió csak akkor és olyan körben jár el, amelyek nem tartoznak kizárólagos hatáskörbe, és a tagállam sem központi, sem regionális, vagy helyi szinten nem tudja a kérdést megoldani, vagy az a tervezett intézkedés terjedelme, vagy hatása miatt az Unió szintjén jobban megvalósítható [EUSZ. 5. cikk (4) bek.].

¹⁷³ CSÁNYI SÁNDOR 2005. 4. p.

¹⁷⁴ Uo. 3–4. p.

4.2. A vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos EU-jogi szabályozások

Az Európai Unióhoz való csatlakozás egyik legnagyobb feladata a jogharmonizáció.¹⁷⁵ Az Európai Közösség alapját a Közösséget létrehozó nemzetközi szerződések (alapító szerződések),¹⁷⁶ illetve annak kiegészítései, az írott és íratlan közösségi jog és a nemzetközi egyezmények képezik. A Közösség csak korlátozott végrehajtó hatalommal rendelkezik, az EU jogszabályok alapvetően a tagállamokon keresztül hatnak. Maga a Közösség különböző szintű jogszabályok (rendelet, határozat, irányelv, döntés, ajánlás, vélemény) segítségével fejti ki a szabályozó és irányító tevékenységét.

A határozat alkalmazása¹⁷⁷ teljes körű, teljes egészében valamennyi tagállamra vonatkozóan kötelező hatályú. Közvetlenül minden tagországban hatályos és alkalmazása nem kívánja meg saját nemzeti jogszabály létrehozását, amely az EU tagországaiban bevezeti a határozatban szereplő előírást. A közösség Hivatalos lapjában való megjelenéssel a tagországokban is hatályba lép, egyidejűleg azonban az azonos tárgyú nemzeti jogszabályok alkalmazását kizárja az olyan kérdésekben, amelyek a határozattal ellentétesek. A vadgazdálkodásra vonatkozóan két ilyen határozat született:

– **3254/91. Tanácsi Határozat a lápfogú csapdák Közösségben való használatának betiltására,**

– **1973/92. Tanácsi Határozat a környezet érdekében folyó programok pénzügyi támogatásának rendszerére.**

Az irányelvek hatálya csak azokra a tagországokra terjed ki, amelyekre nézve azt meghozták. Az elrendelendő célt fogalmazzák meg, a végrehajtás módszerét a nemzeti hatóságokra bízza. A tagországok a tanácsi irányelvekben foglalt célkitűzéseket kötelesek megvalósítani, de saját nemzeti körülményeiket figyelembe véve eltéréseket tehetnek az ezzel kapcsolatos jogalkotás során. A jogalkotást az adott irányelvben meghatározott belül kell elvégezniük¹⁷⁸ és a saját rendszerükben megfelelő jogi formát választhatják a leghatékonyabb megvalósítás érdekében.

A **Tanács 79/409/EGK. Irányelvét** az Európai Közösségek Tanácsa 1979. április 2-án fogadta el **a vadon élő madarak védelméről**. Az irányelv célul tűzte ki a szerződő felek európai területén lévő természetesen előforduló összes vadon élő madárfaj védelmét, amely magában foglalja a fajok védelmét és ellenőrzését, illetőleg vonatkozik azok tojásaira, fészkeire és élőhelyeire. A céljai megvalósítása érdekében rendelkezik a fajfenntartásról, az

¹⁷⁵ A jogharmonizáció a vadászati jogot illetően is három fő elemből áll: a nemzeti jognak a közösségi joghoz való igazítása, a harmonizált jogszabályok végrehajtása, jogi eszközök kikényszerítése, amely megfelelő ellenőrzést feltételez.

¹⁷⁶ BLUTMAN LÁSZLÓ 2010. 43. p.

¹⁷⁷ Amennyiben konkrét személy, vagy szervezet kötelezésére, vagy jogosítására van szükség, az Unió szervei határozatot hoznak. Egyes esetekben az unió nevében nem címzett aktus. Jó példája ennek a tanács az Unió nevében az általa megkötött nemzetközi szerződéseket határozat formájában hagyja jóvá, így kerül be az uniós jogba. FARKAS BEÁTA – VÁRNAY ERNŐ 2011. 61. p.

¹⁷⁸ A Bizottság felügyeli azt, hogy a tagállamok betartják-e az árültetési határidőt. Mulasztás esetén a Bizottság formális kötelezettségzegési eljárást indíthat.

ahhoz szükséges állami intézkedésekről, védett területek kialakításának kötelezettségéről, élőhely-védelemről, illetőleg a madarak bármilyen módon való elpusztításának, elfogásának, zavarásának és vadászatának tiltásáról.

A vadászati jog szempontjából lényeges 6–9. cikkek a madarak kereskedelméről, a vadászatokról, továbbá a tömeges befogási eszközök tiltásáról szólnak, kiegészítve azokat azzal, amikor a tagállamok bizonyos okok miatt (közegészség, közbiztonság, légi közlekedés biztonsága, növény és állatvilág védelme, stb.) eltérhetnek ezektől a tilalmaktól.

Az irányelv II. számú mellékletében felsorolt fajok tekintetében a nemzeti jogszabályok adta keretek között lehetőséget ad azok vadászatára,¹⁷⁹ nem minden madár vadászatát tiltja meg. Minden esetben meg kell felelni az ésszerű hasznosítás és az ökológiailag kiegyensúlyozott állomány szabályozás elveinek, továbbá biztosítani kell, hogy azok a fajok, amelyekre a vadászati jogszabályok vonatkoznak, ne legyenek vadászhatóak sem a fészekrakás, sem a fiókanevelés időszakában, sem a szaporodás különböző időszakaiban. A tagállamoknak pedig kötelességük, hogy a vadászati rendelkezéseik gyakorlati alkalmazására vonatkozó információikat megküldjék a Bizottság számára.

Szintén a vadászathoz kapcsolódik azon rendelkezés is, amelyik megtiltja a madarak tömeges, vagy válogatás nélküli befogására, vagy megölésére alkalmazott, illetve valamely faj kipusztítására alkalmas eszközök, eljárások, vagy módszerek használatát, különösen azokat, amelyeket a IV. számú mellékletében sorolnak fel.

Ez az irányelv véleményem szerint különösen fontos Magyarországon a madárpopulációink védelmében. Nem véletlen az, hogy az olasz vadászok hazánkat választották vadászataik színhelyéül, ahol nagyon jól tudták, hogy pénzért a vadászat „megvehető”, és annyi védett madarat és más állatot mészárolhatnak le, amennyit még elbír a kocsijuk csomagtere. Szerencsére ez a tendencia visszaszorulóban van. Nem biztos, hogy ez a jogalkotói szigorításnak, vagy a rendőri szerveink gyors és hatékony munkájának köszönhető, hanem annak a sajnálatos ténynek, hogy sok esetben már szinte nem maradt olyan faj, amire vadászhatnának.

A Bizottság 91/244/EGK. irányelve és a Tanács 94/24/EGK. Irányelve a fentebb taglalt 79-es Tanácsi irányelv módosításai, annak mellékleteit változtatták meg, olyan módon, hogy kibővítették egyrészt a fokozott védelemben részesített madarak körét, illetőleg egyes madarak kereskedelmét végképp betiltották.

A Tanács 92/43/EGK. irányelve – a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről fő célkitűzése: **a biológiai sokféleség megóvása**, a fajok és élőhely típusok hosszú távú fennmaradásának biztosítása, természetes elterjedésük szinten tartásával vagy növelésével. Az irányelv írja elő az európai ökológiai hálózat, a *Natura 2000* létrehozását, melynek a madárvédelmi irányelv rendelkezései alapján kijelölt területek is részei. A különleges természet-megőrzési területeket az irányelv I. számú mellékletében

¹⁷⁹ Negatív példa erre Olaszország, mivel a vadászat szabályozása olyan bürokratikus és költséges, hogy inkább ide jönnek bérvadászatra.

szereplő közösségi jelentőségű természetes élőhely típusok (amelyeket az eltűnés veszélye fenyeget, vagy kicsi a természetes elterjedésük, vagy egy adott biogeográfiai régióon belül jellemző sajátosságokkal bírnak) és a II. számú mellékletében szereplő közösségi jelentőségű (veszélyeztetett, sérülékeny, ritka, vagy endemikus) állat- és növényfajok védelmére kell kijelölni. Azok az élőhely típusok és fajok, melyek fennmaradását csak azonnali intézkedéssel lehet biztosítani kiemelt jelentőségűek és az unióban elsőbbséget, prioritást élveznek.

További közösségi jogi források között a döntések alkalmazása azokra kötelező, akikre nézve azt hozták. Ez lehet egy tagország, jogi személy szervezet, de természetes személy is. Céljuk az adott körülmények között felmerült kérdések szabályozása. A vadtrófeák Közösségbe való bevitelének szabályait valamennyi tagállamra vonatkozóan a 92/118/EEC. irányelvhez kapcsolódóan két Tanácsi Döntés szabályozza:

- **92/118/EEC. Tanácsi Döntés az állat- és közegészségügyi követelményekről**, melyek a közösségbe való import és kereskedelem szabályait fektetik le azon termékek esetében, amelyeket a 89/662/EEC. Irányelv az 1. számú mellékletében, illetve a patogének esetében a 90/425/EEC. Irányelvben nem szabályoz.
- **96/500/EC. Tanácsi Döntés** azokra az **állategészségügyi követelményekre** és igazolásokra, vagy hivatalos nyilatkozatokra vonatkozóan, amelyek vadmadarak és patások trófeáinak harmadik országból való importjához szükségesek, ha nem történt meg teljes toxidermiai kezelésük.

Az ajánlásoknak, véleményeknek nincs kötelező erejük és semmilyen jogosultságot nem adnak és semmilyen kötelezettséget nem állapítanak meg arra nézve, akire vonatkozóan hozták.

A **NATURA 2000 hálózat** egy **egységes európai természetvédelmi hálózat**, amely biztosítja a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetét, és amelynek jogszabályi alapját az Európai Közösségek Tanácsának 79/409/EGK. sz. vadon élő madarak védelméről és a 92/43/EGK. sz. természetes élőhelyek és a vadon élő állatok és növények megőrzéséről szóló irányelvek képezik. Területeit, vagyis a különleges madárvédelmi területeket és a különleges természet-megőrzési területeket a tagállamok jelölik ki.¹⁸⁰ Cél az, hogy a mezőgazdasági művelés a madárvédelmi követelmények figyelembe vételével történjen és az érintett terület a közösség teljes területének 12%-ra terjedjen ki. A kijelölésnél kizárólag szakmai szempontok vehetők figyelembe, gazdasági-társadalmi megfontolások nem játszhatnak szerepet. A kijelölésnek a rendelkezésre álló országos, átfogó felmérések figyelembe vételével kell történnie, ilyen felmérés lehet például a *BirdLife International* által végzett „fontos madár élőhelyek” (*Important Bird Areas*) felmérése.¹⁸¹ A területkijelölésre a tagállamok csak javaslatot tehetnek, a döntést a Bizottság fogja meghozni

¹⁸⁰ Irányelv szempontjainak megfelelő ún. nemzeti listát készítenek.

¹⁸¹ Figyelembe kell venni a vonuló madarak élőhelyeit, különös tekintettel a vonulás során igénybe vett pihenőhelyeket, kiváltképp a Ramsari Egyezmény (1971) alapján kijelölt nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyeket.

az élőhely védelmi irányelv III. mellékletében szereplő szempontok alapján, ezután hazai vonatkozásban „különleges természet megőrzési területekké” alakulhatnak át.¹⁸²

Külön figyelmet érdemel még a **Környezetileg Érzékeny Területek (ESA)** kialakítása. Rendszerükre először a 796/85. számú EC irányelv utalt. A részletes célok és a kapcsolódó támogatások feltétel rendszerét a 2328/91. EC irányelv az alábbiak szerint rögzíti: Alapvető cél a természetes élőhelyek védelmével összhangban álló, a gazdálkodók bevételeinek megőrzését segítő mezőgazdasági gyakorlat bevezetése, vagy fenntartása. Azokat a gazdálkodókat, akik az ESA előírásait betartják, támogatni kell. Ezzel kívánják elősegíteni olyan mezőgazdasági módszerek alkalmazását, amelyek egyaránt csökkentik a környezet szennyezését és a termelést a jobb piaci egyensúly érdekében; szántókból extenzív gyepeket hoznak létre; a környezet, vidék, természeti erőforrások, a talaj, és a genetikai sokféleség megőrzésével, javításával összhangban álló mezőgazdasági földhasználatot alakítanak ki; a földek pihenési célú kezelését próbálják megvalósítani. Kitétel azonban, hogy a gazdálkodás intenzitása tovább nem növekedhet, annak alkalmazkodnia kell az adott terület sajátos környezeti szükségleteihez. Ez az intézmény kettős jellegénél fogva (agrárszerkezet fejlesztése, természetes táj megőrzése) jelentős lépést képvisel a környezeti követelmények agrárpolitikai integrációjának folyamatában, első ízben tette lehetővé az agrárszférában környezetvédelemre irányuló tevékenység finanszírozását. A természetes környezet megőrzését agrártámogatásra jogosító célként elismerve ugyanis a környezetvédelem, mint „törvényes faktor” agrárpolitikában való elfogadását és érvényesülését jelenti.¹⁸³ Azok a vadgazdálkodási célú élőhely fejlesztések, amelyek korábban mezőgazdasági termelésre használt területeken és a mezőgazdasági haszonszerzés megszüntetésével, vagy csökkentésével történtek, azokat különösen támogatni kell.¹⁸⁴

Hangsúlyozni kell, hogy az EU irányelvei nem váltják fel a tagállamok természetvédelmi, vadvédelmi szabályozási rendszerét, tehát a megfelelő jogszabályok továbbra is érvényben maradnak. Az irányelvek beépítése a jogrendbe az említett jogszabályaink mellett fog megvalósulni, jogközelítéssel, vagyis a törvények szükség szerinti módosításával. Az átültetés után mindkét oldal – így az adott törvények és átültetett irányelvek – egymás mellett fognak maradni. Az Európai Unió maga is több nemzetközi természetvédelmi egyezményt aláírt, nem csak a tagállamok. A nemzetközi szerződés Közösség általi aláírása után ezzel kapcsolatosan megszülető szabályozások befolyásolhatják a tagállamok által önállóan aláírt nemzetközi szerződések végrehajtását. Közösség aktusai

¹⁸² Kapcsolódó hatályos hazai jogszabályok: 275/2004. (X. 8.) Korm. rend. az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről és a 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelet európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről

¹⁸³ HORVÁTH ZSUZSANNA: *Az Európai Közösség agrárpolitikai reformjának környezetvédelmi aspektusai*. In: Tanulmányok Veres József egyetemi tanár 70. születésnapjára. = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus LV. Szeged, 1999. 146–147. p.

¹⁸⁴ NAGY MÓNKA ZITA: *A gímszarvas gazdálkodás statisztikai vizsgálata a Dél-Dunántúli régióban*. PhD. értekezés kézirat. Kaposvár, 2008. 19. p. Forrás: www.gtk.ke.hu/menu/67/23 (letöltve: 2011. XII. 3.).

kapcsán (rendelet, irányelv, határozat) a tagállamok szuverenitásuk egy részét feladják, érvényesül a szabályok nemzetek feletti jellege, végrehajtásuk kötelező.

4.3. Néhány tagállami szabályozásról

A jog összehasonlítás az uniós jog sajátosságaiból következő értelmezési elv, a jogvédelem szempontjából is garanciális jelentősége lehet.¹⁸⁵

A vadgazdálkodást és a vidék kérdéseit összekapcsolják pl.: Franciaországban, Egyesült Királyságban, Ausztriában, Spanyolországban, a hagyományokon nyugvó gyakorlat az érdemi szabályozást alacsonyabb szintre helyezi, és a nemzeti törvény csak az általános kérdéseket foglalja össze (a szervezeti forma nem ezek közé tartozik).

A vad tulajdonjának az EU tagállamok többségében uratlan jószágként (*res nullius*) való kezelése jellemző, míg a vadászati jog általában a föld tulajdonjogához kapcsolódik.¹⁸⁶ Állami tulajdonként csak a mediterrán országokban kezelik a vadat (pl.: Görögország, Portugália, Olaszország). Ezekben az országokban minden állampolgár számára van lehetőség a vadászatra, ha a feltételeknek egyébként megfelelnek. A vadászati jog gyakorlása pedig a földtulajdonhoz kötődik. Belgiumban gyakoribb a bérbeadása a földnek, ez a vadászati jogok gyakorlásának leggyakoribb formája, így bevételhez jutnak a tulajdonosok, de a vadgazdálkodási kötelezettséget a vadászokra hárítják. Finnországban találkozhatunk vadásztársaságokkal, amelyek bérlik a területeket, Svédországban vadgazdálkodási egységekbe foglalják a fölbirtokokat.

Az **uniós tagállamok törvényei a nemzeti sajátosságokon alapulnak**, ennek megfelelően szabályozzák a vadászatot és a vadgazdálkodást. Az EU tagállamaiban a vadászati jog a földtulajdonhoz kötődik általában, a vadászati jogot a földtulajdonosoknak csak kis része hasznosítja maga, nagyobb arányban azt bérbe adják. A vadásztársaságok az általam vizsgált országok szabályozásai közül az alábbiakban jelennek meg különösen:

Finnországban például a vadászklubok (társaságok) bérlik a vadászterületeket, valamint külön működnek területhez kötötten vadgondozási egyesületek. A Finn Vadközpontot és a 15 vadgondozási körzetet egy új szervezetbe, a Finn Vadközpontba egyesítették 2011. március 1-jétől kezdve.¹⁸⁷ A vadgondozási egyesületek megmaradtak, de ezek szabályozása is átkerült a 2011. március 1-jétől hatályos 158/2011. törvénybe. A vadászatot és vadgondozást érintő kérdésekkel a fenti szerveken túl még a vadásztársaságok (*metsästysseura*) és az önkéntes tagságon alapuló országos vadászszervezetek is (*metsästäjainjärjestö*) foglalkoznak.¹⁸⁸ Összesen 298 vadgondozási egyesület van

¹⁸⁵ GOMBOS KATALIN: *Bírói jogvédelem az Európai Unióban – Lisszabon után*. Complex Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2011. 140. p.

¹⁸⁶ CSÁNYI SÁNDOR – HELTAI MIKLÓS 1999. 25. p.

¹⁸⁷ REIJO ORAVA: *A Finn Vadközpont missziója: vadkonfliktusok kézbentartása*. In: *Metsästäjä*. 2011. 2. szám. 7. p. Forrás: <http://epaper01.mmd.net/pub/riista/index?lang=fi&issue=201102> (Letöltés ideje: 2011. XI. 5.).

¹⁸⁸ UO.

nyilvántartva, melyek illetékessége főszabály szerint egy község, de a sok esetben 2–3, mivel jelenleg 400 község van Finnországban. A vadászati kártyát megszerzett személy annak a vadgondozási egyesület tagjává jelentkezhet, melynek területén főszabály szerint vadászik vagy melynek területén a lakhelye van. Az egyesület nyilvántartási számát ezután feljegyzik a vadászati kártyára. Egyidejűleg csak egy egyesület tagja lehet, de választhatja azt is, hogy egy egyesületnek sem válik tagjává.¹⁸⁹

Írországban az 1960-as években indul el az ún. „vadászklub mozgalom”. A vadászni vágyók itt is egyesületi jellegű szervezetekbe tömörülve egyre szervezettebb keretek között gyakorolják a vadászatot, a földtulajdonos szóbeli, vagy írásbeli engedélyére alapítva a tevékenységüket. A klubok feladatköre nemcsak a vadászati jog gyakorlásában merül ki, hanem céljuk a ragadozók számának kontroll alatt tartása, a vadászat napjainak és az egy napon elejthető vadak számának kijelölése, meghatározása, valamint a földtulajdonosok javaslatokkal segítése a vadászterületek fejlesztését illetően.¹⁹⁰ A vadászati klubokat egyesületeket, amelyek leginkább területhez kötöttek (falu/város) megyei szinten összefogja és irányítja a Területi Vadászati Tanács,¹⁹¹ amely az előbbieken felül segíti a klubokat a vadászterületek vadmegőrzési és természetvédelmi terveinek megfelelő követelmények kialakításában és megvalósításában.

Olaszországban 1992. évi 157. tv. 34. cikke¹⁹² szerint működnek a vadásztársaságok, függetlenek. Minden nyilvános tevékenységre létrejött szervezet kérheti a törvény hatálya tekintetében történő elismerését, feltéve, hogy társas, képzési vagy szakmai-vadászati célja van, demokratikus működési szabályuk van, nemzeti jellegű stabil szervezettel, megfelelő másodlagos szervekkel rendelkezik, valamint a Nemzeti Statisztikai Intézmény által meghatározott vadászok számának legalább 15%-ával rendelkezik.

A vadászatot az EU tagállamainak többségében önálló vadászati törvény szabályozza, a vadászat gyakorlásának a feltételei általában hasonlóak a mi szabályozásunkhoz.¹⁹³ Általánosságban az is mondható, hogy az EU tagállamaiban minden állampolgár jogosult vadászni, ha az ehhez szükséges feltételeket megszerezte. Ezek a legtöbbször fegyvertartási engedély, vadászengedély, minimális terület tulajdonlása, vadászvizsga, minimális életkor, felelősségbiztosítás. A jellemzőket a **2. számú mellékletben** lévő táblázat jól szemlélteti.

¹⁸⁹ Finn Központi Vadász Szervezet. *Vadász Útmutató. (Metsästäjain Keskusjärjestö. Metsästäjän Opas*, ISBN 952-9593-63-5). Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2005. (a továbbiakban: *Finn Vadász Útmutató* 2005.) 313. p.

¹⁹⁰ DOUGLAS BUTLER: *Rough shooting in Ireland*. Merlin Unwin Books, h.n., 2006. 10–15. p.

¹⁹¹ Országos szinten pedig a Területi Vadász Tanácsok Nemzeti Egyesülete (*National Association of Regional Game Councils*, NARGC) fogja össze a Területi Vadászati Tanácsokat. A szövetség a NARGC szervezete demokratikusan működik egyesületi elvek szerint. Minden tagnak egy szavazata van. Olyan lobbiszervezet is ez egyben, amelynek az ír országgyűlés felsőházában van szavazata is. Pénzügyi vonatkozásban azonban a kormánytól teljesen független, csak a tagok befizetéséből tartja fenn magát. A szövetség 28.000 tagból és 926 vadászati klubból, egyesületből áll. Forrás: www.nargc.ie/site.aspx (Letöltés ideje: 2011. XI. 18.).

¹⁹² <http://cacciapassione.com/leggi-caccia-italiana.html?start=10> (letöltve: 2011. I. 15.).

¹⁹³ VEZSENYI IMRE: *Változatos Unió szabályok*. In: Vadászkiért. Veszprém Megyei Vadászkamara lapja. 2004. június. 3. p.

Az engedélyezési rendszer biztosítja a vadászok ellenőrzését és nyilvántartását. A vadászengedély megszerzését és így a vadászatot négy tagállamban viszont minimális vadászterület meglétének igazolásához is kötik. Nevezetesen: Németország, Ausztria, Belgium, Hollandia (25–300 ha nagyság); ezek a korlátok a vadászok számának hatékony befolyásolását jelenthetik.

A nyugat-európai országokban a nagy gondot az ökológiai alapon való vadgazdálkodás jelenti,¹⁹⁴ amit nem vagy általában a kisebb vadgazdálkodást folytató egységek összefogásával lehet(ne) megvalósítani. A **holland törvény** a flóra és fauna védelméről¹⁹⁵ 5.000 ha nagyságú vadgazdálkodási egységek (WBE)¹⁹⁶ kijelölését írja elő, valamint határozza meg azt tartalmában a helyi vadászok számára az értelmező rendelkezések között, annak érdekében, hogy ezeken belül természetvédelmi és ökológiai alapú vadgazdálkodást kelljen és lehessen folytatni. Kötelesek végrehajtani a vadgazdálkodási tervet a földhasználókkal és tulajdonosokkal együttműködve, célkitűzésük a vadászat elősegítése, vezérlése valamint esetleges károk felügyelete, minden körülmények között.

A hazai vadászati törvény és végrehajtási rendelete mindazon természetvédelmi nemzetközi egyezményekben foglalt kötelezettségeknek¹⁹⁷ eleget tesz, amelyekhez hazánk csatlakozott. Éppen ezért az EU-hoz történő csatlakozásunk során a vadgazdálkodásban és vadászatban érdemi jogharmonizációs kötelezettségeink nincsenek. A vadak és élőhelyük védelme érdekében rendelkezéseket találhatunk a vadászati eszközökre, módokra, tilalmi időkre, kíméleti területekre, és nem utolsósorban a tevékenység gyakorlásához szükséges engedélyekre. Előnyös lehet, hogy az EU nem törekszik a vadgazdálkodás egységes és uniformizáló szabályozására, így ezen a területen messzemenően a szubszidiaritás elve érvényesül. Vadgazdálkodásunk számára tehát elsősorban nem az EU normáihoz való alkalmazkodás okoz gondot, hanem az anyagi és emberi erőforrásoknak megfelelő hasznosítás, továbbá a magas szintű marketing tevékenység bevezetése. Ágazati cél, hogy a magyar vadgazdálkodás a vidék ökológiai-ökonómiai rendszerébe illeszkedve hasznosítsa kedvező természeti adottságainkat, s a vidék gazdasági vonzerejének javításához járuljon hozzá. A közösségi célok közül a külterjes termelési rendszerek támogatásának növelése, a környezeti terhelés további csökkentése, a biodiverzitás fenntartása, vagy növelése ugyanis olyan célok, amelyek megvalósításával a vadgazdálkodás számára is kedvezőbb környezeti feltételek alakulhatnak ki. A vadgazdálkodás és vadászati gazdaság sikerességét a termelés-

¹⁹⁴ A két legfontosabb irányelv a 79/409/EEC. Tanácsi irányelv a vad madarak megőrzéséről és a 92/43/EEC. irányelv a természetes élőhelyek és a vad flóra és fauna megőrzéséről ezt a vadászat céljaként határozza meg.

¹⁹⁵ *Flora and Fauna Act*. 2002. április 1-jétől hatályos. *Passim*.

¹⁹⁶ WBE kiad egy vadgazdálkodási ütemtervet, eszerint kell a vadászatot lefolytatni. A WBE-t a kormány ismeri el, és megkapja a szükséges engedélyeket, pl. a nagyvadak kilövésére, vagy az idényen kívüli vadászatra, a terménykárok megakadályozása céljából. A WBE felelős ezen engedélyek újra-kiadásáért, a vadászok részére.

¹⁹⁷ Az alkotmány egyes megváltoztathatatlan részei a nemzetközi *ius cogens* és az egyes nemzetközi szerződése. Alaptörvény, Q cikk (2) bek.; 4/1997. (I. 22.) AB határozat (kihirdetett nemzetközi szerződések alkotmányossági vizsgálatáról), 30/1998. (VI. 25.) AB határozat (az Európai Megállapodásról).

stabilizáló hatások is segíthetik. A többi országgal szemben meg kell őriznünk természeti adottságunkból fakadó komparatív előnyünket.

4.4. A vadgazdálkodási fejlesztési lehetőségek a közös agrárpolitikában

A nyugat-európai államok az integráció keretén belül arra kényszerültek, hogy a mezőgazdasági politikát közösségi szintre emeljék.¹⁹⁸ Az EU közös vadászati-vadgazdálkodási politikával nem rendelkezik, de a következőkben megjelölt több irányelv, vagy rendelet közvetlenül és a **Közös Agrárpolitika (a továbbiakban: KAP)**¹⁹⁹ egyes részei²⁰⁰ közvetve hatnak a vadászat szabályozására, gazdálkodási és természetvédelmi környezetére. A KAP célja az EU mezőgazdasági piacának szabályozása a termelés visszafogását célzó kvóták és a termőföldeknek termelésből való kivonása révén. A vadgazdálkodásból, turizmusból származó bevételi lehetőségeket nem szabályozzák kvótákkal és elvonásokkal. A KAP alapelve, hogy a mezőgazdaság multifunkcionális feladatokat lát el, azaz gazdasági, szociális, valamint környezet- és természetvédelmi szempontoknak²⁰¹ együttesen szerez érvényt.²⁰² Az irányelvek, amelyek a vadászatot közvetlenül befolyásolják erősen korlátozóak, általában kapcsolódnak olyan kormányzati, vagy nemzetközi szintű egyezményekhez, amelyet hazánk is elfogadott, vagy csatlakozott, vagy már be is épített a hatályos joganyagába. A legfontosabb cél a környezetbarát erdő- és mezőgazdálkodás kialakítása és az ehhez szükséges törekvések és eszközök alkalmazása ennek elérésére, valamint a fenntartható gazdálkodás²⁰³ elvének érvényesülése.

A KAP és a hozzá kapcsolódó támogatási rendszer – melyben a támogatások odaítéléséhez egységes feltételeket és szabályokat kellett előírni – olyan elemeket is tartalmaz, ami a vadgazdálkodás számára kedvező, mint például:

– hozzáférhető források a vadgazdálkodásba forgatható tőke nagyságát növelik, azok a gazdák kaphatnak támogatást, akik vállalják, hogy lényegesen csökkentik a műtrágya és növényvédőszer felhasználásukat, csökkentik a környezet szennyezését, extenzív növény- és

¹⁹⁸ OLAJOS ISTVÁN: *A közös agrárpolitika története*. In: Csák Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2008. 60–68. p.

¹⁹⁹ Angol megfelelője: *Common Agricultural Policy – CAP*. Áttekintést nyújt DÉVÉNYI PÉTER: *Mezőgazdaság és halászat*. In: *Az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződések magyarázata*. Szerk.: Osztoivits András. Complex Kiadó, Budapest, 2011. 2. kötet, 1169–1206. p.

²⁰⁰ A joganyag nagy része alapvetően három csoportba sorolható a szabályozás tárgya alapján. FODOR LÁSZLÓ: *Előadásvázlatok agrárjogból IV. Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája*. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen. Forrás: www.law.klte.hu/jati/2004/2005. 1. p. (Letöltve: 2011. XII. 6.).

²⁰¹ *Environment and the CAP. Green Europe. Newsletter on the Common Agricultural Policy. Commission of the European Communities*. 3/1987. E. No. 219.1.

²⁰² MIKÓ ZOLTÁN: *Agrár- és vidékfejlesztési igazgatás*. Szent István Társulat, Budapest, 2009. 132. p. A környezeti szempontok felértékelődtek. DAVID BALDOCK: *New Horizons for Agri-Environment Policy in Europe?* In: Franz W. Gatzweiler – Renate Judis – Konrad Hagendorn: *Sustainable Agriculture in Central and Eastern European Countries*. Shaker Verlag, Aachen, 2002. 51–64. p.

²⁰³ A fenntartható gazdálkodás alapelvét segíti a természeti erőforrásokhoz, a tájhoz, az élőhelyekhez, a környezet adottságaihoz és korlátaikhoz, minőségi javításához illeszkedő földhasználati rendszer alkalmazása. MIKÓ ZOLTÁN 2009. 8. p.

állattenyésztési gyakorlatot alakítanak ki. Az apróvadfajok globális csökkenésének fő oka az intenzív termelésre jellemző vegyszerezés volt. Minden olyan változástól, ami ezek szerepét csökkenti, kedvező változások várhatóak, így a vadgazdálkodás szempontjából történő beavatkozások is kedvezőek lehetnek;

– a kedvező élőhelyi változások (vadgazdálkodási célú élőhely fejlesztések) is rövid- és középtávon is befolyásolják a vadállomány növekedését, és az ehhez kapcsolódó szolgáltatásokból eredő bevételeket is növelhetik; a gazdaságtalanul művelhető területek termelésből való kivonása és ezeken a helyeken az erdőtelepítések versenyképes gazdálkodási formát jelenthetnek;

– a vadhús hasznosításából származó bevétel nem esik korlátozás alá, értékesítése iránt van érdeklődés;

– a vadfajok számára kedvező adottságok azt is eredményezhetik, hogy a fenntartható és hasznosítható vad mennyisége nő, így a hazai vadászat jól eladható a külföldi piacokon. A bevételek jelentős része a külföldi és hazai bérvadászok lódíjaiból származik. A mezőgazdaságilag nem hasznosítható területeken a vadászati turizmus is jelentős bevételt hozhat;

– a támogatásokhoz való hozzáférést segíti, hogy a vadászati jog hazánkban is a földtulajdonhoz kapcsolódik. A mezőgazdasági hozamok csökkenése részben helyettesíthető a vadgazdálkodásból származó bevételekkel, így a földterület tulajdonosainak a terület hasznosítására irányuló döntését (maguk használják a földterületet, vagy hasznosítás körében bérbe adják) az elérhető támogatások megszerzési lehetősége is befolyásolhatja.²⁰⁴

Az érintett ágazatok közötti együttműködés és a kölcsönös előnyökön alapuló fellépés nélkülözhetetlen.

A KAP reform a versenyképesség érdekében az agrártámogatások egyre nagyobb hányadát a termeléstől elválasztva kívánja nyújtani. Ennek formája a forgalomképes vagyoni értékkel bíró támogatási jogosultság, amely megfelelő termőfölddel együtt jogosít a támogatás igénybe vételére. Ez sajátos intézményi és eljárási szabályok megalkotását teszi szükségessé.²⁰⁵ Talán ez lehet a vadgazdálkodás támogatásának is a jövője?

4.5. Nemzetközi egyezmények és szervezetek szerepéről

A nemzetközi szerződéseket egymás mellé rendelt, szuverén államok írják alá, ki kell, hogy hirdessék belső jogszabályokkal, a végrehajtás is az állam akaratától függ, illetve a bírósági út igénybe vétele egy másik szerződő féllel kapcsolatos vitás ügyben csak a bíróság fennhatóságának elismerése mellett lehetséges. Nemzetközi államok saját relációikban kötik azokat meg, ki kell hirdetni őket, a részes felek a saját ügyük bírái.

²⁰⁴ CSÁNYI SÁNDOR 1999. 73. p. felhasználásával készítettem az összefoglalót.

²⁰⁵ MIKÓ ZOLTÁN 2009. 10. p.

A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló **Washingtoni Egyezmény**²⁰⁶ (CITES, 1973. március 3.) globális jelentőségű, és – amennyiben kellően tiszteletben tartják – az állat- és növényvilág hatékony védelmére szolgálhat. Az egyezmény azon a felismerésen alapul, hogy a vadon élő állatok és növények a Föld természeti rendszereinek pótolhatatlan részét képezik, éppen ezért alapvető célja a kereskedelem által veszélyeztetett fajok élőhelyeiken történő megőrzése, védelme. Ezt csak a felvásárló piac- és az élőhely országainak szoros együttműködésével lehet megvalósítani. Az egyezmény veszélyeztetettség mértéke szerint az I. Függelékbe sorolja a közvetlenül a kipusztulás szélén álló fajokat, ezek kereskedelmi forgalomba nem kerülhetnek. A II. Függelékbe sorolja azokat a növényeket és állatokat, amelyek esetén szigorú szabályozásra van szükség ahhoz, hogy ne jussanak az előbbi kategóriába tartozó fajok sorsára. A III. Függelékbe tartoznak azok, amelyek esetében az egyes országok nemzetközi segítséget kérhetnek a kereskedelem ellenőrizhetősége érdekében. Az Egyezmény szerint minden fél kötelezettséget vállal arra, hogy: Igazgatási Hatóságot jelöl ki, amely az engedélyezési munkát ellátja, a rendelkezések megszegésével történő kereskedelmet megtiltja. Az elkobzott példányokat az előírásoknak megfelelően elhelyezi. Tudományos testületet jelöl ki, amely segíti a hatósági munkát. A Hatóság élő állatok elhelyezésére mentőközpontot létesít. Nyilvántartást vezet az említett három függelékben szereplő fajok fogalmáról. Tájékoztatja a közvéleményt az Egyezmény jelentőségéről, végrehajtásáról. Az Egyezmény végrehajtására saját jogszabályokat alkot, amelyek szigorúbbak is lehetnek, mint az Egyezmény előírásai.

Az Egyezmény pénzügyi és támogatási rendszerének alapja a Részleges Felek Konferenciája, amely kétévenként tartott ülészeit elfogadott költségvetéshez tagdíjak összegének meghatározásával állapítják meg. Egyes konkrét programok megvalósítását, pedig önkéntes hozzájárulásokkal is elősegítik. A Részleges Felek Konferenciája az Egyezmény legfőbb döntéshozó szerve is egyben. A végrehajtást Állandó Bizottság, növényekkel foglalkozó bizottság, állatokkal, illetve állatszállítással foglalkozó bizottság segíti elő. A feladatok koordinálásával Genfben székelő Titkárság foglalkozik.

Hazánk kötelezettséget vállalt arra nézve, hogy az ebben szereplő irányelveket, rendelkezéseket betartja. Mindezeknek megfelelően az országon átmenő tranzit forgalom szigorú ellenőrzése is megvalósul, ezáltal elősegítve a többi ország természetvédelmi törekvéseit. Feladatunk a hazánkban őshonos fajok védelme a kereskedelem káros hatásaitól.

A vándorló, vadon élő állatfajok védelméről szóló **Bonni Egyezmény**²⁰⁷ (1979. június 23.) igyekszik összefogni azokat az államokat, amelyek területén a vándorló fajok átvonulnak. Ez az egyezmény az államok feletti természetvédelem kérdését veti fel. Jelentőségét emeli az a tény, miszerint egyes vándorló fajokat bizonyos államok védelemben

²⁰⁶ Magyarország 1985-ben csatlakozott az egyezményhez, s az 1986. évi 15. törvényerejű rendelettel hirdette ki.

²⁰⁷ A csatlakozási okiratot Magyarország 1983. július 12-én helyezte letétbe, s az 1986. évi 6. törvényerejű rendelettel hirdette ki.

részesítenek, míg mások üldözik, így a védelem végül is nem valósul meg. Két függeléke van, az I. számú a veszélyeztetett, vándorló emlős-, madár-, csúszó- mászó és halfajokat tartalmazza. A II. számú tartalmazza mindazokat a vándorló fajokat, amelyeknek kedvezőtlen a védelmi helyzete, és amelyek megóvása nemzetközi szabályokat igényel. A vándorlást gátló káros hatások kiküszöbölése, illetve csökkentése a cél. Az egyezmény feladata többek között az I. számú függelékben felsorolt vándorló fajok azonnali védelembe vétele, a kipusztulással fenyegetett fajok élőhelyeinek megóvása. Az Egyezmény Tudományos Tanács felállításáról is rendelkezik, itt is a Felek Konferenciája a legfőbb döntéshozó szerv. Bármelyik fél felmondhatja írásban az egyezményt, a felmondás a közlést követő 12 hónap elteltével lép hatályba, ez a lehetőség rámutat a fajok nemzetközi védelmének gyengéire. Hazánk az Egyezmény végrehajtása érdekében több programot, intézkedési, kutatási feladattervet fogadott el és hajt végre, illetve részt vesz a nemzetközi egyeztetésekben. Konkrét feladataink között szerepel a kékcőrű récse, a rétisas és a túzok²⁰⁸ fokozottan védetté nyilvánítása hazánkban. *A Rétisas Védelmi Program* kapcsán, pedig a középvesztültségű szabad légvezeték tartóoszlopaira szigetelőanyagok kihelyezése, az áramutések kiküszöbölése, a fészkelő területen a fészkelési időszakban végzett erdőgazdasági tevékenységek elhalasztása. Kiegészítésként hazánk aláírta az *Afrikai-eurázsiai Vándorló Vizimadarak Védelméről* szóló megállapodást is.

A **Berni Egyezmény**²⁰⁹ biztosítja **az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelmét** (1979. szeptember 19.). Az Európa Tanács tagországai és az egyezmény további aláírói felismerték, hogy ezek a fajok a biológiai egyensúly fenntartásában kiemelkedő szerepet játszanak, természetes élőhelyeik védelme a vadon élő növények és állatok megőrzésének fontos eszköze. A IV. számú függelék az elejtés, a befogás és a hasznosítás tiltott eszközeit és módjait tartalmazza, ezekkel az előírásokkal a hazai szabályozás is összhangban van. Rendelkezéseket tartalmaz a kipusztult fajok visszatelepítése, az idegen fajok elleni védekezés és betelepülésük ellenőrzése érdekében is. A feleknek két évente részletes jelentést kell készíteniük az Egyezményben szereplő fajokkal és vadászati módszereikkel, az élőhelyek védelmével kapcsolatban tett kivételekről. Magyarország számára konkrét feladatot jelentett a *Vipera ursinü rakosiensis* („rákosi vipera”) élőhelyek védelmére vonatkozó 23. számú ajánlás. Az Egyezmény ügyviteli költségeinek fedezésére szolgáló elkülönített költségvetést az Állandó Bizottság fogadja el és azt az Európa Tanács költségvetésében számolja el úgy, hogy a tagországok e célú befizetéseit az Európa Tanács általános költségvetéséből kiegészítik. Az élőhelyek és a fajok védelmére vonatkozóan több intézkedés is történt a védetté nyilvánításokkal foglalkozó határozatok, illetve rendeletek keretében. Ezt a célt szolgáló számos program és nemzetközi együttműködés jelenthet segítséget az Egyezmény magyarországi teljesítésére

²⁰⁸ 1989-től a Túzokvédelmi Program végrehajtása célja: keretében túzokkímélő agrotechnika kialakítása, fészkek felderítése és védőzóna kialakítása, a fészkalj mentése folyik.

²⁰⁹ Magyarország 1989-ben csatlakozott hozzá, közzétételére 1990-ben került sor.

vonatkozóan is. Az állandó Bizottság felügyelete alatt több szakértői munkacsoport is működik, ezek tevékenységében Magyarország is részt vesz, kivéve a bennünket közvetlenül nem érintő régiók vagy tevékenységek kérdéseivel foglalkozó ad hoc csoportokat.

A Ramsari Egyezmény²¹⁰ a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen, mint a vízi madarak tartózkodási helyéről (1971. február 2.) célja a vizes élőhelyek megőrzésének és ésszerű hasznosításának elősegítése, a megfelelő jogi, intézményi, együttműködési keretek biztosításával. Globális mértékben célozza meg a természeti erőforrások védelmét. A vizes területek visszaszorítása, a lecsapolás, feltöltés, illetve pusztítása ellen az 1960-as években először a vízi madarak védelmében részt vevő szervezetek és személyek léptek fel, felismerve azt, miszerint eredményt csak a nemzetközi összefogás hozhat. Napjainkra a Felek az egyezmény céljának tekintik a vizes élőhelyek biológiai sokfélesége megőrzésének és fenntartható hasznosításának integrálását. Hangsúlyozzák az ember és a környezet kölcsönös egymástól függését, a vadvizek illetve a vízrendszerek szabályozóinak, és mint jellegzetes növény- és állatvilágnak, különösen a gázló- és vízimadarakat fenntartó természetes környezetnek alapvető ökológiai funkcióit. Az egyezmény szerint valamennyi fél köteles: Legalább egy vizes területet megjelölni a területén a *Nemzetközi Jelentőségű Vizes Területek Jegyzékébe* („Ramsari lista”) történő felvételre a megfelelő kritériumok alapján, a későbbiekben több ilyen területet is bejelenthet. A Jegyzékben szereplő területek visszavonására csak fontos közérdekből kerülhet sor, de ilyen esetben a visszavont helyett, hasonló jellegű és kiterjedésű területet kell kijelölni.

A vizes területekkel összefüggő terveket köteles úgy összeállítani és megvalósítani, hogy azok elősegítsék az adott területek ésszerű hasznosítását és ökológiai jellegének megőrzését. A védetté nyilvánított területek esetében gondoskodik ezt kezelő szakembergárdáról és továbbképzésükről. Kötelessége továbbá az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatos kérdések egyeztetése, elsősorban a megosztott, határokat átszelő területek, a vonuló fajok esetében, valamint fejlesztési intézmények vagy donor országok által biztosított segélyek, támogatások ügyében.

Elősegíti, hogy az 1994. évi 4. Konferencia által elfogadott Montreux-i Jegyzékbe²¹¹ felvegyék azokat a Ramsari Jegyzékben már szereplő vizes területeket, amelyek ökológiai jellege megváltozott, változóban van, vagy várhatóan megváltozik a műszaki fejlődés, a szennyezés, vagy más emberi beavatkozás következtében. Ennek célja ráirányítani a figyelmet bizonyos területekre, ezáltal is elősegíteni a helyreállításukhoz, fennmaradásukhoz szükséges intézkedések megtételét, az erőforrások biztosítását.

²¹⁰ Az Egyezményhez Magyarország 1979. április 11-én csatlakozott, az Országgyűlés 1993. március 2-án az 1993. évi XLII. törvénnyel hirdette ki. Hazánk nemzetközi, illetve hazai szempontból jelentős vizes területeinek többsége napjainkra törvényes védelem alatt áll, az ezeken a területeken történő gazdálkodást és egyéb tevékenységeket természetvédelmi jogszabályok határozzák meg.

²¹¹ A Montreux-i Konferencián elhatározták a *Vizes Területek Védelmi Alap* létesítését azzal a céllal, hogy a fejlődő országok támogatást kaphassanak az Egyezmény végrehajtásához.

A fentiek mellett minden fél többek között nemzeti vizes élőhely leltárt készít, jelentést készít a Részek Konferenciája számára, gondoskodik a listás területek kezelési terveinek kidolgozásáról, valamint figyelemmel kíséri a területek ökológiai jellegének változását.

A Rio de Janeiro-i Egyezmény (CBD, 1992. június 5.) a biológiai sokféleség, a biológiai források védelme körében tartalmaz előírásokat. Ennek értelmében minden fél vállalja: hogy tevékenysége nem okoz környezeti kárt határain kívül, nemzeti stratégiát dolgoz ki a biológiai sokféleség védelmére és fenntartható hasznosítására, azonosítja és megfigyeli a biológiai sokféleség azon összetevőit, amelyek fontosak a megőrzés szempontjából, valamint azokat a folyamatokat és tevékenységeket, amelyeknek káros hatásuk van ebből a szempontból. Három pilléren alapul: a biodiverzitás védelme, a fenntartható használat, a természeti javak fair és egyenlő elosztása. Nyilvántartja az ezekre vonatkozó adatokat, megfelelő intézkedések segítségével gondoskodik az *in situ* védelemről a védett területeken és azokon kívül is.²¹²

A következőkben néhány nemzetközi vadászati szervezet szerepét tekintem át. **A Nemzetközi Vadvédelmi és Vadászati Tanácsnak**²¹³ (a továbbiakban: **CIC**) Magyarország alapító tagja volt, és majd' 80 éve aktívan tevékenykedik benne. A magyar vadászat és vadgazdálkodás nemzetközi elismerésének útja a CIC-en keresztül vezetett. Indokolt volt, hogy a magyar vadállomány a nálunk kínálkozó és jó helyen álló vadászati lehetőségek külföldi vadászokat vonzzanak az országba, ezáltal az idegenforgalmat is fellendítsék. A szervezeti keretében a világ közel hetven országainak tagságán keresztül a vadászat teljes körét, gazdagságát, lehetőségeit átfogják. Jellegét, céljait és alapelveit tekintve feltétlenül említést érdemel a szervezet részletesebben is. 1901-ben jött létre a francia jog alapján. Céljai közt szerepel a vadászati tudomány fejlesztésének segítése és a vadászat általános érdekeinek védelme is. E célt szolgáló alapszabálya szerint feladata, hogy állandó kapcsolatot építsen ki valamennyi ország kormányi, vadászati szervezetei, vadászai és tudósai között. Folyamatosan tanulmányozza a vadászattal és a vad megóvásával kapcsolatos kérdéseket. Tanácskozó és összekötő szerv szerepét tölti be az országok között a közös kérdések megoldása érdekében, és a viták eredményét ismerteti a kormányokkal, a nemzetközi szervezetekkel, minden országban a vadászatért felelős személyekkel. Tehát a vadászat ügyét képviseli a nemzetközi szervezetek szintjén. A nemzetközi jellegnek megfelelően hivatalos nyelve a francia, az angol és a német.

A CIC gerincét a bizottságok és munkacsoportok képezik. Ezek a bizottságok/munkacsoportok szakterületekre bontva dolgoznak. Ilyen terület többek között a

²¹² NAGY KÁROLY 1999. 256. p. – A dolgozat e fejezetében ismertetett nemzetközi egyezményekről tanulmányom is megjelent. Lásd BEZDÁN ANIKÓ: *A vadászat természetvédelmi vonatkozásai*. In: Jogelméleti Szemle. 2007. 3. szám. <http://jesz.ajk.elte.hu/bezdan31.mht> (állapot: 2012. I. 30.).

²¹³ Részben magyar kezdeményezésre jött létre 1930-ban. Az alapítás gondolatát gróf Károlyi Lajos és Maxime Ducrocq, a francia Saint Hubertus Club elnöke vetette fel 1928-ban Tótmegyeren. Forrás: http://huntingpress.eu/magazin/a_cic_kivaltsagairol_targyilagosan (letöltve 2012. V. 30.).

nagyvadak, apróvadak, trópusi vadak, vándormadarak területe, de kulturális témákkal is foglalkoznak, mint például a Vadászat a művészetben,²¹⁴ a Hagyományos vadászat,²¹⁵ valamint az ugyancsak fontos népszerűsítő tevékenységet folytató Vadvédelem és környezet, továbbá egy vadászatellenes kampányokra figyelő munkacsoport, a *Pro-Chasse*.

Egyik legígéretesebb és igen tevékeny munkacsoport a *Young Opinion*: szerte a világon lelkesedő fiatal emberek a modern elektronika segítségével kommunikálnak és minden bizottságban ott vannak, ők a CIC jövője.

Az alapelvei rámutattak arra, hogy az egyre gyorsabb ütemben fejlődő technikai haladás kíméletlenül rombolja a természet egyensúlyát. Az információs és szállítási eszközök fejlődése lehetőséget teremt, hogy az ember behatoljon olyan területekre is, amelyek korábban mentesek voltak a mesterséges beavatkozástól. Egyértelműen megerősíti az alapelveket a vadászat gyakorlásának szabályozásával kapcsolatosan, a természetes erőforrások ésszerű használataként felfogva, valamint kifejezésre juttatja, hogy az erőforrások tőkét ábrázolnak, amelyet a jövőbeni nemzedékeknek kell sértetlenül átadni.²¹⁶

Az alapelvek köréből levezethető néhány megállapításuk:

1. A vad olyan kincs, amelyet meg kell őrizni, és épségben kell átadni a soron következő generációnak. A vadászat tehát a természet kincsének bölcs kiaknázását jelenti.
2. Napjainkra a vadászat csakis úgy értelmezhető, hogy szorosan hozzákapcsolódik a tudományos ismeretekre alapozott megőrzési tevékenység és az ésszerű gazdálkodás. Az embernek megvan a lehetősége a vadon élő állatokról való rendelkezésre, állományuk ellenőrzésére, de mindez felelősséggel is jár.
3. A vadász tevékenységét irányító törvényeknek, egyéb jogforrásoknak a vadászati etikán kell alapulniuk. A vadásznak mindezt tökéletesen ismernie kell már előzetesen azért, hogy kellően mérlegelni tudja a felelősségét, valamint hogy előfeltételként minden egyes gyakorlása előtt elfogadja.
4. A helyesen felfogott és bölcsen szervezett vadászat hatalmas erkölcsi és anyagi érték. Kölcsönös együttműködést eredményező, és országokat átfogó kapcsolatokat hoz létre.
5. A **vadásznak ismernie kell** és kellő súllyal figyelembe is kell vennie a biológiai egyensúly megőrzéséhez nélkülözhetetlen cselekvések következményeit. Tevékeny őrzőjének kell lennie a természetnek, a természet minden részének.

A CIC kötelességének érzi, hogy a fenti alapelvekben foglalt szemléletet az egész világon érvényre juttassa. Éppen ezért a CIC-hez való tartozás ezen alapelvek elfogadásának és alkalmazásának a kötelezettségével jár, valamint feladata, hogy ezeket az alapelveket továbbfejlessze és ezzel kapcsolatosan példát mutasson.

Mindezekből következik, hogy ez a szervezet fellép a vadászati lelkiismerettel szemben álló, valamint minden olyan tevékenység ellen, amely bármilyen módon is ártalmas

²¹⁴ Egy *Gasztronómia és Vadászat* nevű munkacsoporttal együtt.

²¹⁵ Ide tartozik egy újabban létrehozott magyar vezetésű munkacsoport, a *Vadászijaszat*.

²¹⁶ TÓTH SÁNDOR 2005. 296. p.

a természet megőrzése szempontjából. A szervezet javasolja, hogy minden vadász tisztelje és alkalmazza az etikai kódexét,²¹⁷ amely arra törekszik, hogy a vadászatot illessze társadalmunk fejlődéséhez és tegye lehetővé, hogy a jövő nemzedékei is űzhessék ezt a mesterséget.

Az elvek:

1. a vadon élő állatoknak, mint alapvető természeti erőforrásnak a tisztelete,
2. az állat tisztelete,
3. a természet más használóinak, vagy hasznosítóinak a tisztelete,
4. a természet tisztelete a maga egészében.

A szervezet tagjai lehetnek rendes tagok, levelező és tiszteletbeli tagok is, de valamennyien kötelesek elfogadni a CIC alapelveit. A rendes tagoknak szavazati joguk van, s lehetnek államok képviselői, társaságok képviselői, vagy személyes jogcímen tagok. Az államok képviselőit a kormányok, vagy annak az államnak a hivatalos vadászati szervezetei jelölik, amelyet képviselnek. Tagjai lehetnek országos és nemzetközi szövetségek, társaságok is. Fontos, hogy az említett társaságok a természetvédelem és a vadvédelem elhivatott támogatói legyenek. E szervezetek tagjai személyes jogcímen is tagjai lehetnek a CIC-nek.

A levelező tagoknak nincs a Közgyűlésen szavazati joguk, nem vesznek részt az Igazgató Tanácsban, részt vesznek viszont a CIC minden munkájában, a bizottságokban tanácskozhatnak és szavazhatnak. A levelező tagokat egy kiküldött képviseli. Ezeknek a szövetségeknek, társaságoknak a tagjai személyes jogcímen is tagok lehetnek.

Az államok és szövetségek (társaságok) képviselői, a személyes jogcímen tagok, vagy a CIC-nek kiemelkedő szolgálatokat tevő kívülálló személyiségek a Közgyűlés által – az Igazgató Tanács javaslatára – tiszteletbeli taggá nevezhetők ki.

Ez utóbbi kategória kivételével a tagság feltétele, hogy a felvételre váró személyt az országból való rendes tagok többsége előzetesen jelölje. A jelöléseket a delegáció vezetője terjeszti az Igazgató Tanács elv, amely azokat a jóváhagyás érdekében megküldi a Közgyűlésnek. A CIC-nek azok a tagjai, akik ugyanannak az országnak az állampolgárai, egy Nemzeti Küldöttséget alkotnak. Minden küldöttség belső szabályzatot fogad el, amelyet át kell adni a főtitkárnak. A küldöttség maga választja meg az elnökét.

A CIC szervezeti felépítése akként alakul, hogy minden évben rendes Közgyűlést köteles tartani, szükség esetén pedig, az Igazgató Tanács bármikor rendkívüli közgyűlést tarthat. A tevékenységéhez szükséges pénzügyi források a tagdíjakból, pénzbeli támogatásokból és vagyonátruházásokból származnak.

A **szervezet legfőbb jelentősége**, hogy összehasonlíthatóvá teszi a szabályokat,²¹⁸ közreműködik az etikai jellegű szabályok egységesítésében, segíti a vadászati turizmus fenntartását, fejlesztését.²¹⁹ Számos nemzetközi természetvédelmi egyezmény ismerte el, mint

²¹⁷ A vadászat kódexét a CIC 39., Marrakech-ben tartott közgyűlése 1992-ben fogadta el.

²¹⁸ Kiadta 2011 decemberében a CITES 240 oldalas kézikönyvét francia, angol és spanyol nyelven. Forrás: http://huntingpress.eu/magazin/a_cic_kivaltsagairol_targyilagosan (letöltve 2012. VI. 10.).

²¹⁹ Kb. 25–27.000 külföldi bérvadász érkezik hazánkba évente.

a fentiekben ismertetett CITES. A fenntartható vadászat elveinek kidolgozásával bevételi és munkahely teremtő lehetőségekhez juthatunk. Napi kapcsolatban áll az állami vadászati hatóságokkal, az OMVK-val és az Országos Magyar Vadászati Védegylettel. Ajánlásaival nem statuuál jogi kötelezettséget, de hazánk is fontosnak tartja, hogy mintegy politikai ígéretként tett vállalásának megfelelően tegyen lépést az adott szabály érvényesülése érdekében. Küzd a magyar állam oldalán is a közös természetvédelmi célok megvalósulásáért.²²⁰ A kormány számára is tanácsadó tevékenységet folytat.²²¹

A szervezet célkitűzése a vad életkörülményeivel kapcsolatos kutatások és tudományos munkák támogatása. Ezt szolgálja a **Nemzetközi Alapítvány a vad megőrzésére**, amelynek külön alapszabálya és 19 tagú Igazgató Tanácsa van. Nem nyereségszerzési célból működő alapítvány, elsősorban a vadon élő állatvilág és a természet megőrzéséért harcol, további feladatának tekinti egy világméretű és országos szintű ellenőrzési rendszer kialakítását a vadgazdálkodás felett.

A fajok védelme szempontjából említést kell tenni az 1948-ban alapított **IUCN (*The World Conservation Union*)**, azaz **Természetvédelmi Világszövetségről**, amely államokat, kormányzati szervezeteket és széles tevékenységi körű nem kormányzati szervezeteket egyesít, ennek a CIC is tagja. Azon kevés nemzetközi intézmények közé tartozik, amelyekhez kormányzati és nem kormányzati testületek egyaránt csatlakozhatnak. Az IUCN munkája során az együttműködésre helyezi a hangsúlyt. Az IUCN semleges fórumot kínál, ahol a különböző szektorok szervezetei találkozhatnak, eszmét cserélhetnek, és közös munkát tervezhetnek. Az IUCN segíti a kormányzatok és a környezetvédő szervezetek együttműködését, környezetvédelmi stratégiákat dolgoz ki, valamint bővíteni igyekszik a helyi és regionális lehetőségeket. Az IUCN feladata befolyásolni, ösztönözni és támogatni világszerte a társadalmakat, hogy megőrizzék a természet sértetlenségét és sokféleségét, továbbá biztosítsák, hogy a természetes erőforrások használata méltányos és gazdaságilag fenntartható legyen. Az IUCN Vörös Listája különféle kategóriákat tartalmaz és ezek definícióit.²²²

²²⁰ Aktív tevékenységet folytatott a vadvilág megőrzése érdekében, számos természetvédelmi programot támogatott vagy kezdeményezett. Ennek eredményeként például az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete világörökségi elismerési eljárás keretében a közelmúltban ismerte el a solymászatot kulturális örökségként. Közreműködésének köszönhetően az országgyűlés a 2012. május 21-i ülésén fogadta el az Egyesült Nemzetek kiváltságairól és mentességeiről New Yorkban, 1946. február hó 13. napján kelt nemzetközi egyezményben biztosított kiváltságoknak, mentességeknek és könnyítéseknek a Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács Magyarországon működő intézményeire és tisztségviselőire való alkalmazását a 2012. évi LII. törvényben.

²²¹ Együttműködés keretében a szervezet lehetőséget teremt a következőkre:

- tapasztalatszerzést tesz lehetővé a CIC központnál évente egy, a kormány által kijelölt, szakirányú képzéssel rendelkező személy számára a természeti erőforrások fenntartható hasznosítása terén
- a kormány képviselője állandó meghívottként vehet részt a CIC végrehajtó bizottsága ülésein,
- tanácsadás a kormány részére a természeti erőforrások fenntartható hasznosításával kapcsolatos kérdésekben,
- a CIC munkatársai köréből szakértők biztosítása a kormány részére, akik tanácsadás céljából állnak rendelkezésre a természeti erőforrások hasznosításához kapcsolódó nemzetközi egyezmények kongresszusain és más üléseken. Forrás: www.omk.hu

²²² Ezek az alábbiak:

Az Európai Vadászati Társaságok Szövetsége (Federation of Associations for Hunting & Conservation of the EU – FACE) 1977 szeptemberében alakult az EK tagállamainak nemzeti vadásztársaságaiból. A hivatalos elnevezés ellenére a szervezet nyitva áll a nemzeti vadász szövetség képviselői számára, az európai uniós határokon túl is. Jelenleg 29 országban vannak tagjai. A tagjain keresztül a szervezet közel 7 millió vadászt képvisel (természetesen csak a hivatalos engedéllyel rendelkező vadászokat értjük ebben az esetben). Magyarország 1994. szeptember 17-én nyert felvételt a szervezetbe.

A FACE-nek, amely nem profittermelő szervezet, hanem egyesület brüsszeli központtal, jogi személyiségű szervezetek, többségében egyesületek a tagjai. Az előterjesztett tagokat a közgyűlése ismeri el, ami a mindenkori tagok éves gyűlése. Az igazgató testületében minden országnak van egy tagja és egy helyettese. Működnek ad hoc munkacsoportok, akik a speciális témákban jártasak és segítik a szervezet munkáját.

Fontos szerepet tölt be a titkár személye, aki csapatával a szervezet székhelyén dolgozik, felelős a napi igazgatásért, a tagok tevékenységének koordinálásáért és irányításáért, valamint a közgyűlés és a testületi szervek elé kerülő kérdések, döntések előkészítéséért és végrehajtásáért. A szervezet titkársága szorosan együttműködik minden ország tagjaival.

A FACE fő célkitűzései:

- megvédeni és képviselni tagjai közös érdekeit az uniós és nemzetközi intézmények előtti eljárások kapcsán,
- tagjainak felhívást ad bármely a vadászatnak, mint sportot érintő kezdeményezésről,
- lobbizik a vadászok érdekében,
- hatóságok felé bizonyítékokat prezentál, felügyeli az eljárások törvényes lefolytatását, és a vadászok jogainak az érvényesítését,

Kipusztult faj: amelynek utolsó egyede bizonyítottan kihalt.

Szabad természetből kipusztult faj: olyan faj, amely korábbi természetes élőhelyén már nem él, csak fogságban található, vagy természetvédelmi területen él populációja. Vagy olyan faj, amelyet kihaltnak véltek, s hosszabb ideje nem figyelték meg.

Súlyosan veszélyeztetett faj: olyan faj, amely a közeli jövőben természetes környezetében a kihalás veszélyének igen nagy valószínűséggel van kitéve.

Veszélyeztetett faj: olyan faj, amely súlyosan veszélyeztetett, de a közeli jövőben természetes környezetében a kihalás veszélyének nagy valószínűséggel ki lesz téve.

Sebezhető faj: olyan faj, amely ugyan nem súlyosan veszélyeztetett, de a jövőben természetes környezetében a kihalás veszélyének nagy valószínűséggel ki lesz téve.

Kis veszélyeztetettségű faj: olyan faj, amely az előző kategóriákba nem sorolható. Ezek további három alcsoportba sorolhatóak:

1. *védelemfüggő faj:* olyan faj, amely folyamatos specifikus védelmi programok középpontjában áll, amelyek beszüntetése esetén 5 év alatt a veszélyeztetett kategóriák valamelyikébe sorolódna át.

2. *fenyegetettség közeli faj:* olyan faj, amely nem védelemfüggő, de közel áll ahhoz, hogy sebezhető fajnak minősítsék.

3. *legkevésbé veszélyeztetett faj:* olyan faj, amely nem tartozik a kis veszélyeztetettség, vagy sebezhető fajok kategóriájába.

Hiányos megfigyelési adattal bíró faj: olyan faj, amelynek elterjedéséről vagy populációs státuszáról nem rendelkezünk direkt, vagy indirekt adatokkal, s emiatt nem állapítható meg veszélyeztetettségi foka.

Nem felmért faj: olyan faj, amelyet még nem soroltak be a fenti kategóriák egyikébe sem.

- előmozdítja a vadászatot a természeti erőforrások bölcs és fenntartható használatára való tekintettel, mint vidékfejlesztési, biodiverzitási, vadvédelmi és vad élőhelyek helyreállítási és fejlesztési fórumaként,
- folyamatosan együttműködik az EU intézményeivel, az Európai Tanáccsal, nemzetközi szervezetekkel, valamint nemzetközi jellegű természetvédelemmel foglalkozó szervezetekkel is (IUNC, Wetlands Int. stb.),
- a törvényjavaslatoknak már nagyon korai előkészítő szakaszában aktívan igyekszik biztosítani, hogy a szövegek realiztikusak, és valóságnak megfelelőek legyenek, biztosítva ezzel, hogy a vadászok és a közösség, valamint tagjai érdekeit.

A FACE jelentőségét igazolja, hogy

- elismeri az EU Bizottsága, mint kezdeményező és esetleges tárgyalásokat lebonyolító partnert, valamint előzetesen konzultál vele a törvénykezés kidolgozása és felügyelete kapcsán,
- az Európai Parlament Vadászati, Halászati és Természetvédelmi csoportjának kijelölt titkársága,
- az Európai Tanács a FACE számára megfigyelő státuszt garantált a Berni egyezmény bizottságainak ülésein,
- szakértői csoportokban visel tagságot, találkozókat szervez az Európai Tanács és a NATUROPA központjának,
- alapító tagja az Európai Vidéki Mozgalomnak, és a vidékfejlesztést támogató Európai Szervezetek Szövetségének,
- az IUNC (a Világ Természetvédelmi Egyesülete) aktív tagja 1987 óta, számos módon hozzájárul és segíti a vadvédelmi tevékenységeket, célok megvalósulását,
- a DIANA Természetvédelmi Díj kapcsán összesen 5.000 ECU összeget ajánl fel évente magánszemélyeknek, szervezeteknek és projekteknek, amik képviselik a vadvilág védelmét és a fenntartható vadászat elvét,
- kiadja az Európai Vadászat Kézikönyvet, teljes rálátást biztosítva és nyújtva a nemzetközi vadvédelmi törvényhozásra,
- sokféle szemináriumot és műhelyt szervez és tart a témában érdekelt tudósok, vezetők, politikusok és hivatalnokok számára is az összefogást biztosítva, valamint az összhangot megteremtve a vadászat, természetvédelem és a vidékfejlesztés kapcsán,
- előmozdítja a vadbarát földművelési technikák alkalmazását a Közös Mezőgazdasági Politikával összhangban.

Irányelvek megalkotásánál is volt jelentős befolyása mind azok a megalkotása és érvényesülése kapcsán.²²³ További közösségi jellegű szabályok megalkotásánál is fontos szerepet töltött be a FACE.²²⁴

²²³ - 91/477/EEC. a fegyverek megszerzésének és birtoklásának ellenőrzéséről. Különösen tiltja a tiltott fegyverek birtoklására irányuló kezdeményezéseket, bevezeti az európai fegyver törvényt megkönnyítve a vadászok és sportlövészek Európai Közösségen belüli utazását a fegyvereikkel;

Egy állam sem mentesülhet a nemzetközi jogi kötelezettségei alól, még a belső jogra való hivatkozással sem.²²⁵ A választott témát érintő nemzetközi jelentőségű szerződéses kötelezettségeink keretét az alábbi általunk is elfogadott egyezmények adják: CITES, CBD adja. Az államok óvakodnak attól, hogy felhatalmazzák a nemzetközi szervezeteket a jogalkotásra.²²⁶

Összegzésként elmondható, hogy a nemzetközi kötelezettségek és a szakmai szervezetek működési, szakmai, etikai követelményei nagyban befolyásolják az egyes tagállami vadászati jog tartalmi és gyakorlásának szervezeti kereteit. Ezért a nemzetközi együttműködés és az állami kötelezettségvállalás a fő kérdése ezeknek a vadászati jogi dokumentumoknak. Az európai integráció a vadászat gazdasági és környezeti összefüggéseit érintő harmonizációt eredményezett a tagállamokban, közös uniós vadászati jogi hatáskör nélkül. A négy gazdasági szabadság - végső soron ugyanis a vadászattal, vadgazdálkodással foglalkozó munkaerő szabad áramlása is biztosított -, a közös agrárpolitika, a vidékfejlesztés, regionális politika, valamint a természetvédelem európai politikája nagyban átformálja a tagállamok sokszínű vadászati jogát.

- 93/45/EEC. a természetes élőhelyek és vadállatok, növények védelméről (FFH), védett fajok realiztikus listáját adja meg, hangsúlyozva az élőhelyük által védett fajokat, legtöbb esetben hatékonyabb védelmet adva, mint az egyedek szigorú védelmét szolgáló szabályok;

- 92/45/EEC. közegészségügyi és állategészségügyi problémákról – összefüggésben a vadak leölésével és a vadhús piacon való részvételével – egy javasolt szabályozás kettéválasztva és egyforma jellegű intézkedéseket alkalmaz a tenyésztett vadak húsára és a természetes élőhelyről származó vadakra, mindkét kategóriát azonban specifikusan és pragmatikusan körülhatárolja;

- 93/119/EEC. az állatok védelméről a lelövés idején;

- 93/15/EEC. intézkedések harmonizációjáról, összefüggésben a piaci részvétellel és a robbanóanyagok civil használati feltételeivel- ezen anyagok használata ki van zárva a vadász túrákról.

²²⁴ Az Európai Parlament rendelkezése által összevonják a madárvadászat megszorításairól szóló vázlatot egy olyan szövegbe, amely expliciten elismeri a bölcs használat (*wise use*) ökológiai és társadalmi-gazdasági értékét, és elszigeteli az élőhelyek eltűnését, mint a vadvédelmet elsőként érő fenyegetést.

Közreműködött az Európa Tanács rendelkezésének a vadászat fontosságáról az európai vidéki régiók számára megalkotásában, amely elismeri a felelősségteljes vadászat szerepét a gazdaságban, vadgazdálkodásban és élőhely védelemben, és felhívja a figyelmet a közösségi elfogadásra a vadászat irányába, valamint a csoportok közötti párbeszédre.

²²⁵ BLUTMAN LÁSZLÓ 2011. 1. p. Lásd még pl.: *a nemzetközi szerződések jogáról* szóló nemzetközi szerződés (Bécs, 1969.) 27. cikke – Magyarországon kihirdetve az 1987. évi 12. tvr.-ben; hasonlóan: *Az államok felelőssége a nemzetközi jog megsértése miatt*. Az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottságának szerződéstervezete, 2001. Forrás: <http://www2.juris.u-szeged.hu/eujog/tartalom//docs/tematikak/allfel.rtf> (letöltve 2012. II. 24.).

²²⁶ KOVÁCS PÉTER: *Nemzetközi közjog. A nemzetközi jog forrásai*. Osiris Kiadó, Budapest, 2011. 58. p.

V. fejezet

A vadászati jog gyakorlása a hatályos szabályozás szerint

5.1. Az állam mint tulajdonos

Hatályos vadászati törvényünk 9. §-a leszögezi, hogy **a vad az állam tulajdonában** van, így a föld tulajdonához kötött vadászati joghoz a vad állami tulajdona kapcsolódik. Azért kell ezzel a kérdéskörrel is foglalkozni, mivel a vadászati jog – korábban „vagyon értékű jogként meghatározott” a tulajdonhoz kapcsolódó részjogosítványoktól különválnak. A vadra vonatkozó tulajdon az államot **attól függetlenül illeti meg, hogy kinek a tulajdonában áll a földterület, amelyen a vad él.** Az állam tulajdonosi minősége tehát adott, annak megszerzéséhez semmilyen cselekvésre, vagy az állam nevében eljáró szerv részéről történő elfogadó nyilatkozat megtételére nincs szükség, azon felül az állam joghatósága az egész országra kiterjed. Ebből következik az a megállapítás miszerint, ha a vad elhagyja az ország területét, az állam tulajdonjoga elenyészik, vagy épp ellenkező esetben, ha a vadászható vad az ország határain átlép, az állam tulajdonába kerül.²²⁷

A vad tehát az állam tulajdonában van, ehhez a tényhez pedig szorosan kapcsolódik annak tulajdonszerzési módja. Speciális tulajdoni tárgygal állunk szemben ez esetben, mert a vad felett nem a Polgári törvénykönyvből ismert általános tulajdonszerzési módokkal lehet tulajdonjogot szerezni. A Vtv. 9. §-ban részletesen leírja a vad birtokbavételének egyes eseteit, melyeket, mint az állami tulajdonon jogszerűen tulajdonjogot keletkeztető cselekményeket rögzít.

A tulajdonjog tartalmát a Ptk. X. fejezete határozza meg, elemeiként a birtoklás, használat és hasznosítás valamint a rendelkezés jogát jelöli meg. **Az állam a vadászat törvényben adott felhatalmazással átengedi a vaddal való rendelkezés jogát a vadászatra jogosultnak.** A törvény elsőként az egyes vadászterületen elejtett, elfogott vaddal, annak trófeájával, a hullatott aganccsal, a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojásával, valamint az elhullott vad tetemével kapcsolatban rendelkezik, miszerint az a vadászati jog jogosultjának tulajdonába kerül.²²⁸ Ettől meg kell különböztetnünk a más vadászterületről átváltott sebzett vad esetét, ugyanis ez a sebzés helye szerinti jogosult tulajdonába kerül, ha utánkeresés során elejtik, vagy elhullottan fellelik.²²⁹ Rendezi a törvény a vad tetemének tulajdonjogát is, mely nem vadászterületen hullott el, ez esetben a vad annak a jogosultnak a tulajdonába kerül, amelynek vadászterületéről a vad oda került.²³⁰

²²⁷ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 122. p.

²²⁸ Vtv. 9. § (2) bek.

²²⁹ Vtv. 9. § (3) bek. első fordulata.

²³⁰ Azért, hogy a vad tulajdonával kapcsolatos kérdés teljes legyen, a jogalkotó rendezi a vadaskertben, vadsparkban valamint vadászterületen létesített vadfarmon jogszerűen tartott vad a jogosult tulajdonában van, míg a nem vadászterületen létesített jogszerűen tartott vad a vadfarm fenntartójának tulajdonában van [Vtv. 9. §

Amellett, hogy az állam jelen van tulajdonosként a vaddal összefüggésben, egy teljesen más kategóriában is megjelenik tulajdonosi minőségben. Ez a tulajdonosi minőség a vadászterület tulajdonlásához kötődik, melyet vadászati törvényünk 4. §-a rendez, ami alapján, **ha a Magyar Állam egy vadászterület kizárólagos tulajdonosa a vadászati jog az államot önállóan illeti meg**; míg a másik eshetőség az, ha több személy tulajdonában van a vadászterület, ezen tulajdonosok közé értve a Magyar Államot, akkor a vadászati jog a tulajdonosokat közösen illeti meg. Ilyen esetben egyébként a Magyar Állam a többi tulajdonossal azonos elbírálás alá esik, az állami tulajdon nem kap a többi tulajdontól eltérő védelmet, függetlenül attól, hogy esetlegesen többségi tulajdonhánnyal rendelkezik az adott vadászterületen.²³¹ Az állami területek gyakorlatilag tulajdonszerkezeti lényegesen nem módosultak a jogszabályi változások ellenére sem, az alaptevékenység mellett a vadgazdálkodást évek óta gyakorolják.

Lényegesen **eltérő viszont az állam önálló vadászati jogának hasznosítása** a többi önálló vadászati joggal rendelkező tulajdonoshoz képest. A Magyar Állam önálló vadászati jogát két módon hasznosíthatja: nyilvánosan, országos szaklapban és napilapban²³² is meghirdetett pályázat útján haszonbérbe adással, vagy vagyonkezelői szerződéssel.²³³ Ezekben az esetekben a haszonbérlet, illetve a vagyonkezelőt kell jogosultnak tekinteni, mely vagyonkezelő több, a Magyar Államot illető önálló vadászati jogot is hasznosíthat. Az államot autonóm döntési jogosultság illeti meg abban a kérdésben, hogy a kizárólagos állami tulajdonban levő területeket, milyen kiterjedésű részre vonatkozólag kívánja haszonbérbe adással, illetve vagyonkezelői szerződés útján hasznosítani.²³⁴ Egyre inkább felmerül a kisebb területi egységek vadászati lehetőségének haszonbérbe adása, mert több bevétel realizálható, mint az alanyi jogú vadászati hasznosításoknál.

Társult vadászati jog esetén, a Magyar Államot tulajdonjoga alapján megillető vadászati jog hasznosításával kapcsolatos jognyilatkozatokat az állam nevében tulajdonosi jogokat gyakorló szerv teszi meg a vidékfejlesztési miniszterrel, valamint védett természeti területek esetében a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben.²³⁵

Az állam **jogi szabályozás keretében** határozza meg a vadászati jog gyakorlásához, hasznosításához továbbá a vadgazdálkodáshoz és a vadászathoz kapcsolódó felelősségi viszonyokat, valamint érvényesíti a hatósági ellenőrzés eszközével a vadon élő állatfajok

(4) bek.]. A vadfarm fogalma a 2009. évi módosítás kapcsán újabb pontosításra került, lényegileg egy olyan telep, amelyen a vadat mintegy vágóállatként tartják. A vadaskertek megítélése is vadászati körökben eltérő. Mindenütt Európában elterjedtek, Magyarországon is ezeket megszüntetni, felszámolni nem lehet, de nem változtatnak azon a tényen, hogy ezeken a helyeken eredményorientált gazdasági tevékenység folyik, ahol a „nevelt vadat” lelövés útján hasznosítják. Erre tekintettel itt nem vadgazdálkodás, hanem állattartás folyik, sok összefüggés nincsen a vadászterületen folytatott vadászattal.

²³¹ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 109. p.

²³² 7/2010. (II. 2.) FVM. rend. 5. §.

²³³ RÓNAI FERENC – SAMU LÁSZLÓ: *Vadászati jog*. FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet, Budapest, 2008. 22. p.

²³⁴ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadgazdálkodás és a vadászat jogi rendje*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1997. 133. p.

²³⁵ Vtv. 11. § (3) bek.

védelmére, a vadászat biztonságára és a vadgazdálkodás szakszerűségére vonatkozó előírások betartását. Mivel a vadászat és a vadgazdálkodás a természetvédelem része, az államnak fontos érdeke és feladata, hogy ezek a területek a legmagasabb szinten szabályozottak és ellenőrzöttek legyenek.

5.2. Az önálló vadászati jog és annak gyakorlása

A vadászati jog – mint vagyoni értékű jog – a föltulajdon jog elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát / tulajdonosait illeti meg.²³⁶ Ilyen értelemben, ha a vadászterület

- kizárólag egy személy tulajdonában van, e személyt a vadászati jog önállóan (önálló vadászati jogról),
- több személy tulajdonában van, a vadászati jog a vadászterület tulajdonosait közösen illeti meg.²³⁷

A vadászati jogot vagy a terület tulajdonosának/tulajdonosainak, vagy társult vadászati jog esetén a vadásztársaságnak vagy az erre létrejött más szervezetnek kötelezően gyakorolnia kell.²³⁸ Az országban az önálló vadászati jog gyakorlása kivételnek minősül, az ország nagy részén a társult vadászati jog valósul meg.

1. számú táblázat

Az erdőgazdálkodás formája	Terület 1000 ha	%-os arány
Egyéni	86	23
Társult	281	77
Összesen:	367	100

Forrás: Erdőgazdálkodás és Faipar. 1998. májusi adatok a folyóirat 1998. augusztus 27-i számából. 7. p.

Magyarországon az alkotmányreformot követően a földtulajdoni viszonyok úgy alakultak, hogy kis birtokok váltak jellemzővé, csak kivételesen fordul elő, hogy egy vadászterület egy személy tulajdonában van, és őt önálló vadászati jog illeti meg.²³⁹ A

²³⁶ Vtv. 3. § (1) bek.

²³⁷ Társult vadászati jogról a Vtv. 4. § (1) bek.-e szerint beszélhetünk.

²³⁸ KÁROLYI GÉZA – PRUGBERGER TAMÁS: *Gazdasági magánjog*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2004. 55.

²³⁹ Figyelemmel arra, hogy a Vtv. 8. § (1) bekezdése szerint a vadászterület legkisebb kiterjedése legalább háromezer hektár, a magyarországi átlagos birtoknagyságot pedig a kárpótlás súlyos következményeként a tragikus mértékű birtokelaprózódás jellemzi, a föld árverések során az ésszerű birtokösszevonás igényét mellőzték. (Hasonló állásponton van: TANKA ENDRE 1994. 26. p.) A földosztás megszűntette a nagybirtokokat és egyidejűleg életképtelen kisbirtokok tömegét hozta létre. BUDAY-SÁNTHA ATTILA 2001. 76. p.

A nép földhöz jutását elrendelő 600/145. ME. rend. és az ezt törvényi szintre emelő 1945. évi VI. tv. szerint alakult ki az elaprózódott birtokstruktúra hazánkban. A kisbirtok és ezáltal a tulajdonos védelmét szolgáló eszközök két tipikus jellegzetessége, hogy egyrészt a nagybirtok visszarendeződését kívánják megakadályozni,

magántulajdonú erdőkben is társult gazdálkodási formák jelentek meg meghatározó arányban.²⁴⁰

Önálló vadászati jog gyakorlása esetében a vadászati jog gyakorlásának minősül, ha a földtulajdonos:

- a Vtv. előírásainak megfelelően a szabályok betartása mellett, egyszemélyes vadászatra jogosultként a vadászterületén saját maga vadászik;
- ha a jogosult általa meghívott vadász számára biztosítja a vadászat lehetőségét (vendégvadászat). Ebben az esetben a vendégvadásznak rendelkeznie kell mindazon jogszabályi feltételekkel, melyek feljogosítják a vadászati tevékenység végzésére. A vendégvadászat rendjét többnyire a vadászatra jogosult belső szabályzata tartalmazza;
- ha a jogosult megállapodás alapján biztosítja más vadász számára meghatározott fajú és számú vad vadászatát (bérvadászat). Bérvadászati szerződés köthető mind belföldi, mind külföldi vadással. A vendégvadászat abban különbözik a bérvadászattól, hogy az előbbiben a vadászatra mindennemű ellentételezés nélkül kerül sor. A bérkilövőknek és a vendégeknek kizárólag vadászati lehetőségük van, vadászati joga kizárólag a földtulajdonosnak van.

5.3. A társult vadászati jog gyakorlása

Tipikusnak mondható hazánkban, hogy a vadászterület több személy tulajdonában van, így a vadászati jog társult formájában jelenik meg legtöbbször a vadászatra jogosultak körében. A vadászterület határát megállapító határozat alapján **az érintett földtulajdonosok vadászati közösséget alkotnak**²⁴¹ törvény szerinti társult vadászati jog gyakorlása a polgári jogban általánosan ismert közös tulajdonhoz hasonló konstrukcióban, a földtulajdonosok vadászati közössége keretében zajlik. Ha a közösség úgy dönt, hogy a vadászati jogot maga gyakorolja. A Vtv. 12. § (1) bek. a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelembe vett összes földterület összes földtulajdonosainak biztosítja a **döntési lehetőséget abban a kérdésben, hogy miként kívánják a megillető vadászati jogot gyakorolni, illetve hasznosítani.**²⁴²

másrészt a kisbirtokos gazdálkodás életképességét kívánják növelni. BURGERNÉ GIMES ANNA: *Földhasználati és földbirtok politika az Európai unióban és néhány csatlakozó országban*. Közgazdasági Szemle. 2003. 9. szám. 821–823. p. Hasonló állásponton van CSÁK CSILLA: *Az agrárjog rendszerbeli sajátosságai és fejlődése*. In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *A civilizisztika fejlődéstörténete*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006. 77. p.

A tőke és szakmai képesség hiánya miatt csak kis számban alakultak korszerű gazdálkodásra képes egyéni, családi gazdaságok. ZSOHÁR ANDRÁS: *A szövetkezeti és földjogi szabályozás néhány problémája*. In: *Tanulmányok Dr. Domé Györgyné egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szerk.: Vass János. = *Bibliotheca Iuridica Libri Amicorum* 9. Budapest, 2003. 190. p.

²⁴⁰ Köztudományú tény, hogy az ország erdőterületeinek hozzávetőlegesen egyharmada a kárpótlási és részarány kiadási eljárások során magántulajdonba került. Az is közismert, hogy nem biztosítottak a magánerdőben maradéktalanul a tartamos erdőgazdálkodás feltételei, a kis területű magánerdő tulajdonosok nem mindig „érhetők utol” az erdészeti hatóság részéről. Az erdőbirtokossági társulatok, mint erdőgazdálkodók nagyobb biztonságot jelentenek az üzemtervek betartása területén, mint a magángazdálkodók. VASS JÁNOS: *A földtörvény módosításának margójára*. In: *Tanulmányok Dr. Domé Györgyné egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szerk.: Vass János. = *Bibliotheca Iuridica Libri Amicorum* 9. Budapest, 2003. 160. p.

²⁴¹ Vtv. 6. § (2) bek.

²⁴² Vtv. 12. § (1) bek. c) pont.

Dönthetnek úgy is, hogy a vadászati jog hasznosítását haszonbérbe adják olyan szervezetnek, amelynek a haszonbérleői minőségét a Vtv. 16. § (1) bek.-e lehetővé teszi. A társult vadászati jog jogosultja a jogát szinte kizárólagosan haszonbérbe adás útján gyakorolja,²⁴³ bár egyre több esetben a tulajdonosok úgy döntenek, hogy maguk kívánják a vadászati jog gyakorlását folytatni. Annak sincs jogi akadálya, hogy a földtulajdonosi közösség a korábban a hasznosítás módját választó határozatától eltérően úgy döntsön, hogy a társult vadászati jogot haszonbérbe adás helyett maga kívánja gyakorolni.²⁴⁴

A Vtv. 6. § (2) bekezdése értelmében a vadászterület határát megállapító határozat alapján az érintett földtulajdonosok a törvény erejénél fogva, külön jogi aktusa nélkül is vadászati közösséget alkotnak. A vadászterület határának megállapítására, megváltoztatására irányuló kérelmet a földtulajdonosi vadászati közösségnek kell előterjesztenie²⁴⁵, ebben a kérdésben a közös döntés elengedhetetlen, de ezzel részletesebben a vadászterületek meghatározásánál foglalkozom majd. A Vtv. 4. § (2) bekezdése azt is rögzíti, hogy a társult vadászati jog esetében a vadászterület tulajdonosainak egymás közti jogviszonyára az 1959. évi IV. törvény, a Polgári törvénykönyv közös tulajdonra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni, a Vtv-ben foglalt eltérésekkel. Más kérdés az, hogy a földtulajdonosok milyen módon és mikortól gyakorolhatják az őket megillető jogot.

Tekintettel arra, hogy egy vadászterületnek sok száz, vagy több ezer személy is lehet a tulajdonosa, dönteniük kell arról,²⁴⁶ hogy milyen lesz a tulajdonosi képviselő formája, ki a képviselőjük, aki külön meghatalmazás nélkül is a tulajdonosok nevében jogokat szerezhethet, kötelezettségeket vállalhat. Célszerű a képviselőt a **vadgazdálkodási üzemterv érvényességének időtartamára** választani. A földtulajdonosok vadászati közössége így a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával kapcsolatos ügyek intézése során jogokat szerezhethet és kötelezettségeket vállalhat, továbbá önállóan perelhet és perelhető. A tulajdonosok által megválasztott és a vadászati hatóságnál nyilvántartásba vett – hatósági igazolással rendelkező – képviselő a vadászati közösség ügyeiben külön meghatalmazás nélkül eljárva a vadászati közösség nevében jogokat szerezhethet és kötelezettségeket vállalhat, képviseli a vadászati közösséget a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával összefüggő hatósági, illetve bírósági eljárásban és más szervek előtt, valamint harmadik személyekkel szemben²⁴⁷. Az 1998. évi LXXVIII. tv.-t²⁴⁸ megelőzően a földtulajdonosi képviselőnek nem volt jogképessége a bíróság előtt. Ez sok problémát okozott egy esetleges perek kialakulásakor a bíróságok előtt, mivel az összes földtulajdonost perbe kellett vonni.

²⁴³ E megállapítás alapját képezi: TÖRÖK GÉZA: *Speciális agrárszervezetek*. In: Csák Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2008. 296–301. p.

²⁴⁴ BH 2009.301.

²⁴⁵ Vtv. 12. § (1) bek. b) pont.

²⁴⁶ Vtv. 12. § (1) bek. a) pontja alapján.

²⁴⁷ Vtv. 12. § (2) bekezdés.

²⁴⁸ 1998. évi LXXVIII. tv. a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény módosításáról. Hatályon kívül helyezte a 2007. évi LXXXII. tv. 2. § 386. pontja. Hatálytalan 2007. július 1-jétől.

A Vtv.-be foglalt rendelkezések szerint a földtulajdonosok vadászati közösségén belüli viták – közös tulajdonra vonatkozó – esetén a per tárgya olyan közös jog, illetve közös kötelezettség, amely minden tulajdonostársra kihat, mindegyikük jogát érinti, ennek folytán a per csak valamennyi érdekelt perben állása mellett dönthető el, azaz a tulajdonostársak – miként azt általános érvennyel a PK 10. sz. állásfoglalás is kifejti – a Pp. 51. §-ának a) pontja szerinti egységes pertársaságot alkotnak. A Vtv. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a Pp. említett szabálya alól kivételt tenné. Így ha a per a földtulajdonosok egymás közti jogviszonyát érinti – márpedig a Vtv. 12. §-ában említett határozatok megtámadása e körbe tartozik – mindannyiuknak perben kell állnia.²⁴⁹ Az összes tag perben állása, mint követelmény pedig gyakorlatilag sok esetben kivitelezhetetlen. Egy vadászterülethez tartozó több száz, vagy több ezer földtulajdonos viszonyaiban szinte minden pillanatban történik változás a tulajdonos személyében, lakóhelyében, tartózkodási helyében, ami a keresetlevélnek a bírósághoz történő érkezését, tárgyalási határnap kitűzését, keresetlevél kézbesítését nagyban befolyásolja, arról nem is beszélve, hogy azoknak is perben kell állnia, akik esetlegesen a belső viszonyokra kiható határozatok meghozatalánál nem is voltak jelen.

Makai Lajos szerint **jó jogi megoldás lenne a társasházak analógiáját alkalmazni, és használni a földtulajdonosi közösség belső viszonyaira is. Külső megjelenésben őket a közös képviselő képviseli**, egymás közötti viszonyaikra nézve pedig a közös képviselő perelhető és perelhet. Így meg lehetne szüntetni azt a hibát, hogy a jogalkotó a földtulajdonosi közösséget csak harmadik személyekkel szembeni viszonyaiban jeleníti meg a közös képviselő segítségével, belső jogviszonyukban pedig nem.²⁵⁰ A társasház ugyanis a közös tulajdon különleges formációja, melynek lényege a külön tulajdon és a közös tulajdon szabályainak egyfajta vegyítése, amely sok esetben célravezetőbb, mint a közös tulajdon szabályainak az alkalmazása.

A vadászati jog gyakorlása és vagy hasznosítása a törvény értelmében nem pusztán lehetőség, hanem **kötelezettség is**, hiszen a Vtv. 2. § értelmében a vadászati jog a vad, valamint élőhelyének védelmével, és a vadgazdálkodással kapcsolatos kötelezettségek és jogosultságok összessége, amelyek teljesítéséért a vadászatra jogosult felel (Vtv. 7. §). A kötelezettség jelentőségét igazolja az is, hogy a jogszabályalkotó a kötelezettségeket a jogosultságok előtt jelöli meg a törvényi megfogalmazásban. A Vtv. 10–12. §-ai értelmében a vadászati jog önálló és társult gyakorlási formájában is lehetőség van arra, hogy a jogosult(ak) – a törvényben előírt feltételek megléte esetén vadászterületén saját maga vadásszon; – általa meghívott vadász számára biztosítja a vadászat lehetőségét (vendégvadászat). Ebben az esetben a vendégnek rendelkeznie kell mindazon jogszabályi feltételekkel, amelyek feljogosítják a vadászati tevékenység végzésére. Ennek rendjét általában a vadászatra jogosult belső szabályzata tartalmazza, miszerint: megállapodás alapján biztosítja más vadász számára

²⁴⁹ BH 2003.71.

²⁵⁰ MAKAI LAJOS: *A földtulajdonosi közösség határozatainak a bíróság előtti megtámadhatósága*. In: Nimród Vadászújság. 2007. 2. szám. 11–13. p.

meghatározott fajú és számú vad vadászatát (bérvadászat), bérvadászati szerződés szerint biztosított a vadász számára meghatározott számú és fajtájú vad vadászata díjfizetés ellenében. Köthető bérvadászati szerződés köthető belföldi és külföldi állampolgárral is. Továbbá a vadászati jog hasznosításának minősül annak haszonbérbe adása.²⁵¹ A haszonbérleti szerződés megkötésével a haszonbérletet kell a vadászatra jogosultnak tekinteni.²⁵²

A társult vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos jogosítványai a tulajdonosoknak nem korlát nélküliek. Egyik lényeges törvényi korlát, hogy a **30 hektárral nem rendelkező földtulajdonos önállóan nem tehet nyilatkozatot** a vadászati jogról a földtulajdonosok gyűlésén. Ebben az esetben a törvény azt a lehetőséget biztosítja, hogy közös képviselő útján, vagy meghatalmazott útján gyakorolhatják ezt.²⁵³

Másik ilyen korlát, hogy a közös tulajdonba álló föld azon tulajdonosánál, ahol van ugyan legalább harminc hektár tulajdonban, de a **tulajdonostársak tulajdoni aránya meghaladja az adott területen az ötven százalékot a tulajdonostársak a tulajdoni hányaduk arányában számított szótöbbséggel határoznak**, így ebben az esetben is előfordulhat, hogy a harminc hektárt elérő tulajdonnal rendelkező önállóan nem tehet jognyilatkozatot. De ha a tulajdonosnak az adott vadászterületen több ingatlanából van legalább 30ha terület tulajdona, akkor szavazhat, mert a törvény sehol nem tartalmazza azt a kitélt, hogy azoknak egyben kell lenniük. A lényeg, hogy egy vadászterület határán belül legyenek. A fentiek szerint a 30 hektárnál kevesebb földtulajdonnal rendelkezők kizárólag képviselő útján, de a 30 hektárral rendelkezők sem kötelesek személyesen részt venni a gyűlésen, képviselőt hatalmazhatnak meg. A meghatalmazásból ki kell tűnnie a tulajdonos nevének, tulajdoni hányadának, képviselő személyének, a földingatlan pontos meghatározásának település, helyrajzi szám és nagyság bontásban. Indokolt csatolni az ingatlan tulajdoni lapját is a tulajdonjog igazolására. Igazolásként szolgálhatnak még: tulajdoni lap hitelesített másolati példánya, széljegyzetes tulajdoni lap etében a bejegyzés alapjául szolgáló okirat eredeti, vagy közjegyző által hitelesített példánya, tulajdonjog bejegyzéséről szóló határozat eredeti, vagy hitelesített másolati példánya, kárpótlási árverésen készült jegyzőkönyv, vagy ennek közjegyző által hitelesített másolati példánya. Azok, akik 30 ha alatti földtulajdonnal rendelkeznek, és képviselőjükkel nem bíztak meg senkit, vagy nagyobb tulajdonnal rendelkeznek, de nem bíztak meg senkit – a Magyar Állam kivételével – és a képviselőjükről sem gondoskodtak, az érintett föld fekvésének helye szerinti települési

²⁵¹ A 2002/69. számú, adózási kérdésben adott APEH állásfoglalás [PM Jövedelemadók Főosztálya 3302/2002. – APEH Adónemek Főosztálya 1225542469/2002.] szerint a földtulajdonosok vadászati közösségének megítélése a társasági adózás szempontjából a területre kötött haszonbérleti szerződés szerint nem adóköteles, mivel az a cél szerinti tevékenységből elért jövedelem (a cél szerinti bevételek és cél szerinti ráfordítások különbözete) és – lévén a Tao. tv. 6. számú melléklete A) részének 1. pontja alapján a cél szerinti tevékenység nem vállalkozási tevékenység – nem társasági adóköteles [Tao. tv. 1. § (1) bek.].

²⁵² Vtv. 14. § (3) bek., Vtv. 6. § (3) bek.

²⁵³ Természetesen a képviselőnek, vagy meghatalmazottnak harminc hektárt elérő, vagy meghaladó földtulajdonra kell meghatalmazással rendelkeznie.

önkormányzat jegyzője, mint törvényes képviselő jár el a képviseletükben és tesz helyettük nyilatkozatot.²⁵⁴

Az önkormányzat jegyzőjének szavazati arányát úgy kell megállapítani, hogy az adott önkormányzat közigazgatási területén belül található, a vadászterület részének minősülő földterületből le kell vonni azokat a földterületeket, amelyek képviseletéről a földtulajdonos személyesen, vagy képviselője úján gondoskodott.²⁵⁵ Ez a jegyzői jogkör nem alanyi jog, nem lehet kikényszeríteni, csupán csak egy lehetőség arra, hogy az „akadályoztatott” tulajdonostárs a képviseletéről gondoskodjon. Az erre a fentiekben megjelölt rendelkezésre alapított képviseleti jog elhagyása, változtatása azonban nem sértené a tulajdonhoz való jog alapjogi jellegét, csak a használat kérdésében hozható döntést elősegíti valójában. Egyéb jogkövetkezményt nem fűz a jogalkotó ahhoz, hogyha a tulajdonos a saját képviseletéről nem gondoskodik, valamint azt sem mondja ki, hogy ebben az esetben az illetékes jegyző a képviseletről gondoskodni köteles. A megengedő szabályozás a jellemző, esetlegesen kihasználva a helyi közéleti szereplő (jegyző) mozgási lehetőségét, aktivitását. A racionális ügyintézés azonban az államigazgatási jogkörben eljáró jegyzők esetében eddig is kevésbé valósult meg. A tulajdonosi közreműködés Vtv.-ben meghatározott feltételekhez kötése mellett gyakran előfordulhat, hogy a jegyzőkre túlzott szerep hárul. (Sokan nem mennek el a gyűlésre, mivel a lakóhelyüktől távol van a vadászterületük és így nagyobb költséget igényelne még az odautazás is; vagy elaprózódott tulajdoni viszonyok mellett nincs is lehetősége a közreműködésre a tulajdonosnak a gyűlésen, nincs olyan hozadéka a hasznosítás módjáról való döntésnek, hogy megerősítené a motivációt abban a kérdésben, hogy sajátjának érezze a tulajdonos a döntés eredményét – mivel alacsonyak a haszonbérleti díjak, valamint úgyis a jelentősebb tulajdoni aránnyal rendelkezők döntése eredményezi majd a Vtv. 12. § kérdéskörében a végleges határozatot.) Előfordulhat, hogy a vadászati jog, mint a termőföld különös haszonvétele nem jelent értékelhető vagyoni előnyt a jogosultak számára.²⁵⁶

A Vtv. a vadászati jog gyakorlásához a tulajdonos(ok) aktív magatartását kívánja meg, vagyis azt, hogy vegyen(ek) részt a földtulajdonosok gyűlésén; (ha saját maga akar vadászni, vagy ha nem érdeklő is valójában ez a sport, tevékenység gyakorlása, de bele akar szólni abba, hogy a tulajdonát képező ingatlanon ki vadásszon, vagy mennyi legyen a haszonbérleti díj mértéke) akkor közre kell működjön a döntés meghozatalában. A tulajdonos tehát passzív magatartása esetén nem hivatkozhat arra, hogy jogai gyakorlásában korlátozták.

5.4. A földtulajdonosi közösségek határozathozatali szabályai

A földtulajdonosi gyűlésen a fentiekben írtakra is figyelemmel külön figyelmet kell arra fordítani, hogy miként kell a határozatképességüket megállapítani. Sokszor előfordul a

²⁵⁴ Vtv. 14. § (3) bek.

²⁵⁵ Vhr. 9. § (2) bek.

²⁵⁶ VASS JÁNOS 2007. 452. p.

gyakorlatban, hogy a gyűlésen megjelentek által képviselt földtulajdont tekintik a 100 %-nak, és ez alapján határozzák meg a tulajdoni hányad számított szavazati arányát. A törvény azonban egyértelműen azt rögzíti, hogy a föld tulajdonosai a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelembe vett összes földterület – ideértve a medret is – összes tulajdonosának a tulajdoni hányada arányában számított szótöbbséggel határoznak.²⁵⁷ A jegyző az állami tulajdonú földek vonatkozásában nem szavazhat.

A vadászati jogot hasznosító közösség **döntéshozatali eljárása törvényileg szabályozott**. A Vtv. 12. §-ában meghatározott kérdésekben való határozat meghozatalát a vadászterület tulajdonosainak egyharmada kezdeményezheti. A kezdeményezőnek a vadászati hatóság és az érintett települési önkormányzat hirdetőtábláján legalább 30 nappal hirdetményt kell közzétenni, és ebbe az időtartalomba a kifüggesztés és a levétel napja nem számít bele. A vadászterület határának megállapítására irányuló földtulajdonosi gyűlést legkorábban a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejártát megelőző egy évvel, legkésőbb a vadgazdálkodási terv érvényességének lejártát megelőző hatvan nappal korábban hívható össze.²⁵⁸

Érvényes határozat csak akkor hozható, ha fentiekben megjelölt valamennyi feltételnek eleget tettek és csak a hirdetményben megjelölt napirendi pontokban megjelölt kérdésekben döntöttek.²⁵⁹ Csak arról a kialakítandó vadászterületről lehet dönteni, amely a hirdetményben szerepelt, akár csökkenthető is a korábbi vadászterület nagysága.²⁶⁰ Ha nincs érvényes döntés, közgyűlési határozat, akkor a vadászati jog kényszerhasznosítására vonatkozó szabályok szerint kell a vadászterület határát hivatalból megállapítani.²⁶¹

A szabályszerűen összehívott gyűlés a meghatározott időpontban az összehívás jogszerűségének megállapításával kezdődik. Ezt követően a gyűlés határozatképességéről kell dönteni, a szavazati jogosultságok és képviselői rendelkezéseire is tekintettel. Rögzíteni kell, hogy tulajdonosként, vagy tulajdonosi képviselőként ki mekkora területtel vesz részt a gyűlése, a kialakítandó vadászterület egészhez – ezen belül településenként – e tulajdonosok,

²⁵⁷ Vtv. 12. (1) bek. c) pont.

²⁵⁸ A hirdetménynek tartalmaznia kell:

- a földtulajdonosi gyűlés napirendi pontjait, a gyűlés helyét és idejét,
- a képviselői szabályaira való figyelmeztetést,
- a Vtv. 12. § (1) bek. b) pontja esetében a kialakítandó vadászterület térképi megjelölését Vtv. 14. § (1) bek. szerinti, valamint a vadászterület határvonalának egyedi azonosítására alkalmas leírását,
- a földtulajdonosi gyűlés összehívóinak a helyrajzi szám szerinti összes földtulajdonosának területe hogyan aránylik a vadászterület teljes területéhez.

A kifüggesztett hirdetménnyel összehívott módon – a vadászterület tulajdonosi közösségének akkor is határoznia kell, ha egy természetes, vagy jogi személy – ideértve a Magyar Állam képviselőjében eljáró személyt is – a vadászterület több mint felének képviselői jogával rendelkezik.

A hirdetmény lehetőségét a jegyző is alkalmazhatná a helyettesíthetősége körében megjelölhető pályázatkapcsolás kapcsán is véleményem szerint. Így valóban érdekelt esetlegesen egyébként is jelen lévő tulajdonosok nagyobb beleszólási lehetőségét kaphatna a gyűlésen.

²⁵⁹ Érdemes a kérdés részletes ismertetése, mert az elmúlt „ciklusokban” sajnos sok visszaélészerű helyzet alakult ki, túl sok a szereplő – de a hatóságok megyéknként szerveződtek.

²⁶⁰ KGD. 2009.235.

²⁶¹ BH. 2009.287., KGD. 2009.236.

vagy képviselők milyen arányt képviselnek. A tulajdonosok szavazata tehát az alapján alakul, hogy hány hektár földtulajdont képviselnek az adott vadászterületen belül. Amennyiben a vadászterülethez tartozó föld tulajdonosa a földtulajdonosi gyűlés összehívásában, illetve a határozathozatal során személyesen nem tesz nyilatkozatot, írásbeli meghatalmazással gondoskodhat képviseléről. A meghatalmazásból ki kell tűnnie a tulajdonos nevének, tulajdoni hányadának, a képviselő személyének, a földingatlanlannal érintett település nevének, a külterületi földingatlan helyrajzi számának és hektárban megállapított területének. A meghatalmazáshoz csatolni kell az ingatlan tulajdonjogának igazolásául szolgáló okiratokat.²⁶² Egy ingatlanra csak egy meghatalmazást lehet adni, mert ha nem így lenne, akkor aggályossá válna annak eldöntése, hogy az adott gyűlésre melyik meghatalmazott képviselheti a tulajdonostársat.²⁶³

A földtulajdonosi közösség tagja, ha a határozat meghozatalánál tulajdoni aránya vonatkozásában kisebbségben maradt, vagy a határozathozatalban részt nem vett, tulajdonostársak által hozott határozattal nem ért egyet, akkor a határozatot²⁶⁴ annak meghozatalától számított harminc napon belül a bíróságnál megtámadhatja,

a) ha önálló vadászterület kialakítását, vagy más vadászterülethez való csatlakozást kezdeményezhetnek, feltéve, hogy a tulajdonukban levő terület természetben összefüggő egységet alkot, és az e törvényben írt feltételeknek megfelel, illetőleg

b) ha a határozat az okszerű gazdálkodást sérti, a kisebbség vagy a határozathozatalban részt nem vett tulajdonosok jogos érdekeinek lényeges sérelmével jár.

A döntéshozatali eljárás szabályozásával ellentétben a **földtulajdonosi vadászati közösségek működésének szabályait a törvény nem szabályozza**. Csak a fentiekben ismertetett néhány alapvető kérdést (tulajdonosi képviselt, képviselő személye, vadászterület megállapítására irányuló kérelem előterjesztése, vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának kérdésköre) szabályozza a törvény és annak végrehajtási rendelete. Általános kritérium az,

²⁶² Vhr. 6. § (2) bek.

²⁶³ Az ingatlan tulajdonjogának igazolásaként a következő dokumentumok szolgálhatnak:

- az ingatlan tulajdonlapjának hiteles másolata,
- az ingatlan széljegyzettel ellátott tulajdoni lapja esetén a tulajdon bejegyzése alapjául szolgáló okirat eredeti, vagy közjegyző által hitelesített példánya,
- az ingatlan tulajdonjogának földhivatali bejegyzéséről szóló határozat eredeti, vagy közjegyző által hitelesített példánya,
- a kárpótlási árverésen készült árverési jegyzőkönyv vagy ennek közjegyző által hitelesített példánya,
- a földhivatal vagy Földmérési és Távérzékelési Intézet (továbbiakban: FÖMI) által papíralapú, vagy elektronikus adathordozón kiadott földkönyvet vagy tulajdonosi adatokkal kiegészített földkönyv kivonatot,
- a földhivatal vagy FÖMI által papíralapú, vagy elektronikus adathordozón kiadott, a tulajdonosok nevét, tulajdoni hányadát, a termőföldek helyrajzi számait, valamint azok területét hektárban tartalmazó területi összesítőt;
- az ingatlan-nyilvántartási adatbázishoz adatátviteli vonalon való csatlakozással számítógépes hálózaton történő adatlekéréssel történő helyszíni adatbemutatót, vagy a tulajdonilap-másolat ügyfélkapun keresztül lekért elektronikus dokumentumának helyszíni bemutatását [Vhr. 6. § (3) bek.]. Interjú készítéseim során azt tapasztaltam, hogy a közösségek csak a „minta” szerinti kérdésekben járnak el, nem tudnak az akaratuknak érvényt szerezni.

²⁶⁴ Vtv. 14. § (4) bek.-e szerint.

hogy az alkotott szabályzat a Vtv. és annak végrehajtási rendeletében előírt szabályaival nem lehetnek ellentétesek.

A földtulajdonosok vadászati közössége **köteles működési szabályzatot készíteni**²⁶⁵ a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának módjáról, feltételeiről, ide értve a képviselő elszámolási kötelezettségét, valamint vadászati jog haszonbérbe adása kérdésében dönteni kell, valamint a haszonbérleti díj elszámolásának rendjéről is.

Ehhez kapcsolódik a Vhr. 6. § (1) bek.-e, amely kimondja, hogy mit is kell a működési szabályzatnak még tartalmaznia, ha a közösség maga gyakorolja a vadászati jogot: a földtulajdonosok vadászati lehetőségeinek a meghatározását, továbbá a többlethasználati díj megfizetésének a rendjét és feltételeit. Ennek indoka,²⁶⁶ hogy a vadászati közösség döntése alapján a nem vadászó földtulajdonos tagjait többlethasználati díj illeti meg, amit a vadászterületen vadászók terhére kell megállapítani. Törvénytörő a vadászati közösség földtulajdonosi gyűlése által hozott működési szabályzat, ha a vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos terveket, valamint annak hasznából való részesedést a földtulajdonosok között nem vadászterület kiterjedésének a megállapításánál figyelembe vett összes földterület, összes tulajdonosának a tulajdoni arányában osztotta meg.²⁶⁷

Ha a közösség nem maga gyakorolja a vadászati jogot, akkor nincs annak törvényi akadálya, hogy a hasznosítás módja a vadászati jog haszonbérbe adása legyen.

Egy részletesen kidolgozott **működési szabályzat** lehetővé teszi, hogy a későbbiekben ne kelljen mindenről külön határozatot hoznia a közösségnek. Az elfogadása a közgyűlésen történik jegyzőkönyvbe foglalva, valamint szabályos határozat meghozatala keretében biztosított annak érvényesíthetősége. A végrehajtási rendelet 2. sz. melléklete tartalmazza a legfőbb szabályokat, amelyek segítik annak elkészítését.²⁶⁸

²⁶⁵ Vtv. 12. § (3) bekezdésben meghatározott módon.

²⁶⁶ Vhr. 7. § (1) bek.

²⁶⁷ BH 2009.249.

²⁶⁸ A szabályzat főbb elemei:

1. A közösség személyi- és tárgyi hatályának meghatározása;

2. A közösség jogállása;

3. A közösség hatásköre;

4. A tulajdonosok nyilvántartása, jogaik, kötelezettségeik, ebből eredő teher és származó nyereség elszámolása, a közösség működésének általános szabályai – a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának módja – feltételeinek teljes körű rögzítése. Ha egyes tulajdonosokat a közös képviselő jogosult csak kifizetni, akkor kifizetések jelentkezésére és elszámolására vonatkozó szabályokat is javasolt pontosítani.

5. A közös képviselő neve, székhelye/lakóhelye, jogai–kötelezettségei, elszámolásának pontosítása (pénzügyi beszámoló, döntésekhez előkészített javaslatok elkészítése és nyilvánosságra hozatala). Így a számon kérhetővé válik, hogy mit vállalt, és ő is tudja azt. Megbízásának célszerű időtartama 10 év, a vadgazdálkodási ütemterv idejére szól. Megbízása megszűnésének objektív (elhalálozás, időmúlás) és szubjektív (lemondás, visszavonás, visszahívás) okainak rögzítése. Rendelkezni kell, hogy hiánypótlás esetén ki és hogyan végzi el a munkáját. Beszámoltatásáról, felelősségéről, visszahívásáról is célszerű rendelkezni, pontosítva hogy az a pénzügyi évet követően mikor köteles előterjeszteni, nap, vagy időszak megjelölésével. Fontos feladata a kapcsolattartás a hatóságokkal és harmadik személyekkel; valamint beadványokat készít el, nyilvántartást vezet, elszámol időszakonként a feladatainak ellátását követően. A képviselő jár el a működési szabályzat keretében a vadászatra jogosulttal való szerződések megkötése során, így a szerződéskötés, valamint a kapcsolatos eljárási rend pontosítása is célszerű lehet. Díjazásában is meg kell állapodni, mind a felelősségre vonás érdekében, valamint a

A vadászati tevékenységre csak azoknak tulajdonosoknak lesz alanyi joga a földtulajdonosok közül, akik megfelelnek a vadászat személyi feltételeinek, tehát vadászlőfegyver tartására szóló érvényes hatósági engedélyük és érvényes vadászjegyük van. A korrekt és pontos elszámolás, a pénzeszközök felhasználása megköveteli azt is, hogy döntsenek előzetesen az éves költségvetésben arról is, hogy a közös képviselő milyen mértékben használhat fel pénzeszközöket a közös költségek megtérítésére. Ebben a kérdésben a Vhr. 7. § (2) bek.-e adhat eligazítást. Ugyanígy hasznos arról is dönteni, hogy mi történjen azokkal a haszonbérleti díjakkal, amelyeket a jogosult nem vett fel, de erre csak akkor kerül sor, ha az igény érvényesítésének joga már elévült.

A Vhr. 13. § (1) bek.-e szerint a közös képviselő a megválasztását követően köteles az egyes földtulajdonosokról és tulajdoni hányadaikról nyilvántartást készíteni, a tulajdonosokra eső terhet, ill. hasznot nyilvántartás szerint megosztani, ill. eltérő megállapodás hiányában évente megfizetni. Az elszámolási kötelezettségét évente a földtulajdonosi gyűlés elé terjesztett pénzügyi beszámolójával teljesíti, amit a gyűlésnek határozatban kell elfogadnia.²⁶⁹ Ha az előzőekben megjelölt kérések eldöntésére kell gyűlést összehívni, akkor a Vtv. 12. § (4) bek. kimondja, hogy a Vtv. 12. § (1) bek. kivételével a földtulajdonosok vadászati hatóságnál nyilvántartásba vett képviselője is összehívhatja a gyűlést. Ha ez a rendelkezés nem lenne, akkor lehetetlenné válna a rendszeres évenkénti gyűlés összehívása, mert a tulajdonosok 1/3-a aláírásának begyűjtése az összehíváshoz nehezen kivitelezhető.

Indokolt és jó megoldás lehetne a német tartomány Baden-Württemberg gyakorlatát követni²⁷⁰ és együttműködni a tulajdonosoknak a képviselő munkáját segítve, mivel az ottani szabályozás, ami 2008. január 1. óta érvényes „Vadászati keretmegegyeződés” címmel szabályozza a vadásztársaság szervezete, a vadászati jog tulajdonosai és a tartományi földmérési hivatal között az ingatlankataszter geodéziai alapinformációinak használatát és hozzáférhetőségét. Egy haszonbérleti szerződés megkötése esetében pedig nem elhanyagolható körülmény annak vizsgálata, hogy a földtulajdonosi jogközösség a vadászterület használatáról szabályosan döntött-e, vagy sem. Nálunk még a gyűlések határozatképességének megállapítása is néha nehézségbe ütközik. A német gyakorlatban

képviselő motiválása, hatékonyabb munkavégzése érdekében. Biztosítani kell, hogy a képviselő és a közösség irataiba, könyvelésébe bárki betekinthessen, ennek megvizsgálására, ha szükséges szakértőt vegyen igénybe.

6. A közösség határozathozatali eljárásának a rendje:

- közgyűlés összehívásának részletszabályai,
- képviseleti és tulajdoni jogosultság igazolási lehetőségei,
- szavazati jog gyakorlásának feltételei,
- közgyűlés levezetése, jegyzőkönyvezés rögzítése,
- szavazati arányok megállapítási szabályai,
- határozathozatali rend megállapítása,
- jogorvoslati lehetőségekről.

7. A vadászterületen a vadászatra jogosult megnevezése, székhelye, címe, cégbejegyzésének adatai. A közösség a szerződés biztosítására mellékkötelezettséget rögzíthet (bankgarancia, óvadék, kezességi nyilatkozat, zálogjog vagy jogvesztés kikötése).

8. Egyéb témák: bankszámla vezetése, számlaszám megjelölése.

²⁶⁹ Vhr. 13. § (2) bek.

²⁷⁰ MANFRED NAGEL: *Jagdrecht in Baden-Württemberg*. Richard Boorberg Verlag, h.n., 2010. 114–115. p.

viszont már ezen túlmutatva csak a szerződés érvényességét vizsgálják a szerződést kötő felek ajánlatainak megfelelően, nem probléma az, hogy valójában a szerződést kötő fél – esetünkben a földtulajdonosi közösség szabályosan lett-e összehívva.²⁷¹

Sokszor az is gondot okoz, hogy a vadászterületek határai nem esnek egybe a korábbi vadászterületek határaival. Előfordulhat, hogy kettő, vagy több vadászterület létezik, ezért egy vagy több közös képviselőnek kellene az újonnan kialakított vadászterületeken lévő földtulajdonosokat összehívni. Pl.: a földtulajdonos(ok) néha nehezen fellelhető(ek), vagy ha az okiratokat nem mutatta még fel a képviselőnek, illetve az is lehetséges, hogy a földtulajdonos pár éve nem vette fel a vadászati jog hasznosításából származó díját. Ebben az esetben a díjakat és az el nem évült összegeket is a közös képviselőnek kell átvennie. Itt csak akkor végezhető zökkenőmentesen a képviselő tevékenysége, ha pontos nyilvántartások vannak, ahol a vadászterületek változása beazonosítható, és látható, hogy melyik terület jelenleg melyik vadászterülethez tartozik, annak kik a tulajdonosai. De gyakran a beazonosítással járó költségek meghaladják a hasznosításból származó bevétel összegét, így a tulajdonosoknak a bevétel megszerzése sem jelent motivációt az együttműködésre. Arról nem is beszélve, ha a tulajdonos az ország másik felében rendelkezik állandó lakóhellyel, vagy tartózkodási hellyel, mert ebben az esetben az is előfordulhat, hogy az utazás költsége a közgyűlés helyszínére már több, mint a realizálható haszon, azaz nem is elég az esetleges kiadások fedezésére a várható bevétel. Nem várható el a tulajdonostól az aktív közreműködés a terület hasznosításának kérdésköre kapcsán. Ahogyan erre a kérdésre már az önkormányzat jegyzőjének képviseleti jogával kapcsolatosan is említést tettem.

Ismerek olyan földtulajdonosi közösséget, ahol olyan döntés született, hogy valamennyi vadászati jogot gyakorló földtulajdonos egyenlő arányban viseli a vadászati jog gyakorlásával, vagy hasznosításával járó költségeket az általa birtokolt tulajdoni nagyságtól függetlenül, és a kilövési joga sem függ a földtulajdona tulajdoni nagyságától, de olyan közösséget is láttam, ahol olyan szabályzatot fogadtak el a tagok, amelynél minden vadászó földtulajdonos a területe nagyságának arányában kell, hogy viselje a terheket, így a hasznokat is, valamint részesedhet a lelövési tervek végrehajtásából. Minkét esetre felhozhatók érvek és ellenérvek, de ebből látható, hogy a közösségeknek a jogi szabályozás hiányában megvan arra a lehetősége, hogy ezeket a kérdéseket saját döntésük szerint maguk szabályozzák.

Ha a földtulajdonosi jogközösség maga gyakorolja a vadászati jogot, akkor a vadászati hatóság felé a nyilvántartásba vételkor számos dokumentumot kell csatolni.²⁷²

²⁷¹ Kimondta a német bíróság, hogy egy vadászati haszonbérleti szerződés érvényességét elvileg nem az alapul szolgáló vadásztársasági határozatban található jogi hibák alapján kell vizsgálni (BGH. 1965. február 2-i ítélet). Ezt meg is erősítették a 20/10/1994.–5.S.2775/93. *Verwaltungsgerichtshof Baden Württemberg* 5. Senat döntésében is. Nálunk azonban nélkülözhetetlen annak vizsgálata, hogy a földtulajdonosi közösség jogszerű határozatot hozott-e a vadászterület hasznosításáról való döntése során. Ezt követően vizsgálhatjuk azt, hogy a haszonbérleti szerződés alanyai hogyan állapodtak meg, valamint milyen feltételekkel kötöttek szerződést.

²⁷² A Vhr. 2. § (3) bek. szerint:

- közös gyűlésről készült jegyzőkönyv,
- jelenléti ív a résztvevők beazonosíthatósága miatt,

5.5. A haszonbérleti szerződés

Ha társult vadászati jog esetén a földtulajdonosok vadászati jogközössége nem maga kívánja a vadászati jogát hasznosítani, akkor azt a Vtv. 13. (1)–(2) bek.-ben foglaltakra figyelemmel hasznosíthatja:

- a vendégvadászat,
- a bérvadászat és
- haszonbérbe adás útján is.

A vadászati jog gyakorlásáról és hasznosításáról, annak módjairól és feltételeiről hozott határozatot, valamint annak két tanúval hitelesített példányát a vadászati hatóságnak nyilvántartásba vétel céljából az aláírást követő 15 napon belül meg kell küldeni.²⁷³ A törvény rendelkezéseiből ebben az esetben is hangsúlyozzák, hogy a vadászati jog hasznosítása a vadászatra jogosult számára nemcsak jog, hanem kötelezettség is. A vadászati jog gyakorlása része a területen folyó vadgazdálkodásnak, amit tervszerűen kell folytatni. Azt lehet mondani, hogy a földtulajdonosok kisebb hányada hasznosítja maga a vadászati jogot, többsége inkább bérbe adja azt (még a második területkijelöléseket követően is igaz ez). Így a vadgazdálkodással járó felelősséget a vadászokra hárítják át, maguk csupán a bérletből juthatnak egy kis bevételhez. Ebből következően, hogy akár önálló, akár társul vadászati jog gyakorlása esetén, ha a vadászatra jogosult maga nem folytat vadászati tevékenységet, vagy arra vendégvadászatot, vagy bérvadászatot nem szervez, köteles azt más módon hasznosítani. Haszonbérbe adás útján gondoskodhat a vadászati tevékenység gyakorlásáról.

A haszonbérlet jelentőségét kiemelve a „más általi hasznosítási formák” közül először az erre vonatkozó szabályokat tekinteném át. Csak azokra a sajátosságokra térek ki,

-
- kivonat a gyűlés határozatairól,
 - térkép (1:50.000),
 - kifüggesztések a szabályos gyűlés összehívásának igazolására,
 - gyűlés összehívását kezdeményezők listája (tulajdon igazolásával, meghatalmazásokkal),
 - nyilvántartási lap (kérelem a vadászatra jogosultak hatósági nyilvántartásba vételéhez).

A csatolt dokumentumok körében szerepel a működési szabályzat is, amelyet két tanúval hitelesített példányban kell a hatóság felé benyújtani. Ez a tagok belső viszonyait szabályozó dokumentum, a hatóság nem vizsgálja azt tartalmában, de a Vhr. 6. § (1) bek. szerint tartalmaznia kell a vadászatra jogosult földtulajdonos tagok vadászati lehetőségeinek meghatározását, valamint a többlethasználati díj megfizetésének rendjét, feltételeit. A szakmaiság biztosítása csak így lenne garantálható minimálisan. A vadásztársaságok és vadászati jog gyakorlására jogosult egyéb szervezetek állami elismeréssel, bírósági bejegyzéssel jönnek létre, amely mind a külső megjelenés egységességének, mind a szakmaiság érvényesülésének és jogszabályi megfeleltetésnek is garanciája.

Csatolni kell továbbá:

- a körzeti vadgazdálkodási tervet, valamint a vadászjegy megszerzését is igazolható módon tartalmazó részletes helyi szabályzatot két tanúval hitelesített példányban,
- ha a vadászati jog gyakorlását haszonbérleti szerződés alapján gyakorolják, akkor a haszonbérleti szerződést is továbbítani kell a hatóság számára,
- jogosult által a vadászterület meghatározott részére kötött bérvadászati szerződést;
- a vadászterületen a teljes évben vadászni jogosult vadászok névsorát, lakóhelyét és vadászjegyük vagy – legalább egy teljes vadászati évre szóló bérvadászati szerződés esetén – vadászati engedélyük számát.

Ha a hatósági nyilvántartásban szereplő adatok változnának, annak tényét 30 napon belül írásban be kell jelenteni.

²⁷³ Vtv. 13. § (3) bek.

amelyeket a téma indokol. A Vtv. 15. § (1)–(2) bekezdése előírja, hogy a vadászati jog hasznóbérletére a Polgári Törvénykönyvnek a mezőgazdasági hasznóbérletre vonatkozó szabályait kell alkalmazni, ugyanakkor a mezőgazdasági földterület hasznóbérbe adása csak a felek a Vtv.-ben írtaknak megfelelő tartalmú megállapodása esetén jelenti egyben a vadászati jog hasznóbérbe adását is. Ez utóbbi rendelkezéséből az következik, hogy a vadászati jog hasznosítása nem egyenlő a földterület hasznóbérbe adásával. A földtulajdonosok vadászati közössége nem tulajdonközösség, csupán a tulajdonjog egyik részjogosultságára a használatra vonatkozó közös joggyakorlás, amelyre a közös tulajdon szabályait kell analóg módon alkalmazni. A gazdasági forgalom egyik modern jellegzetessége napjainkban az, hogy a hasznóbérlői pozícióban jogi személyek jelennek meg határozott időre. A Vtv. 16. § (1) bekezdése meghatározza, hogy milyen típusú szervezetek lehetnek a vadászati jog hasznóbérlői. Ilyen lehet:

- a) vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesület, azaz a vadásztársaság;
- b) a vadásztársaságok érdekképviselői szerve;
- c) a mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodás ágazatba sorolt, Magyarországon bejegyzett gazdasági társaság, szövetkezet, továbbá az erdőbirtokossági társulat, feltéve, hogy a vadászterület legalább 25%-át mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenység céljából használja.²⁷⁴

Abban az esetben, ha a földtulajdonosi közösség úgy döntött, hogy a vadászati jog gyakorlását hasznóbérbe adással átengedi egy vadásztársaságnak, akkor a földtulajdonnal rendelkező és a vadászat személyi feltételeinek megfelelő földtulajdonos nem kérheti és követelheti azt, hogy a társaság tagjai közé felvegyék csupán azért, mert földtulajdonnal rendelkezik. A vadásztársaság egy önálló testület, legfőbb szerve a közgyűlés, amelynek a hatáskörébe tartozik a tagfelvétel kérdésében való döntés.

A Vtv. 10. § (2) bek. és 13. § (2) bek. szerint a vadászati jog hasznosításának minősül annak hasznóbérbe adása, a törvény a vadászati jog hasznosításának más módját nem ismeri.²⁷⁵ A hasznóbérlő a törvény által biztosított teljes körű vadgazdálkodási tevékenységet folytat, míg a bérvadászati szerződés csupán meghatározott fajtájú és számú vad elejtésére biztosít jogot.²⁷⁶ **A vadászati jog hasznóbérlete alapján a hasznóbérlő időleges hasznóbérletre, és a Vtv.-ben meghatározott vadgazdálkodási tevékenységre jogosult.**

A Vtv. 15. § (1)–(2) bekezdése előírja, hogy a vadászati jog hasznóbérletére a Polgári törvénykönyvnek 452. §-a szerint a mezőgazdasági hasznóbérletre vonatkozó szabályait kell alkalmazni, de csak a Vtv. 15–18. §-ai szerinti előírások teljesítése esetén, azaz a mezőgazdasági földterület hasznóbérbe adása csak a felek Vtv.-ben írtaknak megfelelő tartalmú megállapodása esetén jelenti egyben a vadászati jog hasznóbérbe adását is. A

²⁷⁴ Vtv. 16. § (1) bek.

²⁷⁵ A jogi személyek termőföld tulajdonának korlátozásával a hasznóbérlet lett a meghatározó jogi forma, nyitva álló út a használatukra. Hasonló állásponton van OLAJOS ISTVÁN: *A hasznóbérleti szabályozás árnyoldalai*. In: Magyar Jog. 2001. 2. szám. 113. p.

²⁷⁶ EBH. 2001.528.

mezőgazdasági haszonbérlet elkülöníthető differencia specifikái folytán önálló szerződés, azonban az agrár-haszonbérlet alaptípusa, a polgári jog szabályai közt kap helyet.²⁷⁷ Ez utóbbi rendelkezéséből is kitűnik, hogy **a vadászati jog hasznosítása nem egyenlő a földterület haszonbérbe adásával.** A Ptk. vonatkozó szakaszai a földhaszonbérletre és más hasznot hajtó dolog haszonbérletét rendezik, de a vadászati jog nem dolog, hanem hasznot hajtó jog (vagyon értékű jog), így a Ptk. szabályait csak részben lehet így alkalmazni.²⁷⁸ Részben így egyet értek Prugberger Tamás véleményével, miszerint a haszonbérlet fogalma elavult, túl szűk. A probléma két területen jelentkezik: az egyik a tárgy meghatározásánál van: nem elegendő tárgyként a mezőgazdasági földterület és a más hasznot hajtó dolog megjelölése, szükség lenne a más hasznot hajtó, illetve gyümölcsöztethető jog tárgyként való megjelölése is.²⁷⁹ Ha pedig egy adott ország mezőgazdaságában a haszonbérlet jelentősége általában nagy, akkor arra a jogszabályoknak ugyancsak reagálniuk kell, speciális a polgári jog normáitól eltérő követelmények állításával.²⁸⁰ Ezt a követelményt teljesíti a Vtv. mint *lex specialis* a 15–18. §-ban meghatározott eltérések pontosításával.

A vadászati jog haszonbérletének, mint hasznot hajtó jognak a megfogalmazása és pontosítása azonban még a mai napig nem fogalmazódott meg, de már az 1928. évi Magánjogi törvényjavaslatban, annak 1553. §-ában is szerepelt, de a Ptk. megalkotásakor ez az elgondolás már feledésbe merült.

Az új Ptk.-ban, amelynek a szövegét az Országgyűlés 2009. november 9-én fogadta el a 2009. évi CXX. tv. formájában, már a következő megfogalmazást találhatjuk: haszonbérleti szerződés alapján a haszonbérlet hasznosítása ellenében termőföld, vagy más hasznot hajtó dolog időleges használatára, vagy hasznot hajtó jog gyakorlására és hasznainak szedésére jogosult.

Álláspontom szerint ez a haszonbérleti típus **speciális mezőgazdasági haszonbérlet.** A Ptk.-nak a mezőgazdasági haszonbérletre vonatkozó vegyes rendelkezései szerint²⁸¹ a mezőgazdasági haszonbérlet szabályait jogszabály a törvénytől eltérően is megállapíthatja (esetünkben ez a jogszabály a hatályos Vtv.).

Általában a mezőgazdasági **haszonbérlet jellegzetességét az adja, hogy a haszonbérlet tárgya mindig mezőgazdasági termelésre alkalmas földterület, vagy valamilyen hasznot hajtó jog.** Ilyen analóg eset például, amikor a túlélő házastárs a haszonélvezeti jogának gyakorlást másnak, ellenszolgáltatás fejében átengedi.²⁸² Ez esetben a haszonélvezeti jog gyakorlásának átengedése annak a jognak a használatát jelenti. Esetünkben

²⁷⁷ OLAJOS ISTVÁN 2001. 111. p.

²⁷⁸ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 165. p.

²⁷⁹ PRUGBERGER TAMÁS: *A haszonbérleti szerződésről de lege lata de lege ferenda.* In: Publicationes Univesitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica Miskolc. Tomus XXII. Univesity Press, Miskolc, 2004. 455–482. p.

²⁸⁰ FODOR LÁSZLÓ: *Agrárjog. Fejezetek a mezőgazdasági életviszonyok köréből.* Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2005. 137. p.

²⁸¹ Ptk. 461. § (2) bek.

²⁸² BESENYEI LAJOS: *A bérleti szerződés.* KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2003. 16. p.

a földtulajdonos(ok) a vadászatra való jogosultságukat engedik át ellenérték fejében másnak. A földtulajdonosok vadászati közössége pedig nem tulajdonközösség, csupán a tulajdonjog egyik részjogosultságára kiterjedő közös joggyakorlás, amelyre a közös tulajdon szabályait kell analóg módon alkalmazni.

Összefoglalóan a vadászati jog hasznóbérleti szerződése szerint a hasznóbérlő a vadászati jog időleges használatra jogosult, ennek fejében köteles a szerződésben kikötött hasznóbérleti díjat fizetni a hasznóbérbe adónak, valamint köteles a vadászat gyakorlásával járó jogokat a jóváhagyott vadgazdálkodási üzemterv alapján gyakorolni és a vadgazdálkodással kapcsolatos kötelezettségeket teljesíteni (pl.: vadgazdálkodási létesítmények létesítése, fenntartása).²⁸³

Ha bármelyik eleme hiányozna a szerződésnek akkor nem hasznóbérleti szerződésről beszélünk, hanem ingyenes joggyakorlás esetében hasznkölcsonról, ha a mezőgazdasági földterületet csak mezőgazdasági célra veszik hasznóbérbe akkor az nem terjed ki a vadászati tevékenység gyakorlására, hasznóbérletére, így az csak a termőföld használatára feljogosító hasznóbérleti szerződés lehetne. A vadászati jog hasznóbérlete nem száll át automatikusan a hasznóbérleti szerződésben, ha az nincs kifejezetten kikötve. A vadászati jog nem termőföld, hanem a termőföld tulajdonjogához kapcsolódó vagyoni értékű jog (Vtv. 3. §), így arra speciális szabályok irányadóak.

A vadászati jog hasznóbérbe adása az alábbi szabályok figyelembe vételével történhet: **A szerződés egyik oldalán a hasznóbérlő, a másik oldalán a hasznóbérbe adó áll.** A pozícióban nem állhat bárki, mivel a **hasznóbérbe adó** vonatkozásában egy általános korlátozással találkozhatunk, hogy a dolgot csak az adhatja hasznóbérbe, **akinek fennáll rajta olyan joga, mely szerint a hasznosítás jogát másnak átengedheti** (a hasznóbérlet ugyanis nemcsak használatra, hanem hasznosításra is feljogosító használatba adást jelent).²⁸⁴ Ez a vadászati jog gyakorlása esetében az alábbiak szerint pontosítva azt jelenti, hogy önálló vadászati jog esetében a vadászterület tulajdonosa a hasznosításról maga dönt, míg társult vadászati jog esetén a földtulajdonosok vadászati közössége – a Vtv-ben meghatározott módon – köteles működési szabályzatot készíteni a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának módjáról, feltételeiről, ide értve a képviselő elszámolási kötelezettségének, valamint vadászati jog hasznóbérbe adása esetén a hasznóbérleti díj elszámolásának rendjét is. A tulajdonosok szótöbbséggel hoznak határozatot a gyűlésen az előzőek meghatározott kérdésekben. A közösség jóváhagyását a hasznóbérleti szerződés vonatkozásában akkor is meglévőnek kell tekinteni, a működési szabályzatuk részeként, kötelező mellékleteként a közgyűlés úgy határozott, hogy a vadászati jogukat egy meghatározott személlyel kötendő hasznóbérleti szerződéssel kívánják hasznosítani.²⁸⁵

²⁸³ A Vtv. ugyanis a vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos kötelezettségek teljesítését a jogok gyakorlása elé helyezi, valamint a Ptk. rendelkezései is kiemelik, hogy a termőföldek termőképességét fenn kell tartani, rendeltetésszerűen meg kell művelni.

²⁸⁴ Ezt a kijelentést erősíti meg: KÁROLYI GÉZA – PRUGBERGER TAMÁS 2004. 131. p.

²⁸⁵ BH. 2005.280.

Haszonbérbe adó földtulajdonhoz kötött vadászati jog esetén így a földtulajdonos, vagy azok társulása, állami vadászati jog hasznosítása esetén a Megyei Földművelésügyi Hivatal lehet.

A jogi személyek körében mindenképpen meghatározó jelentőségű a haszonbérleti szerződés, mivel ők tulajdont nem szerezhetnek a termőföldeken.

A **haszonbérlő** csak a Vtv. 16. § (1) bek. szerinti **meghatározott szervezet lehet**. A vadásztársaságok és azok érdekképviselői szerveinek egyesületi formájáról másik fejezetben írok részletesebben, így **a jelen alkalommal csak a törvényben felsorolt többi gazdálkodó szervezetet említeném meg**. Mindhárom szervezeti forma jogi személyiséggel rendelkezik, kifejezett korlátja az esetünkben a tevékenységüknek, hogy mezőgazdasági és erdőgazdasági ágazatba sorolt szervezetek legyenek, valamint a vadászterület legalább 25 %-át mezőgazdasági és erdőgazdálkodási, valamint természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenység folytatása céljából használják.

A jogalkotó nem kizárólagosan egyedüli szervezeti formaként látja alkalmasnak a vadásztársaságot és annak érdekképviselői formáját az erdőműveléssel kapcsolatosan a vadászati jog haszonbérletére jogosultak között. Így az egyesületi formán felül rendelkezésre áll az **erdőbirtokossági társulati forma** is, amely alkalmas a haszonbérlők vadászati jogának gyakorlására, valójában egy „kénysztársulás”.²⁸⁶ Az erdőbirtokosok, mint tulajdonosok szabadon dönthetnek még ezen a formán felül is, hogy a vadászat gyakorlására irányuló gazdálkodásukra az erdőbirtokossági társulati forma, szövetkezet, vagy a gazdasági társulati forma a legalkalmasabb-e, miben látják legjobban érvényesíthetőnek az érdekeiket, valamint a közérdekből fakadó követelmények teljesülését. A jogalkotó ennek a szervezeti formának az alkalmazhatóságát az erdők közjóléti – környezetvédelmi funkcióinak megőrzésére tekintettel írja elő.²⁸⁷

Az erdőbirtokossági társulat alapvetően „kénysztársulás”, amelyet az alábbi rendelkezések alapoznak meg:

- a tulajdonosok az erdőterület alapján számított 2/3-os szavazataránnyal határozhatják el az erdőbirtokossági társulat alapítását. A kisebbségben maradt tulajdonosok, amennyiben az önálló erdőgazdálkodási egység kialakításának feltételei nem állnak fenn – a folyamatos erdőfenntartáshoz fűződő közérdek érvényesítése érdekében – kötelesek a társulatba belépni, a társulat határozatait végrehajtani,
- a tulajdonosok társult erdőgazdálkodási tevékenységet kötelesek folytatni, ha a földrészletnek több tulajdonosa van, vagy az erdőrészlet több földrészletből áll és a földrészletek különböző személyek tulajdonában vannak.²⁸⁸

²⁸⁶ A 2009. évi XXXVII. tv. az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról (rövidítve: Evtv.) 17. § (6) bek. szerint: a tulajdonosok társult erdőgazdálkodási tevékenységet kötelesek folytatni, ha

a) a földrészletnek több tulajdonosa van,

b) az erdőrészlet több földterületből áll és a földrészletek különböző személyek tulajdonában állnak.

²⁸⁷ Idézve az 1347/1996. számú AB. határozatból.

²⁸⁸ HEGYES PÉTER: *Az erdőgazdálkodás jogi szabályozása*. In: Bobvos Pál – Hegyes Péter: *Agrárjog*. JATEPress, Szeged, 2011. 88. p.

A tapasztalatok arra mutatnak, hogy a jogi személyek **szövetkezeti szervezetformája**, még versenyhelyzetben is alkalmasnak mutatkozik a vadászatban működő különféle csoportok összefogására, még akkor is, ha ma soraikban igen gyakran láthatunk „nyugvó” vállalkozásokat. Ezt azonban csak a tőkeszegénység, vagy a felfokozott kockázati tényezők okozhatják. Álláspontom szerint a jogi személyek e típusai mégis jó megoldást adhatnak a vadászati szervezetek gazdálkodása kapcsán előadódó problémákra, mivel anyagi helyzetük és az alaptőkéjük a működés biztonságát adja, garantálja. A mobilitásuk a szövetkezeteknek igen nagy, és növeli előnyüket a velük szövetséget alkotó másodlagos, harmadlagos szövetkezeti szerveződések száma. A szervezeti forma igen közel áll a gazdasági társaságokhoz; átalakulásuk, jogutódlásuk, megszűnési formáik is nagy mobilitásukat igazolja. Átmenetet képeznek a személyegyesülés a tőketársulások között, így a vadászat tartós célja jól igazodna a szövetkezeti forma által biztosított előnyökkel.

A szövetkezeti modell soktényezős cselekvési program, megfelelő feltételt nyújtó tőketársulások és személyegyesülések, szervezeti, irányítási, érdekeltségi formák. Ezt a tényt a halászati szervezetek történetét áttekintő fejlődési felmérések is kellőképpen igazolhatják, a halászat és a vadászat ágazata pedig rokon területnek mondható.

Kifejeződik a szövetkezeti formában a demokratikus működés, a tulajdonosi felelősség, az ennek alapján történő irányítási gyakorlat. Érthető a formagazdagságuk, sokszínűségük.

Az új szövetkezeti modellek (a 2006. évi X. tv. szerint létrejöttek és működők), illetve az azok alkotta szövetkezeti rendszer tehát a tőkekoncentráció, a kooperáció, az integráció, az előnyöket nyújtó és célszerűsíthető centralizáció, a piaci verseny, a gazdasági növekedés, etc. megfelelő elegendőséget adhatja annak a szervezeti formációnak, ami a halászati, vadászati szektorban is szükséges lehet még a jövőben is. Összegyűrődhat, kiformalódhat az adott esetben a megfelelőbb modellváltozat. A forma leginkább kifejezi és megtestesíti a szövetkezők akaratát és hosszabb távon biztosítja a szövetkezeti rendszer fennmaradását. A külső és belső körülmények, a politikai, társadalmi, gazdasági rendszer, a szövetkezetek együttműködése lehetővé teszi a mozgalom fennmaradását, fejlődésére esélyt nyújt.

A szövetkezetek felsorolása a vadászati jog haszonbérlei között azért indokolt viszont a gazdasági társaságokkal egy körben említve, mivel a szövetkezetek éppúgy, mint a gazdasági társaságok alapvetően gazdasági célok érdekében működő szervezetek.²⁸⁹ Átalakulhatnak kft.-vé, rt.-vé, és a szabályozásuk is lényegében a gazdasági társaságokéhoz hasonlít, még akkor is mondhatjuk ezt, ha hazánkban is a 2006. évi szövetkezeti törvény is nevesítette a szociális jellegű formációikat.

A **gazdasági társasági** formációknak (kft., zrt., nyrt.) a tőkekoncentrációjuk miatt, valamint a nyereségorientált működésüknek a fejlődés olyan irányt adna, amellyel a legfontosabb tényező a természet közelség, valamint az együttműködés kérdése teljesen

²⁸⁹ FODOR LÁSZLÓ 2005. 117. p.

átértékelődne. Átalakulásuk leszabályozható lenne ebben a körben, mint ahogy a szociális szövetkezetek esetében is van az eltérő jellegű szabályozásra példa. Így a vadásztársaságok esetleges alternatív megoldási lehetősége lehetne a szervezeti forma korlátok közé szorítva. A határok jelentenék a korlátot a vagyoni kérdések miatti bizonytalanságra, mint például arra, hogy ne a pénzt, hanem az „erdőt” is lássák az érintettek. Bizonyos jövedelem mellett lenne javasolt csak ezt a formát támogatni, így harmonizált is lehetne a kérdésük, mivel uniós formáik is vannak, függetlenül a javasolt érintett tevékenységi körtől. A vállalt tevékenység kötelezettségei pedig „anyagi” vonatkozásban is támogathatóvá válnának. Manapság ellenben fontosnak tartom azt, hogy az egyre gyorsuló világunkban a pénz mellett meglássuk a vadászat adta erőforrást is. A gazdasági társaságok szervezetének célja a rövidtávú haszon elérése, amelynél a vadászat fontos hosszú távú tervszerűsége és gazdálkodása az a kitétel, amelyek esetlegesen megkérdőjelezzik a Gt.-ben rögzített típusok, formák vadászattal, vadgazdálkodással kapcsolatos szektorban való hatékony működését. A megoldás viszont a civil szervezeteknek fokozottabb bekapcsolódást jelentene a gazdasági fogalomba. Egyrészt elősegítené, hogy ne csak az állami finanszírozású szervezetek legyenek képesek gazdasági befolyás, tőkeerő megszerzésére, valamint ezek a már működő vadászszervezeti formák is az állampolgárok számára akár gazdasági partnerekként, ügyfelekként is megjelenjenek és nem csak támogatással kapcsolatosan. Megvalósulhatna az Alaptörvény kitétele: „a tulajdon társadalmi kötelezettséggel jár”.²⁹⁰

A természetes személyek sajnos erőtlenekek a vadászati szektor felvetette nehézségek és problémák megoldásában. Esetlegesen itt említhetnék meg azt az egy vadászterület tulajdonost, aki maga gyakorolja a vadászati jogát a területén az országban. A haszonbérlet szabályai szerint azonban nem lehet magánszemély a vadászterület haszonbérelője, a vadászterület több tulajdonosa pedig közösségeket hoz létre a korábbiakban említettek és részletezettek szerinti formában és módon az egyes feladat ellátására szerveződve, ami az adott területre vonatkozó vadászati jog gyakorlását és hasznosítását jelenti. Ezekre a korlátokra azért van szükség, mert a vadállomány vadeltartó képessége nem növelhető csak bizonyos mértékig, ráadásul a vadászterületek száma és kiterjedése is csak korlátozott lehetőségek szerint és módon bővíthető.²⁹¹

A törvény korlátozása szerint **egy haszonbérelő** – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – **csak egy terület haszonbérletére köthet érvényesen haszonbérleti szerződést, ezt a tényt a bíróságnak is vizsgálnia kell a vadásztársaság nyilvántartásba vételekor.**²⁹²

Az alanyok kapcsán ki kell térni arra, hogy a haszonbérleti jogviszony kötelmi jellegű. Joghatást csak a haszonbérbe adó és a haszonbérelő között keletkeztet, a tulajdonosváltás a vadászterület tulajdonosai kapcsán nincs közvetlen kihatással a szerződés megszűnésére. A

²⁹⁰ Alaptörvény XIII. cikk (1) bek.

²⁹¹ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 169. p.

²⁹² KGD 1997.266.; Vtv. 16. §.

felek szándékának nyilvánvalóan ki kell tűnnie a szerződésből, azaz, hogy haszonbérleti szerződést kívánnak egymással kötni. Ha a szerződő felek megállapodása vadgazdálkodási kötelezettségek teljesítésére is irányul, akkor valójában haszonbérleti szerződést kötnek egymással, még akkor is, ha maguk azt bérvadászati szerződésnek minősítik, hogy a korábbi haszonbérelő elő-haszonbérleti jogát ki akarják játszani.

A szerződés kapcsán **a vadászati jog hasznosítását nem kötik szakmai jártasság igazolásához**, bár a szakszerű vadgazdálkodási feladatok ellátásához szükséges lenne ezt valahogyan befolyásolni, így azonban a szerződéskötés szabadságának az elve sérülne. A környezet- és természetvédelem céljait külön jogszabályok kellő alapossággal rendezik. Ha ezt figyelembe vesszük, akkor tarthatatlan, hogy kiszolgáltatják a „piac” szabályainak, vagy hozzá nem értőknek ezt a kérdést. Fontos lenne erre lépcsőzetes módon korlátok beépítése.²⁹³

A vadászterületnek, ami a **haszonbérleti szerződés tárgya, beazonosíthatónak kell lennie**. A terület nagysága és a haszonbérelő szervezet kerete lehetőséget ad és ír elő arra, hogy minden háromezer hektár feletti nagyságú vadászterület használata esetén hivatásos vadász alkalmazása kötelező.

Javasolnám, hogy a haszonbérleti szerződések esetében a **bérlők kiválasztása kizárólag csak árverésen történjen meg**, ezt lényegében a hatályos szabályozás is lehetővé tesz.²⁹⁴ Természetesen tiszteletben kellene tartani az elő haszonbérleti jogra jogosultságot, de a vadgazdálkodáshoz fűződő érdek talán fokozottabban kerülhetne előtérbe. A vadgazdálkodási kötelezettségek biztosítására a haszonbérelő oldaláról egy szerződéses mellékkötelezettség (pl.: a kötelezettségvállalás megerősítésének jeléül biztosíték, vagy pénzbeli letét adása) tovább erősíthetné azt a lehetőséget, hogy a vadak védelme és a vadgazdálkodás érdekei fokozottabban érvényesülhetnek, mert a vadászatra jogosult így megfelelő anyagi háttérrel rendelkezne az esetleges vadkárok bekövetkezése esetén. Ennek a mellékkötelezettségnek a nagyságát befolyásolhatná a vadászterület jellege, nagysága, minősége, amelyen a vadgazdálkodási tevékenységet kellene folytatni.

Vadgazdálkodási rendeltetésű vadászterület **haszonbérleti díja** földtulajdonhoz kötött vadászati jog esetén **licitálással alakul ki, pénzben, vagy természetben jár**, állami vadászati jog hasznosításakor a miniszter állapítja meg azt az élőhelyi adottságok figyelembevételével, mindenképpen vagyoni értékkel kell, hogy bírjon. Az utóbbi esetben a lehetséges bérleti díjak alsó és felső határa kerül megállapításra. Egyebekben a licitálás során a haszonbérleti díj kapcsán **elsődleges a felek megállapodása**, az a földtulajdonost, vagy azok társulását illeti.

²⁹³ A képesítés nélküli pedagógusok már eltűntek Magyarországon. Ugye az manapság elő nem fordulhat már, hogy ebben a témában korlátlan – szabad szerződéskötési jogról beszéljünk. Itt azonban még szabad a „garázdálkodás”. A jogalkotónak szembe kellene néznie azzal a dilemmával, hogy a téma kapcsán hosszútávra kell tervezni. A jogi szabályozás egyszerűsítését is eredményezhetné az, ha a szakmai jártasságot, előfeltételeket kötnénk a hasznosításhoz. A képezettség megszerzése előfeltételezné azokat az ismereteket, amelyeket nem kell törvénybe foglalni, így túlzott részletességgel megfogalmazni azt a jogszabály szövegében.

²⁹⁴ SZÉL ISTVÁN – PRESZNER SÁNDOR: *A vadgazdálkodásunk helyzetének értékelése a Csongrád megyei tapasztalatok alapján.* = A vadgazdálkodás időszzerű kérdései 10. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010. 115. p.

Állami vadászati jog hasznosításakor is a haszonbérleti díj a földtulajdonost, illetve földhasználót illeti meg. A vadászterület adottságaira tekintettel megállapíthatja a vadászati hatóság, hogy a haszonbérleti díjat esetlegesen mérsékelni kell, mert az túlzottan magas.

Időszakonként utólag jár a haszonbérleti díj, lehetőség van azonban arra, hogy rendkívüli esemény okán ennek mérséklésére, vagy elengedésére. Tilos az elengedett, vagy mérsékelt haszonbért pótoltatni.²⁹⁵ A hátralékos haszonbér erejéig a haszonbérbe adót a vadászterületen a haszonbérlő vagyontárgyain zálogjog illeti meg, bár annak a kérdésnek az értelmezése, hogy a zálogjog²⁹⁶ ténylegesen mire vonatkozhat nehéz kérdés. Célszerűbb nem fizetés esetében a fizetésre való felszólítást követően az azonnali felmondás jogkövetkezményét alkalmazni.

Kérdés, hogy mi minősül a haszonbérleti díjnak, ebből eredő bevételnek: a vadászterület haszonbérleti díja, vagy a trófea ellenértéke is? Ezen túlmenően sokszor azt is láthatjuk a szerződésekben, hogy a haszonbérleti díjba az egyéb berendezések használatának a díját is beszámítják.²⁹⁷

A jelen esetben a vadászati jog **haszonbérlete kapcsán elsődleges cél a használat, bár** ennek kapcsán el nem hanyagolható körülmény **a haszonbérleti díj, mint jövedelemszerzés is. A használat során rendeltetésszerű használat nélkülözhetetlen** kitétel, ezzel ellentétes esetben a jogkövetkezmény kártérítés lehet. Néha azonban a tulajdonosok számára a haszonbérlő által fizetett haszonbér arra sem elegendő, hogy a szerződés megkötéséig felmerülő költségeit rendezze. A Vtv. hatályba lépést követően a bérleti díjak igen alacsonyok voltak a földtulajdonosok által újonnan kialakított vadászterületek bérbe adása során, valamint kb. a földtulajdonosok 1–2 %-a kapta azt meg időben. Pl.: a bérleti díj 50–300 Ft volt hektáronként.²⁹⁸ Volt olyan hely, ahol még kisebb volt ez az összeg: 30–100 Ft a vadászterületek adottságaihoz mérten.²⁹⁹ A mellékletben csatolt haszonbérleti szerződés is igazolja erre az időszakra a rendkívül alacsony bérleti díjak meghatározását, mint például 60 Ft/ha összeg is képezhette a megállapodás tárgyát. A külföldiek bérvadászatából befolyó összegek pedig már akkor is több millió forintos bevételt jelenhettek a társaságok számára.

A Vtv. 17. § (2) bek. meghatározása szerint a haszonbérleti **díj meghatározásakor figyelemmel kell lenni az adott vadállomány összetételére, a terület hasznosítási módjára.** Az nem lehet a díj kialakításánál szempont tehát, hogy milyen létesítmények és berendezések találhatóak a vadászterületen.

A vadászterület ismételt haszonbérbe adása esetében a korábbi bérlőnek **előhaszonbérleti jogot kell biztosítani. Az időkorlát a szerződések esetében mindig a**

²⁹⁵ Lásd a Ptk. 455. §-át!

²⁹⁶ Lásd a Ptk. 457. §-át!

²⁹⁷ MIKÓ ZOLTÁN: *Néhány gondolat a készülő új vadászati törvényről.* In: Gazdaság és Jog. 1994. 2. szám. 21. p.

²⁹⁸ Magyar Hírlap. 1999. november 17. (9. p.)

²⁹⁹ Nyilatkozta JUHÁSZ PÁL, a Délalföldi Erdőgazdasági Rt. vezetője. In: Magyar Mezőgazdaság. Melléklet: Vadgazdálkodás. 1997. 3. szám. 5. p.

vadgazdálkodási üzemtervhez igazodik, így a szerződés lejáratát is ehhez kapcsolják általában a felek, ami nem jelenti azt, hogy a szerződés lejártával nem lehetne azt meghosszabbítani. A vadászterület ismételt haszonbérbe adása esetén a haszonbérlet előhaszonbérleti jog illeti meg, fennáll annak a lehetősége, hogy a tízéves időtartamon túl tovább folytassa vadgazdálkodási tevékenységének gyakorlását. Ezzel a lehetőséggel azonban csak azok a haszonbérletiek élhetnek, **akik a vadgazdálkodási üzemterv lejáratának napján érvényes haszonbérleti szerződéssel rendelkeznek és az újonnan kialakított vadászterületnek legalább a felét az előző üzemtervi periódusban is hasznabérelték.** Azonos ajánlattétel esetén a vadgazdálkodásra vonatkozó kedvezőbb szakmai ajánlatot kell előnyben részesíteni.³⁰⁰

A vadászati jog haszonbérletére kötött **szerződést írásba kell foglalni.** A **haszonbérlet határozott időtartamra, 10 évre szól,** mely az első évben március 1. napján kezdődik és az utolsó év február 28-án fejeződik be. A haszonbérbe adott vadászterületen vadvédelmi szempontok miatt **biztosítani kell, hogy egy vadászra legalább 100 hektár vadászterület-hányad jusson (vadászati nyomás korlátozása).** A tíz év biztosíték a haszonbérletnek arra, hogy a vadvédelmi és vadgazdálkodási kötelezettségeit és feladatait a megtérülés reményében tudja majd teljesíteni, beruházásait és a vadállomány szabályozással kapcsolatos eredményeit a vadászati jog általa való gyakorlása alatt tudja majd gyümölcsöztetni, élvezni.

A haszonbérleti szerződés érvényességéhez a vadászterület fekvése szerinti vadászati **hatóság jóváhagyása szükséges,** ami azt jelenti, hogy a Vtv. 18. §-ának (1) bek.-e szerinti jóváhagyással jön létre, **ennek hiányában a szerződés semmis.** A hatósági jóváhagyás a haszonbérleti szerződés érvényességi kelléke, garantálja a szerződés és a haszonbérlet megfelelőségét, valamint védi a haszonbérbe adót. A szerződést **az aláírásától számított 60 napon belül jóváhagyás céljából a vadászati hatósághoz be kell nyújtani.**³⁰¹

³⁰⁰ Ez az ismételt haszonbérbe adásról csak a Vtv. hatályba lépését követően a törvény rendelkezéseire figyelemmel kialakított új vadászterületre nézve megkötendő újabb haszonbérleti szerződések megkötésekor lehet irányadónak venni, azaz csak 1997. március 1-jét követően elképzelhető az ismételt haszonbérbe adás, valamint az 1997. február hónap utolsó napján érvényes haszonbérleti szerződéssel rendelkezők lehetnek előhaszonbérleti joggal rendelkezők.

³⁰¹ Minimálisan a szerződésnek azt kell tartalmaznia:

- a haszonbérbe adás időpontjában a vadászterületen a vadállomány fajta- és darabszámát, abból a célból, hogy ellenőrizhető legyen, hogy a haszonbérlet eleget tett-e egyrészt a szerződésben, valamint a vadgazdálkodási üzemtervben foglaltaknak, amit a felek eltérő megállapodása alapján a tárgyévvel megelőző két év statisztikai adatai alapján kell megbecsülni,
- vadászterületen található vadgazdálkodási és vadászati létesítmények leírása, tulajdoni és használati viszonyainak a meghatározása, létesítési és fenntartási költségeinek a viselésére vonatkozó megállapodást is rögzíteni kell, mivel ez lényeges a szerződés megszűnésekor az elszámolás kapcsán, valamint esetlegesen a haszonbérbe adók zálogjoga terjedhet ki rá a hátralékos haszonbérleti díj biztosítására,
- haszonbérlet kötelezettségvállalását tartalmaznia kell arról, hogy a haszonbérleti szerződés időtartama alatt a vadállományt a jóváhagyott vadgazdálkodási üzemtervnek megfelelő szinten tartja,
- haszonbérlet általi mellékkötelezettségek (a Ptk. szerinti mellékkötelezettségek: kötbér, bankgarancia, óvadék, kezesség, jogvesztés kikötése, ami természetesen a fenti zálogjogon túl szolgál további biztosítékul a szerződésben foglaltak teljesítésének megerősítésére),

A haszonbérleti szerződés **jóváhagyásról nem minden esetben születik határozat**, ilyen jóváhagyásnak kell értelmezni azt is, ha a hatóság a kérelmezőt a vadászatra jogosultak nyilvántartásába bejegyzí a nyilvántartási lap kiállításiával.

Ha a jóváhagyásról **határozat születik**, akkor egyszerre határoz a hatóság a vadgazdálkodási üzemterv, haszonbérleti szerződés és a vadászatra jogosult nyilvántartásba vételéről. Az egységes szabályozás megkívánja, hogy a vadgazdálkodási üzemterv, a vadászterület és a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés egységes rendszert alkosson.

További érvényességi feltétel a fentiekben megjelölt **előhaszonbérletre jogosultak megfelelő módon történő tájékoztatásának igazolása**.

Az 1994. évi LV. tv. előírása szerint: aki egy hektárnál nagyobb területű termőföldet használ, köteles a szerződést annak megkötésétől számított 30 napon belül az illetékes földhivatalhoz nyilvántartásba vétel céljából benyújtani.³⁰²

A törvény tételesen meghatározza azokat az eseteket, mikor a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés **jóváhagyása a vadászati hatóság által megtagadható**: amennyiben nem biztosított a vadászterületen, hogy egy vadászra legalább száz hektár vadászterület-hányad jusson,³⁰³ abban az esetben is, ha nem biztosított a vadgazdálkodási üzemtervben foglaltak végrehajtása, ideértve a természetvédelmi előírásokat is, valamint ha a haszonbérleti díj mértékét nem a törvényben előírtaknak megfelelően állapították meg.³⁰⁴ A vadászati hatóság ezektől a feltételektől eltekinthet, ha a vadászterületen a vadászati jog szakszerű gyakorlása, vagy hasznosítása egyébként biztosítva van.

A haszonbérlió köteles:

- a) a rendes gazdálkodás követelményeit betartani, ami a jóváhagyott vadgazdálkodási üzemtervnek megfelelő szinten tartását jelenti a vadállománynak, valamint a szakszerű vadgazdálkodási kötelezettség betartását is megköveteli;
- b) a kötelezettségéből kifolyóan a vadgazdálkodással kapcsolatos fenntartási, felújítási és javítási költségeket is viselni. Ez azzal a rendelkezéssel van összefüggésben, hogy a vadászati jog hasznosítása úgy jelenik meg, mint egy tulajdonos hasznosítási kötelezettsége. A megfelelő módon történő vadászati jog hasznosításának visszaadása során az átvett berendezéseknek és létesítményeknek átadásának az a feltétele, hogy a 10 éves időtartalom alatt a szükséges felújításokat és karban tartásokat is elvégezze a haszonbérlió;
- c) a haszonbérleti díjat szolgáltatni. A szerződéses megállapodások kapcsán pedig a szolgáltatásoknak és ellen szolgáltatásoknak egyensúlyban kell lenniük. A bérleti díj az általam megvizsgált haszonbérleti szerződések esetében 60–100 Ft/ha összegben volt meghatározva. Ezt az összeget a földtulajdonosi jogközösség közös képviselője által nyitott bankszámlára kell egy összegben határidőben átutalni. A kifizetésének azonban nincsen

- haszonbérleti díj mértékének meghatározása, a vadászterület vadállományának összetételére és a terület hasznosítására is külön figyelemmel.

³⁰² KGD 2009.207.

³⁰³ CSÁK CSILLA: *Agrárjog*. II. kötet. Novotni Kiadó, Miskolc, 2005. 90. p.

³⁰⁴ Mivel a bérleti díjat a kereslet-kínálati és piaci viszonyok határozzák meg, ez a kitétel igencsak vitatható.

semmi garanciája a tekintetben, hogy azt a földtulajdonos meg is kapja. A tulajdonos bérleti díj iránti igénye pedig általános elévülési időn túl már nem követelhető, azzal a közös képviselő a közösség döntése szerint rendelkezik. Mivel meghatározott számú vadászterületből áll az ország, azért, hogy ne alakulhasson ki, hogy egy haszonbérő uralja több terület használatát, a jogalkotó azt a korlátozást vezette be, hogy egy haszonbérő legfeljebb csak egy vadászterület vadászati jogára köthet érvényesen haszonbérleti szerződést;

d) a haszonbérbe adó köteles a haszonbérlet tárgyát a vadászati jog gyakorlását átengedni. Ennek kapcsán meg kell azt említeni, hogy kötelező- és jogszavatossága van azért, hogy ezt a jogot biztosítani tudja;

e) tőrési, zavarástól való tartózkodási kötelezettsége van a szakszerű és szerződészerű joggyakorlás ideje alatt;

f) zálogjoga van a haszonbérőnek a vadászterületen lévő dolgaira, ha a haszonbérő a díj megfizetésével késedelembe esik.

A haszonbérleti szerződés megszűnik:

a) ha a haszonbérleti szerződést **határozott időre kötik meg a felek**, amelynek a célja a vadászati jog haszonbérbe adása. A határozott idő lejártával a szerződés megszűnik. Ha **határozatlan időre kötnék meg a felek a szerződést, akkor jelentősége lenne a szerződés rendes felmondásának**, esetünkben viszont a haszonbérleti szerződést rendes felmondással nem lehet megszüntetni. Ha mégis erre kerülne sor, akkor a felmondás ilyen módon való gyakorlása az érvénytelenség jogkövetkezményét vonhatja maga után;

b) ha a haszonbérleti szerződés időtartama alatt a haszonbérő megszűnik, **jogutódja harminc napon belül egyoldalú nyilatkozattal és változatlan feltételekkel folytathatja a haszonbérleti jogviszonyt**, azaz a szervezet megszűnése nem eredményezi automatikusan a szerződés megszűnését. Ez akkor lehetséges, ha rendelkezik a jogutód a vadászati jog gyakorlásához, hasznosításához szükséges törvény által előírt feltételekkel. Amennyiben **a jogutód a harminc napos határidőn belül igényét nem akarja érvényesíteni, vagy ha a vadászati jog gyakorlásához, hasznosításához szükséges törvényi feltételekkel nem rendelkezik, a haszonbérleti szerződés a harmincnapos határidő lejártát követően megszűnik**. Ebben az esetben, valamint ha a haszonbérő a haszonbérleti szerződés időtartama alatt jogutód nélkül megszűnik, a vadászati közösség képviselője köteles a megszűnés időpontját követő hatvan napon belül összehívni a földtulajdonosok vadászati közösségének gyűlését, ahol dönteniük kell a vadászati jog további hasznosításának módjáról és feltételeiről;

c) a haszonbérleti szerződés megszűnhet a szerződésben szereplő idő lejáratára előtt a felek közös megegyezésével is;

d) a szerződés felmondására nincs lehetőség a rendes felmondás szabályai szerint, ezért a rendkívüli, azonnali hatályú felmondást kell értenünk. A haszonbérbe adó a haszonbérleti szerződést azonnali hatállyal felmondhatja, ha a haszonbérő a haszonbérleti szerződésben foglalt kötelezettségeit felszólítás ellenére sem teljesíti és ezáltal a vadgazdálkodás vagy a

mező-, illetőleg erdőgazdálkodás, valamint a természetvédelem **érdekeit súlyosan veszélyezteti, a haszonbért a fizetési határidő lejárta utáni felszólítás ellenére sem fizeti meg, vagy a haszonbérbe vett vadászati jogot másra átruházza.** Ez a rendelkezés a korábban már említett Polgári törvénykönyvbeli 457. § (2) bekezdésében foglaltakat egészíti ki, hiszen a vadgazdálkodással összefüggő specialitás kiemelése így jobban biztosított. Az azonnali hatályú felmondásnak **előfeltétele az, hogy megfelelő határidő tűzésével szólítsák fel a haszonbérletet a felmondási ok megszüntetésére.** Amennyiben ez a határidő eredménytelenül telik el, a **felmondást írásban közölni kell a haszonbérlettel, akinek ezt három napon belül tudomásul kell vennie az érvényességéhez. Ha ez elmarad, a haszonbérbeadónak nyolc napja van arra, hogy bírósághoz forduljon,** ennek elmulasztása pedig az azonnali hatályú felmondás hatályának veszteségével jár. További rendkívüli felmondási ok lehet még az, ha a haszonbérlet a vadászati jogot alhaszonbérletbe adja.

A **haszonbérlet megszüntével** a vadászterületet olyan állapotban kell visszaadni, hogy a vadászati jog megfelelő gyakorlását folytatni lehessen. A haszonbérleti szerződés megszűnésekor, amennyiben a felek eltérő megállapodást nem kötöttek, az új jogosult az okszerű gazdálkodás mértékéig köteles megtéríteni a korábbi haszonbérlet által létesített vadgazdálkodási és vadászati rendeltetésű létesítmények, berendezések ellenértékét. Ez a megtérítési kötelezettség csak az okszerű gazdálkodás³⁰⁵ mértékéig áll fenn, akkor, ha a felek eltérő megállapodást nem kötöttek egymással.

A jogkövetkezmények ismeretében látható, hogy a haszonbérleti szerződés felmondása csak írásban érvényes.

A magyar szabályozás nem tekinthető teljes körűnek, így az általam megvizsgált német szabályozási formákra és azok tartalmára is tekintettel **javasolt lenne vagy „minta” használata** a vadászati jog hasznosítása esetében is, vagy a jogszabályi rendelkezések pontosítása. A **haszonbérlet igenis meghatározó fontosságú vadászati jog gyakorlása során,** mivel jogi személy csak igen szűk esetkörben szerezhethet termőföld tulajdont, valamint a fentiekben említett **Vtv. 16. § (1) bek. rendelkezése szerint a haszonbérlet általi vadászterület hasznosítási lehetőség csak jogi személyek számára lehetséges.** A szervezetek tagjai pedig a hitelhiányos állapotok miatt újabb területeket megvenni nem tudnak, hanem együttműködve a vadászati jog hasznosítását középpontba helyezve

³⁰⁵ Az „okszerűség” értelmezése lehet a saját értelmezésemben: méltányos, célszerű és gazdaságos. Mértékének megállapításakor nyilván csak olyan létesítmények, berendezések tartoznak ebbe a körbe, amelyek a vadászat, vadgazdálkodás célját szolgálják. A törvény értelmében ilyen létesítménynek minősülhetnek:

- a vadászterületen mesterségesen létesített vadetető és dagonya,
- takarmánytároló,
- sózó,
- vaditató,
- épített les,
- vadaskerti kerítés,
- épített vadbefogó, továbbá
- apróvad tenyésztésére szolgáló létesítmény,
- vadkárelhárítást szolgáló kerítés és más műszaki létesítmény, amennyiben azok megfelelnek a műszaki és biztonsági feltételeknek.

igyekeznek a jó gazda módjára való hasznosításra. A bérlők, pontosabban a szervezet tagjai sok esetben pedig, ha anyagi lehetőségeik engednék szívesen megvásárolnák a bérelt földek egy részét, de a tulajdonosok azokat csak kényszerhelyzetben értékesítik.³⁰⁶ Ezzel kapcsolatosan viszont nehéz azt a helyzetet felismerni, amikor a földtulajdonos úgy érzi, hogy kényszerhelyzetben van, így hosszas alkudozás nélkül hajlandó a földterületet eladni. Megoldás lehet tehát akár csak a vadásztársaságokat is kiemelve a haszonbérlők köréből, hogy a tagjaik több területet szerezzenek. Így a vagyonműködtetés is hatékonyabb lehetne, a tag – a tulajdonos – érdekeltőbb lenne abban, hogy a terület állagát fokozottabban óvja, valamint így magának a szervezetnek is kevesebb lenne a vagyona, ami elősegíthetné a gazdálkodással kapcsolatos visszaélések megelőzését is. A tagok pedig kevésbé vándorolnának el más vadásztársaságokhoz, jobban kötné őket a saját területükhöz kötődő joguk gyakorlása.

5.6. A haszonbérleti szerződés máshogyan

A német szabályozásból Thüringia tartományának köréből az alábbi rendelkezéseket alkalmazhatónak találom a hazai szabályozás számára is, mivel szigorítana a hatályos szabályozásunk rendelkezésein a **mintaszerződés alkalmazásának kötelezettségével**, így nagyobb biztonságot adna a részletek kapcsán a szerződő felek számára, valamint a hatóságok munkája is egyszerűsödne, csökkenne a leterheltség.

A mintaszerződést a *Thüringer Jagdgesetz* (ThJG.) 2. számú melléklete tartalmazza.³⁰⁷

A *Thüringer Jagdgesetz* 4. §-a szerint a közösségi vadászterületek haszonbérbe adásának eljárása és módja szabályozott. Ebből hasznosítható lenne a hazai szerződések számára is, hogy:

- **adják meg a vadászterület össz nagyságát**, a vadászható részek területét **felosztva erdő-, mező- és vízterületekre, valamint azokat a területeket, melyeken szünetel, vagy tilos a vadászat. Mellékeljenek a szerződéshez egy 1:25 000 nagytérkép.** Ezáltal nálunk is pontosabbak lennének a vadászati jog gyakorlásának a keretei és feltételei;
- a vadászati haszonbérlet szabályozásához a **minta-haszonbérleti szerződést használjanak, ezzel a haszonbérlet feltételei ellenőrizhetőbbé, egységesebbé válnak,**
- határozzák meg, hogy a közösségi vadászterületeket a **haszonbérlők kiválasztása során nyilvános árveréssel, írásos ajánlatok beszerzésével, érvényben levő haszonbérleti szerződések szabadkezü kiadásával, vagy meghosszabbításával lehessen haszonbérbe adni**, így csökkennének a bérlőkiválasztás kapcsán a visszaélési lehetőségek,

³⁰⁶ KOVÁCS GÁBOR: *A KAP reform várható hatásai a mezőgazdasági üzemek termelésére és földhasználati viszonyaira*. AKI Kiadó, Budapest, 2006. 49–51. p.

³⁰⁷ BENJAMIN MUNTE – SEBASTIAN HERBST: *Jagdrecht im Freistaat Thüringen. Ein Lehr- und Handbuch*. Stand. 30. Juni 2009. Neumann-Neudamm Verlag, Melsungen, 2009. 437–439. p.

– előre rögzítsék, hogy a vadászati elnökség tagja nem működhet közre az odaítéléskor, vagy a szerződéskötésnél, ha ezzel ő maga, házastársa, harmadfokú rokona, vagy másodfokú sógori rokona, vagy egy általa törvény szerint meghatalmazott személy ezzel közvetlen előnyt szerez, amely összeférhetlenségi, vagy kizárási ok nálunk egyáltalán nem ismeretes a szerződéskötés során a felek kiválasztásánál;

– a haszonbérbe adást **legalább 3 héttel a haszonbérleti ajánlatok átvétele előtt** a licitálási helyen, a haszonbérleti feltételek felsorolásával **helyileg szokásos módon nyilvánosan hirdessék ki. Ebben adják meg:**

1. A bérbeadás helyét, idejét és módját,
2. a vadászterület és a vadászható terület méretét meg kell határozni, (felosztva erdő-, mező- és vízterületre),
3. a vadászterület besorolását is szerepeltessék, hogy az adott terület nagyvad vagy apróvad, avagy egyes vadas terület vadászatára jogosít fel,
4. határozzák meg az előre látható haszonbérlet időtartamát,
5. jelöljék ki az ajánlattevők engedélyezett körét,
6. írják elő a hirdetményben az esetleges különleges feltételeket a szerződés megkötéséhez, teljesítéséhez, különös tekintettel azokra a feltételekre, amelyeken később nem lehet változtatni. Így a vadászterületek vadászatra jogosultjai, haszonbérelői nem a nyilvántartásból, hanem a kifüggesztések kapcsán is értesülhetnek egymás szerződési feltételeiről, és az arra leginkább alkalmasabb haszonbérelő kerülhetne szerződéses pozícióba.

– A ThJG. szerződési mintája tartalmazza a szerződés részeként a terület felosztásának megjelölését a társbérlők között.

– A bérelő köteles a ThJG. 10. § (2)–(3) bek. szerint a **szükséges etetési területeket létrehozni**, a szükséges **etetési intézkedéseket végrehajtani és minden, ehhez szükséges berendezést saját költségre fenntartani**. Mindaddig, amíg bérbe adó bérelőnek vadászati berendezéseket, etetési területeket rendelkezésére bocsát, **bérelő köteles ezek gondos ápolására és fenntartására**.

ThJG. 12. §-a szerint a **bérelő is felmondhatja ezt a szerződést féléves határidővel a bérleti idő végéig (március 31.)**, ha

1. a vadászterület több mint egyötödével nőtt vagy csökkent,
2. a vadászterület jellege jelentősen változott (pl. víztározó beépítésével).

Hazánkban azonban a bérelőnek nincsen rendes felmondásra lehetősége.

Megfontolandónak tartom, hogy továbbiakban is a német tartományok mintáinál maradv a **hesseni tartomány példáját**, ahol a szerződési minta beépíti a szövetségi BJagdG. 11. § 3. bek-ét, miszerint a bérelő személye maximálisan 1000 ha nagyságú területet bérelhet és vehet kezelésbe; nálunk a minimális vadászterület nagyságához lehetne ezt igazítani, amely 3000 ha lehetne. A bérleti díj a pontosítottan a vadászati hatóság által megjelölt lehetne a vadászterületek után annak minősítésétől függően differenciálva, mivel nem mindegy, hogy milyen vadászterületen milyenek a vadászati lehetőségek. Erről leginkább a

vadgazdálkodásban jártas szakemberek tudnak nyilatkozni, és csökkennének a feszültségek az egyes területek különböző adottságai, valamint bérleti díjai miatt.

Jónak tartom a **hesseni mintából³⁰⁸ a 7. § szerint a haszonbérleti díj felülvizsgálatát 4 év után, vagy később, mivel mindkét fél kölcsönös érdekeit szem előtt tartva azt növelni és csökkenteni is lehet.** Nálunk az is jó, ha a bérbe adók a kikötött minimális bérleti díjukhoz hozzá tudnak jutni.

Továbbiakban részletezhető lenne hazánkban is a **hesseni minta 14. § (2) bek.-e szerinti együttműködés a vadvédelemben:**

- májusban és júniusban motorizált aratógépek használatakor vadmentőket alkalmaznak, 48 órával az aratás előtt közölve annak időpontját a bérlővel, hogy az a fiatal vadat időben elűzhesse, és a fészekaljat megmenthesse;
- területeinek művelésekor ügyelnek arra, hogy vadászati létesítmények ne sérüljenek (pl. magasles, etetőhelyek, stb.);
- olyan gyanús észrevételeket és talált dolgokat jelentenek a bérlőnek, melyek vadorzásra, vadászlétesítményekben okozott rongálásra, vagy egyéb bűncselekményre utalnak (pl. kimúlt vad, magaslesek rongálása, csapdák, vermek, ismeretlen lövedékek, stb.);
- márciustól júniusig a fiatal vad és a talajon fészkelő madarak védelme érdekében a vadászterületen kutyát csak pórázon vezetnek, és a lakosság figyelmét is felhívják erre.

A 14. § (3) bek.-e szerint a bérlő köteles az **idegen tulajdonra tekintettel lenni, különösen a megművelt földeket és a kaszálókat kímélni.**

A hesseni mintában is van lehetősége a bérlőnek a 16. § szerint **a rendkívüli és a rendes felmondás keretében is a bérleti szerződés felmondására.** A bérlő a szerződést **azonnali hatállyal felmondhatja**, ha erre olyan alapos indoka van, ami alapján a szerződés folytatása számára nem elfogadható, különösen:

- ha egy nagyvadas vadászterületként bérbe adott területen a vadászidényben kezdetektől fogva, vagy az utóbbi 2 évben nem fordult elő nagyvad [lásd ezen szerződés 2. § (6) bek.-ét];
- ha a Bérbeadó Bérlő számára írásbeli figyelmeztetés ellenére sem biztosítja az akadálytalan és zavartalan vadászatot és vadgondozást, vagy nem akadályozza meg neki felróható jelentékeny zavaró tényezőket;
- ha Bérbeadó szerződésben rögzített tájékoztatási kötelezettsége ellen a szerződés 3. § (2) bek. szerint nem csekély mértékben vét.

A Bérlő **hat havi haladékkal a vadászati év végéig felmondhatja** a bérleti szerződést,

- ha a Bérbeadó írásbeli figyelmeztetés ellenére ismételten, vagy durván vét a haszonbérleti szerződés rendelkezései ellen;
- ha a vadászható terület [5. § (3) bek.] több, mint 20 hektárral nagyobb vagy kisebb lett.

³⁰⁸ RUDOLF KOPP – ADOLF F. E. TAUSCH – PETER BOETTCHER: *Das Jagdrecht in Hessen. Kommentar mit allen wichtigen Vorschriften im Anhang.* Kohlhammer Deutscher Gemeindeverlag, h.n., 2010. 249–259. p.

A szerződések pontosabb megfogalmazása a szerződő felek egyenjogúságát jobban biztosítaná, valamint a hatékonyabb együttműködést is garantálná annak teljesítése kapcsán. Mivel a haszonbérlet nemcsak hazánkban elterjedt, hanem külföldön is, így az összehasonlítható jellegű minták alkalmazását különösen fontosnak tartanám.

A haszonbérletek jelentőségét és volumenét igazolják az alábbi adatok, amelyek már arra az időszakra vonatkoznak, amikor már az új és jelenleg is hatályos Vtv. szerinti vadászterületek kialakultak és a földtulajdonhoz kötött vadászati jog szabályai már érvényesültek.

2. számú táblázat

A vadászterületek hasznosítási formája

1997. március 1. előtt		1997. március 1. után	
<i>haszonbérbe adott — üzemi kezelésben lévő terület</i>		<i>haszonbérbe adott — üzemi kezelésben lévő terület</i>	
82%	18%	68%	32%
(757 db)	(120 db)	(779 db)	(366 db)

Forrás: Magyar Mezőgazdaság. 1997. július 16-i szám. 7. p.

Bogács László vadászati felügyelő (Vas megye) a Magyar Mezőgazdaság mellékletében a Vadgazdálkodásban³⁰⁹ megjegyzi, hogy az új vadászati törvény a jelenleg is hatályos Vtv. hatályba lépését követően a megyében a földtulajdonosi közösségekből összesen egy döntött úgy, hogy maga gyakorolja a vadászati jogot, a többi területeken mindenütt a haszonbérbe adásra került sor (44 új területet alakítottak ki).

Bobvos Pál is megerősíti egy tanulmányában azt, hogy „a korábbi időszaknál összehasonlíthatatlan mértékben megnő a bérlet szerepe [...]. Nyilvánvaló, hogy a mai gépesített világban a pár holdnyi esetleg egy-két hektárnyi földterületeken nem lehet költségtakarékosan gazdálkodni, termelni, így az egyetlen ésszerű megoldás a termőföldek haszonbérbe adása.”³¹⁰

Az Európai Unióban az országok földterületeinek bérleti jellegű hasznosítását mutatják a **3. számú mellékletben** szereplő táblázatban megjelölt adatok. Ennek elemzéséből kitűnik, hogy az Európai Unió tagállamainak mezőgazdaságában a földbérlet – főszabályként – csak kiegészíti a saját tulajdonú üzemterületet, a saját tulajdonú földön való gazdálkodás a cél. E tendenciával együtt, a földbérlet aránya az egyes országokban széles körben – 8–71 % között – szóródik, de Belgiumot kivéve (71 %) mindenütt a földalap 50 %-a alatt marad.³¹¹

³⁰⁹ Magyar Mezőgazdaság. Melléklet: Vadgazdálkodás. 1997. 3. szám. 4. p.

³¹⁰ BOBVOS PÁL: *A földtulajdon és földhasználat szerkezetének átalakítása hazánkban.* = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus XLV. Fasc. 2. Szeged, 1994. 19. p.

³¹¹ Erre jutott még: TANKA ENDRE: *Megmaradásunk a föld. Magyar földtörvény és az európai integráció.* Kairosz Kiadó, h.n., 2011. 99–100. p. Ezt a véleményt fogadja el BOBVOS PÁL: *A szerződésen alapuló földhasználati jogok.* In: Az európai földszabályozás aktuális kihívásai. Szerk.: Csák Csilla. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010. 37. p.

Az Európai Unióban készített tanulmányok és felmérések igazolták, hogy a földhaszonbérletnek számos előnye van a tulajdonhoz képest. Ezek a következők:³¹²

- a földbérleti árak még mindig alacsonyabbak, amint a föld vételára, így kisebb tőkebefektetéssel nagyobb földterületen lehet hatékonyabb gazdálkodással megvalósítani,
- a haszonbérlet nem köti egyetlen helyhez – településhez a szerződése, így nagyobb a mozgási és változtatási lehetősége,
- a földhasználat hatékonyságát növeli,
- elősegíti a termelési tényezők optimális felhasználási arányainak kialakulását,
- a termelés extenzív növelése érdekében olcsóbb és gyorsabb,
- új termelési kombinációk előtt nyílnak meg a lehetőségek, amely akár az egész gazdaság hatékonyságát jelentős mértékben növeli.

Ezen túlmenően mindkét szerződő fél számára kedvező földhasználati jogcím, hiszen sok esetben a bérlő nem tudná megfizetni a vételárat, a tulajdonos viszont nem is adná el a földjét szívesen, hiszen az biztos jövedelmet ad számára.³¹³

Fodor László a haszonbérlettel kapcsolatos szabályozás kapcsán még abban látja a problémát, amit a vadászati jog haszonbérleténél is jellemzőnek tartok, hogy „házánkban a szabályozás nem tekinti a haszonbérletet egzisztenciális jelentőségűnek [...] a tulajdonos és a haszonbérlet viszonyát semleges (sajátosan csak egyes gazdasági szempontok miatt) kezeli, s csak minimális mértékben korlátozza a szerződés szabadságát [...] ez a semlegesség ma azzal indokolható, hogy mindkét pozícióban eltérő gazdasági és szociális helyzetű személyek állnak, akiknek helyzetét nem lehetne azonosnak tekinteni.”³¹⁴

Ezt a problémát úgy tudnánk még jobban, hatékonyabban megoldani, ha kiegészülnének a szabályok az általam javasoltakkal, vagy segítenénk a joggyakorlás szabályosságát a fentiekben részletezett tartalmú minta alkalmazásával, a lényeges feltételek és szerződéses kellékek megjelölésével a Vtv. mellékletébe beépíteni. Sokat segített a minta beépítése a földtulajdonosi jogközösségek számára is.

5.7. Bér vadászati szerződések

A Vtv. 117. § (4)–(5) bek.-nek fontos kikötése az, hogy a bér vadászat és a vendég vadászat nem minősülnek a vadászati jog alhaszonbérbe adásának, ugyanis sem a vendég vadász, sem a bér vadász nem végez vadgazdálkodási tevékenységet, csupán meghívás, vagy egyéni megállapodás alapján ejtenek el vadat, így nem tekinthetjük a vadászati jog alhaszonbérletjének. Kétségtelen tény azonban, hogy a vadászatra jogosultak gazdálkodásának

³¹² NOVÁK ZALÁN: *A földhaszonbérlet szabályozása*. In: *Gazdálkodás*. 2001. 5. szám. 70–71. p.

³¹³ A táblázat készítőjével egyet értek, mivel kiemeli azt, hogy a föld tulajdonlása hosszútávon jövedelmező befektetés lehet hazánkban is. BURGERNÉ GIMES ANNA: *Földhasználat és földbirtok-politika az Európai Unió országaiban II*. In: *Statisztikai Szemle*. 1998. 6. szám. 482. p.

³¹⁴ FODOR LÁSZLÓ 2005. 138. p.

alapjait segítik a bérvadászok.³¹⁵ A bérvadászatok szervezése és lebonyolítása az intéző bizottság, vadászmaster feladata. Magyarországon egy minta bérvadászati szerződés az illetékes vadászkamara honlapján irányadó lehet a vadászatot gyakorló szervezetek számára. Azért fogalmazok „szervezetek” megjelöléssel, mert – ahogy már korábban említettem – nagyon ritkán fordul az elő, hogy egy vadászterületnek csak egy tulajdonosa van, valamint nagyobb arányban jelenleg még a földtulajdonosi közösségek is a saját jogú hasznosítással szemben a haszonbérleti jellegű hasznosítás lehetőségét választják. Nincsen hazai tekintetben több, vagy másik „mintaszerződés” közzétéve, mert általában az írásos forma a külföldiekkel szembeni feltétel az irányadó kereskedelmi szabályok alapján. Magyarországon a magyar állampolgárok között a szerződés gyakran szóban jön létre, tehát gyakorlatilag kicsi ezeknek a szerződéseknek a szerepe.

A bérvadászatra jogosultnak nincs vadászati jogosultsága, szabad alku kapcsán állapodik meg³¹⁶ a vadászatra jogosulttal, hogy milyen „áldozatot” hoz – árat fizet a vadászati lehetőség gyakorlásáért. Meghatározott számú és fajtájú vadat lőhet ki, azonban nem folytat általában vadgazdálkodási tevékenységet, így nem felel a vad által okozott károkért sem; azonban köthető ilyen szerződés a vadászterület meghatározott részére vadászati tevékenység végzésére is. A Vhr. 10. § (1) bek. ki is emeli, hogy a bérvadászati szerződés nem érinti a vadászatra jogosult Vtv. II–IV.³¹⁷ és VI.³¹⁸ fejezeteiben foglalt, a vad- és annak élőhelye védelmével, a vadgazdálkodással, a vadászattal és azok teljesítésével kapcsolatos törvényben előírt kötelezettségét és felelősségét. A szerződés megkötésével előleg megfizetését is kérheti a vadászatra jogosult, ami a szerződés teljesítésével a végleges árba és költségekbe mindenképpen beszámít.³¹⁹

³¹⁵ A vadászterülettel rendelkező vadászatszervezők közé jellemzően az erdőgazdasági rt.-k tartoznak, a vadászatra jogosultként vadászatszervező vállalkozást is működtetnek. Mivel a területeik kímélettebbek, a vadászházaik pedig magasabb színvonalúak, az áraik is magasabbak, mint a területtel nem rendelkező vadászatszervezőké. A külföldiek vadászata szokásosan a bérvadászati formát ölti, melyhez gyakran vadászatszervezőket vesznek igénybe. Az ágazat bérvadászataból származó éves bevétele meghaladja az évi 8 milliárd forintot. A meghirdetett árjegyzéki árhoz képest mérsékeltebb áron kötnek szerződést a bérvadászokkal, mivel a vendég megnyerése érdekében rendszeres az alku. A terméktanács által ajánlott árak alkalmasak lehetnek a verseny torzítására. Például lásd a Vj.-47/2003. számú ügyet – és a jelen ügyet is, hivatkozva a *Gazdasági Versenyhivatal* Vj.-89/2003/58. döntéséből.

³¹⁶ Jól igazolja az alábbi cikkrészlet: „a vadászat értékesítésnek piacán verseny van, a vevő dönti el, hogy mit, mennyiért és kitől vásárol. Azoknál a vadásztársaságoknál, akik nem akarnak semmit eladni, ők a tagi díjikkal és egyéb hozzájárulásaikkal megfizetik a fenntartás, a fejlesztés költségeit. Akik viszont rákényszerülnek a vadászati lehetőségeik eladására, azoknak illene pontosan feltérképezni a lehetséges vevők igényeit, ennek kiszolgálására kell berendezkedni. A terméket – a vadászati lehetőséget el kell adni. De mielőtt eladnánk, valamilyen módon meg is kell termelni.” HOMONNAY ZSOMBOR: *Vakrepülés*. In: *Vadászlap*. 2004. 11. szám. 15.

p.

³¹⁷ A Vtv. II. fejezete a vad és élőhelyének védelméről, a III. fejezete a vadgazdálkodásról, a IV. fejezete a vadászatról szól.

³¹⁸ A Vtv. VI. fejezete a vadgazdálkodási, valamint a vadvédelmi bírságról rendelkezik.

³¹⁹ A minta szerint is igazolható módon a lényeges elemei a megállapodásoknak:

- megállapodást kötő felek meghatározása,
- a vadászterület részének pontos körülhatárolása,
- milyen mennyiségű és összetételű vadat lőhetnek ki, valamint
- mekkora lehet a teríték nagysága,
- mikor és hány napot vadászhatnak,

A bérvadászathoz kötődő egyéb szolgáltatásokról a 213/1996. (XII. 13.) Korm. rendelet korlátozásait is figyelembe kell venni. A korlátozásokat írásban kell rögzíteni és az irányadó bérvadászati szerződés mellékleteként kell csatolni. Lényeges annak meghatározása is, hogyha a bérvadászat során trófeás vad kerül elejtésre, akkor a trófea bírálatára és árjegyzékre tekintettel mikor és hogyan számolnak el egymással a szerződést kötő felek, valamint ezt ki jogosult és köteles ellenőrizni (pl.: az intéző bizottság két tagja). Az általam vizsgált vadásztársaságoknál a bérvadászat megszervezésért, lebonyolításáért a vadászmeister a felelős. A vadászokat a vadőr kíséri-ellenőrzi, vagy erre a vadászmeister a vadásztársaság tagjait is felkérheti (a 6. számú mellékletben csatolok még egy ténylegesen megkötött és foganatosított bérvadászatra szóló szerződést vizsgálataim igazolására).

Az évente terítékre kerülő vadak túlnyomó részét a bérvadászok ejtik el. A vadásztársaságoknak, ha nem bérkilövésre jönnek létre célirányosan, olyan vadgazdálkodási tevékenységet kell folytatniuk, amihez bevételre van szükségük, hogy fenntartsák az élőhelyet az igényelt minőségben és módon.³²⁰ Olyan vadlétszámot kell fenntartaniuk, ami nem veszélyezteti az erdő ökológiai egyensúlyát és nem gátolja annak felújítását sem.

Ezen túlmenően azt is kijelenthetjük, hogy a rendszerváltás óta ahol van rá lehetőség, ott megjelennek egyre nagyobb számban a külföldi bérvadászok is. A vadásztársasági tagok az alacsonyan tartott tagdíjak fejében korlátozott vadászati lehetőségekkel bírnak a társasági területeken, de a társaságnak nőhet a bérvadászathoz eredő bevétele. Évente harmincezer külföldi vendégvadász váltja ki az engedélyét, vadászik eredményesen. A gazdasági válság hatására a külföldi vendégek száma nem csökkent, az előzetes bejelentkezések alapján elmondható, hogy a tendencia újból inkább növekedésbe fordul át.³²¹

Gyakran előfordul, hogy a vadászni kívánó keresi meg a vadászatra jogosultat azzal, hogy ajánlatot tegyen neki a bérvadászati szerződés megkötésére. Általában ezt követően a vadászatra jogosult tesz neki ajánlatot közvetlenül a vadászni kívánónak, vagy egy vadászati idegenforgalommal foglalkozó irodát keres meg azzal, hogy az adott vadászati idényben értékesítse egy vad mennyiség lelovását (felajánlás).³²²

Amennyiben hirdetést találunk vadászújságban, hogy vadászati lehetőséget biztosítanak a hirdető, meghatározva azt, hogy minek a vadászatát és mennyiért kívánják biztosítani, akkor az valójában szerződés megkötésére vonatkozó ajánlattételnek minősül, így ha az érintett jelentkezik erre, akkor nincs arra lehetősége a hirdetőnek, hogy attól lényeges feltételeiben eltérjen. A feltételeket elfogadó jelentkezővel az ajánlatot tevő köteles szerződést

- ha időtartalom van a vadászatra meghatározva, akkor célszerű az érkezés és távozás idejének is a megjelölése (az időtartalom kapcsán azt kell megjegyezni, hogy az legfeljebb egy év lehet, mivel igazodni kell annak a vadászati idényre vonatkozó kvótákhoz),

- tartalmaznia kell továbbá a fő- (vadlelvés díja) és a kapcsolódó szolgáltatások (szállás, étkezés, gépkocsi használata) díját is.

³²⁰ A vadgazdálkodás terén nem csak a piaci viszonyok érvényesülnek, hanem azt befolyásolja az állami szabályozás is, de ez mégsem jelenti azt, hogy a jogszerűen vadászható állomány nem képezhet piaci alapon értékesíthető árualapot. Idézve: 2. Kf.27.556/2011./7. sz. Fővárosi Ítéltábla ítéletéből 3. p.

³²¹ Erdőgazdaság és Faipar. A Magyar Mezőgazdaság melléklete. 2011. 7. szám. 7. p.

³²² SZÉKELY ISTVÁN – ÓSI ZSOLT: *Vadászati jog – vadásziskola*. 6. kötet. Mesterprint Kft., Budapest, é.n, 21. p.

kötni. Arra hivatkozhat csak érdemben, hogy a vadászai lehetőségei már beteltek, vagy nincsen már szabad területe, szállása a hirdetésben foglaltak tartamára. Ha a hirdetés szövege nem pontos, akkor az csak figyelem felkeltését szolgálhatja, és nem minősülhet szerződéses ajánlatnak.

5.8. Vendégvadászat

Előfordulhat a vadászatot gyakorlók között, hogy a tevékenységüket nem társaság, szervezet tagjaként, hanem meghívottként, vagy alkalmazottként gyakorolják. A vadásztársaságok és az intéző bizottság munkáját hatékonyan segítők számára is külön biztosítható így a vadászat, amiről a közgyűlést tájékoztatni kell, és nem kerülnek a meghívottak a tagok által külön meghívható személyek körébe. E tevékenység (vendég hívás és fogadás) szabályozása általában a vadásztársaság alapszabályában, vagy házi szabályzatában rögzíti a vendég hívás részletes szabályait, hogy ki, mikor és hány vendéget fogadhat. Ha a rögzített és előre elfogadott szabályzatok szerint zajlik a vendég hívás, akkor nincs is szükség különösebb engedélyezésre, mivel a közgyűlés általában a vadászati idény megkezdése előtt dönt minden évben a hívható vendégek számáról (általában egy vadászatra csak egy vendég hívható a tag által). Előfordulhat azonban, hogy az intézőbizottság dönt a vendég hívás korlátozásáról, mert adott társaságnál nincsen a házi szabályzatban, alapszabályban erre rendelkezés, de kialakult szokások szerint történik a vendégek fogadása. Ekkor nélkülözhetetlen, hogy a vadásztársaság képviselője hozzájáruljon a vendégek fogadásához.

A vendég hívás kapcsán mind a vendéglátónak, valamint a vendég vadásznak is vannak kötelezettségei:

- a) a vendégeknek számára ismertetni kell a vadászat megkezdése előtt az adott vadászati formát, a terület jellemzőit, elhelyezkedését, a löhető vadra és a magatartására irányadó szabályokat, gondoskodni kell a vendég vadász kíséréséről;
- b) a vendégnek rendelkeznie kell a vadászat gyakorlásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel;
- c) a vendég vadász köteles megtartani a meghívó vadásztársaság alapszabályának irányadó rendelkezéseit, házi szabályzatát.

A vendég vadászok általában a meghívásuk tiszteletére elsőként kapják meg az úgynevezett vadász részt.

VI. fejezet

A vadászatra jogosult kötelezettségei és a vadászterületek meghatározása

6.1. A vadászatra jogosult kötelezettségei

A vadászati jog földtulajdonjoghoz kötésével a vadászati tevékenység folytatása a vadászatra jogosult által nem csak jogosultságok összessége. A tulajdonjoggal kapcsolatban elterjedt az a megfogalmazás (leginkább az angolszász területeken), hogy az különböző jogosultságok gyűjteménye,³²³ amely jogosultságok több személy között elosztva is megjelenhetnek.³²⁴ Magyarországon is ekként jelenhet meg a Vtv. hatályos vadászati jog gyakorlására vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatban, de ennek a felfogásnak bírálataként megjegyzi azonban, hogy a tulajdonnál nem szabad elfeledkezni a kötelezettségekről.³²⁵ A tulajdonjog és a szerződéses elemek vegyülésével új kategóriák alakulhatnak ki a gyakorlatban (vadászati jog fogalmának tágabb értelmezése – vadászati jog gyakorlása). Hazánkban a vad állami tulajdonban van (Vtv. 9. §), a vadászati jog földtulajdonhoz kötése (Vtv. 3. §) pedig a Vtv.-ben foglalt egyéb rendelkezésekkel összhangban ad felhatalmazást arra, hogy a vad felett a tulajdonjogot a vadászatra jogosult megszerezhesse. A tulajdonjog alkotmányos védelme³²⁶ nemcsak a polgári jogi tulajdonra terjed ki, hanem az egyéb vagyoni jogokra is,³²⁷ mint esetünkben az a vadászati jog. A vadászati jog pedig a Vtv. 2. § a)–d) pontjaiban foglalt kötelezettségek és jogosultságok összessége. Valószínűleg a jogalkotó célzatosan a kötelezettségek megfogalmazást előbbre tette a jogosultságoknál, mert csak így valósulhat meg a Vtv. 1. §-ában megfogalmazott cél: a vadászható állatfajok természetes állapotának fenntartása, a vadászható állatfajok és élőhelyük védelme, a vadgazdálkodás és vadászati tevékenység gyakorlása.

A Vtv. alapján a vadászatra jogosult az **általános vad- és élőhelyvédelmi kötelezettsége** keretében köteles a vadászterületén élő vadállományt és annak biológiai sokféleségét fenntartani, valamint a vad és élőhelyének őrzéséről gondoskodni. A Vtv. bevezetőjében az általános elvek mellett kimondja, hogy a törvény megalkotásának célja a természet védelme és ezzel összhangban a vadállomány ésszerű hasznosítása. Az élőhely védelme az elmúlt években különösen fontossá vált, mivel az urbanizáció fokozódott, a

³²³ Angol megfogalmazásban: „bundle of rights”.

³²⁴ PAUL KOHLER: *The Death of Ownership and the Demise of Property. Current Legal problems.* Oxford Journal, 2000. 254–255. p.; <http://clp.oxfordjournals.org/content/53/1/237.extract> (letöltve: 2011. XI. 25.).

³²⁵ JEREMY WALDRON: *The Right to Private Property.* Oxford, 1990. 28–30. p.

³²⁶ Ez a védelem csak a már meglévő tulajdonra vonatkozik, függetlenül attól, hogy annak ki az alanya, mi a tárgya, nagysága, hogyan szerezték meg, mi a felhasználási célja. A Lisszaboni szerződés hatályba lépése óta kötelezővé vált Alapjogi Charta is magában foglalja az emberi jogok európai egyezményében foglalt (17. §) valamennyi jogot, így a tulajdonhoz való jogot is. Kiemelve a hivatkozott rendelkezésből: „a tulajdon használatát az általános érdekek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni”.

³²⁷ 17/1992. (III. 30.) AB határozat, valamint ABH 1992.104.,108.

környezeti ártalmak is fokozódtak, így egyre csökken azoknak a területeknek az aránya, ahol a vadak háborítatlan közegben maradhatnak.³²⁸ A **kötelezettségek mellett a törvény tilalmakat is meghatároz a vadászatra jogosult számára.** A legfontosabbokról:

- a jogosult nem veszélyeztetheti a nem vadászható állatfajok, élőszervezetek, valamint a vadászterületre meghatározott legkisebb vadlétszám fennmaradását,³²⁹
- köteles megtenni mindazokat az intézkedéseket, amelyek a vadállomány egészségének érdekében szükségesek, valamint tilos bármilyen a vad fennmaradását veszélyeztető tevékenység folytatása,
- tilos a vad védelme érdekében a vad búvó-, lakó-, és táplálkozási, valamint szaporodási, vagy költési helyét zavarni.³³⁰

Az általános szabályokon túlmenően a Vtv. külön fejezetben³³¹ részletezi:

- a vadászatra jogosult nemzetközi szerződések és a Rioi Egyezmény (1992)³³² szerinti vad- és élőhelyvédelmi feladatok szerint köteles a biológiai sokféleség megőrzésére,
- köteles nem zárt vadászterületén a vadállomány tömeges pusztulásának megelőzése, mentése érdekében, vadaskertjében, vadasparkjában a vadállomány fenntartásának érdekében a vad életfeltételeihez szükséges megfelelő minőségű takarmánymennyiségről és a vadnak ivóvízzel való ellátásáról gondoskodni,
- köteles megtenni minden olyan intézkedést, amivel a vadakat az állatbetegségektől lehet megóvni, valamint amelyek az állatbetegségek megszüntetése és megakadályozása érdekében szükségesek.

A vadászaton kívül a vad nyugalma mindenki köteles megóvni. A vadak védelme érdekében tilos a vad búvó-, lakó, és táplálkozási, valamint szaporodási, vagy költési helyét zavarni. A vadászati hatóság a tilalom alól felmentést adhat, amennyiben ez a vadállomány védelme és a vadkárok megelőzése ezt különösen indokoltá teszi.

Tiltott vadászati módok részeként tilos a vad kínzása is. Az elejtésére és elfogására irányuló tevékenység nem járhat annak a kínzásával.³³³ A vadat elejteni és elfogni csak és kizárólag a törvényben meghatározott módon lehet. Elfogható így a vad védelme érdekében a vadat üző kutya is, ha a vad sérelme másként nem hárítható el, illetve a kutya és macska is, ha a tulajdonosának felderítésére nincsen lehetőség.³³⁴ Tilos a vadat nem élve fogó csapdázási módszerrel, valamint mérge alkalmazásával elfogni, valamint elpusztítani.³³⁵ Vadgazdálkodási, vadászati létesítmény a vadászterületen csak a vadászatra jogosult előzetes

³²⁸ A célszerű fejlesztési irány ebben a szektorban is az EU szabályozásában már elég pontosan körülírt és megfogalmazott környezet-, természet-, valamint állatvédelmi előírásoknak, és a fenntartható fejlődés követelményeinek való megfelelés. Hasonló véleményen van BUDAY-SÁNTHA ATTILA 2001. 399. p.

³²⁹ Vtv. 28. § (1) bek.

³³⁰ Vtv. 28. § (3) bek.

³³¹ Vtv. 34–36. §.

³³² NAGY KÁROLY 1999. 256. p.

³³³ Vtv. 29. §.

³³⁴ Vtv. 30. § (3) bek.

³³⁵ Ezt közösségi szintű szabály is rögzíti, amely a 3254/1991. EGK. tanácsi rendelet.

engedélyével létesíthető. Vadászati célú kerítés emelésekor tekintettel kell lenni a vad természetes életfeltételeire, jellemző mozgásirányára. A tájba illő és természetes anyagból kell elsősorban megépíteni. A mesterséges vadtenyésztési tevékenység folytatása egységes környezethasználati engedély köteles, beszerzése nélkülözhetetlen a tevékenység jogszerű gyakorlásához.

A kötelezettségek teljesítésének kontrollját jelenthetik azok a rendelkezések, amelyek szerint, ha a jogosult a fentiekben írt kötelezettségének nem, vagy nem megfelelő módon tenne eleget és azt felhívás ellenére sem pótolja határidőben, akkor a vadászati hatóság a szükséges munkálatokat a költségére és felelősségére elvégeztetheti.

A vad és élőhelyének védelme céljából a **Vtv. tilalmakat jelöl meg**, illetve a vadászati idény és tilalmi idő meghatározásával kimondja, hogy az egyes vadfajok vadászatára mikor kerülhet sor. Így tilos vadászni: tiltott vadászati eszközzel, tiltott vadászati módon, vadászati tilalmi időben, vadászati kíméleti területen,³³⁶ vadászati tilalom hatósági elrendelése során.

A fentiek megsértése a vadászat rendje megsértésének szabálysértési³³⁷ jellegű felelősségre vonását eredményezheti az azt folytató személynek.

A **vadászati idény** az adott év márciusának első napjával kezdődik és következő év februárjának utolsó napjáig tart. A vadászati idény naptári időszakán belül szabályozott egyes vadfajok vadászata. Ezt az illetékes miniszter rendeleti úton is szabályozza, ha ez nem történne meg a vadakat a vadászati éven belül kímélni kell. A vadászati idényt ivar, korcsoport, és trófeás vad esetén minőség szerint is értelmezni kell. Erre tekintet nélkül, a vad védelme és a vad kímélete miatt haladéktalanul el kell ejteni a súlyosan beteg, mozgásképtelen, súlyosan sérült és életképtelen vadat. Bér vadászat során azonban állategészségügyi okból trófeás vad nem ejthető el.³³⁸

A vadászati hatóság a szakhatóság előzetes hozzájárulásával a vadászterület egy részét vadászati kíméleti területnek minősítheti.³³⁹

A vadászati kíméleti területen a tilalom fennállásáig tilos vadászni. Amennyiben a vadkár másként nem hárítható el, a vadászati hatóság a kíméleti területen engedélyezheti a vadászatot.³⁴⁰

³³⁶ A vadászati hatóság kíméleti területnek minősítheti a területet meghatározott időre és a tilalom fennállásáig:

a) ha a vad és élőhelyének védelme másként nem oldható meg,

b) a vízi vad fészkelésének és vonulásának területét,

c) a halastó, vagy természetes víz területét a lehalászás idejére. Ez alól egyetlen kivétel van, ha a vadkár másként nem hárítható el, vagy a vadászati hatóság meghatározott feltételek fennállása esetére hatósági vadászatot engedélyez (Vtv. 39. §).

³³⁷ 2012. évi II. tv. a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről, 215. §, 239–244. §§. Hatályos 2012. április 15-től.

³³⁸ FARAGÓ SÁNDOR: *Magyar vadász enciklopédia. A vadászat írott és íratlan szabályai*. Totem Plusz Könyvkiadó, Budapest, 2006. 320. p.

³³⁹ Ezzel a Vtv. 39. § szerint abban az esetben lehet élni, ha:

- a vad és élőhelyének védelme másként nem biztosítható,

- a vízi vad fészkelésének és vonulásának területén tesszük,

- a halastó, vagy természetes víz területe a lehalászás idejére kíméletre szorul.

A fentiekben részletezett vadászati tevékenységgel összefüggésben előírt kötelezettségek hasznos szabályok, de a szabályozásukat részleteiben rendező egyedi rendelkezések, akár az állatvédelem, vagy a növényvédelem kapcsán is megtalálhatóak, így a duplikáció elkerülése érdekében elegendő volna a speciálisan csak a vadakra vonatkozó szabályok megtartása a hatályos Vtv.-ben. Az 1996.évi törvény hatályba lépése óta sok olyan törvényi rendelkezés született, amely miatt itt már túl részletesek a szabályok. Olyan módosításra lenne ebben a körben szükség, amelynél csak az alapvetések maradnának fenn a védelem meghatározott szintjéhez, állapotához igazodva. A jogrendszer változásai igénylik a korábbi szabályozás felülírását. Rossz és már túlhaladott alapelvnek tekinthető a „mindent leszabályozni” kérdése.

A **szakszerű és tervszerű vadgazdálkodás** nélkülözhetetlen a vadállomány és élőhelyének védelmével kapcsolatos vadászatra jogosulti kötelezettségek között. A vadállomány és élőhelyének védelme, hosszú távú fennmaradása gazdálkodói érdek. Vadgazdálkodásnak minősül:

- a fentiek szerinti vadállomány és élőhelyének védelme,
- a vadállomány szabályozásával kapcsolatos tevékenység (Vtv. 40. §).

Tervszerű vadgazdálkodási tevékenységet kell folytatni a vadászatra jogosultaknak annak érdekében, hogy a fentiekben írt célok és feladatok megvalósulhassanak. A vadgazdálkodás mellett ide tartozik a vadászati jog szakszerű gyakorlása is. A vadgazdálkodás tervszerűségét a Vtv. 41. § (2) bek. szerint biztosítják.³⁴¹

A vadászati jogot a vadászterületre vonatkozóan a **10 éves vadgazdálkodás üzemterv keretében** és előírásai szerint lehet gyakorolni. Az elkészítése során figyelembe kell venni a vadászati jog jogosultjainak a vadászterületen élő vadfajok genetikai sokféleségét, annak megőrzését. Az üzemterv végrehajtásáért a vadászatra jogosult felelős. Az üzemterv elkészítése előtt vadállománybecslést kell végezni, s az erről szóló jelentést 3–3 példányban a területileg illetékes vadászati hivatalhoz kell megküldeni. A vadgazdálkodási üzemtervnek tartalmaznia kell a Vtv. 43. § (1) bek. szerinti elemeket.³⁴²

³⁴⁰ RÓNAI FERENC – SAMU LÁSZLÓ 2008. 36. p.

³⁴¹ Biztosítja:

- körzeti vadgazdálkodási terv,
- hosszú távú vadgazdálkodási üzemtervek, előírások, amely több vadászterületet foglalnak magukba és tíz évre meghatározzák a vadgazdálkodás céljait, valamint az
- éves vadgazdálkodási tervek.

Az adatszolgáltatás az Országos vadgazdálkodási Adattár fenntartásával és egyes adatok kötelező felhasználásával biztosítható.

³⁴² Ezek a következők:

1. A vadgazdálkodási egység adatait, ezen belül az alapadatokat, a vadgazdálkodási egység elhelyezkedését, jellemzését.
2. A vadgazdálkodási adottságok jellemzését, melynek tartalmaznia kell a vadgazdálkodási körzet szerinti besorolást, ökológiai adottságokat, a vadgazdálkodási adottságokat.
3. A vadállományok kezelését, és itt külön kell kitérni a nagyvad állományra és az apróvad állományra is, fajonkénti felsorolással, elő kell adni a vadállomány szabályozásának irányelveit, körzeti trófeabírálat irányelveit.
4. Védett természeti területen a természet- és tájvédelmi előírásokat.

A vadgazdálkodási üzemtervet a vadászterület fekvése szerinti illetékes vadászati hatóság hagyja jóvá. Egyidejűleg dönt a hatóság a haszonbérleti szerződés jóváhagyásáról és a vadászatra jogosult nyilvántartásba vételéről is. Előfordulhat, hogy szakhatósági véleménynek beszerzése is szükséges, mivel pl.: védett területen a fácán és a vadkacsa tenyésztése nem folytatható, továbbá a vadföldeken a rágcsáló irtószerek használata nem javasolt. A védett természeti területen a természet- és tájvédelmi előírásokat is tartalmaznia kell a tervnek. A terv kiadása előtt biztosítani kell, hogy a körzethez tartozó jogosultak a tervet még a kiadás előtt áttanulmányozhassák, arra indítványt, javaslatot tehessenek.³⁴³

A Vtv. 44. § (1) bek. szerint a vadászati jogot a vadászterületre vonatkozóan a körzeti vadgazdálkodási terv alapján elkészített – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – **tíz évre szóló vadgazdálkodási üzemterv** előírásai szerint lehet gyakorolni vagy hasznosítani.

A körzeti vadgazdálkodási terv a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének időtartamát az (1) bekezdésben foglaltaknál rövidebb időtartamban is meghatározhatja, feltéve, ha a vadászati jog szakszerű hasznosítása egyébként biztosítható. Amennyiben a vadállomány védelme ezt különösen indokoltá teszi, a körzeti vadgazdálkodási terv a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének időtartamát az (1) bekezdésben foglaltakhoz képest legfeljebb három évvel hosszabb időtartamban is előírhatja.

Azonban **javasolnám azt**, hogy a tartamos vadgazdálkodás érdekében az üzemtervi ciklusokat differenciáltan jelöljék ki a nagyvadas és apróvadas, vagy vegyes vadas területekre bontva. A vadaknak kilőhetősége fontos, hogy az adott vadászatra jogosulthoz kapcsolódhasson, ha a vad az ő területén született. Így indokolt lehet nagyvadakra nézve a 15 éves üzemtervi ciklus meghatározása.

A vadgazdálkodási üzemterv elkészítése során figyelemmel kell lenni a vadászterületen élő vadfajok genetikai értékének megőrzésére, továbbá a vadállomány túlszaporodásából eredő károk megelőzésére. A jogosult a vadgazdálkodási üzemterv elkészítéséről a körzeti vadgazdálkodási tervnek az adott vadászterületre vonatkozó előírásai szerint köteles gondoskodni. A jogosult felel a vadgazdálkodási üzemtervben foglaltak végrehajtásáért. A Vtv. 45. § (1) bek. rögzíti, hogy milyen elemeket, adatokat kell, hogy a vadgazdálkodási üzemterv tartalmazzon.³⁴⁴

A vadgazdálkodási üzemtervet a vadászati hatóság hagyja jóvá. Ha a vadgazdálkodási üzemterv elkészítésekor nem ismert a vadállomány, valamint ha az élőhely állapotában bekövetkezett változás ezt indokolja, a vadászati hatóság kérelemre, vagy hivatalból a vadgazdálkodási üzemterv módosításáról határoz.

³⁴³ Vtv. 43. § (3) bek.

³⁴⁴ Tartalmazza:

- a) a vadászterület azonosító adatait;
- b) az élőhely általános jellemzését;
- c) a vadászterületen található vadállomány jellemzőit;
- d) a vadállomány-szabályozás helyi irányelveit;
- e) a vad takarmányozására, a vadföld gazdálkodásra vonatkozó előírásokat;
- f) a vad és élőhelyének védelmével, továbbá a természet- és tájvédelemmel kapcsolatos kötelezettségeket.

A vadgazdálkodási üzemterv előírásai akkor is érvényben maradnak, ha a jogosult személyében változás következik be. Az új jogosult köteles a vadgazdálkodási üzemtervben foglalt előírások végrehajtásáról – annak érvényességi idején belül – gondoskodni.

A vadászatra jogosult köteles a tárgyév február hó 15. napjáig a vadászterületre vonatkozó **éves vadgazdálkodási tervet** készíteni³⁴⁵ és az illetékes vadászati hatósághoz azt jóváhagyás végett bemutatni. A terv elkészítése előtt vadbecslést kell végezni, vagyis a vadászterületen élő vadak számának ismeretében lehet csak a tervezéshez kezdeni. A tervet a szakértelem biztosítása érdekében legalább középfokú vadgazdálkodási képesítéssel és ötéves szakmai gyakorlattal rendelkező személy készítheti el. Ha valamelyik feltételnek a vadászatra jogosult nem tesz eleget, akkor vadgazdálkodási bírság megfizetésére kötelezhető.

Az általam megvizsgált vadásztársaságok általában apróvadás területet kezeltek, így megfigyelhető, hogy nagy gondot fordítanak a fácánok darabszámának a növelésre. Annak érdekében, hogy a fácánpopuláció fennmaradjon, szükség van telepítésre. Az éves tervük mindig tartalmazza az éves kilőhető vad mennyiséget, a társaság által telepítendő vadak mennyiségét, és a megjelölésükre vonatkozó számadatokat. Mindig a vadásztársaság csak az éves tervben szereplő meghatározott számú és fajtájú vadat ejthet el. Ezt a tervet a vadászati hatóság minden év szeptember 30. napjáig hivatalból felülvizsgálhatja, és változás esetében módosíthatja is.

Továbbá azt is láttam a vizsgált vadásztársaságoknál, hogy minden évben bérvadászokat fogadnak, akik fácánra, nyúlra, őzbakra, őzsutára, vadkacsára vadászhatnak. Általában a vadásztársaságoknak ebből származik a bevétele. Joggal merül fel a kérdés akkor: ki lövi ki a vadat? Azt lehet mondani, hogy a vadásztársaságok bevételeinek jelentős része a bérvadászattól származik, ebből kell fedezni a terület bérleti díjait, a munkabéreket, vadtartás és takarmányozás költségeit. A vadat nagyobb mértékben az lövi ki, aki meg tudja fizetni az árát, többségében hazánkba látogató külföldi vadász. Ha nem ezt akarják a vadásztársaság tagjai, akkor gyakorta igen magasak a tagok költségei és ezt meg kell fizetni, ha meg akarják tartani a vadászati lehetőségeiket.

A Vtv. 48. § (1) bek.-e szerint a vadgazdálkodás, a vad és élőhelye védelmének országos szintű szabályozása érdekében a miniszter **Országos Vadgazdálkodási Adattár** tart fenn és működtet.³⁴⁶

³⁴⁵ Az éves vadgazdálkodási terv tartalmazza a Vtv. 47. §-a szerint:

- vadfajonként az elejthető, elfogható vadlétszámot;
- a vadászterületen vadászat céljából szabadon engedhető mesterségesen tenyésztett vad fajtát és darabszámát;
- a vad vagy a vadhús értékesítési, illetve vadászrészként történő juttatási tervét;
- a vad takarmányozásával kapcsolatos feladatokat.

³⁴⁶ Az *Adattár* az alábbi információkat tartalmazza:

- a) a körzeti vadgazdálkodási tervek adatait;
- b) a vadászterületek azonosítására szolgáló adatokat;
- c) a jogosultak nevét (cégét), címét (székhelyét);
- d) a vadgazdálkodási üzemtervek adatait;
- e) az éves vadgazdálkodási tervek adatait;
- f) vadfajonként a vadállomány mennyiségében bekövetkezett változásokat;

A vadgazdálkodásnak, a vad és élőhelye védelmének e törvény szerinti tervezése, irányítása és ellenőrzése az Adattár adatainak felhasználásával történik.

A természetvédelem olyan központilag szabályozott, irányított és szervezett tevékenység, melynek célja a természetvédelmi értékek és rendszerek fenntartása. A természeti értékek fennmaradása, a természeti rendszerek zavartalan működése az emberi lét fenntartása szempontjából kiemelkedő fontosságú. Mindezek miatt a természetvédelem közérdeket szolgál, és a társadalmak által létrehozott intézményrendszer keretei között valósul meg. Nem szabad erről megfeledkezni, de arról sem, hogy a természetvédelem állami keretei és feladat- végrehajtása mellett legalább akkora kötelezettség hárul a kitűzött célok elérése céljából a társadalom tagjaira, egyénekre és társadalmi- és civil szervezetekre egyaránt.

A társadalmi támogatás az egyik kiemelten hangsúlyos területe a vadásztársadalomhoz való hozzáállásnak, a természetvédelem célkitűzéseire, feladataihoz és különösképpen a vadászatot, vadgazdálkodást természetvédelmi okokból korlátozó tevékenységéhez.

Napjainkban mintegy 950.000 hektár, az ország közel 10 %-a áll természetvédelmi oltalom alatt. Az általános védelem kiterjed az ország teljes területére, a védetté nem nyilvánított területekre, természeti értékekre, tájakra egyaránt (Tvt. 5. §). Az általános védelem hivatott fenntartani a biológiai sokféleséget, a természeti erőforrásokat, földtani örökségünk egészének megővését. A feladatok elvégzését jogi érvényességű szabályozással, szakhatósági közreműködéssel, pénzügyi, vagy más támogatások rendszerével érheti el az intézményes természetvédelem.

Vadászat nélkül a természet egyensúlya nem borulna fel, a természet számára nem szükségszerű ez a tevékenység, viszont a természet védelme nélkül a vadászat létalapja megszűnik. A szélsőséges vadásztevékenység következménye visszafordíthatatlan lehet, jóvá nem tehető károkat okozhat, ezért szükséges a megelőzés. Sokszor érdekellentét alakul ki a vadász és a természetvédő között. A természetvédő ugyanis önzetlenül szereti a természetet, míg a vadász nemcsak szereti, de használja, igénybe veszi, kisebb mértékben szennyezi, és olykor rombolja is. A vadászat és a természetvédelem kapcsolata, érintkezési felülete hármas jellegű. A természetvédelemnek és a vadászatnak vannak egymással szemben közömbös, egymással ellentétes, valamint egymást kölcsönösen zavaró és egymást segítő, támogató vonatkozásai is. Az okszerű vadgazdálkodás fenntartását biztosítja a háromszintű tervezési rendszer, amelynek céljai:

- a vadállomány és élőhelyének védelme, fenntartásának hosszú távú biztosítása,
- a gazdálkodói érdek, továbbá a vadászterületen folytatott vadgazdálkodási tevékenység közötti összhang megteremtése,
- védett természetvédelmi területen a természetvédelmi célok megvalósítása,
- a vadászati jog szakszerű gyakorlása és hasznosítása.

g) a trófeabírálat adatait.

Érdekellentét akkor lehet például, amikor egy veszélyeztetett fajt kell védelemben részesíteni. A természetvédelmet kizárólag a faj megmentésének vágya, hosszú távú és széles körű társadalmi érdekek vezetik, a vadászokat viszont a rövid távú egyéni érdekeik vezérik. További ütközési pontot jelentenek a következők még: a vadászattal együtt járó zajkeltés, a vad mesterséges táplálásával együtt járó elgyomosodás, egyes vadfajok nagytömegű mesterséges tenyésztése következtében létrejövő elházasodás, a nagy létszámú vadállomány által az élőhelyekben okozott károk, illetve gyakran előfordul, hogy védett állatfajokat gyűjtő bűnözőknek a vadászok adnak segítséget.

Megállapítható azonban, hogy manapság **a vadászat és természetvédelem között inkább jellemző az egymásrautaltság, a közös érdek, mintsem az érdekellentét.** Érdekazonosság figyelhető meg a következő területeken:

- élőhelyek megőrzése, hiszen a fajok elpusztulásának elsődlegesen ez is oka lehet,
- környezetvédelem, (a környezetszennyezés közvetlenül hat az élőhelyek elpusztulására, illetve közvetve a fajok kipusztulásához vezet),
- túlzott gépesítés elleni harc (a gazdákat ösztönözni arra, hogy olyan módszereket alkalmazzanak, amelyekkel minimálisra csökkenthető a vadállományban okozott kár),
- vegyszerezés, (talaj-és vízszennyezésen keresztül közvetlenül szennyezi az élőhelyet),
- talajjavítás, (ez a beavatkozás ellentétben áll a természetvédők és a vadászok célkitűzéseivel is),
- vízrendezés, (folyószabályozó munkálatok élőhelyeket tesznek tönkre),
- turizmus területén, (cél megakadályozni, hogy a természetet járó tömegek zajongásaikkal, tűzrakással, szemeteléssel minél kevesebb kárt okozzanak),
- táblásítás megakadályozása kapcsán,
- fásítások kialakításával, a meglévők megőrzése és újabbak létrehozásával,
- monokultúrák hosszú távon kedvezőtlenül hatnak, ezek kialakítása elleni fellépés, védekezés a tüzek, vadbetegségek ellen, kóbor kutyák macskák, orvvadászat visszaszorítása.

Az 1996. évi LIII. törvény (rövidítve: Tvt.) céljaként rögzíti, hogy a vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt, természet védelméhez fűződő érdekek érvényesülésével kell biztosítani.³⁴⁷ A vadon élő szervezetekre vonatkozó rendelkezések kiterjednek a faj minden egyedére, annak valamennyi fejlődési szakaszára, alakjára, állapotára, részére.³⁴⁸ Mind a természetvédelem, mind pedig a vadgazdálkodás és a vadászat a jövő érdekében munkálkodik, ami a természetvédők és a vadászok érdekközösségét még szorosabbra fűzi.³⁴⁹ A Vtv. egyik alapvető célja a természet védelme. A **természetvédelem és a vadgazdálkodás**, illetőleg a

³⁴⁷ Tvt. 1. § a) pont és 8. §. (1) bek. 11. §.

³⁴⁸ Tvt. 8. § (2)–(6) bek.

³⁴⁹ Csak olyan mértékű lehet a vadászat, hogy a faj természetes állományának sokfélesége, fennmaradása nem kerülhet veszélybe [Tvt. 11. § (2) bek.]. A természetvédelmi szabályozást azért is ismertetem, mert így lehetne a Vtv. rendelkezéseit a többi kapcsolódó jogterülettel összehangolva felülről.

vadászat között sok az érintkezési pont. Így különösen: vadászni csakis szabad természetben lehet, a jól gondozott vadászterület kiváló élőhely az egész állatvilág számára, a vadról való gondoskodás szükségessé teszi változatos növénykultúrák és vadvédő sűrűk létesítését is, a vadgazdálkodás beavatkozás a természet világába, de **fontos szerepe van a vadállomány mennyiségi szabályozásában és a fenntartásában** is. A vadgazdálkodás és a vadászat során biztosítani kell a természet védelméhez fűződő érdekek érvényesülését, a fenntartható használatot, ami a vadon élő vadászható vadfajok biológiai sokféleségére alapozott fenntartását jelenti.³⁵⁰ A vadászatra jogosult nem veszélyeztetheti a nem vadászható állatfajok, az élő szervezetek, valamint a vadászterületre meghatározott legkisebb vadlétszám fennmaradását. A vadászaton kívül a vad nyugalomát mindenki köteles megővni. Tilos vadászaton kívül a vad fennmaradását bármilyen módon veszélyeztetni.³⁵¹ A természetvédelem szempontjai megnyilvánulnak a vadászati eszközökre, a vadászati idényre és tilalmi időkre, valamint általában a vad védelmére vonatkozó rendelkezésekben is.³⁵² Ha valamely területen a vadászható vadfaj állománya a vadászat, vagy más tényező miatt veszélyeztetetté vált, a természetvédelmi igazgatóság kezdeményezheti a vadászati hatóságnál az adott vadfaj vonatkozásában a vadászati korlátozás, vagy tilalom elrendelését (Tvt. 13. §). Ugyanúgy jogosult az igazgatóság, amennyiben a vadászható vadfaj túlszaporodását észleli, kezdeményezni az állomány szabályozását.

A vadászatra jogosultak azzal tudnak a legeredményesebben közreműködni a természetvédelem feladatainak a megoldásában, ha szigorúan megtartják, megtartatják a természetvédelmi jogszabályoknak, és a Vtv. természetvédelmet szolgáló rendelkezéseit; ismerik a vadászterületük adottságait, értékeit, és hatékonyan fellépnek ezek védelmében; tevékenységüket általában úgy alakítják, hogy az összhangban álljon a természetvédelmi érdekekkel, biztosítva a vadállomány fennmaradását és ésszerű fejlesztését; konkrét intézkedéseket tesznek a természetvédelmi érdekek védelmére; vadászatok rendezésekor, felhívják vadászaik figyelmét, a területen élő védett szőrmés és szárnyas állatok lelövésének tilalmára; állatvilágra kedvezőtlen természeti viszonyok között hatékonyan gondoskodnak a védett állatokról is; megszervezik a vadászok természetvédelmi oktatását; közreműködésükkel segítik a természetvédő szervezetek munkáját; haladéktalanul értesítik a természetvédelmi szerveket minden olyan jelenségről, amelynek a természetvédelem szempontjából jelentősége lehet.

Vadászni csak a fentiekben kifejtett és részletezettek szerinti szakszerű és tervszerű vadgazdálkodás mellett lehetséges, a vadászati és vadgazdálkodási feladatok ellátása pedig

³⁵⁰ A Tanács 1992. május 21-i, 92/43/EGK. számú irányelve, 2. cikk.

³⁵¹ Vtv. 28. (1)–(2) bek.

³⁵² Külön törvényi korlátot képeznek a Vtv. 30–39. §-ai.

megköveteli a vad megfelelő élőhelyének fenntartását és annak védelmét.³⁵³ A természetvédelem érdekében, az egyik legfontosabb szankció a természetvédelmi bírság.³⁵⁴

A vadászat nem érdektelen és oktalan vadpusztítást jelent, hanem a természet védelmével **összehangolt vadgazdálkodás fontos tényezője**. A vadállomány megőrzése nélkül nincs vadászat és vadgazdálkodás, szükségképpen is érdekközösség jön létre a vadászatot gyakorlók és a természetvédők között. Mindebből következően pedig a korszerű vadászat és vadgazdálkodás egyben aktív természetvédelem is.³⁵⁵

A vadgazdálkodás feltételeit úgy kell meghatározni, hogy az adott ökológiai helyen élő, vadászható vadfajok a környezetükre és egymásra olyan hatást fejthessenek ki, amely nem veszélyezteti a fennmaradásukat. A vad nyugalma mindenki köteles megővni, tilos a vad bűvő-, táplálkozási-, és szaporodási helyét zavarni.

A vadgazdálkodás (a vadászattal járó bevételek és kiadások, valamint a jogok és kötelezettségek teljesítése s egybevetése után) olyan mértékű anyagi ráfordításokat igényel, ami a vadászati jogot gyakorlók tartalékait is igénybe veszik. A visszafogott vadászatok pedig kihatnak a vad populációk változásához, de a szabályozott keretek közötti tevékenység a biológiai sokféleség megőrzését eredményezheti. Nélkülözhetetlen tényezője a vadgazdálkodás a vadászterületek használatának és hasznosításának, a hazai tervek-programok és nemzetközi egyezmények végrehajtásának, a vidékfejlesztésnek. Az élőhelyek sokfélesége és a területi gazdálkodás a nagyvadállomány számára kedvező létfeltételeket teremtett. Az erdőtelepítési program, a nagyábrás nagyüzemi mezőgazdálkodás növelte a vadeltartó képességet. Mindez és az okszerű vadgazdálkodás, a nagyvadállomány jelentős létszám emelkedését is maga után vonta. A vadászható nagyvadaink száma 1960-ban 80.000 db. volt, az 2008-ban 556.000 db. lett.³⁵⁶ A szakszerű – a vadföld gazdálkodás és takarmányozás széles eszköztárát is felvonultató – vadgazdálkodás, az állomány szabályozás tudományos ismérveit alkalmazva, korábban elképzelhetetlen nagyságú vadállomány fenntartására tett kísérletet. Azonban napjainkra a mennyiségorientált gazdálkodás helyett a minőségi vadgazdálkodásra kellene helyezni a hangsúlyt.

Az apróvadaink a nagyvadakkal ellentétesen csökkenő tendenciát mutatnak. 1960-ban 4,5 millió db. volt a mennyiségük, az 2008-ra 1,353 millió db.-ra csökkent.³⁵⁷ Ha a nagyvadak

³⁵³ Vtv. 41. § (1) bek.

³⁵⁴ Tvt. 80. § (1)–(2) bek. – Aki tevékenységével vagy mulasztásával a természet védelmét szolgáló jogszabály, illetve egyedi határozat előírásait megsérti; a védett természeti értéket jogellenesen veszélyezteti, károsítja, elpusztítja; a védett élő szervezet, életközösség élőhelyét, illetve élettevékenységét jelentős mértékben zavarja; a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, hozzájárulásához kötött tevékenységet, engedély, hozzájárulás nélkül vagy attól eltérően végez; természetvédelmi bírságot köteles fizetni. A természetvédelmi bírságot a természetvédelmi hatóság szabja ki, adók módjára behajtható.

³⁵⁵ A *Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier* (CIC) mindig képviselteti magát a természetvédelmi szervezetek tanácskozásain. Az 1971-ben hazánkban megrendezett Vadászati Világkiállítás alap gondolata a természet és az ember kapcsolata volt.

³⁵⁶ NAGY EMIL: *A hazai vadászható nagyvadfajok állománynövekedésének változása és annak hatása az apróvad-gazdálkodásunkra*. In: A vadgazdálkodás időszerű kérdései. Országos Magyar Vadász Kamara, Budapest, 2010. 80. p.

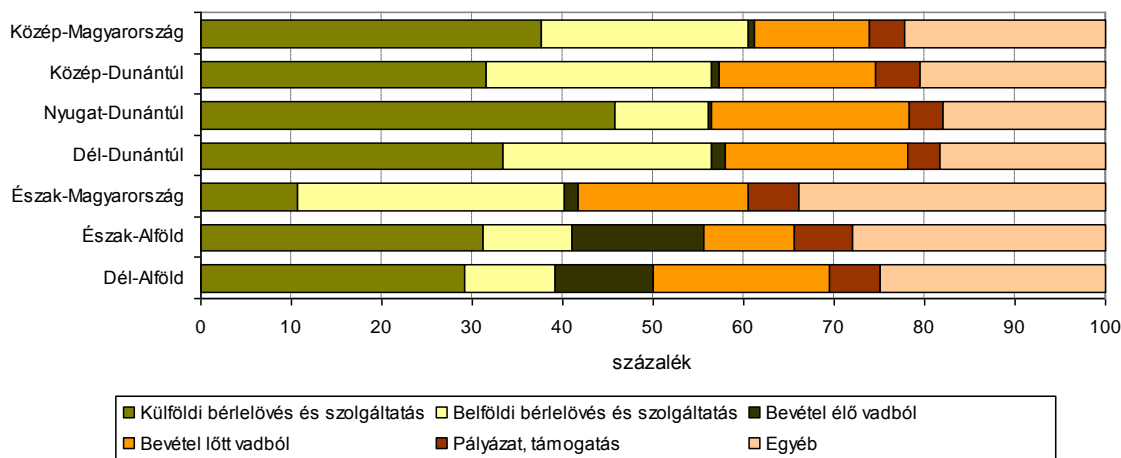
³⁵⁷ UO. 88. p.

számának növekszik is a száma, nem lehet azt mondani, hogy eredményesebb lenne a vadgazdálkodás, mivel a kapcsolódó költségek jelentősen meghaladják a bevételeket. Több nagyvad van a vadgazdálkodásunkban, mint amire szükség van, így nem biztosított a vadgazdálkodás és az élőhely hasznosítás egyensúlya. Az apróvad mennyiségi csökkenését hozta a minimumtörvény bevezetése, így a vegyes és nagyvadas területeken sokszor nincs apróvad vadászat. A mezőgazdaságilag, vagy vadászatilag nem hasznosított területeken vissza kellene hozni az apróvadak vadászatát. A mezőgazdasági terület lehetne az apróvad, az erdő a nagyvad élőhelye.

A vadgazdálkodás tervezésében nagy szerepe van a hatóságoknak és a vadászat rendjét befolyásoló terveknek. **A hatékonyság tovább fokozható lenne, ha külön vadgazdálkodással, vagy azt segítő szervezetek létrehozásával támogatnák a vadgazdálkodást folytatók tevékenységét, amit a jogalkotók külön jogszabályi keretben a szervezetek céljainak feladatainak meghatározásával, és támogatási rendszerrel is tovább erősíthetnének.** A vadgazdálkodás támogatása kapcsán **mintát jelenthet a német szabályozás köréből a vadgondozási közösségek létrehozása, támogatása** (pl.: élőhely fejlesztésére, megfelelő állapotban való megtartás segítésére állami támogatással; vagy nagyvad-apróvad állományának kezelésének támogatására, erre vonatkozó javaslataimat a vadászterületek területek kialakításánál ismertettem).

A vadgazdálkodás nem kifejezetten nyereségteremtő gazdasági ág. A szabadföldi vadgazdálkodás pénzügyi egyenlege hosszútávon kiegyenlített. Ezzel szemben a zárt téri gazdálkodás lényegesen eredményesebb, de hosszú megtérülési idő mellé magas beruházási költség társul. Országosan a vadászati bevételek 2007-ben meghaladták a 16 milliárd forintot, amelytől a kiadások mintegy 800 millió forinttal maradtak el. A bevételek 11 százalékkal, míg a kiadások 9 százalékkal növekedtek két év alatt. Régióként a bevételek és kiadások azonos eloszlást követnek. A bevételek három tizedét a külföldi bérlelvések jelentették, emellett számottevő bevételi forrás tettek ki a belföldi bérlelvésekből, illetve a lőtt vadakból befolyt összegek is. 2007-ben a belföldi bérlelvésekből és a vadak értékesítéséből származó bevételek jelentős növekedést értek el, míg a bevételek 5 %-át kitevő pályázati források és támogatások összege két év alatt háromnegyedére esett vissza.

3. számú táblázat
A vadgazdálkodásból származó bevételek megoszlása
2007/2008

Forrás: *A vadgazdálkodás, vadászat*. In: *A mezőgazdaság fejlettségének regionális különbségei változások a rendszerváltástól napjainkig*. Felelős szerkesztő: Végh Zoltán. KSH, Budapest, 2008. 107–109. p.

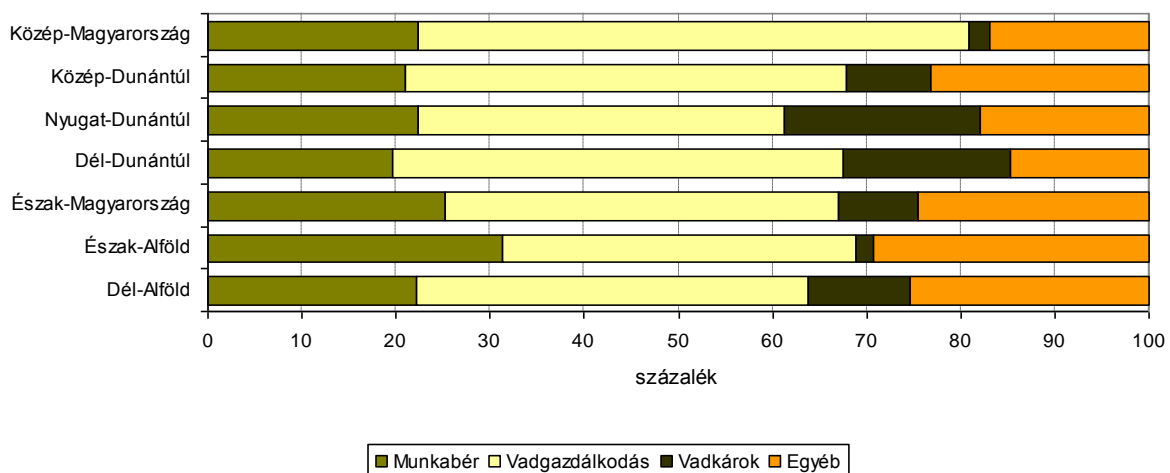
A vadgazdálkodók a bevételeik megőrzése és a fizetőképességük fenntartása érdekében a vadászati lehetőségeket a fentiekben említettek szerint megerősítetten bérebe adják. Ezt igazolja a bérkilövő vadásztársaságok nagy száma is Csongrád megyében, ha a vadgazdálkodók számát (Mellékletben az 5. számon csatolt táblázatban és közzétett adatok szerint 60 db megyénkben) vizsgáljuk, akkor erre jutó 19 db bérkilövő vadásztársaság közel 1/3-os arányt képvisel. A bérkilövő vadásztársaságok tagjainak pedig általában kevésbé tehetősek a tagjaik, és sokszor a vadászai magatartásával is problémák vannak, mivel nem folytatnak lögyakorlatokat, időszakonként vadásznak, a vadgazdálkodás szempontjai nem meghatározóak a számukra, mert gyakorlatilag „csak” lőni akarnak. Dr. Teiszl István, a Homoki Nagy István Bérkilövő Vadásztársaság elnökével folytatott beszélgetésem is a bérkilövő vadásztársaságok tagjaival kapcsolatos kritikai észrevételeimet erősíti meg. Összefoglalóan előadta, hogy a bérkilövő vadásztársaságok tagjai sajnos sokszor anyagi gondokkal küzdenek, nem tudják megfizetni a területes vadásztársaságok éves tagdíjait, ami a vadgazdálkodástól és vadkárok előfordulásától és pénzbeli nagyságrendjétől nagyban függ. Tudomása szerint a tagdíj a Dunántúlon akár egy-másfél millió forint is lehet. Kiemelte azért, hogy jó oldala is van a bérvadászatnak, mivel így vadászati lehetőséghez juthatnak a bérkilövő társaság tagjai, megelőzve az orrvadászatot és a vadak ellopását, a vadászat gyakorlásának a szabályai rugalmasabbak lehetnek. Megerősítette, hogy az általa ismert vadgazdálkodók is gyakran bérvadászattal hasznosítják a kilőhető vadjaik nagy részét. Ő is tag egy területes vadásztársaságban, ahol a személyes tapasztalatai erősítik meg azokat az adatokat, amelyek a szervezetek számából és a vadgazdálkodást folytatók arányából vonhatóak le. Ezt a kijelentést még akkor is fenn lehet tartani, ha a bérvadászok kevésbé tehetősek és esetlegesen a vadásztársaságaik működése gyakorlatilag néha szakadozik, az

adott év minden adottsága (időjárás, vadszaporulat, bevételek alakulása és még számos egyéb körülmény felsorolható) által befolyásolt. Elmondta, hogy a költségeket a terület vadásztársaságok is a vadföld gazdálkodással kívánják csökkenteni, a megtermett takarmányt pedig a vadásztársasági tagok társadalmi munkában gyűjtik be, és tárolják el a téli időkre. A megfelelő takarmányozással kívánják a vadak által mezőgazdaságban és erdőgazdálkodásban okozott károkat megelőzni, de sajnos ez nem mindig sikerül eredményesen. Jelentős költséget jelent a társaságok számára a hivatásos vadászok foglalkoztatása és járulékos költségeiknek a viselése, amely néha kevésbé ellenőrizhető (pl.: szolgálati gépkocsi használata, a vadászterületen ellenőrzéssel töltött idő, orvvadászok elleni fellépés hatékonyságát megemlítve csak).

Távlatilag **javasolnám**, hogy növeljük a vadászok létszámát hazánkban, csökkentjük a külföldi bérvadászok számát. A vadgazdálkodók meg akarnak felelni a bérvadászat igényeinek, ezért több vadat tartanak, de nem tudják biztosítani a vadtartás költségeit. Ne a vadkereskedelem szabályozza a piacot. Kapjanak a vadgazdálkodók több támogatást, így a tevékenységüket jobban befolyásolhatná a szervezet és tagjainak a saját vadászat gyakorlásához fűződő érdeke, nem pedig a bevételek egyre nagyobb mennyiségű megszerzése a növekvő költségek fedezése miatt.

A kiadásokon belül a legnagyobb arányt (59 %) a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó költségek tesznek ki, valamint másik ilyen nagy költségnem a munkabér. (22 %). Sajnos a ráfordítások közül a vadak által okozott mezőgazdasági, illetve erdei károk megtérítésére fordított összegek is jelentősebben emelkedtek a jelenlegi ciklus kezdetén is. Ezt igazolja az alábbi táblázat is.

4. számú táblázat
A vadászati kiadások megoszlása
2007/2008

Forrás: *A vadgazdálkodás, vadászat*. In: *A mezőgazdaság fejlettségének regionális különbségei változások a rendszerváltástól napjainkig*. Felelős szerkesztő: Végh Zoltán. KSH, Budapest, 2008. 107–109. p.

A mai magyar vadgazdálkodás és a vadászat évei, jogszabályai és gyakorlata – mint korábban is – összhangban vannak az ország természeti értékei fenntartásának, megőrzésének igényeivel, a biodiverzitás védelmével, és lehetőség szerinti növelésével. A vadállományt e biodiverzitás részének, nemzeti kincsnek tekintjük, kezelését felelős tudattal, nagy szakmai hozzáértéssel végzik vadgazdáink. A bölcs gazdálkodásuk szellemében segítik vadállományuk növelését és felelősen, a gazdálkodás évszázados magyar tradícióit szem előtt tartva folytatják vadfajaink vadászatát. A vadon élő állatok természetes környezete a modernizáció miatt egyre gyorsuló változásokon megy keresztül és ez az átalakulás az esetek többségében nem kedvez a vadaknak. A természet rendjébe történő beavatkozás akár végzetes is lehet, igen fontos annak felismerése, hogy a vadállományunk és természetes élőhelyük megtartása érdekében egyre nagyobb figyelmet kell fordítani a védelmükre.³⁵⁸

Egyet értek Dr. Faragó Sándor véleményével, miszerint „a vadgazdálkodók olyan pályára állítása a cél, amely nem vár külső pénzbeli segítséget, nem vár gyors és tartós sikert egyszeri befektetéstől, amely hátrányos következmények nélkül nem viseli el a folyamatos szakmatlanságot [...], hanem szakmai alapokon megújulva keresi a megoldást az új politikai, gazdasági, ökológiai és szociológiai körülmények között.”³⁵⁹

A vadgazdálkodás jövőképe kizárólagosan csak a természetszerű, bölcs gazdálkodáson alapulhat. Sajnos egyre szűkebb a vadászható fajok köre. Fontos, hogy a vadgazdálkodó tegyen is azért, hogy a vadak megújulása a területén egyre magasabb szinten megtörténhessen. A vadgazdálkodás ugyanis a fenntartható és tartamos gazdálkodás eszköze.

A Vtv. olyan speciális területet szabályoz, amely a környezeti felelősség mindkét oldalán megjelenik. A vadak egyszerre képezik a védelem tárgyát és emellett a környezeti károk forrásai is lehetnek, Emellett a vadászat és a vadgazdálkodás olyan formában is megjelenhet, amely a növényi és állati kultúrák károsodását okozza. A természet védelmét jogrendszerünk különös súllyal kezeli, kiemelten védendő érdeknek tekinti.³⁶⁰

A vadászatra jogosult köteles megtéríteni a károsultnak a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, a muflon által a mezőgazdaságban és erdőgazdálkodásban, továbbá az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetékertben okozott kár öt százalékot meghaladó részét (**vadkár**).³⁶¹

A **vadkár megtérítésére** az köteles, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult, és akinek a vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetőleg akinek a vadászterületéről a vad kiváltott. A vadászatra jogosult köteles a károsultnak megtéríteni továbbá a vadászterületén a

³⁵⁸ HELTAY ISTVÁN: *A vadászat és a vadász szerepe a harmadik évezredben*. In: A magyar vadászat ezer éve. Millenniumi Vadászati Bizottság, Budapest, 2000. 87. p.

³⁵⁹ FARAGÓ SÁNDOR: *Az apróvad-gazdálkodás jövője Magyarországon*. In: A vadgazdálkodás időszerű kérdései. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010. 94. p.

³⁶⁰ JENOVAI PETRA: *Emberi környezet – polgári jogi felelősség*. In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus VIII. Lectum Kiadó, Szeged, 2008. 48. p.

³⁶¹ Vtv. 75. § (1) bek. Ez egy sajátos kártelepítési szabály. Indoka: az Alkotmánybíróság által is kifejtetten abban rejlik, hogy a vadak természetes élőhelye a mezőgazdaság és erdőgazdaság által hasznosított terület, a vadállomány pedig a biológiai életközösség része [67/1997. (XII. 29.) AB hat.].

vadászati jog gyakorlásában résztvevő személyek által a mezőgazdasági terményekben, természetett növényállományban a vetéstől a betakarításig, az erdőben, a védett természeti értékben, a vizek halállományában, a szőlőben, valamint a gyümölcsösben másnak okozott kárt, vagyis **a vadászati kárt** (Vtv. 76. §).

A vadászatra jogosult a Ptk.-nak a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles megtéríteni a károsultnak a vad által a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt. E szabálynak elsősorban a vad gépjárművel való összeütközésekor van jelentősége. Ebben az esetben két veszélyes üzem találkozásáról van szó. A Legfelsőbb Bíróság által kialakított gyakorlat szerint az a tény, hogy a vad közúton megjelenik, még nem róható fel annak vadászatára jogosultnak. Más a helyzet viszont, ha a vad a vadászat, vagy a vadászatra jogosult aktív tevékenysége miatt kerül a helyszínre (pl.: a vadetetőt az út mellé helyezték közvetlenül).

A vadászatra jogosult kötelezettségei a károk megelőzése és elhárítása érdekében: a vad elriasztásáról gondoskodni, vadelhárító vadászatokat tartani, gondoskodni a vad élelmezéséről, károsodás közvetlen veszélye esetén az érintett ingatlan használóját köteles értesíteni, vadkár elhárító berendezéseket használni.³⁶²

A vadállományt e biodiverzitás részének, nemzeti kincsnek tekintjük, kezelését felelős tudattal, nagy szakmai hozzáértéssel végzik a vadgazdák. A bölcs gazdálkodásuk szellemében segítik a vadállományunk növelését és felelősen, a gazdálkodás évszázados magyar tradícióit szem előtt tartva folytatják a vadfajaink vadászatát.

Az élőhelyek sokfélesége és a területi gazdálkodás a nagyvadállomány számára kedvező létfeltételeket teremtett. Az erdőtelepítési program, a nagytáblás nagyüzemi mezőgazdálkodás növelte a vadeltartó képességet. Ezek együttesen és az okszerű vadgazdálkodás, a nagyvadállomány jelentős létszám emelkedését is maga után vonta. A szakszerű – a vadföld gazdálkodás és takarmányozás széles eszköztárát is felvonultató – vadgazdálkodás, az állományszabályozás tudományos ismérveit alkalmazva, korábban elképzelhetetlen nagyságú vadállomány fenntartására tett kísérletet. Azonban napjainkra a mennyiségorientált gazdálkodás helyett a már korábban kidolgozott és elterjedten alkalmazott minőségi vadgazdálkodásra helyeződött át a hangsúly.

6.2. Vadászterületek kialakítása, nagysága

Napjainkban mintegy 1400 vadászterületet tartanak nyilván, melyek átlagos nagysága 6000 hektár. A vadászterületek rendeltetésüket szerint lehetnek vadgazdálkodási és különleges rendeltetésűek,³⁶³ utóbbiak génmegőrzést, oktatást – kutatást, vagy természetvédelmi érdekeket szolgálnak.

³⁶² FARKAS CSAMANGÓ ERIKA: *A vadgazdálkodás környezeti vonatkozásai*. In: *Környezetjog*. Szerk.: Miklós László. JATEPress, Szeged, 2008. 122. p.

³⁶³ Vtv. 21. § (1) bek.

A sportvadászoknak a működési keretet többnyire a vadásztársaságok adják. Magyarországon közel 55.000 sportvadászt, 2000 hivatásos vadászt tartanak nyilván. Évente közel 30.000 külföldi vadászvendég is kiváltja a vadászati engedélyt és vadászik a méltán híres magyar vadállomány és magas színvonalú vadásztatás adottságait kihasználva.

A vadászterületek száma ciklusonként egyre nő. A vadászati terület, illetve a vadászati jogosultság megváltoztatására az 1997-ben hatályba lépett törvény szerint 10 évente van lehetőség azért, hogy kiszámíthatóak legyenek a vadgazdálkodás körülményei. Ezzel azonban a Vtv. kulcsszereplőjének, a földtulajdonosnak a vadászati jogát, a polgári jogi kérdésben való döntésének a meghozatalát időszakokra korlátozták. A tulajdonost a Ptk. rendelkezései szerint megilleti a dolog birtoklásának, a használatának és a rendelkezésének a joga, amit egyik tulajdonostárs sem gyakorolhat a többiek jogának és a dologhoz fűződő törvényes érdekeinek a sérelmére. A földtulajdonosok egymás közötti viszonyaira alapvetően a polgári bíróságnak van hatásköre,³⁶⁴ míg a vadászattal kapcsolatos szakmai kérdések eldöntését a vadászati hatóságokhoz telepítették. Különös megoldás ez, mivel a vadászterületek kialakítását is a vadgazdálkodási szempontokra tekintettel a területileg illetékes vadászati hatóság hivatott megítélni, a Vtv. ezután a szakmai előkérdések és álláspontok feltárását követően utalja vissza, vagy tovább azt a területileg illetékes bíróság kompetenciájába, ahova a többi földtulajdonosi döntés (határozat) felülvizsgálata is tartozik. Egyszerűbb és célszerűbb lenne az önálló vadászterületek kialakítását kezdeményezők követeléséről való döntést³⁶⁵ is alapvetően a szakmai indokokra alapítva a vadászati hatóságokhoz telepíteni.

A vadászati területek, állami erdőgazdaságok, magánerdő- és mezőgazdasági gazdálkodók birtokában, vagy vadásztársaságok haszonbérletében vannak. A legkisebbek mintegy háromezer hektár körüli nagyságúak, a legnagyobbak 20–30 ezer hektár területűek, azonban átlagosan mintegy hatezer hektár egy-egy vadászterület.

A jogi szabályozás alapja és kiinduló pontja maga a **vadászterület**, amely önálló jogi kategória. Területének kijelölése (a kivett területek meghatározása) önmagában jogi következményeket hordoz magában, hiszen a vadászterület tulajdonosának/tulajdonosainak tulajdonjoga új részjogosultsággal bővül: ez a vadászati jog.

A vadászterületek rendeltetésének megfelelő gyakorlása érdekében a kialakításuk és meghatározásuk nélkülözhetetlen. Ha a vadászterület határának megállapítására irányuló kérelem érkezik a vadászati hatósághoz,³⁶⁶ akkor a nyilvántartásba vételhez a szükséges egyéb dokumentumokat, csak a vadászterület határának megállapítását követően, attól számított 60 napon belül kell benyújtani.³⁶⁷

A jogalkotó annak érdekében, hogy elkerülje a zárványterületek kialakulását kötelezettségeket ír elő. A törvény arra kötelez, hogy ilyen terület a vadászterületek

³⁶⁴ Vtv. 14. § (4) bek.

³⁶⁵ Vtv. 14. § (4) bek. a) pont.

³⁶⁶ Vtv. 12. § (1) bek. b) pontja szerint.

³⁶⁷ Vhr. 2. § (1) bek.

kialakításánál ne jöjjön létre.³⁶⁸ A zárványterület fogalmát a végrehajtási rendelet tartalmazza és határozza meg.³⁶⁹

Vadászterületté minősíthető az a földrészlet, valamint vízfelület, melynek a kiterjedése a 3000 hektárt eléri, és a szemközti határvonalainak a távolsága legalább 3000 méter, továbbá: ahol a vad az élet fenntartásához szükséges táplálékot megtalálja, a természetes szaporodás feltételei adottak, természetes mozgásigénye, búvóhelye, nyugalma biztosított. Nem minősül vadászterületnek: a település közigazgatási belterülete, lakóingatlanul szolgáló bekerített külterületi ingatlan, tanya- major, temető, nem mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási célból bekerített hely, repülőtér, közút, vasút (Vtv. 8. §). A háromezer méter távolság megállapításánál akkor kell azt annál kisebb méretűnek tekinteni, ha szemközti vonalainak távolsága több, mint ezer méter hosszan nem éri el a háromezer méter távolságot. A vadászterület határvonala önálló helyrajzi számú ingatlan határvonala, önálló helyrajzi számú nyomvonalas létesítmény, erdőrészlet vagy erdőtag határ, továbbá közigazgatási határvonal lehet.

A **vadászterületek** a vadászati jog gyakorlása szempontjából **önálló vagy társult vadászterületek lehetnek**, azaz leginkább a vadászatra jogosult jellege határozza meg azokat.

A földtulajdonosok által létrehozott földtulajdonosi közgyűléseken, a közösségek által birtokolt földterületek nagyságának arányában új javaslatok benyújtására is sor kerülhet a vadászterületek kialakítása során. A vadászterületnek minősülő ingatlan esetén akár tulajdonosként, akár képviselőként csak egy személy, és csak egy vadászterülethez tartozásról tehet jognyilatkozatot. Ha az ingatlanak több tulajdonosa van, a tulajdonosok a tulajdoni hányaduk arányában számított szótöbbséggel határoznak. Az új igények kielégítése céljából a vadgazdálkodási egységek jelenlegi vadászterületére, a már meglévő szomszédos vadgazdálkodási egységek vagy újonnan alakulóban lévők, területi igénnyel léphetnek, lépnek fel. A szavazás torz eredményt hoznak a területek hovatartozásáról, ha az érintettek mindkét területen szavazhatnának, esetlegesen más jellegű szavazatot leadva. A vadászterület határának megállapítására csak szabályszerűen összehívott földtulajdonosi gyűlésen kerülhet sor.³⁷⁰ A hirdetményben szereplő, kialakítandó vadászterületet csak többségi szavazattal lehet csökkenteni, valamint nem hozható döntés olyan körben, ami a hirdetményben nem szerepel.³⁷¹

Az egymás területére történő "átrajzolásokról" az érintettek közös megegyezéssel, vagy ennek hiányában az illetékes bírósághoz való fordulással dönthetnek. Kezdetben azonban azt is nehéz volt eldönteni, hogy kik az ingatlan tulajdonosai az érintett földterületen,

³⁶⁸ Vtv. 19. § (1) bek. i) pont.

³⁶⁹ Vhr. 16. § (1) bek. szerint: a földterület a zárványterület, amely önálló vadászterületként történő kialakítása esetén kizárólag egy vadászterülettel lenne határos, vagy amelyet egy tulajdonosi közösség sem kíván vadászterületének részévé tenni, amely vadászterület határának megállapítására érvényes földtulajdonosi gyűlést nem tartottak, önálló vadászterületként nem jelölhető ki. Nem tekinthető zárványterületnek, ami egy vadászterülettel és az államhatárral vagy annak védőzónájával határos.

³⁷⁰ KGD 2010.142.

³⁷¹ Vtv. 8. § (1) bek.

mivel a földhivatalok is nehezen birkóztak meg azzal a problémával, amit az átalakuló tulajdoni viszonyok nyilvántartáson való átvezetése jelentett, így az első terület kialakításánál az sem lehetett meghatározó, hogy mi volt a tényleges tulajdonosi akarat. A határkijelölésekre vonatkozó szabályokat elegendő lett volna csak a 2006–2007. évi határkijelölési eljárásokban alkalmazni, így egy ciklusnyi felkészülési időt hagyva a jogosult földtulajdonosok számára.³⁷² A második határkijelöléseknél a korábbi tapasztalatokra is figyelemmel viszont sokszor idő előtti kérelmeket terjesztettek elő a vadászati hatóság felé a földtulajdonosok, amik számos alkalommal ez zárványterületek – átfedések kialakulásához vezetett. Az előzőekben említett egyezség és kölcsönös megállapodás a határterületek alakításáról létrejött Csongrád megyében, a kamara minden alkalommal kiemelte, hogy jó megoldás, csak egyezségek megkötésével születhet, mindenki törekedjék arra, hogy a hatóságoknak a határkijelölés kérdésében ne kelljen a kényszer eszközéhez nyúlnia.

A **Bírósági Határozatok** közül közzétett **2001/350. számú** rámutatott arra, hogy nem lehet alapja a vadászterület határai kijelölésének az az egyezség, amely nem felel meg a törvényben előírt feltételeknek.³⁷³ Az egyezségkötés kapcsán továbbiakban még két fontos feltételt kell figyelembe venni: ehhez két földtulajdonosi gyűlés határozatára van szükség, amelyekben a kijelölni kért vadászterületek átfedésben vannak, valamint az a másik kitétel, hogy mindkét földtulajdonosi gyűlés a határozatát benyújtsa a hatósághoz kérelemmel. Egy határozat nem garantálja az „átfedést”, valamint ha nincs határozat a gyűlésen, csak kifüggesztett hirdetés van a tulajdonosok 33 %-nak elképzelésére, ahhoz semmilyen joghatás nem fűződhet. Így a két feltétel fontos ahhoz, hogy egyezségkötésre való felhívásnak meglegyen a jogszabályi alapja. Ha az egyezség nem jönne létre kompromisszumok árán, akkor a vadászati hatóság fogja majd kényszer kijelöléssel megállapítani a vadászterületek határait.

A települési önkormányzat jegyzője jár el törvényes képviselőként a törvény alapján megállapított vadászterületnek minősülő, nem a Magyar Állam tulajdonát képező földterületek tulajdonosai nevében, akik:

- a kialakítandó vadászterületen egyenként harminc hektárnál kisebb földtulajdonnal rendelkeznek, feltéve, ha képviselőjükre mást nem bíztak meg;
- harminc hektárnál nagyobb földtulajdonnal rendelkeznek, de a döntéskor nem jelentek meg és képviselőjükről sem gondoskodtak.³⁷⁴

E rendelkezések alapján adott esetben döntéshozatalkor a jegyző magas szavazati arányt képvisel, ezért a vadászterület kialakításában ellentétes érdekűek számára döntő lehet az, hogy melyik érdeket támogatja a jegyző. Természetesen a jegyzők tudják, hogy a jogszabály felhatalmazása alapján a földtulajdonost képviselik, de igen kellemetlen helyzet áll elő, amikor a szomszédos település földtulajdonosi közgyűlésén dönteni kell a vadászterület

³⁷² Ez hiba volt a jogalkotó oldaláról, megelőzhatték volna a kellő felkészülési idővel.

³⁷³ BH. 2001.350.; Vtv. 8. § (1) bek., 20. § (3) és (4) bek.

³⁷⁴ Vtv. 14. § (3) bek.

meghatározásáról és a jegyző saját településének közigazgatási területéről van szó. Az átfedések megakadályozása és a zárványterületek megszüntetése kötelező. Ebben döntő a tulajdonosok megállapodása a határok módosítására, ha ez nem történne meg, akkor a vadászati hatóság a Vtv. 20. § (4) bek.-e és a Vtv. 27. § (1) bek. a) pontja alapján a vadászterületet a jogerősen kialakított vadászterülethez igazítja.

Talán könnyebb a helyzete annak a jegyzőnek, aki maga is rendelkezik vadászati joggal, mivel az ellenérdekű csoportok jobban elfogadják döntését, ha az nem „szakmai” is, de személyes érdekében is áll.³⁷⁵ A feladat ellátása, e hatáskör gyakorlása már korábban is – amikor is első alkalommal kellett élni a jegyzőknek e jogosítvány gyakorlásával – sok bosszúságot, kellemetlenséget okozott sok települési jegyzőnek. Bárhogy döntött a hatáskör címzettje, az az érdekcsoport, amelyik nem kapta meg a jegyző támogatását előfordult, hogy korrupcióval is vádolta a döntésre jogosultat (a jegyzőt), aki „csak” a jogszabályok előírásainak megfelelően járt el. Azonban sok esetben a jegyzők is korrumpálhatóak, és befolyásolhatóak. Gondoljunk csak bele, hogy általában a vadászterületekről való döntést követi még aznap a képviselő mandátumáról való döntés, akkor lényeges a számára az is, hogy a jegyzői pozícióját illető szavazáskor az arra jogosultak ki mellett teszik le a voksukat. No de egy eset emeltem ki azok közül, amelyek segítenek arra is rálátni, hogy a jegyző is ember, nem pedig a jogszabályok érvényesülésének garanciája. Véleményem szerint enyhíteni lehetne a jegyzőkre nehezedő súlyon azzal, ha – külön jogszabályi előírás alapján – annak az önkormányzatnak a jegyzője képviselné az előzőekben hivatkozott földtulajdonosokat, amelyik önkormányzatnak a közigazgatási területén lakóhellyel rendelkezik a földtulajdonos. Valószínű ez sem oldaná fel a feszültségeket, konfliktusok forrását a különböző érdekcsoportok között, de elősegítené azt, hogy a jegyző a jogalkotó akaratának megfelelően a földtulajdonosok képviselőjeként járjon el.

A földtulajdonosi gyűlésen a terület tulajdonosainak – tervezett vadászterület tulajdonosainak egyharmados arányú kezdeményezésére – egyszerű szótöbbséggel hozott határozatai a vadászati hatóság által nyilvántartásba kerülnek, amit a gyűlést követő 15 napon belül kell a hatósághoz benyújtani kérelemmel együtt. A határozatok alapján tudja a vadászati hatóság megállapítani a vadászterületek határait, és veszi nyilvántartásba a közös képviselőt, és a vadászati jog gyakorlásának a módjáról szóló határozatot.

A vadászati hatóság csak a Vtv.-ben írt feltételek meglétét vizsgálja³⁷⁶ formai szempontokból, arra nem tejed ki a vizsgálata, hogy a határozatok jogszerűek-e, volt-e a

³⁷⁵ Megjegyzem, azért nem valószínű, hogy ez a „trófeabírálat” szabályai szerint bírálatra alkalmas lenne.

³⁷⁶ Arra jogosult személy hívta-e össze, hirdetmény szabályos-e, valamint minden napirendi pont szerint van-e határozat a gyűlésen. A vadászterület határának megállapítása esetében az alábbiakat vizsgálja még a Vhr. 11. § (1) bek. szerint:

- a vadászterület kialakításával kapcsolatosan keletkezik-e zárványterület,
- keletkezik-e az érintett vadászterületek között területi átfedés,
- a 2. § (3) bekezdésben felsorolt fentiek szerinti mellékletek megvannak-e, illetve azt, hogy azok a vadászterület kialakítási szabályainak megfelelnek-e.

tulajdonosoknak szabályos regisztrációja, mennyi földtulajdona van a jelenlévő tulajdonosnak, szabályosak-e a meghatalmazások, van-e döntés az átfedésekről.

Jó lenne a véleményem szerint, ha a vadászati hatóság hivatalból szerezhethné be a tulajdoni lapokat, hívná össze a gyűléseket, és maga határozná szakmai és jogszabályi feltételeket szem előtt tartva a vadászterületek kialakításáról. Így ha ezekben a kérdésekben való döntés a hatósághoz kerülne, nem lennének átfedések, olyan képviselő lenne bejegyezve, akit szabályosan választottak meg, valamint a tulajdonosok biztosan csak a regisztrált tulajdoni arányaik szerint járhatnak el. A hatóság a pályáztatás szabályait is alkalmazhatná akkor, ha a tulajdonosok döntéseik alapján nem kívánják maguk hasznosítani a vadászati jogot, természetesen a korábbi haszonbérlet előhaszonbérletét biztosító szabályokat is betartva.

Voltak és vannak olyan vadászársaságok, amelyek jogerős bírósági határozat birtokában bizakodva tekinthettek a jelenleg is hatályos vadászati idény kezdése elé. Kérdés, hogy ezek az ítéletek kötelező erejűek-e a vadászati hatóságokra. Ha a földtulajdonosi gyűlés határozata érvénytelen a bíróság által megállapított okból, akkor lehet-e és hogyan lehet ennek érvényt szerezni? Ezek megválaszolására és fejtegetésére nem vállalkozom, de valójában a válasz a nem irányába mutat.³⁷⁷ Az új területkialakítások 10 évig, az újonnan elkészítendő vadgazdálkodási üzemtervek érvényességéig vannak hatályban. A területen folyó vadgazdálkodási munka folyamatában csak azokon a vadászterületeken adódhatnak problémák, ahol a jogerős végzések a területek kialakításával kapcsolatos ügyekben határidőre nem születtek meg. Ezekben az esetekben a vadászati hatóság felfüggesztheti a vadászat gyakorlását, vagy bizonyos időre, míg a dolgok jogi része nem rendeződik kényszer kezelőt bízhat meg. Lehetőség van az előzőekben említett tíz éves intervallumon belül is a kialakított határok módosítására, változtatására, de ebben az esetben a vadászati hatóságnak határoznia kell ismételten a vadgazdálkodási üzemtervről, valamint ha haszonbérleti szerződéssel használják a területet, akkor a módosított tartalmú szerződés jóváhagyásáról is. A vadászati hatóság nem utasítja el a vadászterület határának megállapítására irányuló kérelmet, ha a kérelemben megjelölt határ megfelel a törvény előírásainak és a szomszédos vadászterülettel való érintkezés esetén a felek a Vtv. rendelkezéseinek megfelelő tartalmú egyezséget kötöttek (Vtv. 19., 20. §).

A vadászterületek újra felosztása azonban sok esetben semmilyen problémát nem oldott meg. Tovább nehezítette az amúgy is sokszor kiélezett helyzetet. A nyilvántartott 1100–1200 db. közötti vadászterületek száma a változások után mára eléri az 1400 db-ot. Ez pedig a nagyvad, nevezetesen a magyarországi szabadterületi gímállományok további minőségi romlását adhatja.

³⁷⁷ A vadászati hatóság nem érintett ügyfél – így rá nem hat ki a döntés, csak a tulajdonosokra. Az állam szerez valójában érvényt a saját szabályainak, a tulajdonjogi és hatósági határozat meghozatalakor megtámadott közigazgatási jogkörben hozott döntés sem kerül kapcsolatba a bírósági döntéssel, pedig valójában minkét határozat ugyanarra a területre szól.

A terület felosztás állapota egyes területeken azt eredményezte, hogy ahol kiderült, a terület esetlegesen új kezekbe kerül, a letermelés (üresre lövés) időszakát élhetik át, azaz mindenki vadászik mindenre. Arra törekednek, hogy lehetőleg ne maradjon semmi a területen az új gazdának. Ahol sikerült a vadásztársaság földtulajdonosi köréből néhánynak megszerezni a különösen értékes területeket, ott a földtulajdon nélküli tagok kiválasztása folyik, úgy hogy lehetőleg akkora összegű tagi hozzájárulást kérnek, amit sokan nem tudnak befizetni a házi szabályzat szerint, és aki nem fizeti be a tagdíjat, kizárja ezzel magát a tagságból. A tagdíj ilyen esetekben akár egy-két millió forint is lehet. Ha a tagok ne szeretnék az új tag felvételét, akkor a közgyűlésen mindenképpen először az aktuális tagdíjakról fognak dönteni (természetesen annak felemeléséről az új tag által feltételezhetően megfizethetetlen szintre) és ezt követően bocsátják szavazásra azt a kérdést, hogy az új tag a feltételek mellett továbbra is kívánja-e a tagfelvételi kérelmét fenntartani, valamint vállalni a tagsági viszony létesítésével járó költségeket.

A Vtv. 8. § (1) bekezdése szerint a fentiekben részletezettekben kerülnek a **vadászterületek kialakításra és meghatározásra**. A 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet, amelyet a 7/2010. (II. 2.) FVM rendelettel módosítottak, a Vtv. 8. §-ban foglaltakat pontosította és kiemelte, hogy a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni a Vtv. 8. § (2) bekezdésének b), c) és e) pontja alkalmazásában azokat a település külterületén lévő ingatlanokat, amelyek a termőföldről szóló törvény hatálybalépéséig az ingatlan-nyilvántartásban zártkertnek minősültek. Továbbá a vadászati hatóság a földtulajdonos kérelmére az (1) bekezdés szerinti külterületen lévő ingatlant a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelembe vehető földterületnek minősítheti, amennyiben az vadgazdálkodásra alkalmas és az ingatlanon a vadászati tevékenység biztonságos feltételei adottak.

A vadászterületek **minimális terjedelme** általában nagyvadas jellegű területek esetében 4000 ha. Jellemzően apróvadas területek esetében kisebb terjedelmű vadászterületek kialakításának lehetőségét is meg kell vizsgálni. Az elsőfokú vadászati hatóság a helyi természeti adottságok figyelembevételével a minimális vadászterületet 20%-os eltéréssel is kialakíthatja. A vadászterületek határainak kijelölésénél a tulajdonviszonyokat is figyelembe kell venni.

A vadászterület tehát pontosan körülhatárolt olyan terület, amely általában vadgazdálkodási egység is, ezen belül gyakorolhatja a vadászatra jogosult a vadászati tevékenységét. A közzétett **Bírósági Határozatok közül a 2010/53. számú** rávilágított arra, hogy **a vadászterületek határát beazonosításra alkalmas módon kell megjelölni**. E követelmény nem teljesül, ha a vadászterület leírása pontatlan, vagy nem létező adatokat tartalmaz.³⁷⁸

³⁷⁸ BH. 2010.53. [Lásd még: 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet 11. §, 14. §, Vtv. 8. §.] A beazonosításra alkalmas mód meghatározása kapcsán jó lenne minimumszabályt kialakítani, esetlegesen a jogszabályba építeni ennek keretfeltételeit. Jó lehetne pl.: táblák, jelzések elhelyezése, szélső rögzítési pontok megjelölése, etc.

6.3. A vadászterület fogalma és határai

A vadászterület fogalma, valamint határának megállapítása egymással szoros kapcsolatban álló meghatározások, és egyben a vadászatra vonatkozó jogok gyakorlásának, hasznosításának korlátját is jelentik. A vadászterületeket a vadászati hatóság nyilvántartásba veszi, amely tartalmazza a vadászterület azonosításához szükséges adatokat, a vadászterületre vonatkozó hatósági határozatokat, a vadállományra vonatkozó becslési, elejtési és trófeabírálati adatokat és a vadaskertre és a vadsparkra vonatkozó adatokat (Vtv. 26. §).

A Vtv. 19. §-a szerint a vadászterület határát a vadászati hatóság határozatban a kialakítandó vadászterület tulajdonosainak kérelmére állapítja meg.³⁷⁹ Az egyik leglényegesebb kérdés a vadászterület határainak a megállapítása, hiszen a vadászati jog gyakorlása – egyéb feltételek megléte esetében – csak a vadászati hatóság által megállapított vadászterületen lehetséges.

A vadászterület határainak megállapításánál kulcsszereplő a fentiekben ismertetettek szerint a földtulajdonos, hiszen a vadászati hatóság a tulajdonos akaratának megfelelően köteles azt megállapítani. A Vhr. 8. § (3) bek. nem támaszt kétséget afelől, hogy a tulajdonos és a képviselő szavazata „egyenértékű”, nincs különbség a jognyilatkozat-tételre jogosultak között. Bármelyikük szavazata törvényes és érvényes, és később nem tehető vitássá. Ebből az is következik, hogy a tulajdonos helyett meghatalmazott képviselője, vagy a jegyző által tett nyilatkozat a földtulajdonosok gyűlésén az ingatlanok a hirdetményben közzétett vadászterülethez való tartozásáról úgy értelmezendő, mintha azt a tulajdonos személyesen eljárva maga tette volna meg. Az említett rendelkezés arról is határoz, hogy a tulajdonosok és képviselők a vadászterületnek minősülő ingatlanról csak egy vadászterülethez való tartozásáról dönthetnek, tehetnek jognyilatkozatot. Végérvényesen döntöttek így a vadászterülethez való tartozásról. Később nem tehető vitássá ez a döntés, ezzel ellentétes jognyilatkozat tétele egy másik földtulajdonosi gyűlésen nem lehetséges. Ha mégis az derülne ki, hogy a földtulajdonos ellentétes nyilatkozatot tett a két gyűlésen ugyanazon ingatlan vonatkozásában, akkor a későbbi gyűlésen hozott határozat a bíróságon megtámadható. Ha a bírósági megtámadás elmaradna, akkor a vadászati hatóságra hárul a komoly feladat, hogy a

³⁷⁹ A határozat az alábbi tényezőket kell figyelembe venni a Vtv. 19. § (2) bekezdése szerint:

- a) a vadászterület rendeltetésére;
- b) a vadászterülettel minősíthető földtulajdoni, használati viszonyaira;
- c) a vad mozgási körére, életfeltételeire, védelmére, valamint az élőhely ökológiai adottságaira;
- d) az érintett földrészletek művelési ágára;
- e) a területen mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási tevékenységet folytató szervezet belső szervezeti felépítésére;
- f) a biztonságos vadászat lehetőségére;
- g) az erdőterv betartásának lehetőségére;
- h) államhatár esetében a szükséges védőtávolságra, továbbá arra, hogy
- i) zárványterület ne keletkezzen;
- j) a háromezer hektár vagy azt meghaladó természetvédelem alatt álló területek – a védelmükhöz szükséges övezettel együtt – lehetőleg önálló vadászterületet képezzenek;
- k) a háromezer hektárnál kisebb területű természetvédelem alatt álló területek lehetőleg egy vadászterületre essenek.

vadászterület határainak megállapításakor ezt a földtulajdonosi határozatot ne vegye figyelembe. Felmerül itt a kérdés, hogy a vadászati hatóságnak van-e erre lehetősége és kapacitása, hogy ezeket a kérdéseket vizsgálja? A válasz valószínűsíthetően nemleges. „Alapvetően nem vizsgálják, hogy a szavazás során a tulajdonosok köre hova szavazott, általában csak az érdekeltek bejelentései útján értesülnek esetlegesen az ilyen problémákról, de ez a mi megyénkire nem jellemző. Megerősítette azt a javaslatomat, hogy a vadászterületek kijelölését a vadászati hatóságokra kellene bízni, mert így lenne biztosítható a kérdés ügyintézésének kellő szakmai megalapozottsága. Ha a területek kijelölése a vadászati hatósághoz kerülne, társhatóságok és esetlegesen érdekképviseltek közreműködésével, hatáskörükben eljárva biztos, hogy kiderülnének gyorsan a visszaélések. Kiemelte, hogy a kijelölések vadászati hatósághoz telepítésén túl a földtulajdonosok számára csak a területek kialakítására irányuló kezdeményezési jogot javasolna megtartani és szabályozni, ezzel garantálhatnánk a kellő szakképzettséggel a vadgazdálkodás színvonalát, és csökkenthető lenne így az érdekeltek közötti feszültség is.”³⁸⁰

A vadászterületek meghatározása azért is fontos, mivel fő szabályként minden vadászatra jogosult csak saját vadászterületen vadászhat. A törvény 72. § (2) bekezdése azonban ezen a szigorú korláton enyhít, amikor kimondja, hogy sebzett, vagy elejtett vadnak a szomszédos vadászterületen történő kereséséről az érintett vadászatra jogosultat értesíteni kell. Az érintett jogosult csak különösen indokolt esetben tagadhatja meg a sebzett vagy elejtett vad keresését.

A vadászterületek mindhárom vadászati jog hasznosítása esetében (tulajdon, vendégvadászat, bérlet, haszonbérlet) rendeltetésük szerint vadgazdálkodási, vagy különleges rendeltetésűek lehetnek.³⁸¹

Vadgazdálkodási rendeltetésű területek esetében meg kell felelnie a kialakított területnek

- a vadgazdálkodás követelményeinek,
- tekintettel kell lenni a vad életfeltételeire, mozgására és védelmére,
- a vadászterületeket természetes, vagy mesterséges határvonalakkal kell egymástól elválasztani,
- tekintettel kell lenni azok esetleges természetvédelem alatti oltalmukra.

Különleges rendeltetésű vadászterületnek minősíthető a génrezervátum, az oktatási-kutatási célú vadászterület, a védett természeti terület, valamint a kiemelt honvédelmi célt szolgáló terület.³⁸² A különleges rendeltetésű vadászterületekre a vadászati és a vadvédelmi előírásokat a megállapítását megjelölő határozat³⁸³ állapítja meg. Génrezervátumokat

³⁸⁰ Idézet a SZÉL ISTVÁNNAL 2011. október 24-én készült beszélgetéséből. *Passim*.

³⁸¹ Vtv. 21. § (1) bek.

³⁸² Vtv. 21. § (2) bek.

³⁸³ A határozat meghozatalát a Vtv. 21. § (4) bekezdése szerint a vidékfejlesztési miniszter, az oktatásért felelős a tulajdonossal való egyeztetés után kezdeményezheti.

apróvadás és nagyvadás területeken egyaránt szükséges kijelölni. Minden egyéb vadászterület vadgazdálkodási rendeltetést kap. Különleges rendeltetésű génrezervátumok találhatóak a Dél-Dunántúlon, Zala és Somogy megyékben, vagy ilyen például a Gemenci-ártér is. Ezen vadászterületek vadgazdálkodási 10 éves üzemtervében a vadállomány hasznosításával, gondozásával kapcsolatban szigorúbb feltételeket írnak elő, mint egyébként az átlagos vadgazdálkodási rendeltetésű vadászterületeken. A vadászok körében az egyik legkedveltebb célpont a Gemenc. A Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt.-hez három terület tartozik, közülük a legismertebb a Gemenci-hullámtér.

Külön fogalom a vadászterületek általános köréből kiemelve a vadaskert és a vadaspark, vadfarm. Ilyen jellegű zárt vadászterületeket a földterület tulajdonosának, használójának előzetes hozzájárulásával csak a vadászatra jogosult létesíthet, kérelemére a létrehozását a vadászati hatóság határozatban engedélyezheti. Vadászati célú kerítés létesítése engedélyköteles, engedély nélküli bekerítése a vadászterületnek a vadgazdálkodási szabályok megsértésének minősül. Nem engedélyezhető a kerítés építése, ha az a vad természetes vonulási irányát akadályozza.

Összefoglalva: hazánk természeti adottságai kedvezőek a vadászterületek vadgazdálkodási és különleges rendeltetésének megvalósítására. A gazdálkodási rendszerünkben adottak a területek többcélú hasznosításának a feltételei. Amikor helytelen gazdálkodás folyik, akkor felborul a területen a biológiai egyensúly: egyes káros fajok elszaporodnak, lecsökken a területek vadeltartó képessége, nincs kellő gondoskodás a vadállományról. Egy vadászterület potenciális lehetőségeit a következő szempontok figyelembe vételével kell vizsgálni:

- vadgazdálkodás területi adottságai,
- a vadászat célkitűzésének meghatározása,
- a vadállományra vonatkozó mennyiségi adatok, állománysűrűség, vadeltartó képesség és hozamfokozás szabályai, problémái.

A hozamfokozás sokrétű feladat, vadászati adottságok növelésnek alapkérdése. Ennek érdekében lépésekre van szükség: a vadlétszám növekedését akadályozó körülményeket ki kell küszöbölni, mérsékelni kell, így jó lenne a vadászterületek irányított kijelölése, megváltoztatása; az egységnyi területre jutó vadállomány növelést kellene elérni a gazdaságilag és ökológiailag indokolható mértékig, előnyben részesítve a kevésbé károsító vadfajokat; populációkat vizsgálni kellene, mivel csak az önmagukban életképes populációk kialakulása teszi lehetővé a szakszerű állományszabályozást és eredményes társasági működést a kialakított vadászterületeken. Reménytelennek tűnik az a célja a Vtv.-nek, hogy a földtulajdonosok megművelői is legyenek a földnek, valamint azt a vadgazdálkodás biológiai igényei szerint valósítsák meg. A hazai tulajdonviszonyokban bekövetkezett változás eredménye, hogy a földtulajdonosok nagy része városokban lakik, a földterületeket általában bérbé adva használják, hasznosítják. A mezőgazdasági művelés is többségében nagyüzemi

módszerekkel, gépi úton, és kemizálással történik. Marad így a külön folyó agrárgazdálkodás és a vadgazdálkodás. Általában a vadgazdálkodásnak kell hazánkban az agrárjellegű művelésekhez alkalmazkodnia, így alakulhat csak a vadgazdálkodási technológia.

A **4. számú mellékletben** csatolt táblázattal összegző és szemléltető jelleggel szeretném bemutatni a vadászterületek kialakításának a feltételeit a fentiekben leírtak szerint.³⁸⁴

A törvény szakmai indokok alapján a vadászterületet nem választja külön a vadgazdálkodási egységtől. A Vtv. nem tesz különbséget a nagyvadás, illetve apróvadás területek között sem. Az 1. § (2) bekezdése ugyanis csak a vadászható vadfajok nagyvadra, illetve apróvadra történő csoportosítására ad felhatalmazást, a vadászterület rendeltetésének megállapításáról rendelkező 21. §-a viszont nem foglalkozik a vadászterületek apróvadás, illetve nagyvadás területekre való minősítésével. A különbségtétel elmaradásának részben szakmai, részben igazgatási okai vannak. A szakmai indokok közül ki kell emelni azt a körülményt, hogy legtöbbször az úgynevezett nagyvadás, illetve apróvadás területek között a különbségtétel elmosódik. Az igazgatási indokok közül pedig ki kell emelni azt a körülményt, hogy a nagyvadás, illetve apróvadás területként való megkülönböztetéshez a törvény jelenlegi rendszerében semmilyen többlet jog, vagy kötelezettség nem társul.

Ellenpéldát erre a szomszédos **Romániában** láthatunk, ahol azonban van különbség a területek megjelölései és kiterjedésük nagyságának tekintetében is. Azért is érdekes ezt az országot is hazánkkal összevetni, mert részben közös a történelmi múltunk, azonban az elmúlt időszak rendelkezései kapcsán a jogrendszerek eltérő jellege miatt is különbségeket eredményezett a vizsgált kérdésekben is. A 406/2006. számú, 2006. október 17-én elfogadott törvény a vadásatról és a vadállomány megőrzéséről 5. cikk. (2) bek.-ben különbséget tesz a vadászterületek között a síkságon és a Duna deltában, ahol a minimum terület 5000 hektár, domszágon 7000 hektár, és a hegységekbén 10. 000. hektár az előírások szerint. Az egy vadászra eső minimális területet is előírják az 5. cikk (3) bek.-ben arányosítva a terület jellegéhez 150 ha síkságon és a Duna deltában, 250 ha a domszágon, és 350 ha a hegyekben. Ezzel szemben a magyar jogszabály egységesen 3000 hektárban adja meg a vadászterület minimális nagyságát (Vtv. 8. §) és 100 hektárban határozza meg az egy vadászra eső minimális terület nagyságát. Mindkét eset alól természetesen vannak kivételek, de csak hatósági felügyelettel, és indokolt esetben lehet eltérni az előírtaktól.

Ilyen egyedi esetet a román tv. is meghatároz: amikor védett természeti területet alakítanak ki vadászterületen belül, ezért módosító okiratot kell készíteni, ha a régi vadászterületnek legalább a felét kiteszi az új terület és a minimális megengedett területnek

³⁸⁴ A mellékletként csatolt táblázat korábban megjelent az alábbi tanulmányomban: BEZDÁN ANIKÓ: *A vadászterület kialakításának és a vadászati jog gyakorlásának egyes kérdései. Az európai földszabályozás aktuális kihívásai.* In: *Current Challenges of the European Legislation on Agricultural Land.* Szerk.: Csák Csilla. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010. 21–37. p.

nem felelne meg az adott magassági szintnek megfelelően.³⁸⁵ Amennyiben ezt a feltétel nem valósul meg, újra kell körzetesíteni a területet, egy vagy több szomszédos vadászterületnek rendelve a részeit. Annak, hogy a hazai Vtv. nem differenciál a területnagyságok kapcsán a felszíni adottságoknak megfelelően úgy, mint a romániai norma, az az oka, hogy Magyarország Romániától eltérően nem rendelkezik olyan változatos domborzati viszonyokkal, így tehát felesleges lenne a területi adottságok román minta szerinti megkülönböztetése. A román jogszabály mindezekén túlmenően meghatározza, hogy a vadászterületnek természetes, vagy mesterségesen kialakított határokkal kell elhatárolódnuk egymástól, úgy mint pl. vízfolyásokkal, vasutakkal stb. Ezen felül továbbá ügyelni kell arra is, hogy pl. azok a földek, melyeken a vadászterületet létrehozni kívánják lehetőleg azonos tulajdonformához tartozzanak, azonos magassági szinten fekvőnek, de ugyanakkor lehetőleg ezek különböző használati kategóriákba legyenek sorolhatóak, úgy mint pl. kaszáló, erdő, mezőgazdasági művelés alatt álló terület stb. Ezek a szabályok tehát már elszakadnak attól a történelminek tekinthető szemlélettől, mely a területeket apróvadás és nagyvadás vadászterületekre osztotta, melynek egyik feltétele volt a viszonylagos homogén felszíni adottság is.

Németországban a szabályozás teljesen más elveket követ, mint a román, de mivel Magyarország is a német vadászati rendszerhez sorolható fontos kiemelni ezeket az eltérő jellegű szabályokat ebben a tekintetben is, mivel a vadászterületek minimum nagysága és kialakítása függ a szövetségi és tartományi szabályozástól is, valamint igazolja, hogy nem a vadászterületek nagysága általi befolyás miatt lehet a vadászat gyakorlása és a vadgazdálkodás folytatása eredményes. A vadászterületek, amelyeken engedélyezett a vadászat, lehetnek magán vadászterületek, vagy közösségi vadászterületek.

A *Bundesjagdgesetz* 7. § (1) bek.-e szerint **75 hektáros mező-, erdő- vagy halgazdasági szempontból hasznosítható összefüggő földterületek, melyek egy személy vagy közösség tulajdonában vannak, magánvadászterületet képeznek.** A tartományok az 1. mondatától eltérően magasabban határozhatják meg általánosan a minimum területet. Amennyiben a megállapodási szerződés hatályba lépésének napján a tartományokban egy, az 1. mondatától eltérő méret van meghatározva, az annyiban marad, ha nem 70 ha alatti a területe. A tartományok, amennyiben a törvény hatályba lépésekor fennáll egy ilyen szabályozás, az 1. mondatától eltérően meghatározhatják, hogy egy egyéb 75 ha-os terület magán-vadászterületet képez, ha ezt egyenként 15–15 ha-ral rendelkező összefüggő ingatlanok tulajdonosai vagy haszonélvezők igénylik. A *Budesjagdgesetz* a 8. §-a szerint egy közösség, vagy különálló határ minden földterülete, mely nem magánvadász-területhez tartozik, **közösségi vadászterületet** alkot, ha **összefüggően legalább a 150 hektárt eléri.** Különböző közösségek összefüggő földterületei, melyek egyébként egy közösségi

³⁸⁵ A román Vtv. 12. Cikk (5) bekezdése.

vadászterület követelményeinek megfelelnek, kérésre összevonhatóak közösségi vadászterületekké.³⁸⁶

A BJagdG 8. § 1. bek-től eltérően a hesseni szabályozás a 8. § (4) bek. engedélye alapján a 150 ha-os minimális területet 200 ha-ra emelte.³⁸⁷ A minimális terület kiszámításánál azokat a területeket is beszámítják, melyeken szünetel a vadászat. Közösségi vadászterületekről beszélünk tehát egy közösség mindazon területei esetében, amelyek nem tartoznak magánvadász területhez függetlenül attól, hogy mezőgazdaságilag, erdészetileg vagy halászatilag hasznosíthatóak-e vagy, hogy a vadászati jog gyakorolható-e rajtuk vagy sem. A szabályozás arra szolgál, hogy elegendően nagy vadászterületeket teremtsenek, s így biztosítsák a vadászat és a vadgazdálkodás célirányos gyakorlását. A közösségi vadászterületek feloszthatóak több önálló vadászterületre, amennyiben minden rész eléri a legalább 250 ha-t. A tartományok általánosan, vagy bizonyos területeken a minimális területnagyságot magasabbra szabhatják. A vadászterületek nagyságán a bruttó területnagyságot értik, függetlenül attól, hogy azon a vadászati tevékenység gyakorolható-e vagy sem. A közösségi vadászterületek jogilag önálló vadászterületekre való felosztásának az a következménye, hogy mindegyik keletkezett vadászterületre egy vadásztársaság keletkezik. A vadásztársaságban a törvény szerint egy közösségi vadászterület – amelyen a vadászat folytatható – az alapterületének minden tulajdonosa egybetartozik. A kényszertagság nem sérti a tulajdonosi garanciát; nem sérti az egyesülési szabadságot, a cselekvési szabadságot vagy az egyenlőség alapelvét.³⁸⁸ A területek kialakítása tehát a tulajdoni viszonyokhoz kötődik leginkább, de a vonatkozásban különösen jelentős, hogy a vadászterületek kialakítása felett létrejönnek **vadgondozási közösségek**.

Megvizsgáltam Baden-Württemberg, Thuringia, Hessen és Nordrhein-Westfalen tartományokat, ahol a szabályozás minden esetben megemlíti a vadgondozási közösségek létrejöttét és feladatát. Összefoglalva a jelentőségük és jellemzőiket leírom és javaslom azt, hogy **a magyar szabályozásból bár nincsenek erre szabályozások, de megfontolandóak lennének ezek hasonló jellegű alkalmazásai.**³⁸⁹

³⁸⁶ BENJAMIN MUNTE – SEBASTIAN HERBST 2009. 299. p.

³⁸⁷ RUDOLF KOPP – ADOLF F. E. TAUSCH – PETER BOETTCHER 2010. 139. p.

³⁸⁸ MANFRED NAGEL 2010. 112–113. p.

³⁸⁹ Vadgondozási egyesületek (*riistanhoitoyhdistykset*) működnek **Finnországban** is, és működésüket igen új szabály rendezi a 158/2011. törvény a vadrendszer irányításáról. Ez is jelzi a jogszabályok alkotásának új irányát a vadászatot gyakorlók körében. A 2. fejezetének 10. § állapítja meg: „a vadgondozási egyesület a vadgondozási díjról és a vadászati engedély díjáról adott törvény alapján meghatározott vadgondozási díjat befizetett vadászok önállóságára alapított önálló szerv, melynek saját földrajzi működési területe van. A Finn Vadközpont irányítja és felügyeli a vadgondozási egyesületek működését.” A 10. § továbbá megállapítja, hogy a vadgondozási egyesületekre a 503/1989-as törvény az egyesületekről jogszabályt kell alkalmazni. Forrás:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110158> (letöltve: 2011. VI. 26.), valamint

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110159> (letöltve: 2011. VI. 26.).

A legfontosabb részletszabályokat tartalmazó rendelet a 171/2011. kormányrendelet a vadrendszeréről. Ezek alapján az egyesületek feladatai általánosságban: vadászvizsgák, lövész és más vizsgák megtartása; tanítási és tanácsadási alkalmak tartása; irányítják a vadászfegyverek helyes használatát (gyakorlási lehetőség biztosítása, versenyek rendezése, lövészpályák fenntartása), a hatósággal együttműködve felügyelet tartanak, betanítanítják és kihelyeznek elegendő számú biztosítékot jelentő vadászellenőrt. A vadászati kártyát megszerzett személy

A vadgondozási közösségek több vadászterületet foghatnak át, amelyet a magyar szabályozás kapcsán is különösen fontosnak tartanék alkalmazni. A vadgondozási közösségek igazodnának a vadászterületeken fellelhető apró- vagy nagyvadállomány előfordulásához, célzottan ezek fenntartását és szaporodását és életkörülményeit befolyásoló azt segítő tevékenységet folytathatnának, valamint érvényesülhetne a tagságukon keresztül a szakmai befolyás is a területen folyó vadgazdálkodás kapcsán. Az együttműködést segítenék a vadászati hatóságokkal és a vadászok szervezeteivel. Annak érdekében, hogy szoros, bizalmon alapuló együttműködés jöjjön létre a vadászati hatóságok, a vadászok helyi egyesületei között, valamint más szaktudással és szakmai ismeretekkel bíró egyesületek és az illetékes szervek között, a vadgazdálkodási közösségek képviselőit meg kellene hívni minden ülésre és rendezvényre, melyen szükség lehet speciális szaktudásukra, vagy hatáskörükre. Tanácsot adhatnának saját, vagy szervezetük adta szakismereteik birtokában. Megvalósulhatna a vadászat által igényelt és a Vtv. 5. §-ban megfogalmazott összhang az erdőgazdálkodókkal, vízgazdálkodással – halgazdálkodással foglalkozókkal, a termőfölddel kapcsolatos mezőgazdaságban tevékenykedőkkel, állatvédelemmel, természet védelmével kapcsolatosan, mert lehetőség adódna egy-egy képviselőjének rendkívüli tagként való felvételével a tapasztalata, szaktudása érvényesülésére. A szervezet támogatásokra pályázhatna, üzleti költségeiket a kiemelt céljukra tekintettel az állam akként támogathatná, hogy a bírságok egy részét visszakaphatnák.

Hazánkban a 27/2008. (III. 12.) FVM rendelet a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységek csekély összegű (*de minimis*) támogatásáról is igyekszik pontosítani és meghatározni a vadászterület fogalmát. Ezek szerint a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 81. §-ának (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, valamint a vidékfejlesztési miniszter feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet pontjaiban meghatározott feladatkörében eljárva rendeli el a területek minősítését.³⁹⁰

annak a vadgondozási egyesület tagjává jelentkezhet, melynek területén főszabály szerint vadászik vagy melynek területén a lakhelye van. Az egyesület nyilvántartási számát ezután feljegyzik a vadászati kártyára. Egyidejűleg csak egy egyesület tagja lehet, de választhatja azt is, hogy egy egyesületnek sem válik tagjává. Forrás: *Finn Vadász Útmutató* 2005. 313. p.

³⁹⁰ A 27/2008. FVM rendelet I. Fejezetének 1. §-a szerint a rendelet alkalmazásában:

- a) vadászterület: a Vtv. 8. §-ában meghatározott terület;
- b) különleges rendeltetésű vadászterület: a Vtv. 21. §-ában meghatározott terület;
- c) vadászatra jogosult: a Vtv. 6. §-a szerinti vadászatra jogosult;
- d) nagyvadás terület: az a vadászterület, ahol az erdőszültség mértéke 15 % vagy azt meghaladó, valamint a vadgazdálkodás tárgya jellemzően a Vtv. végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott, nagyvadnak minősülő vadászható állatfajok populációinak védelme, kezelése és hasznosítása;
- e) apróvadás terület: az a vadászterület, ahol az erdőszültség mértéke 15 % alatt van, valamint a vadgazdálkodás tárgya jellemzően a Vhr. 1. § ba) és bb) pontjában meghatározott, apróvadásnak minősülő vadászható állatfajok populációinak védelme, kezelése és hasznosítása.

A rendelet szerint támogatás cél- és címzett támogatásként nyújtható a pályázó arra jogosultak számára: a) a vadászható állatfajok élőhely-védelme, valamint a kiemelkedő genetikai értékű vadállomány megőrzése; b) a vadászati-vadgazdálkodási kultúra és ismeretterjesztésre. A vadgazdálkodási ágazat az államtól évente élőhely-

Felmerül a kérdés, hogy a hazai tulajdoni viszonyok mellett lenne-e kiemelt jelentősége a vadászterületek jellegének, megkülönböztetésének. A vadászterületek felaprózódása jellemző hazánkban, további káros hatások mutathatók ki az utóbbi években megépült és épülőben lévő nagy forgalmú autópályák miatt, amelyek a nagyvad ősi váltóit szabdalják fel, valamint így meg nem kerülhető a zárvány területek kialakulása. Az egymástól térben és időben elválasztott nagyvadállományok között megszűnik a vérfrissítés lehetősége, genetikailag átjárhatatlannak válnak, a fokozódó beltenyésztettség következtében további minőségi romlások várhatóak. Ugyanakkor a korábbinál is kisebb, átlagos vadászterület nagysága megkérdőjelezi a területen tartózkodó nagyvadállomány céltudatos szakmai alakítását, mert a kis vadászterületek következtében a hosszú éveken keresztül megkímélt jó minőségű trófeás vad, a fokozott zavarás miatt a szomszéd gazdálkodó eredményét fogja javítani.

A vadászterületek elaprózódását igazolják azok az első adatok, amelyek a Vtv. szabályai szerint 1997. március 1-jéig elvileg ki lettek jelölve és ahol a vadászatra jogosultak elkezdték a gazdálkodást. Ekkor 1145 vadászterület alakult ki.

5. számú táblázat

A vadászterületek kialakításának jellemző adatai			
A vadászterületek			
száma,	átlagos területük nagysága	száma,	átlagos területük nagysága
1997. március 1-jéig.		1997. március 1. után.	
875 db	9180 ha	1145 db	7020 ha

Forrás: Magyar Mezőgazdaság. 1997. július 16-i szám. 7. p.

A legkisebb hazai vadászterületnek is **legalább háromezer hektárnak kell a fentiekben meghatározottak szerinti módon lenni**, és a tulajdonosok eldönthetik, hogy maguk vadásznak-e, vagy haszonbérbe adják.³⁹¹ Pintér István a korábbi FVM. Vadgazdálkodási és Halászati Főosztályának vezetője a Vtv. hatályba lépését követően a Magyar Mezőgazdaság 1999. január 20-i számában, arról nyilatkozott, hogy a kialakított vadászterületek 72 %-át haszonbérbe adás útján hasznosítják.³⁹² A törvény parlamenti vitája során az egyik legélesebb politikai vita éppen a vadászterület legkisebb kiterjedésénél volt. A Kormány eredetileg benyújtott javaslata – amit végül is az Országgyűlés törvényerőre emelt – a vadászterület legkisebb kiterjedését háromezer hektárban állapította meg, amelytől a

fejlesztésre kap összesen 300–400 millió forint támogatást, de ezt is túlnyomórészt abból az összegből, amelyet az ágazat befizetett vadvédelmi hozzájárulás címén.

³⁹¹ A Vtv. 8. § (1) bekezdésének alkalmazásában a vadászterület szemközti határvonalainak távolsága akkor minősül háromezer méter alattinak, ha térképen – domborzattól függetlenül – mérve a szemközti vonalak távolsága több mint ezer méter hosszán nem éri el a háromezer méter távolságot.

³⁹² Magyar Mezőgazdaság. 1999. január 20-i szám. 11. p.

vadászati hatóság indokolt esetben ötszáz hektárral eltérhet. Különleges rendeltetésű vadászterület esetén nincs területi korlát.³⁹³

A vadászterületek határainak kijelölésénél a tulajdonviszonyokat nélkülözhetetlenül figyelembe kell venni. Ha a vadászatra jogosult rendelkezik az elvárt kiterjedésű, összefüggő földterülettel, akkor vadászhat ugyan, azonban a saját földtulajdonán nem teheti korlátozás nélkül azt, amit csak akar. A Vtv. 20. § (1) bek-e szerint a vadászterület határainak megállapítása – ide nem értve a vadászterület szétválasztására, a vadászterületek egyesítésére és a szomszédos vadászterületek közös határainak egyezséggel történő módosítására vonatkozó döntést – a vadgazdálkodási üzemterv időtartamára szól, és ezen időtartam alatt köti a mindenkori földtulajdonosokat.³⁹⁴

A vadászati hatóság által jóváhagyott éves, illetve **10 éves vadgazdálkodási tervek** határozzák meg, hogy egy-egy területen melyik vadból mennyit lőhetnek ki. Csak az, és annyi ejthető el, amire és amennyire a vadászati hatóság engedélyt ad.³⁹⁵ Meg kell ennek kapcsán említeni a vadaskertet és a vadasparkot. A vadaskert létesítését a vadászati hatóság külön határozatban engedélyezi, a vadászterületnek az a területe, ahol a gímszarvas, dámszarvas, őz, muflon és vaddisznó vadászati célú tartása és tenyésztése történik kerítéssel elkerített részen. A vadaskertben a vadászat során a tilalmi időkre és a vadászterület vadeltartó képességére vonatkozó előírásokat nem kell betartani (Vtv. 22. §). Vadászati célú vadaskert legkisebb kiterjedése vaddisznó és muflon esetében 200 hektár, más nagyvadfajok esetében 500 hektár.

A **vadaspark** a vadászterület kutatási, oktatási és bemutatási célból arra alkalmas vadászati rendeltetési kerítéssel bekerített területe, melynek kialakítását és a területen történő vadászatot szintén a vadászati hatóság engedélyezi (Vtv. 24. §). A **vadfarm** a vadászterületen, vagy vadászterületnek nem minősülő területen vad élelmiszer előállítás céljából történő tartására szolgáló létesítmény, melynek területén vadászni tilos (Vtv. 25/A. §). Jelenleg a vadászterületek körülbelül 70 százalékán haszonbérlők gazdálkodnak, csupán 30 százalékán vadásznak a tulajdonosok.

A 10 évre szóló körzeti vadgazdálkodási üzemterv a többi között tartalmazza a vadállomány-szabályozás irányelveit, az egyes vadfajok szerint fenntartandó legkisebb vadlétszámot – ez a törzsállomány –, az élőhelyet még nem veszélyeztető legmagasabb vadlétszámot, valamint a védett természeti területen a természet- és tájvédelmi előírásokat. Az üzemterv tehát kötelező kereteket ad.³⁹⁶ Megvalósítása az éves tervek alapján történik,

³⁹³ Lásd a Vtv. 19. § (3)–(4) bekezdését!

³⁹⁴ Vtv. 20. § (1) bek.

³⁹⁵ A Legfelsőbb Bíróság a 2/2005. számú BJE határozatában hangsúlyozta, hogy a vadászatra jogosult a tervben jóváhagyott vadmennyiség kilövésére jogosult, ami nem konkrétan meghatározott egyedekre vonatkozik, hanem a vadászatra jogosult részéről a vadászterületen az adott pillanatban tartózkodó vadak közül az általa éppen kiválasztottakra vonatkozik. Így gyakorlatilag a vadászatra jogosultnak az adott pillanatban területén tartózkodó valamennyi vadra kiterjed a vadászati joga.

³⁹⁶ A vadászterület – vadgazdálkodás szemszögéből nézve – vadgazdálkodási egység: a határain belül eső területen, annak adottságaihoz és sajátosságaihoz igazodóan kell vadgazdálkodási tevékenységet végezni. ZOLTÁN ÖDÖN: *A magyar vadászat jogi rendje*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978. 199. p.

amelyeket a vadászati hatóságok hagynak jóvá. **A tervezés lényegi eleme, hogy az érvényességéhez kötődik a vadászati jogosultság.** Az első tízéves terv 1997-ben lépett életbe, jelenleg már a második ilyen terv hatályos.

„A vadászterület tehát pontosan körülhatárolt és az illetékes szerv által vadászterületté nyilvánított terület, amely vadgazdálkodási egység, amelynek a határain belül gyakorolhatja a vadászatra jogosult a vadászati jogát.”³⁹⁷ Lényegében minden olyan terület, amely nem tartozik a Vtv. 8. § (2) bekezdésének hatálya alá, szintén vadászterületnek minősül. E megoldásra azért volt szükség, mivel a vadászterületté való minősítés egyben jogalapításnak is minősül, tekintettel arra, hogy az állam vadászati jogáról térítés, valamint adó- és illetékfizetési kötelezettség nélkül lemondott a földtulajdonos javára.³⁹⁸ A vadászterület határa önálló helyrajzi számú ingatlan határvonala, önálló helyrajzi számú nyomvonalas létesítmény, erdőrészlet, vagy erdőtag határ, továbbá közigazgatási terület.

Javasolom, hogy az állam támogassa a vadászterületen helyben lakos tagok földtulajdon szerzését, ha a jövőre nézve is maradna a vadászati jog földtulajdonhoz való kötése. Az eddigiek szerint kialakított és megjelölt vadászterületek nagysága nem is okozna különösebb problémát, ha azt vadászati hatóságok jelölnék ki, így garantálva a vadgazdálkodás kellő szakmai megalapozottságát és szakszerű gazdálkodási feltételeket teremtve. A kijelölendő vadászterületek nagyságának minimum és maximum meghatározottsága is szükséges lenne, mert ehhez lehetne számos támogatási és pályázati forrást kapcsolni, valamint nem lenne a profitérdekeltség szerinti olyan területbővítésre és szűkítésre lehetőség, ami egyeseket előnyösebb, másokat pedig kedvezőtlenebb helyzetbe hoz. Össze lehetne kapcsolni a földtulajdon és földhasználat/bérlet kérdéskörét, és az azt szabályozó feltételeket.

A fentiekben leírt szabályokkal ellentétes, hogy a gyakorlatban a vadászterületeken belül a földtulajdonosok és családtagjaik által szerzett területeken „autonóm vadászterületeket” alakítanak ki, amelyek belső határokkal, lényegében önálló, kizárólagos joggal vadászható területek.³⁹⁹ Ezek megjelölés nélküliek ugyan, de sajnos azt jelzik, hogy a területek feldarabolása már rég megkezdődött, még ha a jogszabályi rendelkezésekkel ellentétes megnyilvánulások ezek, valamint igen nehéz a bizonyításuk. Fontos lenne ezek ellen a felügyeleti intézkedések keretében fellépni, hogy a vadgazdálkodás egységessége feltétel nélkül megvalósulhasson. Ez is egy olyan további hatásköre lehetne a vadászati hatóságoknak, amely a vadászati jog gyakorlásának hatékonyságát, jogszerűségét mindinkább elősegítené.

A vadászterületeken nem is az erdész–vadász ellentét a leglényegesebb, hanem az erdő és a vadak kezelése a kijelölt működési területeken. A vadászat földtulajdonhoz kötése mellett

³⁹⁷ ZOLTÁN ÖDÖN 1978. 199. p.

³⁹⁸ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 117. p.

³⁹⁹ BALÁZS ISTVÁN: *Autonóm vadászterület*. In: Nimród Vadászújság. 2009. 10. szám. 22–23. p.

nagyon fontos a területhez az eredményes vadgazdálkodást hozzákapcsolni, hogy a nemzeti kincs megőrzése és tartamos, bölcs hasznosítása megvalósulhasson.

6.4. A vadászterület – a vadászati jog kényszerhasznosítása

A Vtv. 20. § (4) bekezdése szerint: ha a vadászterület határának megállapítására, avagy megváltoztatására irányuló **kérelem nem felel meg az e törvényben foglalt feltételeknek**, illetőleg, ha az **érintettek** a vadászati hatóság által közölt időpontig az e törvényben foglaltaknak **megfelelő tartalmú egyezséget nem kötnek**, a vadászati hatóság a vadászterület határát a vadászati jog kényszerhasznosítására vonatkozó szabályok szerint hivatalból állapítja meg.

A kényszerhasznosítás törvényi szintű szabályozására azért van szükség, mert adódhatnak olyan helyzetek, mikor a vadászterület tulajdonosa illetve **a vadászatra jogosult nem tesz eleget törvényben írt kötelezettségeinek**,⁴⁰⁰ ezáltal veszélyezteti a közérdekét, valamint mások tulajdonát is. Tehát fontos, hogy rendelkezésre álljon egy olyan eszközrendszer, melynek segítségével a törvény be tudja tölteni szabályozási funkcióját és társadalmi rendeltetését. Ezzel az intézkedéssel nyilvánvalóan korlátozódik a tulajdonosi akarat, de nem engedhető meg az ország területén, hogy a vitás helyzetek esetlegesen peres eljárással való eldöntéséig a terület „uratlan” maradjon. A vadak védelmének és a vadgazdálkodási tevékenységnek mindig folyamatosnak kell lennie. A Vtv. már címében is egyfajta prioritási sorban írja elő a vadak védelmét, vadgazdálkodást és vadászatot rendező szabályokat. Gondoljunk csak bele, a vadak nem tudják, hogy nincsen vadászatra jogosult a területükön, így a mindennapi élelmük megszerzése, elfogyasztása, felkutatása olyan károkat eredményezhet, hogy jelentős terhet ró majd a jogosultra az okozott károk helyreállítása kapcsán. A vadászat meghatározott feltételek szerint gyakorolható jog figyelembe véve a kiemelt környezet- és természetvédelmi feltételeket, de ezt mindenképpen megelőzi a vadak védelmét és a szakszerű vadgazdálkodást biztosító szabályok betartása, valamint a vadkárok megelőzésének a kötelezettsége.

A Vtv. 20. § (4) bek.-nek első fordulata arra az esetre vonatkozik, amikor a Vtv. 8. § (1) bek. szerint a tulajdonosok által térmértékbeli és szakmai feltételeknek nem felel meg a vadászterület.

A következőkben a Vtv. 20. § (4) bek. második fordulata szerinti esetekkel foglalkoznék részletesebben, ahol a vadászati hatóság felé benyújtott kérelmek és mellékleteik

⁴⁰⁰ Ezek lehetnek adminisztratív jellegűek is. Pl.: nem vezeti a vadásznaplót, rosszul állapítja meg a vadászjelöltség feltételeit. Az elrendelésével viszont a vadászterületet, amelyet egyébként a hasznosítója megfelelő állapotban tart le lehet pusztítani. Fontos lenne, hogy az alkalmazott szankciók arányosak és visszatartó jellegűek legyenek! Ha túlzottan széles az elrendelés kapcsán az illetékes vadászati hatóság mérlegelési jogköre, a bírság aránytalan, így levadásztathatja a nagy értékű vadállományt. Ezzel a rendelkezéssel nem számolnak a közjogi alapelvekkel (eljáráshoz való jog, jogorvoslati jog, arányosság kritériuma).

értékelése a döntések szabályosságát támaszthatják alá, vagy kérdőjelezhetik meg. A hivatkozott rendelkezések szerint a vadászati hatóság mindenképpen megvizsgálja, hogy a földtulajdonosok közössége hozott-e érvényes határozatot a megjelölt kérdésekben. Csak ennek hiányában kerülhet sor a kényszerkijelölés szabályainak az alkalmazására.

A Vtv. 27. § (1) bek. a) és b) pontjai alapvető jogokat korlátoznak, mint a vadászterület meghatározása és a vadászati jog hasznosítása. A vadászati hatóság a kényszer kivételes esetében határozatot hoz⁴⁰¹ a vadállomány védelme és a vadkárok megelőzése érdekében, és ennek elengedhetetlen feltétele az üzemterv és éves vadgazdálkodási terv megállapítása is.

Az is előfordulhat, hogy a földtulajdonosi gyűlés csak a vadászterület határainak kijelölésében nem tudott egyezségeket kötni, azonban a hasznosítás módjáról még tudott érvényesen dönteni. Ekkor a 42/2006. (V. 31.) FVM rendelettel módosított 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet 11. § (6) bek. rendelkezései lesznek az irányadóak: a vadászterület határát a vadászati hatóság kijelöli, és nem kell újabb tulajdonosi gyűlést összehívni, ha földtulajdonosi gyűlés jegyzőkönyvéből megállapítható, hogy a földtulajdonosi gyűlésen a határmódosítás ellenére a tulajdonosok szavazati többsége fennáll. Ezt igazolni kell a vadászati hatóság felé. Újra kell számolni a szavazatokat, hogy igazolható legyen a szótöbbséggel hozott határozat, azaz a határkijelölésen kívül hozott döntések még érvényesek lehetnek. Így lehet, hogy a hasznosítás kapcsán nem is kell a hatóságnak a „kényszer szabályai” szerint döntenie, eljárnia. Ez nagyon fontos kérdés és rendelkezés, amelynek a feltétele a vadászati hatóság felé való igazolás a célból, hogy eldönthető legyen a szavazati arányok szabályos megállapítása. Időt lehet így megspórolni, valamint még részben érvényesülhet a tulajdonosi akarat is. Ha azonban nincsen szabályos szavazati arány, akkor egyik határozatát sem szabad a tulajdonosi gyűlésnek érdemben figyelembe venni.

A Vtv. 27. § (2) bek. arról rendelkezik, hogy mikor, milyen esetekben jogosult a hatóság a kényszert alkalmazni: ha a Vtv. 27. § (1) bek. a)–e) pontjai kérdésében a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejártát megelőző 60. napig az érintett tulajdonosok érvényes határozatot nem hoznak, bármelyik tulajdonostárs kérelmére a vadászati hatóság elrendelheti a vadászati jog kényszerhasznosítását. A hasznosítás módja

⁴⁰¹ A Vtv. 27. § (1) bek.-e szerint a határozat az alábbiakat tartalmazza:

- a) megállapítja a vadászterület határát,
- b) a (3) bekezdésben foglaltak figyelembevételével elrendeli, hogy a vadászterületnek minősülő földterület tulajdonosa, illetve – társult vadászati jog esetén – tulajdonosainak közössége a vadászati jog hasznonbérbe adásáról a vadászati hatóság által nyilvánosan meghirdetett pályázat alapján kiválasztott hasznonbérrelővel a vadászati hatóság által megállapított határidőig kössön szerződést, amely határidő elmulasztása esetén a hasznonbérleti szerződést a vadászati hatóság az érintett tulajdonos, illetve – társult vadászati jog esetén – a tulajdonosok közössége törvényes képviselőjeként köti meg,
- c) megállapítja a vadászterület vadgazdálkodási üzemtervét,
- d) megállapítja a vadászterület éves vadgazdálkodási tervét,
- e) gondoskodik az időszerű vadgazdálkodási, illetőleg vadvédelmi munkálatok elvégzéséről,
- f) hatósági vadászatot rendel el,
- g) korlátozza, felfüggeszti, vagy megtiltja a vadászatra jogosult vadgazdálkodási és vadászati tevékenységének részét vagy egészét.

jogszabályban meghatározott mód a haszonbérlet lehet. A kérdés eldöntése csak pályázatással történhet, így érvényesülhetnek a szakmai szempontok és részben a tulajdonosi érdekek is.

A vadászati jog gyakorlására, hasznosítására felszólító, valamint a kényszerhasznosítást elrendelő határozatot nyilvánosságra kell hozni. Közszemlére tétel útján is közölhető és fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajtható a határozat.⁴⁰² A határozat első sorban a vadászterület határait állapítja meg, ha nincsen egyezség az érintett földtulajdonosi közösségek között, vagy a kijelölésre kerülő vadászterület határa nem egyezik meg azzal a határvonallal, amely kijelölésének kérelmezéséről a tulajdonosi gyűlés határozatot hozott.

Ha a vadászati hatóságnak a „kényszer” szabályai szerint el kell járnia, akkor a földtulajdonosi gyűlés képviselőjének a szavazatokat újra kell számolnia külön felhívás nélkül is. Az újrászámolt szavazati arányok igazolhatják azt, hogy a vadászati jog hasznosítása és a jogosult személye tekintetében érvényes döntés született.

Lényegében tehát a kényszerhasznosítás keretében a vadászati hatóság átveszi a vadászatra jogosult jogait és kötelezettségeit, a vadászterületet a törvényi feltételeknek megfelelően maga igazgatja azt. A vadászati hatóságnak a kényszerhasznosításról rendelkező határozat meghozatalát megelőzően fel kell szólítania az érintetteket arra, hogy kötelezettségüknek tegyenek eleget.⁴⁰³ Az ilyen módon megkötött szerződést a vadgazdálkodási üzemterv hatályának megszűnéséig kell megkötni, és a szerződés megkötésében eljáró vadászati hatóság mindaddig gyakorolja törvényes képviseletből adódó jogait, ameddig az érintettek nem tesznek eleget törvényben foglalt kötelezettségeiknek.

A **67/1997. (XII. 29.) AB határozat** értelmében a Vtv. 27. § (1) bekezdésének „második fordulatában meghatározott intézkedés elvonja az érintett ingatlantulajdonosok rendelkezési jogát, mivel *ex lege* törvényes képviseleti jogot biztosít a vadászati hatóság számára, amelynek képviselője az ingatlantulajdonosok helyett jogosult megkötni a haszonbérleti szerződést a vadászati hatóság által kiválasztott haszonbérlettel és a vadászati hatóság által megállapított időig.”⁴⁰⁴ Ez pedig csak akkor lenne elfogadható, ha a törvényalkotó megfelelő garanciákkal venné körül a rendelkezési jog elvonását. A törvény tehát fenntartja azt, hogy a vadászati hatóság közreműködésével létrejött haszonbérlet a kényszerhasznosítás megfelelő módja, de a jelölt vadászati hatóság a törvényes képviseletből adódó jogait csak addig az időpontig gyakorolja, ameddig a föld tulajdonosa, illetve a tulajdonosok közössége eleget nem tesz a törvényben foglalt kötelezettségeknek.

A törvény a vadászati jog haszonbérbe adásának ilyen módjánál rögzít egy összeférhetlenségi esetet Vtv. 27. § (3) bekezdésének b) pontjában, mely alapján a vadászati hatóságnak azon ügyintézője, aki az érintett tulajdonos, illetve tulajdonosok közössége

⁴⁰² RÓNAI FERENC – SAMU LÁSZLÓ 2008. 30. p.

⁴⁰³ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 203. p

⁴⁰⁴ Idézve a 67/1997. (XII. 29.) AB határozatból.

nevében törvényes képviselőként a szerződést megkötötte, a vadászati hatóság által kiírt pályázat alapján kiválasztott haszonbérelő illetve vadászatra jogosult ügyében nem gyakorolhat hatósági jogkört.

Az eljáró hatóság korlátozhatja, felfüggesztheti vagy megtilthatja a vadászatra jogosult vadgazdálkodási és vadászati tevékenységének egy részét vagy egészét, illetve hatósági vadászatot rendelhet el.⁴⁰⁵ A hatósági vadászat során elejtett vad illetve annak trófeája értékesítéséről a vadászati hatóság gondoskodik és a föld tulajdonosa, illetve a jogosult csak a felmerült költségeket meghaladó részére tarthat igényt.

Itt megjegyezném, hogy ezek a felmerült költségek felemésztik az értékesítésből befolyt összeget, így a jogosult igényt nem érvényesíthet, sőt sok esetben még vele szemben keletkezik igény a nem fedezett részek vonatkozásában.

A vadászati jog kényszerhasznosítását elrendelő határozatot nyilvánosan is közzé kell tenni.⁴⁰⁶ A vadászati hatóságnak a vadászati jog kényszerhasznosítása során biztosítania kell, hogy a vadállomány valamint a vadkárral érintett vagyon védelme a földtulajdonos rendelkezési jogát csak az intézkedés mértékével arányosan korlátozza. A **hatóságnak a kényszerhasznosítás elrendelése során a feladatai nagymértékben megváltoznak**, hiszen alapvetően engedélyezési és ellenőrzési tevékenységet lát el, **ebben az esetben** viszont szerepe más jelentőséget kap, mert **a törvény olyan jogosítványokkal ruházza fel, amelyek másként a vadászati jogosultat illetik. Nagyon fontos intézménye ez a szabályozás a Vtv.-nek, mivel a tulajdonosi akarat érvényesülése sok esetben megoldhatatlannak tűnő problémákat szül és ezek a rendelkezések nélkül nem lennének kijelölhetőek a vadászterületek.**

⁴⁰⁵ Vtv. 27. § (1) bek. f) és g) pontok.

⁴⁰⁶ Vtv. 27. § (6) bek.

VII. fejezet

Az egyesületi formában működő vadásztársaságokról

Jogtörténeti elemzések igazolják, hogy a civil szervezetek és az alulról jövő kezdeményezéseknek van alapja. A magyar szervezeti fejlődés mindig felülről irányított volt, nem engedte, hogy önálló életre kelljenek. Az értekezés **6. számú mellékletében** összefoglalom a hazai jogfejlődés egyes meghatározó lépcsőfokait. Amikor a hazai jogalkotó a Vtv.-ben úgy döntött, hogy a vadásztársaságoknak a civil formát választja, valószínűleg a történeti előzményeket nem tekintette át, hanem önkényesen döntött e mellett.

Az egyesülési jog tartalmát tekintve olyan szabadságjog, amely alapján – az alkotmányos rend tiszteletben tartásával – politikai, érdekképviselési, kulturális és egyéb célok érdekében szervezett közösségek hozhatók létre és működtethetők. Az egyesülési jog alapja tehát, a társadalom különböző érdekek és értékek alapján való önszerveződésének, az önkéntes alapon létrejövő, szervezett társadalmi közösségek működésének. Egy adott társadalomban az egyesülés szabadságának tényleges mértéke az emberi szabadságnak és a társadalom demokratizmusának alapvető jellemzője. Az egyesülés szabadsága a népszuverenitásból ered, tehát az egyesülés szabadságának korlátozása nem egyszerűen egy szabadságjog korlátozását, hanem a népszuverenitás, a demokrácia korlátozását jelenti.

7.1. A vadásztársaságok egyesületi jellegükből eredő jellemzői

A vadásztársaság, mint egyesületi forma vizsgálatát azért választottam, mert a téma aktualitását fontosnak tartom. A civil szerveződések – köztük az egyesületek – az agráriumban olyan formációk, amelyek abszolút általánostól eltérő, egyedi sajátosságokat mutatnak a megalakulásuk, működésük, felügyeletük, megszűnésük kapcsán is. A működésükkel és a felügyeletükkel kapcsolatosan alakuló jogszabály változási lehetőségek indokolják, hogy az eddigi elmélet és gyakorlat néhány kérdésére felhívjam a figyelmet, illetve azt röviden jellemezzem.

Magyarországon, mind a szaknyelvben, mind a köznyelvben a nonprofit kifejezés polgárjogot nyer. Egyetlen törvény értelmező rendelkezései között sem találunk a fogalomra részletes elemzést, magyarázatot, ami alól a korábbi nonprofitként emlegetett törvény⁴⁰⁷ sem jelentett kivételt. A jogi irodalomban a gazdasági társaságok ellentétéként sokszor használják a nonprofit szervezet meghatározást, ahol is ez az alanyi kör magában foglalja az alapítványt, egyesületet, nonprofit társaságot, és a saját célú civil szervezeteket, mint például a

⁴⁰⁷ Közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény.

vízgazdálkodási társulást is.⁴⁰⁸ A civil szervezetekről szóló hatályos törvény⁴⁰⁹ is azt a meghatározást használja, hogy elsődlegesen mi a gazdasági és vállalkozási jellegű szervezet, így negatív meghatározást alkalmazhatunk.⁴¹⁰ A vadásztársaságok egyesületi formája olyan rugalmas keretet ad a vadászatot gyakorlók számára, hogy használható minősítésük lehet Kuti Éva definíciója:

„A nonprofit szektor elnevezés valószínűleg azért nyert polgárjogot, mert a szektor definíciójának a legáltalánosabb érvényű elemét ragadja meg, amely ugyanakkor lényegében ideológiamentes. [...] Matematikai hasonlaltal élve: a legkisebb közös többszöröst nem sikerült megtalálni, így a legnagyobb közös osztó vált általánosan elfogadottá: az elnevezés nem a szektor összetettségét, szervezeteinek sokféleségét tükrözi, hanem arra az egyetlen jellemzőre utal, amellyel kapcsolatban az érintettek között nagyjából teljes az egyetértés.”⁴¹¹

A nonprofit megjelölés egy negatív definíciót jelenít meg. Az elnevezés alapján feltételezhető ugyanis, hogy olyan szervezetről van szó, amelyek célja nem a gazdasági nyereség gazdálkodási értelemben vett megszerzése. A kifejezés továbbá azt is sugallja, hogy a nonprofit szektor és a nonprofit szervezetek alatt olyan gazdasági és társadalmi képződményeket értünk, amelyek sem az állami, sem a piaci szektorhoz nem sorolhatóak. Annak leírása, hogy mit nem csinál egy vadásztársaság; vagy mi nem lehet egy nonprofit szervezet, még nem adja meg azt a tartalmat, amit ezekről a vadászati jogot gyakorló szervezetekről el akarunk mondani. Ahogy minden negatív definíció esetében, így itt is felvetődik a kérdés: vajon milyen módszerrel, hogyan lehet akár megközelítőleg is leírni a sok, közös tulajdonsággal rendelkező szervezetet úgy, hogy mint önálló egységet is vizsgálni lehessen?

Györffy Gábor által használt és hivatkozott a Baltimore-i John Hopkins Egyetem nemzetközi összehasonlító projektje által kidolgozott osztályozás, egy tevékenységi és alanyi főcsoportokra rendezett körben meghatározva elfogadható lehet. E fentebb hivatkozott kutatás szerint az alábbi ismérvekkel bíró szervezet tekinthető nonprofitnak:

- intézményesültség (nem háztartási szintű szervezet),
- kormányzattól független (nem állami),

⁴⁰⁸ LENKOVICS BARNABÁS – SZÉKELY LÁSZLÓ: *Magyar polgári jog. A személyi jog vázlata*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001. A könyv 3.4. pontja nonprofit szervezetnek nevezi a költségvetési szervezetet, a nonprofit társaságokat, az egyesületeket, a köztestületet, az alapítványt és a közalapítványt (74–83. p.).

⁴⁰⁹ A 2011. évi CLXXV., az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvényt az Országgyűlés a 2011. december 5-i ülésén fogadta el, hatályos 2012. december 23-tól (a továbbiakban rövidítve: Civil tv.). E jogszabály megalkotásának céljai között szerepel mind szélesebb (a legtejsőbb) körben biztosítani a szervezett, közösségi jellegű egyesülési szervezetek létrehozását, amely a jelen feltételek mellett a vadásztársaságokra is igaz. Ugyanakkor a törvény ellentmondásokat: mind közjogi, mind magánjogi jellegű rendelkezések összeütközését fogja okozni.

⁴¹⁰ Civil tv. 2. § 7. pont: elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenységű szervezet: azon szervezet, amelynek éves összes bevétele hatvan százalékát eléri vagy meghaladja a gazdasági-vállalkozási tevékenységéből származó éves összes bevétele.

⁴¹¹ KUTI ÉVA: *Hívjuk talán nonprofitnak? A jótékonyág, a civil kezdeményezések és az állami keretből kiszoruló jóléti szolgáltatások szektorra szerveződése*. Nonprofit Kutatócsoport, Budapest, 1998. 16. p.

- gazdálkodása eredményét a szervezethez tartozók között fel nem osztó szervezet (nem gazdasági társaság),
- önszerveződésen és öntevékenységen alapuló (létrehozását nem törvény és kényszer rendeli el),
- közvetlen politikai hatalom megszerzését és gyakorlását célul nem kitűző szervezet (nem párt).⁴¹²

Ha a **vadásztársaságok nonprofit szervezetek körébe** sorolását vizsgáljuk, akkor arról van inkább szó, hogy az általunk használt definíciós bázis legyen: általánosan érthető és alkalmas egy adott kérdésfeltevés megválaszolására, illetve a felállított jellemzők sorával eldönthető legyen, hogy egy reálisan létező szervezet megfelel-e az adott kritériumrendszernek.

A választott vadásztársasági szervezet nonprofitkénti meghatározása csak részlegesen elfogadható, ha megfelel az általánosan használt olyan jellemzőknek, amelyek más hasonló szervezeteket is ezekkel a jellemzőkkel azonosítanak.

1. A nonprofit **szervezetek magán, azaz nem állami szervezetek**. A magán jelleg főképpen azt jelenti, hogy a nonprofit szervezetek intézményileg – azaz strukturálisan is – elkülönülnek az állami, kormányzati szférától, amely tevékenységük felett csak törvényességi ellenőrzést gyakorolhat, még esetleges támogatás juttatásakor is.

2. A nonprofit szervezetek **nem tőkenövelés vezérli**. A nonprofit elnevezés azt sejteti, hogy olyan szervezetekről van szó, amelyek célja nem a nyereség megszerzésére irányul. Ezért sokan a „not for profit” (nem a profitért) helyett a „no profit” (nem profit), elvet tartják a szervezetek gazdálkodási céljának. Következésképpen e fenti kritérium alapján a nonprofit szervezetek nyereséget⁴¹³ termelhetnek, csak azt nem oszthatják fel tagjaik; támogatóik, tulajdonosaik között. Mindebből kiderül, hogy ez a feltétel nem a nyereség meglétét, hanem annak felhasználási módját határozza meg, azaz a nyereségnek a szervezetnél kell maradnia, azt a közösségi érdekre kell fordítani, de mivel a vadászat gyakorlásához sokszor vadgazdálkodás is kapcsolódik, annak tervezni kell a bevételeivel is.

3. A nonprofit szektorhoz tartozás egyik további kritériuma, hogy a nonprofit szervezeteknek a formális szerveződésekre jellemző, **bizonyos fokú intézményesültséggel kell rendelkezniük**. Az intézményesültség egyrészt jelenti a szervezetnek a hivatalos nyilvántartásba vételét. A civil szervezet megalakulását követően kérni kell annak bírósági nyilvántartásba vételét. A nyilvántartásba vétele nem tagadható meg, ha alapítói az e törvényben előírt feltételeknek eleget tettek. A civil szervezet a nyilvántartásba vétellel jön létre.⁴¹⁴ Az Alkotmánybíróság már korábban is megállapította, hogy önmagában az nem sérti a korábbi Alkotmány 63. § (1) bek.-ben foglalt egyesülési szabadságot, hogy a társadalmi

⁴¹² GYÖRFFY GÁBOR: *A nonprofit szervezetek ismérvei és tevékenységük. Alapfokú kézikönyv civil szervezetek számára*. NIOK–Soros, Budapest, 1995. 21. p.

⁴¹³ A befektetés tőkenyerését értem ez alatt, amely nem azonos az árbevétellel.

⁴¹⁴ Civil tv. 4. § (2) bek., Ptk. 61. § (4) bek.

szervezet a bírósági nyilvántartásba vétellel jön létre. A bírósági bejegyzés elsődleges célja ugyanis az alkotmány-, illetve törvényellenes tevékenység folytatására alapított társadalmi szervezetek létrejöttének megakadályozása. A nyilvántartásba vétel nem jelent tartalmi korlátozást, hiszen a bíróság kizárólag a társadalmi szervezet alapításának és deklarált céljának törvényességét vizsgálhatja.⁴¹⁵ Az intézményesültség mellett a szervezeteknek alapszabályon felül vezetésükre vonatkozó szabályzat, eljárási és működési szabályzatuk is van, folyamatos jellegű működés jellemzi őket. Ezekkel a rendelkezésekkel a vadásztársaságok esetében a Civil tv. szabályainak is csak az a célja, hogy az egyesületi működés jellemzőit összefoglalja, és a részletek szabályozását a speciális tv. a Vtv.-ben foglaltak szerint rendezze. **A vadásztársaságok egyedileg alkotják meg a házi szabályzatukat, fegyelmi szabályzatukat, etikai kódexüket az alapszabállyal összhangban.** Az egyes vadásztársaságok eltérő lehetőségekkel, adottságokkal rendelkeznek, ennek megfelelően a fentiek szerinti szabályzatukat is egyedileg, az adott társaságra szabva alakítják ki.⁴¹⁶ Az intézményesültség kritériuma nélkül a nonprofit szektor szervezeteinek fogalma túlságosan körvonalazatlan és változékony lehetne, ezáltal pedig a jelenség megfoghatatlan és elemezhetetlen lenne. De a magánjog rendszerében minden jogalany önkormányzattal rendelkezik, azaz saját szervezete az azt alkotó szerveinek hatásköri megosztása szerint működik.

4. A nonprofit szervezetek körébe sorolt entitásoknak fel kell mutatniuk az **önigazgatás** minimális szintjét. Ebben az értelemben a legfontosabb döntések (legalábbis formálisan) a szervezeten belül jönnek létre, és mindenfajta külső kontroll jogi szempontból is a szervezetek függetlenségét vonná kétségbe.⁴¹⁷

5. Végezetül pedig, a nonprofit szervezeteket az **önkéntesség** legalább egy minimális szintje kell, hogy jellemezze. Ez a kritérium akkor teljesül, ha a szervezetekben önkéntes munka folyik, ami nem csak a tevékenységekre, a vezetésre, hanem az adományokra is vonatkozik.⁴¹⁸ Ennél a szervezetenél sincs kényszertagság, első ránézésre önkéntesnek minősül, de a dolog alapjait vizsgálva a tényleges működéshez szükséges elemek valójában nem önkéntes alapon jönnek létre.

Két német jogtudós, Helmut Anheier és Stefan Toepfler felfogásában is a fentiekben felsorolt feltételeknek kell érvényesülnie ahhoz, hogy egy szervezetet nonprofitnak nevezhessünk.⁴¹⁹

A fenti feltételeket is alkalmazva a legismertebb és legegyszerűbb a Vtv.-ben használt **jogi definíció** a vadásztársaságok meghatározására, ami **a vadásztársaságokat**

⁴¹⁵ 6/2001. (III. 14.) AB hat. II.3. pont.

⁴¹⁶ Jogszabályi alapját az Civil tv. 4. § (1) és (4) bek. adja.

⁴¹⁷ Az öngazgatás érvényesülését biztosító rendelkezések: Civil tv. 3. § (4) bek. Lásd még: BH. 2000.82.

⁴¹⁸ Jogszabályi alapot adja: Ptk. 61. § (1) bek., Civil tv. 2. § 1., 2. és 11. pontjaiban is értelmezve.

⁴¹⁹ STEFAN TOEPFLER – HELMUT ANHEIER: *Theorien zur Existenz von Nonprofit Organisationen*. In: Hopt – von Hippel – Walz (Hrsg.): *Nonprofit-Organisationen in Recht. Wirtschaft und Gesellschaft*. Tübingen, 2005. 48–49. p.

vadászejeggyel rendelkező tagokból álló egyesületeknek minősíti,⁴²⁰ az egyesületi formájukra tekintettel pedig önálló jogi személyek. A szervezet jogi személyisége garantálja a jobb működőképességet, szervezeti tevékenységet, ellenőrzési hierarchia felépítését. A létesítés kényszerűsége attól is függ, hogy itt esetünkben egy tartós és rendszeres tevékenység (vadászat, vadgazdálkodás) gyakorlásáról van szó. Korunk modern európai emberének gondolkozásában rögzült csak, hogy bármiféle tevékenység csak jogi **közérdekű cél, az okszerű vadászat és tervszerű vadgazdálkodás fenntartása érdekében működnek** háttér ismeretében és annak keretei között végezhető. A vadászati jogosultsággal rendelkező vadászt kötik a vadászati jogszabályok rendelkezései, a vadászati jogosultsággal nem rendelkező vadászok viszont a vadászati jogszabályok hatálya alól kiesnek, a vadászati tevékenységet nem a vadászati jogszabályok rendelkezései szerint, hanem mint ezek hatályán kívül eső magatartást gyakorlókként kell elbírálni.⁴²¹

Az alkotmányjogi szabályozásból az egyesületi autonómia lehető legtágabban értelmezett szabadsága következik, amely szabadságba beletartozik az egyesület működését érintő autonóm szabályozás szükségessége és megengedettsége is. Ennek új formája a Civil tv.-ben a **civil társaság** kategóriája a polgári jogi társaság mintájára (ez nem egyesület és nem is alapítvány). Kevesebb, mint egy jogi személyiségű szervezet, de több, mint egy többalanyú polgári jogi viszony. Minimális állami regisztrációt igényel, hogy ügyekben és eljárásokban jogképesek legyenek. Nem folytathat vállalkozási tevékenységet, de gazdasági forgalomnak tárgya lehet. A tagok vagyoni hozzájárulásaiból tartja fenn magát, közös tulajdon jön így létre, személyi és vagyonegyesülés az alapszabályban meghatározott közösségi cél elérésére, működésük elől elhárulnak a jogi személyiségű szervezettel járó felelősség kérdései, jogviszonyaikban a felelősséget a képviselő magánszemély viseli. Bármikor elhatározhatja az egyesületté való átalakulását. Az egyesület tagjai ezen alkotmányos jogukat akként tudják gyakorolni, ha az egyesület működésére vonatkozóan az alkotmányos keretek között szabadon határozhatják meg a szabályokat. Ebbe a szabályozási körbe az is belesorolandó, hogy a tagok közreműködésére milyen rendelkezéseket tartalmaz az alapszabály. A szabályozásnak a korlátját a kógens normák és más alkotmányos tételek adhatják csak.

A magyar jogban a nonprofit jogalanyok körében kétfajta típust különböztethetünk meg: a Polgári törvénykönyvben szabályozott és ekként a magánjog jogalanyai közé sorolandó típusokat, valamint a külön törvényekben nevesített jogalanyokat.⁴²² **Esetünkben a vadásztársaság egyesületi formája a Ptk.-ban megjelölt és tárgyalt típus és a Vtv.-ben nevesített.** Az egyesület fogalmat két értelemben érthetjük: egyrészt, mint az egyesületi jog szabályozása eredményeként létrejövő és ezáltal meghatározott szervezetek körét, másrészt, mint általános fogalmat, lényegében a személyösszeség vagy személyegyesülés értelmében.

⁴²⁰ Vtv. 16. § (1) bek. a) pont.

⁴²¹ ZOLTÁN ÖDÖN: *Az orrvadászatról és szankcionálásának változásairól.* In: Jogtudományi Közlöny. 2005. 3. szám. 97. p.

⁴²² CSEHI ZOLTÁN: *A civil társadalom szervezeteinek joga Magyarországon.* Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 32. p.

A fogalomhasználatban e kettő különválasztása gyakran nem eléggé határozott, az utóbbit általában a múltra visszavetített gyűjtőfogalomként használjuk, az egyes kor speciális kifejezései helyett.⁴²³

A **nonprofit** nem jelent automatikusan adómentes szervezetet, sokkal inkább **egy önkéntes, vagy civil társadalombeli szervezetet takar, aminek fő célja a közjó előmozdítása**. Esetünkben a közjó a **vadgazdálkodással és vadászattal kiemelt természet- és környezetvédelmi célok biztosítása**. A környezet védelméről szóló törvény a környezeti elemek meghatározásánál, és a környezet használatának szabályozásánál is általános keretet hoz létre a további speciális szabályozást igénylő vadászat rendelkezéseinek. A felelős vadász magatartás gyakorlásának és a felügyeleti kérdéseinek elemzése kapcsán (az ügyész szerepkörével összefüggésben) összehangolt szabályozást figyelhetünk meg a vadászatot szabályozó Vtv. és az 1995. évi LIII. tv. rendelkezései között. A természetvédelemi célok érvényesülése céljából a Vtv.-ben a vadak és élőhelyük védelmére további részletszabályokat találhatunk a vadászati eszközökre, módokra, tilalmi időkre, kíméleti területekre, és nem utolsósorban a tevékenység gyakorlásához szükséges engedélyekre. Egy egységes, és harmonizáló nonprofit törvény kellene, mert a hazai szabályozást a kettősség jellemzi. Egyrészt ez a szektor túlszabályozott, másrészt ebből fakadóan a gazdasági szabályozók többsége nem fedi le az alapvető jellemzőjét az ilyen jellegű társaságoknak, a rugalmasságot.⁴²⁴ A vadásztársaságoknál is **gyakran összemósodik a profit és nonprofit jellegű szabályozás**, ami hangsúlyozottan az adózási és pénzügyi kérdéseknél jelentkezik legtöbbször.⁴²⁵

7.2. Két nemzetközi példa a civil szervezet és a vadászati jog kapcsolatára

Sajátos az **egyesületek létrehozásának szabadságát értelmező döntés**⁴²⁶ a francia szabályozásból is minősíti, hogy az egyesülés szabadságának vannak korlátai. Az esetből szabad fordításban ismertetném a következőket:

Franciaországban az 1844. május 3-i törvény, amelynek még nagy része ma is hatályos, a vadászati jogot rendezi, úgy hogy bevezeti a vadászati engedélyeket és szabályozza a vadászati időszakokat. Ezen törvény 1. §-a, amelyet később a *Code Rural* 365.

⁴²³ ÓRINÉ FODOR MÁRTA: *Adalékok a burzsoákori egyesületi igazgatási jog előtörténetéhez, az egyesületi fogalom kialakulásához*. In: *Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs. Jogtörténeti tanulmányok*. Emlékkönyv Csizmadia Andor 70. születésnapjára. Szerk.: Ádám Antal, Benedek Ferenc, Szita János. Pécs, 1980. 297. p.

⁴²⁴ BÍRÓ ENDRE: *Nonprofit szektor analízis. Civil szervezetek jogi környezete Magyarországon*. Budapest, 2002. 71–72. p.

⁴²⁵ A vadásztársaságoknak az egyesületi formából eredő jellemzőit vizsgáltam meg a korábban megjelent tanulmányomban: BEZDÁN ANIKÓ: *A vadásztársaságok fogalmának meghatározásáról. – The Conceptual Definition of Hunters' Societies*. In: *CEDR Hungarian Journal of Agricultural and Environmental Law*. 2011. 10. szám. 3–25. p. <http://www.cedr.soton.ac.uk/ashgate.htm> (állapot: 2012. I. 31.).

⁴²⁶ Chassignou és mások vs. Franciaország. Ügyszám: 25088/94., 28331/95. és 28443/95. Strasbourg, 1999. április 29.

§-a majd az L. 222-1. §-a szabályozott, emlékeztet: „senkinek sincs joga vadászni valaki másnak területén a tulajdonos, vagy annak a hozzájárulása nélkül, akinek erre joga van”. A bírói gyakorlat ugyanakkor pontosítja, hogy a hozzájárulás lehet hallgatóságos is, és hogy lehetséges volt mások földjén is vadászni addig, ameddig a vadászati joggal rendelkező személy kifejezetten nem jelezte tiltakozását, olyan intézkedések által, mint például a bérlet írásával, őr telepítésével vagy őrzött vadászat felirat kiírásával. A **vadászati egyesületek spontán jöttek létre azért, hogy a vadászati gyakorlatot megkíséreljék összeszervezni** a Loire-től északi régiókban, ahol a nagykiterjedésű erdő és mezőgazdasági földtulajdonok voltak a jellemzők. A hallgatóságos hozzájárulásról szóló jogtudományi elmélet hatása egész dél Franciaországban jellemző volt, ahol a földbirtokok sokkal feldaraboltabbak voltak, ez egy kvázi korlátlan vadászati szabadságot eredményezett amelyet: *chasse «banale»*-nak nevezünk: azon őrzött vadászterületek kivételével, a vadászok tehát szabadidejüket eltölthették ott, ahol senki nem volt a vadászati állomány megfelelő gazdálkodásáért, ennek következtében a néhány régióban a vadállomány megtizedelődött.

Ilyen körülmények között lépett életbe az 1964. július 10-i, 64-696. számú, úgynevezett *Verdeille-i törvény*, amely kilátásba helyezte az *Associations communales de chasse agréées* (ACCA) és az *Associations intercommunales de chasse agréées* (AICCA) létrehozását. A *Verdeille-törvény* kiterjesztette, megerősítette a vadászati jogot, strukturálta a vadászati területeket. A törvény hatására létrehozták a községi és községek közti vadászati egyesületeket (ACCA, AICCA). A törvény 1. §-a – amely később a *Code rural* L. 222-2 §-a lett – küldetésének azt jelölte meg, hogy területükön elősegítik a vadállomány fejlődését, a kártékony állatokat elpusztítását, az orvvadászat megelőzését, tagjaiknak a vadászati oktatást a tulajdon és az termés tiszteletben tartása mellett és úgy általánosságban jobb technikai feltételeket biztosítanak a vadászathoz, amely lehetővé teszi, hogy ezen sportot a vadászok jobban gyakorolhassák. Ennek érdekében, a törvény előírja, hogy egy bizonyos értékhatár alatti területtel rendelkező földek tulajdonosai (az értékhatár megyénként változik) a községükben létrehozott ACCA tagjaivá váljanak, és a földüket apportálják azért, hogy így egy vadászati terület jöhessen létre közösségi szinten. Az ACCA létrehozása kötelező azon megyékben, amelyek a vadászattal fellelős miniszter által megállapított listán szerepelnek, amely száma 29 volt a 93 anyaországi megyéből. Ezen 93 megyén kívül, az ACCA a *préfet* hozhatja létre bárki kérelmére, ha azt alátámasztja a tulajdonosok 60%-ának támogató nyilatkozata és ez legalább a terület 60%-át megjeleníti. 1996. február 28-án, 851 községben önkéntesen jöttek létre ACCA-k, amelyek 39 megyében szóródtak szét.

A vadászati jog a föld tulajdonosait illeti, míg az ACCA létrehozásával közösségi szinten a vadászati területek összecsoportosítása történik, úgy hogy az egyesület tagjai ezen az egész összecsoportosított területen vadászhatnak. Bizonyos feltételek esetén az értékhatár alatti (60 hektár Creuse-ben és 20 hektár Gironde-ban és Dordogne-ban) földtulajdonosok is ellenezhetik földjeik becsatolását az ACCA-ba, vagy kihagyásukat kérhetik.

Az 1964. július 10-i törvény, a *Loi Verdeille* kötelezővé tette, a vadászatot egyébként kifejezetten ellenző panaszosoknak is, hogy csatlakozzanak az ACCA vadászegyesület településükön megalakult helyi szervezetéhez, és ennek következtében adják át saját földbirtokukra vonatkozó vadászati jogait az egyesületnek, hogy az adott településen élő minden vadászegyesületi tag a vadászegyesület minden földjén vadászhaszon. E belépési és átadási kötelezettség (kényszertagság) alól kizárólag azok a földtulajdonosok mentesülhettek, akiknek a földbirtoka a törvényben meghatározott, területenként eltérően megállapított nagyságot (Dordogne és Gironde megyében a 20 hektárt, Creuse megyében a 60 hektárt) meghaladták, a panaszosok tehát semmiképpen nem mentesülhettek az egyesületi tagság alól. A panaszosok külön-külön pert indítottak ez ellen Franciaországban, amelyeket mind a polgári, mind a közigazgatási bíróságok elutasítottak. A panaszosok igényüket előterjesztették 1995-ben az EU Bizottsága felé. A Bizottság a kérelmeket továbbította az Emberi Jogok Európai Bírósága felé. Azt állították a panaszosok, hogy földbirtokaik kötelező csatolása az ACCA vadászföldjeihez, s a számukra előírt belépési kényszer egy olyan szervezetbe, melynek céljait helytelenítették, a *Loi Verdeille* sérti az Egyezmény 1. Kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikke szerinti **tulajdonhoz való jogukat**, az Egyezmény 11. cikkében meghatározott **egyesülési**, és a 9. cikkben biztosított **gondolat- és lelkiismereti szabadságukat**, továbbá **ütközik** a 14. cikk (**diszkrimináció tilalma**) **rendelkezéseibe is**. Ennek megállapítását kérték az Emberi Jogok Európai Bíróságától.

A francia kormány védekezésében kijelentette, hogy a vadászat egy régi a francia hagyományokhoz tartozó tevékenység. A Kormány kijelentette, hogy elveti a panaszosok azon véleményét is, hogy a közérdek hiányát mutatja a *Verdeille-törvény* nem alkalmazása Franciaország egész területén.

A Bíróság megállapította azt is, hogy e korlátozás célja (ACCA-hoz való kötelező csatlakozás) egyértelműen a közérdek védelme, a *Loi Verdeille* értelmében, azaz a jogtalan vadászati tevékenységek megakadályozása és az ésszerű vadgazdálkodás elősegítése a cél. A Bíróság meggyőződése szerint azonban a francia kormány által is hivatkozott törvényes érdekek nem olyan súlyúak, hogy a kérelmezők földhasználati jogainak korlátozását megfelelően indokolják. A panaszosoknak nem nyújtanak méltányos kártalanítást, már csak azért sem, mert a kérelmezők számára nyitva álló egyetlen lehetőség (így földjeik körbekerítése, esetleg azok vadvédelmi vagy természetvédelmi területté nyilvánítása iránti kérelem benyújtása) sem biztosíthatta volna a panaszosoknak azt, hogy valóban elkerülhessék a földtulajdonukra vonatkozó vadászati jogok átadását. A *Loi Verdeille* a saját földbirtokra vonatkozó kizárólagos vadászati jog elvonása ellentételezéseként minden érintett földtulajdonosnak lehetővé tette ugyan, hogy az adott település összes, az ACCA felügyelete alatt álló földjén vadásszon, de ez csak azokat kárpótolta, akik maguk is vadásztak, vagy legalább is nem tiltakoztak kifejezetten ellene. Azok számára azonban semmilyen kárpótlást nem jelentett, akik nem vadásztak, a vadászatból semmilyen nyereségre nem tettek szert,

hanem kifejezetten elleneztek a vadászatot. Ráadásul, a káros vadak elpusztítása a tulajdonost terhelte, és csak ritka esetben lehet ilyen kéréssel az ACCA-hoz fordulni.

A Bíróság megállapította, hogy a francia jogban a vadászati jog – amely a tulajdonhoz való jog egyik részjogosítványa – kötelező átadása kivételt képez a L. 222-1 du *Code rural*-ban megfogalmazott általános elv alól, amely szerint senki sem vadászhat más földjén a tulajdonos beleegyezése nélkül. A Bíróság megfigyelte azt is, hogy a *Loi Verdeille* 1964. évi elfogadását követően az ACCA kötelező létrehozását előíró törvényszöveg a 93 franciaországi megyéből csak 29-ben érvényesült (a törvény hatálya nem terjedt ki Alsó-Rajna, Felső-Rajna és Moselle megyékre). Az ACCA helyi szervezetét önkéntesen csak 851 településen hozták létre. Ráadásul a törvény csak a kisbirtokokra vonatkozott, nem lehetett alkalmazni a nagyobb magánbirtokok és az állami földek tekintetében.

Összegezve: a Bíróság nem kérdőjelezte meg az 1964. évi *Loi Verdeille* törvény céljainak törvényességét, azonban úgy vélte, hogy az abban előírt kötelező vadászati jog átadása a panaszosokra nézve olyan helyzetet hozott létre, amelyben felborult a törvény által is hangsúlyozott egyensúly a tulajdonhoz való jog tiszteletben tartása és a közérdek védelme között. A Bíróság véleménye szerint, az 1. Kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke 2. szakaszában foglaltak alapján sem igazolható, azaz **aránytalan beavatkozás megvalósításának minősül az, hogy a kisbirtokosokat arra kötelezték, hogy a tulajdonukban álló földjeire vonatkozó vadászati jogot átadják és ezáltal idegen vadászok tevékenységét tűrjék el azaz, hogy földjüket meggyőződésükkel teljesen ellentétes módon idegenek használják.** A marasztaló ítéletet követően alkották meg a következő szabályokat Franciaországban: A teoretikus, majd a gyakorlati vizsga sikeres letétele után a vadászjelölt egész életére szóló vadászati engedélyt kap, ahhoz viszont, hogy ez érvényes is legyen és vadászni is tudjon, valamelyik Megyei Vadászszövetséggel is érvényesíttetni kell az engedélyt (még akkor is, ha a saját földjén, birtokán akar vadászni).

Az 1964-ben elfogadott, s jelenleg is hatályos – 2000. július 26-án módosított – *Loi Verdeille* L. 421-5 cikkelye (Article L. 421-5) alapján *Les associations dénommées fédérations départementales*, azaz a (vadász)egyesületeket Megyei Szövetségeknek hívják. (A törvény kifejezetten különbséget tesz *fédération*, azaz szövetség és *association* azaz egyesület közt.) Ezek a szövetségek, vagyis egyesületek érvényesítik tehát a vadászengedélyeket ugyancsak az L. 421-5 cikkely alapján.⁴²⁷ Ahhoz, hogy érvényesítsék az engedélyt az egyesületek a gyakorlatban megyénként eltérő tagdíjat, *cotisation*-t kell fizetni.⁴²⁸ Mindezek alapján elmondható, hogy attól, hogy valakinek Franciaországban életre szóló vadászati engedélye van, azzal nem fog tudni vadászni, hacsak nem csatlakozik egy Megyei Szövetséghez, ami egy egyesület *association* valójában. Így az egyesületi tagságot burkolt módon akár kötelezőnek is mondhatjuk a bírósági döntés ellenére a valóságban mégis.

⁴²⁷ „Elles peuvent apporter leur concours à la validation du permis de chasser.”

⁴²⁸ „La validation implique le paiement d'une cotisation, variable selon les départements.”

A marasztaló ítélettel ellentétes gyakorlatot igazolja az is, hogy a döntés következtében megváltoztatták a környezetvédelmi törvénykönyv L.422-10 és L.422-13 cikkeit (korábbi L.222-10 és L.222-13 du *Code rural*), amellyel kibővítették az ACCA-hoz való csatlakozás ellenzésének jogát egy új okkal, mégpedig azok számára, akik ellenzik a vadászatot: a lelkiismereti okból való vadászat ellenzésének jogával. A környezetvédelmi törvény többi cikkét viszont nem módosították, és még a mai napig is előírja a minimum 20 hektáros összefüggő földterületet ahhoz, hogy az ACCA-ba való csatlakozás ne legyen a földtulajdonos számára kötelező.⁴²⁹

A fentiekben hivatkozott döntés különös súlyát támasztja alá a hazai, **489/B/2006. AB határozat** is, ami valójában a vadász kamarákra vonatkozó törvényi szabályozás alkotmányellenességének vizsgálatára irányult, de indoklásában hivatkozik a fenti döntésre az egyesülési szabadság értelmezése kapcsán. Alkotmánybíróság az egyesülési szabadságot – mint viszonyítási alapot – a köztestületeket érintő problémák megítélésénél nem hagyta teljes egészében figyelmen kívül. A kötelező tagsággal kapcsolatban az Alkotmánybíróság – többek között – kifejtette, hogy ha a köztestületi kényszertagságnál ki is zárnánk az egyesülési szabadság negatív oldala sérelmének mérlegelését, nem kerülhető meg az önrendelkezési jog korlátozásának, azaz az általános személyiségi jog, mint az általános cselekvési szabadság sérelmének a vizsgálata. Az Alkotmánybíróság az egyesülés jogának értelmezését a fentiekén túl is már sok határozatában elvégezte. Ezek egy-egy beadványhoz kapcsolódtak, de konkrét jogsérelemből fakadnak és a jogértelmezés sokszor olyan területeket is érint, ami az én választott témámat is érinti. Az Alkotmánybíróság szerint a köztestület kötelező tagsága nem sérti az egyesülés szabadságát,⁴³⁰ hiszen az egyesülés önkéntessége nem áll szemben a törvény által, közfunkció ellátására alapított köztestülettel.⁴³¹ A vadász kamarákkal⁴³² kapcsolatosan viszont azt kimondta az Alkotmánybíróság,⁴³³ hogy nincs olyan közfeladatuk, amelyet ellátva feltételezett lenne a kötelező tagság a szervezetben.

Az egyesülési jog a fentiekben ismertetett eseten túl számos nemzetközi egyezményben is rögzítésre került, legjelentősebb azonban az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata [(1948) 20. cikk.]: „minden személynek joga van a békés célú gyülekezési és egyesülési szabadsághoz, senkit sem lehet valamely egyesületbe való belépésre kötelezni.”⁴³⁴

A német **hesseni tartományi szabályozás által létrehozott vadásztársaságok** a fentiekben meghatározottakkal ellentétben a törvényi rendelkezések által keletkeznek, mint

⁴²⁹ A *Loi Verdeille* szövegét lásd: <http://avocats.fr/space/jerome.bouquet-elkaim/tag/loi%20verdeille> (2011. XI. 10-i letöltés).

⁴³⁰ 22/1994. (IV. 16.) AB hat., 41/1995. (VI. 17.) AB hat.

⁴³¹ SÓLYOM LÁSZLÓ: *Az Alkotmánybíráskodás kezdetei Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 515. p.

⁴³² Más kamarák szabályozásával is foglalkozott az Alkotmánybíróság. Hegyközségekkel kapcsolatosan a 41/1995. (VII. 17.) AB. határozat, az orvosi kamarákkal a 39/1997. (VII. 1.) AB. határozat, az állatorvosi kamarával összefüggésben a 21/1998. (V. 27.) AB. határozat született.

⁴³³ 41/2002. (X. 11.) AB. határozat.

⁴³⁴ Az ENSZ Közgyűlésének 1948. december 10-i, 217. sz. határozata. Lásd ehhez KARDOS GÁBOR: *Az alapvető jogok európai védelme*. Budapest, 2004. 9. p., valamint THEODOR SCHELLING: *Internationaler Menschrechtsschutz. Universelles und europäisches Recht*. Tübingen, 2004. 4. p.

jogi személyek, anélkül, hogy ez valamilyen határozatot vagy más eljárást a létrejövetelük igényelne. **Minden olyan terület tulajdonosa számára kényszertagság áll fenn, mely egy közösségi vadászterülethez tartozik, ha a területeik vadászhatóak.**⁴³⁵ A vadászati kíméleti terület tulajdonosa így nem tagja a vadásztársaságnak. Mint jogi személy a vadásztársaság állami felügyelet alatt áll, melyet az elsőfokú vadászati hivatal gyakorol.

Németország másik tartományában, Thüringiában a vadásztársaságok ilyen formájú létrejöttét további magyarázattal és a szövetségi szabályozással kiegészítve az alábbiakkal pontosítják: **A vadásztársaság, mint jogi személy,⁴³⁶ azon alapterületek tulajdonosaiból jön létre, amelyek egy közösségi vadászterülethez tartoznak.**⁴³⁷ Védetté nyilvánított területek tulajdonosai, melyek egy közösségi vadászterület térségében vannak, nem tagjai a vadásztársaságnak. Ez akkor is érvényes, ha a vadászati hivatal korlátozott vadászatot engedélyezett. Mivel a közösségi vadászterület törvény alapján keletkezik és szűnik meg, **a tulajdonosok (nem a haszonbérlők) kényszertagságáról van szó, azaz sem belépés, sem kilépés nem szükséges, vagy lehetséges.** Mivel alapvetően létezik a vadászat szüneteltetésének tilalma, **a vadásztársaság egy célja a vadászati jog gyakorlása.** Ezenfelül a vadászati jog átruházásával a vadásztársaságra hárítják a közbiztonság biztosítását, mivel nem szabad mindenkinek a saját (kis) területén vadászni. Nem utolsósorban a vadásztársaság biztosítja a területet lefedő vadászatot és ezzel a vadászati jog gyakorlásának megvalósítását szolgálja. **Az egyesülési szabadságot így felülírja a vadászati jog gyakorlásának a kötelezettsége.**

A két szabályozás azt illusztrálja, hogy bizonyos kompromisszumokat kell kötni a jogot gyakorlóknak mind a közjogi,⁴³⁸ mind a magánjogi szabályok oldaláról nézve. Az egyesületi formát is szabályozó a magánjogi kódex a Ptk. rendelkezései is átalakultak a hatályos Civil törvény rendelkezéseire is figyelemmel.

7.3. Nonprofit szervezet versus civil szervezet

A polgári jogban a társaság többrétegű. Erősen szervezetszerű a jogi személy: rt., kft., szövetkezet, egyesület. Profit és nonprofit társaság megkülönböztetés. Nonprofit: pjt., egyesület, nonprofit gazdasági társaság.⁴³⁹

A nonprofit fogalmát a szakirodalom több megközelítésben adja. A szervezeti megközelítésben a „nonprofit szektort az alapítványok, és egyesületek, illetve a közhasznú

⁴³⁵ Lásd: BundesjagdG. 9. § Rn. 2., 3.

⁴³⁶ ThJG. 11. § Abs. 1.1. mondat.

⁴³⁷ BundesjagdG. 9. § Abs. 1. 1. mondat.

⁴³⁸ Közjogi jellegű rendelkezések befolyásolják a vadásztársaságok gazdálkodását, szervezetük hatósági nyilvántartását, speciális törvényességi felügyeletüket csak néhányat megemlítve, míg a Ptk. 61–64. §-ban szabályozott az egyesülési jellegük, a tagsági viszony feltételei, belső működésük szabályai, demokratikusan működő önkormányzatuk, szervezeti átalakulásuk.

⁴³⁹ SÁRKÖZY TAMÁS: *A társasági jog, mint komplex progresszív jogterület.* In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus X. Lectum Kiadó, Szeged, 2009. 12. p.

társaságok, köztestületek és közalapítványok összessége alkotja.”⁴⁴⁰ Jogi megközelítésben a nonprofit szektor a személyegyesülésekből (egyesületek), célvagyont működtető szervezetekből (önkéntes, kölcsönös biztosító pénztár), célvagyont működtető szervezetekből (alapítvány, közalapítvány), továbbá a közcélú vállalkozó nonprofit szervezetekből (közhasznú társaság) áll össze.⁴⁴¹ A működés belső sajátosságai, jellemzői szerint is körülírhatók a nonprofit szervezetek. E meghatározás szerint a nonprofit szervezet az identitása, a stratégiája, az emberi tényezői, a kialakult szervezeti és tevékenységi struktúrák illetve szervezeti eljárások, a működés módja, az irányítás és vezetés technikái is megkülönböztetik a más típusú társadalmi-gazdasági szervezetcsoportoktól.⁴⁴² Az előbbieket összefoglalva a három alapvető kritérium **a nonprofit szervezetnek a profitosztás tilalma, a nem kormányzati jelleg, és az intézményesültség jogi személylé válási fokozata.**⁴⁴³

Politológiai megközelítésű definíciójában Arató András úgy véli, hogy „a **modern civil társadalmat a civil kezdeményezések és önszerveződések változatos formái alkotják**, s egy olyan; az elemi emberi jogok érvényesülését garantáló jogrendszer érvényesíti; amely tiszteletben tartja társadalom sokszínűségét.”⁴⁴⁴ A civil szervezet meghatározás azonban nem azonosítható a nonprofit szektorral.⁴⁴⁵ Ezt jelzi az Európai Unió Gazdasági és Szociális Bizottsága a szervezett civil társadalom szerepe és hozzájárulása az európai konstrukcióhoz címmel 1999. szeptember 22-én elfogadott állásfoglalása, amely a következő definíciót adta: **a civil társadalom olyan társadalmi szféra, amely relatíve független az államtól, és amely nem merül ki a piac szabályaiban. A civil társadalom olyan elvekre támaszkodik, mint az autonómia, a pluralizmus, a szubszidiaritás, a szolidaritás, a felelősség.**⁴⁴⁶ Magyarországon és külföldön is **a civil szektor lényegesen tágabb kört fog át, mint a nonprofit szervezetek köre**, noha ebben a körben mind szociológiailag, mind jogilag részletesebb elemzésekre volna szükség a fogalmak pontosításához.

A közhasznúság legfontosabb kritériuma a társadalom, vagy egyes társadalmi csoportok, rétegek érdekében végzett tevékenység, az állami közfeladatokhoz való kapcsolódás mértéke. A minősítés megszerzésénél az állam preferenciarendszert állított fel, így nem minden civil szervezet szerezheti azt meg. A közhasznú minősítés és ehhez kapcsolódó kedvezményi és támogatási feltételek elnyerésének a feltétele az állam által

⁴⁴⁰ GYÖRFFY GÁBOR 1995. 19–20. p.

⁴⁴¹ SÍK LÁSZLÓ: *A nonprofit szervezetek jogi szabályozásának egyes kérdései. Alapfokú kézikönyv civil szervezetek számára.* NIOK–Soros, Budapest 1995. 19–20. p.

⁴⁴² BULLIAN NILDA: *A nonprofit szervezet, mint működő intézmény. Alapfokú kézikönyv a civil szervezetek számára.* NIOK–Soros, Budapest, 1995. 46. p.

⁴⁴³ KUTI ÉVA: *Hívjuk talán nonprofitnak?* Nonprofit kutatócsoport, Budapest, 1995. 21. p.

⁴⁴⁴ ARATÓ ANDRÁS: *Civil társadalom Lengyelországban és Magyarországon.* In: Politikatudományi Szemle. 1992. 2. szám. 55. p.

⁴⁴⁵ ZIMMER ANETTE – HALMANN THORSTEN: *Nonprofit-Sektor, Zivilgesellschaft und Sozialkapital.* In: Hopt – von Hippel – Walz (Hrsg): *Nonprofit-Organisationen in Recht, Wirtschaft und Gesellschaft.* Tübingen, 2005. 105–106. p. E helyütt a nonprofit és a „harmadik szektort” azonos értelemben használják a szerzők.

⁴⁴⁶ Official Journal of the European Communities. C. 329/10/17-11-1999.

meghatározott bizonyos közcélok megvalósításának vállalása, valamint a tevékenység fokozott átláthatóságának a biztosítása.

Az egyesületek napjainkban átszövik a társadalom és a mindennapok életét. A hivatkozott gondolkodó (Arató) azonban álláspontom szerint jól megragadja a civil szervezet jogi minősítésének azon lényegi sajátosságát, miszerint elemi emberi jog az egyesüléshez való jog az, ami köré a vizsgált szervezet a vadásztársaság alapítása is szerveződhet. A szervezet pedig a belső autonómiája keretében a vad védelmét, vadgazdálkodást és vadászatot gyakorló környezet- és természetvédelmi jellegű tevékenységet végez.

Terminológiailag az lenne a leghelyesebb, ha a **vadásztársaságot** a fentiekben meghatározottak szerint, mint **civil-nonprofit szervezetként definiálnánk**, annak **egyedi egyesületi szervezeti formájára** tekintettel. **Javasolnám így a külön törvényi szabályozottságát** hasonlatosan az agráriumban külön szabályozást kapott vízgazdasági társulatokra⁴⁴⁷ és az erdőbirtokossági társulatokra,⁴⁴⁸ hegyközségekre.⁴⁴⁹ A vadásztársaság olyan önszerveződés alapján létrejött szervezet, amely működését nem a megszerzendő profit, és nem az állami közfeladat ellátása mozgatja, hanem a közösségi szükséglet ellátása, amely kötelezettségek gyakorlásával is jár (pl.: nemzeti kincs a vad megőrzésének és fenntartásának feladata). A külön törvényi szabályozás nem jelentene olyan túlszabályozottságot, amit a kisebb társaságok ne tudnának teljesíteni, valamint segítené a működésüket jelentő egyre bővebb háttéranyagok szabályok értelmezését is, megoldódhatnának a gyakran kialakuló jogi jellegű problémák is ezzel.

A jogi személyek közül csak törvényben meghatározott típusok nyerhetik el a közhasznú szervezeti jogállást, a vadásztársaság is megszerezheti ezt, szabályozásuk a Civil tv.- hatályba lépésével egy törvénybe került. Korábban az egyesületi formát is a társadalmi szervezet gyűjtőfogalomba soroltuk,⁴⁵⁰ az egyesületet külön nem is szerepeltették.

A vadásztársaságok megfogalmazásával kapcsolatosan a fenti minősítés (társadalmi szervezet – egyesület) a Civil tv. megjelenésével nehézséget már nem jelent. A vadásztársaságok egyesületi formái, mint saját célú civil szervezetek a szabályozást adó Ptk., a Civil tv. és Vtv. viszonylatában az általános és különös viszonylatában állnak. A Civil tv. utat nyit arra, hogy külön törvény hatálya alá tartozó tevékenységet végző egyesületekre az egyesületekre vonatkozó rendelkezésektől el lehet térni.⁴⁵¹ A Vtv. alapján több érv szól amellet, hogy a vadásztársaságok esetében nem biztosított a gazdálkodási és vállalkozási tevékenységből származó bevétel 60%-os kereten belüli aránya. Nem a szervezeti forma a garancia a vadászati- vadgazdálkodási tevékenység jogszerű gyakorlására, hanem az ágazati

⁴⁴⁷ 1995. évi LVII. tv. a vízgazdálkodásról.

⁴⁴⁸ 1994. évi XLIX. tv. az erdőbirtokossági társulatokról.

⁴⁴⁹ 1994. évi CII. tv. a hegyközségekről – a 2007. évi CLV. tv. által módosítva.

⁴⁵⁰ 1997. évi CLVI. tv. közhasznú szervezetekről szóló törvény (Khtv.) 2. § (1) bek. a) pontja szerint, és az 1993. évi XCII. tv. a Polgári törvénykönyv módosításáról a 3. §-ában is azt mondta: „a polgári jog az egyesülési alkotmányos jogának gyakorlása útján létrejött tagsággal rendelkező társadalmi szervezetekre, mint egyesületekre tekint”.

⁴⁵¹ Civil tv. 4. §

speciális szabályok összehangolt és átgondolt szabályai. Talán célszerű lehet a Vtv.-ben is más szervezeti formák meghatározása. Az egyesületi formában való tevékenységet jellemzi a bevételi és kiadási oldalnak a szorossága, viszonylag kevés költségvetési keretösszeg. Nemcsak a gazdálkodáshoz szükséges tőkehiány fordul elő sokszor, hanem a vadásztársaságok számára csekély a befektetési lehetőség is.⁴⁵² Súlyozatlan a különböző anyagi lehetőséggel bírók beleszólási joga a döntéshozatalban, nincs különösebb érdekelttség a magasabb jövedelem elérésére⁴⁵³ ez is sokszor jelzi az egyesületi forma által kínált szervezeti forma keretszabályainak Vtv. általi felülírását.

Így az általam a vadásztársaságok meghatározására javasolt fogalom az alábbi lehet: **a vadásztársaság olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező, egyesületi formában működő saját célú civilszervezet, amely nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét. A vadásztársaság, mint egyesület, jogi személy. Szabályozási helye a fogalomnak a Vtv.-ben van. Ha a jogalkotó erről másképpen gondolkodik, akkor célszerű más szervezeti formák megfogalmazása is erre a célra a Vtv.-ben.**

Ha a makrogazdaság oldaláról nézzük a vadászatot gyakorló szervezeti formákat, akkor mondhatjuk, hogy a gazdasági szereplők társadalmi összefogású csoportok egyben; ha a mikrokörnyezetüket vizsgáljuk, akkor a vadászati tevékenységet gyakorlók szervezett közösségét láthatjuk.

A céljuk mindenképpen kettős jellegű. Társadalmi és gazdálkodó egyben. Társadalmi céljuk a tagok cselekvési (vadászati) módjának és gondolkodási módjának fejlesztése, és szolgálata. Gazdasági jellegüket nézve cél a tervszerű és gazdaságos vadgazdálkodás működtetése, a szervezet fenntartása, és a tagok igényének kielégítése, mivel leggyakrabban haszonbérloői pozícióban jelennek meg és így nélkülözhetetlen a vadászattal járó kötelezettségek teljesítése is. A kettős jelleg adta szervezeti keret meghatározása még hazánkban is nehéz, mivel erre alkalmasnak látszik több jogilag szabályozott szervezeti forma alkalmazhatósága, amit kiegészít az a tény, hogy a tagság az állami rendelkezések tartalmát (jogsabályok) önszabályozásuk keretében igazíthatják az aktuális igényekhez.

A civil társadalom állapota, erőssége fontos szerepet játszik a mai társadalmi tőke növekedésében, így meg kell vizsgálnunk azt is, hogyan viszonyulnak a civil szervezetek a kialakult változásokhoz, valamint a vadászat témaköréhez és aktuális kérdésköréhez.

A civil szervezetek a fejlődő és szilárd demokráciák egyaránt lényeges szereplői, mivel a társadalomba való mély **beágyazottságuk révén képesek érzékeln** az egyes **társadalmi csoportok valós politikai és materiális igényeit**. Két alapvető funkcióval rendelkeznek: egyrészt lehetőséget nyújtanak mindenki számára a rendszeres és szervezett

⁴⁵² A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő 2007/4. számában jelent meg legutóbb FVM pályázati felhívás a 2007.évi vadgazdálkodási tevékenység támogatására.

⁴⁵³ Hasonló véleményen van SZÉL ISTVÁN a Csongrád Megyei MGSZH Vadászati és Halászati Osztályvezetője – részlet a vele készített interjúból. *Passim*.

formában történő véleménynyilvánításra, másrészt szociális háló-szerű funkciókat látnak el, azaz orvosolják, enyhítik a piaci változás miatt keletkezett társadalmi egyenlőtlenségeket, feszültségeket. E két fő funkción keresztül próbálják kiegyenlíteni a piacgazdaságban fellépő önérdék és a közérdek között feszülő ellentétet. A hagyományos megközelítés szerint a civil szervezetek ezen feladatuk ellátása során a politikai és gazdasági szférától elkülönülve, sőt gyakran azzal szembeállva, nem gazdasági és a kormányzattól független szervként kell, hogy működjenek.

Jonathan Bach és David Stark⁴⁵⁴ ezzel szemben olyan modellt vázolnak fel, amelyben a civil szervezetek saját gazdasági érdekeltséggel rendelkező, úgynevezett „**társadalmi vállalkozásként**” jelennek meg, ami valójában jól azonosítható a vadásztársaságok jellemzőivel. A civil szervezetek napjainkban gyakran piaci vállalkozásként, vagy a kormányokkal szoros kapcsolatban álló szervezetként működnek. A civil szervezetek legfőbb problémájaként az alulfinanszírozottság mellett azonban megjelenik az érdekérvényesítő képesség hiánya, a társadalmi támogatottság, a presztízs alacsony mértéke, a szélesebb nyilvánosság előtti megjelenés elégtelensége. Azonban a vadászattal foglalkozók és azt gyakorlók ezért olyan közösségekben és légkörben élnek és tevékenykednek, amelyek talán külön élethivatást jelenthetnek és nem a fentiekben megjelöltek szerinti főbb jellemző jegyeket viselik magukon. A társadalmi kapcsolatok újradefiniálásának korszakában talán a civil szervezeteknek is sikerül változtatni ambivalens pozíciójukon és működésükhöz találhatnak új intézményi formát. Mivel a civil szervezetek számára nagyon lényeges az interaktivitás, a társadalmi interakciók minél szélesebb körben való kiterjesztése, a különböző, sok esetben egymástól távol lévő társadalmi szereplők – vadászatot gyakorlók bevonása jó eszköz lehetne a további differenciálódásukra.

A **társadalmi tőke** fogalmán az egyén társas viszonyait, kapcsolatrendszerét, a társadalmi szerveződés olyan jellemzőit értjük, mint az emberek közti hálózatot, közösen osztott normák és kötelezettségek, valamint a társadalmi bizalom. Társadalmi tőke értelezése több dimenzióval keresztül lehetséges. Kifejez egyfajta társadalmi hálózatot: baráti találkozók, látogatások, szomszédi kapcsolatok, társadalmi események, valamint egyfajta civil életközösséget: közösségekben való részvételi hajlandóságot, véleménynyilvánítást, tagsági viszonyokat, választásokon való részvétel is.

Barry Wellman és munkatársai⁴⁵⁵ a hálózati tőke és a részvételi tőke mellé még egy elemet beemelnek: a közösségi elkötelezettség tőkéjét: a társadalmi tőke ugyanis többet takar, mint pusztán a személyközi interakciók motivációi és szervezetekben való részvételi hajlandóság, hiszen az emberek általában rendelkeznek egy erős, a közösségek felé irányuló,

⁴⁵⁴ JONATHAN BACH – DAVID STARK: *Innovative Ambiguities. NGOs Use the Interactive Technology in Eastern Europe*. In: *Studies in Comparative International Development*. Vol. 37 (2001), No. 2. (Center on Organizational Innovation, Columbia University) 56. p. Elérhető továbbá:

http://www.coi.columbia.edu/pdf/bach_stark_ia.pdf (letöltve: 2011. XII. 10.).

⁴⁵⁵ BERRY WELLMAN – ANABEL QUAN HAASE – JAMES WITTE – KEITH HAMPTON: *Növeli vagy csökkenti, vagy kiegészíti az internet a társadalmi tőkét?* In: *Információs Társadalom*. 2002. 1. szám. 25. p.

nyitott attitűddel, a valahová tartozás motivációjával, amely tovább növelheti a társadalmi tőkét.

Álláspontom szerint a fenti jellemzők, amiket az elméleti gondolkodók határoztak meg, különösen jellemzőek a vadásztársaságok egyesületi formájára.

A vadászati jog nem kizárólag vadgazdálkodás, hanem alkalmazott természetvédelem is. A vadásztársadalom a vadászattal kapcsolatos természetvédelmi tevékenysége miatt megtéríthetné a védett állatok által okozott károkat is, mivel azt a természetvédelmi szervezetek és hivataluk nem vállalja fel, de ilyen teherbírása nincs a jelen helyzetben vadászati tevékenységet gyakorló szervezeteknek.⁴⁵⁶ Ma az agrárágazat körülbelül 2–3 %-kal részesedik a GDP-ből. A vadászat részesedése az ágazatból alig 2–2,5 %. A vadgazdálkodás részesedése forintban körülbelül 9–10 milliárdra tehető. Az ágazat évek óta veszteséges. A vadgazdák által megtermelt „haszon” megjelenik az egész társadalomban, úgy a kirándulók ezrei számára, mint ahogyan a vidék megtartó képessége és a falusi turizmus során, valamint a foglalkoztatottságban betöltött jelentősége miatt. A 20–25.000 hazánkba látogató külföldi vadász vajon mennyi pénzt jelenthet az egyéb ágazatokban? A vadgazdálkodási ágazat ugyan veszteséges, de egyéb ágazatokban a vad védelmére és fenntartására szánt ráfordítások nélkül jelentkezik a haszna, ennek ellenére a vadgazdálkodók fizetik a vadkárok 95 %-át. A kártérítés körében meg sem jelenik a tulajdonosi felelősség, azaz az állam, mint tulajdonos felelőssége. A vad az állam tulajdona, mint „természeti kincs” és csak az elejtéssel, befogással, elhullással kerülhet a vadászatra jogosult tulajdonába.⁴⁵⁷ Egyszerűbb lenne a kapcsoló felelősségi kérdések rendezése, ha a vad uratlan dolog (*res nullius*) lenne, és a vadászati jog a földtulajdonhoz kapcsolódna, mint ahogyan arra számos példa van Európában.⁴⁵⁸ Probléma sokszor a vadásztársadalom anyagi teljesítő képességének csekély volta és a tökeszegénység a vadászatot gyakorló szervezetek estében. Hogyan is lenne képes a túlszaporodott vadállomány kártételét fedezni, és okszerűen, sikeresen gazdálkodni a vadászatra jogosultnak, akkor, ha nem a haszonszerzésre törekvés a lényeg, mint például a vadásztársaságok egyesületi formájánál?⁴⁵⁹

A mind inkább érvényesülő piaci mechanizmusok, a tökeszegénység szétfeszítik a hagyományos vadásztársasági kereteket. A sportvadászat ma is mesterséges elosztási viszonyok között működik, és ez egyre nehezebben egyeztethető össze a piaci racionalitásokkal. Nem lehet az egyre növekvő vadkár igényeket non profit társaságok

⁴⁵⁶ Csekő Sándor álláspontja szerint, az egyes vadfajok, mint például a seregély védelme attól függően változik, hogy a kártétele mekkora. Mihelyt a seregély vadászható, a vadásztársadalom fizeti az általa okozott kárt, ha az nem vadászható, akkor senki nem fizeti ki e madarunk által okozott károkat. A természetvédelemről szóló törvényt 1996-ban elfogadták, de a mai napig nincs egységes szerkezetű végrehajtási rendelete, ami szabályozná a védelem alatt álló vadfajok által okozott károk megtérítését.

⁴⁵⁷ Vtv. 9. § (2) bek.

⁴⁵⁸ A vad tulajdonjoga *res nullius* a következő államokban: Ausztria, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Németország, Dánia, Finnország, Svédország, Egyesült királyság, Írország, Franciaország, Spanyolország.

⁴⁵⁹ Az évi kétmillió fácán kibocsátás napjainkra jó, ha eléri az évi 600.000 darabot, mert nincs a kibocsátásra anyagi lehetőség. A szakirodalom szerint a fácánnevelés egyébként 6.000 darab alatt nem lehet nyereséges és jó, ha sikerül az ötven százalékos visszavadászás.

nyakába varrni, és közben elvárni tőlük, hogy etessék és gondozzák a vadat, zömében társadalmi munkában. Az sem megengedhető, hogy rt-k és kft-k, vagy bármely más szervezeti forma kisajátíthassa a vadászatot. A vadászok egyszerű kétékezi munkájára szüksége van a magyar vadállománynak, mert az talán miattuk méltán híres, több évtizedes munkájuk nyomán.

Ma 52.000 körül van az országban a vadászok létszáma, akik átlagosan térítés nélküli vadászrészként alig 10 kg vadhúshoz juthatnak évente, és ezért átlagosan 40 napot töltenek a vadászterületen. Majd átlagosan ötvenezer forintot költenek a vadászatra évente, és 5–10 napot dolgoznak a vadgazdálkodásban. A vadásztársadalom nem terhelhető tovább.

Az állami közvetlen irányítás sem lenne EU konform intézkedés, ezt is vissza kell szorítani, de ha nem lenne, akkor érvényesülni kezdenek a piacmechanizmusok, és attól sokan félthetjük a méltán világhírű magyar vadászatot és vadgazdálkodást. Keresni kell a hatékony szervezeti formációban rejlő megoldási lehetőséget. Egy piacképes és megfelelő alaptőkével rendelkező vadásztársaság képes arra, hogy megoldja a magyar vadászat és vadgazdálkodás aktuális problémáit. Egy vadász(társaság) egyesület is szembe tud nézni növekvő vadkárigényekkel.

Polgári jogi jellegű jogi személyiségre akkor van a vadászatot gyakorló szervezetnek szüksége, ha részt vesz a gazdasági forgalomban, ami a mi esetünkben törvényszerűnek mondható, még a nem gazdasági jellegű célok túlnyomó arányának kiemelése mellett is. A Gt. rendelkezései szerint kkt., bt., kft. rt. forma is alkalmas lehet a vadászati tevékenység gyakorlására. A gazdaság fejlesztésének jelenlegi szakaszaira jellemző, hogy megszorodtak és differenciálódtak a gazdálkodó szervezetek, gyakran hasonulások és átfedések is tapasztalhatók.

A gazdasági jelleget vizsgálva a fő cél az adott tevékenység (vadászat és annak gyakorlása során) esetében is a nyereség elérése, tervszerű és gazdaságos vadgazdálkodás folytatásával.

Ha ki szeretnénk emelni, hogy mégis melyek azok a jellemzők, amik lényegesen elhatárolják a vadásztársaság szervezetét a gazdasági társaságokétól, akkor az alábbiakat láthatjuk: A vadásztársaságoknál a tag sem közvetetten, sem közvetlenül nem részesedik semmilyen formában az egyesületi vagyontól, tagsági joga nem vagyonosodik, szemben az üzletrésszel, részvényel. A megszűnő tagsági viszony esetében nincs a vagyontól illetően kifizetési kötelezettség, jogutód nélküli megszűnéskor nincs likvidációs hányadhoz való jog. A vezetőség csak a közgyűlés felé felelős, a tagok irányába nem tartoznak felelősséggel. Nincsenek hitelezőket védő szabályok pl.: nincs minimum tőke, nincs különbség jegyzett és saját tőke között, vagyon felhasználásra vonatkozó egyéb tilalom, nem kell a mérlegüket letétbe helyezni.

A jogi személy ismérve az alapítótól való viszonylagos függetlenedés. A vadászat kapcsán megjelenő szervezeti formáknál azonban **a jogi személyiségű szervezeti forma** azt hangsúlyozza, hogy a tagok belső viszonya elválik a jogi személy, mint egész harmadik

személyekkel kapcsolatos viszonyától. Alapelvként kijelenthetjük, hogy a bíróságok a normatív feltételeket vizsgálják, azaz hogy az adott forma megfelel-e a törvényes feltételeknek, vagy sem. Ha nem rendelkezik ezzel, akkor a bíróság megtagadja a jogi személy szervezet állami elismerését, de ha rendelkezik ezzel, akkor bejegyzik azokat a közhiteles nyilvántartásba. A bejegyzés konstitutív hatályú, azaz a szervezeti forma ezzel elnyeri a jogi személyiséget. Az új Polgári törvénykönyv koncepciója – az erősödő diszpozitív szabályaival – egyre inkább hangsúlyozni kívánja a jogalanyok cselekvési szabadságát is, a lehető legkisebb körre igyekszik szűkíteni az állami és bírói beavatkozás szerepét.

A későbbiekben részletezendő felügyeleti kérdések esetében a koncepció által megfogalmazott változás igen szembetűnő, így kihangsúlyozódik a szervezeten belül a tagok mellérendeltségi és egyenjogúsági rendszere. A tervezet azonban még csak a reform tárgyát határozza meg, egyfajta állásfoglalást is adva, igazodik a megváltozott piaci viszonyokhoz. Kódex jellegével már átfogó rendszert adhat a vadászatot is érintő jogszabályoknak, amelyek aktualizálására régóta igen nagy szükség van.

A vadászati jog gyakorlása jogosultak között nagy számban működnek egyesületi formában a vadásztársaságok. Sólyom László szerint az Alkotmányban biztosított egyesülés szabadsága a lehetséges szervezeti formák „legnagyobb kötetlenségét és sokféleségét” jelenti.⁴⁶⁰

A gyakorlatban a belső szabályozások, különösen **az alapszabály** az tulajdonképpen, **ami a működés feltételeit rendezheti**. A Ptk. és a Civil tv. szabályai törvényi szinten rendezik a speciális forma által igényelt kérdéskörök szabályozását a Vtv. rendelkezéseivel összhangban. Sok félreértés adódik azonban abból, hogy a Civil tv. és a Ptk., valamint a Vtv. szabályainak viszonya nincs tisztázva, valamint bizonyos problémák megoldására egyik törvény sem ad kielégítő választ, megoldást.

A vadásztársaság alapításához az szükséges, hogy **legalább 10 alapító tag a szervezet megalakulását kimondja, alapszabályát megállapítsa, ügyintéző és képviseleti szerveit megválassza**, és Magyarországon székhellyel rendelkezzen.⁴⁶¹ A társaság alapítása alakuló közgyűlésen történik. Tíznél kevesebb tag részvétele esetén a bírósági nyilvántartásba vételre nem kerülhet sor. A vadásztársaság alapító tagjainak alapszabályt kell elfogadniuk, tehát nem elegendő a törvényben előírt megalakuláshoz az, ha az alapszabályt az alakuló közgyűlésen ismertetik.⁴⁶²

A jogi személy önállósága abban nyilvánul meg, hogy önállóan a jogviszonyokban felléphet, jogképességgel rendelkezik. Ez az önálló lét a név, székhely és képviselet révén lesz a külső jogviszonyokban érzékelhető. Az alapszabályban rendelkezni kell (a törvény kógens

⁴⁶⁰ SÓLYOM LÁSZLÓ 2001. 517. p.

⁴⁶¹ Ptk. 61. § (3) bek. – Továbbá ez a felsorolás sorrendiséget is jelent a szervezet megalakulása során. Lásd: Legfelsőbb Bíróság. Kpkf. I.25.841/1993.

⁴⁶² BH. 1990/398/10.

kikötése alapján) a vadásztársaság nevééről, céljáról és székhelyéről, valamint a szervezetéről. Ha ezekről nem, vagy nem megfelelően rendelkeznek, kizárja a társaság azon jogát, hogy a bíróság nyilvántartásba vegye. Így a jogviszonyokban sem tud egyébként megjelenni, mivel a jogi személyiségük a fennálló jogviszonyok, jogok érvényesítése révén legalizálódik.⁴⁶³

A vadásztársaság elnevezésének⁴⁶⁴ meg kell felelnie a névkizárólagosság, névvalódiság és névszabatosság követelményeinek.

A **névkizárólagosság**ot a Civil tv. 8. § (1) bek. a Ptk. 77. § (3) bek.-hez viszonyítva részben bővíti, részben szűkíti, amikor kimondja, hogy a kiválasztott névnek az ország területén hasonló működési körben tevékenykedő, korábban bejegyzett társaságtól kell különböznie, mivel a Ptk. csak azt kívánja meg, hogy hasonló működési körben, azonos területen tevékenykedő társaságok nevének kell különbözőnek lennie. A társaságot a székhely szerint illetékes törvényszék veszi nyilvántartásba, ami kétség esetén megkeresheti az országos nyilvántartást vezető Kúriát.⁴⁶⁵

A **névvalódiság**ot a Civil tv. már nem rögzíti, a korábbi szabályozás⁴⁶⁶ figyelemmel volt arra, hogy engedély nélkül nem keltheti egy egyesület neve azt a látszatot, hogy a tevékenységét más jogi személyhez kapcsolódóan fejti ki. Ezzel kapcsolatban tipikus problémaként jelennek meg, ha például a vadásztársaság dolgozói a társaság nevét a képviselő hozzájárulása nélkül kívánják felhasználni egy újabb társaság alapításához.

A **névszabatosság** követelménye azt jelenti, hogy a névnek meg kell felelnie a magyar helyesírás szabályainak, kiejthetőnek, megjegyezhetőnek és azonosíthatónak kell lennie.

Célként⁴⁶⁷ a legtöbbször a vadgazdálkodást és ennek keretében történő közösségi munkát, a vadászat gyakorlását, sportvadászati lehetőség biztosítását, valamint a környezet és természet védelmét határozhatják meg. A vadásztársaság elnevezése nem kelthet olyan hatást, amely nem felel meg a tevékenységi körének.⁴⁶⁸ Ezen túlmenően, ha a társaság elnevezése „bérkilövő”, de valójában vadgazdálkodási tevékenységet végez, akkor sem megfelelő a cél szerinti megjelölése és elnevezése a szervezetnek, mivel a korábbiakban megjelöltek szerint nem lehet egy területtel rendelkező vadásztársaság bérkilövő, valamint a bérkilövőnek a tevékenységi köre nem fogja át a vadgazdálkodási tevékenység folytatását. Ennek tartalmi feltétele a bíróság és ügyészség felügyeleti jogkörében kaphat értelmezést, hiszen ott kell azt

⁴⁶³ A Civil tv. ezt tovább erősíti az alábbi rendelkezéssel a 8. § (1) bek.-ben Minden egyesület maga rendelkezik a nevével, címerével, logójával és minden nevéhez kapcsolódó joggal, különös tekintettel a hirdetési, reklám, és a tevékenység televíziós, rádiós valamint egyéb elektronikus technikákkal történő közvetítésével kapcsolatos jogokra.

⁴⁶⁴ Kötelező a név pontos meghatározása a Ptk. 62. § (1) bek. rendelkezései szerint.

⁴⁶⁵ A Legfelsőbb Bíróság KK. 1. számú állásfoglalása a névszabatosság követelményein belül megengedi számok, vagy betűk halmazának (az esetek többségében tehát rövidítéseknek, mozaikszavaknak) a használatát az egyesületek nevében, ha a név nem kizárólag ezekből áll. FÜLÖP SÁNDOR: *Egyesületek bírósági nyilvántartásba vételi gyakorlata*. Összehasonlító elemzés a Nonprofit Szektor Analízis 2005-ben végzett felmérése alapján. Szerk.: Márkus Eszter. EMLA Egyesület, Budapest, 2005. 12. p.

⁴⁶⁶ Az 1989. évi II. tv., a korábbi Etv. 7. § (1) bek.

⁴⁶⁷ Kötelező a meghatározása a Ptk. 62. § (1) bek. szerint.

⁴⁶⁸ BH. 2000.84.

vizsgálni, hogy az egyesület az irányadó jogszabályok alapján végezheti-e azt a tevékenységet.

Elsődlegesen a társaság gazdálkodási-vállalkozási tevékenység⁴⁶⁹ céljából nem alapítható, mivel akkor a gazdasági társaságokról szóló törvényt kellene alkalmazni. E tekintetben a Legfelsőbb Bíróság korábban egy határozatában rámutatott arra, hogy az alapszabályban meghatározott cél, és ennek megvalósítását segítő gazdasági- vállalkozási tevékenység⁴⁷⁰ között a határvonal megállapításánál azt kell mérlegelni, hogy az alapszabályban rögzített célt mennyiben lehet megvalósítani a szervezet vagyonából, amit elsősorban a tagok által fizetett díjak, esetleg mások általi felajánlások és hozzájárulások adnak. A szervezet szervezeti egységénél a szükséges vagyon a jogi személyiség egyik alapfeltétele, ebből következően a vagyoni feltételek meglétét az egész szervezet esetében vizsgálni kell. Ha az alapszabály a vagyoni feltételek biztosításáról, forrásairól, így legalább a tagdíj fizetéséről nem rendelkezik, akkor a nyilvántartásba vételt meg kell tagadni.⁴⁷¹

A **székhely⁴⁷²** a vadásztársaság azonosítása szempontjából bír jelentőséggel. A megjelölése nem csupán a község, város megjelölését, hanem az ügyintéző szerv működési helyének pontos meghatározását is jelenti. A székhely használatát igazoló dokumentumot csatolni kell a bejegyzési eljárásban.⁴⁷³ A székhely biztosíthatja az állandó elérhetőséget és kapcsolatok tartását mind a tagok, mind a hatóság és harmadik személyekkel szemben.

A társaság szervezetéről való rendelkezés is kógens eleme az alapszabálynak.⁴⁷⁴ A törvény kijelöli azt a keretet, amely biztosítja az önkormányzati elv érvényesülését, és a szervezetszerű működést. Meg kell határozni: A társaság legfőbb szervét, annak összehívási rendjét (rendes, rendkívüli), működését, hatásköreit, valamint az ügyintéző és képviseleti szervét.

A vadásztársaság **megalakulását követően kérni kell** a vadásztársaság székhelye szerint illetékes törvényszéktől⁴⁷⁵ annak **nyilvántartásba vételét.**⁴⁷⁶ A nyilvántartásba vételről a bíróság nemperes eljárásban, soron kívül határoz, az eljárás illetékmentes.⁴⁷⁷ A Közigazgatási Kollégium 1. számú határozatának 6. pontja szerint a nyilvántartásba vételi kérelmet benyújtó képviselő jogosultságát a bíróságnak vizsgálni kell. Ennek értelmében, a képviselő azonosíthatósága miatt, az egyesület megválasztott tisztségviselői közül a képviselő

⁴⁶⁹ Civil tv. 2. § 7. pontja szerint azon szervezet, amelynek az éves összes bevétele hatvan százalékát eléri, vagy meghaladja a gazdasági-vállalkozási tevékenységből származó éves összes bevétele.

⁴⁷⁰ A 114/1992. (VII. 23.) Korm. rend. a társadalmi szervezetek gazdálkodó tevékenységét részletezi a 2. §-ában.

⁴⁷¹ Legfelsőbb Bíróság KK. 1. sz. állásfoglalás I. része és Legfelsőbb Bíróság Kpkf. I.25.137/1994. In: LOMNICZI ZOLTÁN: *Egyesületek*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 96. p.

⁴⁷² Kötelező a bejegyzéshez, jogszabályi alapja a Ptk. 62. § (1) bek.

⁴⁷³ A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról 2011. évi CLXXXI. tv. 21. § b) pont szerint.

⁴⁷⁴ Ptk. 62. § (1) bek.

⁴⁷⁵ A 2011. évi CLXXXI. tv. 1. §.

⁴⁷⁶ A 6/1989. (VI. 8.) IM. rendelet a társadalmi szervezetek nyilvántartásának ügyviteli szabályairól; az 1. §-ban megfogalmazottak szerint.

⁴⁷⁷ A 2011. évi CLXXXI. tv. 5. § és a Legfelsőbb Bíróság KK. 13. szerint a bejegyzés illetékmentes.

nevét, megbízásának idejét (képviselésének terjedelmét)⁴⁷⁸ fel kell tüntetni. Az ügyintéző szerv tagjainak nevesítése a nyilvántartásba vételnek nem feltétele. A képviselő nevesítése csak az alakuló ülés jegyzőkönyvében történhet, az alapszabályban technikai okok miatt lehetetlen. A Civil tv. és a Ptk. értelmében⁴⁷⁹ is először az egyesület alapszabályát kell elfogadni, aztán lehet az ügyintéző és képviselési szerveket megválasztani. E szabályból fakadóan a megválasztott képviselő nevét utólag, a már elfogadott alapszabályba kellene belefoglalni, ami annak módosítását jelentené. A vadásztársaság tehát a törvényes keretek között szabadon dönti el, hogy kit tekint képviselőjének. Természetesen erre célszerű elsősorban valamely tisztségviselőt és nem testületi szervet megjelölni. Akadályoztatása esetére (betegség, külföldi távollét stb.) is hasznos lehet megjelölni másik képviselőt. Leggyakrabban a vadásztársaság elnökhelyettesét, titkárát, felügyelő bizottsági elnökét szokták erre kijelölni.

A **vadásztársaság a nyilvántartásba vétellel jön létre**,⁴⁸⁰ szerzi meg a jogi személyiséget, tehát ezt követően nyílik lehetősége arra, hogy jogokat és kötelezettségeket szerezzen, vagyis polgárjogi értelemben jogalannyá váljon. Nincs jogilag szabályozva, hogy az alapszabály elfogadásától számítva mennyi időn belül kell a nyilvántartásba vétel iránti kérelmet előterjeszteni. Miután azonban a vadásztársaság a nyilvántartásba vétellel jön létre,⁴⁸¹ tagjainak nyilvánvaló érdeke, hogy minél hamarabb történjék meg ez a bírósági aktus. A bíróság a nyilvántartásba vételről szóló határozatát a székhelye szerint illetékes ügyészségnek is megküldi. A jogalkotó már az új szabályozással megteremtette az egyesülési szabadság érvényesülését biztosító mindazon jogszabályi feltételeket, amelyek megfelelő védelmet nyújtanak a nyilvántartásba vételi eljárás indokolatlan elhúzódásával szemben.⁴⁸² Az Alkotmánybíróság határozata szerint a jogi személy egyesületeknek a bírósági nyilvántartásba vétele, mint állami kontroll és a jogi személyiség közjogi feltétele megfelel az egyesülési szabadság alkotmányos követelményének.⁴⁸³

A **nyilvántartásba vétel iránti kérelemhez csatolni kell**⁴⁸⁴ mindazon okiratokat, amelyekből a törvényszék meg tudja állapítani, hogy az alapítók a szervezetre irányadó jogszabályi előírásoknak maradéktalanul eleget tettek.⁴⁸⁵

⁴⁷⁸ A 2011. évi CLXXXI. tv. 20. § (1) bek.

⁴⁷⁹ Ptk. 61. § (3) bek.

⁴⁸⁰ Civil tv. 4. § (2) bek. – Az egyesület nyilvántartásba vételének időpontja a bejegyzést elrendelő határozat jogerőre emelkedésének időpontja. Attól még, hogy az egyesület a jogi személyiségét a külvilág számára csak így nyeri el az egyesület megalakult, az alapszabálynak megfelelő folyamatok megindultak. Megállapította *Bíró Endre* in: FÜLÖP SÁNDOR 2005. 9. p.

A BDT. 2005.1210. kimondja, hogy az egyesület nyilvántartásba vétele előtt nem jogi személy, ezért nem működhet, jogi személyiség hiányában az alapszabály szerinti tevékenységet nem végezhet.

⁴⁸¹ A kérelem benyújtásától számított 60 napon belül (ha nincs szükség hiánypótlásra).

⁴⁸² Korábban nem volt határidő a bejegyzési kérelem elbírálására. A jogalkotónak a korábbi mulasztása az egyesülési szabadság sérelmét idézte elő, mivel a törvényesen megalakult egyesület teljes körű működésének megkezdését akadályozó nyilvántartásba vételi késedelem olyan függő jogi helyzetet teremtett, amelynek indokolatlan fenntartása kizárhatta a céljának megvalósulását, ugyanis tevékenységét csak a bejegyzését követően kezdhette és kezdheti meg ma is.

⁴⁸³ ABH 2001.93.,98.

⁴⁸⁴ A 2011. évi CLXXXI. tv. 20. § (1) bek. minden pontja.

Arra vonatkozóan, hogy milyen szempontokat kell a bíróságnak a nyilvántartásba vételi eljárás során vizsgálnia, a Legfelsőbb Bíróság közigazgatási kollégiuma által kiadott **KK 1. számú állásfoglalás** szolgál iránymutatóul. Az állásfoglalás a következőkre mutat rá:

1.) Az egyesület nyilvántartásba vételekor a bíróságnak meg kell győződnie, hogy az alapítás a törvényben meghatározott szervezeti feltételeknek megfelel-e. Igazolni kell, hogy legalább 10 alapító tag mondta ki a szervezet megalakulását, és vizsgálni kell az alapszabály törvényben rögzített tartalmi elemeinek meglétét. Az ügyintéző és a képviseleti szerv tagjainak nyilatkozniuk kell az állampolgársághoz kapcsolódó feltételek meglétéről és arról, hogy nincsenek eltiltva a közügyek gyakorlásától. A bíróságnak vizsgálnia kell a társadalmi szervezet ügyintéző és képviseleti szerve megválasztásának törvényességét, továbbá hogy a társadalmi szervezet a működéséhez szükséges vagyonnal rendelkezik-e.

2.) Vizsgálni kell továbbá, hogy az egyesület választott elnevezése megfelel-e a névkizárólagosság és névszabatosság követelményeinek. A névkizárólagosság követelménye megvalósításának érdekében a bíróságnak indokolt esetben meg kell keresnie a Legfelsőbb Bíróságot.

3.) Egyesület elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység végzésére nem lehet alapítani. Ez a cél megállapítható, ha az egyesület tevékenységében és vagyonában a gazdasági tevékenység és az ebből származó bevétel (60%-on felüli arányban) a meghatározó.

4.) A nyilvántartásba vétel iránti kérelmet benyújtó képviselő képviseleti jogosultságát vizsgálni kell. Ennek érdekében – a képviselő személyének azonosíthatósága miatt – a társadalmi szervezet megválasztott ügyintéző és képviseleti szervének tagjai közül a képviselő nevét fel kell tüntetni. Az ügyintéző szerv tagjainak nevesítése a nyilvántartásba vételnek nem feltétele.

5.) Az egyesület nyilvántartásba vételéről vagy annak megtagadásáról hozott határozat ellen fellebbezésnek van helye. A társadalmi szervezet ellen az ügyész, illetve a társadalmi szervezet tagja által indított keresetek elbírálására a peres eljárás általános szabályai szerint történik, s e keresetek elbírálására az illetékes törvényszéknek van hatásköre.

A bejegyzés iránti kérelem és mellékleteinek hiányossága esetén – ha az orvosolható – a bíróság felhívja a társaságot annak pótlására.⁴⁸⁶

⁴⁸⁵ Csatolni kell különösen:

- az alapszabályt,
- az alakuló közgyűlés jegyzőkönyvét, amely tartalmazza az alapító tagok nevével, aláírásával hitelesített jelenléti ívet,
- az ügyintéző és a képviseleti szerv tagjainak elfogadó nyilatkozatát az állampolgársághoz kapcsolódó feltételek meglétéről, és arról, hogy nincsenek eltiltva a közügyek gyakorlásától (a nyilatkozatnak tartalmaznia kell a lakcímet és a személyi adatokat is),
- a székhely használat jogcímét igazoló okirat másolata,
- ha az alapszabály nem szól erről, úgy be kell jelenteni annak a kettő személynek a nevét és címét, akik a vadásztársaság bankszámlája feletti rendelkezésre jogosultak.
- szükség szerint a felügyelő szerv tagjainak a tagság elfogadására és a jogszabályban meghatározott követelményekre vonatkozó nyilatkozata,
- szükség szerint az egyesület szabályának a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt szövegét.

⁴⁸⁶ Hiánypótlásra 30 napon belül van lehetőség, kivételes indokkal az 45 napra meghosszabbítható.

A vadásztársaság nyilvántartásba vételét megelőzően a bíróságnak meg kell győződnie arról is, hogy az alapítás a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelt-e, a szervezet alapszabálya a Civil tv., a Ptk., illetőleg esetünkben a vadvédelemről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló Vtv. speciális rendelkezéseinek megfelel-e. A bírósági nyilvántartásba vétel során a bíróságnak azt is vizsgálnia kell, hogy a vadásztársaság ügyintéző és képviseleti szerve megválasztása törvényesen történt-e, az alapszabály, illetőleg más szabályzat ezek határozatképességét, illetőleg demokratikus működésüket, határozatképességre vonatkozó szabályokat megfelelően szabályozza-e, csak így van arra lehetőség, hogy határozataik törvényessége a későbbiek során is ellenőrizhetővé váljon.⁴⁸⁷ Amennyiben viszont az alapszabály nem tartalmazza az előzőekben megjelölt jogszabályok által előírtakat, a törvényszék megtagadja a vadásztársaság nyilvántartásba vételét.⁴⁸⁸

A bíróság által **bejegyzett adatok közhitelesek**. Ha a vadásztársaság neve, székhelye megváltozik, illetőleg a képviseletre új személy lesz jogosult, azt a bíróságnak be kell jelenteni. A bíróság a bejelentés alapján végzéssel változtatja meg a korábban bejegyzett adatokat. A nyilvántartásba vétel jelenleg papír alapú, de 2012. június 30-tól elektronikus úton, valamint egyszerűsített nyilvántartásba vételi eljárással is lehet 15 napon belül (mintaokirat alapján) a kérelmet előterjeszteni. A mintaokirat használata esetén nincs lehetőség hiánypótlásra.

A bírósághoz benyújtott kérelmek leggyakoribb hiányosságait⁴⁸⁹ a következőkben láttam az általam vizsgált vadásztársaságok esetében:

- 1.) Kérelem nélkül érkezik meg a bírósághoz a vadásztársaság alapszabálya, jegyzőkönyve, tisztségviselők nyilatkozata. Az iratok tartalmából ugyan megállapítható, hogy új szervezet megalakulásáról van szó, de a nyilvántartásba vételi eljárás kérelem nélkül nem indulhat. A kérelmet a társaság képviselőjének kell benyújtani. Amennyiben több képviselő van, elegendő, ha az egyik, önálló képviseletre feljogosított képviselő írja alá a kérelmet.
- 2.) Nem csatolják be az alakuló ülésről készített jegyzőkönyvet, vagy hiányosan nyújtják be. Leggyakoribb hiba, hogy nem tartalmazza az ügyintéző képviselők megválasztási módját, azaz hogy titkosan, vagy nyilvánosan történt-e.
- 3.) Nem csatolják az ügyintéző és képviselő szerv tagjaira vonatkozó, jogszabályban körülírt tartalmú nyilatkozatait.
- 4.) Hiányzik a vadásztársaság pontos székhelyének meghatározása és a képviselő személy lakcíme.

⁴⁸⁷ KGD. 1997.266.

⁴⁸⁸ A magyar bírói esetjog alapvetően a létesítő okiratok ellenőrzésén alapul, amelynek kapcsán a bírák csak azt vizsgálják, hogy a létesítő okirat megfelel-e a törvény követelményeinek, vagy sem. A magyar szabályozás egyrésztől rendkívül demokratikus és haladó, mert a bejegyzési rendszeren alapul. Tehát a bíró annak vizsgálatára van csak feljogosítva, hogy a beterjesztett okiratokat a törvény követelményeihez mérje, majd elrendelje, vagy elutasítsa a bejegyzést, illetve kisebb módosításokat kérjen.

⁴⁸⁹ Korábbi elnevezésében a Csongrád Megyei Bíróságon folytatott gyakorlatom során – mivel az érintett társaságok *nem járultak hozzá* az adataik szerepeltetéséhez – csak általánosságban jelölöm meg ezeket.

5.) Előfordulhat, hogy megalakulásnál nem figyelnek a törvényben megállapított sorrendre, azaz pl. hogy először kell az alapszabályt elfogadni, és csak ezt követően kerülhet sor a tisztségviselők megválasztására.

6.) Előfordul, hogy 10-nél kevesebben alakították a társaságot, de az e miatti elutasítás nem akadálya annak, hogy a társaság újból szabályszerűen megalakuljon.

7.) Az is előfordult, hogy ugyanazok a tagok újabb vadásztársaságot hoznak létre a tagságuk kibővítésével, valamint ugyanarra a vadászterületre kötöttek haszonbérleti szerződést. Egy vadásztársaság érvényesen csak egy vadászterület vadászati jogát szerezheti meg, ezt a körülményt a nyilvántartásba vételkor a bíróságnak vizsgálnia kell. A bírósági gyakorlat azt mutatja, hogy igen rugalmasan kezelik ezeket a problémákat, és legtöbbször hiánypótlásra hívják fel a társaságot, majd ezek pótlását követően sor kerülhet a nyilvántartásba vételre.

Az általam vizsgált **vadásztársaságok** (a vizsgált vadásztársaságok hivatalos megkeresésre nem reagáltak, vagy közreműködtek, akkor kérték, hogy adataik és beazonosíthatóságok ne kerüljön elő) **okiratainak a vizsgálatára kapcsán a gyakorlati életben további nehézségek adódhatnak** például:

– 10 fő akarat elhatározása kell a létrejövetelhez, nem pedig szerződéses nyilatkozata (felveti a helyettesíthetőség és meghatalmazás kérdéseit),

– alapítás során a gyűlés neve bármi lehet, de a szervezetet létrehozó okirat neve alapszabály csak és kizárólagosan, később a legfőbb szerv a taggyűlés, vagy korábbi megfogalmazásban megjelölt legfőbb szerv,

– szándéknyilatkozatok nem pótolhatják az alapokmányokat a létrejövetel kapcsán és e kérdésben nem bírnak kötelező erővel, ez igaz az írásbeli megállapodásokra is. A megalakulás törvényessége a jegyzőkönyvből minden aggály nélkül ellenőrizhető.

A Civil tv. sem ad megoldást a következőkre:

– A tagsági viszony tartalmát a törvény nem szabályozza, nem rendezett az alapító tagok és az egyesület, mint szervezet jogviszonya. Szerződéssel megállapodással a belső normák keretkörébe van utalva ez a probléma, az autonóm működés lehetőségét biztosítva, így kiemelt jelentőséget kap az alapszabály tartalma.

– A tagsági viszonyból eredő alapvető jogok és kötelezettségek nincsenek rögzítve. Álláspontom szerint tartalmában azonban csoportosítás lehetséges: szervezeti; gazdálkodási, vagyoni; közreműködési, felelősségi jellegű jogokra, kötelezettségekre. A létrejövetel irányát nézve a tag fordul a szervezet felé, illetve a szervezet létrehozása céljából társulnak a kitűzött célok elérése, megvalósítása érdekében.

– Ki kellene emelni az egy tag, egy szavazat elvét, mivel egy alapvetően nem nyereségorientált szervezetben csak így biztosítható a beleszólás joga; valamint ezzel a szervezeti struktúra, működés, határozatképesség, határozathozatali rend kérdései is előre szabályozottakká válhatnak, valamint az anyagi lehetőségek nem súlyozódhatnak ki a döntéshozatalban.

– Választott testületi tagok jogait csak személyesen gyakorolhatják, képviseleti formában való döntés kizárt.

7.4. A vadásztársaságok gazdálkodó jellege

Kiemelem, hogy az egyesülési jog alapján azonban a törvény által elismert célokra számtalan formában működő más jellegű társadalmi szervezet is alakulhat. „A jelenleg vizsgált esetben is irányadó megállapítás **szerint a vállalkozás joga is érvényesül, mint a foglalkozás szabad megválasztásához való alkotmányos alapjog,**⁴⁹⁰ de ez nem tartalmazza egy meghatározott vállalkozási formában folytatott tevékenységhez való jogot. Amennyiben az érintettek működésükre, gazdasági eredményességükre, vagy bármely egyéb okra tekintettel nem tartják megfelelőnek az adott vállalkozási formát, úgy módjukban áll egy másik, számukra kielégítő formát választani. A vállalkozási forma megválasztásával ugyanakkor az abban résztvevők egyben elfogadják az adott vállalkozási formára vonatkozó szabályokat is. Alkotmányos alapjoga érvényesül így a tagoknak, alkotmányellenes korlátozás nem merül fel.⁴⁹¹ A vállalkozás gyakorlásának kereteit adott vállalkozási formában előíró jogszabályt rendelkezés önmagában nem vet fel alkotmányos aggályokat, csak akkor – de ott is csak feltételesen, ha indokolatlanul egy adott kötött formához kötné.⁴⁹²

A vállalkozási tevékenységük minősítésére szempontok lehetnének az alábbiak:

- melyek az alapvető cél megvalósításához szükséges, és ahhoz kapcsolódó, vagy attól teljesen független gazdasági tevékenységek,
- melyek a forrásteremtő és azt szolgáló tevékenységek,
- milyen a cél szerinti és a vállalkozási tevékenység egymáshoz viszonyított gazdasági volumene,
- van-e rejtett célja a tevékenységnek, és az dokumentálható-e,
- mi a szervezet közvetlen és racionális gazdasági érdeke.

A fenti kérdések vizsgálatánál segíthetnének szervezeti formánként alkalmazható minősítési és ellenőrzési, valamint viszonyítási iránymutatók, amivel a hatósági szervek támogathatják a szervezet működését.⁴⁹³

A **vadásztársaság vagyona** az indulótőkéből,⁴⁹⁴ elsősorban a tagok által fizetett díjakból, illetve jogi és magánszemélyek felajánlásaiból, hozzájárulásaiból képződik. A vagyona egységes és oszthatatlan. A vadásztársaság nem gazdasági társaság, így a tagsági jogokhoz nem kapcsolódik vagyoni érték (vagyoni betét, üzletrész stb.) ezáltal a tagsági viszony alapján a vagyon sem osztható fel és nem nevesíthető a tagok között. A tag és a

⁴⁹⁰ Alaptörvény XII. cikk (1) bek.

⁴⁹¹ 506/B/1995. AB hat.; 1999.722.,723. AB hat.

⁴⁹² Lásd ehhez HOLLÓ ANDRÁS – BALOGH Zsolt (szerk.): *Az értelmezett alkotmány*. Hivatalos Magyar Közlönykiadó, Budapest, 1999. 178. p.

⁴⁹³ BÍRÓ ENDRE 2002. 154. p.

⁴⁹⁴ Civil tv. 2. § 14. pont.

társaság is maga rendelkezhet a saját vagyonával. A vadásztársaság a céljai megvalósításához szükséges feltételek biztosítása érdekében gazdasági-vállalkozási tevékenységéből származó bevételei is a szervezet vagyonát képezi.

Ez azonban csak a **készpénzvagyont jelenti**, amelyet még részletezhetünk az alábbiak szerint: a tagok tagdíja, egyszeri belépési díj, a vadászati jog részbeni, illetve bérkilövéses átruházásából származó bevételek, alaptevékenységgel összefüggő bevételek, vállalkozásból származó bevételek, valamint a lekötött betétek utáni kamatok, egyéb hozadékok. Ritkán fordul elő, hogy jogi személyek vagy magánszemélyek **hozzájárulásukkal támogatják a társaságokat**. E körbe tartozhat a pályázat útján elnyert támogatás is, illetve a céltámogatás.⁴⁹⁵

A vagyont azonban nemcsak a készpénz jelenti, hanem a vagyon között **apport** is szerepelhet. Így például **ingatlanból** és **ingóságokból**: vadászházak, vendégházak, vadnevelő és fácántelegek, keltetők, takarmánytárolók, vadetető, magaslesek, kerítések, stb. Ingóságokból: eszközök, erő- és munkagépek, rádiótelefon, teher- és terepjáró gépkocsik, berendezési tárgyak, stb.

A **vadásztársaság gazdálkodása** nagymértékben függ attól, hogy területtel rendelkező haszonbérlet társaságról, vagy terület nélküli bérkilövő társaságról van szó. A területtel rendelkező társaságnak vadgazdálkodást, vadkárrelhárítást kell folytatnia, illetve hivatásos vadászt kell alkalmaznia, ami jelentős költségekkel járhat.

A törvényi rendelkezésből kitűnik, hogy a költségigényes működést kifejtő vadásztársaság a célja megvalósításához szükséges gazdasági-vállalkozási tevékenységet folytathat. Nincs egységes álláspont arra nézve, hogy a vadásztársaság csak erre vonatkozó konkrét alapszabályi felhatalmazás alapján, vagy e nélkül is jogosult a vállalkozási tevékenység végzésére. Nehéz annak is az elhatárolása, hogy a vadásztársaság által folytatott gazdálkodási tevékenység vállalkozási, vagy a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenység. Több megyében az APEH úgy foglalt állást, hogy a tojásértékesítés, keltetés, a befogott vad és a lőtt vad értékesítése, valamint a bérvadásztatás vállalkozáson kívüli, azaz alaptevékenységnek számít.⁴⁹⁶

A vadásztársaságok többsége éves költségvetés alapján gazdálkodik, amit a közgyűlés hagy jóvá. A jelentős létszámú tagsággal és nagy területtel rendelkező, vagy széles körű vadgazdálkodást és vállalkozási tevékenységet folytató vadásztársaság esetében indokolt külön számviteli és pénzügyi szakembert (könyvelőt) foglalkoztatni.

A gazdasági tevékenységről a társaságnak a **350/2011. (XII. 30.) Korm. rendeletben**⁴⁹⁷ foglalt feltételekkel kell beszámolnia. Minden évben egy alkalommal beszámoló készítéssel (hírlevél vagy pl. honlap készítésével) tájékoztatják a

⁴⁹⁵ BARTHA JUDIT – FAZEKAS JUDIT – HARSÁNYI GYÖNGYI – MISKOLCI BODNÁR PÉTER – ÚJVÁRINÉ ANTAL
EDIT: *Speciális társaságok*. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2003. 363. p.

⁴⁹⁶ Uo. 363. p.

⁴⁹⁷ 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről.

nyilvánosságot.⁴⁹⁸ A számviteli szabályok és a 224/2000. (XII. 29.) Korm. rend.⁴⁹⁹ szerint rögzítik a beszámoló tartalmi elemeit.

A bevételeket és kiadásokat az alábbiak szerint elkülönítetten, részletezve kell kezelni. Alapcél szerinti bevételek: tagdíj, alapítóktól érkezett befizetések, valamint rendelkezésre bocsátott vagyon, 1%, költségvetési támogatás, közszolgáltatási szerződés alapján végzett tevékenység ellenértéke, adomány. A civil szervezet bevételei továbbá: gazdasági-vállalkozási tevékenység bevétele: mint szolgáltatásokból származó bevétel, valamint a befektetési tevékenységből származó bevétel. Létezik egyéb minősítésű kategória is, az előbbiekre nem tartozó kategóriák vonatkozásában.

A civil szervezet költségei,⁵⁰⁰ ráfordítások: az alapcél szerinti tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó költségek, a gazdasági-vállalkozási tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó költségek, a kezelő szerv(ezet) működési költségei, valamint a több tevékenységhez használt immateriális javak és tárgyi eszközök értékcsökkenési leírásai, valamint az előzőekben nem tartozó egyéb költségek.

A bevételeket és a költségeket, ráfordításokat az előbbiekre szerinti részletezésben kell elszámolni⁵⁰¹ a számviteli előírások alapján. A rendelet szabályozza az adománygyűjtés részletes szabályait is, valamint, hogy mi minősülhet adománynak.

A vadásztársaság tartozásaiért saját vagyonával felel. A tagok – a tagdíj megfizetésén túl – a tartozásokért saját vagyonukkal nem felelnek.⁵⁰² Ez az elkülönülés nem zárja azonban ki, hogy a tagoknak az egyesületi (testületi) vagyonban is legyen illetőségük, amely várományként érvényesíthető az egyesület megszűnése esetére. Ehhez azonban az egyesület alapszabályának, illetőleg az egyesület legfőbb központi szervének a rendelkezése szükséges.⁵⁰³ Általában az egyesületek működésével kapcsolatos lényeges probléma lehet, hogy mi legyen a vagyonuknak a sorsa, mivel a fentiekben megjelölt kiemelt cél nem öncélú, hanem része az országos vadgazdálkodási és vadászattal szembeni elvárásoknak.

A vadásztársasági szervezet egy kapcsolatrendszer is, vadgazdálkodási és vadászati célt megvalósító képződmény, amelynek a természetes személyekkel való kapcsolata a jog által szabályozott. A vadász kamarák honlapjairól két megye kapcsán találtam összehasonlítható adatokat arra nézve, hogy a vadászatra jogosultak közül milyen arányt képviselnek a vadásztársaságok (lásd: **5. számú melléklet**).

A Csongrád megyei adatok szerint a vadgazdálkodók 72 %-a vadásztársasági működési formában gyakorolja a tevékenységét, ami kiemeli, hogy milyen nagy előfordulási

⁴⁹⁸ 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet 2. § (1) bek.

⁴⁹⁹ 224/2000. (XII. 29.) Korm. rendelet a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól.

⁵⁰⁰ Külön kell bontani a költségeket. Ezek nem átjárható kategóriák.

⁵⁰¹ A közvetett költségeket, ráfordításokat az alapcél szerinti (ezen belül közhasznú) tevékenység és a gazdasági vállalkozási tevékenység között a különböző tevékenységek árbevételének arányában kell évente megosztani.

⁵⁰² Ptk. 62. § (8) bek.

⁵⁰³ ZOLTÁN ÖDÖN: *Az egyesületek vagyonáról (különös tekintettel a vadásztársaságokra)*. In: Magyar Jog. 1991. 3. szám. 129–130. p.

arányban jelennek meg a vadászatot gyakorlók körében. Nem vadásztársasági formában lévő vadászatot gyakorlók is az egyesületi formát választották 7 %-os arányban, ami együttesen az egyesületi forma 79 %-os jelenlétét mutatja. A gazdasági társasági formát választók a vadászati jogot hasznosítók körében 10 %, ami közel azonos a földtulajdonosi közösségek egyesületi formájával. Ezen felül más formában tevékenységet gyakorlók szervezeti formája és megjelenése (2 %-2 %) nagyon kicsiny.

Említést érdemel még, ha azt a kérdést vizsgáljuk, hogy valójában ki lövi ki a vadat az a tény és adat, hogy **a vadgazdálkodók számára** vetítve a közzétett adatok szerint 19 bérkilövő vadásztársaság is működik a területen, ami igen nagyszámúnak mutatkozik. Egy apróvadás jellegű vadászterületen ennyi bérkilövással foglalkozó vadásztársaság szinte alig tud működni, még akkor is, ha meg tudják fizetni a vadászás költségeit. Ezt igazolja Dr. Teiszl Istvánnal folytatott interjúm is, amit a vadgazdálkodással kapcsolatos fejezetben ismertetek részletesebben. A bérvadászok nem vállalják fel a vadgazdálkodással járó nagyobb költségeket és kötelezettségeket, így ez a szervezeti forma elegendő lehet arra, hogy időnként a vadászni szándékozók hódolhassanak a szenvedélyüknek. Nincs rendszeres szervezeti jellegű működésük gyakorlatilag a valóságban, csak akkor találkoznak, ha esetenként vadászatot vesznek részt. Számos indokot lehetne még felhozni és megemlíteni, csak néhányat említettem most meg az elhangzottakból.

Az általam vizsgált másik megye Győr-Moson-Sopron megye volt, a közzétett adatok szerinti vadászatra jogosultjai igazolják, hogy a vadásztársasági formát választó vadászati jogot gyakorlók 61%-ban vadásztársaságok. (ez az arány is nagyon magasnak tűnik) A földtulajdonosi tulajdonosi jogközösségek 19 %-os jelenléte azt igazolja, hogy a második vadászterület kialakításoknál (a 2007. évben) egyre több földtulajdonosi közösség választotta azt a lehetőséget, hogy maga gyakorolja a vadászati jogát, erősítve a tulajdonosi tudatot, felvállalva az ezzel járó kötelezettségeket is.

7.5. A vadásztársaság tagjai és tevékenysége

A legpontosabb megfogalmazásuk inkább az lehetne, hogy a vadásztársaságok speciális agrárszervezetek egyesületi formában működve, mivel az egyedi jellegüket a vadászjegy birtoklásának előfeltételéhez és fegyvertartáshoz köthetjük. Ma már az is gyakran előfordul, hogy valaki vadásztársaságon kívül is lehet vadász – ez egyéni vadászat, vagy önálló vadászterület tulajdonlása esetében valósulhat meg, illetve meghívott vendégként vagy bérvadászként –, de a Vtv. megfogalmazása szerint a **szervezet fogalmának speciális eleme a vadászjegy, amivel a tagok rendelkeznek. A vadászjegy egy naptári évre szóló vadászati engedély** a Magyarország területén jogosít vadászatra.⁵⁰⁴

⁵⁰⁴ A kamara öt évre állítja ki azzal, hogy azt évente érvényesíteni kell. Vadászjegyet az kaphat, aki - magyar állampolgár, valamint magyarországi állandó lakóhellyel rendelkezik, de ezen felül az alábbi feltételeknek is együttesen érvényesülnie kell:

Ha már rendelkezett ilyennel, akkor a későbbi új, hitelesített egyéni lőjegyzék kiállításának előfeltétele, hogy az előző évi lőjegyzékét a kérelmező bemutassa a hatóságnak. Az utóbbi feltétel általában a vadászlőfegyverrel vadászati tevékenységet végzőkre nélkülözhetetlen, de lehetséges a vadászati tevékenység sólyommal, vagy íjjal, befogóhálóval, csapdával való gyakorlása is. Ha valaki ragadozó madárral vadászik, annak tartásához szükséges a természetvédelmi hatóság által kiállított engedély is.

Vadászengedélyt az a nem magyar állampolgár, vagy állandó magyarországi lakóhellyel rendelkező nagykorú külföldi magyar állampolgár kaphat, aki bérvadász szerződéssel, vagy vendégvadász meghívóval rendelkezik, valamint lőfegyver tartására és behozatalára vonatkozó engedélye is van, valamint nem áll vadászati engedélyt visszavonó határozat hatálya alatt, és érvényes a vadászat során másnak okozott kár fedezetére szolgáló felelősségbiztosítása is van.⁵⁰⁵

A vadászjegy megszerzésének további feltételei: a fegyvertartás, és vadászjegyet visszavonó határozat. A vadászlőfegyver tartási engedélyt a rendőrség adja ki, ha az engedély iránt kérelmet előterjesztő megfelel a jogszabályi előírásoknak.⁵⁰⁶

Három feltételnek kell azonban egyszerre érvényesülnie:

- a) elméleti és gyakorlati vizsgán kell igazolni a fegyver ismeretének, használatának, tartására vonatkozó rendelkezések ismeretét,
- b) egészségügyileg alkalmasnak kell lenni a fegyver tartására, amit orvos igazol,
- c) nem állhat fegyvertartási engedélyt visszavonó határozat hatálya alatt, valamint a fegyvertartást szabályozó Btk. rendelkezések szerint büntetlen előéletűnek kell lenni.

Sportvadászati céllal olyan személy kaphat engedélyt, aki a Vtv. alapján eredményes vadászvizsgát tett, vadászjeggyel rendelkezik, és nem áll vadászjegyet visszavonó határozat hatálya alatt, valamint érvényes felelősségbiztosítással rendelkezik.⁵⁰⁷ Nem csak természetes személy kaphat fegyver tartására vonatkozó engedélyt, hanem olyan szervezet is, amely erdő- és vadgazdálkodással, természet védelmével, vadászattal foglalkozik. Ez a szervezet lehet

- nagykorú (18. életévét betöltötte),
- állami vadászvizsgát érvényesen letette,
- érvényes baleseti felelősségbiztosítással rendelkezik (a vadászjegy, vadászengedély érvényességi idejére vonatkozó),
- érvényes vadászlőfegyver-tartási engedéllyel bír.

⁵⁰⁵ CSÁK CSILLA – NAGY ZOLTÁN – OLAJOS ISTVÁN – OROSZ GÁBOR – SZABÓ ÁGNES – SZILÁGYI JÁNOS EDE – TÖRÖK GÉZA: *Agrárjog*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010. 149. p.

⁵⁰⁶ Az előírásokat a lőfegyverekkel és lőszerrel kapcsolatos következő jogszabályok szabályozzák:

- a 2004. évi XXIV. tv. a lőfegyverekről és lőszerkekről,
- a 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rend. a fegyverekről és lőszerkekről,
- a 49/2004. (VIII. 31.) BM rend. a lőterekről, a lőfegyverek, lőszer hatósági tárolásáról, a fegyvertartáshoz szükséges elméleti és jártassági követelményekről,
- az 50/2004. (VIII. 31.) BM rend. a fegyverismereti vizsga, a fegyverforgalmazási vizsga, lőszer hatósági tárolása és a fegyverekkel, lőszerrel kapcsolatos tevékenységek engedélyezésének igazgatási szolgáltatási díjairól.

⁵⁰⁷ Ezzel kapcsolatosan azon érdekesség, hogy a vadásztársaság nem sportvadászati célú egyesület, mert ha az lenne, akkor a sportról szóló törvényt kellene alkalmazni az egyesületre, valamint a besorolásuk is változna a nyilvántartásban.

társadalmi szervezet-egyesület, gazdasági társaság, kutatással és oktatással foglalkozó intézmény, ha a feladatai ellátásához szükséges a lőfegyver. A szervezet részére határozattal történik a fegyvertartási engedély kiadása, ami öt évre szól. A határozat tartalmazza a fegyver(ek) adatait és azoknak a személyeknek a megjelölését, akik a fegyverek kezelését végzik.

A **vadászati hatóság az engedélyt** az elkövetett cselekmény jellegére és súlyosságára tekintettel **3 hónaptól öt évig terjedő időtartalomban visszavonhatja** attól, aki:

- a) akinek vadászlőfegyver vagy ragadozó madár vagy vadászíj tartására szolgáló engedélyét a hatáskörrel rendelkező hatóság jogerősen visszavonta;
- b) akinek vadászattal, illetve védett madár- vagy emlős faj egyedének elejtésével összefüggésben jogerősen szabálysértési, vagy büntetőjogi felelősségét állapították meg;
- c) aki a másnak okozott károk fedezetére szolgáló érvényes vadászati felelősségbiztosítással nem rendelkezik;
- d) akivel szemben vadvédelmi bírságot szabtak ki.

Vadász az a személy lehet, aki rendelkezik:

- a) vadászjeggyel, vagy vadászati engedéllyel;
- b) az illetékes rendőrhatóság által kiállított vadászlőfegyver-tartási engedéllyel;
- c) a ragadozó madárral vadászó vadász esetén a természetvédelmi hatóság által ragadozó madár tartására kiadott engedéllyel;
- d) a vadászíjjal vadászó vadász esetében az illetékes rendőrhatósági vadászíjtartási engedéllyel (Vtv. 59. §).

A vadásznak magánál kell tartania a vadászat során a személyi igazolványát, vadászjegyet, vagy vadászati engedélyt, az egyéni lőjegyzéket, nagyvad esetén az azonosító jelet valamint a fegyver, ragadozó madár, vadászíj tartási engedélyét, mert ellenőrzés esetén felhívásra be kell mutatnia. Amennyiben nem teszi, vagy engedély nélkül vadászik azonnali hatállyal kizárható a vadászatból, illetve az elkövetett cselekmény súlyától függően, engedélye 3 hónaptól 5 évig terjedően visszavonható.

A vadászatra jogosult köteles a vadászat alkalmával a vadászterület jellegének megfelelő, vadászatra kiképzett vadászkutyáról is gondoskodni.⁵⁰⁸ A **vadászkutyafajták** vadászati alkalmassági követelményeit az adott fajta vizsga- és versenyszabályzatában az elismert tenyésztő szervezet köteles meghatározni, feltéve, hogy eleget tesz a vizsgáztatásra előírt követelményeknek. Ahhoz, hogy a Társaság vadászatán egy kutya részt vehessen, előbb át kellett esnie egy úgynevezett vadászati kiképzettség felmérésen, amely igazolja vadászati alkalmasságát. A kutyák alkalmasságának igazolására vadászkutya munkavizsga bizonyítványt állítanak ki. Ezt a bizonyítványt a vadászkutya vezetője minden vadászat során magánál tartja, és bemutatásra átadja az ellenőrzésre feljogosított szerveknek. A társaság a vad keresésére, felkutatására csak olyan kutyát visz vadászatra, amely a vadászkutya

⁵⁰⁸ Vtv. 68. § (1) bek.

munkavizsgát igazoltan teljesítette. Vadászat közben ezek a vadászkutyák jól látható megkülönböztető jelzéssel vannak ellátva.

A **vadászvizsgát** a kamara által megbízott, legalább 3 főből álló bizottság előtt lehet tenni. A bizottság egyik tagja a miniszter által kijelölt személy. A vizsga írásbeli és szóbeli részből állam illetve gyakorlati lövészetből. Az elméleti vizsga a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával, és a természet védelmével kapcsolatos kérdéseket tartalmazza. A sikeres elméleti vizsga után jöhet a gyakorlati vizsga, mely sörétes lőfegyver esetén koronglövészetből áll (25 db korongból 5 db-öt kell eltalálni).

A **felelősségbiztosítás** esetében a vadász az anyagi terheket kívánja áthárítani a biztosítóra, amit neki kellene viselnie akkor, ha valamely esemény folytán kénytelen az általa harmadik személyeknek okozott kárt megtéríteni. Ez általában Magyarországon akkor következik be, ha a vadász itthon a vadászterületen személyi sérülést és/ vagy vagyoni kárt okoz. A felelősségbiztosítás mind a vadász (mentesít az okozott kár megfizetése alól) és a károsult érdekét (elszenvedett kár megtérülése kapcsán) is szolgálja.⁵⁰⁹

A **vadásztársaság, mint helyi egyesület, sportvadászat céljából alakul** ugyan, ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a vadásztársaság egész tevékenysége a sportvadászatban merül ki. A sportvadászathoz ugyanis nagymértékben gazdasági jellegű tevékenység is kapcsolódik.⁵¹⁰ **A vadászati tevékenység gyakorlása és hasznosítása kötelezettség, ami cél szerinti tevékenységnek minősül.**⁵¹¹

Az Alaptörvény szabálya alapvető, elidegeníthetetlen jogként biztosítja az egyesülési jog gyakorlását.⁵¹² Tartalmát tekintve szabadságjog, amely alapján **meghatározott célok érdekében szervezett közösségek** hozhatók létre és működtethetők. Az egyesületek annak érdekében, hogy jogok, kötelezettségek alanyai lehessenek, valamint vagyoni viszonyaikat megfelelően tudják gyakorolni, jogi személyiséget kaptak. Ezzel a megkülönböztetéssel meghatározott körben jogokat szerezhetnek, kötelezettségeket vállalhatnak, saját vagyonukkal gazdálkodhatnak. Azonban kiemelném, hogy **elődlegesen gazdasági tevékenység végzése céljából nem jöhetnek létre**. A jogi szabályozásuk is alapvetően függ az elérni kívánt céljuktól. Az Alkotmánybíróság testülete kifejtette, hogy az egyesülés joga „elsősorban a cél megválasztásának szabadságát jelenti, ezen túlmenően a célra rendelt szervezetek alapításának szabadságát, az ehhez való csatlakozás önkéntességét, valamint az önkéntes kilépés lehetőségét.”⁵¹³

⁵⁰⁹ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadászok felelősségbiztosításáról*. In: Magyar Jog. 1995. 3. szám. 164. p.

⁵¹⁰ ZOLTÁN ÖDÖN 1997. 333. p.

⁵¹¹ A 2002/69. számú, adózási kérdésben adott APEH állásfoglalás szerint a földtulajdonosok vadászati közösségének megítélése a társasági adózás szempontjából a területre kötött haszonbérleti szerződés szerint nem adóköteles, mivel az a cél szerinti tevékenységből elért jövedelem (a cél szerinti bevételek és cél szerinti ráfordítások különbözete) – lévén a Tao. tv. 6. számú melléklete A) részének 1. pontja alapján a cél szerinti tevékenység nem vállalkozási tevékenység – nem társasági adóköteles [a Tao. tv. 1. § (1) bekezdése].

⁵¹² Alaptörvény VIII. cikk (2) bek.

⁵¹³ 22/1994. (IV. 16.) AB hat. Indoklás, II. szakasz 1. pont.

Az egyesületekre vonatkozó általános szabályok és egyes speciális egyesületi formák, mint a vadásztársaságok egyesületi jellegű szervezetei – az általános és a különös viszonylatában állnak egymással. A jelen esetben a vadásztársaságok alapszabályukban meghatározott **speciális cél, a vadászati tevékenység és annak gyakorlása** az, mely alapján nonprofit szervezetként működnek. Egy nonprofit jellegű szervezeteknek is van vagyona, de hiányzik a főtevékenysége kapcsán a nyereségre törekvése. Viszonylag nagyszámú embernek kell létrehozni, működtetni, hogy a szervezet céljának megfelelően működhessen. Az egyesület gazdálkodási-vállalkozási tevékenységre ideálisan nem alapítható, mert ekkor a gazdasági társaságokról szóló törvényt kellene rájuk alkalmazni. E tekintetben a Legfelsőbb Bíróság már határozataiban rámutatott arra, hogy az alapszabályban meghatározott cél, és ennek megvalósítását segítő gazdasági-vállalkozási tevékenység közötti határvonal megállapításánál mérlegelni kell, hogy az alapszabályban rögzített célt; ezt mennyiben lehet megvalósítani a szervezet vagyonából, amit elsősorban a tagok által fizetett díjak adnak, esetleg mások felajánlásai, és egyéb hozzájárulások.

Tanulságos lehet idézni a hazánkban 1945-ben kiadott Alapszabály mintát, ami napjainkig fontos lehet a célok pontos meghatározása kapcsán.⁵¹⁴

A vadásztársaságok túlnyomó többsége (egyesületi működési keretben) ilyen keretek között 1945 végén alakult meg. Az alapszabályok mintáját már az Erdészeti Lapok 1894. évi VII. füzetében is függelékben közzétették, amely nagyban segítette a vadásztársaságok alakulásánál a tartalmi kötöttségek kérdésében való döntését a tagoknak. „Céljuk ekkor a vadtenyésztés előmozdítása mellett az okszerű vadászatnak a gyakorlása és fejlesztése volt.”⁵¹⁵ Az alapszabály minta a későbbiekben azt is meghatározta, hogy kik lehetnek a kiemelt cél megvalósíthatóságának érdekében a szervezet tagjai. Ez nem jelentett semmiféle kiváltságot, vagy megkülönböztetést, **a közvélemény ezt a célhoz kötött feltételt elfogadta.** Az így szerveződő vadásztársaságokat a közösségi szellem jellemezte.

1951-ben a belügyminiszter elrendelte a vadásztársaságok újjáalakítását. Így a korábbi polgári jellegű vadásztársaságok megszűntek, csak állami vállalat, vagy gazdaság, továbbá mezőgazdasági termelőszövetkezetek dolgozói, illetve tagjai alakíthattak vadásztársaságot. Sokszor számos vadásztársaság számára az üzemek és termelőszövetkezetek csak a nevüket adták, annál sokkal többet nem. Így az egyesületi élet kialakuló formái összekuszálódtak. Megkezdődött a hatalmas területtel és taglétszámmal rendelkező mamut vadásztársaságok létrehozása. Működött azonban a mesterségesen létrehozott szervezeti kereten belül egy valóságos szervezeti forma, ahol a vadászat és vadgazdálkodás gyakorlati részét végezték.

⁵¹⁴ „A vadásztársaság célja az, hogy működése területén (vadászterület) az államkincstárt a 4640/1945. ME. számú rendelet alapján megillető és attól haszonbérbe vett vadászati jogot egyrészt az említett rendelet és vadászatra vonatkozó egyéb jogszabályok szigorú megtartása, másrészt a vadgazdálkodás nemzetgazdasági jelentőségének és a vadban rejlő érték – mint nemzeti közvagyon – védelmének szem előtt tartása mellett okszerűen és nemzeti közösség anyagi gyarapítása szempontjából hasznot hajtó módon gyakorolja.”

⁵¹⁵ Függelék az Erdészeti Lapok 1894. évi VII. füzetéhez. 669. p.

A vadászat, mint ember és természet közötti kapcsolat kétoldalú. Az emberi élet kerete a társadalom, a társadalom pedig a természet keretében él. A vadászati jog meghatározott feltételek között gyakorolható jog, különös figyelemmel a környezet- és természetvédelmi szempontokat. A kapcsolatot azonban minden részletkérdésébe szabályozni azonban nem lehet.

Álláspontom szerint ez a vadászat esetében is a probléma lényegét adhatja. A joggal járó kötelezettség gyakorlása jelentős anyagi terheket ró a tagság nyakába, aminek a szervezeti forma is egy korlátot szab. Működésük során nem szorítkozhatnak a tagok csak a saját, leszűkített érdekeik védelmére. Ennek az egyéni érdekvédelemnek be kell sorolnia a nemzeti kincset jelentő vadállomány országos védelmébe, s ennek keretében kell a vadgazdálkodási és vadászati tevékenységet végezni.⁵¹⁶ **A vadásztársaság célja, hogy a jogszabályok, szabályzatok megtartásával és megtartatásával, a nemzetgazdaság érdekeivel összhangban, a környezet- és természetvédelmi előírásokra figyelemmel, szakszerű és tervszerű vadgazdálkodással és példás egyesületi élettel tagjai részére kulturált vadászati lehetőséget biztosítson.**⁵¹⁷ Ennek keretében célja a vadásztársaságnak az is, hogy tagjait szigorú, öntudatos fegyelemre, a törvények tiszteletére, a vadász kultúra ápolására, a vadásztársáival szemben előzékeny, udvarias, segítőkész magatartásra nevelje.

7.6. A vadásztársaságok szervezete és az elhatárolási kérdések

A vadásztársaságok esetében a **társaság szó szerepel, a formája a fentiek szerint azonban egyesület, a speciális jogszabályban (a Vtv. alapján) vizsgálhatjuk meg azt, hogy van-e kapcsolata a társaságokkal.** A társaság meghatározás jellegét tekintve személyegyesítő és esetleg vagyonegyesítő jellegű. Ezért szociológiai, társadalmi jelenség jogon kívül is: kiscsoport. Az intézmény viszont mindig jogi szabályozást igényel, a társaság viszont nem mindig, illetve jogilag is formátlan megállapodás tud maradni. Társaság van a jogon kívül is, de más határesetek vannak a belső jogban: koncessziós társaság, hegyközség, társulatok.⁵¹⁸ Az egyesület alapvetően személyegyesülés, a gazdasági társaság pedig vagyonösszesség. A modern jogrendszerekben már nem lehetséges a személyegyesítő és vagyonegyesítő társaságok olyan éles elkülönítése, mint korábbi időszakokban. A jelenlegi magyar társasági jogban létező társasági formák egyike sem minősíthető tisztán személyegyesítő, vagy tisztán vagyonegyesítő társaságnak.⁵¹⁹

⁵¹⁶ ZOLTÁN ÖDÖN 1991. 130. p.

⁵¹⁷ ZOLTÁN ÖDÖN 1997. 333. p.

⁵¹⁸ SÁRKÖZY TAMÁS 2009. 11. p.

⁵¹⁹ FABÓ TIBOR: *Társasági jogi alapvetés.* In: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata. Szerk.: Miskolczi Bodnár Péter. KJK-Kerszöv Kiadó, Budapest, 2002. 52–53. p.

A piacgazdaság magában hordozza a **gazdasági tevékenység** szabadságát is: alapvető jog a gazdasági területen való szabad tevékenységgyakorlás joga.⁵²⁰ Az Alkotmány elismeri és támogatja a vállalkozás szabadságát,⁵²¹ valamint deklarálja, hogy mindenkinek joga van gazdasági és társadalmi érdekeinek védelme céljából másokkal együtt szervezetet alakítani, vagy ahhoz csatlakozni.⁵²² A vállalkozás joga alkotmányosan csak a törvényben korlátozható közvetlenül és jelentősen, objektív (a jogosultnak nincs rá befolyása) és szubjektív (teljesítésük elvileg bárkinek megadott) korlátok felállításával.⁵²³ Az egyesülési jog⁵²⁴ konkretizálása a társulás szabadságának deklarálása: egyrészt társadalmi szervezetek (köztük gazdasági társaságok) alapításának lehetőségét tartalmazza. A vállalkozás és a társulás szabadsága nem abszolutizálható és nem korlátlan: jogszabály állíthat fel **alanyi** (ki milyen vállalkozást folytathat/társulást hozhat létre), **tárgyi** (mire, milyen tevékenység végzésére irányulhat a vállalkozás/társulás) és **módbeli** (hogyan, milyen vállalkozási/társulási formában végezhető üzletszerű gazdasági tevékenység) korlátokat.⁵²⁵ Alanyi körben a vadásztársaságot a Vtv. mint jogszabály meghatározott célra hozza létre, jogi személyiséggel rendelkezik, alapvetően nem profitorientált céllal. Rendkívül szoros a kapcsolat a tulajdoni használati, valamint a gazdálkodási szervezeti viszonyok között. Kimutatható, hogy az egyes társadalmi rendszerekben annak konkrét és adott tulajdoni viszonyaihoz igazodóan, azokkal konzisztens gazdálkodási, szervezeti formák jöttek létre és működtek.⁵²⁶

Az egyesület fogalmának behatárolásában kifejeződik az, hogy egyes történeti korok társadalmi szervezete részeként megjelenő egyesületi formák, a kor osztálystruktúrája által meghatározottak, s a legszorosabb összefüggésben vannak az állami hatalom szervezettségével, jellegével, a konkrét megjelenési formáit a létező nemzeti hagyományok, osztály-, réteg-, csoportérdekek tudatos felismerésének szintje ugyancsak befolyásolják.⁵²⁷ Ebben a körben **fontos a megkülönböztetésük a köztestületektől**, mivel azok is elsődlegesen non-profit célú személyegyesülések jogi személyiséggel, valamint a Ptk. 65. § (6) bek.-e szerint a köztestületekre – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – az egyesületekre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A köztestületek az agrárszférában jogszabályban meghatározott közfeladatokat látnak el, közhatalmat gyakorolnak és jogszabály hozza létre

⁵²⁰ PAPP TEKLA: *A 9. § kommentárja*. In: Trócsányi László (szerk.): *A mi alkotmányunk*. Complex Kiadó, Budapest, 2006. 117–120. p.

⁵²¹ Alk. 9. § (2) bek.; Alaptörvény XII. cikk.

⁵²² A 2012. január 1-jétől hatályos Alaptörvény M) cikke szerint a gazdaságunk a „vállalkozás szabadságán alapszik”, VIII. cikke pedig rögzíti, hogy „mindenkinek joga van szervezetet létrehozni” és/vagy azokhoz csatlakozni.

⁵²³ AUER ÁDÁM – BAKOS KITTI – BUZÁSI BARNABÁS – FARKAS CSABA – NÓTÁRI TAMÁS – PAPP TEKLA: *Társasági jog*. Szerk.: Papp Tekla. Lectum Kiadó, Szeged, 2011. 27. p.

⁵²⁴ Alk. 63. § (1) bek.; Alaptörvény VIII. cikk.

⁵²⁵ PAPP TEKLA: *Gazdasági társasági formák Magyarországon – előnyök és hátrányok rendszere*. In: *Acta Conventus de Iure Civili*. Tomus XIII. Lectum Kiadó, Szeged, 2011. 123–124. p.

⁵²⁶ SZILÁGYI SÁNDOR 1997a. 35. p.

⁵²⁷ SCHMIDT PÉTER: *Magyar alkotmányjog*. Budapest, 1976. 58. p., 62. p.

őket. Köztisztület így például: Agrárkamara, mint gazdasági kamara; a hegyközség,⁵²⁸ valamint szakmai jellegű kamarák: Országos Magyar Vadászkamara,⁵²⁹ Magyar Állatorvosi Kamara. A korábbi jogirodalomban általánosan elfogadott tétel volt, hogy egy szervezet – szemben a magánjogi jogi személlyel – csak akkor közjogi jogi személy, ha jogi individualitását jogforrás állami aktusként megalapozza.⁵³⁰

Sajnos a lényegi eltérés a vadásztársaságok egyesületi jellegéhez mérten a jogi szabályozás iránti igény jelentősége kapcsán is van,⁵³¹ mivel egy törvény, vagy külön-külön törvény rendelkezik róluk,⁵³² valamint a tagságuk viszonylatában is van eltérés: önkéntes tagság a gazdasági kamara esetében van csak, a többi köztisztületnél kötelező a tagság és csak természetes személy tagjaik lehetnek, valamint a felügyeleti kérdések kapcsán kapcsolódik egymáshoz a gazdasági kamara, hegyközség és az egyesületi forma az ügyészség általi felügyelet gyakorlásával.⁵³³ Sajátos rendelkezést és szervezeti formát találhatunk az Országos Magyar Vadászkamaráról szóló törvény 1997. évi XLVI. tv. 27. § (4) bek.-ben, ahol a rendelkezések előírják, hogy mivel a kamara gazdasági tevékenységet nem végezhet, ezt általa alapított **nonprofit gazdasági társasági**⁵³⁴ formában folytathatja. A Gt. a 365. § (6) bek. alapján közhasznú társaság helyett 2009. július 1-jétől jogi személyiségű nonprofit gazdasági társaságot kell érteni.⁵³⁵

A **nonprofit gazdasági társaságot** azért kell ismertetni, mivel a közhasznú szervezetektől eltérően nem feltétele a társadalom közös szükségleteinek a kielégítése, valamint a vadásztársaságok későbbi működésére is megfelelő keretet adhat, ha ezt a vadásztársadalom elfogadja. Alapvető szabályozásbeli jellemzője, hogy üzletszerű gazdasági

⁵²⁸ Ebből következik, hogy a hegyközség nem az egyesülési szabadság és az érdekvédelmi szervezetek alakításához való alkotmányos alapjogok alapján létrehozott szervezet, az nem a magán- és jogi személyek önkéntes társulása. BOBIVOS PÁL: *Néhány megjegyzés a hegyközségek köztisztületi jellegéről.* = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus LXV. (Molnár Imre Emlékkönyv) Fasc. 29. Szeged, 2004. 545–546. p.

⁵²⁹ A Magyar Vadászkamara ernyőszervezetnek kevés, de még a módosított jogszabályi keretében is felmerül a kérdés, hogy mi is a közfeladata, amit valójában ellát. A közfeladat nem kapcsolódhat profit szerzéséhez, de a vadásztársaságok rá vannak kényszerítve a működésükhöz és a feladatuk ellátásához bevétel szerzésére. A közfeladatként nevesített jogszabályi feladat nem tűnik arányosnak, ésszerűnek. A kamarai megoldás épp a vadásztársaságok civil autonómiáját gyengíti, gazdálkodás oldalát vizsgálva is ez ellen hat, mivel nem nyújt olyan szolgáltatást, amely különösen vonzó lehet.

⁵³⁰ BOBIVOS PÁL 2004. 546. p.

⁵³¹ Az önszerveződésben fellelhető hiányosságokat küszöbölték ki a hegyközségek külön törvényi szabályozásával is.

⁵³² Szladits szerint „amíg a magánjogi jogi személyek csaknem mind *lex generalis* alapján jönnek létre, tehát már fogalmilag is azonos feltételek mellett, addig a legtöbb közjogi személyt *lex specialis* keltette életre.” SZLADITS KÁROLY: *A jogi személy, mint jogalany.* In: Magyar magánjog. Szerk.: Szladits Károly. Budapest, 1942. I. kötet, 570. p.

⁵³³ ÁDÁM ANTAL: *A végrehajtó hatalom és az autonóm közjogi intézmények jogalkotásáról.* In: Magyar Közigazgatás. 1993. 5. szám. 261. p., FAZEKAS MARIANNA: *A köztisztületekről.* In: Magyar Közigazgatás. 1993. 4. szám. 214. p.

⁵³⁴ A nonprofit gazdasági társaság a közhasznú társaság helyett hozható létre 2007. július 1-jétől. Megszüntetésük végső határideje 2009. június 30. volt. A hatályosítást a Gt. úgy oldotta meg, hogy 2009. július 1-jétől a kht.-ra vonatkozó rendelkezések – törvényben megjelölt kivételektől eltekintve – a nonprofit gazdasági társaságokra is vonatkoznak [Gt. 365. §. (5) bek.].

⁵³⁵ BOGNÁR PIROSKA: *A nonprofit gazdasági társaságok.* HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 19. p.

tevékenységet kiegészítő jelleggel folytathat. A nyeresége, amely a működése során keletkezik a tagok között nem osztható fel,⁵³⁶ valamint nem alakulhat át gazdasági társasággá, csak másik nonprofit társasággal egyesület, vagy két ilyen szervezetté válhat szét, ugyanakkor lehetőség van a szervezeteknek egymás közötti átalakulására, vagy szétválására. A problémát ezzel a szervezeti formával az előbbieken felsorolt jellemzőkön felül az adhatja, hogy nem önálló társasági formák, hanem a gazdasági társaságok egy sajátos működési formái, azaz bármikor gt. formává alakulhatnak, amely nem egyeztethető össze a vadásztársaságok által megkívánt és korlátozás nélkül folytatandó tevékenységgel és hosszú távú célokkal. Ezek a feltételek olyan korlátozást adnak a Vtv.-ben alapuló rendelkezésekkel, amely a vadászati jog hasznabérlői esetében külön szűkíti a szektorban való működésük lehetőségét.

Az elhatárolás további része, hogy a vadászat alapvetően egy sport-, rekreációs tevékenység, az ilyen tevékenység folytatására létrehozott civil szervezetek a Ptk. és a Civil tv. mint *lex generalis* által szabályozott egyesületi formában működhetnek a leghatékonyabban. E két jogszabály rendelkezéseire figyelemmel kell tehát kialakítani a vadásztársaság szervezetét és működését a Vtv.-ben szabályozott vadászati jog gyakorlására vonatkozó szabályok további speciális szabályaira különös tekintettel. Az agrárstruktúra szervezetei (a vadásztársaságok is) legkarakterisztikusabb elemei mindig a konkrét tulajdoni viszonyokban, a tulajdon működésének kereteket biztosító szervezeti viszonyokban, és a közgazdasági környezeti viszonyokban keresendők.⁵³⁷

Kiemelendő azonban, hogy a vadászat gyakorlása nem csak kifejezetten sport tevékenység folytatását jelentő működési a cél a vadásztársaságoknál, mert ha ez lenne, akkor alkalmazni kellene rájuk a sportról szóló 2004. évi I. tv. (a továbbiakban: Stv.) 1., 5., 15. és 16. §-ait, ami nem jellemezné a valódi működésüket még akkor sem, ha bérkilövésre jöttek létre. Erre mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiuma a 2003. évi 3–4. számában megjelent jogalkalmazási kérdésekről adott véleményében, azaz **a vadásztársaság nem minősül sportegyesületnek, valamint a vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatos tevékenysége pedig nem az Stv. hatálya alá tartozó sporttevékenység. Így a cél szerinti besorolása a vadásztársaságnak csak „szabadidős és hobby” tevékenység lehet a „sport” helyett.**

A vadászok közössége az általuk választott jogi és szervezeti formában nyeri el a jogállását, a vadászat adta sajátosságok keretei közötti érvényesíthetőséggel. Az egyesülési jog alapján a törvény által elismert célokra számtalan egyesülési formában működő civil szervezet alakulhat. A vadásztársaság ezek közül – speciális célja és tevékenysége miatt – csak az egyik nevesített civil szervezet. A szervezeti besorolásuk és meghatározásuk miatt

⁵³⁶ Gt. 4. § (3) bek.

⁵³⁷ SZILÁGYI SÁNDOR: *Agrárstruktúra – mezőgazdaság*. In: CSÁK CSILLA – FODOR LÁSZLÓ – MIKÓ ZOLTÁN – NOVOTNI ZOLTÁN – PRUGBERGER TAMÁS – SZABÓ ÁGNES – SZILÁGYI SÁNDOR: *Az agrárjog alapelemeinek vázlatja II*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 1997(b). 249. p.

tartozhat egy vadásztársaság a klasszikus értelemben vett saját célú civil szervezetek körébe.⁵³⁸

Következőekben azokat a jogi személyeket vizsgálom meg, amelyek a tagjai tevékenységének összehangolására, a tagok egyéni gazdasági céljainak elérésére, elősegítésére jönnek létre – vagyis **koordináló jellegű szervezetek**.⁵³⁹ Esetükben nem azt kell vizsgálnunk, hogy van-e elegendő vagyunk, mivel elsősorban csak a szükséges működés költségeinek fedezését szolgálják. A következő szervezeteket találhatjuk: az erdőbirtokossági társulatok és a vízgazdálkodási társulatok (vízi közmű társulat és vízi társulat). Ezek azonban **a speciális tevékenységükhöz jogi személyiségük elnyerésével gazdálkodó szervezeti formát kapnak**. Ezek központjában azonban a közös gazdasági érdek áll, mivel a szervezeti formáknak a közös gazdasági jellegű tevékenységnek adja meg az intézményesült jogi háttérrel. Így a koordinációs lehetőség és képesség a tagok oldaláról afelé halad, hogy elhatárolódjék a non-profit jellegtől, mivel ezek a formák gazdálkodó szervezetnek minősülnek.⁵⁴⁰ A gazdasági társaságok közül a kft. és az rt. azért nem jöhet szóba, mivel az alapításkori minimumtőke elhatározása már korlátozza a szabad tagságot szervezethez való csatlakozás korlátlanosságát, valamint a tevékenység nyereségorientált jellegű végzése akadályát jelentheti a hosszú távú vadgazdálkodási tevékenység végzésének, valamint annak korántsem biztos, hogy gazdasági eredménye realizálható az üzemterv végére majd. A hangsúly a közös tagi tevékenység felől az utóbbi esetben a vagyonegyesítés felé tolódik, valamint ezeknél a formáknál már nincs jelentősége a tagok egymás közötti bizalmi viszonyoknak, és a közös tevékenység gyakorlásának sem.

A vadásztársasági forma az előbbi feltételek szerint formáját tekintve **személyegyesülés**, klasszikus személyegyesítő társaság, amit a tagok önkéntesen, önkormányzattal rendelkező szervként hozzák létre, amelynek **nyilvántartott tagsága** van, és a **vadászati, vadgazdálkodási cél** megvalósítására szervezik a tevékenységüket, és **elsődlegesen nem nyereségorientált céllal**. Az egyesületnek általam vizsgált formáinak változó tagsága van, közös név alatt működnek, állami nyilvántartásba kerülnek. A nyilvántartás mind a közhitelesség, valamint a vadászatra jogosult beazonosítását is szolgálja. Döntéseit általában többségi határozattal hozza, a nagy taglétszámra tekintettel nem is várható el az egyhangú határozathozatal, a tagoknak joguk van az ügyvezetéshez, képviselőhöz. Egymás közötti bizalom meghatározó jellegű a tevékenységük eredményes működéséhez. A vadásztársaságokat az egyesületek körében beazonosítva tárgyi szempontú kiindulással úgy különíthetjük el, hogy megvizsgáljuk, hogy **milyen célból** (gazdasági- és vadgazdálkodási kötelezettségek teljesítésével) **jönnek létre**. Előfordulhat az is, hogy az egyesülési jog alapján

⁵³⁸ CSEHI ZOLTÁN 2007. 15. p.

⁵³⁹ SÁNDOR ISTVÁN: *Jogi személyek*. In: A civilisztika dogmatikája. Szerk.: Török Gábor. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2009. 86. p.

⁵⁴⁰ Gazdálkodó szervezet: a gazdasági társaság, az egyéni cég, az egyesülés, az egyes jogi személyek vállalta, a leányvállalat, a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, a lakásszövetkezet a szövetkezetek köréből, az egyéni vállalkozó, továbbá az agrár- és vidékfejlesztési támogatása jogosult mezőgazdasági termelő.

létrehozhatnak olyan közösségeket is, melyek nem működnek rendszeresen, nincs nyilvántartott tagságuk, önállóan, de alkalmi jelleggel működnek (például: vadászat kapcsán a földtulajdonosok jogközössége). A Vtv. mellékletében választ ad arra, hogy mik az ajánlott tartalmi elemei az ilyen közösséget létrehozó szerződésnek, és részben a jogszabály azt is kiemeli, hogy miket kell kötelezően meghatározni a közös tulajdonra vonatkozó szabályok szerint működő közösségnek. A gazdasági társaságok közül a kkt. és a bt. lenne olyan szervezeti forma, amely jogi személyiség nélkül működik, de akár a földtulajdonosi jogközösséget nézzük, akár a kkt. vagy bt. formát, problémát jelent az, hogy állandó kiépített szervezeti formával nem rendelkeznek, működésük nem függetlenedik az alapítótól, és az önálló vagyoni felelősség ismérveinek sem felelnek meg.

Leszögezhetjük azt, hogy a fentiek szerint abban van konszenzus, hogy az **agrárszervezetek egyik nevesített típusa a vadásztársaság, ezidáig nem találhatta meg a harmonizált szemléletet**, bár ez nem a szervezet hibájaként említhető meg; nem beszélve a szabályozásukat adó különbségeket erősítő közjogi és magánjogi jellegű korlátozásokról, azok részbeni indokolatlanságáról. Így csak remélni lehet a sajátos egyesületi típus és a különböző fajtájú vadásztársaságok közötti logikai összhang kiteljesedéseit, a törvényi és az alapszabályi szabályozási szintek kiegészítését, pontosabbá tételét.

Miután a jogi személyiségű vadásztársaság egyesületi típusának fogalmát egy mondatban találjuk meg a Vtv.-ben, valamint az egyesületekről szóló törvény általános fogalmától eltérő jellemzők is meghatározzák a működésüket, az **összehangolt szemléletű szabályozás érdekében helyes lenne a fogalmi sajátosságok és jellemzők törvényi szintű csoportosítása és összefoglalása, meghatározása.**

Az egyes vadásztársasági szervezeti formák (területtel rendelkezők, vagy bérkilövőök) eltérhetnek egymástól a belső viszonyok szintjén. Vagyis, ha sorba kívánjuk venni az általános és egyedi szabályozásokat az egyesületi jellegű működési forma belső kapcsolatrendszerben jelentkező eltéréseket kiemelve, indokolt az összefüggéseket és azok törvényességi voltát rögzíteni.

A vadásztársaság nem tisztán gazdasági társaság, hanem különleges jellegének köszönhetően **társadalmi és gazdálkodási jellegű funkciót egyszerre lát el. Igényli az önálló törvényi, vagy a Vtv.-ben önálló cím keretében történő szabályozást**, ezzel sok vonatkozásban segítve és támogatva a tagokat, illetve azok tevékenységét, és általánosságban is leginkább a tagok érdekeit szolgálva. A vadásztársaság szorosan tapad a tagi jellegű szükségletek kielégítéséhez; minden külön előírás nélkül érvényesülhet az egyedi sajátosság: azonos igényű és érdekeltségű emberek sajátos igénye a vadászati jog gyakorlására, ehhez kapcsolódó kötelezettségek teljesítésére. Ez jelenthetné az uniformizáltságot a vadászatot egyesületi formában gyakorlók számára.

A **kettős jellegük** igazolódik abban, hogy mind a vadgazdálkodás kapcsán a gazdasági szektorban, mind a társadalmi szervezetek oldalán helyet foglalnak, valamint a szervezet választott céljai is kettős jellegűek: tervszerű és gazdaságos működés, a tagok céljainak és

érdekeinek fejlesztése, kielégítése. A tagok tulajdonosok és közreműködők is egyben. A társaságon belüli viszonyok szabályozottsága az állam, azaz a jogalkotó és a tagok által a belső szabályzatok által is behatárolva rendezett.

A vadásztársaságokat is csoportosíthatjuk, de a megjelenésüket különösképpen az határozza meg, hogy jelen esetben csak és kizárólag a magyarországi formáira vagyok tekintettel. (Egy ország és a kialakult gazdasági, tulajdoni és használati viszonyai, adottságai nagyban befolyásolják a különböző formák megjelenési és működési lehetőségeit.)

Kérdésként merülhet fel: lehet-e együtt szabályozni a különféle egyesületi típusokat? Helyesebb-e a típusok, formák szerinti egyedi szabályozás? Úgy gondolom, elvileg lehet törvényi keretekben külön-külön szabályokat alkotni, azaz egyes ágazatokban, fajtákban, stb. törvényi szinten szabályozni, de azoknak szigorúan kell igazodni az egyesületekre vonatkozó alapvető szabályokhoz (általános, minden egyesület működésre kiterjedő szabályozáshoz, ami jelenleg is így van). Ezt szolgálhatja leginkább azt, hogy az adott egyesület megfeleljen a típus-forma által előadódó igényekhez, feltételekhez. Így garancia lehet arra, hogy egyetlen forma se térjen el a „egyesületi útról”, annak megmaradhasson a „egyesületi” jellegű.

A változatok az egyesületi formáknál mindig a tagsági szükségletek szerint alakulhatnak, formálódhatnak, valamint egyes fajták nem jelentenének merev választvonalat az átmenetek kapcsán. A formán belül is elkülönültség lehet a szakmai alapon, gazdasági-szervezeti felépítés kapcsán is. A forma tehát az azonos tevékenységen belül a tevékenység és a szervezethez különböző fokozatait, módzatait és az azt meghatározó egyéb sajátosságokat juttatja kifejezésre.

7.7. Javaslatok de lege lata és de lege ferenda

Összegezve az eddigi formákat és a tevékenység tartalmára vonatkozó szabályozásokat indokolt lehet a Vtv. szabályain változtatni a következők szerint:

a) Törvényi (kötelező) módon. Az egységes vadászatot szabályozó törvény (jelenleg a Vtv.) normatív alapját képezheti részleteiben is a vadásztársaságok jogi önállóságának. Ez a törvény foglalja össze ugyanis azokat az elveket, és intézményeket, amelyek minden vadásztársaság és vadászatot gyakorló számára kötelező, garanciális jellegű; biztosítja azokat a jogokat, és előírja azokat a kötelezettségeket, amelyek a vadásztársaságokat meghatározzák.

b) Egyenértékű megoldás lehet, ha függvény jellegű (kógens törvényi jellegű szabályozás alapján és ebből kiinduló) speciális szabályozás készülne. Elképzelhető, hogy szoros egységben vadásztársaságok működést szabályozó részletes rendelkezések, esetleg külön törvényi megfogalmazásban a vadászatot szabályozó egységes törvénnyel adják meg a vadásztársasági típusoknak és formáknak a sajátosságait (pl.: sajátos célok meghatározása, működés feltételei, gazdálkodási rendszer jellegzetessége, belső szervezet kialakítása). A vadásztársasági típusok és formák szerencsére nem távolodnak el egymástól. Jelenleg is a közös jellegű működést is meghatározó szervezeti vonások abban találhatóak, amennyiben az

egységes vadak védelméről, vadgazdálkodásról és vadásatról szóló törvény azt kifejezi és kikényszeríti.

c) Motiváló jellegű megoldás is elképzelhető (az alkotmányi szabályozás, mint legmagasabb szintű törvényi keretében adva meg az alapszabályi rendezés korlátait). Az egyesületi jellegű működést garantáló jogforrások csúcán az Alaptörvény áll. Garantálja az egyesülés szabadságát,⁵⁴¹ állam általi elismerését. A vadásztársaság is ezen az alkotmányos alapjogon építkezve jöhet létre ma is.

d) Független külső jogviszonyok kölcsönös hatásán is alapuló belső szabályzatokkal való szabályozás. A belső szabályzatok (házi szabályzat, fegyelmi szabályzat) kiemelkedő jelentőségűek a vadásztársaságok esetében is. Ez mindig meghatározó, mivel megjelenik benne: vajon a törvényhozás milyen módszerrel engedi szabályozni a szervezetten belül kialakult gazdasági és társadalmi viszonyokat?

Az alapszabályi viszonyok csak az Alaptörvény, a Ptk., a vadászati és a civil törvény adta keretben rögzített függő viszonyok. Ezzel valósul meg tulajdonképpen az állami és az önszabályozás egysége. Az Alaptörvénynek megfelelően törvényi szinten részleteiben szabályozni kellene a vadásztársaságok helyzetét és garanciális jelleggel biztosíthatnánk így a legalapvetőbb jogokat és kötelezettségeket, valamint azok gyakorlását. Ezt a megoldást azonban ma elképzelhetetlennek tartom.

Az alapszabálytól függő viszonyként – belső megállapodások által rögzített keretben – a belső szabályzatok alkotásával a vadásztársaságok már az eddigiek során is kialakították a saját működési rendjüket, ami garancia a tag és társaság relációjában, valamint a vadásztársaság–tag–munkavállaló vonatkozásában is. Ezek a szabályozások többlépcsősek. Első lépcsője az alapszabály, ezt tovább specializálhatja a belső szervezeti és működési szabályzat, házi szabályzat, fegyelmi szabályzat, egyedi megállapodások. Az egyedi megállapodások specialitása (egyéni, csoportos, vagy általában a tagokra kiterjedő körben rendezve) akár az egész szervezetten belül az egymáshoz való viszonyok és feladatok, döntési jogkörök meghatározásához szükségesek lehetnek azért, hogy ezzel az egyediességét adják meg az adott vadásztársaságnak.

Jogfejlesztési és kodifikációs szempontból a kérdés általában úgy merülhet fel, hogy a jövőben szükség lesz-e ezek együttes vagy külön szabályozására; esetleg csak háttér jogszabályozási támogatásra lenne szükség? A részletszabályokkal mindenképp bontottabb kép alakulhat ki a vadásztársaságokról. Gyakran a különbségek nem csupán jogi jellegűek, tételes szabályokban nem szerepelnek, de az adott jogi keretből következnek. Magát a kérdést azonban nem lehet csupán elméleti alapon, tértől és időtől függetlenül eldönteni.

Meggyőződésem, hogy **nem sikerült eddig maradéktalanul kihasználni a vadásztársasági szervezeti formákban rejlő lehetőségeket, a megjelenésük mind hazai, mind nemzetközi szinten is javítható,** mivel nem egy elmúlt rendszer maradványai ezek a

⁵⁴¹ Alaptörvény VIII. cikk.

társaságok, ma is jól szolgálják a tagok érdekeit és keretükben gyakorolt tevékenység egy komplex jellegű, sokféle igényt és jogok kötelezettségek gyakorlását biztosító szervezeti keret.

e) A vadásztársaságok, mint szervezetek számára változatokat kínál fel a jogszabály, de aki gazdálkodni akar, annak a megfelelő formák közül a tervezett bevételeire és a területeinek nagyságára van választási lehetősége, ezek fényében pedig a Vadászakamara, mint köztestület helye is átgondolandó. Tekintettel arra, hogy a hazai szabályozás alapvetően a vad védelmét helyezi a középpontba, ezért a vadászatra jogosult a vadászati jogot köteles gyakorolni, vagy hasznosítani. A vadászati jog gyakorlása, illetve hasznosítása ugyanis a vad védelmével kapcsolatos kötelezettségek teljesítését is jelenti.

A vadásztársaságok típusait a fentiek szerint a **vadászati jog hasznosításának módja** határozza meg. Figyelemmel a hazai birtokviszonyokra a vadászati jog társult hasznosítása jellemző. Így:

- vadászterülettel rendelkező vadásztársaságok,⁵⁴² vagy
- haszonbérelő,⁵⁴³ bérkilövő vadásztársaságok.

A **vadászterülettel rendelkező vadásztársaságok** úgy jöhetnek létre, hogy a tagok földterület tulajdonuk által meghatározottan vadásztársaságot hoznak létre a vadászati jogok gyakorlására. Általában azonban a hazai birtokviszonyokat nézve nem jellemző, hogy 10 fő 3000 hektárnyi területtel rendelkezzen, de elméletileg és gyakorlatilag is létező megoldás lehet ez a forma is, mivel van egy olyan személy Magyarországon, aki egymaga rendelkezik akkora földterület tulajdonnal, hogy ki tudott egy vadászterületet alakítani.

A **bérkilövő vadásztársaság** lényege, hogy nem rendelkezik saját területtel, tagjai a vadászatot a vadászati jog önálló, vagy társult jogosultjaival kötött bér vadászati szerződés alapján gyakorolhatják. Az igényérvényesítés egyik módja lehet ez a forma még akkor is, ha korlátozottak a vadászati lehetőségek. A bér vadászati szerződés tartalma szerint a vadásztársaságok között további különbség lehet:

- a) csak a jogosult által felajánlott és meghatározott mennyiségű és minőségű vad elejtésére jogosult a társaság, természetesen a szerződésben meghatározott ellenérték fejében, vagy
- b) a szerződés szerint a vadászterület meghatározott részére vonatkozó vadászati tevékenység gyakorlására vonatkozik a jogosultság és kötelezettsége a társaságnak.

A terület szakszerű üzemeltetése⁵⁴⁴ a bérbe adó feladata, és kötelezettsége a bérelő ezért térítéssel nem tartozik.

⁵⁴² Ezzel kapcsolatosan azt is meg lehet kérdezni, hogy vehet-e erdőt a vadásztársaság, amire a válasz nem. Persze ez alól volt egy kivétel a termőföldről szóló 1994. évi LV. tv. megjelenése előtti 4–6 hónapos időtartam, majdnem mondhatni, hogy *ex-lex* állapot, amikor még lehetett bizony még a vadásztársaságnak is földet vásárolni.

⁵⁴³ A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. tv.-t figyelembe kell venni, mivel a tagok jelentős része rendelkezik földtulajdonnal, és ezek a tulajdonosok is átadhatják a tulajdonukba lévő termőföld használatát „vadföld” céljára a vadásztársaságnak.

⁵⁴⁴ Ez jelentős költségeket jelenthet, mint pl.: hivatásos vadász és más szakszemélyzet tartása, vadgazdálkodási berendezések fenntartása és felújítása, vadak etetése, gondozása, vadkárak elhárítása.

A **haszonbérlő vadásztársaság tagjai** a vadászati jog jogosultjával kötött szerződés alapján vadászhatnak, de úgy, hogy a vadászati jogot és ezzel a vadászterületet haszonbérbe veszik. Egy vadásztársaság érvényesen csak egy vadászterület vadászati jogát szerezheti meg, ezt a körülményt a nyilvántartásba-vételkor a bíróságnak vizsgálnia kell (Vtv. 16. §).⁵⁴⁵ A legtöbb haszonbérlő vadásztársaság a jól felfogott saját érdekében felveszi tagjai sorába a területéhez tartozó, vadászó földtulajdonosokat is. A vadásztársaságok az alapszabályban határozzák meg a maximális taglétszámot, mely függ a Vtv. idevágó rendelkezéseitől is. Egy vadászra legalább száz hektár vadászterület- hányadnak kell jutnia. A vadászati hatóság az engedélyezés során e feltételtől eltérhet, amennyiben a vadászati jog szakszerű gyakorlása, vagy hasznosítása egyébként biztosítható.⁵⁴⁶

Szinte valamennyi jogrendszert a 20. század utolsó évtizedeire elérte a **magánjogi reform** kényszere. A kontinentális jogrendszerekben a modern polgári törvénykönyvektől mára mindenekelőtt elvárható követelmény, hogy a bírói gyakorlat és a törvényi jognak a szintetizálásával foglalják keretbe az „élő magánjogot”.⁵⁴⁷ Vékás Lajos a hazai reformhoz kapcsolódóan azt mondta „egy színvonalasan megalkotott kódex hatékonyabban szolgálhatja a jogbiztonságot, mint a jogszabályok követhetetlen áradata.”⁵⁴⁸ Eörsi Gyula szerint az autonóm struktúra viszonyait a polgári jog tartalmazza, amelynek a jellemzői: szervezeti függetlenség, mellérendeltség, összekapcsolódás.⁵⁴⁹ Előtérbe került a polgári jog gazdasági szervező funkciója, mely képes a komplexen jelentkező jogviszonyok megragadására, a gazdasági és közcélok szolgálatára.⁵⁵⁰

Az új Ptk. koncepció abból indul ki, hogy ahol szükséges, ott meg kell tartani a különös jogszabályi rendelkezések érvényre jutását. Az egyesületi kérdéseket csak annyiban tárgyalja, amennyiben a szabályozásuk a közös vonatkozásukban szükséges. Így az új Ptk. az egyesültekre a magánjog oldaláról tekint általában. A kódex meghúzza azokat a határokat, amely az irányvonala a jogalanyok szervezetalkotási lehetőségeinek is.

Az új szabályozás felismeri és elismeri azt, hogy az egyesületi forma függetlenedik, azonban marad kontrollja, ami természetes és fontos még a demokratikus szerveződés erősödése esetében is (bíróság ellenőrzés). Nélkülözhetetlenné válik a forma tevékenységében a fokozottabb önkéntesség, és öntevékenység (előzetes egyeztetés és a kérdések szervezeten belüli elsődleges kontrollja). Kiemeli és hangsúlyozza az alkotmányos alapok jelentőségét. Jogi személyiséggel rendelkeznek, és így a kapcsolatos különös formák, mint például a

⁵⁴⁵ KGD 1997.266.

⁵⁴⁶ Vtv. 19. § (3) bek.

⁵⁴⁷ NOCHTA TIBOR: *A modern magánjogi kodifikáció és annak hatásai az agrárjogra*. In: Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja alkalmából. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2009. 411. p.

⁵⁴⁸ Lásd VÉKÁS LAJOS: *Indító tézisek a polgári jog átfogó reformjához*. Kézirat. Budapest, 1999. 3. p.

⁵⁴⁹ Lásd részletesebb elméleti keretben: EÖRSI GYULA: *Jog – gazdaság – jogrendszer tagozódás*. Budapest, 1977. 116–117. p.

⁵⁵⁰ LÁBADY TAMÁS: *A magyar magánjog (polgári jog) általános része*. Dialóg-Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 1997. 14–17. p.

vadászati jog és halászati jog gyakorlására alakulók is a vagyoni forgalomban való részvételük miatt külön nevesítve jelenhetnek meg.

Az egyesületek fogalmi meghatározása jobban összefoglalja azokat az elemeket, amelyek a definíció meghatározásához szükségesek. A személyegyesülési jelleget, a nyilvántartott tagok szabad akarat elhatározását, a tartós és folyamatos cél megvalósítására törekvést, valamint a jogi személyiséggel rendelkező szervezeti formát. Igyekszik a szabályozással külön választani az üzleti és a non-profit szféra alanyait, mivel marad az a jelleg, hogy kifejezetten gazdasági tevékenység végzésére nem lehet ilyen formát létrehozni. Ennek érdekében korlátozódik a más jogi személyben való részesedési lehetősége is. Ezzel biztosítottá válik az egyesületi vagyon megőrzése. A speciális rendelkezés, amely 10 fő alapító elhatározását igényli változatlan marad, de álláspontom szerint ennek a szabálynak a változása is jótékony hatást hozhatott volna. (A külföldi tapasztalatok is a kevesebb létszámú tagság felé mutatnak, tekintettel arra, hogy egy szervezet magja általában maximum öt főre korlátozódik.) Ezzel a rendelkezéssel a társadalmi szervezetekkel való kapcsolódást teremtik meg, és így nincs kihatással a Ptk. szabálya a külön törvényben szabályozott egyéb szervezeteket is magában foglaló formákra. Mivel a magánautonómia elve a koncepcióban kiemeltté válik, ezért nem lesz nyilvános, hogy ki kivel, milyen célra kíván egyesülni, tiszteletben tartva annak szabad elhatározás jellegét.

A felügyeleti kérdések vonatkozásában szembeűnő a változás, mivel a fentiekben ismertetett alapelvek visszatükröződnek. Előtérbe kerülne a „belső jogorvoslati rendszer”.

Ennek a szerve lehet akár a közgyűlés, felügyelő bizottság, vagy erre a funkcióra létesített egyéb szerv is. A cél a magánautonómia erősítése volt, az egyesület egyik szerve a másik határozatait felülbíráhatja, esetlegesen ki is javíthatja. Az alapszabály rendelkezései rögzíthetők, hogy mi a követendő eljárás ebben az esetben. Felmerül a kérdés, hogy a belső jogorvoslat mennyire helyettesítheti a szakmai hozzáértést, amit egy erre szakosított szerv, pl.: ügyészség biztosíthat? Ez mindenképpen átgondolást igényel, mert a vadászati jog gyakorlása során sajnos a gyakorlatban így is kevésbé érvényesülnek a szakmaiság feltételei.

A lehetőség megteremtése azonban a tagok magán autonómiáját erősíti, nem érinti a jogosultnak azt a jogát, hogy a jogsértő, vagy alapszabályba ütköző határozatoknak bírósági felülvizsgálatát kérje; de arra nincs lehetőség, pusztán azon az lapon, hogy a határozat az érdekemet sérti, megtámadhassam azt, feltéve hogy azt már a közgyűlés elfogadta. A kisebbségi jogok érvényesítését azonban még ennek ellenére sem lehetne könnyedén elvetni, mivel ez is az egyén szabadságát korlátozó kihatással lehet.

Az alapszabály rendelkezései rögzíthetők, hogy a társasági jogban ismert tapasztalatokra is támaszkodva – a belső jogviták egy részének rendezésére (tagsági viszonyból, egyesületi szervek és a tagok egymás közötti jogviszonyából eredő jogviták esetére) – kiköthetők állandó, eseti jellegű választott bíróság eljárását. Ezzel kapcsolatosan pedig az a véleményem, hogy igen hosszú időnek kell ahhoz eltelnie, hogy a magán-szerveződési formák tudják és merjék alkalmazni a törvény adta lehetőséget.

A koncepció vonatkozásában a változás irányvonalát helyesem, és gyakorlatban is alkalmazhatónak tartom. Jó megoldás, hogy az egyesületi forma is a kódex részét képezi a koncepció szerint is, mivel ez a szabályozás egységesítését eredményezheti. Álláspontom szerint is maradhatna a keret jellegű szabályozás a témában, azzal, hogy külön szabályokkal pontosítani lehetne az egyedi jelleg által szükséges többletfeltételeket. Az óhatatlanul bekövetkezendő változások így talán könnyen orvosolhatóbbak lennének.

7.8. A vadásztársaságok feletti állami kontroll

Az egyesülés szabadságjoga az állam által korlátozott felügyeletet jelenti, az így létrejött szervezet felett csak a törvényben meghatározott és korlátozott állami felügyeletnek van helye, mondta ki az Alkotmánybíróság.⁵⁵¹

A Civil tv. 11. § (1) bekezdése szerint a vadásztársaságok felett az illetékes ügyészség a reá vonatkozó szabályok szerint törvényességi felügyeletet - ellenőrzést gyakorol közérdeket⁵⁵² védő szerepkörében. A konkrét feladatok ellátásának legfontosabb alapelve, hogy a törvényességi ellenőrzés és az ügyész keresetindítása nem sértheti, illetve nem korlátozhatja a szervezet önkormányzati működésének elvét, így nem vizsgálhatja a szervezet működésének racionalitását, hanem a vizsgálat tárgya csak a szervezet működésének törvényessége lehet. Az ügyészség az általános ellenőrzése során vizsgálhatja a szervezetek belső szabályzatait, szerződéseit, valamint azt, hogy az általa hozott határozatok megfelelnek-e a jogszabályoknak, illetve belső szabályzatoknak, úgyszintén vizsgálhatja a működésének törvényességét is.

Az ügyészi ellenőrzés sajátossága, hogy döntési hatáskörrel nem rendelkezik, hanem csak ellenőriz, törvénysértés esetén pert indíthat, hatósági eljárást kezdeményezhet és jogorvoslat előterjesztése érdekében **felléphet**.⁵⁵³ Az ügyészség hivatalból,⁵⁵⁴ de kérelemre is eljárhat. A civil szervezetek törvényességi ellenőrzésével kapcsolatos érdemi döntési jogosultság már a bíróság hatáskörébe tartozik (az ügyész büntetőjogon kívüli szerepköréi csak kiegészítő jellegűekké váltak). A bíróság érdemi döntésének alapjául csak a szervezet tagja vagy az ügyész által benyújtott kereset szolgálhat.⁵⁵⁵

Az ügyészség legfontosabb feladata azoknak a jogszabálysértéseknek a feltárása és vizsgálata, amelyek a tagok kezdeményezésének hiányában nem kerülnének megszüntetésre.

⁵⁵¹ ABH 1991.363. Az állam biztosítja, hogy az érintett jogalanyok a jogaik gyakorlása és a kötelezettségeik teljesítése során a jogszabályokban foglaltaknak megfelelően járjanak el, működésük megfeleljen a hatályos jogszabályok előírásainak. 30/1994. (V. 20.) AB határozat; ABH 1994.161., 163.

⁵⁵² Ennek fogalma nincs kidolgozva, nincs kialakult értelmezése. A közérdek része a jogvédelem. A cél a korábbi felügyelet központi gondolkodásmód elvetése volt.

⁵⁵³ Az ügyészségről szóló 2011. évi CXLIII. tv. (a továbbiakban: Ütv.) 26. § (1) bek. alapján. A fellépés valójában az igazságszolgáltatásban közreműködő szerepköréből adódik, a törvénysértés kiküszöbölése érdekében. Eszközei: perindítás, hatósági eljárás kezdeményezése, jogorvoslat előterjesztése.

⁵⁵⁴ Ha súlyos törvényszegés van és erről hivatalos tudomása van (bejelentésből, hatóság, bíróság tájékoztatása alapján vagy más eljárásból).

⁵⁵⁵ Civil tv. 11. § (3) bek-e szerint.

Az ügyészség az általános felügyelete során **vizsgálatot tarthat** az egyesületnél azzal, hogy ennek a vizsgálatnak a tárgya csak a törvényességi kérdésekre⁵⁵⁶ irányulhat. Abban az esetben, ha a civil szervezet az ügyészi intézkedést érdemben elutasítja, vagy az intézkedésben megjelölt határidőre arra nem ad választ, az ügyész az Civil tv. 11. §-ának (3)–(5) bekezdése, illetve az új ügyészségi szervezeti törvény 26. §-ának (1) bekezdés szerint per megindítására jogosult.

Az általános törvényességi ellenőrzés – mint már korábban említettem – kiterjedhet a vadásztársaság belső szabályzatának, a jogszabályok, belső szabályok által hozott határozatok és a működésük törvényességének vizsgálatára.

Az ügyészségek hatásköri és illetékességi szabályait nézve a hatáskörön annak meghatározását értjük, hogy mely ügyészi szerv jogosult a törvényességi ellenőrzés gyakorlására. Az illetékesség pedig azt mutatja meg, hogy valamely eljárásra, intézkedésre az azonos hatáskörű szervek közül melyik jogosult. Főszabály, hogy az az ügyészség az illetékes, amelynek a területén az egyesület székhelye van. Ha a székhely és a működési terület elválik, mint például a bérkilövő vadásztársaság esetében, az az ügyészség lesz az illetékes, amelynek területén a társaságot a bíróság bejegyezte. Ezeket a szabályokat azonban nem kell merev előírásoknak tekinteni.⁵⁵⁷

Vizsgálat folytatására szükség esetén bármikor sor kerülhet. Célja, hogy az ügyész későbbi intézkedését megalapozza, a törvényt sértéseket megállapítsa és a megszüntetésükre tett intézkedéssel a továbbiakat megelőzze, ha a tudomására jutott adat vagy más körülmény megalapozottan súlyos törvényt sértésre, mulasztásra vagy egyéb törvényt sértő állapotra utal. Utóvizsgálattal megállapítható, hogy az érintett szerv az alapvizsgálat során feltárt törvényt sértések megszüntetésére megtette-e a szükséges intézkedéseket, illetve azok milyen eredménnyel jártak. Az eljárás tulajdonképpen arra irányul, hogy szükség van-e kereset indítására. A vizsgálat eszközeként iratokat kérhet be, személyes meghallgatást is tarthat. Törvényességi kérelmek, közérdekű bejelentések, javaslatok és panaszok megvizsgálása, illetve megvizsgáltatása során az ügyészségre érkező különféle kérelmek tartalmuk szerint elkülöníthetőek. A lényeges különbséget az jelentheti, hogy a vadásztársaság határozatát, belső szabályzatát, működését kifogásolják, vagy törvényességi, nem törvényességi, azaz célszerűségi, érdekellentétben alapuló etc. témakörre vonatkoznak. A nem törvényességi tartalmú beadványokat általában az egyesület szerveihez teszi át az ügyészség, és tájékoztatja erről a bejelentőt. A határozat ellen benyújtott kérelmek esetén vizsgálja a Civil tv.-ben biztosított kézbesítéstől számított 30 napos határidőt, hogy az eltelt-e, vagy sem. Ha még nem telt el, akkor a beadványt átteszi az illetékes bírósághoz. A működés és a szabályzat törvényességére vonatkozó egyéb bejelentéseket, panaszokat az illetékes ügyészség saját

⁵⁵⁶ Súlyos törvényt sértést, mulasztást, törvényt sértő állapotot értek ez alatt.

⁵⁵⁷ Meg kell említenünk, hogy létezhetnek olyan, az ügyéssel kapcsolatos objektív és szubjektív körülmények, amelyeket feltétlenül figyelniük kell (pl. a vadásztársaság volt tagja, vagy még jelenleg is tagja az ügyész, vagy a vadásztársaság alapszabályának kidolgozásában részt vett).

hatáskörében vizsgálja és teszi meg az intézkedést.

Az **ügyész funkcionálisan** a törvényesség érvényesülésének értékelésére a feltárt törvénysértések orvoslására és azok bekövetkezésének megelőzésére **önkéntes teljesítésre irányuló intézkedéseket alkalmazhat**. Az ügyész **felhívja** az egyesület vezetőjének (ellenérdekű félnek) a figyelmét, hogy önkéntes teljesítéssel 60 napon belüli határidő tűzésével megszüntetheti a törvénysértést, ha a fellépésre okot adó körülményt maga is orvosolni tudja, mivel hiányosságot talált, vagy olyan csekély jelentőségű törvénysértést tapasztalt, amely más ügyészi intézkedés megtételét nem teszi indokolttá.⁵⁵⁸ Változatlan maradt a jelzés lehetősége, amely a csekélyebb jelentőségű ügyekben alkalmazandó, ahol nincs szükség fellépésre.

Az Ütv. 29. § (1) bek.-e alapján az **ügyész ellenőrzi** a közigazgatási hatóságok, valamint a bíróságon kívüli más jogalkalmazó szervek által hozott egyedi, bíróság által felül nem bírált jogerős, vagy végrehajtható döntések, valamint hatósági intézkedések törvényességét. Ha törvény másképp nem rendelkezik, az ügyész a közigazgatási hatósági döntés érdemére kiható törvénysértés esetén a jogerőre emelkedéstől, vagy a végrehajtás elrendelésétől számított legfeljebb egy éven belül, kötelezettséget megállapító, jogot elvonó vagy korlátozó döntés esetén a végrehajtáshoz való jog elévüléséig, követelés biztosítását vagy dolog zárlatát elrendelő döntéssel szemben mindaddig, amíg ez az állapot fennáll, felhívással él a törvénysértés megszüntetése érdekében. Az ügyész a felhívásban indítványozhatja a törvénysértő döntés végrehajtásának felfüggesztését. A felhívás címzettje⁵⁵⁹ a végrehajtást a döntéséig köteles azonnal felfüggeszteni, és erről az ügyészt egyidejűleg tájékoztatni.

A **törvényességi felügyelettel kapcsolatos érdemi döntési jogosultság a bíróság hatáskörébe tartozik**. A döntés alapjául csak az egyesület tagja, vagy az ügyész által benyújtott kereset szolgálhat. Az ügyész keresetét azonban meg kell előznie egy általános törvényességi felügyeleti intézkedésnek (szükségtelen perek elkerülése érdekében). Ha a működés törvényessége másképpen nem biztosítható, a felügyelet a demokratikus és törvényes működés további jogi biztosítója. Ügyész bírósághoz is fordulhat (**ügyész keresetindítási joga**). Az ügyész által indított perek a törvényszékek, illetőleg a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe tartoznak.⁵⁶⁰ Ha a törvény az ügyészt perindításra jogosítja, akkor a

⁵⁵⁸ A felhívás címzettje a megadott határidőn belül az iratok megküldésével tájékoztatja az ügyészt arról, hogy a törvénysértést orvosolta, testületi döntést igénylő esetben a testület összehívásáról intézkedett, vagy – indokai kifejtésével – arról, hogy a felhívásban foglaltakkal nem ért egyet. Ügyészi felhívások benyújtására jellegzetesen az alábbiak miatt kerülhet sor:

- az önkormányzati szervek működésében az adminisztratív és alakszerűségi hiányosságok,
- a különböző szabályzatok tartalmi hiányossága,
- a székhely meghatározásakor az utca és a házszám hiánya,
- a vagyon-nyilvántartási és leltározási kötelezettségek elmulasztása.

⁵⁵⁹ Az ügyész a felhívását az ügyben eljáró szerv felügyeleti szervéhez nyújtja be. Ha a döntést hozó szervnek nincs felügyeleti szerve, vagy felügyeleti szerve a Kormány, vagy ha az ügyben felügyeleti intézkedés jogszabály alapján kizárt, a felhívást az ügyész a döntést hozó szervhez nyújtja be.

⁵⁶⁰ A bíróság az ügyész keresete alapján a Civil tv. 11. § (3) bek. szerint:

közérdekűséget vélelmezni kell.⁵⁶¹

A legtöbb kereset benyújtására azért kerül sor, mert a társaság 1 éven túl sem működik. Mivel a törvény csak a szankciókat nevesíti, de azok alkalmazásával kapcsolatos további szabályokat nem hoz létre, a bírói döntéseket megvizsgálva az első három esetben az állapítható meg, hogy hasonló intézményeket a cégjogban és a csődtörvényben lelhetünk fel.

Az ügyész keresetindítási jogán kívül még ki kell emelni **a nyilvántartásba vételi eljárás során gyakorolható fellebbezési jogát.**⁵⁶²

Ezt a hatáskörét a régebbi szabályozás kapcsán is gyakorolta, igazolhatják az alábbi, kiemelt problémák:

– Az alapszabálynak rendelkeznie kellett a küldöttgyűlésre vonatkozó legfontosabb szabályokról. Az egyesület bejegyzését elrendelte a bíróság, de az ügyész kérte a végzés hatályon kívül helyezését. Fellebbezésében előadta, hogy az alapszabály megjelölt rendelkezése érthetetlen, mert a küldöttgyűlést a tagok összességének képviselőjében határozta meg, de annak létrehozására, megválasztására, létszámának meghatározására nem történt rendelkezés. Arról sem rendelkezett az alapszabály, hogy melyik szerv hatáskörébe tartozik az éves beszámoló elfogadása. A Legfelsőbb Ügyészség fenntartotta a fellebbezést, majd ezt követően a Legfelsőbb Bíróság is alaposnak ítélte meg, és az I. fokú bíróságot új határozat meghozatalára kötelezte.

– Jogszabálysértő, ha az egyesület alapító okirata az ún. „később csatlakozott” tagok jogait korlátozta.⁵⁶³ A bíróság az egyesületet végzésével nyilvántartásba vette, ami ellen a megyei

a) megsemmisíti a civil szervezet bármely szervének törvénytörtő határozatát, és szükség szerint új határozat meghozatalát rendeli el,

b) a működés törvényességének helyreállítása érdekében összehívja a legfőbb szervet, vagy határidő tűzésével a törvényes működés helyreállítására kötelezi a legfőbb szervet, és minderről értesíti a civil szervezetnél választott felügyelő szervet is,

c) ha a törvényes működés nem állítható helyre vagy a b) pont szerinti határidő eredménytelenül telt el, a civil szervezetet megszünteti.

A bíróság az ügyész keresete alapján feloszlatja az egyesületet, ha annak működése vagy tevékenysége a Civil tv. 3. § (3) bekezdésébe ütközik.

A bíróság az ügyész keresete alapján megállapítja az egyesület megszűnését, ha az legalább egy éve nem működik, vagy tagjainak száma a Ptk. 61. § (3) bekezdésében meghatározott legkisebb létszám alá csökken.

A civil szervezet – feloszlatása, megszüntetése vagy megszűnésének megállapítása esetén – a nyilvántartásból való törlésről rendelkező bírósági határozat jogerőre emelkedésének napjával szűnik meg.

⁵⁶¹ Ütv. 27. § (3) bek.

⁵⁶² Talán ez nem aktuális a vadásztársaságok kapcsán, mivel nem sok vadásztársaság megalakulásáról tudunk. A fellebbezési jog alkalmazásával törvénytörtő adatok törlését, kijavítását, megváltoztatását is kezdeményezheti. Külön törvény jogosíthatja fel az ügyészt bizonyos jogi személyek működése törvényességének ellenőrzésére azzal, hogy ezekben az esetekben a nyilvántartásba vételről (bejegyzéséről), illetve nyilvántartási adatokban elrendelt változásról rendelkező bírósági határozatot (hatósági döntést) az ügyésszel közölni kell. Változatlanul feljogosítható az ügyész jogi személy feloszlatása, megszüntetése vagy a törvényes működés helyreállítása érdekében perindításra, ha ezt súlyos jogszabálysértés, a jogi személy működésének beszüntetése, illetve Alaptörvényt vagy jogszabályt sértő tevékenysége indokolja, vagy ha a jogszabálysértés a jogi személy törvényes működését veszélyezteti. Ez sem jellemző intézkedésnek mondható a vadásztársaságok esetében. Szemben a korábbi szabályozással, ez a jog már időben nem korlátlan: a működés beszüntetése, illetve folyamatos törvénytörtés esetét kivéve az ügyész tudomásra jutásától számított 6 hónapon belül, de legfeljebb az arra okot adó körülmény bekövetkezését követő 3 éven belül gyakorolható. – Lásd részletesebben: VARGA ZS. ANDRÁS: *Az Alaptörvény és az ügyészség közjogi hatáskörei*. In: Magyar Jog. 2012. 3. szám. 129–136. p.

⁵⁶³ A tagfelvétel szabályait, korlátozhatóságát értelmezi a 21/1996. (V. 17.) AB határozat.

főügyesség jelentett be fellebbezést, és kérte a határozat hatályon kívül helyezését, valamint új határozat meghozatalát. Fellebbezésében előadta, hogy az alapszabály akként rendelkezett, miszerint az alapító tagok kizárólagos jogaként jelölte meg az elnökségen túl más tisztségviselők megválasztását. A szavazás érvényességét is az alapító tagok legalább 50 %-os jelenlétéhez kötötték. Ez azonban összeegyeztethetetlen a korábbi Etv. 9. § b) pontjával. A Legfelsőbb Bíróság a fellebbezést alaposnak tartotta, és kimondta, hogy törvényellenes az alapító okiratnak az Etv. szabályaival ellentétes szabályozása az ún. később csatlakozott tagok jogainak korlátozása tekintetében, mivel az Etv. „alapító tag” megfogalmazása nem jelenti azt, hogy különbséget kellene tenni alapító és később csatlakozó tag között.

Az alábbi néhány problémát kiemelném, amelyek **a korábbi törvényességi felügyelet során gyakran megjelentek az általam vizsgált szerveződések gyakorlatában:**⁵⁶⁴

- sem belépési díj, sem vagyoni hozzájárulás, sem fejlesztési támogatás nem lehet kötelező tagsági viszonyból eredő kötelezettség,
- tagdíj minden esetben szükségszerű, minden tagra egyenlő és kötelező mértékű kell, hogy legyen,
- egyesületi vagyon nem osztható és nyereségre nem jogosít,
- nincs mód arra, hogy egy jól működő egyesületi formában a tagsági viszony átruházásáról döntsenek, örökölhetőségét biztosítsák, mivel ez egy személyhez kötött egyedi jellegű kötelezettségvállalás;
- csak az alapszabály általi kötelező jellegű rendelkezéssel lehet a vagyoni jellegű viszonyokhoz személyes közreműködést kapcsolni,
- a szervezetrendszer kialakítása az autonómián és a demokratizmus elvén alakulhat, mivel külső harmadik személy nem biztos, hogy a szervezet által kitűzött célokat maradéktalanul érvényesítené,
- vezető tisztségviselő jogviszonya delegáláson nem alapulhat, csak választással, a tagok beleszólási jogát garantálva;
- feltétlen érvényesülést kell biztosítani „az egy tag, egy szavazat” elvének,
- a tagsági viszony létesítése nem mentesít a joggal való visszaélés tilalma alól (formailag nem kifogásolható alapszabály, megalakulás nem biztosíthatja, hogy azonos személyek azonos céllal, párhuzamosan hozzanak létre egyesületeket pl.: pályázat elnyerése érdekében).

Az államnak biztosítania kell a vadászat szabályozásával foglalkozó központi közigazgatási szerv, valamint szakigazgatási feladatokat ellátó és hatáskört gyakorló központi hivatalok működését is. A vadászattal foglalkozó központi közigazgatási szerv jelenleg a Vidékfejlesztési Minisztérium,⁵⁶⁵ melyben a vidékfejlesztési miniszter látja el a

⁵⁶⁴ Az új szabályok szerinti ellenőrzésnek még nincs nagyobb gyakorlata.

⁵⁶⁵ A Vidékfejlesztési Minisztérium *Vadászati- és Halászati Főosztályának* és a miniszternek feladata az ágazat szakmai irányítása, e területek jogi és közigazgatási feltételrendszerének működtetése. A miniszter a vadgazdálkodásért való felelőssége körében előkészíti különösen a vadászható állatfajokról, valamint azok génkészlete védelméről, fenntartásának, hasznosításának szabályairól; a vadászat gyakorlásának feltételeiről, a vadászat rendjéről és a vadgazdálkodásról szóló jogszabályokat, továbbá e tárgykörben felhatalmazás alapján

vadgazdálkodással, a vad, valamint élőhelyének védelmével, továbbá a vadászattal összefüggő szervezési, irányítási, szabályozási feladatokat.

A miniszter irányítási valamint szabályozási feladatkörében kidolgozza a vadászati jog hasznosításának hosszú távú fejlesztési irányelveit és gondoskodik ezek megvalósításáról; kidolgozza a vadászati jog hosszú távú hasznosítási irányelvvel összhangban az ezzel összefüggő támogatások rendszerét és gondoskodik e támogatásoknak külön jogszabályban foglaltak szerinti felhasználásáról; ellátja a nemzetközi vadászati együttműködésből adódó kormányzati feladatokat, valamint kapcsolatot tart a nemzetközi vadászati szervekkel. A miniszter szervezési feladatkörében pedig gondoskodik az Országos Vadgazdálkodási Adattár működtetéséről (Vtv. 90. §). Az Országos Vadgazdálkodási Adattár a Vtv. 92. §-a szerint az ország egész területére vonatkozólag tartalmazza a körzeti vadgazdálkodási tervek, vadgazdálkodási üzemtervek, az éves vadgazdálkodási tervek adatait, valamint a vadászterületek azonosítására szolgáló adatokat, a jogosultak nevét, címét, vadfajonként a vadállomány mennyiségében bekövetkezett változásokat és a trófeabírálat adatait.

A vidékfejlesztési miniszter a vadászati igazgatással összefüggő egyes szervezési feladatait a vadászati hatóságok útján látja el. **Vadászati hatóság** alatt a **Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központját és területi szerveit** értjük. A vadászati hatóság szervezési feladatkörében nyilvántartást vezetnek a vadászterületekről, a jogosult nevééről és címéről, a vadászati jog haszonbérleti szerződésekről továbbá a hivatásos vadászokról (Vtv. 92. §). Gondoskodnak a vadászvizsga megszervezéséről, ellátják az állami támogatással kapcsolatos feladatokat, valamint sok más nyilvántartási és egyéb teendőt.

Láthatjuk, hogy az állami feladatok igen szerteágazóak a vadászattal kapcsolatban, ezeknek a feladatok ellátásához pedig megfelelő pénzügyi forrást kell teremteni. Ma Magyarországon a következő források szolgálnak az állami feladatok pénzügyi fedezetéül: a

miniszteri rendeleteket ad ki. A Kormány a Vtv. szerinti kárszakértő, illetve vadgazdálkodási tervezésre jogosult szakértő szolgáltatási tevékenységek tekintetében a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló 2009. évi LXXVI. törvény szerinti szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságként a vidékfejlesztési minisztert jelöli ki. Irányítja a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalt, mely a legfontosabb hatósági jogköreit a vadászati hatóságokon keresztül gyakorolja. A miniszter a felelőssége körében törvényességi felügyeletet gyakorol az Országos Magyar Vadászkamara, valamint a fővárosi és megyei szervezetei felett. Ellenőrzi a vadászat rendje betartását, a szakszerű vadgazdálkodás végrehajtását. A vadgazdálkodási tervezési rendszer működtetésén keresztül megfelelően gondoskodik a vadállomány védelméről és szabályozásáról.

A Vidékfejlesztési Minisztérium illetékes főosztályán belül a vadászatért felelős a *Vadászati Osztály*. Elsőfokú hatóságként jár el az engedélyeztetések és létesítési engedélyek területén. Másodfokú hatóságként jár el az elsőfokú egyéb halászati-vadászati hatóságok határozatainak felülvizsgálata kapcsán a bírságok kiszabására irányuló ügyek kivételével. Pályázatot ír ki irányítási és szabályozási feladatkörében eljárva az államot megillető vadászati jog hasznosítására, valamint a pályázatokat elbírálja, előkészíti a haszonbérleti szerződéseket, ellenőrzi a szerződésekben foglalt feltételek végrehajtását, ellátja a megyei vadászati felügyelők és a vadászati hatóságok felügyeletét, meghatározza a vadászjegyek kiváltásával kapcsolatos szakmai követelményeket. Működteti az Országos Vadgazdálkodási Adattárat és az Országos Vadgazdálkodási Tanácsot. Közreműködik a pénzügyi támogatási rendszer működtetésében. Ezek az előirányzatok a vadgazdálkodás közvetlen bevételeit alkotják, és lehetővé válik ezekkel a bevételek visszafogása, állományok védelme, élőhelyük megőrzése, javítása céljára. Kapcsolatot tart külföldi szervezetekkel és egyéb szervezetekkel is. Biztosítja a magyar részvételt a FAO égisze alatt működő szakmai szervezetekben.

központi költségvetésben e cél megvalósítására előirányzott pénzösszeg, a vadgazdálkodási bírság, valamint a vadvédelmi bírság (Vtv. 95. §).

Ha a vadásztársaság olyan tevékenységet végez, amelyet jogszabály feltételhez köt, ennek gyakorlása felett **a tevékenység szerinti hatáskörrel rendelkező állami szerv** – szakhatóság – a hatósági ellenőrzésre vonatkozó szabályok alkalmazásával **hatósági felügyeletet gyakorol**,⁵⁶⁶ esetünkben a Megyei Kormányhivatalok Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatala, annak Földművelésügyi Igazgatósága keretében a Vadászati és Halászati Osztály mint I. fokú vadászati hatóság. Így a Vtv. által meghatározott körben a vadásztársaságok a területileg illetékes vadászati hatóság hatósági- és szakmai felügyelete alatt állnak. A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalon belül a Földművelésügyi Igazgatóságban találhatóak a Vadászati és Halászati Osztályok a kézirat lezárásának időpontjáig.

A vadászati hatóság hatósági jogkörei:

- szakmai felügyelet gyakorlása,
- eljárnak a vadászterületek kijelölésével és a határok módosításával, kisebb mértékétől való eltéréssel kapcsolatosan,
- trófeabírálatot végeznek,
- jóváhagyják az éves terveket, 10 éves üzemterveket,
- kiadják-visszavonják a vadászati hatósági engedélyeket,
- Magyarország állatföldrajzi környezetében nem honos állatfaj vadászati célú telepítésének engedélyezése,
- kíméleti terület meghatározása, ezen vadászat engedélyezése,
- vadászati idény tekintetében elrendelheti: idény meghatározott területen való meghosszabbítását, idény rövidítését, idényen belül bizonyos fajta korlátozását, tiltását; tilalmi időben vadászatot engedélyezhet, rendelhet el.

A vadgazdálkodással összefüggő irányítási, szabályozási feladatkörei, intézkedési jogosultságai igazodnak a megnövekedett ellenőrzési feladatokhoz:

- vadászatra jogosultak nyilvántartásba vétele, mulasztásos kötelezettségszegésük esetén eljárnak,
- döntenek a haszonbérleti szerződések jóváhagyásáról, módosításáról,
- vadaskert/vadspark jogszerű üzemeltetésének ellenőrzése,
- korlátozza, vagy felfüggeszti, vagy megtiltja a vadászatra jogosult vadgazdálkodási tevékenységét,
- vadászati napló vezetésének ellenőrzése,
- hivatásos vadászok nyilvántartásba vétele, működésük ellenőrzése,
- nagyvad azonosító jelek kiadása és használatának ellenőrzése.

⁵⁶⁶ A Civil tv. 4. § (1) és (4) bek.-e szerint.

VIII. fejezet

A vizsgált vadásztársaságok és a működésük gyakori problémái, tapasztalatok

Fontos arra a kérdésre választ adni, hogy az állam milyen további szerepet kíván adni az egyesületi formában működő vadásztársaságoknak, mi lehet a vadásztársaságok fejlődési irányvonala.

Megoldást jelenthet részben a szabályozási kötöttségek szigorítása, amely lehetne, hogy nem is állna messze a jelenlegi kormány alkalmazott megoldásaitól. Az általam vizsgált néhány országban a vadásztársaságok működését illetően (Németország, Szerbia, Románia) az alapszabályok vizsgálata során arra a következtésre jutottam, hogy a működésük formája tovább pontosítható és differenciálható lenne hazánkban is (a vadgazdálkodó és egyszerű egyesületi életet gyakorló szervezet különválasztásával). A vadásztársaságok egyesületi jellegű megjelenésének nagy hagyományai vannak hazánkban és külföldön is, így nem látom azt reális célnak, hogy a szervezeti működésük keretét a gazdasági társasági formák irányába kellene elmozdítani. A vad védelméről, vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló törvény rendelkezései közé mindenképpen be kellene építeni a vadásztársaságok részletesebb fogalmi meghatározását, össze kellene foglalni a jellemzőjüket és feladataikat az egyes kialakított, vagy kialakítandó formáknak (pl.: vadászterülettel rendelkező, bérkilövő, kiemelt vadgazdálkodási tevékenységet végző, vagy csak a kikapcsolódás és szórakozásnak keretet adó formákra nézve).

Az egyes szabályozási kötöttségek megalkotásával a típusokra és formákra különös figyelemmel és fajtákra jellemző működési szabályok kialakításával látnám a vadásztársaságok egyesületi formájának reformját, amelyek egyben korlátokat is jelentenének a számukra, de az egységesítés irányába hatnának, és visszaszorítanák az állandó jellegű leginkább választott szervezeti formát kritizáló megjegyzéseket. A hiba nem az egyesületi jellegben van, hanem abban, hogy nincs a működésre részletes, vagy fő irányvonalakat behatároló szabályozás, ahogyan azt már láthattuk a földtulajdonosi vadászati közösségek esetében is. Ez a közösségi forma azonban már a Vtv. mellékletében segítséget kaphatott a működés minimális kérdéseinek szabályozására.

Ha a vadásztársaságok rendszere megreformálnódna, akkor nem fog megtörténni a vadászterületek további felaprózódása, mivel a földtulajdonosok döntése inkább a „más általi hasznosítás” irányába mutathatna mind a szakmaiság és a gazdálkodás ésszerűsége és célszerűsége miatt is. A földtulajdonosoknak csak és kizárólag vadászterület kialakítására irányuló kezdeményezési jogot kellene hagyni. A globalizáció új kihívásokat jelent az agrárium számára is, és szükségesség teszi a földfelaprózódás megakadályozására a jogi

szabályozás átgondolását.⁵⁶⁷ A szakmaiság elsőbbségét a vadászati hatóságok segíthetnék és garantálhatnák.

A vadásztársaságoknak adható **minta-alapszabályok** egyrészt lehetővé tennék azt, hogy a vadászati tevékenység gyakorlása választott tevékenységre kialakítva (vadászat, vagy vadgazdálkodás) szakképzettségnek, hivatásnak megfelelően történjen. Nem azért volna ez jó, hogy minden vadásztársaság egyforma legyen, de a minta alkalmazását a Civil tv. is felajánlja lehetőségként. Ha a civil szervezeti minőséget az állam a jövőben is fenn kívánja tartani, akkor az egyedi jellegű tevékenység indokolja, hogy nagyobb követelményeket támasszanak ezeknek a szervezeteknek is. A vadásztársaságok legnagyobb hibája a vadászat és a vadgazdálkodás összekeverése. Sokszor a gyengébb adottságú területen a tagság döntésére alapítva minden lőhető vadat eladnak beleértve az apró- és társasvadászatok jogát is. Ehhez hozzá kell még számolni a külföldiek számára biztosított bérvadászatok lehetőségeit is.

Jónak tartom a német szabályozási rendszerben a haszonbérlet mintával való szabályozottságot is. Így a hatósági szabályozás révén rendezetté válhatna a bérleti idő, bérleti díj, a felmondási lehetőségek, elővásárlási jogok etc., amely kiszorítaná a spekulációs akciókat a területen, és a szerződő felek inkább kerülnének egyenlő helyzetbe, és nem egymás ellen, hanem kölcsönösen együttműködésre hangolva tevékenykedhetnének.

A javaslatom sok tekintetben korlátozást jelentene, de ennek az ésszerű indoka a nemzeti kincsünk a vad megőrzése, valamint a hatékony, tartamos, fenntartható vadgazdálkodás folytatása.

Az egyesületi formát támadók leginkább a tagok vadászati lehetőségeinek csökkenésével, valamint a vadkárok növekedésével, és a megszerzett vadászrész értékének csökkenésével, valamint a magas tagdíjakban látják a problémát.

A valós helyzet azonban nem olyan kritikus, mert ha összevetjük a tagsági költségeket a gazdálkodó szervezet által igényelttel, akkor azt láthatjuk, hogy egy gazdasági társasági formánál van ugyan általános működési költség, de tagdíj és pénzbeli hozzájárulás nincs, valamint bármely élőmunka igénybe vétele bér és járulékfizetéssel jár, míg az egyesületeknél nincs általános költség, van tagdíj bevétel, vannak egyszeri befizetések (társadalmi munka megváltása, egyszeri hozzájárulás), a tagok pedig térítésmentesen tudnak vadgazdálkodással kapcsolatos munkát is végezni. Ez lehet megfelelő ok arra, hogy a haszonbérlők körében még nem szaporodtak jelentősen el a gazdasági társaságok. A bevételek alakulása gyakorlatilag nem csak a választott szervezeti formától függ; de ennek ellenére sem lehet azt mondani, hogy a vadászati és vadgazdálkodási tevékenység jó profitszerzési lehetőség lenne napjainkban.

⁵⁶⁷ CSÁK CSILLA: *A magyar agrárjog átalakulása. 1985/1990–2005. Korreferátum Tanka Endre: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990–2005. című előadásához.* In: *A magyar jogrendszer átalakulása. 1985/1990–2005. Jog, rendszerváltozás, EU csatlakozás.* Szerk.: Jakab András – Takács Péter. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 747. p.

8.1. A vadásztársaság hatályos szabályozás szerinti szervezeti rendje

A vadásztársaságok működésének alapját a **tagok összességéből álló taggyűlés**⁵⁶⁸ adja. A vadásztársaság kritériuma a szervezeti önállóság, a szervezeti élet demokratizmusa, valamint a működés és irányítás körében az önkormányzatiság követelménye.

Alapításkor gyakran felmerülhet a kérdés, hogy mit is jelent ez a szervezeti felépítés és miről kell ennek keretében dönteni, határozni. Ezzel kapcsolatban a Ptk. számos garanciális jellegű rendelkezést határoz meg. Kötelezően csak a legfőbb szervet, annak működési szabályait és az ügyintéző-képviselői szervet kell meghatározni.⁵⁶⁹ Ezen túlmenően azonban a vadásztársaság belső ügye, hogy a törvény keretein belül milyen szervezeti rendszert állít fel.

A vadásztársaság legfelsőbb szerve a tagok összessége, vagy a tagok által – az alapszabályban meghatározottak szerint – közvetlenül vagy közvetett úton választott testület. A MAVOSZ iránymutatása alapján ezt a szervet a legtöbb vadásztársaságban közgyűlésnek nevezik, de a hatályos szabályok szerint majd a taggyűlés lesz. Az **alapszabálynak rendelkezni kell a taggyűlés összehívásának módjáról, határozatképességéről és határozathozatalának módjáról. Külön kell rendelkezni a határozatképtelenség miatt megismételt taggyűlés összehívásának módjáról, idejéről és annak határozatképességéről.**

A Ptk. szerint a legfelsőbb szervet **szükség szerint, de legalább évente egyszer kell összehívni.**⁵⁷⁰ Ha a vadásztársaság ezen a kereten belül is rendszeresen össze kívánja hívni taggyűlését, az alapszabályában kell meghatároznia, hogy milyen időközönként kell annak megtörténnie. A Legfelsőbb Bíróság irányadó gyakorlata szerint a közgyűlés napirendjéről a tagoknak minden esetben írásban kell értesülniük, ugyanis azok ismeretében tudják megfelelően gyakorolni a alapvető jogaikat. A demokratikus elven alapuló működés követelményét sérti az, hogy ha a meghívóban nem közölt napirendi pontok közgyűlésen való tárgyalását lehetővé teszik. Ha a meghívóban „egyebek” napirendi pont szerepel, akkor abban a témában határozat szabályosan nem hozható, mivel a megjelölés kapcsán részletesen szerepeltetni kell, valamint így előzetesen közölni kell a megtárgyalandó kérdéseket. Ha mégis határozatot hoz ebben a témában a közgyűlés, akkor feltétele, hogy a közgyűlésen valamennyi tag jelen legyen.

A hatályos szabályok értelmében kötelezően kell összehívni a közgyűlést, ha:

- a bíróság elrendeli,
- a tagok egyharmada (az alapszabályban ettől eltérően meghatározott hányada) az ok és a cél megjelölésével azt kívánja.

⁵⁶⁸ Ptk. 63. § (1) bek.-ben megfogalmazottaknak megfelelően.

⁵⁶⁹ BH. 1990.398. Meg kell tagadni a bejegyzést, ha a nyilvántartásba vételt kérő szervezete nem állapítható meg.

⁵⁷⁰ Ptk. 63. § (2) bek.

A legfelsőbb szerv hatáskörébe tartozik.⁵⁷¹

- az alapszabály elfogadása és módosítása,
- az éves költségvetés meghatározása (az alapszabály más szervre is bízhatja) az ügyintéző szerv szervre is bízhatja), illetve előző évről szóló számviteli beszámoló elfogadása,
- ügyintéző és képviseleti szerv éves beszámolójának elfogadása,
- a vadásztársaságnak, mint egyesületnek más egyesülettel való egyesülésének, szétválásának kimondása, továbbá a feloszlás kimondása,
- ügyintéző és képviseleti szerv tagjainak a megválasztása és visszahívása,
- döntés mindazokban az ügyekben, amelyet az alapszabály más hatáskörébe nem utal.

Mindazon kérdésekben, amelyeket a törvény nem utal a legfőbb szerv hatáskörébe, más szerv is dönthet. Így például nem törvénytörő, ha az ügyintéző és képviseleti szervet nem a legfőbb szerv választja meg.

A vadásztársaság legfelsőbb szerve általában a tagok összességét magába foglaló testület, de **nincs akadálya annak, hogy a legfelsőbb szerv a tagok által választott testület – küldöttgyűlés legyen.** Ebben az esetben a küldöttek számát és a választás módját az alapszabályban meg kell határozni. Ilyenkor a küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a vadásztársaság működésével kapcsolatos fontosabb kérdések, így például a megalakulás, feloszlás vagy egyesülés kimondása, az alapszabály megállapítása, a tisztségviselők megválasztása, stb. Az alapszabálynak azonban egyértelműen kell meghatároznia a vadásztársaság legfelsőbb szervét, nem lehet egyszerre két fórumot (pl. a tagok összességét, azaz a taggyűlést, valamint a tagok által választott testületet, a küldöttgyűlést) ilyen testületként meghatározni.

A vadásztársaság működése akkor tekinthető demokratikusnak és törvényesnek, ha a határozathozatalnál a többség akarata érvényesül. Így a döntéshozó szervek **határozatképességéhez a tagok legalább 50 %-ának jelenléte szükséges.** Az önkormányzat elve alapján az alapszabály a különösen fontosnak ítélt ügyekben a határozatképességet a tagok 2/3-ának jelenlétéhez köti. Ha az alapszabály a határozatképességre vonatkozóan rendelkezést nem tartalmaz, és szervének határozathozatalát nem köti minősített 2/3-os többséghez, a testület akkor is határozatképes, ha a küldöttek fele jelen van.

Összefoglalva tehát az alapszabály eltérő rendelkezése hiányában a társaság döntéshozó testületének határozatképességéhez legalább a tagok felének jelenléte szükséges, **érvényes határozatot pedig a jelenlévők egyszerű szótöbbséggel is hozhatnak.** Fontos a szavazás módját is meghatározni az alapszabályban.⁵⁷²

⁵⁷¹ Ptk. 63. § (4) bek. szerint.

⁵⁷² A Legfelsőbb Bíróság 4/2005. KJE. határozata szerint a határozatképtelenség miatt megismételt közgyűlés – alapszabályi rendelkezés mellett – csak abban az esetben lehet a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes, ha mind az eredeti, mind az új meghívó tartalmazza a határozatképtelenség következményeit, és ezt az alapszabályban is rendezni kell. A legfőbb szerv kialakításánál arra is figyelni kell, hogy az alapszabály tartalmazzon olyan rendelkezéseket is, amelyek biztosítják a működőképességet. Így nagy taglétszámú vadásztársaság esetén a területtulajdon meghatározott nagysága indokolhatja egy közös képviselő

Az ügyintéző, végrehajtó és szervező testületet az elnökséget vagy intéző bizottságot az alapszabályban meghatározott módon kell megválasztani. A Ptk. az ügyvezető és képviseleti szervekkel kapcsolatosan tartalmaz az egyesület szervezeténél korlátozásokat.⁵⁷³ Az ügyintéző és képviseleti szerv tagja vadásztársaságok esetében nemcsak magyar állampolgár, hanem Magyarországon letelepedett, vagy tartózkodási engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgár is. Követelmény, hogy a tisztségviselő cselekvőképes legyen és ne legyen a közügyek gyakorlásától eltiltva [Ptk. 62.§ (5) bek.]. A bírói gyakorlatnak megfelelően az ügyintéző és képviselő szerv tagjai közül a képviselő nevét az alapszabályban fel kell tüntetni, aki lehet a vadásztársaság elnöke, titkára, pénzügyi vezetője stb.

Az alapszabálynak nemcsak a megválasztási módról, idejéről, személyek kizárási és összeférhetlenségi okokról kell a szervek kapcsán rendelkeznie, hanem a visszahívásuk okairól és eljárási rendjéről is. Erre mutat rá a Szegedi Ítéltábla Pkf. II.20.488/2007/2. számú végzésében is. Ilyen irányú rendelkezés hiányában csak titkos szavazással kerülhet sor a megválasztásukra. A gyakorlatban legtöbbször erre a szabályra nincsenek tekintettel a társaságok, a tisztségviselőket nem választják, hanem kijelölik, és az alapszabály eltérő rendelkezésének hiányában is nyílt szavazással választják őket.

Az alapszabálynak célszerű **tartalmazni az intéző bizottság ülésének összehívási rendjét** (kinek, hogyan, milyen tartalommal hány nappal az ülés előtt kézhez vett meghívóval kell összehívni), **napirendjei közlésének a módját, határozatképességét, határozathozatalának a rendjét, módját** (szavazás módja, amely lehet nyílt, vagy titkos).

Fontos betartani azonban a törvényben előírt sorrendet: a tagoknak előbb el kell fogadniuk az alapszabályt és annak rendelkezései szerint ügyintéző-képviseleti szervet választhatnak. Miután a törvény ügyintéző-képviselő szervről beszél, értelemszerűnek látszik, hogy nem egy személyből álló szerv felállításáról kell a társaságnak határoznia. A gyakorlatban ez problémaként fel sem merül, mivel mindig 2–3 fős létszámot határoznak meg.

Az ügyintéző-képviselő szerv, ha nagyobb létszámú, nehezen tudna testületileg eljárni bíróságok és más hatóságok előtt. Ez áll a polgári jogi szerződésekre, jognyilatkozatokra, a bankszámla feletti rendelkezésre is. Szükséges ezért rendezni, hogy a képviselő szervben belül személy szerint ki jogosult az eljárásra, írásbeli kötelezettségvállalásra, vagy a banknál aláírásra. Az ilyen képviselet, illetve aláírási jog gyakorlása lehet önálló, vagy a testület más tagjaival együttes.

A vezető tisztségviselő felelősségét az alapszabály rendezi. Ha az ügyintéző és képviseleti szerv, vagy annak tagja tevékenysége során harmadik személynek kárt okoz, akkor a vadásztársaság szervezetének felelőssége áll fenn, és teljes vagyonával felel a kárért. Csak

megválasztását, aki képviseli a tulajdonosok érdekeit, míg kisebb taglétszám esetén a tagság összessége minden további nélkül alkothatja a legfőbb szervet.

⁵⁷³ Ptk. 62. § (5) bek.

ezt követően érvényesítheti a kárt okozó taggal szemben a polgári jog általános szabályai szerinti kártérítési igényét.

A vezető tisztségviselő megbízása az alapszabályban foglaltaknak megfelelően szűnhet meg, ezek közül a legtipikusabb a meghatározott idő lejárta, de természetesen előfordulhat a vezető tisztségviselő halála is. Ritka megszűnési eset, ha vissza kell hívni, ha lemond, vagy a szervezet megszűnik. A határozott idejű megbízás meghosszabbítható, ha az alapszabályban rendelkeztek róla.

Az alapszabálynak tartalmazni kell a felügyelő bizottság ülésének összehívási rendjét (kinek, hogyan, milyen tartalommal hány nappal az ülés előtt kézhez vett meghívóval kell összehívni), **a napirendjei közlésének módját, a határozatképességét, a határozathozatalának rendjét, módját** (szavazás módja, amely lehet nyílt, vagy titkos).

Az általam megvizsgált szervezeteknél vadásztársasági fegyelmi jellegű ügyekben eljáró szerve a fegyelmi bizottság. A vadásztársaság taggyűlése – a vezető szervei választásával egy időben – háromtagú fegyelmi bizottságot választ, és egyben a tagok közül megválasztja a fegyelmi bizottság elnökét. A fegyelmi bizottság határozatképességéhez három tag jelenléte szükséges. A megválasztott fegyelmi bizottsági tagok nem állhatnak sem egymással, sem a vadásztársaság más vezető tisztségviselőjével közeli hozzátartozói viszonyban. A vadásztársaság fegyelmi bizottságának hatáskörébe tartozik a vadásztársasági tagok és tisztségviselők elleni fegyelmi eljárások lefolytatása. A kivizsgálás eredményétől függően a fegyelmi bizottság saját hatáskörében hoz fegyelmi határozatot és szabja ki a fegyelmi határozatban meghatározott büntetéseket. Elfogultsági kifogás előterjesztése esetén az elfogultság fennállása kérdésében – az érintett fegyelmi bizottsági tag meghallgatása után – az intéző bizottság dönt, amely döntés ellen jogorvoslatnak nincs helye. A fegyelmi bizottság egy tagjának elfogultsága esetén a bizottság többi – nem elfogult – tagja jár el. Ha a fegyelmi bizottság több tagjával szemben merül fel az elfogultság gyanúja, az intéző bizottság ideiglenesen megbízhatja az eljárásban való közreműködéssel a vadásztársaság más tagját, tagjait is, a vizsgálatot azonban ez esetben is a fegyelmi bizottság elnöke vezeti. Ha az adott ügyben a fegyelmi bizottság elnöke érintett, vagy elfogult a fegyelmi eljárás lefolytatására csak a vadásztársaság intéző bizottságának- az elnökön kívüli- tagja jelölhető ki. A fegyelmi bizottság elnöke köteles tájékoztatni a vadásztársaság elnökét és a közgyűlést a fegyelmi bizottság által hozott fegyelmi határozatokról.

A Fegyelmi szabályzat hatálya a vadásztársaság tagjaira terjed ki. A fegyelmi eljárás, illetőleg a fegyelmi felelősségre vonás **célja** a fegyelmi vétséget elkövetett vadász bizonyított cselekményével arányban álló fegyelmi büntetés meghozatala, az elkövető visszatartása a jövőbeni hasonló cselekmények elkövetésétől. Ugyanígy cél még más vadászoknak fegyelmi vétség elkövetésétől való visszatartása, a balesetek megelőzése, a vadgazdálkodási, vadászati, fegyvertartási és fegyverhasználati szabályok megtartására való nevelés.

A fegyelmi vétséget⁵⁷⁴ elkövető **vadászt fegyelmi eljárás keretében kell felelősségre vonni**. A **fegyelmi büntetés** enyhébb formáját jelentheti az írásbeli megrovás. El lehet tiltani a tagot meghatározott időre a saját vadászterületen bizonyos vadfaj lövésétől. Fegyelmi büntetés lehet a saját vadászterületen trófeás vad lövésétől eltiltás meghatározott időre. A tagot el lehet tiltani a vadászati tisztség viselésétől a választási időszak végéig, vagy meghatározott időre. Fegyelmi büntetés lehet a vadászati jog gyakorlásának meghatározott ideig történő korlátozása vagy felfüggesztése. Legsúlyosabb büntetésként a tagot kis is lehet zárni a vadásztársaságból. Amennyiben a fegyelmi büntetésnél meghatározott időre történik a kiszabás, abban az esetben az eljáró fegyelmi bizottság a határozat rendelkező részében köteles annak a kezdetét és végét megjelölni. Az a vadász, akit a vadásztársaságból kizártak, csak a kizárást kimondó jogerős határozat meghozatalát követő két év elteltével vehető fel újra a vadásztársaságba. Azt a vadászt, aki a vadásztársasággal szemben a vadkár, vagy fegyelmi ügyek kivételével pert kezdeményez, vagy perben áll, a vadásztársaságból ki kell zárni.

A vadászati jog jogerős felfüggesztése alatt a vadász nem vadászhat, vadászati tisztségre nem választható, vendéget vadászat céljából nem hívhat, és vadászkedvezményt nem kaphat. Kötelezettségei a vadásztársaság felé változatlanul fennállnak, tehát tagdíjat köteles fizetni és a közösségi munkában is részt vesz.

Fegyelmi eljárást bárki kezdeményezhet megalapozott gyanú alapján. A **fegyelmi eljárást a vadásztársaság elnöke**, az elnök elleni fegyelmi eljárást a **taggyűlés elnöke rendeli el**. Az elrendelő iratban meg kell jelölni azokat a tényeket és körülményeket, amelyek a fegyelmi vétség elkövetésének alapos gyanúját alátámasztják. A fegyelmi eljárás elrendelésére jogosult amennyiben a fegyelmi vétség a vadászattal függ össze, akkor baleset megelőzési céllal, az elrendeléssel egyidejűleg legfeljebb harminc napra az érintett tag vadászati jogait felfüggesztheti. A fegyelmi eljárás megindítását megelőzően vizsgálni kell, hogy az adott cselekmény nem évült-e el. A cselekmény abban az esetben évült el, ha a fegyelmi vétség elkövetése óta egy év már eltelt, vagy a fegyelmi vétség elkövetéséről a

⁵⁷⁴ Fegyelmi vétséget követhet el:

- az a vadász, aki a vadgazdálkodásra, a vadászatra, a fegyverhasználatra, valamint a lőszer és a fegyver tárolására vonatkozó rendelkezéseket megszegi,
- ha a tag a vadásztársaság alapszabályának, házi szabályzatának és egyéb szabályzatának előírásait, vagy a közgyűlésnek, intéző bizottságnak a határozatait illetve a tisztségviselők hatáskörükben hozott és a tagokkal közölt intézkedéseit, utasításait a vadász nem tartja meg,
- ha a tag a választással elnyert megbízásával, tisztségével a választott személy visszaél, jogait rosszhiszeműen gyakorolja, vagy a vadásztársaság tagjait, testületeit alaptalanul megvádolja, illetve ha a vadásztársaság gazdálkodásával kapcsolatos visszaélést követ el,
- ha a tag a figyelmet, az akaratát hátrányosan befolyásoló gyógyszerek, továbbá szeszital hatása alatt vadászlőfegyvert használ vagy visel,
- ha a tag a törvényességi felügyeletet ellátó szervet, annak képviselőjét, jogszerű vizsgálatuk során szándékos magatartásával megtéveszti, a vizsgálat lefolytatásához szükséges adatokat, bizonyítékokat elhallgatja, meghamisítja vagy megsemmisíti,
- ha a tag vadász a vadásztársaság jó hírnevét rontja, valamint a vadásztársaság részére hátrányt és kárt okoz illetve az a vadásztársasági tag, aki a vadásztársasággal szemben pert indít (kivételek a vadkár és fegyelmi ügyek) vagy perben áll.

fegyelmi jogkör gyakorlójának több mint három hónapja tudomása van, de ennek ellenére nem került sor az eljárás megindítására. Ha a fegyelmi eljárás alapját képező ügyben büntető, vagy szabálysértési eljárás indult, az elévülés az eljárás jogerős befejezésekor kezdődik.

Az **ügyben eljáró fegyelmi bizottság** az elrendelést követő tizenöt napon belül írásban – az indokok megjelölésével – értesíteni köteles a fegyelmi eljárás megindításáról az eljárás alá vont személyt és egyben **tárgyalást köteles kitűzni**. Erről a tárgyalásról szóló értesítésnek a tárgyalás napját legalább nyolc nappal meg kell előznie. A tárgyalásra meg kell hívni az eljárás alá vont személyt, esetleges jogi képviselőjét, úgyszintén azokat, akiknek a fegyelmi vétség elkövetéséről közvetlen tudomásuk van. Be kell szerezni a cselekménnyel kapcsolatos és fellelhető egyéb bizonyítékokat, okiratokat, jegyzőkönyveket stb. is. A fegyelmi ügy tárgyalásán az eljárás alá vont személy elé kell tární a fegyelmi eljárás alapjául szolgáló tényeket, és módot kell adni arra, hogy észrevételeit, védekezését szóban vagy írásban előterjeszthesse.

A fegyelmi bizottság köteles lehetővé tenni, hogy a fegyelmi eljárás alá vont személy a tárgyalás egész időtartama alatt – kivéve a határozathozatalt megelőző zárt tanácskozást – jelen legyen, a fegyelmi bizottság elnökének engedélyével a tanúkhöz kérdéseket intézhessen, a tanúvallomásokra és egyéb bizonyítékokra észrevételt tegyen. Ha a fegyelmi eljárás alá vont személy védekezésében tanúkat jelent be, e személyeket a fegyelmi bizottság – szükség esetén a tárgyalás elnapolásával – köteles a tárgyalásra meghívni, amennyiben ez a tényállás felderítése érdekében szükségesnek mutatkozik. A bizonyítás – kivételes indokolt esetben – a fegyelmi bizottság elnöke, vagy az általa ezzel megbízott bizottsági tag által is felvehető. A fegyelmi eljárás alá vont személyt ennek a helyéről és időpontjáról is legalább nyolc nappal előbb értesíteni kell. A fegyelmi eljárás lefolytatását és a határozat meghozatalát nem akadályozza, ha az eljárás alá vont a szóbeli meghallgatáson bizonyítható előzetes értesítés ellenére nem jelenik meg, és távollétét előzetesen nem menti ki.

Az **eljárás során megtartott minden tárgyalásról és bizonyítás felvételről jegyzőkönyvet kell készíteni**, amelyben a tanúvallomásokat, valamint az eljárás alá vont személy szóbeli előterjesztéseit és nyilatkozatait fel kell venni. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni az eljáró fegyelmi szerv megnevezését, a meghallgatás helyét, idejét, a jelenlevő személyek nevét és az eljárás tárgyát. A tanúk vallomásait, valamint az eljárás alá vont nyilatkozatait e személyekkel alá kell íratni. A jegyzőkönyv több oldalára kiterjedő vallomás, illetőleg nyilatkozat esetén valamennyi oldalt alá kell íratni. Ha az említettek az aláírást megtagadják, ezt a tényt, valamint ennek okát is fel kell tüntetni a jegyzőkönyvben. A jegyzőkönyvet a fegyelmi bizottság jelenlevő tagjai és a fegyelmi eljárás alá vont is köteles aláírni.

A **fegyelmi eljárást az elrendeléstől számított harminc napon belül be kell fejezni**. E határidő rendkívül indokolt esetben harminc nappal meghosszabbítható. A vadásztársaság fegyelmi bizottsága az ügy kivizsgálása után döntést hoz. A fegyelmi döntéseket a fegyelmi szervek szótöbbséggel hozzák meg. Ha a fegyelmi eljárás eredményeként a fegyelemsértés

nem bizonyosodott be, az eljárást bizonyítékok hiányában, ha az eljárás alá vont fegyelmi vétséget nem követett el, akkor fegyelmi vétség hiányában, illetve ha a vizsgálat közben derül ki, hogy a fegyelmi vétség elévült, az eljárást elévülés címen meg kell szüntetni. Erről a fegyelmi eljárás alá vontat írásbeli határozattal értesíteni kell. Ha az eljárás során a fegyelmi vétségnek a fegyelmi eljárás alá vont személy által történt elkövetése egyértelműen bebizonyosodott, **az eljáró fegyelmi bizottság határozatot hoz**, amelyben a fegyelmi szabályzatban meghatározott büntetések valamelyikével sújtja az elkövetőt. **A határozatot⁵⁷⁵ tizenöt napon belül írásba kell foglalni**, és annyi példányban kell elkészíteni, hogy abból valamennyi érdekelt kapjon. Az írásba foglalt határozatot a fegyelmi bizottság elnöke írja alá, és egyúttal gondoskodik annak elküldéséről. Az írásba foglalt fegyelmi határozatot meg kell küldeni az eljárás alá vont személynek, a vadásztársaság intéző bizottságának, az esetleges sértettnek, továbbá a fegyvertartási engedélyt érintő határozatról a lakóhely szerint illetékes rendőrhatalóságot is értesíteni kell. Ha a fegyelmi eljárás során bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja merül fel, a fegyelmi bizottság elnöke erről köteles értesíteni a fegyelmi eljárás elrendelésére jogosultat, aki a rendelkezésére álló konkrét bizonyítékok megjelölésével köteles bejelentést tenni a területileg illetékes rendőri vagy ügyészi szervnek.

A fegyelmi bizottság határozatát a kézbesítéstől számított harminc napon belül az illetékes bíróságon a tudomására jutásától számított 30 napon belül kereseti kérelemmel lehet megtámadni. A keresetindításnak a határozat végrehajtására nincsen halasztó hatálya, de a bíróság indokolt esetben a határozat végrehajtását felfüggesztheti. A vadásztársaság fegyelmi bizottsága a bíróság felhívására az összes iratot a bizonyítékokkal együtt köteles haladéktalanul a bíróságnak megküldeni és a vadásztársaság elnökét erről tájékoztatni. A tag mentesül a fegyelmi büntetés hátrányos következményei alól írásbeli megrovás esetén a határozat jogerőre emelkedésével, más büntetés esetén a fegyelmi büntetés letöltésével, kizárás esetén pedig akkor, ha a határozat jogerőre emelkedésétől két év eltelt. Ha a fegyelmi büntetés hatálya alatt álló taggal szemben újabb jogerős fegyelmi büntetést szabnak ki, a korábbi büntetés alóli mentesülés időtartama az újabb fegyelmi büntetés időtartamáig meghosszabbodik. Ebben az esetben a mentesülésig a tag a súlyosabb fegyelmi büntetés hatálya alatt áll.

Általában a civil világban nincs fegyelmi bizottság. Ez önszabályozás kérdése és talán nincs is szükség ebben a hatáskörben sem a kamarára. A vizsgálataim megerősítették, hogy a szabályozásuk általánosan elterjedt. A jól bevált és elfogadott szervezeti forma mellett, ha

⁵⁷⁵ A határozat bevezető részből, rendelkező részből és indoklásból áll. A bevezető rész tartalmazza az eljáró fegyelmi bizottság megnevezését és tagjainak nevét, a határozathozatal idejét, az eljárás alá vont személy adatait. A rendelkező rész tartalmazza a megállapított fegyelmi vétség megjelölését, a kiszabott fegyelmi büntetést, valamint a jogorvoslati lehetőséget, annak határidejét és azt, hogy hol, kinek kell benyújtani. Az indoklás tartalmazza az eljárás során egyértelműen bizonyított tényeket és körülményeket, illetve az elkövetett cselekmény rövid leírását. Ebben a részben kerül rögzítésre az eljárás alá vont személy által felajánlott, de a fegyelmi bizottság által nem fogantatosított bizonyítási cselekmények, az elutasítás indokainak megjelölésével. Az indoklás tartalmazza még a súlyosító és enyhítő körülményeket.

mégis szükség volna rá, elegendő lenne egy „ernyőszervezet” létrehozása a kérdések országos jellegű összehangolására.

A vadásztársaságok – törvényes korlátok között – egyéb szerveket és bizottságokat is létrehozhatnak. Egyes vadásztársaságoknál külön bizottság működik a gépkocsi és vad összeütközéséből eredő vadkárok kivizsgálására, de léteznek **vadkár elhárítási, leltározási és selejtezési bizottságok is.**

8.2. A tagsági viszony létrejötte, a tagok legfontosabb jogai és kötelezettségei, a tagsági viszony megszűnése

Az egyesülési jog, a tagság Magyarország területén élő minden magyar állampolgárt, továbbá a Magyarország joghatósága alá tartozó nem magyar állampolgárt, valamint a Magyarországon honos jogi személyeket és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteket is megilleti. Az új Alaptörvényben az A) cikk meghatározása szerint hazánk Magyarország, a VIII. cikk 2. bek.-e szerint mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és ehhez csatlakozni, új megfogalmazásban jelenik az egyesülés joga, szó szerint az ugyanezen cikk 3. bek.-e is nevesíti, miszerint a pártok is az egyesülési jog alapján, szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.

A vadásztársaság tagjai kapcsán az egyesülési jog korlátozásaként a nagykorúság, valamint a vadászat gyakorlására előírt jogszabályi megfelelés határozható meg. Önálló vadászati jog gyakorlására az jogosult, aki magyarországi állandó lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgár, vadászatra jogosító hatósági engedélye van, az ő tulajdonában áll a terület, vadász lőfegyver tartására érvényes engedélye van, állami vadászvizsgát tett, nem áll vadászjegyet visszavonó határozat hatálya alatt, és érvényes baleseti felelősségbiztosítással rendelkezik. Társult formában gyakorolhatja az a személy a vadászati jogát, akinek az előbbiekben meghatározott feltételek közül a vadászterület tulajdona nem tesz ki egy vadászterületet, vagy szervezet tagjaként – hasznosítás keretében – gyakorolja a jogot. Hazánkban a társult formában való joggyakorlás a gyakori.

A vadásztársaság tagjainak felvételről, a személyi feltételek meghatározásáról és annak vizsgálati rendjéről az alapszabályban határoznak. Az alapszabálynak jogsértő az a rendelkezése, amely az egyesületi tagságot kötelezővé teszi valamely felvétel esetére (pl. munkaviszonyban álló személy részére – vadőr). Ez sérti az egyesülési jog alapfeltételeként rögzített önkéntesség elvét.

Általánosságban elmondható, hogy **a tagsági viszony létesítése mára már elsősorban anyagi kérdéssé vált, így az egyesületi autonómia sérül.** Ez is azt igazolja, hogy ha a törvény a vadásztársasági formához komoly gazdasági és egyéb feltételeket követel meg, nem a civil forma a legmegfelelőbb erre. Valójában talán egy gazdasági társaságokhoz hasonló speciális működési keret jobb lenne, nem az egyén által hozzáadott érték emeli ki a vadásztársaságok jelentőségét. A vadásztársaságok egyrészt az utóbbi években jelentősen

emelték a tagdíjakat, másrészt gyakorlattá vált magas összegű, egyszeri belépési díj megfizetésének az előírása. Ez a gyakorlat olyannyira nem sérti az egyesületekre vonatkozó szabályok rendelkezéseit, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a szervezeti autonómia körébe tartozik annak meghatározása, hogy milyen feltételek mellett teszi lehetővé a tagként való felvételt, az ilyen korlátozó feltétel nem sérti az egyén egyesülési jogát (pl.: szakmai hovatartozás megjelölése). A Legfelsőbb Bíróság mondta ki azt is, hogy nem lehet érvényesen megtámadni azt a közgyűlési határozatot sem, ami a tagdíjat úgy felemeli, hogy a tag nem tudja azt megfizetni, ha a társaság alapszabályában akként rendelkeztek, hogy a tagdíj nemfizetése automatikusan a tagsági viszony megszűnését eredményezi.

A Vtv. hatályos rendelkezései hiányosak a tagság és a vadásztársaság közötti tagsági viszony részletszabályozásában. A tagsági viszonyról említést sem tesz, csak tagokról, tagságról szól. Így a tagsági viszony létrejöttére, tartalmára, megszűnésére a legkülönbözőbb belső szabályozási megoldások alakultak ki. Az egyesület a **tagjairól nyilvántartást**⁵⁷⁶ vezessen, mely tartalmazza a tagsági viszony formáját⁵⁷⁷ (rendes, tiszteletbeli és pártoló tagokat, valamint vadászjelölteket, bár ez utóbbi jelentősége egyre csökken), magánszemély tag azonosító adatait (név, születési hely, idő, anyja neve, lakcíme), a tagsági viszony keletkezésének és megszűnésének naptárszerű dátumát, valamint a megszűnésének az okát. Ezeket az adatokat folyamatosan vezető tagnyilvántartás alapján lehet megállapítani, valamint azt is, hogy mennyi a taglétszám pontosan.

A tagot elsősorban a neve és lakcíme azonosítja, a születési dátuma alapján lehet megállapítani, hogy képviseleti joggal rendelkező tisztségre választható-e, továbbá a neve, lakcíme és anyja neve alapján lehet összeférhetlenségi szabályok betartását ellenőrizni.

A tagsági viszony keletkezésének és megszűnésének pontos időpontja alapján lehet az adott közgyűlés határozatképességét, illetőleg azt hogy az adott időpontban kik a tagjai a vadásztársaságnak, ezáltal kik kötelesek a tagdíjat fizetni.

Felmerülhet a kérdés a tagság típusaival kapcsolatosan, hogy sérti-e a demokratikus működését a vadásztársaságnak, ha például a tiszteletbeli tagokat, vagy az alapítókat többletjogokkal ruházzák fel? A válasz nem, de csak abban az esetben, ha az alapszabály ezen alapjogokat pontosan rögzíti és ezek ismeretében a csatlakozni kívánt személyek szabadon eldönthetik, hogy kívánnak-e így a szervezet tagjaivá válni, és milyen tagok akarnak lenni. A demokratikus működés nem kizárólag és feltétlenül azt jelenti, hogy csak azonos jogokkal⁵⁷⁸

⁵⁷⁶ Ptk. 61. § (1) bek.-ből s a fogalomból következik.

⁵⁷⁷ Ptk. 62. § (4) bek.

⁵⁷⁸ **A tag jogai:**

- részt vehet a társaság szervezetének tevékenységében és rendezvényein, (részvétel joga),
- választhat és választható a vadásztársaság szerveibe (szavazati és tisztségviselési jog),
- részt vehet a közgyűlés elé kerülő kérdések megvitatásában és a közgyűlés határozatainak meghozatalában (szavazati jog),
- a vadásztársaság valamely szervének törvénysértő határozatát – a tudomására jutástól számított 30 napon belül – a bíróság előtt megtámadhatja.

A tagot a társaság szerveinek döntéshozatalakor rendszerint egy szavazati jog illeti meg (egy tag egy szavazat elve). Az egyesülési jogban érvényesülő tagegyenlőség elvét sérti, ha a fizetendő tagdíj mértékétől függően

rendelkezhetnek a tagok.

A tagsági viszony létesítéséről legtöbbször kizárólagos hatásköre folytán a taggyűlés dönt. Az alapszabályban határozhatnak a maximális taglétszámról is, mivel előfordulhat, hogy a vadásztársaság a tagok körébe fel kell venni a területéhez tartozó vadászó földtulajdonosokat, eleget téve az egy vadászra eső legalább 100 ha földtulajdont szabályozó vadászati nyomás feltételének.

A **házi szabályzatok** a vadásztársaságok belső életére, a vadászkerzetek megállapítására, a közös munka szervezésére, a csoportos vadászat rendjére, a vadászrész-kompetenciára, a baleset esetén követendő eljárásra etc. tartalmazzak előírásokat, melyeket a tagoknak be kell tartaniuk. A tagok jogainak és kötelezettségeinek a részletezése nem a házi szabályzat része, az alapszabály kötelező rendelkezési között kell, hogy szerepeljen. Részletesebben az általam megvizsgált vadásztársaságok⁵⁷⁹ az alábbi rendelkezéseket tartalmazták a házi szabályzataikban:

A **házi szabályzat** bevezető része a szabályzat elkészítésének célját tartalmazza. Itt az alapszabályban, illetve a Vtv. által megfogalmazott célok kerülnek felsorolásra, mint a törvényesség betartása, vadgazdálkodás, vad élőhelyének rendszeres gondozása, sportvadászat etc. Az általános részből kiderül, hogy a társaság hol és hogyan gyakorolja a vadászati jogot.

A következő rész az egyesületi életről rendelkezik. Meghatározhatja részleteiben az intéző bizottság működését, összehívásának, határozathozatalának szabályait. Rendelkezik a vadászársi kapcsolat ápolása, egymás jobb megismerése és szórakozás céljából, szűkebb körű vendéglátásról, bér vadászati lehetőségekről, tervezett rendezvények lebonyolításáról és szervezéséről.

állapítják meg a szavazati jog terjedelmét. A bírói gyakorlat szerint nem sérti a vadásztársaság demokratikus működését, ha egyes tagjait az alapszabály többletjogokkal ruházza fel (pl. alapító tagok részére vétőjog, tiszteletbeli tagságra való felkérés jogának biztosítása). Ha az alapszabály a vadásztársasági tagságot feltétel teljesítéséhez köti, az még nem lesz jogszabálysértő, mivel az Alkotmány csak magát az egyesüléshez való jogot (az új Alaptörvény a szervezetek létrehozását) garantálja, és a belső autonómia keretén belül viszont a társaság további feltételt is meghatározhat. Emiatt még az egyén egyesüléshez való joga (szervezet létrehozásához) nem sérül. Maga döntheti el, hogy az adott feltételek mellett kíván-e tag lenni.

A tag kötelezettségei:

- eleget tenni az alapszabályban meghatározott köteletségeinek,
- az előírt tagdíjat megfizetni (a tagdíj a társaság működéséhez történő vagyoni hozzájárulás kötelező formája),
- tevékenységével részt venni a vadásztársaság működésében,
- tevékenységével hozzájárulni a vadásztársaság célkitűzéseinek megvalósításához.

Meg kell jegyezni, hogy a tag csak az alapszabály, vagy az alapszabály felhatalmazása alapján létrehozott egyéb szabályzatok által előírt köteletségek teljesítésére köteles. Az Etv. 6. §-a alapján a tagok jogait és kötelezettségeit, így a tag által fizetendő tagdíj, vagyoni hozzájárulás, közösségi munka pénzbeli megváltása fizetésének esedékessége és gyakorisága, az ezzel kapcsolatos kedvezmények esedékessége, gyakorisága, valamint az ezzel kapcsolatos kedvezmények megállapításának elvei az alapszabály keretében kell, hogy meghatározzák.

A már említett MAVOSZ Útmutató szerint a vadásztársaságok az alapszabályon túlmenően házi szabályzatot, fegyelmi szabályzatot és egyéb szabályzatokat is alkottak.

⁵⁷⁹ A társaságok azonban nem járultak hozzá a nevük és adataik közzétételéhez, mindenképpen kérték azok titkos kezelését.

Fontos rész a szabályzatban a **vadgazdálkodásra és a vadászatra vonatkozó rendelkezések meghatározása**. A **hasznos vad tenyésztését** a társaság hosszú távú **ütemterv és éves terv alapján végzi**. Az ütemtervben a terelő és hajtóvadászatra kijelölt területeken a hajtás időpontját megelőzően egy héttel vadászni tilos. A terelő és hajtóvadászat napján a hajtás kezdetétől annak befejezéséig az egész vadászterületen egyéb vadászatot folytatni tilos. A társasvadászatért felelős személy a vadászmaster. Távollétében a vadászatot résztvevők választanak vadászat vezetőt. A társas vadászatot a vadászmasternek előre kidolgozott tervvel vadászatvezetésről kell gondoskodni. A **kötelező eligazításon** (balesetvédelem, fegyverhasználat stb.) felül a vadászat megkezdése előtt erről a résztvevő vadászokat és hajtókat szóban, eligazítás formájában tájékoztatni kell, továbbá a hajtókat és a vadászokat a természeti környezet jellegétől eltérő, feltűnő színű mellénnyel illetve karszalaggal kell ellátni. A társasvadászat valamennyi résztvevője köteles **a vadászatért felelős személy utasításait és a vadászati fegyelmet betartani**, az ezt megszegő személyeket a vadászatból ki kell zárni. A vadászatért felelős személy köteles rendkívüli eseményről írásban jelentést készíteni és három napon belül azt a vadászmasternek eljuttatni. Azon túl, hogy minden vadász köteles vadászat alkalmával egyéni sebkötöző csomagot magánál tartani, a vadászat vezetőjének a közös vadászatra egyesített sebkötöző dobozt kell biztosítani. **Minden tag elsőrendű kötelezettsége a hasznos vad óvása, tenyésztése, gondozása, a vadgazdálkodásra és a vadászatra vonatkozó írott és íratlan szabályok megismerése, betartása és másokkal történő betartatása**. A társaság minden tagja, az intéző bizottság vagy a vadászmaster felhívására, **köteles személyesen részt venni a vadgazdálkodási munkákban**. Ezek a munkák a következők: a hasznos vad téli takarmányának biztosítása; új vadászati létesítmények építése; meglévő vadászati létesítmények karbantartása; dűvad apasztása külön elrendelt vadkár elhárító vadászatokon; vadlétszám becslés; társadalmi munka. A vaddisznóra és tar vadra, az éves tervben előírt mennyiségig, kilövési korlátozás nincs. A vadászati idényt a jogszabály, hatósági utasítás és engedély illetve a közgyűlés határozatai szabályák meg. **Évente tagonként meghatározhatóak a tagonként lőhető a tervben meghatározott vadmennyiségek**.

A **vendég hívás rendje** külön szabályozásra kerülhet a házi szabályzatban. A vendég hívás a vadásztársaságok közötti, illetve tagjaival történő vadásztársi kapcsolat fenntartása, ápolása. Egy alkalomra általában egy vadász csak egy vendéget hívhat, aki a vendéglátójával azonos feltételekkel bír. **Külön rendelkezni szoktak** a vadásztársaság tagjait megillető **vadászrészről**. Az intéző bizottság által meghatározott áron kell a vadászrész megváltani. A többséget a mindenkori értékesítési áron kell megfizetni. Vadászkedvezmény ezekkel a feltételekkel megilleti a hivatásos vadászokat is. A vadászati idényben igénybe nem vett vadászati kedvezményt a következő évre átvinni nem lehet és a súly sem kompenzálható.

Szükség szerint a vadászatot korlátozni lehet, a feltételeit a házi szabályzatban lehet kimunkálni. A bérvadásztatás és egyéb érdekből az intéző bizottság a területen vadászati korlátozást rendelhet el, ezt írásban a tagság tudomására kell hozni. Az intézőbizottság a

közgyűlés jóváhagyásával a vad nyugalma és a bérvadásztatás sikere érdekében vadászat elől elzárt területet jelöl ki, itt a cserkelő és szórón történő bérvadászat kivételével semmilyen vadászat nem folytatható. A lezárt területen egész évben a vadnak fokozott védelmet és intenzív takarmányozást kell biztosítani, ezért a vadászmaster tartozik felelősséggel.

Külön rendelkezések hozhatóak **a hivatásos vadászokról**. A vadásztársaságok a vadgazdálkodási ütemtervben és az éves vadgazdálkodási tervben foglaltak szakszerűségének biztosítása, továbbá a vad és élőhelyének védelme érdekében vadászati szakszemélyzetként kötelesek a szakirányítási feladatok ellátására vadászterületenként egy, illetve **minden megkezdett 3000 ha után** legalább **egy hivatásos vadászt** alkalmazni, aki vagy munkaviszonyban, vagy megbízási jogviszonyban áll a vadásztársasággal. Kisebb területek esetén a hivatásos vadászt több jogosult közösen is igénybe veheti. A hivatásos vadászok feladatukat a szolgálati szabályzat és a vadászmaster rendelkezései szerint látják el. Amennyiben attól sürgős okból mégis el kell térni, azt a vadőri naplóban be kell jegyezni és a vadászmasternek utólag bejelenteni. A társaság elnöke és a vadászmaster negyedévenként a hivatásos vadászok részvételével értékeli a vadőri tevékenységet, azok munkafegyelmét és meghatározzák a következő negyedév főbb tennivalóit. A hivatásos vadászok munkájának irányítását a vadászmaster köteles végezni. Az előírásoknak megfelelően kötelesek szolgálati naplót vezetni, és azt hetente a vadászmasternek bemutatni. Kötelesek hetente a vadászmasternek beszámolni munkájukról. A hivatásos vadászok kötelesek a társaság bármely tagjának kérésére tájékoztatást adni a vad időbeli és térbeli mozgásáról, a vad minősítésével kapcsolatos kérdésekről. Az ezzel kapcsolatos tapasztalatok eltitkolása, egyes tagok előnyben részesítése súlyos fegyelemsértésnek minősül. A hivatásos vadászok a területen észlelt vadkárokról kötelesek késelem nélkül szóban jelentést tenni a vadászmasternek és azt a vadőri naplóban is rögzíteni. Fel kell deríteni a károsult ingatlan tulajdonosának nevét és címét. A vadőri naplóban kell rögzíteni a termelő által tett, a területen észlelhető, a vadkár megelőzését célzó védekezést is, a védekezés módjának és mértékének feltüntetésével. A hivatásos vadász az általa észlelt, vagy tudomására jutott szabálytalanságról, akár a tagok, vendégek, vagy idegenek általi elkövetésről van szó, a szabálytalanságnak a vadőri naplóban történő rögzítése mellett késelem nélkül köteles jelentést tenni a vadászmasternek vagy a vadásztársaság elnökének, vagy az intéző bizottság bármely tagjának. A hivatásos vadász köteles gondoskodni arról, hogy a vadászházban a fűtéshez, világításhoz, takarításhoz szükséges eszköz rendelkezésre álljon.

A másik probléma a civil jellegű vadásztársasági szervezetnél, hogy olyan tevékenységről van szó, amelynek garanciáját a hivatásos vadászok (is) adják. Mivel a jogszabály előírta az alkalmazásukat, annak nincs garanciája, hogy a döntésüknek következménye lesz. Ha a döntésük vita tárgya nem lehet, kikényszeríteni sem lehet azt tartalmában, akkor felmerül a kérdés: Mi volt ezzel a jogalkotói szándék? Javasolnám, hogy ezt analógiával úgy oldják meg, mint általában más civil szervezetnél, ahol a szakmai szabályok szerint intézkedhetnek és ellenőrzést végezhetnek. Ezzel ki lehetne kényszeríteni,

hogy a „tehetősebbek” is hallgassanak ezekre a személyekre. A rendelkezési és szankcionálási hiányosságból adódó visszaélések megfékezésére nincsenek jó eszközök.

Sajnos az előbbieken leírtak nem jelentenek kellő garanciát arra, hogy az egyesületekben a hivatásos vadászokat kellően megbecsüljék. Így gyakran előállhat olyan eset, hogy ez a szakmaiság, valamint a szakmai megítélésükre is kihatással van. **Megoldást jelenthetne**, ha a hivatásos vadászati és vadóri tevékenységet szétválasztanánk, esetlegesen állami alkalmazásba vennénk, valamint kapcsolt feladatokkal (mezőőri, halóri, természetvédelmi őri, erdőőri feladatokra gondolok) is elláthatnánk őket, így növelve a költségek megtakarítását.

A **vadásztársaságok tulajdonában vadászházak és vadászati létesítmények is lehetnek, melyek használata** a házi szabályzatban is szabályzásra kerülhet. A vadászházakat, vadászati létesítményeket a vadásztársaság tagjai egyenlő joggal használhatják. A vadászházak pihenés céljára is igénybe vehetők azzal a feltétellel, hogy az ilyen célból való használat nem történhet a vadászat céljából ott tartózkodók, vagy a vadászházakat vadászat céljából igénybe venni szándékozók hátrányára. A vadászházakban rendezvényeket szervezni csak az intéző bizottság jóváhagyásával lehet. A vadászházakban ügyelni kell a rendre és tisztaságra. Az ott elhelyezett használati és felszerelési tárgyakat csak rendeltetésszerűen szabad használni. A vadászházak és azok berendezéseinek megóvása minden vadásztársasági tag kötelessége.

A **fegyelmi szabályzat** a tag vadásztársasággal szembeni felelősségének szabályait rendezi. A vadásztársaságok működése megkívánja a fegyelmi szabályzat létét, mivel a társaságok céljukat löfegyverhasználat mellett, s az ezzel járó, a tagokra vonatkozó igen szigorú követelmények mellett valósítják meg. Még a társaságok tagjai részéről is gyakori a szabálytalan vadászat, orvvadászat, de előfordulnak vadászati balesetek is. E fegyelemsértések miatt a vadásztársaságok tagjaival szemben egyetlen belső jogi eszköz a fegyelmi eljárás lefolytatása. A fegyelmi vétségeket, a fegyelmi eljárás részletes szabályait és a fegyelmi büntetéseket a fegyelmi szabályzat állapítja meg. Ennek hiányában – kivéve, ha ezeket a szabályokat esetlegesen az alapszabály rendezi – a tagokkal szemben jogszerűen fegyelmi felelősségre vonás nem érvényesíthető. Az alapszabályban azonban rendelkezni kell legalább a kizárás okairól, az arra jogosult testületről, a jogorvoslati lehetőségekről valamint arról, hogy a fegyelmi szabályzatot a közgyűlés fogadja el.⁵⁸⁰

Az alapszabály rendelkezik a **tagsági viszony megszűnésének formáiról**. Ezek a következők lehetnek:

1. kizárás – mint fegyelmi büntetés,⁵⁸¹

⁵⁸⁰ A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának 2003. december 8-i keltezésű véleménye (III.7. pont). In: Bírósági Határozatok. 2004. 3. szám. 237. p.; a Szegedi Ítéltábla Pkf. II.20.138/2007./2. számú végzése (*passim*).

⁵⁸¹ Ezzel kapcsolatosan a Legfőbb Ügyészség egy bérkilövő vadásztársaság bejegyzésével kapcsolatos perben annak fellebbezése során kiemelte, hogy kívánatos lenne, ha a legsúlyosabb fegyelmi büntetés a kizárás eseteit

2. kilépés – elhatározáson alapulva,
3. törlés – pl. tagsági díj meg nem fizetése esetén,
4. halál,
5. jogutód nélküli megszűnés.

Nem lehetséges a vadásztársaságnál, hogy a tagsági viszonyt tagcserével, eladással, lemondással vagy visszavásárlással szüntessék meg a tagok, vagy állítsák helyre. A vadászújságokban található hirdetések ezek ellenkező jellegű lebonyolításáról árulkodnak. A vadásztársaság vagyonának, mint jogi személy elkülönült vagyonának a tagok nem alanyai, tulajdonosai, így a tagsági viszony megszűnésekor a tagot a vadásztársaság vagyonából vagyoni érték nem illeti meg, erre az alapszabály nem adhat lehetőséget, ha ilyen tartalmú rendelkezést tartalmazna az alapszabály, akkor az sértené a hitelezői érdekeket, mivel kizárólag a vadásztársaság megszűnésekor lehet csak az egyesület vagyona felől a hitelezők kielégítését követően rendelkezni. A Nimród vadászújság hirdetéseit nézve azonban látható, hogy a gyakorlatban a tagok a tagsági viszonyuk megszüntetésekor vissza akarják kapni azt a „befektetéseiket”, amit a választott szervezetben a tagsági viszonyuk fennállása alatt eszközöltek. Ez is arra utal, hogy újabb a civil szervezetekre nem jellemző jegyei vannak a vadásztársaságnak. A vadászati jog, mint vagyoni értékű jog kérdése hangsúlyozódik ezzel. Ez olyan logika, amelyet a civilek egyáltalán nem követnek.

8.3. A vadásztársaság egyesületi formájának megszűnéséről

Megszűnési okok lehetnek: a tagok döntése szerinti saját akarat elhatározás, bíróság által történő felosztatással, vagy megszűnés megállapításával. A megszűnés jogkövetkezménye az, hogy a szervezetét fel kell számolni. A régi, egyesületekről szóló 1989. évi II. tv. meglehetősen szűkszavúan intézte ezt a kérdéskört, de a Civil tv. ezt már sokban kiegészítette, pontosította.

A gazdálkodás kapcsán említett kérdések is jelzik, hogy az egyesületi vagyon sorsának megfelelő rendezése megszűnés esetén is nagyon fontos, igen alapos átgondolást és számos körülmény mérlegelését igényli. Nyilvánvaló, hogy az országos célok megvalósítása az egyesületi vagyonokkal **a tagok döntésének szerinti** rendelkezésekkel sem kerülhet veszélybe, a vadgazdálkodás és a vadászat országos érdekei egyesületi döntések útján sem szenvedhetnek sérelmet. Ezen tények fontosságát kiemelve nézzük meg, hogy miként rendelkezik maga a törvény az egyesületi vagyonról: Az egyesülési jogról szóló Ptk. rendelkezéseiben pontosítja, hogy nem dönthetnek a tagok a megszűnésről, ha a velük szemben lefolytatott végelszámolás eredménytelen volt, vagy a fizetéseképtelenségüket a bíróság megállapította.⁵⁸² Ha az egyesület felosztatással szűnt meg, vagy megszűnését

az alapszabály határozná meg, mivel ez a tagsági viszony megszűnését eredményezi, a tagsági viszonnal kapcsolatos kérdések részletezése az alapszabály feladata. BH. 1999.91.

⁵⁸² Ptk. 64. § (3) bek.

állapították meg, és a vagyon hova fordításáról nem történt rendelkezés, vagyona a hitelezők kielégítése után a Civil tv.-ben meghatározottak szerinti célra kell fordítani, és az ott megjelölt módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyesületi vagyon sorsára vonatkozóan tehát a törvény fontos rendelkezéseket állapít meg. Éppen a kérdés rendkívüli – az egész magyar vadgazdálkodás és vadászat jövőjét érintő – jelentőségére tekintettel célszerű az említett rendelkezések valóságos tartalmának közelebbi megvizsgálása.

Ezzel kapcsolatban a következőkre kell rámutatni:

- a) Az egyesület vagyonáról való rendelkezésre csak a megszűnésekor kerülhet sor.
- b) Megszűnés esetén először is a hitelezőket kell kielégíteni. Megszűnési esetek Ptk. vonatkozó rendelkezései⁵⁸³ szerint: átalakulás, feloszlás, bíróság feloszlátja, törvényességi ellenőrzés miatti megszüntetés, vagy megszűnés megállapítása, fizetéseképtelenség miatti megszüntetés – törlés a nyilvántartásból.
- c) A vagyonról való rendelkezés módját az alapszabály, vagy a legfelsőbb szervének döntése állapítja meg. Ez tehát azt jelenti, hogy megszűnése esetén maga a szervezet rendelkezik a vagyonáról. A rendelkezés joga a legfelsőbb szervét illeti meg: ez történhet vagy az alapszabályban, vagy külön határozatban.

A bíróság az ügyész keresete alapján is feloszlátja a szervezetet:

- ha működése bűncselekményt, vagy ennek elkövetésére való felhívást valósít meg, vagy mások jogainak és szabadságának sérelmével jár,⁵⁸⁴
- a szervezet megszűnését állapíthatja meg, ha legalább egy éve nem működik,
- ha a tagjainak száma tartósan tíz alatt van [Ptk. 61. § (3) bek.-ben meghatározott legkisebb létszám alá csökken].

A törvény szerint az egyesület megszűnik még feloszlással, vagy más társadalmi szervezettel való egyesüléssel is, de ezekben az esetekben a vagyon sorsáról nyilván a legfelsőbb szerv dönt.

A vagyonnal való rendelkezésnek – a legfőbb szerv elhatározásától függően – többféle módja lehet. Mindenekelőtt különbséget kell tenni aszerint, hogy milyen szervezet tagjairól van szó. E tekintetben ugyanis a vadászat körében csak a vadásztársaságok és érdekvédelmi szervezetei csoportját kell megkülönböztetni: az egyikbe a vadásztársaságok tagjai, a másikba a megyei (területi) szövetségek tagjai, a harmadikba pedig az Országos Magyar Vadászati Védegylet tagjai tartoznak. A vadásztársaságok tagjai a vadászok, a megyei (területi) szövetségek tagjai a megyében (területen) működő vadásztársaságok és más vadgazdálkodók, a Védegylet tagjai pedig a megyei (területi) szövetségek.

Vadásztársasági szinten az egyesületi vagyonnal való rendelkezés legkézenfekvőbb és legegyszerűbb módja a vadásztársasági vagyon felosztása az egyesület tagjai között (az Etv.

⁵⁸³ Ptk. 64. § (1) bek.

⁵⁸⁴ Civil tv. 3. § (3) bek. De szigorúan el kell határolni, hogy a szervezet egyes tagjainak, vagy a szervezetnek, mint egésznek a „magatartása” valósítja azt meg. A szervezetnek, mint közösségnek általános, vagy közbenső céljának kell annak lennie. Ezen az állásponton van HAJDÚ MÁRTA: *Az alapítványok és a társadalmi szervezetek elleni perek problémái*. In: Magyar Jog. 2000. 7. szám. 422. p.

szóban levő rendelkezéseinek hatályba lépését követően számos vadásztársaság sietett a vagyon majdani felosztásáról közgyűlési határozatot hozni). A felosztás azonban mégsem olyan egyszerű. Szükségszerűen felmerül ugyanis az a kérdés, hogy miként, milyen szempontok figyelembevételével történjék a felosztás? Itt is többféle megoldás jöhet tekintetbe. Így:

- a) a vagyontárgyak értékesítéséből befolyt összeg felosztása a vadásztársasági tagság **időtartama arányában történik** minden további vizsgálódás nélkül;
- b) a felosztásnál figyelembe veszik a vadásztársasági **vagyon keletkezésének időpontját is** akként, hogy a keletkezésekor meglévő vagyomból a későbbi vadásztársasági tag nem részesülhet;
- c) a felosztás arra tekintettel történik, hogy az egyéb szempontokon túlmenően a **vadásztársaság tagja milyen mértékben vett részt az ellenszolgáltatás nélkül végzett egyesületi munkájával a vagyon keletkezésében.**

Természetesen egyik említett megoldásnál sem kerülhet felosztásra az a vagyontárgy, illetőleg pénzbeli ellenértéke, amelyet a vadásztársaság tagja nem a vagyonhoz való hozzájárulás címén – tehát nem véglegesen – bocsátott a vadásztársaság rendelkezésére. Az ilyen visszavárt vagyontárgyak nem tartoznak a vadásztársaság vagyonához.

Már az előbbiekből is következik, hogy a vagyon sorsáról az egyesület megszűnése esetére való rendelkezés súlyos problémákkal teli lehet. A vadásztársasági vagyonnak a tagok körötti felosztása – a fenti pontban említett bármilyen módon történik is – már eleve sok problémát adhat. Nem új keletű gyökereit igazolja az alábbi, 1940-ben megjelent írás: „a magánjogi egyesületek körében az egyesületi tartozásokért csak az egyesület a felelős. A kereskedelmi jog azokban az esetekben, amelyekben a kereskedelmi társaság tagjainak a felelőssége csupán korlátolt, vagy ki van zárva, különleges garanciákat állapít meg arra vonatkozólag, hogy a társasági vagyont a hitelezők elől ne lehessen elvonni.”⁵⁸⁵

Az egyesület tagjai az egyesület céljai érdekében munkálkodnak. Az egyesületi közös munkálkodás jellegéből is folyik, hogy az egyesületi célok megvalósításában való részvétel nem lehet a tagok számára vagyon-, illetőleg jövedelemszerzés forrása, még az egyesület megszűnése esetében sem. Az egyesületi tulajdonban levő vagyonra a tag nem támaszthat tulajdoni igényt. Az egyesületi tagság nem lehet egyben a tag számára anyagi befektetés is megszűnés esetére. Bár megjegyzem, hogy manapság ez a kérdés inkább üzlet, mint társadalmi jellegű tevékenység.

Csatlakozom Zoltán Ödön javaslatához, miszerint „megfontolandó volna az olyan törvényi rendelkezés, amely szerint jogutódlás nélküli megszűnése esetében vagyont a hitelezők kielégítése után a vadásztársaság szervezetének célja szerint megállapítható közérdekű célra kell fordítani. Az ezzel kapcsolatos teendők ellátása lehetne a felszámolók feladata. A közérdekű célt vitás esetben az illetékes miniszter állapíthatná meg. Ez a szabály

⁵⁸⁵ TÚRY SÁNDOR KORNÉL: *A biztosítással foglalkozó egyesületekről*. In: Gazdasági Jog. Kiadja a Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Hiteljogi Szeminárium. 1940. január (1. szám) 7. p.

azt jelentené esetünkben, hogy a vadásztársaságok vagy szövetségeik megszűnése esetében a megszűnt szervezet vagyona csak vadgazdálkodási és vadászati célra fordítható”.⁵⁸⁶

A vagyonfelosztással kapcsolatos feladatokat egyebekben a felszámoló bizottság (felszámoló) látja el. Vagyonmérleget készít, és sorba rakja a hitelezői követeléseket, értékmegjelöléssel. Ezután sorra felhívja a hitelezőket, hogy pontosítsák követelésüket. Ezt követően kerülhet sor a követelések kielégítésére, elszámolásokra. A felszámoló bizottság zárómérleget készít, amely tartalmazza a tiszta vagyon felhasználását is. Ennek felosztására az alapszabályi rendelkezés, vagy közgyűlési határozat lesz az irányadó. A **2/2008. közigazgatási-polgári jogegységi határozat** a felszámoló feladatait állapítja meg a vagyonnal rendelkező egyesület megszűnése esetén.

Megoldhatatlannak tűnő problémaként jelentkeznek, hogy ha a vagyon az összes igényt nem fedezi, hogyan kell felosztani, mert állami tulajdonba csak pozitív tartalmú vagyon kerülhet. Elgondolkodtató az is, hogy mi lesz a társaságot megillető behajthatatlan követelések sorsa (megjegyzés: ekkor az adós jogalap nélkül gazdagodik).⁵⁸⁷

Az általam relatív megszűnési okként megjelölt egyesülés az egész tagságot érintő alapvető fontosságú kérdés, és ebben csak a közgyűlés dönthet az alapszabályban meghatározott módon és formában. Ennek kapcsán a státuszváltozás kettő, vagy több vadásztársaságot érint. Ezért mindegyik külön-külön dönt a kérdésben. Az egyesülés kimondása után a régi társaságot a határozattal megszűntnek kell tekinteni, ezért a bíróság törli a nyilvántartásból, az új egyesületet pedig meg kell alakítani, és gondoskodni kell a nyilvántartásba vételről. Az új egyesület a régi jogutódjává válik, egyesül a vagyon és a tagság kibővül.

A szétválással való megszűnés az átalakulás egy lehetséges formája, az egységes bírói gyakorlat szerint a vadásztársasági szervezet legfelsőbb szerve a megszűnés ilyen módját is kimondhatja. Dönthet arról, hogy szétválás esetén a jogok és kötelezettségek a jogutódokra szállnak, vagyis a vadásztársaság jogutóddal szűnik meg, az ennek során létrehozott új társaságok lesznek a jogutódok.

⁵⁸⁶ ZOLTÁN ÖDÖN 1991. 132. p.

⁵⁸⁷ Ezen az állásponton van HAJDÚ MÁRTA 2000. 423. p.

IX. fejezet

Következtetések, a vadászati jog szabályozásának rendszerbeli helye, jellege

A vadászati jogról **szűkebb** és tágabb értelemben egyaránt beszélhetünk. A fogalom jelentése **szűkebb értelemben**: a vadászati jog a **földtulajdonjog** – illetőleg, ha a vadászterülethez vízfelület is tartozik, a meder tulajdonjogának – **elválaszthatatlan részét képező vagyoni értékű jog, amely a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg.**⁵⁸⁸ Ugyanakkor ez egy elkülönült részjogosítvány is sajátos kötelezettségekkel együtt.

A hatályos Vtv.⁵⁸⁹ ennél tágabban húzza meg a határt:

- a) a vad, valamint élőhelyének védelmével, és
- b) a vadgazdálkodással kapcsolatos, továbbá
- c) a vadászterületen szabadon élő vadnak az arra jogosult által történő elejtésére, elfogására,
- d) a hullatott agancs, valamint a vadászható szárnyas vad tojásának gyűjtésére, továbbá az elhullott vad tetemének e törvény szerinti **elsajátítására való kötelezettségek és jogosultságok összessége.**

A **még tágabb értelemben** vett fogalom figyelembe veszi azt, hogy a vadászati jog elválaszthatatlan a környezeti elemek védelmétől. A jog más területein is tapasztalható, hogy a társadalmi – gazdasági környezet befolyásolja, tágítja a szabályozni kívánt kört. A társadalmi élet területein megnyilvánuló azonos, vagy hasonló életviszonyok a jogi szabályozásban is megmutatkoznak. Az azonos tulajdoni tárgy, az azonos tevékenység, vagy a sajátos életviszony mind olyan ismérvek, amelyek összességében alkalmasak arra, hogy egy adott életviszony sajátos igazgatási és szabályozási rendjének kialakításául szolgáljon.⁵⁹⁰ Az állami és társadalmi tevékenységek és döntések előkészítése és végrehajtása során figyelembe kell venni a környezet- és természetvédelmi követelményeket, valamint a jövő nemzedékének létfeltételeinek biztosítását, a vadászat gyakorlási lehetőségének biztosítását, a biológiai sokféleség megőrzését.

Hosszú idő óta a vadászati jog meghatározására nincs egységes fogalom, mert a jogszabályok mindig eltérően definiálták. Az, hogy aktuálisan a jogi szabályozás jellegét hogyan határozták meg, sokszor élénk vitát váltott ki. Például: az 1872. évi VI. tc. 44. §-a és az 1883. évi XX. tc. 1. §-a szerint a „**vadászati jog a földtulajdonnak az elválaszthatatlan tartozéka**”. Csatlakozom Zoltán Ödön azon véleményéhez, hogy a „tartozék” megjelölés hibás, mégpedig elsősorban azért, mert a „**tartozék**” jelleggel az elválaszthatatlanság semmiképpen nem egyeztethető össze, bizonyára csak a földtulajdonnal való szoros

⁵⁸⁸ BOBVOS PÁL – HEGYES PÉTER: *Agrárjog*. JATEPress, Szeged, 2010. 85. p.

⁵⁸⁹ Vtv.2.§

⁵⁹⁰ MIKÓ ZOLTÁN 2009. 13. p.

kapcsolatot kívánták érzékeltetni.⁵⁹¹ A vadászati jog meghatározásának alapvonását tehát az alapul fekvő társadalmi és gazdasági, sőt még a politikai rend determinálta.

A vadászat jogi rendjére mindig a vadra és a vadászatra jogosultságra vonatkozó szabályozásokat kell elsődlegesen meghatározónak tekinteni, és nem csak a vadászatra vonatkozó közvetlen jogi szabályozással lehet azonosítani. Ezen túlmenően, a fogalom meghatározásakor lényegesen eltérő vélemények jelentek meg. Kolosváry Bálint szerint a vadászati jog az a jog, melynél fogva egy meghatározott területen található és a törvény által vadászható minőségűek gyanánt elismert vadak vadászásának és tenyésztésének joga minden mást kizárva, egyedül a vadászati jog alanyát illeti. E fogalomból kitűnik a vadászati jog egész szabályozásán végigvonuló **dualisztikus** jellemvonás, mely a magánjogi értelemben vett „vadászati jogot” a „vadászás” azaz a vadászati cselekmények valóságos gyakorlására vonatkozó jogosultságtól – mely merőben közjogi színezetű – élesen elválasztja és függetleníti.⁵⁹² Továbbiakban „a vadászati jog az ingatlan tulajdonával társított **reáljog**, amely valójában tisztán **magánjogi** jellegű. A vadászati üzem viszont szerinte **közjogi** jogosítvánnyá alakul át, és mint ilyen nyer szabályozást. A tulajdonjogtól függetlenül fejlett külön jog, amelyet a gazdasági jelentősége és a földtulajdonnal párhuzamosan kialakult társadalmi tagozódás kölcsönhatásai hoztak reális összefüggésbe.”⁵⁹³

A **vadászati jog kettősségét teljesen elveti** Ágoston Péter, aki elismeri, hogy a vadászati jog az elvi álláspont dacára „mégsem jelentkezik úgy, mint tulajdoni jogosítvány, hanem, mint külön jog”, amely közjogi előfeltételektől függően lett meghatározva.⁵⁹⁴

Szladits Károly a vadászati jog meghatározása kapcsán azt emelte ki, hogy az nem más, mint a **tulajdonjog folyománya**, a földtulajdon használatával együtt járó „haszonvétel”,⁵⁹⁵ mivel a tulajdonos a saját földjén kizárólagosan vadászhat, itt nincs szó valamely külön jogról. A Szladits által szerkesztett *Magyar magánjog vázlatában* is a vadászat a szabad állapotban lévő vad mint **uratlan dolog feletti tulajdonszerzés eszköze**.⁵⁹⁶

A **tulajdonjog egyik jogosítványa a vadászati jog** Zlinszky Imre⁵⁹⁷ szerint, amelyet korlátozások befolyásolnak. Szerinte a tulajdonosnak jogosítva kellene lennie arra, hogy úgy a tulajdonát képező telkén, mint az a feletti légűrben létező s a vadászat körébe eshető állatokat lelője, elfogja, törbe ejtse, vagy más módon elpusztítsa; azonban ezen jogot a vadászati törvény tényleg megszorítja úgy, hogy itt is **a tulajdonjogban foglalt jogosítvány korlátozásával** állunk szemben. Ő is a polgári jogi fogalmi keretek között igyekezett a vadászati jogot értelmezni.

⁵⁹¹ ZOLTÁN ÖDÖN 1978. 98. p.

⁵⁹² KOLOSVÁRY BÁLINT 1923. 152. p.

⁵⁹³ KOLOSVÁRY BÁLINT 1923. 95. p., 107. p., 155. p.

⁵⁹⁴ ÁGOSTON PÉTER: *A tulajdonjog aaptanai*. Budapest, 1903. 173. p.

⁵⁹⁵ SZLADITS KÁROLY: *A magyar magánjog vázlat*. Budapest, 1909. 40. p.

⁵⁹⁶ SZLADITS KÁROLY 1942. 237. p.

⁵⁹⁷ ZLINSZKY IMRE: *A magyar magánjog*. Budapest, 1902. 330. p.

Ezzel szemben Zachar Gyula a vadászati jogot a **földtulajdon közérdekű korlátozásának** határozza meg.⁵⁹⁸ Felfedezi, hogy olyan természetes tevékenységről van szó, amelyet befolyásol a környezetvédelem is.

Egyoldalú fogalom meghatározás jellemzi azokat a meghatározásokat, melyek egyszerűen a vadászati jogot csak az okkupáció útján megvalósuló **tulajdonszerzési formának** minősítik (pl.: Frank Ignác, Suhayda János).⁵⁹⁹

A fentiekben írt eltérő megfogalmazások is hozzájárultak ahhoz, hogy a Vtv. –ben is elkülönítették a vadászati jog gyakorlását [tulajdonon alapuló, bérvadászat, vendégvadászat (Vtv. 10–14. §)] és annak hasznosítását [haszonbérlet (Vtv. 15–18. §)].

A hatályos szabályozás szerint a termőföldek **különös haszonvételének** határozza meg a vadászati jog gyakorlását **Vass János**, amely Szladits által a fentiekben írt fogalomhoz közelít. Álláspontja szerint különleges haszonvételről azért van szó, mert a termőterületeken általános a mezőgazdasági termelés – a szántóföldi növénytermesztés, a rét- és legelőgazdálkodás, az erdőgazdálkodás, stb. –, és az ezekhez kapcsolódó haszonvételek gyakorlásából származó újabb haszonvétel különösnek tekinthető, mint esetünkben a vadászati jog gyakorlásából eredő haszonvétel.⁶⁰⁰ Ezt az érvelést támasztja alá az erdőkről, az erdők védelméről szóló törvény⁶⁰¹ is, amikor az erdei haszonvételeket, valamint azok gyakorlásának a szabályait rögzíti.⁶⁰² A Vtv. és az Erdő tv. közötti kapcsolatot az Erdő tv. rendelkezései teremtik meg, amelyben kimondják: „**erdei haszonvételnek** minősül a vadászati jog gyakorlása vagy hasznosítása az Erdő tv. hatálya alá tartozó területen,⁶⁰³ valamint az erdei haszonvételnek minősülő vadászati jog gyakorlására, hasznosítására a külön jogszabály rendelkezéseit az e törvényben foglalt kiegészítésekkel kell alkalmazni.”⁶⁰⁴ Ezt az álláspontot erősíti meg Mikó Zoltán is,⁶⁰⁵ amikor utal arra, hogy „a föld tulajdonjogához kötött **haszonvétel** a vadászati jog”.

Összességében tehát nincs egységes meghatározás sem a tételes jogban, sem az irodalomban. Abban van csak egységes álláspont, hogy a vadászati jog összefoglaló jogintézményeihez az alábbiak tartoznak: A vadászati jog Vtv.-ben megjelölt szűkebb fogalmán belül: A vadászati jog a **földtulajdonjog** – illetőleg ha a vadászterülethez vízfelület is tartozik a meder tulajdonjogának – **elválaszthatatlan részét képező vagyoni értékű jog**,

⁵⁹⁸ ZACHAR GYULA: *A magyar magánjog alaptanai*. Budapest, 1912. 89. p. és LALLOSEVITS JÁNOS – LÁNYI MÁRTON: *A magyar magánjog kézikönyve*. Budapest, 1910. 246. p.

⁵⁹⁹ FRANK IGNÁC: *A közigazság törvénye Magyarhonban*. Buda, 1845. I. kötet, 220. p., SUHAYDA JÁNOS: *A magyar polgári anyagi magánjog rendszere*. Pest, 1864. 99. p.

⁶⁰⁰ DOMÉ GYÖRGYNÉ – HÁSFALVI REZSŐ – KURUCZ MIHÁLY – RÉTI MÁRIA – VASS JÁNOS 1999. 90. p.

⁶⁰¹ A 2009. évi XXXVII. tv. az erdőkről és az erdők védelméről (a továbbiakban rövidítve: Erdő tv.)

⁶⁰² Erdei haszonvételnek minősül: fakitermelés, az erdei szaporítóanyag gyűjtése, a vadászati jog gyakorlása, vagy hasznosítása, az elhalt fekvő fa és gally gyűjtése, illetőleg elhalt, száraz ág nyérése, a kidöntött fáról történő fenyőgally, toboz, és díszítőlomb gyűjtése, a bot, nád, sás, gyékény termelése és a fű kaszálása, a méhészeti tevékenység, a fenyőgyanta gyűjtése, cserje kitermelése, élő és elhalt cserjék hajtásainak gyűjtése. HEGYES PÉTER 2011. 83. p.

⁶⁰³ Erdő tv. 68. § c) pont.

⁶⁰⁴ Erdő tv. 69. § (3) bek.

⁶⁰⁵ MIKÓ ZOLTÁN: *A földtulajdonhoz kötött haszonvételek*. In: Gazdaság és Jog. 1996. 10. szám. 22–25 p.

amely a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg, elemeire bontva a megjelölést.

A hatályos szabályozással a korábbi (1961. évi VII. tv.-ben) rendszer megváltozott. Akkor még a vadászati jog a földtulajdonjogtól elvált, nemcsak a vad, de a vadászati jog is az államot illette meg. A vadászati jogot az állam átengedéssel vagy haszonbérbe adással hasznosította. Ehhez képest jelentett nagy változást a hatályos Vtv. rendelkezése azzal, hogy a földtulajdonra irányította a figyelmet, kiemelve azt a tényt, hogy a tulajdonnak lehet olyan jogosítványa, amely az adott esetben vagyoni értékkel bír. Ez a vagyoni értékű jog tehát jogszabály (Vtv.) hatálya alá tartozó rendelkezésen alapul, és harmadik személyekkel – többek között – kötelmi jogi alapon (alapszabály) létrehozott szervezetekkel, és harmadik személy jogalanyokkal fennálló követeléseknek, illetve kötelezettségnek minősülhet.⁶⁰⁶

Az Alkotmánybíróság 46/1992. (IX. 26.) határozatával egyértelműen kijelentette, hogy **a vadászati jog vagyoni értékű jog.** Ezzel irányt mutatott a törvényhozás számára, mivel az 1996. évi LV. tv. még csak előkészületi szakaszban volt. Megjegyezte, hogy elvileg léteznek a korszerű vadgazdálkodás érdekeit nem sértő, ugyanakkor a tulajdonosok (vagy tulajdonosok közössége) számára a vadászati jog hasznosításába érdemi beleszólási jogot biztosító más szabályozási módok is. Kiemelte, hogy a vagyoni érték abban nyilvánul meg álláspontjuk szerint, hogy a vadászati jog jogosultja a vadászati jog gyakorlásából bevételre tesz szert, és ebből a bevételéből fedezi többek között a vadgazdálkodással, és a vadakkal kapcsolatos károk megtérítésével kapcsolatos kiadásait. A bevételeiből és a kiadásából kell rendeznie az összes kapcsolódó ráfordításait és jó esetben, ha ezzel kapcsolatosan a mérleg pozitív irányba mutat a bevétel a vadászatra jogosultat illeti majd meg.⁶⁰⁷

A vagyoni értékű jog fogalmát tágabb értelemben minden olyan dologra vonatkozó alanyi jogként jelölhetjük meg, amelynek pénzben kifejezhető értéke, fogalomképessége van, önálló, hasznosítható, tehát akár maga a tulajdonjog is az lehet. Ha szűkebb értelemben nézzük, akkor csak a tulajdonjogon kívüli dolgokra vonatkozó jogokat nevezik vagyoni értékű jogoknak, így például a használati jogot (tartós földhasználat, haszonélvezeti jog, használati jog). A vagyoni értékű jogok kategóriájának megjelenése a vadászati jogban annak a reális helyzetnek a felismerése, hogy a dolog felett a **tulajdonjogon kívüli más jogviszonyok keretében is gyakorolható tevékenység.** A vadászati jog jogokat és kötelezettségeket is magában foglal, **önállóan a földterülettel elválasztva nem ruházható át, de haszonbérbe adható, azaz korlátolt dologi jogi kategória.**⁶⁰⁸ Van olyan vagyoni értékű jog, amely meghatározható értékkel bír⁶⁰⁹, de a vadászati jog kapcsán ez nem mondható el, elvárásunk lehet arra a jogalkotó felé, hogy meghatározzák, hogy mit is jelent ez tartalmában.

⁶⁰⁶ CSÜRI ÉVA: *A vagyoni értékű jogok és a gazdasági jog egyes kérdései a házassági vagyonjogban.* HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 53. p.

⁶⁰⁷ Attól is tekinthető vagyoni értékű jognak, hogy jogok és kötelezettségek együttese.

⁶⁰⁸ BARZÓ TÍMEA: *Praxisjog. Aktuális kérdések az egészségügyi alapellátásban.* Medicina Kiadó, Budapest, 2007. 244. p.

⁶⁰⁹ Pl.: kft üzletrész, követelésként érvényesített jog

A magyar államnak a vadászterület tulajdonjogával kapcsolatos jogainak és kötelezettségének gyakorlása a magánjogi jellegű vadászati jognak **közjogi jelleget** is ad, mivel a hasznosítására sajátos szabályok vonatkoznak⁶¹⁰, valamint a korlátozást nézve a szakirodalom is elfogadja azt, mint **közérdekből való korlátozásokat**. A vadászati jog **gyakorlása külön engedélyektől függ**, amely a közigazgatás szabályaira figyelemmel szerezhető be, valamint ezt követően gyakorolhatja a tevékenységét a vadászatra jogosult.

A földtulajdonjoghoz kötése a vadászati jognak az új szabályozás révén kiemeli a vadászterületnek minősülő földtulajdonos személyének meghatározó jelentőségét, valamint azt, hogy **ez a vagyoni értékű jog nem forgalomképes**. A vadászati jog a tulajdonjog elválaszthatatlan része, mindenkor osztja a tulajdon jogi sorsát.⁶¹¹ Ha nem forgalomképes ez a jog, akkor egy földtulajdonjog átruházására irányuló szerződésben ezt a jogot nem is kell külön megjelölni, mivel elsődlegesen mindig a tulajdon átruházása lehet a cél. Ez összhangban van a Ptk. 2. § (1) bek.-vel, miszerint „a törvény védi a személyek vagyoni és személyhez fűződő jogait, továbbá törvényes érdekeit”. A 2. § (2) bek.-nek megfelelően: „a törvény biztosítja a személyeknek az őket megillető jogok szabad gyakorlását, e jogok társadalmi rendeltetésének megfelelően.” Így a Vtv.-ben is rögzítve többé már nem az állam osztja szét paternalista alapon az alanyi jogokat, hanem azok a magánautonómiát hordozó intézményekből, jelesül a személyek autonómiájából és magántulajdonosi autonómiájából erednek.⁶¹² Ezzel együtt a vadászati jog földtulajdonjoghoz kötése a Ptk. fogalomrendszerébe illeszkedik.

Ha a vadászati jog hasznosítására irányuló haszonbérleti szerződést vizsgáljuk, akkor azt mondhatjuk, hogy fontos a jogokon fennálló tulajdonjog kérdéskörét is elemezni, mivel a gazdasági élet bizonyos új jelenségeivel nem boldogulunk mindaddig, míg a dologjogi rendelkezések meg nem változnak afféleképpen, hogy az alanyi dologi jogban rejlő **joguralom** ne csak testi tárgyra, hanem a vagyonhoz tartozó minden tárgyra terjedjen ki. Ezt igazolja a vadászati jog Vtv.-ben megfogalmazott tágabb értelme, miszerint az elsajátítására való kötelezettségek és jogosultságok összessége.

A **vagyoni értékkel bíró eszmei javak köre** az idő előre haladtával egyre bővül, illetve változik. Éppen e miatt az, hogy mit ért az adott társadalom jogi berendezkedése dolog alatt, mindig az adott társadalom gazdasági, technikai fejlődésétől és megkülönböztető képességétől, képességétől függ, emiatt „örök időre” szóló dolog fogalom nemigen alkotható.⁶¹³

A Ptk. 94. § (1) bek.-e szerint a tulajdonjog tárgya minden birtokba vehető dolog. Ennek a vadászati jogra vetítése egyértelművé teszi a vadászati jog tárgyát, a földtulajdonjog

⁶¹⁰ Kötelező annak a gyakorlása, működtetése.

⁶¹¹ MIKÓ ZOLTÁN: *A földtulajdonjoghoz kötött vadászati jog*. In: Birtokkalauz: föld, telek, erdő. Jogok és kötelezettségek. Szerk.: Mézes Flórián. GM és Társai Kiadó, Budapest, 2002. 112. p.

⁶¹² LÁBADY TAMÁS 1997. 141. p.

⁶¹³ LENKOVICS BARNABÁS: *Magyar polgári jog. A dologi jog vázlata*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1999. 38. p.

kapcsán: **a vadászterület birtokba vehető dolog. Gyakorlatilag a vadászterület haszonbérletéről van szó**, aminek a hozadéka a vadászati jog, de a gyakorlatban a vadászújságokban sokszor találunk olyan hirdetéseket, amikor a vadásztársasági tagok a vadászati jogukat értékesíteni kívánják. Ez tovább viszi a kérdés jogi jellegű elemzését, a külső szemlélő azt láthatja, hogy „eladó a vadászati jog”; és annak van **ellenértéke**. Természetesen itt a tulajdonos területtel rendelkező vadásztársasági tag a „vagyonilag jellegű” befektetését kívánja értékesíteni, aminek lehetőség szerint pozitív hozadéka van. Viszont ezt nem ruházhatja át a jogi szabályozás adta keretben, mivel **a vadásztársasági jogviszony nem fogalomképes**, valamint a vadászati jog sem fogalomképes vagyoni értékű jog. Ez utóbbi esetet azért kell kiemelni, mivel megfigyelhető, hogy a vadászati jog **árjellege erősödik**. Igény van, vagy lenne az átruházásból eredő jogi problémák megoldására.

A vadászati jog tehát olyan vagyoni értékű jog, amely *sui generis* alanyi jogosultsága a vadászterület tulajdonosának arra, hogy a kialakított vadászterületen vadászati tevékenységet végezzen, ezzel kapcsolatos jogokat, kötelezettségeket gyakoroljon.

A vadászterületnek minősülő terület tulajdonjogi kérdéseit befolyásolja, hogy azt kizárólagosan a Vtv.-ben meghatározottak szerinti tulajdonosra(okra) (tulajdonosok közösségére) lehetséges értelmezni. A vadászati jog, mint vagyoni értékű jog értelmezése nem lehetséges e kérdés rövid értelmezése nélkül. Attól is különleges ez a fogalom, mert a többi tulajdoni tárgyhoz képest, itt a szétaprózódott magántulajdoni viszonyok miatt a vadászterületeknek általában több tulajdonosa van. Ezzel a jogalkotó a fogalom megalkotásakor nem számolt.

A kontinentális jogi gondolkodás alapvető igénye éppen a dogmatika erőteljes használata miatt az, hogy egyes jogterületen belül **elkülönítse** azokat a szabályokat, amelyek valamilyen szempontból rokon vonásokat mutatnak.⁶¹⁴

A vadászati jog sokrétű társadalmi, gazdasági irányú szabályainak a jogrendszerben való elhelyezkedését, **jogági hovatartozását** vizsgálva, azt a társadalmi és gazdasági szerepére, részben a vaddal, mint természeti kincsrel való gazdálkodásra, valamint a földdel való folyamatos gazdálkodásra tekintettel az agrárjoghoz tartozónak ítéldhetjük. **További vitakérdés, hogy az agrárjog hova tartozik a jogágak rendszerében. Azt mindenképpen kijelenthetjük, hogy vegyes jellegű keresztülfekvő jogterület része, mivel a nemzetközi, uniós és hagyományos jogterületek (pl.: polgári jog, közigazgatási jog) egyaránt befolyásolják. Így a mai besorolása is csak viszonylagos lehet.** Ezt a kijelentést igazolja az, hogy az agrárjogi szabályozás mind **közjogi és magánjogi befolyásoltságú**.⁶¹⁵ A

⁶¹⁴ BOÓC ÁDÁM – FÁBIÁN FERENC – SÁNDOR ISTVÁN – TÖRÖK GÁBOR: *A civilisztika dogmatikája*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2009. 15. p.

⁶¹⁵ Ezt több szerző is alátámasztja, akiket a későbbiekben részletesen idézek: Prugberger Tamás, Domé Györgyné, Kurucz Mihály, Veres József, és ezt az elemet hangsúlyozta Tanka Endre is. In: *A magyar jogrendszer átalakulása. 1985/1990–2005. Jog, rendszerváltozás, EU csatlakozás*. Szerk.: JAKAB ANDRÁS – TAKÁCS PÉTER. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 738. p.

jogrendszeren belüli elhelyezés alapja ugyanis a magánjog-közjog viszonylatában való meghatározás. A jogszabályokat közismertem két főcsoportra oszthatjuk: a közjogi és a magánjogi szabályokra. A két terület közötti elhatárolás pedig alapvetően tartalmi jellegű. Esetünkben azonban az elhatárolása a jogterületnek nem ilyen egyszerű.⁶¹⁶ A jogágak elhatárolása (és önállóságuk megállapítására) nem lehet jogelméletileg elfogadható kritériumot találni. Ezek ugyanis inkább tudományszociológiai és egyetemszervezési okokkal, egy-egy új törvény megalkotására irányuló törvényhozói elgondolással, a **társadalmi jelentőségre** vonatkozó (jogászi) közvélekedéssel és a hagyományos beidegződésekkel magyarázhatóak.⁶¹⁷

A magyar agrárjog fejlődését először Novotni Zoltán vázolta fel, plasztikusan bemutatva azokat a **történelmi korszakokat**, amelyek vagy megakadályozták, vagy meghatározták a kibontakozását és annak irányát. Álláspontja szerint: „az agrárjog, mint önálló jogág és tantárgy, napjainkban kerül kialakításra a magyar jogrendszerben [...]. A magyar jogrendszer korszerűsítése megköveteli az európai értékek felismerését, a piacgazdasági jogelvek alkalmazását, így az agrárjogi tudományos ismeretek adaptációját is.”⁶¹⁸

Prugberger Tamás az általa megjelölt három szempont alapján az agrárjogot olyan **konzisztens jogi matériának** tekinti, „amely a mezőgazdaságra, mint gazdasági ágazatra és szakmára fűződik fel, így intézményei és **normaanyaga különböző jogágak anyagát képezik.**”⁶¹⁹ Ezért nem véletlen, hogy az általa szerkesztett egyetemi jegyzetben is az agrárjogot – hivatkozva a polgári államok jogára – nem önálló jogágként, hanem a különböző jogágak területéről szakszempontról **összegyűjtött joganyag**nak – gyakorlati alkalmazásra szánt joganyag gyűjteménynek – tekinti.⁶²⁰

Az agrárjognak nincs egyetlen jogszabálya, az a szabályozások általános körében is komplexnek mondhatóak. Befolyásolja az alanyi oldalról megjelenő jogalanyokat a tevékenységük gyakorlásában a gazdasági és pénzügyi ellátottságuk, az állami támogatások, vagy éppen a munkaügyi szabályok is. Az „agrominimum előírásainak” feltételei pedig a közigazgatási jogba tartoznak, annak speciális agrárigazgatási jog részét képezik, ekként törvények (is) gondoskodnak arról, hogy a földművelési tevékenység szakszerű legyen. Domé Györgyné arra a kérdésre, hogy földtörvényt kell-e alkotni vagy inkább agrártörvényt, így válaszolt: „a mezőgazdaság és az élelmiszergazdaság érdekei sokkal pregnansabban

⁶¹⁶ A magánjogi és közjogi elhatárolás agrárjogon belüli nehézségeivel kapcsolatosan lásd: CSAK CSILLA 2006. 83–87. p.

⁶¹⁷ BOÓC ÁDÁM – FÁBIÁN FERENC – SÁNDOR ISTVÁN – TÖRÖK GÁBOR 2009. 19. p.

⁶¹⁸ NOVOTNI ZOLTÁN: *A magyar agrárjog fejlődésének vázlata*. In: Magyar Közigazgatás. 1991. 3. szám. 27. p.

⁶¹⁹ PRUGBERGER TAMÁS: *Adalékok az agrárjog jogrendszerbeli elhelyezéséhez*. In: Jogtudományi Közlöny. 1990. 5. szám. 178. p.

⁶²⁰ PRUGBERGER TAMÁS: *Az agrárjog alapelemeinek vázlata*. Egyetemi jegyzet. Miskolc, 1991. 28–29. p.

tükröződnének egy **agrárkódexben**, mint a most hatályban lévő **szétszórt jogszabályokban**, nem beszélve arról, hogy a kódex megkönnyítené a jogalkalmazást is.”⁶²¹

Az agrárjogi kérdésként megjelenő vadásztársaság szervezeti kerete és az ahhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek, jogalanyiségük, valamint a belső jogviszonyuk kapcsolatai végső soron a polgári joghoz fűződik, valamint a szervezetekkel kapcsolatos jog szabályai is, ha az egyesületi keretet vizsgáljuk. A földek tulajdonát, használatát szabályozó normák egy része nem más, mint a polgári jogi tulajdon birtoklás és használat és rendelkezés szabályainak a földre vonatkozó adaptálása.⁶²² Süveges Márta a mezőgazdasági üzemet középpontba állítva dolgozza fel a vonatkozó joganyagot.⁶²³

A vadászati jog gyakorlására kialakult szabályok megakadályozzák a földek rendeltetésellenes felhasználását, szükségesnél nagyobb igénybe vételét, valamint a vadászati jog gyakorlásának elhanyagolását. A földre vonatkozó társadalmi viszonyok minden társadalom életében igen jelentősek, okai a föld sajátosságaiban keresendők. A föld kivételes gazdasági, társadalmi, jelentősége tükröződik vissza a magyar agrárjog szabályaiban, amennyiben a földet elkülönült termelési tényezőként tekinti a szabályozás tárgyának, ehhez képest csak mellérendelten a többi üzemi eszközt.⁶²⁴ A vadászterületek alapjait adó **földterületek nagyságát nem lehet növelni**, nem szaporíthatóak. A földterületek terjedelme korlátozott. A földterület a vadászati jog gyakorlásának és a vadgazdálkodásnak is előfeltétele, valamint az emberi tevékenység színtere. Jelentősége azért is kiemelkedő, mivel a vadnak, mint nemzeti kincsnek is forrása. A vadászati jog földtulajdonhoz kötése pedig a fentiekben kifejtettek miatt is **korlátozza a tulajdonnal való szabad rendelkezést**, sajátos szabályozási és viszonyrendszer jellemzi. Az 1993. évi XXXI. tv.-nyel kihirdetett európai egyezmény az „emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről” (továbbiakban: EJEE) szerint a tulajdonjog alapvető emberi jog (1. jk. 1. c.), nem tartalmaz általános szabályt a védett jogok korlátozhatóságáról, hanem az egyes jogoknál intézkedik a korlátozás megengedett indokáról. Esetünkben az EJEE csak a **közérdekű jogkorlátozási** indokokat, célokat fogalmaz meg.⁶²⁵ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga az elmúlt évtizedek alatt kidolgozta az Egyezmény biztosította jogok alapjait, a jogszerű korlátozás tesztjét.⁶²⁶ A

⁶²¹ DOMÉ GYÖRGYNÉ: *A Földtörvény és a módosításáról szóló törvénytervezet*. In: Magyar Jog. 1993. 1. szám. 22. p.

⁶²² PRUGBERGER TAMÁS 1990. 178. p. Prugberger Tamás a termőföld oldaláról közelíti a joganyaghoz.

⁶²³ SÜVEGES MÁRTA: *Az agrár-üzemformák jogi szabályozásának alapjai*. In: Hamar Anna (szerk.): *Agrárátalakulás a '90-es években*. I. kötet. Szolnok, 1999. 25–112. p.

⁶²⁴ KURUCZ MIHÁLY: *Az agrárüzem fogalma, formái*. In: Vass János (szerk.): *Agrárjog*. Budapest, 1999. 17. p. Hasonló véleményen van BALOGH ELEMÉR: *A magyar termőföldtulajdon az Alkotmánybíróság joghatóságában*. In: *Reformator iuris cooperandi*. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2009. 29. p.

⁶²⁵ KISS BARNABÁS: *Az alapjogok korlátozása az Európai Unió nemzeti alkotmányaiban*. In: Emlékkönyv Dr. Ruzsoly József 70. születésnapjára. Szerk.: Balogh Elemér és Homoki-Nagy Mária. = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus LXXIII. Fasc. 30. Szeged, 2010. 457. p.

⁶²⁶ HALMAI GÁBOR – TÓTH GÁBOR ATTILA: *Az emberi jogok korlátozása*. In: *Emberi jogok*. Szerk.: Halmai Gábor és Tóth Gábor Attila. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 127–128. p.

Bíróság kétirányú elemzést végez: amit az irodalom „szükségességi és arányossági tesztként” tart nyilván. Először arról határoznak, hogy az alkalmazott korlátozásnak van-e jogszerű célja, ezután pedig arról, hogy a korlátozás eszközei arányosak-e a jogszerűen követett céllal.

A korlátozással szemben támasztott garanciális követelmények körét hazánkban eleinte az Alkotmány 8. § (2) bek. (szükségesség/arányosság),⁶²⁷ majd a 13. § (2) bek. (közérdek/arányosság),⁶²⁸ utolsó mérföldkőként pedig a két jogszabályhelyre együttesen alapította. (közérdek/szükségesség/arányosság).⁶²⁹

Kurucz Mihály szerint „az agrárjog tárgyát más jogágakhoz hasonlóan azok az elsajátítási és életviszonyok alkotják, amelyeket az agrárjog rá jellemző és mástól megkülönböztető módon, sajátosan szabályoz. Az agrárjogi szabályozás alapvető jellemzője, hogy az **elsajátítás mozzanatait** körülölelő **privát autonómiát a legkülönbözőbb módokon korlátozza**. E korlátozások tartalmazhatnak tiltást, engedélyhez, bizonyos feltételekhez kötöttséget, konkrét magatartásra kötelezéseket. E korlátozások egyúttal az elsajátítási viszonyok negatív tartalmi meghatározását jelentik, amelyek másfelől az elsajátítási viszonyok körülhatárolását is megadják ezáltal. A korlátozások egyszerre vagy külön-külön érintik a tulajdon, az elsajátítás belső tartalmi elemeit, és ugyanilyen módon jelennek meg az elsajátítást szabályozó jogviszonyokban is, különösen a tulajdonjog tekintetében. A korlátozások részben kívül esnek a polgári jog terejében, és a közjogba tartoznak. Itt a tulajdonjog nemcsak egyesekkel szemben, hanem a **közérdek alapján**, amelyet napjainkra a környezet- és a természetvédelemi szabályok, valamint a tulajdon szociális, társadalmi kötöttségei jelenítenek meg. A közösséggel szembeni viszonylatában is kötött, és a közösség, az államhatalom útján, hivatalból – a közigazgatás által – örökös e kötöttség érvényesülése fölött. A közjogból eredő korlátozások homlokterében a használati jogosultság és a hasznok szedése, illetőleg az azzal való rendelkezés áll. A tulajdonjog korlátozása a többi részjogra is ennek alárendelt. A **tulajdonjog funkciója** az agrárjogban a **használatnak alárendelt**. Ez azt jelenti, hogy a tulajdon szociális kötöttsége az agrárjogban túlnő hagyományos jelentésén. A tulajdon szociális funkciója a hasznosulás, a használati jog és kötelezettség biztosítása. A használat kötelezettsége a közjó, a közérdek, az adott társadalmi közösség jóléte által meghatározott, és a közösség felé áll fenn.”⁶³⁰

Kurucz Mihály továbbiakban kiemeli, „az agrárjog – az előzőekben adott leírás és elemzés alapján – a magánjog és a közjog specifikus vegyülése folytán kialakuló sajátos jogterület, amely a termőföld tulajdonával és hasznosításával kapcsolatos, a mezőgazdasági termék és élelmiszer előállítás, forgalomba hozatala során: kialakult személyi és vagyoni viszonyokat szabályozza. Az agrárjog a magánjogon belül a polgári jog talaján nő ki, a

⁶²⁷ 7/1991. (II. 28.) AB határozat.

⁶²⁸ 64/1993. (XII. 22.) AB határozat.

⁶²⁹ HEGYES PÉTER ISTVÁN: *A tulajdonjog korlátozásának határai a vadászati törvénnyel kapcsolatos alkotmánybírói határozatok alapján*. In: Kovács István Emléknepok. Az Alkotmány és gyakorlata 20 év távlatában. Szeged, 2010. november 18–20. Tudományos előadói rezümékötete. Szeged, 2010. 51. p.

⁶³⁰ DOMÉ GYÖRGYNÉ – HÁSFALVI REZSŐ – KURUCZ MIHÁLY – RÉTI MÁRIA – VASS JÁNOS 1999. 5. p.

polgári jog jelenti azt az alapjogágot, amelyből intézményei, elvei, sarjadnak. Ezek a jogintézmények azonban a tárgyi meghatározottság szerinti közjogi szabályozás folytán sajátos, más jogterületektől eltérő szabályrendszert alkotnak, ahol sem a polgári sem a közjog elemei nem önállóan, különállásukban jelentkeznek, hanem sajátos és szét nem választható vegyülésükben a mezőgazdasági dolog, mint a jogviszonyok centrális tárgya, tevékenységi irányultsága általi meghatározottságú. Ez a tárgyi determináltság különíti el a közjogi korlátozás és szabályozás más területeitől, jeleníti meg önállóan. Az agrárjog magánjogi jogterület elsősorban, de bőven merít a közjogból is.”⁶³¹

A fentieket megerősíti Prugberger Tamás is, aki kijelenti, hogy az agrárium jogi szabályozása magán- és közjogi vetületű is, de ezek mellett hangsúlyozza a magánjogi szabályok kiemelt érvényesülésének területeit. „A magánjog szabályozza a termőföld- és erdőtulajdoni, valamint használati viszonyokat, továbbá mindezek öröklését, és a földforgalmat. Ugyanakkor ezeket folyamatosan áthatja a közjog is.”⁶³²

Az eddigiek alapján: a vadászat tényleges gyakorlása kapcsán **igen sokféle jogviszony alakulhat ki**. A vadászati jog szabályozása összekapcsolódik a következő főbb jogviszonyokkal: erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás, halgazdálkodás, természetvédelem, állatvédelem, állategészségügy, állattenyésztés, termőföld használat, növényvédelem. A magánjogi oldalról mindenképpen meghatározó, hogy a vad állami tulajdonban van, amely az Alaptörvény szerint a nemzeti vagyon része⁶³³ a Ptk. 128. § (1) és (2) bek.-e szerint. A vadászati jog földtulajdonhoz kötésével a tulajdonosok a vadászati jogot földtulajdonosi jogközösségben a Ptk. 139–148. §-ai (a közös tulajdonra vonatkozó szabályok) analóg alkalmazásával gyakorolhatják. Így a Ptk. keret jellegű rendelkezésre tekintettel a magánjog szervező szerepét hangsúlyozva a vadászati jogot gyakorlók további szervezeteire Gt.⁶³⁴ és az Civil tv.⁶³⁵ szabályait meghatározott eltérésekkel megfelelően kell alkalmazni. A **szervező magánjog** a magánjog funkcionális része, amely elsősorban a magánjogi célszervezetek, társulások, társaságok, testületek rendező szabályainak az összessége. A magánjog a társadalmi szervezkedéseknek is a joga.⁶³⁶ A **munkajog rendező** a munkaviszony keretében történő foglalkoztatás kérdéskörét pl. vadőrök esetében. Így ezek a szabályok adhatják a vadászati jog gyakorlására vonatkozó szabályozás második szintjét. Az első két szint perspektivikus, hosszútávra szóló szabályozás, amely kevésbé igazodik az aktuálpolitika célkitűzéseikhez.

A szabályozás **további szintjét** az adójogi, pénzügyi jogi, valamint számviteli rendelkezések képezhetik, azokat mindig az aktuális évhez és a speciális szervezeti formához igazítja a jogalkotás.

⁶³¹ Uo. 9. p.

⁶³² PRUGBERGER TAMÁS: *A mezőgazdaság által igényelt speciális polgári jogi normák bevitele az új Ptk.-ba*. In: Napi Jogász. 2002. június. 17. p.

⁶³³ Alaptörvény Alapvetések P) cikke

⁶³⁴ A 2006. évi IV. tv.

⁶³⁵ A 2011. évi CLXXV. tv.

⁶³⁶ LÁBADY TAMÁS 1997. 136. p.

Közjogi jellegű szabályozás: a közigazgatási jog szabályai szerint a Vidékfejlesztési Minisztérium látja el az ágazat szakmai irányítását, az eljárására a Ket.⁶³⁷ az irányadó. A büntetőjog egyes vagyon elleni vagy gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatosan rendezi a vadászati tevékenység gyakorlását. Végül jelezni kell, hogy a vadászat szervezeti keretként felkínált vadásztársaság az egyesülési jogra, a tulajdon jogra és a természeti örökség megóvására irányuló alkotmányos jogokra épül.

Következtetésképpen **az agrárjog** és ezen belül a vadászati jog szabályozásának jogrendszerbeli elhelyezkedéssel kapcsolatban az állapítható meg, hogy a vadászati jog az agrárjog része egy elkülönült jogágban, azonban maga az agrárjog sem tekinthető önálló jogágnak, **funkcionális jogterület. A szabályozásuk több önálló jogág jegyeit hordozza magán.** Szilágyi János Ede megfogalmazása a legtagabb körűnek tekinthető összegzést adja: „az agrárjog a hatályos jogrendszerre, az agrárpolitikai célkitűzések megvalósítására létrejött jogszabályok összessége.” Ezt értelmezve kijelenti, hogy az agrárjog elnevezés három tipikus jelenséget takarhat.⁶³⁸ Egyrészt lehet olyan jogszabályok összessége (norma), amelyek a mezőgazdasággal összefüggő társadalmi viszonyokra vonatkoznak. Másrészt beszélhetünk az agrárjogról, mint tudományterületről (diszciplína), harmadrészt pedig egy tantárgyról (stúdium). Korunkban hiányzik a kedvező kölcsönhatás a részek között, a diszciplínának ugyanis kevés lehetősége van a normaszöveg befolyásolására, aminek következtében nemzeti jogunk viszonylatában nehéz felfedezni azt a rendszert, amely a gyakorlati alkalmazás esetén megkönnyítené a jogkövető közönség dolgát.”⁶³⁹

Eörsi Gyula végkövetkeztetése a lényegre tapint rá, ugyanis a társadalmi-gazdasági viszonyok, egyre komplexebbé válnak, növekszik a feszültség a szabályozandó viszonyok struktúrája és a jogrendszer struktúrája között; a feszültség feloldása pedig a **kvázi jogágazatok** kialakulásában jelentkezik oly módon, hogy azok „továbbra is a jogi homogenitáson alapuló valódi jogágazatokra épülnek”.⁶⁴⁰

Veres József véleménye szerint, ha jogágazatokban gondolkodunk, bár a paktikum szempontjából ez sem szükségképpen követelmény, az agrárjog **alapjogágakra épülő olyan másodlagos jogágazat**, amely belső komplexitásánál fogva **önálló (autonóm) jogterületet képez.** A belső komplexitását pedig két kritérium adja: az interdiszciplináris kutatásokra épülő, a fejlődés tendenciáját meghatározó társadalmi-gazdasági és gazdaságpolitikai koncepció, valamint olyan jogalkotási jogalkalmazási rendszer és szemlélet, amely biztosítja mind a *sui generis* agrárjogi, mind az egyes jogágakból és szakjogokból átvett jogszabályok

⁶³⁷ A 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (rövidítve: Ket.).

⁶³⁸ FODOR LÁSZLÓ 2005. 9. p.

⁶³⁹ SZILÁGYI JÁNOS EDE: *Eredetvédelem és borjogunk*. PhD. értekezés munkahelyi vitára bocsátott szövege, kézirat. Miskolci Egyetem. Miskolc, 2008. 9–10. p.

⁶⁴⁰ EÖRSI GYULA 1977. 103. p.

(jogszabály szelvények), jogintézmények szerves és logikailag zárt egységét, belső harmóniáját.⁶⁴¹

Az agrárjog rendszere nem meghatározott általános jelleggel,⁶⁴² de tagozódva jelenik meg a tananyagban.⁶⁴³

Mindezekhez képest a **vadászati jog** keresztülfekvő jogterület, az **agrárjog speciális részterülete**,⁶⁴⁴ amelyet több jogterület jogi szabályozása érint. Nyilvánvaló, hogy nincs a vadászat gyakorlása teljes mértékben összehangolva a tőle elválaszthatatlan mező- és erdőgazdálkodással. A vadászat gazdasági eredményei egyértelműen érzékelhetőbbé válnak, ha a vadászat harmonikusan illeszkedik ezekhez a jogágakhoz.⁶⁴⁵ Ám az összefüggések elegendő összetartó erőt jelentenek abból a célból, hogy áttekinthetővé váljon a szabályozás, és ezt az is igazolja, hogy a vadászat tényleges gyakorlása kapcsán igen sokféle jogviszony alakulhat ki. A vadászati jog szabályozása összekapcsolódik több szabályozási területtel, amelyre a Vtv. 5. §-a is utal, bár nem feltétlenül összehangoltan.

A termőföld tulajdonának és használatának a szabályozása elsősorban agrárpolitikai (azon belül különösen mezőgazdaságstruktúra-fejlesztési és **agrár-környezetvédelmi**) célt szolgál, és ott az általában vett, önmagáért való hatékony földkészlet gazdálkodás fogalma értelmezhetetlen. A földbirtokreformnak is csak agrárpolitikai célokat kellene szolgálnia, ott is az üzemi struktúra kérdésének alávetetten.⁶⁴⁶ A vadászati jog szabályozása kapcsán így kiemelt jelentősége van, lehet a **vadásztársaságoknak**. A Vtv. rendelkezésein keresztül termőföld tulajdoni és használati viszonyok szabályozása a területhasználat eszköze.

Az elemzés elkészítését indokolták a napainkra kialakult vadászati formák, a sokszor bizonytalannak tűnő egyesületi élet és működési rend feltárása. A dogmatikai fogalmakkal e

⁶⁴¹ VERES JÓZSEF: *Egy lehetséges agrárjogi koncepció vázlatja*. = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus XLIII. Fasc. 42. Szeged, 1993. 522. p.

⁶⁴² Megjegyzés: A fentiek szerint igazoltan még az agrárjog fogalmának és területeinek dogmatikai meghatározása között sincs egyetértés. Azért igyekeztem az agrárjog fogalmát egyes kutatók és oktatók által megfogalmazott ismérvek szerint felsorolni, hogy ez is mutatja a joganyag rendszerezésére irányuló törekvést, valamint azokat a jellemzőket, amelyeket magam is elfogadok és meghatározónak tartok egy fogalmi vázlat megalkotására irányuló törekvésnél.

⁶⁴³ a) mezőgazdasági üzem, mezőgazdasági vállalkozások, vállalatok, mint személyek;
b) a mező- és erdőgazdasági termőingatlanok tulajdoni, használati, hasznosítási viszonyai;
c) a mezőgazdasági termőterület és az erdő termőképességét megőrző szabályok;
d) a vizek tulajdoni, használati szabályozása;
e) az ingatlan-nyilvántartásra vonatkozó joganyag;
f) a mezőgazdasági kötelmek;
g) az élelmiszer-feldolgozási és forgalmazási szabályok;
h) a mezőgazdasági hitelezései, pénzügyi támogatási rendszer, valamint a mezőgazdasági biztosítás;
i) az agrárpiaci rendtartás;
j) a közjogi szereplők feladat- és hatásköre, intézményrendszere.

⁶⁴⁴ Ezen a véleményen van Szilágyi Sándor is, aki a választott területet egy önálló, elkülönült, speciális részének ismeri el az agrárjognak, amit igazol a karakterisztikusan elkülönített joganyag is. SZILÁGYI SÁNDOR 1997a. 51. p.

⁶⁴⁵ MÁNDY ENDRE: *A vadászati jogról*. In: Magyar Jog. 1990. 2. szám. 157. p. Hasonlóan véleményen van TÓTH LAJOS: *A magyar agrárjog kialakulása, tárgya, rendszere, forrásai*. In: Uő.: Agrárjogi tanulmányok. Szeged, 2005. 109. p.

⁶⁴⁶ KURUCZ MIHÁLY: *Gondolatok a termőföldforgalom szabályozásának alapkérdéseiről*. In: Gazdaság és jog. Szakács István ünnepi emlékkötet. Szerk.: Steiger Judit. Gondolat Kiadó, Budapest, 2005. 64. p.

téren a kutatók keveset foglalkoznak, így elemzésük ötletszerű, nem teljesen átgondolt, nincs elhelyezve a jogi rendszerben. A dolog egésze nincs koherensen szabályozva, csak egyes részkérdései. A Ptk. teljes reformjának küszöbén nagy feladat a kutatók számára, hogy a korszerűsítésekre rámutassanak. A vadásztársaságok egyesületi formáját folyamatosan támadások érik. Egyre több földterülettel rendelkező vadász jelzi, hogy a fizetési kötelezettsége jelentősen meghaladja az érte kapott juttatást. Ha azt bérvadászatra költené, lényegesen nagyobb eredménnyel vadászhatna.

A fokozatosan romló gazdasági körülmények, a növekvő tagsági kötelezettségek és a csökkenő vadászati lehetőségek ellentétesen hatnak az apróvadász társaságok tagságára. A nagyvadász vadásztársaságoknál rendszerint a magasabb tagdíj nagyobb vadászati önállóságot ad, ez is garantálhatja a fennmaradásukat. Az apróvadász területeken a magas fizetési és közreműködési kötelezettségek nincsenek arányban a kapott vadászati lehetőségekkel, ezért sokan kilépnek. Bár az eddigiekben a vadászatra fordított pénzeiket továbbra is vadászatra fordítják, de ott, ahol jobb kiszolgálást, vadászati lehetőséget szerezhetnek. A vadászok jól ismerik a **társult vadászati jog** gyakorlására kialakult vadászterületek hasznosítási lehetőségeit. Több helyen így gyakran kisebb létszámú bérkilövő vadásztársaságokat alakítanak. Ez pedig nagy probléma a vadásztársaságok továbbélésében. Ezért szükséges a vadászati jog gyakorlásának, az egyesületi működés jogi, szakmai és gazdálkodással kapcsolatos kérdéseinek elemzése.

A gyenge területi adottságokkal rendelkező vadásztársaságok, a lehetőségeikhez mérten vadásznak, tudomásul veszik a helyzetüket, nem akarnak látványos eredményeket elérni, és könnyebben tudnak egymással egyezséget kötni a területek kijelölésében. A közepesen jó, megfelelő anyagi háttérrel rendelkező társaságok esetében megnöttek a tagok anyagi terhei, itt tapasztalhatóak a kilépések, a bizonytalanság érzése. Az intenzív gazdálkodási tevékenységet folytató társaságoknál nagyobbak a problémák, külföldi vadászokból, bérlövőkből és apróvad értékesítéséből igyekeznek ellensúlyozni a lényegesen nagyobb költségeiket. Éppen itt merül fel a kérdés: valójában ki is lövi ki vadat? A tagság vadászati lehetőségei ugyanis látszólagosak.

Javaslatot lehet kidolgozni a vadásztársaságok átalakítására, de semmiképpen nem látom egyetlen útnak a szervezeti forma teljes reformját. **Általános jelleggel kiemelhető, hogy problémát jelent az egyesületek számára néhány dolog:**

- többnyire gazdasági helyzetük gyenge lábakon áll, nem kielégítő, növekvő tőkebefektetésre és több szakmai ismeretre van szükségük,
- az állami költségvetésben szereplő és civil szervezetek számára elérhető források különösebb rendezettség nélkül szerepelnek a sorokban, így sok szervezet nem is tud ezeknek a forrásoknak az elérhetőségéről,
- az állami – költségvetési források lehetősége lényegesen alacsonyabb, mint más európai országokban,

- időszerű lenne **új és differenciált jogszabályi háttér kidolgozása**, gazdálkodást befolyásoló elemek beépítése,
- fontos lenne az **integráció elvét hangsúlyozni** és az összefogás szükségességét, de gyakran ez még a szervezeten belül is nehézségeket okoz.

Másfelől az alkalmazott egyesületi forma azért előnyös, mert:

- a csatlakozó tagok közös célú (vadgazdálkodási, vadászati) együttes cselekvését segíti elő,
- szabad a tagok csatlakozása a célok megvalósítása érdekében, így a polgári jogi jelleg a magánautonómia elvéből fakad,
- tartós cél folyamatos megvalósítása nélkülözhetetlen, különösen az élőhely fejlesztéseké, amit a vadgazdálkodás tervszerű gyakorlása feltételez, valamint a tartós cél gyakorlásának további feltétele a jogi személyiségű szervezeti forma adta állami elismerés (állami jóváhagyást (engedélyezést) és bírósági nyilvántartásba vételt jelent),
- a nyilvántartásba vételhez nem közigazgatási szervet, hanem független bíróságot jogosítanak fel,
- alapvetően a személyegyesületről van szó, amit garantál a jog gyakorlásához kapcsolódó korlátozott meghatalmazotti képviselő, illetve csak az alapszabály felhatalmazása esetében lehet ez alól kivétel,
- a tagság – jelenleg legalább 10 fő – közös döntése a feltétele a közös cél megvalósulásának.

A vadászat profitorientált tevékenység, de lehet szabadidős, természetvédelmi jellege és, ha ez az adott szervezetnél fontosabb, jelentősebb akkor a civil forma előnyös lehet. A 2011. év végén elfogadott új civiljogi szabályok kedveznek az ilyen jellegű formációknak, mivel lehetőséget teremtenek a bevételek besorolására, miközben a dogmatikai rendszert így még inkább kuszává tették. El kellene jutni annak a kimondásához, hogy a vadásztársaságok civil szervezetkénti működése fő szabályként nem megfelelő, hanem legyen egy választható a szervezeti formák közül.

Az elmúlt időszak egyik lehetséges problémája az volt, hogy az új tulajdonosi réteg átlagában nem tudott, vagy nem akart jó gazdája lenni a tulajdonába kerülő földterületnek. A legtöbb zavart a könnyű vagyonszerzés látszólagos lehetősége okozta. Az erdővel és a vadászattal együtt járó **kötelezettségek** ugyanis lényeges kötöttségeket és ugyanakkor költségeket is jelentenek.

Fontos a jövedelmek és kiadások kiegyenlítése miatt minél nagyobb területi egységekben gazdálkodni, vadászatot folytatni, így semmiképpen nem javaslom a minimális **vadászterületek** nagyságát csökkenteni, talán inkább a Vtv.-ben rögzített szintre kellene emelni azok nagy-apró, illetve vegyes-vadas jellegét.

Létre kell hozni új társaságokat is a szervezeti forma színesítése és tapasztalatok bővítése érdekében – amelyek különböző szervezetek lehetnek, pl.: részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság, vagy szövetkezet is. Lényeges szempont, hogy az induló vállalkozásban kevés számú, de jól képzett, megbízható szakemberek is dolgozzanak, mert az

„üzlet” alapja a bizalom, hiszen mások magántulajdonát kell kezelni, mások vagyonával kell gazdálkodni.

A megjelent új erdő- és földtulajdonosoknak többsége nem rendelkezik semmilyen **szakismerettel**, és nem rendelkezik a szükséges eszközökkel, **infrastruktúrával**, mobilizálható tőkével, ezért ezen esetekben a tartamos erdő- és vadgazdálkodás csakis egy segítő, támogató szakszemélyzettel, tanácsadó hálózattal és szolgáltató vállalkozással tartható fenn. Az ilyen szervezetek, szakemberek fel tudják vállalni a közvetítést a hatóságok és a tulajdonosok között. A kapcsolt feladatokat (mezőőr, vadőr, halőr, erdőőr, esetlegesen hivatásos vadász) indokolt lenne összekapcsolni, ezzel hatékonyabbá és összehangoltabbá válhatna azok gyakorlása, nem utolsó sorban költségkímélőbb is lenne, valamint esetlegesen ezeket a személyeket hatósági (állami) alkalmazásba is lehetne venni, így a területi hatósági munka egy kézbe kerülhetne, összpontosulhatna.

A fentiek kapcsán példát adhatunk arra, hogy a vadászat gyakorlásának is lehet egy újabb fejlődési irányvonala. A vázolt vadászatot gyakorló szervezeti formák gazdagsága és rugalmassága a vadászat nagy előnye. A formagazdagság hasznosítása a vadásztársadalom szükségleteinek és a vadászás, vadgazdálkodás feltételeinek a kielégítését jelentősen előremozdítja. Nehézséget jelenthet azonban a jogi részletekben való eligazodás.

A vadásztársaságok mai kialakult rendszere működőképes, csak gyakorta sok az **ellentmondás a földtulajdonosi és vadásztársasági érdekek között**. A vadásztársaságok egyesületi rendszere nem önmagában a fő gond a probléma ott van, hogy **gyakran nem szakemberek a vadásztársaságok vezetői**. A hivatásos vadász felel a vadgazdálkodás szakmai színvonaláért, ennek a kötelezettségének eleget akar tenni. Néha azonban szembekerül a vezetőséggel, amelynek más az érdeke, és emiatt belső konfliktusok keletkezhetnek a szervezetben.

A másik probléma a **vadásztársaság tagságának a teherviselő képessége**. Egy adott vadászterületnek jelentős költségigénye van, ráfordítások keletkeznek egész évben. Nagyobb társaságoknál ez tízmilliós nagyságrendű évente, amihez megfelelő bevételek kellene. A költségek közel azonosak: a hivatásos vadász munkabére, (ami bár köztudottan alacsony, éves viszonylatban tetemes ráfordítás) a vadtakarmányozás, a vadkárok, a bérleti díj. A vadásztársasági tagoknak el kell fogadni, akkor ennek a költségét maguknak kell viselni. Ahol ez nem megoldható, ott egy részét maguk levadászzák, másik részét pedig értékesítik. Jól menő társaságoknál, ahol szervezett a vadgazdálkodás, és van egy menedzser vezető (lehet ez a vadászmaster, vagy vadászmasteri pozíciót betöltő jól felkészült hivatásos vadász). Közelmúltban még jellemző volt az alacsony bérleti díj és kisebb munkabérek, olcsó vadtartás, illetve olcsó vadtakarmány, akkor a társaság profitot tudott szinte minden évben realizálni. Így a vadászati lehetőségeknek csak egy töredékét kellett értékesíteni bér vadászat formájában. Ez azonban az elmúlt évek során véglegesen megváltozott.

A vadásztársaságok által használt területeknek nem korlátozott a köre. Egyrészt a hazai vadgazdálkodásnak, követve az európai irányvonalat, sokkal inkább a **rekreációt**, a

pihenést, a kikapcsolódást és környezet- és természetvédelmi követelményeknek való megfelelést és a fenntartható fejlődést szolgálhatna a vadászat. **Válasszuk külön** a vadászati tevékenység és **a vadgazdálkodási kötelezettség gyakorlását**, támogassuk az új feladatoknak megfelelően differenciáltan kialakított szervezeti formákat. A bérvadászat és a vadászati turizmus egy bizonyos ideig fenntartható, de a jövő útja nem ez. Természetes, hogy egyik évről a másikra nem lehet ezen változtatni, a bevételek jelentős része még a bérvadásztatásból származik, és az egész rendszer erre épül.

Hátrányosabb helyzetű területeken a **vadászati turizmus** jelenti szinte az egyetlen munkalehetőséget, amely a vidékfejlesztés meghatározó ágazata lehet. A vadállomány szinten tartásához olyan hasznosításra van szükség, amely a szaporulatot nem haladja meg. Meg kell határozni, hogy évente hány vad lőhető le, amelyre lehetne a turizmust építeni. Azt is meg lehetne határozni, hogy a terítékre kerülő vadakból milyen arányban lehet eladni a fizetőképes vendégeknek, ami páratlan színvonalú szolgáltatást garantálna Magyarországon a külföldiek számára is. A méltán híres magyar vadállomány, a világbajnok trófeák, a vadgazdálkodásuk fejlettsége és megfelelő minősége évente sok ezer külföldit vonz ugyanis hazánkba. Ezt a jellemzőt már Kollner Mihály is kifejtette: „vadállományunk – a pénzben kifejezhető értéken túlmenően – esztétikai és kultúrértéket is képvisel és jelentős idegenforgalmi vonzerő.”⁶⁴⁷

Sok megkérdezett vadásztársasági tag véleménye, hogy folytatják a tagok és a jelenleg még nem tagok is a földvásárlást, amelyet támogat a földterületek koncentrálását elősegítő állami támogatási rendszer.

Egyik földtulajdonos vadásztársasági elnök azt mondta: „olcsóbb most földet venni, mint majd vadászni.” Igaz, pénzért mindig lehet majd vadászni...

Milyen költségei vannak a saját jogú vadászati formának? A vadásztatás adókötelezett, az elejtett vadhús értékesítése áfával terhelt; hivatásos vadászt kell foglalkoztatni és vadvédelmi hozzájárulást kell fizetni, valamint garantált hasznot kell fizetni azoknak társult vadászati jog esetén, akik nem vadásznak. Ezzel szemben minden bevétel a saját jogú formánál az övék: vadásztatás, vadhús, mert amit lelő, akár meg is eheti, a vadkárt meg saját maga viseli. Drágán fogja adni a tulajdonos a vadászatot, hogy bevételhez jusson.

A vadásztársasági formációt védelmezők szerint ez az egyetlen megoldás és biztosíték, hogy a vadászatból-vadgazdálkodásból származó bevétel, haszon – mivel az a vadásztagok részére nem osztható, közös vagyon – visszafordítható legyen a vadászterületre, annak fenntartására. Egyre nagyobb a gond a vadásztársaságok elszegényedése miatt, amelyet egyértelműen tapasztaltam, mert egyre emelkednek a vadásztársasági belépési díjak és a tagdíjak, ezzel együtt az állami vadgazdálkodási alaphoz benyújtott pályázatok száma csökken, a kiadási tételek nőnek. Alig akad olyan vadásztársaság, amelyben ne lenne belső ellentét a tagok között és ezen belül a földtulajdonos és nem földtulajdonos vadászok között, de leginkább a vadásztársaságok és a földtulajdonosok között. Az egyesületi formában a viták

⁶⁴⁷ KOLLER MIHÁLY: *A vadgazdálkodás tervezése*. In: A vadászat kézikönyve. Szerk.: Koller Mihály – Izrael Gábor. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1971. 280. p.

ellenére van lehetőség a megszerzésére az egy tag egy szavazat elve alapján, és így a „nemzeti kincs” a vad újra termelésére, még akkor is, ha vitatják a költségek és terhek elosztását, vadászati jogosultság feltételeit, valamint az egyesületi jellegű gazdálkodást. A gazdasági élet nehézségei tükröződnek az érdek-összeütközésekben, az adott szervezeten belül is, az alábbiak miatt: növekszenek a vadászati igények, be kell tartani a hatékony gazdálkodást, ami sok költséggel jár, exportnak való megfelelést biztosítani kell, meg kell felelni a növekvő kötelezettségeket előállító környezet- és természetvédelmi feltételek teljesítésének.

Sokszor azt lehet látni, hogy egyes vadásztársaságok által haszonbérbe vett területen belül azokat elhatárolt részekre korlátozták, szabályozták egyes ún. „brigádok” (egy településen élő vadászok) vadászati lehetőségét. Házi Szabályzatban, sőt alapszabályban írják ezt elő, amely jogellenes kikötés és a tagok megkülönböztetését is eredményezi.

A vadásztársasági tagsággal nem rendelkező vadászokról kevés az adat (három- vagy ötezen vannak). Ők már pénzért folytatnak vadászatokat, sajnos a magatartásuk sokszor erősen kifogásolható.⁶⁴⁸ Esetleg ezek száma majd növekedni fog, hiszen ma már alig lehet bejutni a vadásztársaságokba. Ezt még nehezíti a vadászati törvény, mivel előírja a 100 hektár tagonkénti vadászterület biztosítását.

A kutatás és az elemzés során arra a következtetésre jutottam, hogy **a vadászati jogot és az annak gyakorlását szabályozó fogalmakat, jogintézményeket egzaktabban kellene meghatározni, nélkülözhetetlen a kodifikáció a jogalkotási ellentmondások feloldására, és egységes álláspont kialakítása is szükséges lenne az oktatásban való elhelyezésére.**

⁶⁴⁸ Tanúsítja az alábbi újságcikkkrészlet: „mindent gyorsan akar, hamar szeretne eredményeket elérni – miként az üzleti életben itt is szeretne komoly eredményeket elérni. Ennek megfelelően szakismeretei hiányosak, emberi hozzáállása vitatható.” MÁROK TAMÁS: *Újgazdag vadászok*. In: Magasles. 2011. 9. szám. 40. p.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet. A vadászok száma az EU-ban (1995)

	Number of hunters	Population Density	Ratio to Population
Finland	300.000.	15	1:17
Norway	170.000.	13	1:25
Sweden	320.000.	19	1:27
Denmark	177.000.	120	1:29
Ireland	120.000.	51	1:30
Greece	293.000.	78	1:35
France	1.650.000.	106	1:35
Spain	1.000.000.	78	1:39
Portugal	300.000.	107	1:40
United Kingdom	625.000.	237	1:58
Italy	925.000.	237	1:58
Austria	1.110.000.	94	1:72
Slovenia	23.000	94	1:84
Luxemburg	2.200.	153	1:160
Switzerland	30.000.	167	1:230
Germany	326.000.	226	1:247
Belgium	29.000.	330	1:348
Netherlands	33.500	370	1:454
Poland	98.700	123	1:389
Hungary	50.000	111	1:206

Forrás: *Hunter population date source.* FACE, 1995

2. számú melléklet. A vadászat gyakorlásának feltételei az EU tagállamaiban

A vadászat gyakorlásának feltételei az EU tagállamaiban															
Megnevezés	B	D	DK	E	F	G	GB	I	IR L	A	SU	SW	L	NL	P
Fegyvertartási engedély	o	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vadászengedély	x	x	x	x	x	x	o	x	x	x	x	x	x	x	x
Minimális terület	x	x	-	o	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-
Vadászvizsga	x	x	x	x	x	-	x	x	o	x	x	x	x	x	x
Minimális életkor (év)	18	16	16	14	16	18	-	18	-	16	18	-	17	18	18
Felelősségbiztosítás	x	x	x	x	x	-	-	x	-	x	x	-	x	x	x

x igen, - nem, o részleges

Forrás: DR. CSÁNYI SÁNDOR (szerk.): *Vadgazdálkodás és vadászat az Európai Unióban.* Országos Vadgazdálkodási Adattár. SZIE Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék. Gödöllő, 2003. 6. p.

3. számú melléklet.
Az uniós országok földterületeinek bérleti jellegű hasznosításáról

Ország	Bérlet aránya %-ban	Részes bérlet és egyéb %-os aránya
Belgium	66.3	0.9
Dánia	21.1	0.0
Németország	59.0	1.0
Görögország	24.0	0.8
Spanyolország	20.9	6.4
Franciaország	60.3	0.3
Írország	–	–
Olaszország	21.7	0.5
Luxemburg	51.7	0.8
Hollandia	34.0	1.4
Ausztria	–	–
Portugália	24.5	3.4
Finnország	14.9	0.0
Svédország	–	–
Nagy-Britannia	37.1	1.0

Forrás: BURGERNÉ GIMES ANNA: *A mezőgazdasági földtulajdon és földbérlet.*
Akadémia Kiadó, Budapest, 2002. 48–49. p.

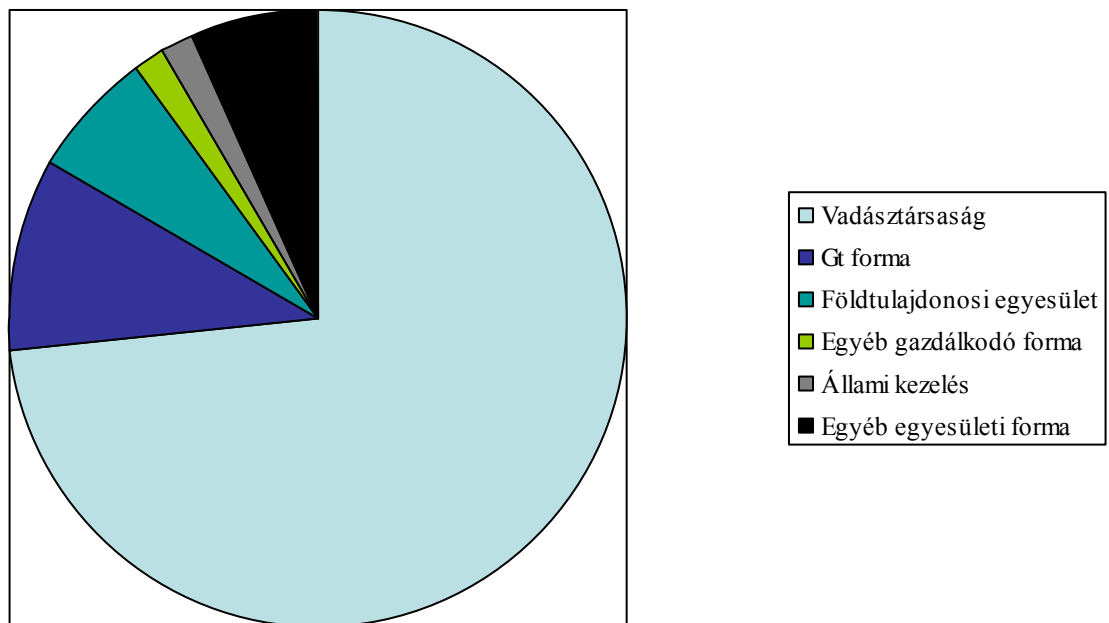
4. számú melléklet.
A vadászterületek kialakításának feltételei

	Általános vadászterület	Vadaskert	Vadspark	Vadfarm
Törvényi előírás	kialakításánál zárványterület ne keletkezzen; két típusa: a) vadgazdálkodási, b) különleges rendeltetés.	– gímszarvas, dám, őz, muflon, vaddisznó tartása, tenyésztése, vadászat céljából az általános vadászterület vadászati rendeltetésű kerítéssel elzárt része; – idényen kívüli vadászat vadászati hatósághoz való előzetes bejelentéssel lehetséges, amelyek a létesítési engedélyben szerepelnek.	– általános vadászterület kutatási, oktatási és bemutatói célból, arra alkalmas vadászati rendeltetésű kerítéssel bekerített része; – vadászni csak vadászati hatóság külön engedélyével.	– általános vadászterületen, vagy vadászterületnek nem minősülő területen vad élelmiszer előállításának céljából; – vadászni tilos.

Terület nagysága	Legalább 3000 hektár, és szemközti határvonalainak távolsága legalább 3000 méter.	A jelenleg hatályos szabályok szerint vaddisznó illetve muflon esetében: legalább 200 hektár, más nagyvadfajok esetében 500 hektár.	Nincs jogszabályi rendelkezés.	Nincs jogszabályi előírás.
Feltételek	A vadászatra jogosult a vadászterület kialakítására vonatkozó kérelme megfelel-e a Vtv. 8. §-ának és a vadászati hatóságnak? De a vadászterület különleges rendeltetését az illetékes miniszter állapítja meg határozatban!	Vadászati hatóság engedélyezi.	Vadászati hatóság engedélye.	Vadászati hatóság engedélyezi.

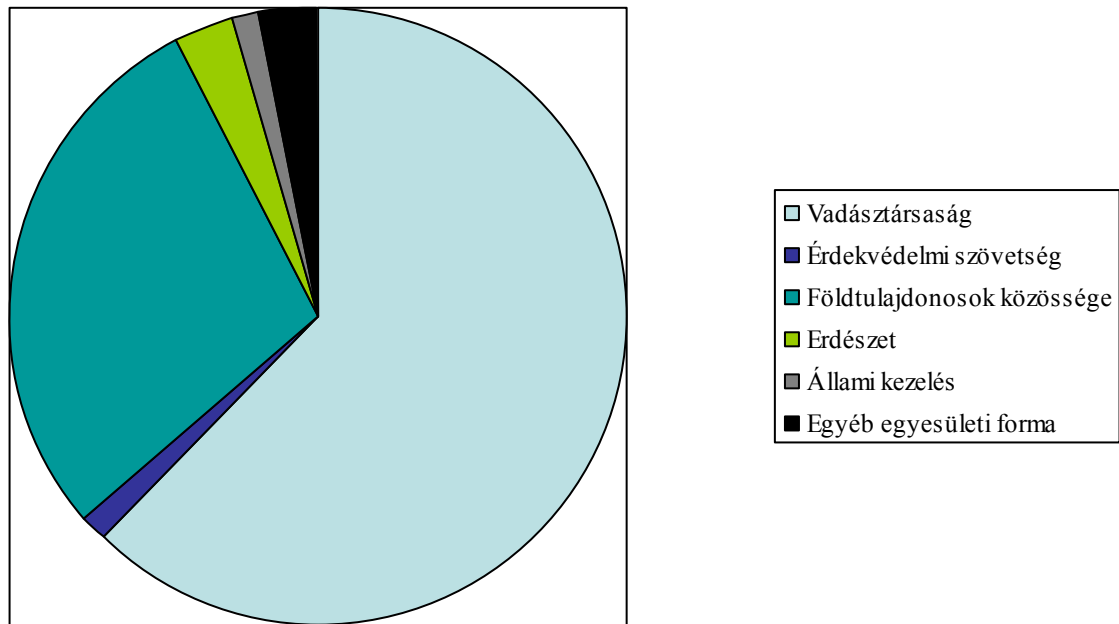
5. számú melléklet.

A vadgazálkodók megoszlási aránya Csongrád Megyében

Forrás: A Csongrád Megyei Vadászkamara 2011.08.01.-i adatai szerint

A vadgazálkodók megoszlási aránya a Győr-Moson-Sopron Megyében

Forrás: A Győr- Moson – Sopron Megyei Vadászkamara 2011.08.01.-i adatai szerint

6. számú melléklet.

Az egyesületek általános szabályai és kialakulásuk jellemzői

Az emberek törekvése csoportok létrehozására hosszú időkre vezethető vissza. Az egyesületek léte és elismerése az állam és a társadalom viszonyának alakulásától függött sok esetben. A középkorban megnyilvánulási formának voltak tekinthetők a céhek, hivatásrendek, ipartestületek stb., a 19. században az újkorszak eredményeképpen jelenhetett meg az egyesületi forma. Csatlakozom Franz Schnabel megállapításához, miszerint „ami a középkor számára korporáció volt, az a XIX. századnak csak egyesületi ügy”.⁶⁴⁹

A korporációk azonban nem a tagok által az autonómián alapuló szerveződések voltak. Az állami engedély határozta meg a létüket, működésüket. Tagságuk kötelező rendelkezések alapján jött létre, korlátozott cselekvési hatáskörrel. Ha a két szervezeti forma fejlődésvonalát vizsgáljuk, akkor azt tapasztalhatjuk, hogy különböző gondolkodók (Hobbes, Rousseau, Humbold, Welcher)⁶⁵⁰ más és más képet, fogalmakat alkottak a kérdésben, de az önálló elméletektől eltekintve azt mondhatjuk, hogy nem volt töretlen a korporációk átalakulása egyesületekké.

⁶⁴⁹ FRANZ SCHNABEL: *Deutsche Geschichte im Neunzehnten Jahrhundert*. 3. Band. Freiburg, 1954. 137. p.

⁶⁵⁰ HALMAI GÁBOR: *A korporációktól az egyesületig*. In: *Jogtudományi Közlöny*. 1990. 4. szám. 185–186. p.

A középkori céhek megszűnésével a 17–18. században indulhatott meg az egyesületek szerveződése, amelynek későbbi sajátos jellemzőkkel bíró formációi lehettek a vadásztársaságok. Azonban ekkor még mindig állami elismerés volt a feltétele ezeknek a közösségi formáknak.

A modern polgári alkotmányok értelmében vett egyesülési szabadság a liberalizmus idején 18. században keletkezhetett és vállalhatott meghatározóvá. Elsőként a holland alkotmány 1814-ben szólt erről, mint alapjogról.⁶⁵¹ A korai fontos mozzanatai az egyesületek létrehozásának az összejövetelek és gyűlések voltak. A holland mintát követve az 1831. évi belga alkotmány,⁶⁵² majd német vonatkozásban az 1919. évi weimari alkotmány foglalkozott a kérdéssel.⁶⁵³

Magyarországon az egyesületi modell kialakulása kezdetben számos akadályba ütközött. Indokai között megemlíthető volt többek között: Magyarország történelmi függetlenedésének késői volta, emberek különbözősége, nemesség különleges történelmi szerepe.

Még a liberalizmus intézményesítése is akadályba ütközött, így nem lehetett csodálkozni azon, hogy 1848-at megelőzően az uralkodó kizárólagos jogát képezte az egyesületek működésének engedélyezése, melyet az országgyűlés törvényes felhatalmazása nélkül, a Helytartótanács útján látott el az alapszabályok jóváhagyásával. A Helytartótanács megalakulása óta feladatának tekintette a mezőgazdaság és iparfejlődés előmozdítását, s e körben igyekezett a mezőgazdasági célú társulatok létrehozását segíteni, evégből szakkönyveket is küldött a megyékhez.⁶⁵⁴

A polgári forradalom annál is kevésbé hozhatott áttörést az egyesülési szabadság ügyében, mert az annak előfeltételét képező jogegyenlőség elvét az áprilisi törvények sem mondták ki. A társulatok szabályozását az 1840-es évekig az 1811. évi OPTK. jelentette, mely még feudális jelleggel az egyesületet a társaság keretében szabályozta, s megengedett, s tilos társaság között különböztetett. Eszerint: „tilos társaságok mint ilyenek joggal nem bírnak, tilos társaságok pedig azok, melyek a közrendtartási törvény által különösen tiltatnak, vagy a biztonsággal, közrenddel és a jó erkölccsel nyíltan ellenkeznek.” A forradalom bukását követően az egyesületi ügyet egy 1853. évi pátens szabályozta, melynek értelmében az egyesület szervezéséhez is külön előzetes engedélyt kellett kérni.

⁶⁵¹ HALMAI GÁBOR 1990. 189. p.

⁶⁵² Liberálisan csak annyit mondott ki a 20. §-ban, hogy „a belgák egyesülési joga semmiféle előzetes jóváhagyástól nem függ”. Hasonló módon emeli ki a jogfejlődés szempontjából ezt a forrást TÓTH JUDIT: *Az egyesülési szabadság történetéről és a mai tartalmáról*. In: Nonprofit szervezetek joga. DemNet Könyvek. Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány, Budapest, 2006. 27. p.

⁶⁵³ HALMAI GÁBOR 1990. 189–190. p. Az alkotmány a 124. §-ban bizonyos feltételekkel garantálta a szervezet jogi személyé válását: „minden egyesület a polgári jog szabályainak megfelelően jogképességet szerzhet. A jogképesség az egyesületektől nem tagadható meg azon a címen, hogy politikai, szociálpolitikai, vagy vallási célokat szolgál.”

⁶⁵⁴ FELHŐ IBOLYA – VÖRÖS ANTAL: *A helytartótanácsi levéltár*. Budapest, 1961. 179. p., 346. p., 107. p.

Ferenc József 1867. évi trónbeszédében külön kitért az egyesülési jogra, mint az alkotmányosságnak ezen egyik alapjára. Az osztrák „Decemberi Alkotmányban” (1867) szabályozták is.⁶⁵⁵ A kiegyezéssel megszűntek azok az okok, amelyek miatt nem volt lehetséges a szabad egyesületalakítás, ezért 1868-ban Magyarországon is kísérlet történt egy olyan törvény megalkotására, amely mindezt részletesen szabályozta volna. Mivel ezt a javaslatot nem tárgyalta az országgyűlés, ezért alacsonyabb szintű jogforrások, az **1.394/1873. sz. BM. rend. és az 1.508/1875. sz. BM. rendeletek** szabályozták az egyesületek alapítását a belügyminiszter azon indoklásával, hogy „az egyesülési jog egyike az állampolgárok legbecsesebb jogainak és én éppen ezért feladatomban azt tekintem, hogy ezen jogoknak élvezetét mentül könnyebbé tegyem”.⁶⁵⁶

Az egyesülési jog törvénybe iktatását célzó kísérletek kudarca nyomán azonban a valóságban csak annyi történt, hogy az egyesületek ügyeiben való döntés a magyar belügyminisztérium hatáskörébe került. Szapáry Gyula belügyminiszter egy 1873-ból származó fentiekben jelölt körrendeletében jellemző hazai megfogalmazást nyert az egyesülési szabadság gondolata.

Wenzel Gusztáv volt az első, aki Frank Ignác nyomdokain haladva⁶⁵⁷ a természetes és jogi személyeket egyaránt tárgyalta. A magyar jogi nyelvben is ő használta először a jogi személy elnevezést. Az alábbiak alapján sorolta fel őket:

1. a királyi *fiscus*,
2. az ún. közönségek (*universitates*),
3. a jogilag önálló közösségek (*communitates*),
4. a testületek (*corporationes*),
5. a postaintézet,
6. a tulajdon társulatok és egyesületek,
7. a kereskedelmi és az iparcélokra keletkezett részvénytársulatok, bányatársulatok,
8. az alapítványok (*fundationes*),
9. „egyres viszonyok”, mint például osztatlan, hagyatéki vagyon vagy csődtömeg.

A jogi személyek fennállásának alapja vagy közvetlenül törvény, vagy királyi privilégium, vagy az érdekelteknek egyleti szerződése. Ehhez képest kell megítélnünk azoknak az eredetét, létezési „irányzatait” és megszűnését is.⁶⁵⁸

⁶⁵⁵ „Az osztrák állampolgárokat megilleti a gyülekezés és az egyesületek alapításának joga. Ennek gyakorlását csak külön törvények fogják szabályozni.”

⁶⁵⁶ Kiemelték: „fenntartassék az egyesülés szabadsága”. Ennek értelmében az újonnan alapított egyesület alapszabályát a törvényhatóságok útján a belügyminiszternek láttamozásra be kellett terjeszteni. Ha 40 napon belül nem érkezett válasz, az egyesület ideiglenesen megalakulhatott. Végleges megalakítása azonban csak az alapszabályoknak miniszteri láttamozása után történhetett meg. In: Magyarországai rendeletek tára 1873. Budapest, 1873. 131–134. p., Magyarországai rendeletek tára 1898. Budapest, 1898. I. kötet, 244–248. p.; lásd még: <http://hbml.archivportal.hu/data/files/143857258.pdf> (letöltve: 2011. XII. 15.).

⁶⁵⁷ FRANK IGNÁC: *De personis, quae Juris fictione intelliguntur*. In: Uő.: *Principia Juris Civilis Hungarici*. Pest, 1829. I. kötet, 104. p.

⁶⁵⁸ WENZEL GUSZTÁV: *A magyar magánjog rendszere*. Budapest, 1885. I. kötet, 200–202. p.

Szladits Károly 1903-ban az egyesületeket „olyan szabad társulásoknak nevezi, melyek a társadalom közösségi érdekeit az állam által abszorbeált terjedelmen túlmenően valósítják meg.”⁶⁵⁹

Első törvényi megfogalmazásuk a polgári demokratikus forradalom idején, **1919. január 2-án keletkezett III. néptörvény**,⁶⁶⁰ mely 4. §-a szerint a szabályozási módnak mind a korábbiaktól, mind a későbbiektől alapvetően eltérő jellege indokolja a törvény szövegének teljes terjedelemben való felidézését:

- „1. Az egyesülés és gyülekezés joga mindenkit megillet.
2. Egyesület alakításához vagy gyülekezéshez sem hatósági engedély, sem pedig bejelentés nem kell. Azt sem kell bejelenteni, hogy az egyesület megalakult, vagy, hogy a gyülekezést megtartották.
3. Az egyesület saját neve alatt csak úgy szerezhethet jogokat vagy vállalhat kötelezettségeket (jogképes egyesület), ha alapszabályokat alkot, vezetőséget választ és a bíróság az egyesületet kérelmére, az egyesületek jegyzékébe bejegyzi. A bíróság az egyesületet, ha szabályszerű célja büntetőtörvénybe nem ütközik, az egyesületek jegyzékébe bejegyezni köteles.
4. E néptörvénynek azok a rendelkezései, amelyeknek végrehajtásához további intézkedés nem kell, azonnal életbe lépnek. A többi rendelkezés végrehajtása végett szükséges szabályokat a népkormány sürgősen megállapítani köteles. Ez a szabályozás, amely rendelettel is történhetik, nem érintheti a jelen törvényben foglalt alapelveket.”⁶⁶¹

Az egyesületek megalakulása a fentiek szerint tehát nem volt semmiféle állami döntéshez kötve, de a jogi személyé válásukhoz előfeltétel az alapszabály megalkotása, a vezetőség megválasztása, a bírósági bejegyzés.

A forradalmi jogalkotás hatályon kívül helyezését követően később lehetett csak része a szabályozásnak és a liberális gondolkodásnak az egyesületek kérdésköre. Az 1920-as évektől a köztisztviselői kötelező felépítésű szervezetek jönnek létre. Az **1922. évi XI. törvénycikk** kimondta, hogy bármely egyesület és mindennemű bármely más néven szereplő polgári szervezet csak a belügyminiszter, illetve a belügyminiszterrel egyetértőleg a fennálló törvények értelmében arra illetékes más szakminiszter által láttamozott alapszabályok, szabályzatok, illetőleg szabályok alapján működhetnek. A törvénycikk az egyesületek alakítása tekintetében számos tilalmat állított fel és részletes szabályokat tartalmazott az egyesület ellenőrzése felett.

Az **1928. évi Magyar magánjogi törvényjavaslat** önálló fejezetben (Mtj. 43–48. §§) foglalta össze a jogi személyek közös szabályait. A törvényjavaslat indoklása csak annyit

⁶⁵⁹ SZLADITS KÁROLY: *Az egyesületi jogról, tekintettel a P.T.K. tervezetére*. In: Magyar Jogászegyleti Értekezések. 26. kötet, 2. füzet. Budapest, 1903. 4. p.

⁶⁶⁰ 1919. évi III. néptörvény az egyesülési és gyülekezési jogról – megalkotva az 1918. évi I. néphatározat IV. cikke alapján, az első átfogó, nem teljes, angolszász jellegű szabályozás volt. E szerint az alapításhoz sem engedély, sem hatósági jóváhagyás nem kellett. Forrás: <http://smarchive.net63.net/index2.php?m=45> (letöltve: 2012. V. 8.).

⁶⁶¹ HALMAI GÁBOR 1990. 192. p.

közölt, hogy a fejezetnél „az alá tartozó jogi alakulatok a jogi forgalomban a jogok és kötelezettségek alanyaiként jelölhetők meg, amit a gyakorlati élet szükséglete követel”. Ezen túl az elmélet feladata maradt a jogi személy fogalmának a megállapítása.

Az **egyesületek általános jellemzői**: jogi személyiség (Mtj. 43. §),⁶⁶² testületi szervezet (alapszabály, szervezet) (Mtj. 49. és 53. §§), a tagság személyhez kötöttsége (a tagok jogai és kötelezettségei jogutódaikra nem szállnak át) és a tagok állandó fluktuációja (a tagok az egyesületből bármikor kiléphetnek) (Mtj. 71. §).

Az egyesületekre vonatkozó jogi szabályozás részben a közjog, részben a magánjog tárgya. Az egyesületi közjog meghatározza az egyesület keletkezésének, működésének és megszűnésének közjogi feltételeit, valamint a közhatalom felügyeleti jogát. Az egyesületi magánjog viszont azt határozza meg, hogy milyen feltételekkel léphet az egyesület jogi személyként a magánjogi forgalomba, és hogy életviszonyait milyen szabályok rendezik.⁶⁶³

A mező és erdőgazdálkodásban fontos szerepet játszó Országos Mezőgazdasági Kamara feladata volt az „egyesületek ügyének” segítése. (A kamarák a mai napig köztestületi formákban működnek.) Azonban az antiliberalis ideológiák uralma alatt is tovább élt a liberális eszme. Az egyesületek működésükre vonatkozó részletes rendelkezések 1955-ben jelentek meg.⁶⁶⁴ Az 1949. évi XX. tv.-ben megjelenő alkotmányunk nem említi az egyesületeket, de a dolgozók számára biztosította az egyesülési szabadságot (56. §).⁶⁶⁵ Gyakorlatilag az 1972. április 26-i módosítása mondta ki a társadalmi szervezetek részvételét a szocialista építómunkában.⁶⁶⁶ Hatályban maradt az egyesületekről szóló 1970. évi 35. tvr., amit 1981-ben és 1983-ban is módosítottak.⁶⁶⁷ Az 1960. május 1-jén hatályba lépett Polgári törvénykönyvünk, az 1959. évi IV. tv. a társadalmi szervezeteken belül említi meg az egyesületeket és rögzíti jogi személyiségüket kiemelve, hogy az alapszabály rendelkezései az elsődlegesen irányadók: ha az alapszabály nem rendelkezik, az egyesületekre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. Tulajdonképpen egyesületekkel az eredeti Ptk. VI.

⁶⁶² Jogi személyek főbb csoportjai:

- közjogi jogi személy: részvételük a magánjogi forgalomban csak másodlagos. Idetartoztak az államkincstár, a helyi önkormányzatok, törvényhatóságok, közintézetek (például MTA, Nemzeti Színház, Magyar Nemzeti Múzeum);

- egyházi jogi személyek: különböző egyházak, illetve egyházi testületek. Például káptalanok, konventek stb.;

- magánjogi jogi személyek: ezek elsősorban a vagyoni jogi forgalomban való részvételük miatt igénylik az önálló jogalanyiságot. Tisztán magánjogi jogi személyek:

a) egyesület, alapítvány és azok az egyéb jogi alakulatok, amelyek külön jogszabály alapján nyernek jogi személyiséget (Mtj. 43. §),

b) a kereskedelmi törvényben szabályozott kereskedelmi társaságok.

⁶⁶³ HORVÁTH ATTILA: *A magyar magánjog történetének alapjai*. = Jogtörténeti értekezések 33. Gondolat Kiadó, Budapest, 2006. 202. p.

⁶⁶⁴ Az 1955. évi 18. tvr.

⁶⁶⁵ Az Alkotmány 56. § (1) bek.: a Magyar Népköztársaság a dolgozók társadalmi, gazdasági és kulturális tevékenységének fejlesztése érdekében biztosította az egyesülési jogot.

⁶⁶⁶ Az 1972. évi I. tv. Itt az egyesülési jogról már szélesebb általános értelemben beszéltek, de a részletes szabályokat külön törvényben kellett volna kidolgozni, ám erre 1989-ig nem került sor.

⁶⁶⁷ Itt még az egyesületek megalakulását megelőző folyamatokat is be kellett jelenteni, illetékes szerveknek, csak úgy gyengült az ellenőrzésük, hogy inkább semleges célokat jelöltek meg, mint hobbi, hagyományos, vagy hagyományörzési célt.

fejezete foglalkozott, amikor is 61. §-ban kimondta, hogy a társadalmi, kulturális és egyéb tevékenység fejlesztése érdekében a dolgozók által – alkotmányos joguknál fogva létesített – egyesületek jogi személyek.

Az akkori szabályok lényegében megegyeznek a mostani szabályozással, hiszen akkor is legalább 10 alapító tagra, alapszabály megállapítására, ügyintéző- és képviselőszerv megválasztására, és nyilvántartásba vételére volt szükség, azonban ez akkor még nem a bíróság, hanem a tevékenységi köre szerint illetékes állami felügyelő szerv (Városi Tanács VB Igazgatási Osztálya) hatáskörébe tartozott. A nyilvántartásba vételnek külön feltétele volt az egyesület működőképessége. A törvényi rendelkezések lehetővé tették, hogy az egyesület külföldön is működést fejthessen ki. Érdekesnek tekinthető a szabályozás a tekintetben, hogy az egyesületek tulajdoni viszonyaira a szövetkezeti tulajdonjog szabályait kellett alkalmazni.

A civilszervezetek megjelenési formájaként létrejött társadalmi szervezetekről a Ptk. 209. § (1) bekezdése is rendelkezik, mely szerint, ha jogi személy szerződéskötéskor olyan egyoldalúan meghatározott általános szerződési feltételeket használ, amelyek részéről indokolatlan egyoldalú előnyt biztosítanak, a sérelmes kikötést a külön jogszabályban meghatározott állami, vagy társadalmi szerv a bíróság előtt megtámadhatja.⁶⁶⁸ Ez azonban nem bármely társadalmi szervezetek jogosultságát jelenti, hanem csak azokat, amelyeket a külön jogszabály meghatároz.

A Ptk. 28. § (1) bekezdése tartalmazza, hogy az állam az erre irányadó jogszabályok szerint **jogi személyeknek ismeri el az állami, gazdasági, társadalmi szervezeteket és szövetségeket, egyesületeket, valamint egyéb szervezeteket, ha feladataik szükségessé teszik, hogy vagyoni jogaik és kötelezettségeik legyenek.** Az egyesületekről a Ptk. gyakorlatilag a VI. fejezetén belül rendelkezik, a jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó külön rendelkezések között, amely fejezeten belüli 8. pontja kimondja, hogy az egyesület olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely alapszabályban meghatározott célra, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljaik elérésére szervezi tagjai tevékenységét (Ptk. 61. §).

Míg a Ptk. előbb említett **rendelkezései generális szabálynak tekinthetők**, ehhez képest az **egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény speciális szabálynak** minősül, amely az egyesülési jog részletszabályait dolgozta ki. Deklarálja a törvényi szöveg, hogy nem csak elismeri és biztosítja a Magyar Köztársaság e társadalmi civil szervezetek zavartalan működését, hanem az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, vagyis nem csak egyes kvalifikált emberek, embercsoportok részére teszi lehetővé a politikai hatalom az egyesülésekbe való tömörülést, hanem bármely magyar állampolgár számára. Társadalmi szervezetet elsősorban olyan tevékenység végzésére lehet alapítani, amely összhangban áll az

⁶⁶⁸ Ptk. 209. § (1) bek. Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

Alkotmánnyal, és amelyet nem tilt törvény. Természetesen nem valósíthat meg bűncselekményt, és bűncselekmény lekövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével sem a társadalmi szervezetekbe való tömörülés.

Az 1993. évi XCII. tv. 41. § (1) bekezdés b) pontjában közölt módosítás szerint – vagyis a rendszerváltást követően az első szabadon választott kormány időszakában – kimondta, hogy a társadalmi szervezet a nyilvántartásba vétellel jön létre, ellentétben például a gazdasági társaságokkal, amelyeknél a megyei bíróságok mellett működő cégbíróság nyilvántartásba vétel az eredeti társasági szerződés megkötésének időpontjával visszamenőleges hatállyal jön létre.

Az 1993. évi CXII. törvény módosításával a Ptk. 60. §-beli helyzet azt a látszatot keltette, mintha magánjogi szempontból az egyesület és társadalmi szervezet két különböző jogi személy típust jelentene, valójában azonban a polgári jog az egyesülés alkotmányos alapjogának gyakorlása útján létrejött tagsággal rendelkező társadalmi szervezetre, mint egyesületre tekint. Az egyesülés alkotmányos joga azonban nem azonosítható a polgári jogban ismeretes szervezet létrehozásának alanyi jogára. Valójában azonban az egyesülés a polgári jog alkotmányos alapjogának gyakorlása útján létrejött, tagsággal rendelkező társadalmi szervezetekre, mint egyesületekre tekint.⁶⁶⁹

Amit a közjog társadalmi szervezetenként ismer, azt a magánjog egyesületnek nevezi.⁶⁷⁰ **A közjogi oldalról:** feltételek teljesülése esetében megtörténik a szervezet megalakulása, valamint engedélyezett lesz a működése a bírósági bejegyzés által, valamint a szervezet normatív feltételeknek való megfeleléseit ellenőrzik. Így kapva meg a magánjogi jogképességet. **Magánjogi oldalról:** az egyesületet az alapszabálya hozza létre, a tagok által felvállalt közös cél megvalósítása érdekében. Az, hogy az így alakított szervezeti forma jogképes-e, az állami elismeréstől – a közjog általi feltételek előteremtésétől függ. Ezt a fejlődési vonalat igazolja, hogy a földtulajdonosi közösség csak később kapott a hazai jog körében is jogképességet a sok és nehézkes ügyintézés, és előadódott problémák lehetséges orvoslása kapcsán.

Éles elválasztása a közjognak és a magánjognak e két jogágnak ezen a területen nem történt meg. A rendszerváltás előestéjén megalkotott egyesülési jogról szóló törvény, mint speciális szabály megjelenését követően a civil szervezetenként működő társadalmi szervezetek jelentősége megnövekedett, amelyet egyre több jogszabályban jelent meg a rájuk való utalás.

A civil szervezetekként működő egyesületek rendkívül fontos részei a magyar jogállamiságnak, rajtuk keresztül, szakértőik segítségével próbálnak jobban feltárhatóak, megismerhetőek lenni, a tőlük származó információk alapján a hibás döntések korrigálhatóak, és az előkészítés alatt lévő állami, közigazgatási, önkormányzati döntések még kellő időben módosíthatóak, nem beszélve arról a szerepről, hogy közvetlen kapcsolatban állnak a

⁶⁶⁹ Az 1993. évi XCII. tv. indoklása. Részletes indoklás a 3. §-hoz.

⁶⁷⁰ SÁRKÖZY TAMÁS: *A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó külön rendelkezések*. In: A Polgári törvénykönyv magyarázata. Budapest, 2001. 211. p., továbbá HALMAI GÁBOR 1990. 185–193. p.

lakossággal, azok egyes csoportjaival, így közvetlenül is érzékelik az egyes helytelen politikai, gazdasági döntések hatásait. Ezért a közeljövőben mind nagyobb szerepet kell kapniuk a környezet- és természetvédelemben itthon is. Jelentik a cél megválasztásának szabadságát, a célra rendelt szervezet alapításának szabadságát, valamint az azokhoz való csatlakozás önkéntességét. Az egyesületi forma vizsgálata a közös és meghatározó jellemzők miatti szabályozási feltételek ismertetését igényli.

Külföldön ebben a szervezeti formában való működésnek nagyobb jelentősége és lehetősége van, de már hazánkban is előremozdulás látható mind a szervezeti formában és szabályozásban is.⁶⁷¹ Régóta ismert tétel, hogy az egyesülési jogon belüli alkotmányos, sőt emberi jogok között helyezkedik el az emberek és más jogalanyok arra irányuló joga, hogy másokkal együtt egyesületet alakítsanak és annak alapszabályában meghatározott cél megvalósítása iránt tevékenységet fejtsenek ki. Az egyesülés szabadsága a lehetséges szervezeti formák „legnagyobb kötetlenségét és sokféleségét jelenti”.⁶⁷² A vallásgyakorlás szabadságára a szakszervezetek alapításra az egyesülethez képest külön, speciális normák alkalmazandók. Legjelentősebb nemzetközi jellegű dokumentum ezzel kapcsolatosan az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata [(1948) 20. cikk],⁶⁷³ majd ezt követően 1966-ban fogadták el a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát. Az európai együttműködés keretében a Rómában elfogadott és 1950. november 4-én kelt Egyezmény 11. szakasza szól a gyülekezés és egyesülés szabadságáról.

Az egyesülési jog és az egyesületek alakításának a joga tehát emberi joggá és alapjoggá erősödött, melynek következtében a Magyar Köztársaság által ebben a tárgyban megkötött nemzetközi szerződésai az emberi jogi védelem kereteit egyértelműen meghatározzák.⁶⁷⁴ A 2004. évi XXX. tv. hirdette ki Magyarország csatlakozását az Európai Unióhoz. Az EU Szerződés F. cikk 2. pontja (egységesített változatban a 6. cikk) szerint pedig az Európai Unió a közösségi jog általános elveiként tartja tiszteletben az alapvető jogokat, ahogyan azokat az Egyezmény biztosítja, továbbá, ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból erednek. Mindezekre tekintettel az EU Szerződés 6.2. cikke akként rendelkezik, hogy az Európai Uniónak tiszteletben kell tartania az Egyezményben garantált alapvető szabadságjogokat. Az EU Szerződés az Egyezményben foglalt jogokat a közösségi jog alapvetéseinek tekinti (EU Szerződés G.2. cikk). Magyarországot, mint tagállamot a fenti kötelezettségek betartása kötelezi. Az uniós egyesületi szabadságot az

⁶⁷¹ Ezt igazolja a 2011. évi új Civil tv. elfogadása, a kapcsolódó jogszabályok hozzá való igazítása, rendelkezéseiknek pontosítása.

⁶⁷² Vö.: SÓLYOM LÁSZLÓ 2001. 517. p. és hasonlóan hivatkozik erre:

http://www.pecsiitotabla.hu/docs/szakmai/polgari/2006_5.pdf (időpont: 2011. XII. 10.).

⁶⁷³ Az ENSZ Közgyűlésének 1948. december 10-i, 217. sz. határozata szerint „minden személynek joga van békés célú gyülekezési és egyesülési szabadsághoz. Senkit sem lehet valamely egyesületbe való belépésre kötelezni.” Forrás: http://www.menszt.hu/informaciok/emberi_jogok#labj_03 (letöltve: 2011. XII. 10.).

⁶⁷⁴ CSEHI ZOLTÁN: *Az egyesületi jog a közjog és a magánjog keresztútján. Az egyesületi jog és a személyes joggyakorlás kérdése.* In: Ünnepi kötet a 70 éves Harmathy Attila részére. Szerk.: Kisfaludi András. Budapest, 2007. 127. p.

Európai Emberi Jogi Egyezmény 11. cikkének felhívásával tágítják tovább, s ezt a kollektíven gyakorolandó alkalmazotti jogok (mint például a szakszervezetek alapításának, illetve működésének joga) és a gazdasági tevékenység szabadságát garantáló szabad társaságalapításnak az alapjogaként értelmezik.⁶⁷⁵ Az Unió szabályozás alapjogi jellegét mutatják azok a bírósági döntések, amelyek az egyesülési alapjognak a közvetlen alkalmazhatóságát hangsúlyozzák. A közvetlen hatás azt jelenti, hogy ezen alapjogok érvényesítéséhez nem szükségesek nemzeti (tagállami) szabályok, illetve részletes uniós normák, hanem az uniós alapjog minden egyes tényállásban közvetlenül is kifejti hatását.

Napjainkra ez a jog magában foglalja az alapítás, a szervezet bejegyzésének a jogát, a szervezetbe való belépés és a nem belépés szabadságát egyaránt, valamint az egyéb állami behatással, beavatkozással szembeni védelmet.⁶⁷⁶

⁶⁷⁵ THILO MARAUHN: *Die wirtschaftliche Vereinigungsfreiheit zwischen menschenrechtlicher Gewährleistung und privatrechtlicher Ausgestaltung*. Zur Bedeutung von Art. 11 EMRK für das kollektive Arbeitsrecht und Gesellschaftsrecht. In: *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*. Vol. 63. (1999), No. 3–4. (Dezember) 537–560. p.

⁶⁷⁶ Lásd részletesebben THEODOR SCHELLING 2004. 137–138. p.

A felhasznált szakirodalmak jegyzéke

- ÁDÁM ANTAL: A végrehajtó hatalom és az autonóm közjogi intézmények jogalkotásáról. In: Magyar Közigazgatás. 1993. 5. szám.
- ÁDÁM ANTAL: Az egyesületek a magyar társadalmi szervezetek rendszerében. In: Studia Iuridica Autoritate Universitatis Pécs. Tankönyvkiadó, Budapest, 1964.
- ÁGOSTON PÉTER: A tulajdonjog alaptanai. Budapest, 1903.
- ANTAL TAMÁS: A polgári haszonvételi jogok szabályozása Debrecenben a népképviselő korában (1848–1871). In: Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Szeged, 2009.
- ANTAL TAMÁS: Sesztina-Nagybákay Jenő élete és kora. In: Uő.: Város és népképviselő. Az 1848:XXIII. tc. és intézményei Debrecenben (1848–1872). = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 36. Szeged, 2011.
- ARATÓ ANDRÁS: Civil társadalom Lengyelországban és Magyarországon. In: Politikatudományi Szemle. 1992. 2. szám.
- AUER ÁDÁM – BAKOS KITTI – FARKAS CSABA – NÓTÁRI TAMÁS – PAPP TEKLA: Társasági jog. Szerk.: Papp Tekla. Lectum Kiadó, Szeged, 2011.
- Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1998.
- BACH, JONATHAN – STARK, DAVID: Innovative Ambiguities. NGOs use the Interactive Technology in Eastern Europe. h. n., 2001.
- BAGI ISTVÁN: Ingatlanjog. Szent István Társulat, Budapest, 2007.
- BAKÁCS TIBOR: Magyar környezetjog. Springer Hungarica, Budapest, 1992.
- BALÁZS ISTVÁN: Autonóm vadászterület. In: Nimród Vadászújság. 2009. 10. szám.
- BALOGH ELEMÉR: A magyar termőföldtulajdon az Alkotmánybíróság jurisdikációjában. In: Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Szeged, 2009.
- BARTHA JUDIT – FAZEKAS JUDIT – HARSÁNYI GYÖNGYI – MISKOLCI BODNÁR PÉTER – ÚJVÁRINÉ ANTAL EDIT: Speciális társaságok. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2003.
- BARZÓ TÍMEA: Praxisjog. Aktuális kérdések az egészségügyi alapellátásban. Medicina Kiadó, Budapest, 2007.
- BÉKÉS SÁNDOR: Erkölc nélkül nincs harmónia. In: Rubikon. 2009. 7–8. szám.
- BÉKÉS SÁNDOR: Vadászetika. Magyar Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003.
- BENKŐ PÉTER: A vadászat. Királyi Magyar Nyomda, Budapest, 1935.
- BESENYEI LAJOS: A bérleti szerződés. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2003.

- BEZDÁN ANIKÓ: A vadászterület kialakításának és a vadászati jog gyakorlásának egyes kérdései. Az európai földszabályozás aktuális kihívásai. In: Current Challenges of the European Legislation on Agricultural Land. Szerk.: Csák Csilla. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010.
- BEZDÁN ANIKÓ: A vadászat természetvédelmi vonatkozásai. In: Jogelméleti Szemle. 2007. 3. szám: <http://jesz.ajk.elte.hu/bezdan31.mht>
- BEZDÁN ANIKÓ: A vadásztársaságok fogalmának meghatározásáról. – The Conceptual Definition of Hunters’ Societies In.: CEDR Hungarian Journal of Agricultural and Environmental Law. 2011. 10. szám: <http://www.cedr.soton.ac.uk/ashgate.htm>
- BÍRÓ ENDRE: Nonprofit szektor analízis. Civil szervezetek jogi környezete Magyarországon. Budapest, 2002.
- BLUTMAN LÁSZLÓ: Az Alkotmánybíróság és az alkotmány feletti normák: könnyű liaison elkötelezettség nélkül? In: Közjogi Szemle. 2011. 4. szám.
- BLUTMAN LÁSZLÓ: Az Európai Uniójoga a gyakorlatban. Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010.
- BOBIVOS PÁL – HEGYES PÉTER: Agrárjog. JATEPress, Szeged, 2010.
- BOBIVOS PÁL: A földtulajdon és földhasználat szerkezetének átalakítása hazánkban. In: Acta Juridica et Politica Szeged. Tomus XLV. Fasc. 2. Szeged, 1994.
- BOBIVOS PÁL: Néhány megjegyzés a hegyközségek köztestületi jellegéről. = Acta Juridica et Politica Szeged. Tomus LXV. Fasc. 29. (Molnár Imre emlékkönyv) Szeged, 2004.
- BÓDI GYÖRGY – JUNG ADRIENN – LAKROVITS ELVIRA: Civil partnerség. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2002.
- BOÓC ÁDÁM – FÁBIÁN FERENC – SÁNDOR ISTVÁN – TÖRÖK GÁBOR: A civilisztika dogmatikája. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2009.
- BUBENIK, A. B.: Evolution of wildlife harvesting systems in Europe. Compte Rendu Env., CW, Canada, 1976.
- BULLIAN NILDA: A nonprofit szervezet, mint működő intézmény. Alapfokú kézikönyv a civil szervezetek számára. NIOK-Soros Kiadó, Budapest, 1995.
- BURGERNÉ GIMES ANNA: Földhasználat és földbirtok-politika az Európai Unió országaiban II. In: Statisztikai Szemle 1998. 6. szám.
- BURGERNÉ GIMES ANNA: Földhasználati és földbirtok politika az Európai unióban és néhány csatlakozó országban. In: Közgazdasági Szemle. 2003. szeptember.
- CSÁK CSILLA – NAGY ZOLTÁN – OLAJOS ISTVÁN – OROSZ GÁBOR – SZABÓ ÁGNES – SZILÁGYI JÁNOS EDE – TÖRÖK GÉZA: Agrárjog. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010.
- CSÁK CSILLA: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990–2005. Korreferátum Tanka Endre: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990–2005 című előadásához. In: A magyar

- jogrendszer átalakulása 1985/1990–2005. Jog, rendszerváltozás, EU csatlakozás. Szerk.: Jakab András – Takács Péter. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007.
- CSÁK CSILLA: Agrárjog. II. kötet. Novotni Kiadó, Miskolc, 2005.
- CSÁK CSILLA: Az agrárjog rendszerbeli sajátosságai és fejlődése. In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): A civilizatika fejlődéstörténete. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006.
- CSÁNYI SÁNDOR – HELTAI MIKLÓS: A vadgazdálkodás magyarországi helyzete és fejlesztésének lehetőségei az EU csatlakozás során. Gödöllő–Budapest, 1999.
- CSÁNYI SÁNDOR: A vadgazdálkodás és vadászat az Európai Unióban. Gödöllő, 2005.
- CSÁNYI SÁNDOR: Hol a helyünk Európában? Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest, 1999.
- CSÁNYI SÁNDOR: Vadászati jog, igazgatás és ökonómia. Főiskolai jegyzet. SZTE Vadgazdálkodási és Környezetvédelmi Tanszék. Hódmezővásárhely, 2005.
- CSEHI ZOLTÁN: A civil társadalom szervezeteinek joga Magyarországon. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007.
- CSEHI ZOLTÁN: Az egyesületi jog a közjog és a magánjog keresztútján. Az egyesületi jog és a személyes joggyakorlás kérdése. In: Ünnepi kötet a 70 éves Harmathy Attila részére. Szerk.: Kisfaludi András. Budapest, 2007.
- CSIZMADIA ANDOR: A magyar városi jog. Reformtörekvések a magyar városi közigazgatásban. Kolozsvár, 1941.
- CSÖRE PÁL: A magyar vadászat története. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1994.
- De Bulla Aurea MCCXXII. Szerk.: BESENYEI LAJOS, ÉRSZAGI GÉZA és MAURIZIO PEDRAZZA GORLERO. Edizioni Valdonega, Verona, 1999.
- DÉVÉNYI PÉTER: Mezőgazdaság és halászat. In: Az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződések magyarázata. Szerk.: Osztovits András. Complex Kiadó, Budapest, 2011. (2. kötet)
- DOMÉ GYÖRGYNÉ – HÁRSFALVI REZSŐ – KURUCZ MIHÁLY – RÉTI MÁRIA – VASS JÁNOS: Agrárjog. Budapest, 1999.
- DOMÉ GYÖRGYNÉ: A Földtörvény és a módosításáról szóló törvénytervezet. In: Magyar Jog. 1993. 1. szám.
- ECHART FERENC: Magyar alkotmány és jogtörténet. Budapest, 2000.
- ELLIOTT, JENIFFER: An Introduction to Sustainable Development. The Developing World. Routledge, London–New York, 1994.
- EÖRSI GYULA: Jog – gazdaság – jogrendszer tagozódás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1977.
- FABÓ TIBOR: Társasági jogi alapvetés. In: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata. Szerk.: Miskolczi Bodnár Péter. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2002.
- FARAGÓ SÁNDOR: Az apróvad-gazdálkodás jövője Magyarországon. In: A vadgazdálkodás időszerű kérdései. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010.

- FARAGÓ SÁNDOR: Magyar vadász enciklopédia. A vadászat írott és íratlan szabályai. Totem Plusz Könyvkiadó, Budapest, 2006.
- FARKAS BEÁTA – VÁRNAY ERNŐ: Bevezetés az Európai Unió tanulmányozásába. 3. kiadás. JatePress, Szeged, 2011.
- FARKAS CSAMANGÓ ERIKA: A vadgazdálkodás környezeti vonatkozásai. In: Környezetjog. Szerk.: Miklós László. JATEPress, Szeged, 2008.
- FAZEKAS ISTVÁN: Az Európai Unió környezeti politikája és a magyar integráció. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2001.
- FAZEKAS MARIANNA: A köztisztviselők. In: Magyar Közigazgatás. 1993. 4. szám.
- FELHŐ IBOLYA – VÖRÖS ANTAL: A helytartótanácsi levéltár. Budapest, 1961.
- FODOR LÁSZLÓ: Agrárjog fejezetek a mezőgazdasági életviszonyok köréből. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2005.
- FODOR LÁSZLÓ: Előadásvázlatok agrárjogból IV. Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája. DE Állam- és Jogtudományi Kar, <http://www.law.klte.hu/jati/>, 2004/2005.
- FÖLDI ANDRÁS – HAMZA GÁBOR: A római jog története és intézményei. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.
- FRANK IGNÁC: A közigazgatás törvénye Magyarországon. Buda, 1845.
- FREY DÓRA: A vadászati jog története Magyarországon. In: Rubicon. 2009. 7–8. szám.
- FÜGEDI ERIK: Középkori magyar városprivilegiumok. In: Tanulmányok Budapest múltjából XIV. Szerk.: A „Budapest története” szerkesztőbizottsága. Budapest, 1961.
- FÜLÖP SÁNDOR: Egyesületek bírósági nyilvántartásba vételi gyakorlata. Összehasonlító elemzés a Nonprofit Szektor Analízis 2005-ben végzett felmérése alapján. Szerk.: Márkus Eszter. EMLA Egyesület, Budapest, 2005.
- GELLÉRT GYÖRGY (szerk.): A Polgári Törvénykönyv magyarázata 1. KJK-Kerszöv Kiadó, Budapest, 2001.
- Grundfragen der verfassungsrechtlichen Gewährleistung des Eigentums in der Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts. In: Neue Juristisch Wochenschrift. 1988. Heft 41.
- GYÖRFFY GÁBOR: A nonprofit szervezetek ismérvei és tevékenységük. Alapfokú kézikönyv civil szervezetek számára. NIOK-Soros, Budapest, 1995.
- HAJDÚ MÁRTA: Az alapítványok és a társadalmi szervezetek elleni perek problémái. In: Magyar Jog. 2000. 7. szám.
- HALMAI GÁBOR: A korporációktól az egyesületig. In: Jogtudományi Közlöny. 1990. 4. szám.
- HEGYES PÉTER: Az erdőgazdálkodás jogi szabályozása. In: Bobvos Pál – Hegyes Péter: Agrárjog. JATEPress, Szeged, 2011.
- HEGYES PÉTER: Közös tulajdonhoz kapcsolódó jogintézmények a földjogi szabályozás köréből. = Acta Juridica et Politica. Publicationes Doctorandorum Juridicorum Tomus IX. Fasc. 6. Szeged, 2009.

- HELTAY ISTVÁN: A vadászat és a vadász szerepe a harmadik évezredben. In: A magyar vadászat ezer éve. (Emlékkülés.) Millenniumi Vadászati Bizottság, Budapest, 2000.
- HOLLÓ ANDRÁS – BALOGH ZSOLT (szerk.): Az értelmezett alkotmány. Budapest, 1999.
- HOMOKI-NAGY MÁRIA: Az 1795. évi magánjogi törvénytervezetek. JATEPress, Szeged, 2004.
- HOMOKI-NAGY MÁRIA: Erkölcs és igazság a 18–19. század bírói joggyakorlatában. In: Bűnügyi Mozaik. Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Nagy Ferenc. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 11. Szeged, 2006.
- HOMONNAY ZSOMBOR: Vakrepülés. In: Vadászlap. 2004. 11. szám
- HORVÁTH ATTILA: A magyar magánjog történetének alapjai. = Jogtörténeti értekezések 33. Gondolat Kiadó, Budapest, 2006.
- HORVÁTH ZSUZSANNA: Az Európai Közösség agrárpolitikai reformjának környezetvédelmi aspektusai. Tanulmányok Veres József egyetemi tanár 70. születésnapjára. In: Acta Juridica et Politica Szeged. Tomus LV. Szeged, 1999.
- JENOVAI PETRA: Emberi környezet-polgári jogi felelősség. In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus VIII. Lectum Kiadó, Szeged, 2008.
- JUHÁSZ LÁSZLÓ: Az Európai Unió közösségi joga. In: Blahó András (szerk.): Tanuljunk Európát! Budapest, 2000.
- KÁLLAY ISTVÁN: A szabad királyi városok gazdálkodása Mária Terézia korában. Budapest, 1972.
- KARDOS GÁBOR: Az alapvető jogok európai védelme. Budapest, 2004.
- KÁROLYI GÉZA – PRUGBERGER TAMÁS: Gazdasági magánjog. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2004.
- KISS BARNABÁS: Az alapjogok korlátozása az Európai Unió nemzeti alkotmányaiban. In: Emlékkönyv Dr. Ruzsoly József 70. születésnapjára. = Acta Juridica et Politica Szeged. Tomus LXXIII. Fasc. 30. Szeged, 2010.
- KOHLER, PAUL: The Death of Ownwership and the Demise of Property. Current Legal Problems. In: Oxford Journal. Volume for 2000.
- KOLLER MIHÁLY: A vadgazdálkodás tervezése. In: A vadászat kézikönyve. Szerk.: Koller Mihály – Izrael Gábor. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1971.
- KOLOSVÁRY BÁLINT: Vadászati jog. Budapest, 1923.
- KOPP, RUDOLF – TAUSCH, ADOLF F. E. – BOETTCHER, PETER: Das Jagdrecht in Hessen Kommentar mit allen wichtigen Vorschriften im Anhang. Kohlhammer Deutscher Gemeindeverlag, h. n., 2010.
- KOVÁCS GÁBOR: A KAP reform várható hatásai a mezőgazdasági üzemek termelésére és földhasználati viszonyaira. AKI Kiadó, Budapest, 2006.
- KOVÁCS PÉTER: Nemzetközi közjog. A nemzetközi jog forrásai. Osiris Kiadó, Budapest, 2011.

- KÖVÁGÓ FERDINÁND: Vadgazdálkodás, vadászat. In: A Vadgazda. 2004. 5. szám.
- KULCSÁR KÁLMÁN: A jog és társadalom. In: Magyar Hírlap. 1980. augusztus 20.
- KURUCZ MIHÁLY: Gondolatok a termőföldforgalom szabályozásának alapkérdéseiről. In: Gazdaság és Jog. Szakács István ünnepi emlékkötet. Gondolat Kiadó, Budapest, 2005.
- KUTI ÉVA: Hívjuk talán nonprofitnak? A jótékonyság, a civil kezdeményezések és az állami keretből kiszoruló jóléti szolgáltatások szektorra szerveződése. Nonprofit Kutatócsoport, Budapest, 1998.
- LÁBADY TAMÁS: A magyar magánjog (polgári jog) általános része. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 1997.
- LALLOSEVITS JÁNOS – LÁNYI MÁRTON: A magyar magánjog kézikönyve. Budapest, 1910.
- LENKOCICS BARNABÁS: Dologi jog. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001.
- LENKOVICS BARNABÁS – SZÉKELY ISTVÁN: Magyar polgári jog. A személyi jog vázlata. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001.
- LENKOVICS BARNABÁS: Magyar polgári jog. A dologi jog vázlata. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1999.
- LOMNICZI ZOLTÁN: Egyesületek. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, ³2010.
- Magyar jogi lexikon hat kötetben. IV. kötet. Szerk.: MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1903.
- Magyar történeti szöveggyűjtemény 1526–1790. Szerk.: SINKOVICS ISTVÁN. Budapest, 1968.
- Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvénycikkek. Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta Dr. Márkus Dezső. Budapest, 1899.
- Magyar törvénytár. 1657–1740. évi törvénycikkek. Fordította Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta Dr. Márkus Dezső. Budapest, 1900.
- Magyar törvénytár. 1740–1835. évi törvénycikkek. Fordította Dr. Csiky Kálmán. Magyarázatokkal ellátta Dr. Márkus Dezső. Budapest, 1901.
- Magyar törvénytár. 1836–1868. évi törvénycikkek. Szerk.: Dr. Márkus Dezső. (Millenniumi kiadás.) Budapest, 1896.
- MAKAI LAJOS: A földtulajdonosi közösség határozatainak a bíróság előtti megtámadhatósága. In: Nimród Vadászújság. 2007. 2. szám.
- MÁNDY ENDRE: A vadászati jogról. In: Magyar Jog. 1990. 2. szám.
- MÁROK TAMÁS: Újgazdag vadászok. In: Magasles. 2011. 9. szám.
- MARAUHN, THILO: Die wirtschaftliche Vereinigungsfreiheit zwischen menschenrechtlicher Gewährleistung und privatrechtlicher Ausgestaltung. Zur Bedeutung von Art. 11. EMRK für das kollektive Arbeitsrecht und Gesellschaftsrecht. In: Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht. Vol. 63. (1999), No. 3–4.
- MEZEI BARNA (szerk.): Magyar jogtörténet. Osiris Kiadó, Budapest, 2004.
- MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ: A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvény. Agrocent Kiadó, Budapest, 1996.

- MIKÓ ZOLTÁN: Agrár- és vidékfejlesztési igazgatás. Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2009.
- MIKÓ ZOLTÁN: Néhány gondolat a készülő új vadászati törvényről. In: Gazdaság és Jog. 1994. február 2.
- Minta a vadásztársaságok alapszabályához. Függelék. In: Erdészeti Lapok. 1894. VII. füzet.
- MIRTSE ZSUZSA: A vadászat ambivalenciája. Vadászévkönyv. Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest, 2002.
- MUNTE, BENJAMIN – HERBST, SEBESTIAN: Jagdrecht im Freistaat Thüringen. Ein Lehr- und Handbuch. Stand 30. Juni 2009. Neumann-Neudamm Verlag, Melsungen, 2009.
- MUSCHETT, F. DOUGLAS (ed.): Principles of Sustainable Development. St. Lucie Press, Delray Beach (FL), USA, 1997.
- NAGY DOMOKOS IMRE: A magyar vadászok. In: Millenniumi Vadászati Almanach. Budapest, 2001.
- NAGY EMIL: A hazai vadászható nagyvadfajok állománynövekedésének változása és annak hatása az apróvad-gazdálkodásunkra. In: A vadgazdálkodás időszerű kérdései. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010.
- NAGY KÁROLY: A nemzetközi jog. Püski, Budapest, 1999.
- NOCHTA TIBOR: A modern magánjogi kodifikáció és annak hatásai az agrárjogra. In: Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja alkalmából. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Szeged, 2009.
- NOVÁK ZALÁN: A földhasznóbérlet szabályozása. In: Gazdálkodás. 2001. 5. szám.
- NOVOTNI ZOLTÁN: A magyar agrárjog fejlődésének vázlata. In: Magyar Közigazgatás. 1991. 3. szám.
- OLAJOS ISTVÁN: A hasznóbérleti szabályozás árnyoldalai. In: Magyar Jog. 2001. 2. szám.
- ŐRINÉ FODOR MÁRTA: Adalékok a burzsoákori egyesületi igazgatási jog előtörténetéhez, az egyesületi fogalom kialakulásához. In: Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs. Emlékkönyv Csizmadia Andor 70. születésnapjára. Szerk.: Ádám Antal, Benedek Ferenc, Szita János. Pécs, 1980.
- PAPP TEKLA: Gazdasági társasági formák Magyarországon – előnyök és hátrányok rendszere. In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus XIII. Lectum Kiadó, Szeged, 2011.
- PENYIGEI M. DÉNES: A vadászat és a gubacsszedés, mint mellékhaszonvételek Debrecen város régi erdőgazdálkodásában. In: Debreceni Szemle. 1941. július, szeptember.
- PENYIGEI M. DÉNES: Debrecen erdőgazdálkodása a XVIII. században és a XIX. század elején. = Agrártörténeti tanulmányok 7. Budapest, 1980.
- PETERCSÁK TIVADAR: Népi erdőbirtoklás és erdőhasználat. Forrás:
<http://www.bnpi.hu/doc/pub/0504.pdf>
- PETRI EDIT (szerk.): Kárpótlás és kárrendezés Magyarországon 1989–1998. Napvilág Kiadó, Budapest, 1998.

- PETRIK FERENC: Tulajdonjogunk ma. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 2007.
- PINET, JEAN MICHAEL: Institut National Agronomique Paris-Grignon, May 1995. Az előadásáról készült összefoglaló (12 p.). Forrás:
www.face.eu/hunting%20in%20Europe/Pinet_study_EN.pdf (Letöltés: 2011. X. 10.).
- PINTÉR ISTVÁN: a vadgazdálkodás igazgatási kérdései. In: Faragó Sándor (szerk.): Vadgazdálkodás. NYME Egyetemi Kiadó, Sopron, 2009.
- POMOGYI LÁSZLÓ: Magyar alkotmány- és jogtörténeti kézikönyvtár. M-érték Kiadó, Budapest, 2008.
- PRUGBERGER TAMÁS: A haszonbérleti szerződésről de lege lata de lege ferenda. In: Publicationes Univesitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica Miskolc. Tomus XXII. Miskolc Univesity Press, Miskolc, 2004.
- PRUGBERGER TAMÁS: Adalékok az agrárjog jogrendszerbeli elhelyezéséhez. In: Jogtudományi Közöny. 1990. 5. szám.
- PRUGBERGER TAMÁS: Az agrárjog alapelemeinek vázlata. Egyetemi jegyzet. Miskolc, 1991.
- RÓNAI FERENC – SAMU LÁSZLÓ: Vadászati jog. Az FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet kiadványa. Budapest, 2008.
- ROTH GYÖRGY: A „res nullius” és a vadorzás kérdése. In: Nimród Vadászlap. 1940. augusztus 1.
- RUSZOLY JÓZSEF: Európa alkotmánytörténete. Előadások és tanulmányok középkori és újkori intézményekről. Püski, Budapest, 2005.
- RUSZOLY JÓZSEF: Európa jogtörténete. Az „újabb magánjogtörténet” Közép- és Nyugat Európában. Püski, Budapest, 2002.
- RUSZOLY JÓZSEF: Európai jog- és alkotmánytörténelem. = Pólay Elemér Alapítvány, Opera Iurisprudentiae 1. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2011.
- SALLAI MIKLÓS: A tulajdonformák és a gazdálkodási formák változásának főbb kérdései az agrárgazdaságban. In: A tulajdon, a vállalati struktúra és az irányítás az agrárszférában. Tanulmánykötet. Szerk.: Nagy Lajos. JATEPress, Szeged, 1997.
- SÁNDOR ISTVÁN: Jogi személyek. In: A civilisztika dogmatikája. Szerk.: Török Gábor. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest. 2009.
- SÁRKÖZY TAMÁS: A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó külön rendelkezések. In: A Polgári törvénykönyv magyarázata. Budapest, 2001.
- SÁRKÖZY TAMÁS: A társasági jog, mint komplex progresszív jogterület. In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus X. Lectum Kiadó, Szeged, 2009.
- SCHELLING, THEODOR: Internationaler Menschrechtsschutz. Universelles und Europäisches Recht. Tübingen, 2004.
- SCHMIDT PÉTER (szerk.): Magyar alkotmányjog. Budapest, 1976.
- SCHNABEL, FRANZ: Deutsche Geschichte im Neunzehnten Jahrhundert. 3. Band. Freiburg, 1954.

- SÍK LÁSZLÓ: A nonprofit szervezetek jogi szabályozásának egyes kérdései. Alapfokú kézikönyv civil szervezetek számára. NIOK-Soros, Budapest, 1995.
- SÓLYOM LÁSZLÓ: Az Alkotmánybírászkodás kezdetei Magyarországon. Osiris Kiadó, Budapest, 2001.
- SPIRA GYÖRGY: A jobbágyfelszabadítás és a közteherviselés törvénybe iktatása március 18-án. In: Magyarország története tíz kötetben. 1848–1890. Főszerk.: Kovács Endre. Budapest, 1979.
- SUHAYDA JÁNOS: A magyar polgári anyagi magánjog rendszere. Buda, 1864, 1869.
- SÜVEGES MÁRTA: Az agrárüzemformák jogi szabályozásának alapjai. In: Hamar Anna (szerk.): Agrárátalakulás a '90-es években. I. kötet. Szolnok, 1999.
- SZÉKELY ISTVÁN – ŐSI ZSOLT: Vadászati jog – vadásziskola. 6. kötet. Mesterprint Kft., Budapest, é. n.
- SZÉL ISTVÁN – PRESZNER SÁNDOR: A vadgazdálkodásunk helyzetének értékelése a Csongrád megyei tapasztalatok alapján. In: A vadgazdálkodás időszerű kérdései 10. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010.
- SZILÁGYI JÁNOS EDE: Gondolatok az agrárjog jogágiságával kapcsolatban. In: Magyar Jog. 2004. 9. szám.
- SZILÁGYI SÁNDOR: Agrárstruktúra – mezőgazdaság. In: Csák Csilla – Fodor László – Mikó Zoltán – Novotni Zoltán – Prugberger Tamás – Szabó Ágnes – Szilágyi Sándor: Az agrárjog alapelemeinek vázlata. II. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 1997.(b)
- SZILÁGYI SÁNDOR: Az agrárjog alapjai. Novotni Kiadó, Miskolc, 1997.(a)
- SZLADITS KÁROLY: A jogi személy, mint jogalany. In: Magyar magánjog. I. kötet. Szerk.: Szladits Károly. Budapest, 1942.
- SZLADITS KÁROLY: A magyar magánjog vázlata. Budapest, ²1909.
- SZLADITS KÁROLY: Az egyesületi jogról, tekintettel a P.T.K. tervezetére. In: Magyar Jogászegyleti Értekezések. 26. kötet, 2. füzet. Budapest, 1903.
- TANKA ENDRE: A földmagántulajdon intézményesülése a dekollektivizálási folyamatban. In: Szűcs István – Tanka Endre: A földtulajdoni és földhasználati rendszer szerkezeti átalakulása a magyar mezőgazdaság földreformja nyomán. Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézet, Budapest, 1994.
- TANKA ENDRE: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990–2005. In: Jakab András – Takács Péter (szerk.): A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990–2005. Jog, rendszerváltozás, EU csatlakozás. Gondolat Kiadó, Budapest 2007.
- TANKA ENDRE: Föld és elsajátítás. Sorskérdések földviszonyaink múltjában és jelenében. Agroinform Kiadó, Budapest, 1999.
- TOEPFLER, STEFAN – ANHEIER, HELMUT: Theorien zur Existenz von Nonprofit Organisationen. In: Hopt – von Hippel – Walz (Hrsg.): Nonprofit-Organisationen in Recht, Wirtschaft und Gesellschaft. Tübingen, 2005.

- TÓTH JUDIT: *Az egyesülési szabadság történetéről és a mai tartalmáról*. In: Nonprofit szervezetek joga. DemNet Könyvek. Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány, Budapest, 2006.
- TÓTH JUDIT – LEGÉNY KRISZTIÁN: *Összehasonlító alkotmányjog*. Complex Kiadó, Budapest, 2006.
- TÓTH LAJOS: *A magyar agrárjog kialakulása, tárgya, rendszere, forrásai* In: Uő.: *Agrárjogi tanulmányok*. Szeged, 2005.
- TÓTH LAJOS: *Agrárviszonyok jogi szabályozása és átalakítása 1957–1967 között*. In: Uő.: *Agrárjogi tanulmányok*. Szeged, 2005.
- TÓTH SÁNDOR: *A hírnév kötelez*. Nimród Kiadó, Budapest, 2005.
- TÓTH SÁNDOR: *Nyitány a hírnévhez*. Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2007.
- TÓTH SÁNDOR: *Szél alatt – hátszélben. Vadgazdálkodás és vadászat Magyarországon. 1951–1957*. Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2008.
- TÖRÖK GÉZA: *Speciális agrárszervezetek*. In: Csák Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2008.
- TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ (szerk.): *A mi alkotmányunk*. Complex Kiadó, Budapest, 2006.
- TÚRY SÁNDOR KORNÉL: *A biztosítással foglalkozó egyesületekről*. In: *Gazdasági Jog*. (Kiadja a M. Kir. Pázmány Péter Tudományegyetem Hiteljogi Szemináriuma) 1940. január.
- UECKERMANN, E.: *Managing German red Deer (Cervus elaphus L.) Populations*. In: Wemmer, C. M. (ed.): *Biology and Management of Cervidae*. Smithsonian Inst. Press, Washington–London, 1987.
- VARGA ZS. ANDRÁS: *Az Alaptörvény és az ügyészség közjogi hatáskörei*. In: *Magyar Jog*. 2012. 3. szám.
- VASS JÁNOS: *A vadászati jog hasznosítása és a „kényszer”*. In: *Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás egyetemi tanár 70. születésnapja alkalmából*. Szerk.: Csák Csilla. Novotni Kiadó, Miskolc, 2007.
- VÉKÁS LAJOS: *Indító tézisek a polgári jog átfogó reformjához*. Budapest, 1999. (Kézirat)
- VERES JÓZSEF: *Egy lehetséges agrárjogi koncepció vázlata*. = *Acta Juridica et Politica Szeged*. Tomus XLIII. Fasc. 42. Szeged, 1993.
- VEZSENYI IMRE: *Változatos Uniós szabályok*. In: *Vadászkürt*. 2004.
- WALDRON, JEREMY: *The Right to Private Propety*. Oxford, 1990.
- WALTZER, MICHAEL: *Toward a Global Civil Society*. Bergham Books, Providense, 1995.
- WELLMAN, BERRY – QUAN HAASE, ANABEL – WITTE, JAMES – HAMPTON, KEITH: *Növeli vagy csökkenti, vagy kiegészíti az internet a társadalmi tőkét?* In: *Információs Társadalom*. 2002. 1. szám.
- WENZEL GUSZTÁV: *A magyar magánjog rendszere*. I. Budapest, 1885.
- ZACHAR GYULA: *A magyar magánjog alaptanai*. Budapest, 1912.

- ZIMMER, ANETTE – HALMANN, THORSTEN: Nonprofit-Sektor, Zivilgesellschaft und Sozialkapital. In: Hopt – von Hippel – Walz (Hrsg.): Nonprofit-Organisationen in Recht, Wirtschaft und Gesellschaft. Tübingen, 2005.
- ZLINSZKY IMRE: A magyar magánjog. Budapest, 1902.
- ZOLTÁN ÖDÖN: A vadászat és vadgazdálkodás tervezett szabályozásáról. In: Magyar Jog. 1989. 11. szám.
- ZOLTÁN ÖDÖN: A vadászat magyar jogi rendje. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.
- ZOLTÁN ÖDÖN: A vadászok felelősségbiztosításáról. In: Magyar Jog. 1995. 3. szám.
- ZOLTÁN ÖDÖN: A vadgazdálkodás és a vadászat jogi rendje. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1997.
- ZOLTÁN ÖDÖN: Az egyesületek vagyonáról (különös tekintettel a vadásztársaságokra). In: Magyar Jog. 1991. 3. szám.
- ZOLTÁN ÖDÖN: Az orvvadászatról és szankcionálásának változásairól. In: Jogtudományi Közlöny. 2005. 3. szám.